
NAZIONALE
EMANUELE
6
B
2

OFFICINA

IOAN. RAVISII TEXTORIS

PARS PRIMA

Opus nunc recens post omnes Editiones *fidelissimè recognitum*, et copio-*sissimo locupletatum* Indice

VENETIIS, apud Ioan. Gryphium,
M D L X V I.

INCVLPATI

VIRO [illegible] ACRAR

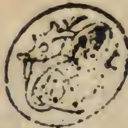
litterarum [illegible] essori meritissi

Boluaco, Niuernensi, Na

gran [illegible] ticorum gymn

Io[illegible]. Rauisius Texto

uernensis S. D.

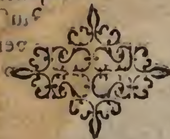

REQVENS fi[illegible] inculpatissime quòd eg[illegible] pè dixerim partus, [illegible] quis, tuaque opera, [illegible] que beneficium scriptis agnoscer[illegible] [illegible]ue gratiam uerbis ullis remetirer [illegible] [illegible]erunt, qui silentio meo tam diuturno i[illegible]flatis etiam buccis, & multo irascerentur stomacho, atque hoc ipsum uitio uerterent, dicerentque me indignum, de quo quisquam benemereri debeat, quum, ut causabantur, pleræque expertes rationis animantes abhorreant ab huiusmodi nota. nam & ciconia parentes, à quibus uitam accepit, senio fessos nutrit, & succollat, & glires suis genitoribus, dum senuerunt, eadem succurrunt pietate, uelut meritum refundentes. Alij item, quibus eadem placebat sententia, conuicijs me incessabant, & huiusmodi uerbis alloquebantur: Næ tu es homo egregie malus Textor, dignusque multis plagis, & cicatricibus, qui magno [illegible]mæ tuæ dispendio non agnoscis, per quem profeceris. hic (de te loquebantur) te nutriuit à puero; &, ut inquit Simo Terentianus, fecit, ex seruo ut esses libertus; &, quod habuit summum pretium, persoluit tibi: tu tamen pateris eius memoriam apud te frigescere, quem, uelut numen aliquod terrenum, deberes suscipere, & uereri, cuiusque effigiem, si saperes, domi haberes in larario; quum quidquid es, si quid saltem es, id totum sis eius officio, eique uitam cum doctrina referre debeas acceptam. adde quòd magna est ambobus affinitas, eadem utrique patria, cuius ille flos est, & primum specimen, & in qua tanti sis ab omnibus, ut inhumanus habeatur & inciuilis, qui transeunti

... o ratione maculam hanc ... aberis, aut in quam excusatio- ... eliisquas insa... tatum, in quem ... ingerunt? His illorum uerbis ... sonarent; cœpit me pudere ui- ... umque abfuit, quin ipse mihi ... meis Musis supplicio, aborti- ... is marito deuouerim, ut cum ... satis in ea pependi cruce, post ... discussis hinc inde rationibus ... eberem tristari, aut affici pæni- ... dentius egisse, quàm si quid in- ... ssem. præcedentia quidem ar- ... . contrà uerò alia emerserunt ... aserunt, ut non tantùm non me ... ne in posterum quidem scribere. ... ultè agant, qui suis ineptijs illu- ... taminant, exemplo illius Chærili, ..., quàm laudis pepererunt Alexandro. quantum enim famæ pariuriunt doctorum monumenta, tantum dedecoris afferre solent pænitendæ, & uiles indoctorum nugæ. itaque si quid hactenus tibi nuncupassem, plus multò fuliginis & tenebrarum, quàm lucis induxisset tuo nomini. nam nihil est in me, quod tuis laudibus respondere ualeat. nihil neque scribo, neque loquor, quod semitarij & pagani magistelli non nouerint. nihil nisi triuiali percussum moneta dico. Qua nam igitur doctrina tibi, homini dico omnibus uirtutum numeris absolutissimo, satisfacere potuissem? quod si potuissem; adhuc tamen mihi fuerat timendum, ne irasceteris, grauateque ferres & dolenter, si te in ora uulgi conijcerem, quum ea sis natura, ut malis laudum tuarum testimonia in præcordijs hominum delitescere, quàm linguis uersari. ego te noui, tanquam meos ungues. at si quid certi ex tuis moribus potui colligere & explorare; tu non es ex eorum numero, quibus aures inanibus præconiorum fumis pruriunt, & titillantur. futiles istæ gloriolæ non plus te mouent, quàm lippum pictæ tabulæ, fomenta podagram, Auriculas citharæ collecta sorde dolentes, ut inquit ille. omnia tibi sordent, nisi quæ ueram olent uirtutem. Suspicari posses me hoc dicere adulandi

ſtudio, niſi tam alienum eſſet mihi aſſentari, quàm ... ribus aurem præbere. id ego auſim de me præc... quam placuiſſe mihi paraſitos & blanditores, ne... nunquam acrius refugiſſe me, quàm paraſiti perſ... fortè ſuſpicetur à labijs meis diſſentire præcordi... eum me ſemper noſti, in primore cuius fronte leg... quod quamuis hac tempeſtate non uſquequaque ſit ... ſem tamen infucatum illum naturæ rigorem excute... trahendus ad ſcalas gemonias, aut inſuendus culeo ... pente & ſimia. Vides igitur, ut ad inſtitutum r... ... us uno me mouerint argumenta, ut nihil ad te ſcriber... ... it de te. tandem tamen inuitum me hæc recuſantem exp... uit & tuus in me amor, & mea in te beneuolentia, coegitque ... ſtolam hanc liminarem adijcere, quamuis intelligerem titulum ... ſi modo laudis eſt titulus, fore tibi moleſtum & odioſum. ſed uel ... nolis, oportet ut æqui boniq; conſulas. hoc ego feci, non ut par pari relatum cognoſceres, quum, ut inquit Cicero, ſi uitam pro tua dignitate effunderem, nec minimam quidem tuorum in me meritorum partem uiderer aſſecutus, ſed ut eorum calumnias declinarem, qui me ſuſpendunt naſo, quòd nullo dum, ac ne uerborum quidem teſtimonio, exhibuerim me gratum. porrò nominis perpetuitatem magis mihi ex te polliceor, quàm tibi ex hoc opere meo Si autem percontaris, quale ſit ipſum opus, & quid ego ſentiam? dicam id, quod res eſt, ne quis cauilletur fœtus meos mihi blandiri. illud primum omnium non inficiabor, me omnia ſtillatim ferè ab auctoribus emendicaſſe. nihil priuato iuri præter laborem tribuo: quem ſi quis improbet; nullam ſpem futuræ laudis mihi relinquo. &, ut occurram cenſorum lituris & ſpongijs, tota hæc Officina ſimilis eſt Horatianæ corniculæ, alienis plumis circumquaque ueſtitæ. quam licet plerique probent, & in his Petrus Daneſius, homo plurimæ doctrinæ & eruditionis: non ſum tamen adeò neſciens mei, neque ita pendeo totus ab aliorum iudicio, ut eas laudes uelim agnoſcere, quas nec honeſtè poſſum, nec iure debeo. nolo mihi Suffenus eſſe, aut ſimias imitari quæ ſuos fœtus, quamlibet deformes, pro formoſiſſimis admirantur. ſi quid tamen ex multis paleis fructus collegi; te & ceteros lectores rogo, ut excipiatis plauſibiliter. contra uerò ſi quid per incuriam mihi non elimatum lapſum eſt; frequenter autem lapſum eſt; partem er-

e meis occupationibus, quibus quum hæc im-
ñ hora obruebar, idque adeò, ut uix otium
put, aut ad mungendas nares. nam, ut tu
è nosti, non poteram assiduè præesse typis,
è totos dies erudiendis iuuenibus impen-
t opinor, suffecissem operi, nisi in ema-
nque typographorum erratis labo-
iuuisset honestissimus, maturæ-
trinæ adolescens Guido Mom-
dus, Lucecianus patricius.
e homo probatissime,
e ama.

IO. RAVISII TEXTORIS, NIVERNENSIS, IN SVAM

Officinam ad eximium, & litteratissimum uirum D. Gaufredum Pompadoræum Petragoritensem Archidiaconum, utriusque iuris professorem acutissimum.

PRAEFATIO.

Mnium, qui lati[illegible] l[illegible]guam suis hactenus iuuerunt moni[illegible]ris, neminem propè unum inuenias, G[illegible]frede litteratissime, qui ubiq; suorum op[illegible]rum calumnias Momorum, & obelos p[illegible]steritatis effugerit, quique nullibi acceperit uulnus. hoc docent auctorum elegantissimi, quorum scripta quamuis inculpata, & omnibus eloquentiæ calamistris decenter compta uiderentur: plerisque tamen in locis Aristarchorum lituris expuncta sunt. Hic arguitur, ut nimis ieiunus; illius oratio plus cutis, quàm carnis habere dicitur: alius uerbis confragosis ampullari, alius humi repere: in hoc affectata culpatur obscuritas, in illo stilus nimis languidus & eneruis: in summa, nihil reperies, quod suis dentibus liuor non configat. Et quod omnium molestissimè fero, non eruditi & frugi homines solùm hanc prærogatiuam sibi uendicant, sed inepti quoque, & qui carent naso, eandem licentiam iuxta induunt. ita, ut uenatici canes, & uillatici eodem modo ferinam olfacere uideantur, uelintq; capræ Rhinoceroti nasuto haberi similes. Sunt quinetiam, qui laudi sibi uertunt cum egregio hoste pugnam suscepisse, ut aliena uirtute (quod propria nequeunt) in opinionem uulgi quocunque modo introrepant, seq; in populi admirationem intrudant utcumque. alii quum quid coram idiotis legunt, ne nihil scire uideantur, audent tamen de Sibyllæ foliis iudicare, suæq; censuræ cum aliis symbolum ferre. Sed falluntur haud dubiè, & suis cruribus asciam illidunt. nam plu-

ta ipſi accipiunt, quàm inferant uulnera. inuſtum enim ab eruditis unicum ſtigma inſtar multorum eſt, præſtatque ſexcentas ab huiuſmodi latratoribus plagas accipere, quàm à litteratis unam. quidquid dicitur ab erudito, æternum eſt, & neſcit finem. quod ab inſulſis, euaneſcit tam citò, quàm ipſi ſunt uani. quod ſi unquam primis ſæculis fuerit hoc malum, nunc inualeſcit maximè, ita ut uix reperiatur opus, quod uel non ſit mancum ac mutilum, aut ſtolidis iſtorum nebulonum iudiciis planè corruptum. Quid eſt in cauſa, quamobrem Fabij inſtitutiones oratoriæ nobis tenebroſæ uideantur, le[illegible]reſq; omnes tertio quoque uerbo ſuſpenſos retineant? ſ[illegible]minum temeritas: qui quum auctoris mentem non [illegible]rent, omnia inuertere, & rotundis quadrata mutare auſi ſunt; feceruntque oraculum, quod per ſomnium noctu uiderant. qua etiam fæce hiſtoriam Plinij naturalem ubique perunxerunt, dum non intellectam detorſerunt in ſuum phantaſma, ne lectorem deſtituiſſe uiderentur, ſeque ignorantiæ conuiciſſe. ego, ut uerè dicam, ex alieno periculo mihi timeo, terroremq; (utinam uanum) có fingo. quis enim gregarius miles in dextram aurem ſecurus dormiat, ſi uideat principi ſuo malè eſſe? quis, uellicatò Cicerone, ſuis auribus non timeat? quem, notato Virgilio, calumniæ metus non terreat? atq; eò magis, quòd acrius ſemper in neotericos ſæuiatur. homines enim huius ſæculi propè omnes conſueuerunt in ſe ipſos furere, alter in alterum quadrigas conuiciis onuſtas iaculari, uiperis nimirum ſimiles, quæ parentes dicuntur impetere. uide Apologias, uide occultas Satyras, quæ nunc euentilantur, & excuduntur. quotuſquiſq; noſtri temporis habetur in pretio, qui tot Archilochos non habeat, quot præcones? paucis ab hinc annis Seruius, de Latina lingua benemeritus, floruit. iam Beroaldinis annotationibus uapulauit. Beroaldus item nunc cum fœnore recipit talionem. omnes enim (qui ſaltem corruptum non habent olfactum) quamuis laborem eius non improbent; ſic tamen ſtilum auerſantur, ut ſibi, ſuiſq; liberis eius lectione interdicant. nullus grammaticorum pleniore obſequio poſteritatem demeruit, quàm Laurentius Valla; nemo purius iudicauit: Mancinelli ta-

men iam passus est limam, qui & ipse postea limatus est. Politiano uiro, utriusque linguæ doctissimo, Marullus poeta iam dedit uulnus, idemque lege talionis accepit. quo anno hæc imprimebantur, nescio quis semidoctus Anglus ausus est in Erasmum, uirum planè & sine lenocinio doctum, insurgere, annotationesque, quas Mercurij cuiusdam opera Græcanicis refersit laminis, euentilare. audio & fuisse quendam nebulonem, qui opus doctissimi & eruditissimi Budæi de Asse dixerit esse uelut otiosum, infrugiferum, ac nemini utile, & non magni referre cognoscere, quæ sint partes assis, quàm uariæ ponderum & nummorum species. cuius nomen si compertum haberem, peius cruce & furca lueret; nec ad commiserationem me flecteret, etiam si fleret sanguine. Te ne oportuit nebulo perperàm de tanto Galliæ monstro iudicare, tantumque uirum putida tua censura proscindere? qui tamen unus inuidiosam Athenis reddit Luteciam, facitque, ut omnes propè ceteræ nationes palmam desperent eloquentiæ? hic, si litteris merces exolueretur, regi deberet esse, quod Archelao fuit Euripides, Ennius Africano, senatui Rom. Cicero: & te nō pudet immundum ex ore tuo sterquilinium in hunc uomere? Nihil de te loqui audeo Faber modestissime. plagæ tuæ mihi excutiunt lacrymas, tantumque dolorem afferunt, ut amicis indigeam, qui me perinde ac te consolentur. nescio cui te comparē, nisi Actæoni: quem ut sui canes laniarunt, ita quoque qui ex tuis uigiliis fructum & commodum ceperunt, qui, te præuio & anteambulone, philosophiæ latebras incolumes peruaserunt, in te rostro & dentibus sæuiunt. sed sis bono animo: aderunt, aderunt, qui ulciscentur, facientq; tuos istos canes suorum pænitere latratuum. imò iam affuerunt. nunquid enim prospicis plerosque ex illis (indigni sunt qui à me nominentur) iam non pluris, quàm histriones fieri, & ab eruditis haberi uelut indoctos? indoctos autem? imò & planè barbaros, ipsisq; adeò barbaris ineptiores. luent, luent, & uiui & mortui, flammasq; (quibus scripta tua digna dixerūt) ipsi perferent. impingent, ne dubites, in eruditorum carnificinas, in quibus nullus futurus est commiserationis locus. iam in Epithetis meis tibi condolueram, neq; tamen urgen-

te beneuolétia(quam habeo in litteratos genuinã) potui nõ iterum misereri, ut docerem, quod prius dixi, nullũ esse quãtumuis doctum, qui huiusmodi Libitinarũ morsus, & rabiem declinet. Quis ergo, tot eruditis uapulantibus, securum me putet dormire somnũ? quis porrectis pedibus nihil timentẽ quiescere? quum ẽt si rosas loquerer, essent tamẽ, quibus meæ rosæ olerent urticã. omniũ linguas cohibere uelle, manifestaria est dementia. culpã apud oẽs deprecari, tam difficile est, quã facile a multis naso suspendi. ne multis agã, salubrius mea sententia nõ est cõsilium, q̃ ueniam præfari, & suscepti operis causam percontaturis dicere. demum si quis obloquatur, & me aspergat conuiciis, pili & assis nõ facere. Primum omniũ nemo est, ut opinor, neq; ex eruditorũ turba, neq; ex plebeiorũ grege, qui manibus ac pedibus nõ eat in Salustii sententiã dicẽtis: omnibus hominibus, q sese student præstare cæteris aĩantibus, sũma ope enitedũ, ne uitam silentio trãseant, ueluti pecora, quæ natura uẽtri pronã, & obediẽtia finxit. nos. n. prętcr pp uoluptates nati sumus, & aliorsum accepimus animã, quã ut otio Epimenidis somnũ indormiamus, & ut proci Penelopes aliis certãtibus, soli nihil faciamus nisi numerũ. Quid a porcis differemus, si multos menses stertámus instar gliriũ, & purissimę aquæ sordidũ lutum præferamus? cõmodemus aures Catoni, qui dicebat reddendam esse uitæ rationẽ. sequamur laudabilẽ gymnosophistarũ consuetudinẽ, apud quos imprãsi abibãt, qui nullũ diurnæ operę fructum afferebant. Ægyptiæ adhæreamus iuuentuti, cui lege fuit cautũ, ne cibo prius uesceretur, quãm cẽtũ & octoginta stadia percurrisset. adijciamus oculos moribus Spartanorũ, qui ablegatos à se pueros non prius domũ redire permittebant, quã parentibus honori, & patriæ utilitati esse possent. Fuit, fuit primis sæculis tãtũ uirtutis studium, ut summã in labore felicitatẽ reponerent. qua causa Menander dicebat, Deum otiosis nõ adesse, Epicharmus bonos laborem sequi, timidos nihil unquã assequi. Heraclides quoque Lycius unum librum laboris laudibus dicauit, quo aiebat nihil in rebus humanis magis frugiferum geri posse. Quibus persuasus argumẽtis, aliquem ex dactylotheca mea carbunculum in linguæ Latinæ gazophylacium cõferre uo-

sui, quòd hominem sic oporteat uiuere, ut se aliquando uixisse doceat posteros. qua.n.per maximũ Iouẽ opera rectius ingeniũ exercerẽ? non ne præstat hoc ipsum facere, quàm plebeculã ad medullas corrodere cũ causidicis, homines impunè occidere cũ medicis, mercatorũ instar lucro immori, & honores aulicorum ritu ambire? sequi uolo Amasis Ægyptiorũ regis edictũ laudabile, qui (ut est apud Herodotum) sanxit, ut singuli quotannis apud cuiusq; præfecturæ præsidẽ profiterentur, unde uiuerẽt. quod qui non facerent, illis pœna extremũ supplicium esset. sed fac meũ hoc pensum non esse magni momenti. minorẽ saltẽ præstabo culpã, quã qui nihil omnino parturient. per me nõ stat, quin melius agam. natura est in causa, quæ eã mihi dotẽ nõ dedit, quã fortunatis ingeniis, quibus in manu est, ex tempore (si insperatã declamãdi necessitas occurrat) eleganter dicere, & copiosè. Arguerem me pigritiæ, nisi certò scirẽ me plus olei multò consumpsisse, quã plerosq; alios, qui tamen multis præcurrunt parasangis; doctrinaque & eloquentia tantum me præcedunt, Ante alios quantum Pegasus ibat equos. Si quis dicat iam nobis abundè esse uoluminum: quorsum tamẽ propterea cauillari eos attinet, qui multa scribunt, & cumulũ augent? quũ Theophrastus trecenta librorum uolumina ediderit, Chrysippus septingenta, Empedocles tria & quadraginta, Atteius Capito consul sexaginta? constat Seruiũ Sulpiciũ centũ & octoginta libros de iure ciuili edidisse, Galenum de medicina cẽtũ & triginta. debemus ægrè ferre thesaurũ nostrũ augeri, & ærarium crescere? Sed admittendi sunt soli maximè eruditi. Cur ita? an qui habent plenã auro crumenã, argenteos quadrantes ab aceruo reiiciunt, & minorem respuunt monetã? hoc illis improperandum, qui sunt usq; adeò polyposi, ut olfactu prorsus careãt, neq; triticum ab auena & lolio possint internoscere. non est idem omnium gustus: & quod ad huius stomachum facit, illi nauseam parit: quod hunc excitat, alium sopit. hinc fit, ut aliis placeat breuitas, alii luxuriantẽ uerbis & sententiis malint orationem. Præterea si nihil unquàm recens imprimeretur, periculum esset, ne tandem litteræ naufragium facerent, & perirent ab radice. uides enim uel iniuria temporum, uel hominum incuria, opera & uigi-

lias multorum iam periisse, quorum nomina plurimi à nobis fiunt, & pleno ore ad cælum feruntur, atque etiam frequēti omnium uoto desiderantur. ubi nunc sunt Accij, Pacuuij, Æschyli, Afranii, Anacreontis, Archilochi, Philetæ, Aristophanis poetarum, & aliorum plus quingentorum monumenta? ubi Annales Andronici, tragœdiæ, comœdiæ, & satyræ Ennij, Plauti centum & triginta fabulæ, Saturnalia, Syluæ, Medea & Orpheus Lucani? ubi Manlij Astronomica, Valgij & Cornelij Galli elegiæ, Licinij Calui Quinctilia, Varronis Leucadia, & Cesonia Getulici? quis habet Laberij, & P. Syri mimos, Cæsij Bassi Lyricos, & Furij Bibaculi iambos? quis Porcij Licinij, Valerij Æditui, Cinnæ, Domitij Marsi, Pædonis Albinouani epigrammata? perierunt magno posterorum dispendio, grauique iactura. & quum legamus non paucas oratorum centurias olim floruisse, unicus propè Cicero, diis calamitatem nostram miserantibus, nobis remansit. euanuerunt M. Æmilij Lepidi Spurij & Lucij Albinorum, Albutij Sili, Licinij, Calui, duorum Carbonum, ac totidem Gracchorum orationes, cum Asinij Polionis declamationibus. Nec minore damno historiographorum opera exciderunt. Q. Curtius, Dion Cassius, Herodianus, Liuius, Ammianus, Marcellinus ad nos peruenerunt, sed fracti, manci, mutili & laceri. amisimus bellum Numantinum Asellij Sempronij, Germanicum Aufidij Bassi. ex quadraginta libris Polibij quinque tantùm superfuerunt. quæ omnia quanto posteritatis incommodo, quantaq; ruina perierint, uel cæco appareat. hanc ergo cladem qualibuscunq; subsidiis resarciamus, & quāuis maiores longo sequamur interuallo, audeamus tamen. propius ibimus, si ad summa nitamur, q̃ si præsumpta desperatione circa ima substiterimus. faciamus quod à tribunis militum solet; qui quū egregios bellatores amiserint; copias tamen dispalatas quibuscunq; possunt homūculis instaurāt, ne omnino uictoria cecidisse uideantur. crescet nobis maior gloria, quàm si nullam nostri memoriam posteris relinquamus. Vide cui probro se reddant obnoxios, quibus perpetuæ sunt feriæ, quiq; cōpressis manibus sedent, & in otio contrahunt marcorem. contrà uerò quantum famæ sibi cōparauerint, in

quot annos suum propagauerint nomẽ, qui nullũ tẽporis pũctũ fructu uacuũ permiserunt fluere. Pli. iunior perire omne tẽpus arbitrabatur, quod nõ impertiretur studiis. Apelles nullã diem ducebat sine linea. Porcius Cato detestari solebat, si qua dies inanis per incuriam effluxisset. Qu. Hortensius orator nullũ diẽ abire sinebat, quin uel in foro diceret, aut extra forũ meditaretur. tantum erat gloriæ, & uirtutis studium apud maiores. quorũ uestigiis si uellemus insistere, magna passim foret expectatio, bonas artes iure quodã postliminij desitu in nitorẽ redituras. sed omnia pessum eunt, quia nos gulæ mancipia, & Epicuri de grege porci nihil aliud studemus, q̃ ut pascamus uentrẽ, corporũ genus curiosi. satis est, si probè saginati appareamus populo, posteritatis nulla cura: quasi uerò nobis tantũ nati simus, neque patriæ aut amicis quidquam debeamus. sumus tygribus masculis nõ multùm dissimiles, quibus nulla est sobolis suæ curæ. Superest ut aliquid de historia dicamus, quã ideò sumus aggressi, quòd apud Gelliũ dicat Phauorinus, uiuendùm esse moribus præteritis, qui cognosci nequeunt, nisi maiorum intelligatur uita. intelligi autẽ non potest, nisi per manus relinquatur nepotibus. de cuius utilitate multis uerbis non est differendũ. Hoc omnes tanquam suos ungues tenent. facit in primis, ut dum eorum uitã legimus, qui sua culpa in discrimen aliquod ceciderunt, aliena fruamur insania, & pedem ab his reuocemus, quæ aliis naufragiũ attulerunt. nunquid suaue est alieno infortunio sibi præcauere? in transitu fluuiorum, qui primi tentant uadũ, aleam fortunæ periculosam subeunt: qui à tergo sequuntur, possunt periculum declinare, si uelint. Si nihil haberemus de antiquitate, quã uiuendi cõsuetudinem sequeremur? essemus uetustissimis illis Arcadibus similes, quibus quoniam nulla erat rerũ experientia, nulla cognitio, belluuino more degebant, ac nudi uagabantur. quos qui ad meliorem cultum redegerunt, in deorum indigitamenta relati sunt. præterea nulla est ars aut disciplina, quæ maiorem sine tædio uoluptatem afferat. medicinam plerique obducto supercilio contractisque naribus auersantur ut immundã, & olentem putidè, ipsosq; medicos cũ nausea refugiunt, uelut scarabeos stercori bubulo se impenetrãtes, & cum uulnera-

riis aliquid habentes cómune, qui saniosa tractant ulcera, & admotis manibus ipsum pus exprimunt. Vtriusque iuris & legum studia plerisque non admod[illegible] probantur, quòd lucri magis, quá uirtutis causa appetantu[illegible]. Theologiam fastidiunt quamplurimi, ut laboriosam & ni[illegible] tetricã, ꝙ nihil habeat festiuum, nihil marcentem lectoris stomachum irritans. cuius etiam sectatores in contéptum, & risum uene[illegible]unt, quòd mortalium uideantur insolentissimi, & neminé præ se ducát hominem, seque primos omnium rerũ esse uelint. contrà uerò Historiam nulli refugiunt, am[illegible]ectuntur omnes, nulli nó lubenter audiunt. cuius scriptor[illegible] tanto quondã in pretio fuerunt, ut ad audiendum Liuium, non humiles solùm & gregarii homines, sed clarissimi quoque principes ab extremis Hispaniarum finibus Romam usq; turmatim uenerint. Iosepho propter libros de captiuitate Iudaica scriptos Romani statuam erexerunt. Antipater Hieropolitanus Seuero principi, Clitarchus Alexandro, Dexter Theodosio, Amyntæ Macedonum regi Hellanicus Mitilenæus, Eratosthenes Cyrenæus Ptolemæo Euergeti ob scriptas historias cœperunt familiarescere, nec aliam ob causam Demetrius Poliorcetes Hieronymum Rhodium magna mercede sibi domesticum fecit. Si quis dicat iam esse nobis affatim auctorum, qui hoc scribendi genus secuti sunt: respondebo nullũ propterea detrimentum ex copia nasci. si quem pœniteat meæ lectionis, aliò se conferat, nolo quéquam iurare in uerba mea. insulsus est, & caret naso, q nequit eligere, quod est sibi usui, aut refugere, quod detrimento. At carere potuissemus hoc opere: & maximo possemus auctore. Vna & altera uestis possunt homini sufficere; aliæ tamen propterea non reiiciuntur. Scripserant de gestis Alexandri Clitarchus, Polycratus, Onesycritus, Antigenes, Istrus, Aristobolus, Cares, Philippus Chalcidensis. Ptolemæus, Antidides, Philo Thebanus, Antisthenes, Menechmus Sycionius, Nymphis Heracleotes Potamó Mitylenæus, Sotericus Asites, Arrianus, Plutarchus: neq; tamen probro datũ est Curtio, ꝙ eandem retexuerit telam. Vide ꝙ habent præcones Imperatorum uitæ, ut præter alios obscurioris famæ, Tranquillum, Dionem Cassium, Ælium Spartianum, Iulium Capitolinum, Ælium Lampridium, Vul

catium Gallicanū, Trebellium Pollionē, Flauium Voſpicū, Sextū Aurelium Victorem, Eutropiū, Paulum Diaconū, Ammianum Marcellinū, Pōponium Lætum, & noſtra ætate Baptiſtam Egnatiū: qui tamen oēs eundem torſerunt funē, incudē oēs eandē tutuderūt. Vitas quoq; Rom. pōtificū ſcripſere quàm plurimi, ut Damaſus, Anaſtaſius, Guido Rauēnas, Sigiſbertus monachus, Hugo Florianus, Sicardus præſul Cremonenſis, Gotfredus Viterbiēſis, Martinus Carſulanus, Landulphus Carnotēſis canonicus, Sazomenus presbyter, Geruaſius Ricobaldus, Ptolemæus Lucēſis, Antonius p̄ſul Florentinus, poſtremò Platina, Latini oēs. p̄ter Græcos, Euſebiū Cæſariēſem, Sozomenū Salaminiū, Socratē Cōſtantinopolitanum, & Zonorā. quos ſi ſecutus fuero; quis erit obiurgationi locus, quæ mei culpandi ratio? qui cauſabitur plura nunquam ſcriptorum, q̄ nunc extitiſſe monumēta, ibo inficias. Vnde ergo ſeptingenta uoluminū millia ſibi collegiſſet Ptolemæus Philadelphus? unde tria millia Tyrānion grāmaticus? cui etiam opinioni ſi accederē; propterea tamen nō faterer mittendū eſſe litteris & labori repudiū. Stultè mihi ſuadere uidentur, qui aiunt tantiſper ſupprimenda eſſe opera, dum conceſſerimus fato. quis meum defuncti opus emaculabit? quis addet, aut detrahet, ubi poſtulabit locus? quis inuertet, ſi oporteat, aut in his recantabit, quæ nō probabuntur populo? quis cum laruis luctantiū calumnias refellet? Adhæc palàm eſt multos eſſe ardeliones, qui quum ſtudio laudis immoriantur, neque tamē aliquid dignum laude parturire ualeāt, inſtar Horatianæ corniculę plumas ſuffurantur alienas. ut neſcio quis mihi notus, cuius nomini parco, qui ex aliquot meis qualibuſcunque Dialogis frugē ſibi fecit, laudē præripuit, & alieni laboris ſolus gratiam hauſit. quod omniū confeſſione tam turpe eſt, q̄ iniquum eos metere, qui ſementē non fecerunt. Sed, ut hęc omittamus, certā in ſpē uocor multa in hoc opere culpatū iri, multa fore, quæ prodigioſa, aut etiā incredibilia hominum uidebuntur iudiciis. quæ ſi recta uideantur; nō pudebit me cū Steſichoro palinodiā canere, aut certe incudi reddere. capita plerunque modicis de rebus adieci, ut de lenonibus, ancillis, abſtemiis, cocis, & multis eius farinæ. quòd ſi quis rideat, & notet carbone; ad cauſæ meæ patrocinium

iubebo eos in medium prodire, qui ex minimis itidem rebus ſcribendi argumenta deſumpſerunt. Edidit Antonius librum de ſua ebrietate; Homerus unum de laudibus uini, alterum de bello ranarum; Ephrem Syrus de uituperatione riſus, Marcion Græcus de raphano, Pythagoras de bulbis, Diocles de rapo, Phanias phyſicus de urtica. quod ſi non arguuntur feciſſe; nec aſcribendum erit uitio, ſi minimarum rerum quandoque hiſtorias collegero. Ne tamen erratis meis ubique patrocinari & fauere uidear, unum eſt, in quo ipſe culpam agnoſco, q́ Græcas hiſtorias Latinis, Latinas barbaris, & oratoria poeticis, paſſim confudero. quod à me factum eſt non inſcitia, ſed laboris magnitudine: cui quum nequirem ſupereſſe, parendum fuit neceſſitati. Iam ſatis luctatum eſt cum maledicis. nunc ſupereſt, ut ad te noſtra dirigatur oratio, Gaufrede litteratiſſime, dicamq́; quid me mouerit, hanc operis mei præfationem egregio tuo nomini cõſecrare. Hoc fecit illud litterarum & uirtutis ſtudium, quo à teneris annis totus prurire cœpiſti, & cõflagrare, doctosq́; omnes genuina quadam beneuolentia proſequi. exiſtimabã præterea fore mihi uituperio, ſi non reminiſcerer tuæ beneuólentiæ, qua me tyrunculum, & in primis litteris cóllegam tuum ſupra fidem amabas, idq́; adeò, ut ceteros oẽs cõdiſcipulos præ me uno nihili faceres. ubicunq; tibi occurebam, nunquã ſine riſu me alloquebaris. dextrã (quod dici ſolet) à tertio uſq; iugere mihi porrigebas, magnum & euidens tui candoris, tuæq́; amicitiæ argumentũ. præterea Blaſius Madronetus Securiacus, tuus cliens, bonarum litterarum auidiſſimus heluo, (ut de Vticenſi Catone ſcribit Cicero) nominis tui præco aſſiduus, non deſiſtebat quotidie me præſente multa de uirtutibus tuis, multa de litterarum & litteratorũ amore, immodicè prædicare, meiq́; amorem in dies tibi creſcere affirmabat iuramento. quo ductus argumento docere uolui me non eſſe ex eorum grege, qui beneficium nunquã agnoſcunt, & apud quos interit ſtatim gratia. quod famuli tui munus tam ſincera fronte accipies, quã beneuolo datur animo. Vale homo perpaucorum hominum, clariſſimæq́; uirtutis & litteraturæ; & ſcribendum in calce huius operis tuo nomini epigramma expectes aliquantiſper.

MOR-

MORTEM QVI SIBI VARIIS MODIS CONSCIVERVNT, AVT SE ALIIS COMmiſerunt occidendos.

LVcretia puella, rarum Romanæ caſtitatis lumen, ægrè ferens puriſſimum ſuæ pudicitiæ florem ab infami & turpiſſimo tyranno Tarquinio iuniore Tarquinij Superbi, Romanorum propterea regum ultimi, filio fuiſſe corruptum, & ſtupratum, impatiens acceptæ iniuriæ palàm ſe occidit, fecitque, ut populus ſcelus ulciſceretur, & regum principatum excuteret. cuius mortis quotieſcunque uenit in mentem, lacrymis nequeo temperare, ſed nec puellæ ſatis miſereri, aut ſtupratorem conuiciis ad ſaturitatem aſpergere, ac deuouere. Claudianus lib. 1. in Eutropium, Viſceribus fruſtra caſtum Lucretia ferrum Merſit. Stroza pater lib. 1. Eroticon. Vlta nefas animo, propriaq; Lucretia dextra, Inuicto occurret clara pudore tibi. Sabellicus. Nec ferro occũbens caſto traiecta cruore Fœdaſſet patrios moriens Lucretia uultus.

Lucretius poeta phyſicus ſumpto amatorio poculo, eò furoris raptus eſt, ut manum ſibi intulerit, natus annos plus paulò quadraginta. quin etiam eo, priuſquam moreretur, delirio, diu antè fertur laboraſſe: neque ad ſcribendum carmen animum appuliſſe, niſi interfecta, interuallataq; inſania. Politianus in Nutricia,

Nec qui phyltra bibit, nimioq; inſanus amore,
Mox ferro occubuit, ſic mentem amiſerat omnem.

M. I. Brutus unus ex his, qui Cæſarem 23. uulneribus in ſenatu confoderunt, ab Auguſto & Antonio Iulii mortem ulciſcentibus apud Philippos expugnatus, deſperata iam uictoria manum ſibi intulit, iuuante Stratone rhetore, anno ſuæ ætatis trigeſimo, ne in manus inimicorum ueniret. Pamphilius Saxus,

Se gladio fodit Brutus, Cato fodit & ille,

Quem timuit Cæsar, quem coluere patres. Qui rei historiam auidius sitierit, eat ad Plutarchum.

Porcia filia Catonis, audita morte Bruti mariti apud Philippos interfecti, ferrum poposcit ad inferendam mortem. quod quum amici recusassent, carbones hausit, & inaudito mortis genere uitam finiuit. auctores Plutarchus & Val. Maxi. Martial. lib. 1. Epist.

Coniugis audisset fatum quum Porcia Bruti,
Et substracta sibi quæreret arma dolor;
Nondum scitis, ait, mortem non posse negari:
Credideram satis hoc uos docuisse patrem.
Dixit, & ardentes auido bibit ore fauillas.
I nunc, & ferrum turba molesta nega.

C. Cassius post interfectum Cæsarem ab Antonio & Augusto bello petitus, castra cum Bibulo iunxit apud Philippos. uerum quum inclinatam uideret aciem, ultro sibi mortem intulit eodem pugione, quo in Cęsarem usus fuerat, auctore Plutarcho. uel, ut alii malunt, Pindaro liberto iugulandum se præbuit. quod probat Iouianus de fortitudine bellica, dicens: Potuisset Cassius, etiam si Btutus ceciderat, reparare exercitum, nec tam repentino consilio, famulo iugulum suum prębere.

M. Antonius audita per falsum rumorem Cleopatræ morte, seipsum gladio confodit, partim amore uxoris, partim desperatione rerum, quòd ab Augusto uictum se ægre ferret. de hac morte Paulus Orosius sic inquit: Antonius se ferro transuerberauit, ac semianimis ad Cleopatram in monumentum (in quod se mori certa condiderat) perlatus est. item Propertius lib. 3. Castraque Pelusi Romano subruta ferro, Antonique graues in sua fata manus. Item Suetonius in Augusto: Obsessaq; Alexandria, quò Antonius cum Cleopatra confugerat, breui potitus est. & Antonium quidam seras conditiones pacis tentantem, ad mortem adegit, uiditq; mortuum. Item Eutropius lib. 7. rerũ Romanarum: Victus est, inquit, ab Augusto nauali pugna clara & illustri apud Actium, qui locus in Epyro est, ex quo fugit in Ægyptum, & desperatis rebus, quum omnes ad Augustum transirent, ipse se interemit. hoc multis uerbis prosequitur Plutarchus in eius uita.

Cleopatra, mortuo Antonio marito, ubi intellexit se ab Augusto in triumphum reseruari, causa declinandę eius ignominiæ, brachium aspidi mordendum præbuit, Cæsare Psyllos ueneficos, qui serpentis uenenum è uulneribus haustu reuocarent, & exugerent, frustra admonente. Plutarchus scribit eam habuisse uenenum in laminula quadam concaua, quam sub crine occultabat: sed tamen neque corpus deformatum, nec aliud ullum apparuisse ueneni signum, nec aspidē ab ullo conspectam, sed tractus duntaxat uisos, ipsiusq; brachium duas notas habuisse leuiter impressas, & humidas. quibus Cæsar uidetur fidem dedisse. nam in triumpho, Cleopatræ imaginem tulit cum aspide mordicus affixa. Propertius de ea lib. 3. sic inquit: Fugisti tamen in timidi uaga flumina Nili, Accepere tuæ Romula uincla manus. Brachia spectaui sacris admorsa colubris, Et trahere occultum membra soporis iter. Item Horat. lib. 1. Car. Fortis & asperas tractare serpentes, ut atrum Corpore combiberet uenenum. Deliberata morte ferocior sæuis Liburnis, scilicet inuidens Priuata deduci superbo Non humilis mulier triumpho. uide Plinium lib 21. cap. 3.

Neæra, & Charmione, Cleopatræ ancillę, spontaneam dominæ mortem imitatæ sunt, auctore Plutarcho ac semiuiuæ repertæ, reginæ iam mortuæ coronam capite delapsam reponentes, immodico magni animi argumento.

Cato Vticensis minor, primi pronepos, dolens, & grauatè ferens Pompeium (cuius partes fouebat) à Cæsare (cui aduersabatur) superatum, suo quoque gladio incubuit, lecto prius Platoni Phædone de Animæ immortalitate. cuius audita morte Cæsarem dixisse ferunt, & se Catonis inuidere glorię, & suæ Catonem inuidisse. sic autem abiit de uita, ut testimonio Ciceronis, causam moriendi nactum se esse gauderet plurimum. Dictus est Vticensis ab Vtica urbe Africæ, in qua se occidit, auctoribus Plinio lib. 5. & Gellio lib. 13. de eius morte pleriq; meminerunt. Lactantius, Multi ergo, inquit, ex his, qui æternas esse animas suspicabantur, tanquam in cœtum migraturi, sibi ipsis manus intulerunt, ex Romanis Cato, qui fuit in omni sua uita Socraticæ uanitatis imitator. Item paulò pòst, Homicidæ, inquit, illi omnes philosophi, &

ipsæ Romanæ sapientiæ princeps Cato, qui antequàm se occideret, perlegisse Platonis librum dicitur, qui est scriptus de Æternitate animarum.

C. Carbo propter perpetuam in populari ratione leuitatem, morte uoluntaria se a seueritate ciuium uindicauit, quoniam autem duo eiusdem nominis fuerunt, ambo magni oratores, non constat mihi satis, uter duorum uitam sponte reliquerit. Cicero de clar. Orat.

P. Crassus Crassi oratoris frater, iurisperitus, quum factionem sequeretur Marianam, ne in manus inimicorum incideret, seipsum interemit.

P. Licinius Crassus consul contra Aristónicum Eumenis filium profectus, exercitu suo profligato barbarum quendam ad inferendam sibi mortem prouocauit, ne ab hostibus traheretur captiuus.

App. Claudius Regillianus, stuprata Virginia Virginij Centurionis filia, in carcerem à populo crimen ulciscente coniectus, sibi manus intulit.

Cor. Merula flamen dialis, partium Syllanarum, ingresso urbem Mario, uenas, in Iouis æde sibi succidit, ut contumeliosæ mortis damnationem effugeret. auctor est Val. Max.

Dolabella Cęsarianus, interfectorum Cæsaris hostis acerrimus, multis prœliis in Syria cum Cassio congressus est, à quo postremò uictus, gladio se transuerberauit, causa declinandæ maioris ignominiæ.

Fla. Fimbria ciuis iniquissimus, Asiam prouinciam ingressus, arreptis imperii insignibus, à Sylla postmodum Pergami oppressus est, & à corrupto exercitu destitutus. itaque rerũ desperatione sibi mortem intulit.

Lucinius Macer prętorius, repetundarum postulatus, ubi per nuncium intellexit Ciceronem sibi aduersari, faucibus laqueo constrictis uoluntaria morte pęnam præuenit. auctor Val. Max. de Mortibus non uul.

T. Manlius, non is, qui filium securi percussit, sed alter Iuris pontificii peritus, iudex inter Macedones accusatores & filium Silanum constitutus, audita causa ita pronunciauit: Quum probatum sit, Silanum, filium meum, pecuniam accepisse, ipsum repub. & prole mea indignum iudico. itaque

Silanus à patre repudiatus, dolore animi se suspendit proxima nocte: cuius exequiis neque pater interfuit, neque suadentibus ut adesset, aures præbere uoluit. auctor Val. Max. de Seueritate.

Fuit alter L. Silanus Claudii principis gener, qui erepta sibi Octauia, dataque Neroni, præ dolore gladio suo incubuit, idque die nuptiarum, ad augendam inuidiam. auctor Corn. Tacitus lib. 12.

C. Marius iunior à Sylla è Mithridatica uictoria redeunte cum toto exercitu fusus, in oppidum Præneste se recepit. ubi obsessus, quum nulla effugij pateret rima aut uia salutis se Pontio Telesino præbuit, iugulandum. auctor Liuius. Priusquam autem Sylla rediret in urbem, Marius uniuersam propè nobilitatem interfecerat. quæ res fuit in causa, ut superatus ueniam desperaret. ferunt Syllam ex eiusdem exercitu duodecim millia morti dedisse.

Gn. Gnorbanus uictus a Sylla exsulauit apud Rhodios: ubi comprehensus seipsum interemit. ideo autem à Sylla bello petitus est, quòd eius legatos de pace uiolauerat. auctore Liuio.

Oppia Vestalis stupri comperta, sibi mortem intulit, grauioris supplicij metu, ne scilicet uiua sub terra defoderetur instar Floroniæ alterius puellæ.

Orestilla M. Plancium maritum in Asiam cum 60. nauibus profectum secuta, Tarenti ex morbo decessit. cuius dum celebrarentur exequiæ, & cremaretur cadauer, Plaucius doloris impatiens, & appetens mortis, in rogum se coniecit: quem togatum calceatumq; corpori uxoris iunxerunt amici. auctor Val. Max. de Amore coniugali.

Pomponius Atticus eques Rom. Ciceronis amicus, in ultima senectute morbo correptus, seipsum cibi abstinentia necauit. multa fuerunt in eo laude & comendatione digna, quæ quamuis ab instituto sint aliena, placet tamen in mediũ afferre, ut legentium prosint moribus. Tanta in primis fuit erga domesticos facilitate, ut iurauerit cum matre nonagenaria se nũquam in gratiã rediisse: cum sorore pariter nullam gessit simultatem: dictitans cum his minimè irasci oportere, quos diligas. abstinentia preterea singulari, uitaque à

luxu, ambitione & cupiditate rerũ alienarũ, ut qui præter patrimonium nihil unquam appetiuerit, nihil ædificauerit, nihil emerit. fuit & litium maximè fugiens, popularesq; factiones Vatiniano prosequebatur odio. propterea quum uidisset rempublicam tumultu Cinnano turbatam, Athenas concessit, ut illic tranquillè uiueret, nemine studia interpellante. eruditis omnibus mirum in modum fauit, adeò ut pulsum ab urbe Ciceronem, & Brutum fugientem magna iuuerit pecunia. mendacium nec dicebat, nec etiam poterat pati. quapropter omnes inimici res suas ei curandas dabant, & seruandas. Cor. Nepos in eius uita.

Taurea Iubellius Campanus, capta à Fuluio Capua, coniugem primùm ac liberos, postremò seipsum ad pedes imperatoris gladio transfixit, ne quid indignum aut ignominiosum captiuus pateretur. auctor Liuius.

Fannius Cepio deprehensus in coniuratione aduersus Augustum, sibi mortem consciuit. Martialis lib. 2.

Hostem quum fugeret, se Fannius ipse peremit:
Hic rogon furor est, ne moriare mori?

Aria mater (nam fuit eiusdem nominis filia) damnato Pæto marito, fodit corpus gladio, quem uulnere educens ipsi Pæto querenti dedit, ut idem pòst faceret. Martialis lib. 1. Casta suo gladium quum traderet Aria Pæto, Quem de uisceribus traxerat ipsa suis, Si qua fides, unlnus, quod feci, non dolet, inquit; Sed quod tu facies, hoc mihi Pæte dolet.

Festus Domitiani amicus, dum mentagra usq; ad desperationẽ remedii laboraret, gladio se traiecit, prius tñ amicos consolatus. quam eius mortẽ Martialis lib. 1. sic describit:

Indignas premeret pestis quum rabida fauces,
Inq; ipsos uultus serperet atra lues, &c.

Cor. Gallus poeta elegiographus, Virgilii amicus & coætaneus, ab Augusto pręfectus Ægypti designatus, Thebarũ ciuitatem spoliasse dicitur. propterea quum repetundarum postularetur, furtique & populatæ accusaretur prouinciæ, nobilium indignationem formidans, sibi mortem intulit anno suæ ætatis 43. auctor Ammianus Marcellinus, qui lib. 17. rerũ gestarũ sic inquit: Longè autẽ postea Cornelius Gallus res tenens Romanas, Ægypti procurator, exhausit ciuitatẽ

plurimis interceptis. reuersúsq; quum furtorum arcesseretur & populatæ prouinciæ, metu nobilitatis acriter indignatæ (cui negotium spectandum dederat imperator) stricto incubuit ferro. Item Ouid. lib.3. Eleg. Tu quoq; si falsum est temerati nomen amici Sanguinis, atque animæ prodige Galle tuæ. Item Politianus in Nutricia: -ceu Galli Mima Cytheris Personam falsæ lasciua Lycoridos affert. In scænam, & docto clausam se iactet amanti, Dum miser ipse suo fodiat præcordia ferro. Item Propertius lib. 2. Et modo formosa, qui multa Lycoride Gallus, Mortuus inferna uulnera lauit aqua. Alia tamen causa ad inferendam sibi mortem motum uolunt plerique, q̄ scilicet Augusti domo ei fuisset interdictũ, ut scribit Tranquillus. alii ob linguã nimis effrænã. quod & Ouidius uidetur probasse, ubi ait: Non fuit opprobrio celebrasse Lycorida Gallo, Sed linguã nimio nõ tenuisse mero.

Sylius Italicus poeta, incurabilis morbi tædio, uoluntariam oppetiit mortem annos natus 75. Politianus in Nutricia de eo sic scribit: Ipse obiit plenusq; æui, natoq; superstes, Aspera congenito fixus uestigia clauo.

Sophronia Romana, Christiana Lucretia, quũ uim Decij principis sibi quotidie insidiantis non posset declinare, arrepto gladio per cõsensũ mariti se cõfodit, auctor Eusebius.

Nero Domitii & Agrippinę filius, fax totius orbis, impuraq; scelerum omnium sentina, post maiora numero flagitia hostis patriæ a senatu iudicatus, ne quid suis meritis dignum pateretur, aut collo in furcam coniecto uirgis cæderetur, (ut ait Eutropius) urbem egressus, sequentibus Phaone, Epaphrodito, Neophitoq; & Spadone Sporo, semet ictu gladii transegit, ad quartũ urbis milliariũ, adiuuante trepidantẽ manum impuro Eunucho. Periit autem anno ætatis suæ 32 cuius interitu uniuersa Roma adeò gauisa est, ut plebs induta pileis manumissionum, tanquam sæuo exempta domino triumpharet. Ausonius, Matricida Nero proprij uim pertulit ensis. Sidonius, Marticida Nero proprio se percutit ense. Pontanus de stellis lib. 3. Sic errant miseri manes atque umbra Neronis: Sic Otho, quique in se ferrum strinxere nefandum. Suetonius ait eum in inferenda sibi morte adiutum fuisse ab Epaphrodito à libellis, Eutropius à Sporo.

Otho imperator quamuis mollissimè semper uixisset, adeò ut ad muliebres accederet munditias: uictus tamen à Vitellio apud Bebriacum, ausus est sibi mortem consciscere, quamuis multas haberet copias, possetque uictoriam sperare. quod fecisse odio bellorum ciuilium dicitur. propterea Martialis lib. 6. eius mortem Catonianæ anteponit. Cato enim interfecit se Vticæ, copiis iam profligatis, ne in hostes incideret; Otho uerò adhuc integro exercitu, ne bella ciuilia gererentur. uerba epigrammatistæ sunt hęc:

Quum dubitaret adhuc bellis ciuilis Enyo;
 Forsitan & posset uincere mollis Otho:
Damnauit multo saturum iam sanguine Martem,
 Et fodit certa pectora nuda manu.
Sit Cato, dum uiuit, sanè uel Cæsare maior:
 Dum moritur, nunquid maior Othone fuit?

De huius imperatoris morte alij quoq; meminerunt. Iouianus lib. 3. de stellis, ut suprà. itē Sextus Aurel. Victor: Hic, inquit, à Vitellio primùm apud Placentiam, dehinc apud Bebriacum uictus, semet gladio transfixit, anno ætatis suæ 37. adeò amabilis militibus propriis, ut pleriq; corpore eius uiso suis manibus mortem sibi consciuerint. Item Ausonius: Mox Otho famosus, clara sed morte potitus. Tranq. quoque in eius uita sic inquit: Post hæc sedata siti, gelidæ aquæ potione, duos arripuit pugiones, & explorata utriusq; acie, quum alterum puluino subdidisset, foribus adopertis arctissimo somno quieuit. & circa lucem demum expergefactus, uno se traiecit ictu infra læuam papillam: irrumpentibusq; ad primum gemitum, modò celans, modò detergens plagam, exanimatus est, & apud Veliternam (ita præceperat) funeratus, 38. ætatis anno, & 95. die imperii.

Petreius dux Pompeianus à Cæsare in Hispania superatus se ferro & inedia interemit.

Labus Marsus in calamitate Macedonica (quum celer hostis premeret) seque natumque gladio traiecit, ne uictoris Octauii uultum sustineret. auctor Pontanus de fortitudine bellica.

Gordianus senior audita filii morte; qui pro patria in bello occubuerat, laqueo se suspendit iam octogenarius; par

tim dolore amissi filii, partim ne traheretur captiuus. Ammianus Marcellinus lib. 26. In Africa, inquit, superior Gordianus in imperium raptus, aduentantium periculorum angoribus implicatus, uitam laqueo spiritui intercluso ꝓfudit.

Galerius imperator, quum Christianos omnibus, quibus potuerat, tormentis affecisset, tandem in morbum incidit, cuius impatientia, gladio sibi latus aperuit. Baptista Egnatius ait illud tædium uitæ ei irrepisse ex genitalibus paulatim putrescentibus.

Valerius, dum cum Valeria Tusculana filia nescius concubuisset, agnita postmodum culpa, se præcipitauit. auctor Aristides apud Plutarchum.

Papirius Romanus quum sororem Ganusiam grauidam fecisset, & illa gladio à patre misso sibi corpus confodisset, se ipsum quoque mortuæ sorori dedit comitem. auctor Chrysippus lib. 1. Rerum Italicarum apud Plutarchum.

P. Catienus Philotimus patronum adeò dilexit, ut hæres omnibus bonis institutus, in eius rogum se coniecerit. auctor Plin. lib. 7. cap. 36.

M. Lollius infamatus regum muneribus in toto Oriente, interdicta amicitia à C. Cęsare, Augusti filio, uenenum bibit. Plin. 9. cap. 35.

Idem Plinius lib. 36. cap. 24. scribit Cn. Proculeium Augusti Cæsaris familiarem in maximo stomachi dolore, gypso poto consciuisse sibi mortem.

Catulus Luctatius Orator, qui Marii collega fuerat in cōsulatu, & de Cymbris unà triumphum egerat, ab eodem postea mori iussus, inclusus domi, accensis carbonibus se suffocauit. auctor Plutarchus in Mario, & Valerius Maximus.

Agrippina à Trierarcho, aliisq; Neronis satellitibus interfecta, Menester eius libertus se ferro transegit. incertum caritate in patronam, an metu exitii. auctor Cor. Tacitus lib. 14.

Adnotatum est in chronicis M. Porcium Latronem præstanti uirum memoria, duplicis quartanæ tædio manum sibi admouisse, atque ita functum fato.

Labienus poeta uidens libros suos ob nimiam carpendi libertatem publico decreto comburi, suis superuiuere non

potuit, monumentis, ac propterea ſpontaneã oppetiit mortẽ.

Meſſalla Coruinus orator, ante biennium quàm moreretur, ita memoriam ac ſenſum amiſit, ut uix pauca uerba con iungeret. ad extremum uerò enato circa os ulcere, inedia ſe confecit. auctor Cęlius.

Longinus Adriani imperatoris legatus, à Decebalo Daconum rege (in quem certabat) circumuentus, ebibito ueneno ſeipſum interemit. auctor Dion. Caſſius.

Adrianus imperator Maſtorem quendam barbarum (quo propter robur & audaciam plerunque uſus fuerat in uenationibus) partim minis, partim pollicitationibus impulit & coegit, ut cædem ſibi inferret, circumſcripſitq; locum ſub mamilla, quem Germogenes medicus demonſtrauerat. quo letaliter percuſſo, ſine dolore expirauit. teſtis idem Caſſius. hoc autem fecit incredibili membrorum omnium cruciatu impulſus, qui etiam morbi ſubtercutanei dolore multos è ſenatu prius extinxerat, ut ſcribit Sextus Aurelius.

Sabina imperatrix eiuſdem Adriani uxor, ſeruilibus prope iniuriis ab eo affecta, ad mortem cucurrit uoluntariam, quòd tam immane ingenium humaniq; generis perniciem pertuliſſet. auctor idem Aurelius.

Florianus imperator, qui Tacito ſucceſſit, dolens Probum militiæ peritum à magna exercitus parte fuiſſe electum, ſibiipſi uenas incidit, effuſoq; ſanguine conſumptus eſt. auctor idem Aurelius.

Iulianus imperator factus in Italia, acto per coſtas pugione, in ignem ſe abiecit, eodem Aurelio teſte.

Diocletianus imperator à Licinio & Cõſtantino grauiter litteris obiurgatus, quòd Maxentio diceretur fauiſſe, metu ignominioſæ mortis uenenum hauſit. teſtis idem Aurelius.

Magnentius à Conſtantio imperatore apud Lugdunum ſuperatus, admotò parieti gladio (ut ictum iuuaret) corpus ſibi confodit. quo audito Decentius eius frater præpoſtera laquei morte uitam finiuit apud Senonas. auctor Pomponius Lætus.

Pater Licinii Cecinnæ, uir prætorius, ob diuturnæ ualetudinis tædium ac dolorem, ſeſe opio necauit.

Empedocles Siculus poeta immortalitatem nouo mortis

genere affectans, se in Ætnam coniecit. unde Horatius in arte, Dicam, Siculiq; poetę Narrabo interitum. Deus immortalis haberi Dum cupit Empedocles, ardentem feruidus Ætnam Insiluit. Item Ouidius in Ibin, Aut tu Trinacrii salias super ora Gygantis, Plurima qua flammas Sicanis Ætna uomit. Item Lactantius lib. 3. de falsa sapientia, cap. 18. Multi ex his, qui æternas esse animas suspicabantur, tanquam in cælum migraturi essent, sibi ipsis manus intulerunt, ut Cleantes, & Chrysippus, ut Zeno, & Empedocles, qui se in ardentis Ætnæ specum intempesta nocte deiecit, ut quum repentè non apparuisset, abiisse ad deos crederetur. Item Politianus in Nutricia, Ceu maximus ille Ærisonas &c.

Sardanapalus Assyriorum rex ab Arbacto, seu Arbace præfecto, ob mollitiem, muliebresq; munditias (nam habitum mentitus femineum inter puellas fusos tractabat & pensa, omnesq; lasciuia anteibat, & libidine) bello petitus, ubi uidit res suas profligari, & pessum ire, & iam ad triarios redigi, ne captiuus traheretur, pyram in regia ingentem struxit, eoq; comportata supellectile, ductisq; amicis domino supresse nolentibus, incendio se dedit: & hoc solo uirum se docuit, quòd non expauerit mortem. Iustinus hæc. Ouidius in Ibin,

Inq; pyram tecum carissima corpora mittas:
Quem finem uitæ Sardanapalus habet.

Sidonius, Non medis caput Arsacem profabor, Nec quàm diuite (quum refugit hostem) Arsit Sardanapalus in fauilla. Sabellicus in Hunnii originem,

Vltimus ille fuit regni corruptor auiti,
Cuius delicias, & mollia sceptra superbus
Non tulit Arbactus, sed fortia comparat arma,
Aggrediturq; senē, uictumq; ad nobile fatū Compulit.

Archilochus poeta Parius, repudiū ac repulsam passus in nuptiis Neoboles Licambis filiæ sibi promissæ, Iambis tum primùm à se repertis satyricè adeò & grauiter Lycamben ipsum deuouit, & insectatus est, ut eum cum filia ad furcam impulerit. Vnde Horatius, Archilochum proprio rabies armauit Iambo. Et Ouidius in Ibin, Post modo si perges, in

te mihi liber Iambus, Tincta Lycambæo sanguine tela dabit. Politianus in Nutricia: licet acrem effusus in iram, Ore Lycambiadas rabioso occiderit ambas Archilochus.

Iudas (ut omnes compertum habent) quum Deum iudæis prodidisset, & exili pecunia exposuisset uenalem, tandem ad se rediens, & sceleris perpendens grauitatem, desperata uenia, quæ tamen prodita clementia sperari poterat, ad laqueum properauit, & notissimo diuinæ ultionis argumento crepuit medius.

Cleombrotus, seu Theombrotus ex Ambracia, quum legisset opus Platonis de animarum immortalitate à Socrate inscriptum, sponte se præcipitauit. Ouidius in Ibin, Vel de præcipiti uenias in Tartara saxo, Vt qui Socraticum de nece legit opus. Lactantius, Quid, inquit, Ambraciotes ille, qui quum eundem librum perlegisset, præcipitem se dedit, nullam aliam ob causam, nisi quòd Platoni credidit. quod si sciisset Plato, ac docuisset à quo, & quomodo, & quibus, & quæ ob facta, & quo tempore immortalitas tribuatur, nec Cleombrotum impegisset in mortem, nec Catonem. Cicero lib. 1. quæst. Tusc. Callimachi, inquit, epigramma in Ambraciotam Cleombrotum est, quem ait, quum nihil ei accidisset aduersi, è muro se in mare abiecisse lecto Platonis libro.

Hannibal Amilcaris filius, dux Carthaginiensium, post L. Cornelium Scipionem patrem Scipionis maioris superatū, Sempronium ad Trebiam, C. Flaminium ad Thrasimenum magnis cladibus affectos, P. Æmilium apud Cannas cum toto exercitu deletum, Claudium Marcellum occisum, à Scipione iuniore postremò uictus, & fucatus ad Antiochum primùm, deinde ad Prusiam Bithyniæ regem confugit. de cuius fide dubitans, quoniam uidebat Flaminium legatum à Romanis missum, ac se paulatim à militibus circunseptum, uenenum, quod in anulo gerebat, hausit.

Asdrubal dux in tertio bello Punico à Scipione Æmiliano uictus, in medias urbis flammas sese cum filiis iecit. sed quoniam multi eius nominis fuerunt, uide, ut de quo loquaris, intelligas.

Aristarchus grammaticus Alexādrinus homo doctissimus

quum hydropiſi laboraret, ſeipſum cibi abſtinentia interfecit, annos natus 72. Hic ille eſt Ariſtarchus, qui ſub Ptolemæo Philometore floruit, olympiade 106. cuius & filium erudiit. ſcripſit commentarios ſupra mille. diſcipulus fuit Ariſtophanis grammatici. fuit autem cenſura adeò critica, ſeueroq; iudicio, ut prouerbio locum pęnè fecerit. eos enim uocamus Ariſtarchos, qui nihil non examinant, & omnia diligenter expendunt. duos habuit filios Ariſtarchum & Ariſtagoram degeneres, & patri omnino diſſimiles. fuit alter eiuſdem nominis Tegeates poeta, Euripidis coætaneus, quem Æſculapius morbo liberauit.

Calanus Indus unus ex Brachmanibus (quo nomine dicebantur Indorum philoſophi) ex ipſa India ad Perſidem uſq; Alexandrum ſecutus, ultrò & nullo cogente in rogum ſe cõiecit. quod uidens Alexander, percontari cœpit, uellet ne aliquid mandare moriens. tum ille, nihil, inquit: propediem te uidebo. nec multis pòſt diebus Alexander ueneno interiit. Cic. lib. 12. quæſt. Tuſ. Calanus Indus, inquit, indoctus ac barbarus in radicibus Caucaſi natus, ſua uoluntate uiuus combuſtus eſt. idem lib. 1. de Diuin. ad mortem proficiſcens Calanus Indus quum incederet in rogum ardentem, ò præclarum diſceſſum, inquit, è uita, quum (ut Herculi contigit) mortali corpore cremato, in lucem animus exceſſerit. quũq; Alexander eum rogaret, ſi quid uellet, ut diceret. optime, inquit: propediem te uidebo. quod ita contigit. nam Babyloniæ paucis pòſt diebus Alexander eſt mortuus. teſtes etiam Val. Max. de Miraculis, & Plutarch. in Alexand.

Cleomenes dux Lacedæmoniorum ab Antigono uictus, ad Ptolemæum ſe recepit, à quo benignè primùm exceptus, poſtmodum à Nicagora proditionis accuſatus, in carcerem detruſus eſt. ubi cum aliquot aliis uoluntariã oppetiit mortem. Mortuũ rex pelle nudauit, & affixit cruci, auctore Plutarcho. Herodotus ait Cleomenem à ſuris incipientem, ſe detruncaſſe, carnesque è tibiis ad femora, è femoribus ad coxarum uertebras proſcidiſſe, atque in reſcindendo utero expiraſſe.

Dinocrates Meſſenius, uicto primũ Philopomene Achæorum duce, ab ipſis poſtremò Achæis ſuperatus, mortem ſib

intulit, ne in eorum ueniret potestatem. auctor Plutarchus in Philopomene.

Demosthenes Atheniensis, dum Antipatri (qui Alexandro successit) odiū incurrisset, decerneretq; Demades ut capite plecteretur, aufugit in Calabriam Ægæi maris insulam. ubi ab Archia Tyrio comœdiographo & Antipatri satellitibus deprehensus, sumpto calamo, quasi prius epistolam ad Antipatrum daturus, uenenum illic inclusum ebibit. Habuit Demosthenes patrem eiusdem nominis admodum pauperem, ut qui coltellos factitaret. hic quum non esset apta satis pronunciatione, multitudinemq; & tumultum expauesceret, ꝓpe litoris marini sonitum dicere assuescebat. litteram R difficile enunciabat, quam calculis in os coniectis proferre conabatur. nunquam dicebat, nisi præmeditatus: propterea de eo Pytheas prædicabat, Demosthenis enthymemata lucernam olere. Non ignoro plerisque hoc uisum iri superuacaneum: dabitur tamen uenia, opera enim dedita excerpo, quæ ad doctrinam conferre uideo.

Eratosthenes Cyrenæus, Callimachi poetę discipulus, & præfectus bibliothecæ Ptolemæi quum diuturno quoque morbo torqueretur, neque remedium inueniret, cibum sibi substraxit, & inedia se peremit, anno suo ætatis 70.

Menippus Phœnix philosophus Cynicus, quum esset ex eorum numero, qui auri cupiditate pruriunt, & inexplebili rerum libidine torrentur, amissis diuitiis laqueo uitam finiuit. auctor Diogenes Laertius.

Mithridates iunior, qui annis 56. bellum cum Romanis uaria gessit uictoria, post occupatam Asiam, Qu. Oppium, & Aquileium in uincula coniectos, Rhodum oppugnatam, Athenas per Archelaum præfectum occupatas, à Lucullo primum, demum à Pompeio superatus, postremò a Pharnace filio adolescente ingratissimo (qui à patre ad Pompeium defecerat) bello petitus & obsessus, uenenum hausit. quo nihil ad mortem propter sumptum antidotum proficiens, auxilio Galli cuiusdam militis Vitigis nomine se interfecit.

Monyma Milesia, & Veronica Chia, duæ Mithridatis uxores, audita eiusdem miserabili fortuna, per Bochiden eunuchum, ambæ uitam spontè reliquerunt. nam Monyma pri-

mum se suspendit. sed quum corporis grauitate confractus esset laqueus, ò execrandum, inquit, diadema, quo neque in tam tristi ministerio uti possum. Bochidi postmodum se dedit iugulandam. Veronica uerò calicem ueneni hausit, quo per uenas serpente, quum durius torqueretur & langueret, Bochidis quoque auxilio accelerauit sibi mortem.

Statyra quoq; & Roxana Mithridatis sorores, quæ annos ferè 40. uirginitatem seruauerant, hausto ueneno fraternam mortem comitatæ sunt. potest tamen dubitari an eo perierint: quoniam Plutarchus scribit Roxanam à Statyra in puteum demersam. nisi fortasse hoc ad alias eius nominis sit referendum.

Citrolaus dux Achæorum uictus à Q. Cæcilio Metello apud Thermopylas, ueneno sibi mortem consciuit. auctor Liuius lib. 52.

Nicias Dux Atheniensis, imperator contra Syracusanos cum Demosthene missus, rebus infeliciter gestis, captus est cum collega: amboq; in carcerem detrusi, sibi manus intulere, ne hostibus essent ludibrio. Videtur autem hic Demosthenes alter esse ab eo, de quo iam sumus locuti.

Homerum poetarum omnium facilè principem ferunt, quum iam senio confectus ad quosdam nautas diuertisset, ꝓpositumq́; ab eis ænigma nequisset dissoluere, pudore motũ se suffocasse laqueo. quod ego planè iudico fabulosum. neque enim credibile est, uirum illum philosophiæ peritissimum tanta rerum experientia præditum, tam leui, tamque nullo argumento uitam relinquere uoluisse. nam quæ fuerat ignominia inanem, & friuolam remigum quæstionem ignorare? imò uerò prudentiæ maiori tribuitur, nihil abiectis & semitariis hoc genus homunculis respondere, quum uulgò dici soleat, Asinum plura posse percontari, quàm respondere philosophum, quare neque hoc probo, neque comprobantibus pedariam fero sententiam.

Athenienses & Lacedæmonii quum de Thyretium agro inter se contenderent, tandem ita pepigerunt, ut trecentis militibus summam rei committerent, qui sua pugna omnium litem dirimerent. ubi omnes interfecti sunt, præter unum Othryadem Lacedæmonium, qui ne solus in castra rediret

ſeipſum inter hoſtilia cadauera gladio confixit. auctor Val. Max. de fortitudine.

Ferunt Pontium Pilatum patria Lugdunenſem, nefariæ in CHRISTVM ſententiæ meritas dediſſe pœnas, ſibique mortem intuliſſe. auctor eſt Gregorius Turonenſis.

Tam tibi ſit mitis Ponti Pilate Megæra,
Tamq; tuę moneant lacrymæ Plutona ferocem,
Quàm merito periit fato te iudice CHRISTVS.

Themiſtocles Athenien. Nicoclis filius, inuidia ciuium relegatus, ad Artaxerxem confugit. a quo dum in patriam pugnare cogeretur, uitam cum morte uolens commutauit, hauſto ſanguine taurino, quem ideo peſtiferum potu ſcribit Cęlius, quòd celerrimè coeat, atque obdureſcat. porrò ſanguis taurinus recens, anhelitus difficultatem, ac præfactionem infert cum ſpaſmo præualido.

Plutarchus quoq; ſcribit Midam, contracta ex ſomniorum diritate, animi ægritudine, quum formidabilis affectio in dies augeretur, nec occurreret remedium mali, tauri ſanguine copioſius hauſto, conceſſiſſe ab humanis.

P. Terentius, amiſſis 107. fabulis, quas è Gręcis Latinas fecerat, & conuerterat ex Menandro, ſe ſubmerſit. quod quamuis plerique falſum opinentur, credibile eſt tamen. ſi enim permulti amiſſo theſauro ad mortem properauerint, quanta mentis ægritudine uidentur tibi laborare, qui momento perdunt & in nictu oculi, quod improbo labore, diuturnis uigiliis, magna olei impenſa, longo antè ſæculo fabricauerunt, demum accuratiore ſtudio incudi reddiderunt, & ad ultimam reuocauerunt limam? Eſt (ſi periculũ non feciſti lector) inſania, & rabies maior, quàm ut fidem poſſit capere.

Theoxena mulier a Philippi Macedonum regis militibus in mari ſepta, quum nullum ſalutis effugium uideret, in mare ſe deiecit, maritum, qui prius eadem morte perierat, ſecuta. idq; ne in regis poteſtatem ueniret. Vide Bononienſem commentatorem in Suetonium.

Democles puer, dubium maiore pudicitia an forma pulchriore, quum a Demetrio Poliorcete ad ſtuprum traheretur, neque uim tyranni poſſet effugere, ſe in proximum aquæ feruentis lebetem coniecit, atque ibidiem enecauit. Pulchrum

chrum dii boni facinus, omniumque facundiarum magni loquentia dignum.

Hipponax poeta Iambographus & amarulentus, grauiter ferens & indignanter se à Bubalo pictore, deformi facie pictum, ad propellandam iniuriam, tam grauiter in eum scripsit & inuectus est, ut laqueo uitam finire coegerit, unde Horatius in Epodo. Qualis Lycambe spretus infido gener, Aut acer hostis Bubalo. Et Hipponactæum præconium pro infami nota posuit Cicero in epistolis familiaribus, ita scribens: Eumq; addictum iam tum puto esse Calui Licinij Hipponactæo præconio.

Cleanthes philosophus cognita animarum immortalitate, uitam sponte reliquit, & uoluntariam oppetiit mortem. Lactantius: Multi (inquit) ex his, qui æternas esse animas suspicabantur, tanquam in cælum migraturi essent, sibi ipsis manus intulerunt, ut Cleanthes & Chrysippus, ut Zeno & Empedocles.

Cambyses & Zary Dianæ sacerdotes & Magi missi ad insinuandam Taurino Episcopo idololatriam, quum operam lusissent, ac nihil profecissent, gladiis suis se confoderunt.

Sesostris Ægyptiorum rex, seu senio, seu morbo, siue alia fortuna, oculis captus, seipsum interfecit.

Decebalus rex Dacorum à Traiano secundùm uictus, ne in Romanorum potestatem ueniret, sua manu usus interiit, mortuiq; caput Romam perlatum est. auctor Dion. Cassius.

Anaxagoras philosophus ab Atheniensibus in carcerem coniectus, quòd Solem (quem illi pro deo habebant) ignitum dixisset lapidem, uenenum hausit.

Ecelinus tyrannus post infinita propè flagitia & crudelitatis exemplis, tandem in bello (quod contra Martinum Turianum Mediolani principem susceperat) uulneratus, more frendentis belluæ uulnus discerpsit, eoq; miseram euomuit uitam.

Volaterranus scribit Petrum de uineis ex Capua iurisperitum fuisse, qui dolens se ob suspicionem coniurationis à Federico secundo (cui prius erat carissimus) relegatum, capite parieti illiso, mortem sibi intulerit, composito prius de consolatione libello.

Iuba rex Mauritanię à Cæſare ſuperatus ſibi quoque mortem conſciuit. cuius *filius puer Romam in triumphum ductus eſt.

Circa Celenum Phrygiæ oppidum, quum hiatus terræ, & ingens uorago multos abſorberet, eſſetque reſponſum ab oraculo, uoraginem ipſam non prius clauſum iri, quàm ad pacanda numina aliquis eò ſe demitteret; Anchurus Midæ regis filius, datis genitori & Cimotheæ uxori complexibus, equum aſcendit, & intrò ſe demiſit. auctor Plutarchus in Parallelis; qui de Curtio adoleſcentis Romano idem commemorat.

Cyane puella a patre Cyanippo incognito per uim ſtuprata, ubi tandem auctorem ſceleris agnouit, illum prius, demũ ſe ipſam interfecit. auctor idem Plutarchus, teſtem aduocans Doſitheum lib. 3. rerum Sicularum.

Vxor Æmilii adoleſcentis zelotypiæ morbo affecta, dum ſuſpicaretur maritum alterius puellę rapi deſiderio in ſyluas profectum ſecuta eſt. ubi quum ad explorandam rei ueritatem, in dumis & uepribus deliteſceret, à canibus feram eſſe opinantibus laniata eſt. recognita, Æmilius ſe ipſum interfecit. auctor idem Plutarchus, qui apud Sypharim Italiæ oppidum hoc commemorat factum.

Calluce filia Lyci, hominis ſanguinarii & hoſpites immolantis, relicta à Diomede, (quem Troia redeuntem benigne ſuſceperat, & à paternis liberauerat inſidiis) laqueo ſe ſuſpendit. auctor apud eundem Plutarchum Iubas lib. 3. rerum Africanarum.

Bylſaltia quoque puella, à Calphurnio Craſſo (quem proditi patris uictorem fecerat) relicta, ſibi ferro iugulum tranſuerberauit.

Gidica Pomminij Laurentini uxor, dum Comminium priuignum maximè deperiret, neque tamen ad concubitum poſſet inducere, ſuſpendio ſpiritum intercepit. auctor Doſitheus apud Plutarchum.

Anius rex Tuſcorum dum filiam Saliam à Catheo adoleſcente raptam non poſſet comprehendere, in fluuium ſe demiſit, quem à ſuo nomine fecit appellari Anionem.

Lactantius ait Democritũ ſua ſpõte caput obtuliſſe morti.

Superatis ab Alexandro Magno Atheniensibus, Democrates Atheniensis, (qui Macedonum opibus semper obstiterat) uenia desperata, gladio se transfixit. auctor Cur. lib. 5.

Dioxippus Atheniensis surrepti inter epulas aurei poculi falsò accusatus, dum oculorum coniectum & iniuriam ferre non posset, gladio se interemit. accusabatur autem non sine inuidia. nam ægre ferebant Macedones Horratam Macedonem armatum ab eo inermi, spectante rege, duello uictum, & resupinatum. auctor Curtius lib. 8.

Idem Curtius ait, Boudiceam Britannorum reginam & Pœnium Postumum eius præfectum à Romanis duce Suetonio superatos, mortem sibi intulisse, hunc gladio, illam ueneno.

Plutarchus apud Gellium lib. 15. ait Milesias uirgines repentè sine ulla euidenti causa, uoluntatem cepisse obeundæ mortis, ac deinde plurimas uitam suspendio amisisse. cui malo ut mederentur Milesij, decreuerunt, ut quæ corporibus suspensis demortuæ forent, nudæ cum eodem laqueo efferrentur. quo facto ait uirgines pudore tam inhonesti funeris deterritas uoluntariam amplius non petiuisse mortem. Plutarch. de Virtut. mul.

Hippo & Miletia Scedasi Bœoti filiæ à iuuenibus Spartanis stupratæ & in puteum coniectæ sunt, occultandi sceleris causa. quod ubi resciuit pater, ad filiarum tumulos se ipsum confecit. auctor Cęlius.

Xanthus apud eundem Cęlium auctor est, Cambleta Lydorum regem, eò uoracitatis progressum, ut nocte quadam uxorem quoque absumpserit. quumque summo mane illius manum in ore comperisset, semet iugulasse.

Timagoras quum Meletem Atheniensem liberali forma adolescentem deperiret, eiusdem iussu se dedit in præceps, ut qui in omnibus puero uellet obsecutum. cuius rei pænitentia ductus Meles, eandem quoq; subiit mortem. auctor idem Cęlius.

Tymanthes Cleonęus Athleta quum & uiribus senio defectis, & desuetudine ingentem arcum non posset intendere, quem iuuenis lunabat & flectebat, furori adeò indulsit, ut eam tantum ob rem gladio se perforauerit. auctor Cęlius.

Idem ait Tereum perpetrato in Philomelam ſcelere ac Ityn, ſibi mortem conſciuiſſe, mortuoq; ſacra inſtituta anniuerſaria. in quibus ordei loco; calculis utebantur.

Derceto Semiramidis mater, cum filiam ex adulterio conceptam in deſertis expoſuiſſet, tandem facti & ſceleris pænitentia in lacum ſe præcipitem dedit. auctor idem Cęlius.

Laurentianus Florentinus citra ullum corporis incommodum, citraq; euidentem morbi cauſam in puteum ſe coniecit. auctore Cęlio & Crinito, qui ait ſe auditorem eius aliquando fuiſſe. qua etiam morte ſe extinxit Petrus Leonius uir in philoſophia excellens, & inſigni prudentia. Idem Crinitus.

Neæra quoque uirgo in Salentinis ægre ferens ſe ab eo repudiatam, cui pro coniuge pacta erat, eodem mortis genere uitam finiuit. auctor Pontanus de fortitud.

Mithridates à Pompeio ſuperatus, filiam nomine Draptim Menophilo eunucho ſeruandam commiſit in caſtello quodam, Sinthorio nomine. quod quum Manlius Priſcus obſediſſet, defenſoresq; deditionem parantes Menophilus ſentiret, gladium in uiſcera ſua compegit, ueritus, ne captiua puella raperetur, & uiolaretur. auctor Ammianus Marcellinus lib. 16.

Argobaſtes quum Valentinianum iuniorem apud Viennam dolo ſtrangulaſſet, ut eidem in imperio ſuccederet, à Theodoſio mortem ulciſcente ſuperatus, ſua ſe manu percuſſit. auctor Paulus Diaconus.

Aſmunda rege Danorum in pugna occiſo, Gumnilda eiuſdem uxor ſpiritum ſibi ferro ſurripuit, uirumq; fato inſecuta eſt. auctor Saxo gramm. lib. I. hiſt. Danicarum.

Hadingus rex Danorum ſuſpendio ſe uulgo ſpectante ſuffocauit præ dolore, quem ex Hadingi Sueonum regis morte conceperat. auctor idem Saxo.

Rolno quoque Danorum rex exprobratæ ſibi turpitudinis dolore, uoluntaria morte ſe conſumpſit. Idem auctor.

Starcarterus itidem rex Danorum pænitentia ductus, ꝙ Lennum quendam per nefas occidiſſet, eius filio Hathero ſe præbuit occidendum.

Galeatius Mantuanus, Papiæ quum hibernaret, puella

(quam unicè amabat)per iocum imperante,ſe in fluuium deiecit. auctore Pontano.

Socrates Athenis capitis damnatus, uolens hauſit uenenum. unde Ouidius in Ibin: Sollicitoq; bibas, ueluti doctiſſimus, olim, Imperturbato quod bibit ore reus.

Adraſtus Gorgij filius dum Athym Crœſi filium ſuæ fidei creditum in uenatione apri loco percuſſiſſet, ſe ſuper eiuſdem tumulum confodit. auctor Herodotus.

Sargapiſes Thomyris filius à Cyro rege Perſarum captus, dum manicas & brachiorum uincula eximi ſibi impetraſſet, ſeipſum interfecit. auctor Herodotus.

Idem ait Praxaſpem uirum inter Perſas opibus & dignitate pollentem, è turri præcipitem ſe dediſſe.

Boges Perſa, amicus Xerxis, ab Athenienſibus & Cimone Milciadis filio obſeſſus, licet accepta fide poſſet egredi, abnuit tamen & ad extremum perſtitit. inde ubi in mœnibus nihil commeatus fuit reliquum, accenſo rogo liberos, coniugem, concubinas, familiam interemit, eosq; omnes in pyram coniecit. deinde omne aurum urbis atque argentum è muris deſperſit in Strymonem, ac poſtremò ſe in rogum coniecit. auctor Herodotus.

Petrus Traſeas Patauinus, uir Catoniana diſciplina & ſeueritate, propter ſuſpicionem affectatæ libertatis à Nerone damnatus, ſibi uenas ſoluit.

Quis ambigit diuina factum ultione, ut Herodes rex Iudeæ, Antipatri filius, poſt interfectos Alexandrum, Ariſtobulum, & Antipatrum filios, trucidatos item innocentes ad intercipiendum ſacrum uirginis partum, uermibus ad extremum toto corpore ſcatentibus mortem ſibi conſciuerit? auctor Ioſephus.

Pyramus adoleſcens & Thysbe puella, incredibili amore flagrantes, quum impediente parentum ſuſpicione ſuis uotis ſatisfacere nequirent, pepigerunt, ut certo die in remotum locum ſe reciperent. quò quum prior ueniſſet Thyſbe, metu leænæ ibidem repertæ profugit in latebras relicto capitis tegumento. quod arripiens leæna uenienti pòſt Pyramo coniecturam præbuit & argumentum deuoratæ amaſiæ, mortemq; ſibi propterea conſciuit. Thysbe paullò pòſt

reuerſa, ubi mortuum amantem conſpicata eſt, longioris uitæ pertæſa, ſuo ſe gladio confodit, &c. Stroza pater lib. 1. Eroticon, Pyramus exemplum præbet, miſerandaque Thysbe: Quos rapuit ſimili mors uiolenta modo. Item Calentius in Epigrammatis,

Pyramus & Thysbe miſeri ſine crimine amarunt,
Occidit hic propria ſæuus uterque manu.
Et quos unus amor tetigit, nox una peremit,
Enſis & unus; & hæc contegit urna duos.

Item Architrenius lib. 1. -ibi ſerum Pyramus enſe
Vindicat egreſſum, Thysbe lugubria fati, &c.

Eriſicthonem poetæ fabulantur ob neglecta Cereris ſacra, in tantam famem redactum, ut propria membra deuorauerit, ſeq; ipſum corroſerit. addunt & filiam eius Metrã nomine, in uarias formas Neptuni beneficio mutari ſolitã: unde natum adagium, Mutabilior Metra Eriſicthonis. Ouid. lib. 8. Met. Ipſe ſuos artus lacero diuellere morſu Cœpit, & infelix minuendo corpus alebat. Idem in Ibin, Vtq; pater ſolitæ uarias mutare figuras, Plenus inextincta conficiare fame. Item Pamphilus Saxus in Ele. Talis erat ieiuna fames, Eriſicthona quondam Impleuit miſerum quum fera peſte ſua.

Lychione Dædalionis filia, Dianæ (cui ſe præferebat) ſagittis confoſſa eſt. cuius dum celebrarentur exequiæ, pater in puellæ rogum ſeſe coniecit. Poetæ fingunt eum ab amicis, ne in ignem deſiliret, impeditum, fuiſſe mutatum in uolucrem. unde Ouid. lib. 11. Metam. Vt uerò ardentem uidit, quater impetus illi, In medios fuit ire rogos: quater inde repulſus, Concita membra fugæ mandat.

Didonem ſuo gladio incubuiſſe pro comperto eſt: ſed non omnes eandem mortis cauſam aſſerunt. ſcribit Auſonius (& ita ſe habet rei ueritas) hoc ab ea factum, ut mortuo marito Sichæo caſtitatem ſeruaret uidualem, & furias Iarbæ Getulorum regis declinaret. uerba eius ſunt hæc: Sed furias fugiens atque arma procacis Iarbæ, Seruaui fateor morte pudicitiam. Auſonium ſecutus Marullus Didonẽ ſic inducit loquentem: Nec mihi Phryx nocuit, nec enim Phryga nouimas ullum, Cura ſed antiqui caſta tenaxq; tori: Quam nel

coniugio Libyci uiolare tyranni Cogerer, hac cecidi fortiter usa manu. Vtrique succinit Rhennius, seu, ut aliis placet, Priscianus in Geographia Dionysij de situ orbis dicens: Qua regnans felix Dido per sæcula uiuit, Atque pudicitiam non perdit carmine ficto. Contrà uerò Virgilius hoc ipsum adscribit impatientiæ doloris, quem ex Æneæ fuga conceperat. quod tamen fabulosum est. Virgiliũ pleriq; omnes Poetæ Latini secuti sunt. Ouidius in primis lib. 3. Fastorum & in Epistolis sic ait: Præbuit Æneas & causam mortis & ensem, Ipsa sua Dido concidit usa manu. Item 14. Metam. Item Sylius lib. 2. Ipsa pyram super ingentem stans saucia Dido,

Mandabat Tyriis ultricia bella futuris,
Ardentemque rogum media spectabat ab unda
Dardanus, & magnis pandebat carbasa fatis.

Item lib. 8. Item Angelus Politianus in Manto,

At Phœnissa rogum sæuo furiata dolore
Incendet moritura; trucesq; in uota uocabit
Eumenidas, mox & Phrygium, proh tristia dona,
Ah niueum per pectus aget miserabilis ensem.

Anna Beli regis filia post mortem sororis suæ Didonis, Carthaginem ab Iarba occupatam relinquens, ad Batrum Melitæ insulæ regem nauigauit. quo demum relicto, mare ingressa in Laurentum litus delata est. ibiq; ab Ænea cognita, & hospitio suscepta est, non sine mutui cum eo amoris suspicione, adeò ut in odium Lauiniæ ueniret. cuius insidias ut declinaret, se in Numycium fluuium præcipitauit. unde Ouid. lib. 4. Fast.

Corniger hanc tumidis rapuisse Numycius undis
Creditur, & stagnis occuluisse suis.

Item alibi: - Placidi sum nympha Numici,

Amne perenne latens, Anna perenna uocor.

Euadne Martis filia in rogũ mariti sui Capanei apud Thebas mortui, dum celebrarentur exequiæ, se coniecit. Ouidius lib. 5. Tristium, Cernis ut Admeti cantetur & Hectoris uxor, Ausaq; in accensos Iphias ire rogos? Idem lib. 3. de Arte, Accipe me Capaneu, cineres miscebimus, inquit Iphias, in medios desiluitq; rogos. Idem Martialis lib. 4. Epigram. Statius lib. 12. Propertius lib. 1. Ouid. lib. 3. de

Ponto. 'Iphias, &c.

Hylonome femina centaura & biformis, mortuo marito Cyllaro, gladio suo incubuit. Ouid. lib. 12.

Vt uidet extinctum, dictis, quæ clamor ad aures
Arcuit ire meas, telo, quòd inhæserat illi,
Incubuit, moriensq; suum complexa maritum est.

Biblis Mileti filia ex Cyane, quum fratem Caunum miserè deperiret, neq; eius concubitum posset assequi, urgentibus furiis se occidit & in fontem postea Nayadum beneficio mutata est. Ouid. 1. de Arte:

Biblida quid referam? uetito quæ fratris amore
Arsit, & est laqueo fortiter ulta nefas?

Hercules induta tunica Nessi Centauri cruore tincta, in tantas furias raptus est, ut præ impatientia doloris sese in Oeta monte combusserit. Ouid. ad Liuiam: Qualis in Herculeæ colluxit collibus Oetæ, Quum sunt imposito membra cremata Deo. Claudianus in III. consul. Honorii: Iuga deseris Oetes Herculeo damnata rogo. Item Statius lib. 12. Thebaidis.

Theseo in Cretam ad Minotaurum nauiganti Ægeus pater Athenarum rex præceperat, ut si confecto monstro incolumis rediret, ad lætitiæ argumentum albis uteretur uelis, ut prospectantibus è portu amicis, superstitis uitæ fidẽ præstaret. Theseum tamen cepit obliuio mundati. propterea quum iisdem (quibus uenerat) remigraret uelis, fecit ut pater nihil de filio sibi promittens, è scopulo in mare se deturbauerit, & aquis nouum imposuerit nomen. Plutarchus. quam fabulam uel (si mauis) historiam Catullus longo admodum prosequitur filo. Calentius quoq; lib. 1. Elegiarum. Item Ouidius in Ibin:

Vt qui Theseæ fallacia uela carinæ
Vidit, & Iliaca missus ab arce puer. Huius rei etiam Cęlius lib. 10. Lectionum antiquarum cap. 25.

Hæmon Thebanus iuuenis quum amore incredibili Antigonem Oedipi & Iocastæ filiam deperiret, ad eius tumulum mortem sibi consciuit. fuerat autem Antigone iussu Creontis (qui uetuerat Gręcorum cadauera inhumani) iugulata, quòd Polynicem fratrem mortuum noctu sepelire

uoluisset. de huius adolescentis morte Propertius lib. 2.

Sappho puella ex Lesbo insula, è Leucade Epiri promontorio se præcipitauit, quòd à Phaone liberali forma adolescente (quem supra fidem hominum deperibat) mutuò non redamaretur. Statius lib. 5. Siluarum: -saltusq; ingressa uiriles, Non formidata temeraria Leucade Sappho. Et Politianus in Nutricia: Sed tandem Ambracias temeraria saltat in undas. Item Politianus in Eleg. Mascula quæque suos cantat moritura calores, Leucadii Sappho crimen honorq; freti. Vide Volater.

Græcis Thebas obsidentibus, quum Tyresias uates prædixisset Thebanos expugnatum iri, nisi eorum (qui serpentinis dentibus prognati fuerant) aliquis se morti deuoueret: Menecœus ut patriæ saluti consuleret, ipsis Thebarum mœnibus gladio se confodit, confossum ad hostes deturbauit. quo uiso protinus abierunt Greci. Statius lib. 1. Theb.

Iocasta filia Creontis, & uxor Laii uidens filios suos Etheoclem & Polynicem mutuis uulneribus interfectos, horrore tanti facinoris mortẽ sibi intulit. Statius lib. 11. Theb.

Hannibale Saguntum urbem Hispaniæ Romanis amicam obsidente, Mopsus Cretensis fauens Saguntinis, ubi filios uidit interfectos, temperare sibi non potuit, quin se præcipitaret è turri, & filiis comitem daret. Sylius lib. 2.

Atque pater gemino natorum funere Mopsus, &c.

Phædram Hippolyti nouercam furiæ Veneris usq; adeò torruerunt, ut laqueo spiritum sibi interceperit, quòd priuigni (cuius amore æstuabat impatienter, & pruriebat) concubitum non posset exorare. moriens tamen scelerata mulier, litteras reliquit, quibus Hippolytum stupri arguebat, suæq; mortis uocabat auctorem. Ausonius:

Suasi quod potui, tu alios modò consule. dic quos?
Phædra, & Elisa tibi dent laqueum aut gladium.

Athamas, Rex Thebarum, furiis agitatus Learchum filium dedit morti. propterea Ino Cadmi, & Hermionis filia, & eius uxor sibi timens, cum altero filio Melicerta se in mare præcipitem dedit. quos in deorum indigitamenta poetę retulerunt. Cyprianus: Melicertes & Leucothea pręcipitantur in maria, & fiunt postmodum maris numina. Oui-

dius lib. 4. Metamorph. Seq; super pontum nullo tardata timore Mittit, onusq; suum.

Phyllis Lycurgi Thracum regis filia ægre ferens se relictam, & spretam à Demophoonte Thesei filio, quem unicè deperibat, & ab expeditione Troiana redeuntem hospitio exceperat, uitam laqueo præfocauit, in amygdalum postea (ut fabulantur poetæ) conuersa. Pamphilus Saxus, Exemplum tribuit mortis mihi nobile Phyllis, Pendebat longa corpus inane trabe. Pontanus lib. 3. de Stellis.

Aiax Telamonis filius, ægre ferens mortui Achillis arma (quæ supramodum appetebat) Vlyssi data fuisse, inuidia motus, & in rabiem conuersus mortem sibi intulit. Ouidius lib. 13. Metam.

Hectora qui solus, qui ferrum, ignesq;, Iouemq;, &c.

Iphis puer liberali facie, quum Anaxaretem puellam incredibili amore prosequeretur, neque tamen readamaretur ab ea, laqueo se suffocauit, atq; onus infelix elisa fauce pependit, inquit Ouidius lib. 14. Demum quum celebrarentur exequiæ, puella mortui miserta, se quoque interfecit. Pontanus de Stellis lib. 3.

Auctolia Vlyssis mater, quum falso nuncio audiuisset filium apud Troiam occubuisse, laqueo uitam finiuit.

Amphion Iouis filius interfectis ab Apolline quattuordecim liberis se ipsum gladio interemit. Ouidius in Ibin,

Addidit ut fidicen miseris sua funera natis,
Sic tibi sint uitæ tædia iusta tuæ.

Althea Thyestis (alii Thestium scribunt) filia, & Oenei Ætoliæ regis uxor, quum audiuisset Mealegrum filium suis fratribus intulisse mortem, se præcipitauit, combusto prius fatali stipite, quo cremato Meleagrum ex fato periturum audierat. Boccatius in Genealogia.

Britona nympha Cretensis quum esset formosa, perpetuoq; uirginitatis uoto, uenationi uacaret, ad uim & stuprum Minois regis declinandum se in aquas dedit precipitem.

Brotheus Vulcani filius propter oris deformitatem illusus in rogum desiluit, ibique uitam incendio finiuit. Ouid. in Ibin, Quodq; ferunt Brotheum fecisse cupidine mortis, Des tua succensæ membra cremanda pyræ.

Æolus Rex uentorum audito Canaces filię cum Machareo fratre incestu, ad eam gladium misit, ut scelus uoluntaria morte dilueret, & ulcesceretur. quod i la fecit. Plutarchus in paral.

Ceyx Alcyones maritus ad oraculum nauigans naufragium fecit, & obrutus est aquis. quod indignanter ferens Alcyone, mortem mariti secuta, in mare se deturbauit, & in auem sui nominis mutata est. Ouidius in Ibin,

Nec tibi sit tumidis melior Neptunus in undis,
Quàm cui sunt uisæ frater, & uxor aues.

Deianira Herculis uxor, audita mariti morte, superesse noluit, ac propterea dolore animi se peremit. Ouidius,

Impia quid dubitas Deianira morti?

Hesperie nympha Esacum, Priami filium, a quo adamabatur, persequentem fugiens, morsu colubri in herba latentis interfecta, fecit, ut Esacus ipse uitam sibi acerbam putauerit, & aquis se obruerit.

Erigone audita patris Icari morte, laqueo se suspendit, Ouidius in Ibin. Statius lib. 5. Syluarum,

Nec enim Marathonia uirgo
Partius extinctum sæuorum crimine agrestum
Fleuerat Icarium.

Euenus ægre ferens Marpissam filiam ab Ida filio Aphareti in certamine curuli superatam, ac propterea ex pacto nuptiis copulatam, se in Lycormam Ætoliæ fluuium demisit, cui & imposuit nomen. auctor Domitius Calderinus. unde Ouidius in Ibin, Vtq; uel Euenus torrenti flumine mersus, Nomina dès rapidæ, uel Tiberinus aquæ. Ad hunc ferè modum Plutarchus, Euenus; inquit, Martis & Steropæ filius, ex Alcippa Oenomai filia Marpissam suscepit filiam. quam ab Aphareto in Chorea raptam insequens, dum comprehendere non posset, in Lycormã fluuium se præcipitauit.

Iuturna Dauni filia post interfectam ab Ænea Turnum fratrem suũ mærotis impatiens, se dedit in aquas pręcipitem.

Ilice Libyci Lydii filia, dum amores Martis contemneret, deo factum ulciscente, in furorem uersa, è scopulo se demisit. Ouid. in Ibin, Lydia se scopulis ut uirgo misit ab altis, Dixerat inuito quæ mala uerba deo.

Athenienſes dum mortui Herculis tutarentur liberos, quos inſectabatur Euryſtheus, ab oraculo acceperunt ſe ab Euryſthei liberatum iri incurſatione, ſi quis è liberis Herculis ſemet inferis deuoueret. quo audito Macaria eiuſdem filia ſeſe ſpontaneæ morti obtulit. Cęl. & Eraſmus in Chil.

Alceſtis filia Perilai ſeipſam interfecit, ut umbra ſua contenti manes, ægroto marito parcerent. Seneca in medea. Cōiugis factū redimens Phærei, Vxor impendit animam marito.

Tyro mulier Theſſala mortuo marito, ſpontè oppetiit mortem. Baptiſta Pius lib. 2. Eleg.

Carmine conſpicua eſt Tyro Pagaſæa puella,
Quæ uoluit proprij fata ſubire uiri.

Hercules ab Iole connubio reiectus, Oechaliam puellæ patriam diripuit. dolore facti Iole, ſe præcipitem è muro dedit: auctor Plutarchus.

Charondas Tyrius, quum legem tuliſſet, ne quis armatus ueniret in concionem, & tamen ipſe rure ueniens, præter ſpem aliter feciſſet, monitus legis ab eo, qui proximè ſedebat, uitam ſpontè reliquit, & gladio ſuo incubuit; quum tamen culpam diſſimulare potuiſſet, aut defendere. Valer. Max. de Iuſtitia.

De Amata Lauiniæ matre, quo modo, & quam ob rem ſpiritum ſibi laqueo interceperit, uide in eorum hiſtoria, qui ſuſpendio, & cruce uitam finiuerunt.

Quum L. Opimius conſul C. Gracchum Agrarias leges contra auctoritatem ſenatus ferre molientem ſuſtuliſſet, Herennius Siculus, quo & aruſpice & amico uſus ſemper fuerat Gracchus, comprehenſus, dum in carcerem traheretur, capite poſti carceris illiſo ſpiritū depoſuit. auctor Val. Max.

Coma latro frater Diogenis latronum ducis ad P. Rutilium ductus, dum interrogaretur de genere belli è ſeruis & latronibus moti, capita in crura demiſſo, ſibiipſi ſpiritum interclusit. auctor Valer. Maxim.

PARENTES LIBERORVM INTERFECTORES.

IDomeneus Deucalionis filius, & Cretenſium rex, quum uouiſſet ſe immolaturum eum, qui primus Troia redeunti occurreret, filiam fortè fortuna repertam immolauit. Vo-

laterranus.

Darius rex Perſarum Ariobarzanem filium interfecit, q̄ꝑ is Alexandro promiſiſſet, ſe patri inſidiaturum, & mortem intentaturum. Plutarch. in Paral.

Steſibrotus ab Epaminonda patre Thebanorum duce interfectus eſt, quòd contra mandatum patris manum cum hoſtibus Lacedæmoniis conſeruiſſet, quamuis parta uictoria. ibidem Plutarch.

Manlius Torquatus itidem filium ſecuri percuſſit, quòd in Samnites contra edictum pugnaſſet, quamuis hoſte profligato ad ſuos uictoriam retuliſſet. unde Virg. lib. 6. Sæuumq; ſecuri, &c. Liuius lib. 8.

Brutum à Romanis expulſum, quum filius prodere uoluiſſet, paterna cecidit manu. auctor Ariſtid. apud Plutar.

Romanis in Latinos certantibus, Caſſius ſignifer Craſſum Brutum filium occidit quòd is patrem prodere, & hoſtibus portas aperire uoluiſſet. auctor Plutar.

Perſis Græciam infeſtantibus, Pauſanias Lacedæmoniorum dux 50. auri talenta, ut Spartam proderet, è Xerxe acceperat. quod ubi reſciuit Ageſilaus pater, filium in templo Palladis incluſum inedia conſumpſit. idem auctor.

Medea ab Iaſone, quem hoſpitio ſuſceperat, & modum rapiēdi uelleris docuerat reiecta, filios ex eo ſuſceptos Dyndimum & Theſſādrū interfecit Virg. Ecl. 8. Sæuus amor docuit natorum ſanguine matrem, Commaculare manus. idem in Culice. Oui. lib. 7. Metam. -utroque Sanguine natorum perfunditur impius enſis. idem lib. 2. Elegia. Idem lib. 2. de Arte: Propertius lib. 3. Nam quid Medeæ referam, quo tempore matris, Iram natorum cæde piauit amor.

Athamas rex Thebarum furore correptus, Learchum & Eurycleam liberos pro leonibus occidit. Ouidius lib. 4. Metam. Deq; ſinu matris ridentem & parua Learchum Brachia tendentem rapit, & bis terq; per auras, More rotat fundæ: rigidoq; infantia ferro Diſcutit ora ferox. idem lib. 6. Faſt. Sta. lib. 2. Sil. Toruus adhuc Athamas inſanos flecteret arcus. idem lib. 1. Theb. Claudianus lib. 1. in Ruffinum; Hæc Athamanteæ direxit ſpicula dextræ. Bab. Pius 2. Eleg. Qualis ad abſumptum per tela paterna Learchum, Deſiluit

lacrymis saucia facta parens. Plinius quoque lib.34. cap.24. de hoc non nihil meminit.

Tantalus, qui in Phrygia regnauit, deis hospitio susceptis, Pelopen filium coctum membratim comedendum apposuit, ut eorum diuinitatem experiretur Seneca in Thyeste, Exceptus gladio paruulus impio, Dum currit patrium natus ad osculum, Immatura focis uictima concidit. Diuisusque tua est Tantale dextera, Mensas ut strueres hospitibus deis.

Leus Atheniensis ab oraculo monitus, Athenas ipsas perituras nisi tres filias immolaret, maluit oraculo parere, quàm suis parcere. Volater. auctor.

Agaue Thebana mulier Pentheum filium Bacchanalia despicantem, cum ceteris Mænadibus interfecit. Virg. in Culice: -quo quondam uicta furore, Venit Nyctileum fugiens Cadmæis Agaue, Infandas scelerata manus, & cæde cruenta. Ouid. lib. 3. Met. Statius lib. 12. Thebaid. Seneca in Thebaide, Egit sorores mater, & gaudens malo Vibrante thyrso prætulit fixum caput. idem in Oedipode.

Progne Pandionis filia ægre ferens sororem suam Philomelam à Tereo marito fuisse stupratam, Itym filium eidem comedendum apposuit. Ouid. 6. Met. Tendentemq; manus, & iam sua fata uidentem, Et mater mater clamantem, & colla petentem, Ense ferit Progne, lateri quà pectus adhæret. idem lib 2. Eleg. idem lib 1. de Remedio. Sidonius, Siue prandia quis refert Thyestæ, Discerptum aut puerum, cibumque factum.

Perimele puella uim, & stuprum ab Acheloo passa ab Hippodamante patre detestante facinus præcipitata est. Ouid. 8. Met. Quod pater Hippodamas ægrè tulit, inque profundum, Protulit e scopulo perituræ corpora natæ.

Althea ægrè ferens fratres suos à Meleagro filio interfectos, fatalem combussit stipitem, de quo Parcæ prædixerant Meleagrum non prius periturum, quàm stipes ipse igni fuisset absumptus. hoc itaque modo natum emori fecit. Oui. lib. 1. Tristium, Vtque cremasse suum fertur sub stipite natum Testias, & melior matre fuisse soror.

Aidona uxor Zeti, Ithilum noctu imprudens occidit, dum unum ex filiis Amphionis, cuius uxori inuidebat, interfi-

cere uellet.

Artaxerxes Mnenon cognomento, Perſarum rex, Darium filium cum quinquaginta aliis filiis interfecit, quòd ab eis inſidiis peteretur. Trogus lib. 10.

Cambyſes Cyri filius, Perſarum rex, filium ſagitta occidiſſe fertur, furore correptus, quo prius fratrem & grauidã ſororem dederat morti. Sabellicus.

Conſtantinus Magnus Criſpum filium cum Licinio ſororis ſuæ marito, incerta cauſa, morti dedit. Sextus Aurelius prodit hoc eum feciſſe ſuaſus Fauſtæ coniugis.

Dioſcorus, pater beatæ Barbaræ, filiam multis prius tormentis affectam, ad extremum ſupplicio capitis affecit, quòd ad idololatriam flecti non poſſet.

Euriſthenes, quum malè in bello pugnaſſet, ac propterea domui ſuæ ignominiam peperiſſet, inedia conſumptus eſt à matre. Ouid. in Ibin, Obſtrictusq; necem patiaris limine tecti, Vt legem pœnæ cui dedit ipſa parens.

Ptolemæus Euergetes à ſuis ob crudelitatem regno pulſus, filium, quem ex Cleopatra ſorore ſuſceperat, in Cypro occidit, eiusq; caput & pedes matri pro munere natalitio remiſit. Liuius lib. 56.

Ptolemæus Auletes regno ſuo redonatus, quo ob flagitia fuerat eiectus, Cleopatram filiam & Archelaum eius maritum, quo Ægyptii in regnũ aſciuerant, occidit. Strab. lib. 17.

Deuteria mulier timens ne filia ſua, quam nubilem & formoſam habebat, à Theodeberto rege corrumperetur, eam in flumen pręcipitauit apud Viridunum ciuitatem. auctor Gregorius Turonenſis.

Apteras uetuſtiſſimus Græcorum Saturnũ patrem caſtrauit, filios interemit, fratribus bella & ferrum intulit. Annius in Beroſum.

Erichtheus bellum cum Euinolpo gerens, quum ab oraculo accepiſſet futuram ſibi uictoriam, ſi filiam diis immolaret, paruit, & conſenſu Praxithæ uxoris puellam cecidit. Euripides apud Plutarchum.

Marius quoque Cymbrico bello profligatus, quum intellexiſſet ſe fore uictorem, ſi Calpurniam filiam diis daret uictimam, dedit, ut patriæ conſuleret.

Boges Perſa ab Athenienſibus obſeſſus, ubi nihil habuit commeatus in caſtris, liberos cum uxore primùm, demum ſeipſum interfecit. auctor Herodotus lib. 7.

Deiotarus quum multos ſuſcepiſſet liberos, omnes, excepto tantùm uno, iugulauit, ut qui ſuperfuturus erat, potentior fieret, & maieſtatis auguſtioris. auctor Cęlius.

Mithridates ſanguinolentus ac crudelis in omnes fuit. nam matrem, fratrem ac filios tres impuberes, ac totidem filias interfecit, auctor idem Cęlius.

Antonius Caracalla imperator Iuliam nouercam in uxorem duxit, cuius filium Getam nomine paulò pòſt interfecit. Ælius Spartianus.

Virginius filiam Virginiam Icilio deſponſatam ſpectante populo & palam interfecit, ut Appium Decemuirum, qui eam ſtuprare uelut ſeruam tentauerat, in odium & inuidiam populi traheret: quod & factum eſt. nam ut propter illatum Lucretiæ ſtuprum Romani reges deſierunt, ita quoque immoderata Appij libido finem fecit Decemuirorum magiſtratui. auctor Liuius. Sylius lib. 13.

Herodes rex Iudææ præter innocentium cædem, tres quoque ex liberis ſibi ſuſpectos, Alexandrum, Ariſtobulum & Antipatrum morti dedit. Macrobius lib. 2.

Hippomenes Athenienſium princeps, filiam Limonem in adulterio deprehenſam, unà cum equo feroci concluſit, nec huic, nec illi cibum præbens. equus igitur fame in rabiem actus, puellam deuorauit. hinc ortum adagium à Diogeniano poſitum: Magis impius Hippomene, Ouidius in Ibin:

Solaq; Limone pœnam ne ſenſerit illam,
Et tua dente ferox uiſcera carpat equus.

Pyreus inſula, quum maxima laboraret peſte, propter interfectum ibidem ab Athenienſibus aprum Dianæ ſacrum, conſultum oraculum, reſpondit: Finem mali futurum, ſi quis filiam immolaſſet numini. unus autem repertus eſt Embarus, qui filiam ſolenni ritu ornatam ſacrificauerit. Eraſmus in Chil.

Orchamus Leucothoam filiam ab Apolline ſtupratam, uiuam defodit. auctor Domitius in Ibin. Ouid. item lib. 4.

Lenogildus rex Hiſpaniæ filium Hermogildum, quòd à ſe

cta parentum abhorreret, ac Childeberti Francorum regis orthodoxi filiam duxisset in uxorem, morte affecit. Volater.

Lysimachus, rex Pergami, Agathoclem filium fortissimum (cuius præcipua opera, multa bella feliciter gesserat) nouerca Arsinoe Ptolemæi sorore instigante, ueneno sustulit. auctore Trogo.

Aulus Postumius Tiburtus filium securi percussit, quòd occasione rei bene gerendæ, iniussus pugnam tentasset. auctor Val. de discip. mil. Liuius lib. 4. Mauult tamen hoc credere de M. Torquato, quàm de Postumio.

Arpiages filium comedit. Ouidius in Ibin, Vt puer Arpiagæ, referas exempla Thyestæ, Inque tui cæsus uiscera patris eas.

Ethearchus rex Cretæ suasu secundæ uxoris, Phronymam filiam per negotiatorem quendam nomine Themisonem, submergi fecit. auctor Herodotus.

LIBERI PARENTVM INTERFECTORES.

Alcmæon Eriphylem matrem interfecit, quòd illa Amphiaraum patrem, qui in bello Thebano terræ hiatu absorptus est, Polynici prodidisset, accepto monili aureo. Virgil. lib. 6. -mæstamque Eriphylem Crudelis nati monstrantem uulnera cernit. Seruius, & Diod. lib. 5.

Perrheborum rex Triopas dum tirannicè nimis imperaret, à Carnaba filio tantæ feritatis impatienti occisus est. auctor Cœlius.

Orestes Clytemnestram matrem interemit, in ultionem patris Agamemnonis, quem à Troia redeuntem illa cum Aegysto adultero interfecerat. Ouidius lib. 1. Eleg.

Et uindex in matre, patris malus ultor Orestes,
Ausus in arcanas poscere tela deas. Horatius lib. 2.

Nero, quum Agrippina matre facta sua exquirente acerbius, & corrigente grauaretur, eam uariis modis tentauit perdere. primò ueneno: sed quum sentiret eam antidotis præmunitam, solutilem nauem (cuius uel naufragio, uel cameræ ruina periret) commentus est: simulataque amicitia, Baias euocauit. quam nando euasisse, ut comperit,

inops consilii eam interfici iussit, quam prius stupro contaminauerat. Suetonius.

Trogus scribit Thessalonicem ab Antipatro filio interfectam, quum tamen uitam per ubera materna deprecaretur, idque, quòd Alexandro fratri magis, quàm sibi faueret.

Semiramidem à Nino filio interemptam produnt, quòd eius concubitum & congressum optasset, quæ prius equi amore conflagrauerat. Cęlius 37. lib.12. & Iustinus lib.1.

Ptolemæus Euergetes à Ptolemæo filio interfectus est: qui propterea (inquit Iustinus) Philopator, idest patris interfector, uocari cœpit.

Ptolemæus filius Epiphanis matrem Cleopatram dedit morti. unde & Philometor eadem ratione dictus est, qua præcedens Philopator.

P. Malleolus, teste Liuio, matre interempta primus omnium insuto culeo in mare præcipitatus est.

Mithridates, auctore Cęlio, tantæ fuit impietatis, ut matrem, fratrem, filios tres, ac totidem filias interfecerit.

Ioannes Maria Ioannis Galeatii filius, dux Mediolani, Catharinam matrem, facta sua acerbius obiurgantem, in turri conclusit, & ibidem emori fecit. Volater.

Ouidius lib.5. Metam. ait Agyrtem fuisse quendam, qui patrem interfecerit. -regisque Thoactes Armiger, & cæso genitore infamis Agyrtes.

Redeuntem Troia Vlyssem Thelegonus filius ut ignotum occidit. Horatius lib.3. Car. Decliue contempleris aruum, & Thelegonii iuga paricidæ.

Ozias Amos prophetam patrem suum uecte per tempora transfixit, quòd contra mandatum Hieroboam regis uerbum Domini prædicaret.

Ab Euandro quoque occisum fuisse patrem quidam prodiderunt, ut scribit Cęlius lib.6. Lectionum antiquarum.

Polydice Pterelam patrem Thebarum regē Creonti prodidit, & occidi fecit: ut Nisus à Minoe obsessus proditione Scyllæ filiæ crinem amisit fatalem, atque ita interfectus est, auctore Seruio.

Friscus Actium Ferrariæ principem patrem suum in carcerem coniecit, atque ibidem fecit emori, quum ob indu-

ctam nouercam, tum libidine dominandi. Volater.

Guillermus Iacobini Carrarienſis filius patrem occidit, quòd ab eo ſpurius fuiſſet appellatus.

Orodes rex Parthorum, amiſſo filio Pacoro, qui in bello contra Ventidium occubuerat, in furorem propè uerſus, ab altero filio Phraate occiſus eſt. Volaterranus in Geograph.

Coſroes rex Perſarum ſenio confectus, dum Medorſem filium regni hæredem inſtituiſſet, ab altero Siroche natu maiore interfectus eſt. idem Volat.

Heraclius imperator Phocam patrem, multis prius contumeliis affectum, poſtremò interfecit, dominandi, ut credibile eſt, libidine Volater.

Oedipus cum Laio patre ignoto apud Phocidem congreſſus, ipſum neſcius interemit. Ouidius in Ibin, Nec plus aſpicias, quàm quem ſua filia rexit, Expertus ſcelus eſt cuius uterque parens. Seneca in Thebaide, Genitorem adortus impia ſtraui nece.

Cyane puella patrem Cyanipum, quòd ab eo per uim ſtuprata fuiſſet, gladio confodit.

Medullina quoque ab Aruntio patre ebrio uiolata, eidem mortem intulit. Plutarchus in Paral.

Peliam ſenio confectum dum filiæ à Medea perſuaſæ uellent ad iuuentutem reuocare, lebeti feruenti impoſitum occiderunt. Eraſmus in Chil.

Poſt Hannibalis bellum L. Oſtius fertur primus patrem occidiſſe. auctor Plutarchus in uita Romuli.

Iulius Manſuetus ex Hiſpania rapaci legioni additus, impuberem filium domi reliquerat. is mox inter ſeptimanos à Galba conſcriptus, oblatum fortè patrem, & uulnere ſtratum dum ſemianimem ſcrutatur, agnoſcens, cognoſcensque, & exanguem amplexus, uoce flebili precabatur placatos patris manes, ne ſe ut paricidam inſectarentur. Cor. Tacitus.

Fredericus imperator, Panormum profectus, Manfredi filii dolo interfectus eſt, quum annos XXXII. rebus præfuiſſet. Baptiſta Egnatius.

Nicomedes Pruſiam patrem Bythiniæ regem dominandi libidine uita ſpoliauit.

Fabricianus matrem Fabiam interfecit, quòd illa Fa-

bium Fabricianum maritum suum occidisset, ut liberius adulterium cum Petronio adolescente committeret. auctor Dositheus apud Plutarchum.

FRATRVM, ET SORORVM INTERFECTORES.

OEdipus rex Thebarum moriens, filiis suis Eteocli & Polinici regnum alternis annis dimisit regendum. uerùm quum Eteocles maior natu peracto anno fratri cedere noluisset, moto propterea bello, contractisque copiis, ambo mutuis se uulneribus interfecerunt. Virg. in Culice, Ac discordantes Cadmæo sanguine fratres, Iam truculenta ferunt infestaq; lumina, corpus Alter in alterius iamq; aduersatus uterque Impia germani manat pro sanguine dextra.

Medea cum Iasone fugiens, Ægyaleum fratrem membratim discerpsit, discerptum per agros passim proiecit, ut Æetem patrem se persequentem in colligendis filii ossibus remoraretur. Ouid. in Ibin, Et tua sic latos spargantur mēbra per agros, Tanquam quæ patrias detinuere uias. Idem lib. 3. Tristium.

Menalippus Oenei filius, dum in syluis aprum Calydonium uenaretur, à Tydeo fratre imprudente occisus est. Statius lib. 2. Theb. Pollutus placuit fraterno sanguine Tydeus.

Polytes quoque fuit quispiam, qui fratrem peremit. Stat. lib. 7. Theb. Cæsoq; infamis fratre Polytes.

Atila rex Pannoniæ reuersus è Gallia, Budam fratrem (qui regnum occupauerat) de medio sustulit.

Antiochus mag. Seleuci filius mortuo patre fratrem uita exuit, ut solus principaretur, & regno frueretur.

Aristobulus rex Iudææ, Antigonum fratrem (quem prius regni consortem fecerat) falsò postea insimulatum interfici iussit. Volater.

Romulus quum ad extruendos urbis muros, uallum aratro duxisset, uetuissetque, ne quis illud transiliret; Remus in ludibrium fratris ausus est transilire. quod iniquo ferens animo Romulus eidem eripuit uitam. Liuius. unde Lucanus, Fraterno primi maduerunt sanguine muri. Ouid. in Ibin, Vtque Remo muros ausus transire recentes, Noxia sint capiti rustica tela tuo.

Theodebertus Chilperici filius, Francorum rex, à Theoderico fratre bello petitus, & ad extremum interfectus est. Volater.

Fernandus rex Castellæ Sanctij filius, Carsiam fratrem regem Nauarræ peremit, ut Nauarram ipsam suo adiaceret regno. Vsque adeò libido principandi nó præscribit sibi modũ.

Helenus Priami filius dum uenaretur, nescio qua fortuna Chaonem fratrem (à cuius nomine Chaonia dicta est) imprudens peremit. Seruius in 3. Æneid.

Inuidia (quæ alienam prosperitatem oculo irretorto nescit prospicere) fuit in causa, cur Cayn fratrem Abelem, cuius uictimas domino uidebat gratas, nefariè interfecerit.

Mempricus filius Maddam rex Britanniæ, Malym fratrem exuit uita, ut eo mortuo principaretur.

Cunedagius quoque non alia ratione fratrem Morganum occidit, quo tẽpore Roma condita est, ut supputat Volater.

Cansignorus Veronensium princeps moriens Antonium & Barptolemæum filios reliquit hęredes. quorum Antonius Barptolemæum fratrem de medio sustulit, quem in principatu consortem, aut parem ferre non poterat. Volaterranus.

Cambysi Persarum regi uisus est per quietem nuntius adesse, dicens: Mergidem fratrem sollio sedere regio. qua ille uisione consternatus, Prexaspem Persam ad eum interimendum misit. auctores Trogus, & Herodotus. cui flagitio sororis quoque mortem adiecit.

Canis grandis, Veronensium princeps, fratrem Eriganũ (qui dum abesset, Veronam inuaserat) foris reuersus, obsedit, obsessum uicit, uictum dedit morti.

Henricus Alphonsi undecimi filius, Petrum fratrem multis homicidiis famosum, tandem interfecit magno omnium plausu. Volater.

Perinus Fregosus, Genuensium princeps, Nicolaum fratrem, doctrina moribusque insignem, ob suspicionem affectati principatus interfecit.

Pinus Ordelaphus Foroliuiensis, ut solus regnaret, Franciscum fratrem trucidauit, eius liberis in exilium missis. Auctor Volater.

Ptolemæus Philadelpus Argeum fratrem, à quo insidias

parari ſibi intellexerat, interfecit; & alteri fratri, Magæ nomine, qui Cyrenis imperabat, bellum intulit. Pauſanias apud Volaterranum.

Ptolemæo Philopatori non ſatis fuit patrem interficere, niſi in fratrem quoque & amicos gladio ſæuiret.

Franciſcus & Ludouicus Gonzagæ Vgolinum fratrem, ſimulata amicitia, cœnam inuitatum adhorti ſunt, & interfecerunt, ſola ad facinus inuidia moti, quòd Guido Gonzaga pater, Mantuanorum dux, ei ſoli principatum reliquiſſet. Volaterranus.

Boleslaus, Vratislai Bohemorum regis filius, fratrē Vuenceslaum, æquitatis & religionis obſeruantiſſimum, & Abeli iuſto perſimilem, interfecit, Draomitia matre ſceleris conſcia. idem Volater.

Ardieus Pamphyliæ tyrannus patrem ſenio confectum, & fratrē natu maiorem interfecit. auctor Plato lib. 10. de Rep.

Iam diximus tantam in Mithridate rege Ponti fuiſſe feritatem, ut matrem, fratrem, & ſex liberos interfecerit. auctor Cęlius lib. 16. Lectionum Antiq.

Iſacius Angelus imperator ab Alexio fratre (quem a Turcis captum redemerat) per ſummum ſcelus oculis, imperio, & uita priuatus eſt.

Frotho Danorum rex tres habuit liberos, Haldanum, Roem, & Scatonem. quibus, mortuo patre, æqua inceſſit regnandi cupiditas. quo factum eſt, ut Haldanus natu maximus duos iuniores interfecerit, & regnum paricidio ſuſcepe rit. auctor Saxo grammat.

Feugo quoque Horuendilium Danorum regem fratrem ſuum inſidiis circunuenit: atque ubi paricidio datus eſt locus, cruenta manu funeſtam mentis libidinem ſatiauit, ut eo mortuo regnaret. idem lib. 3.

Idem Saxo lib. 6. hiſtoriæ Danicæ meminit cuiuſdam Starchateri, quem inuſitata fortitudine, uiribusque prodigioſis ait fuiſſe, ut qui nouem fratres athletas ſimul pugnantes interfecerit, decem & ſeptem uulneribus acceptis, amiſſaque maioris uiſcerum parte.

Herminefredus Bertarium fratrem ui oppreſſit, ut ſoli ſibi tranquillius & ſecurius apud Thoringos liceret regna-

re. auctor Gregor. Turonen.

Orta inter Dardanum & Iasium contentione, Dardanus superior fratrem peremit. adeò consortem nescit potestas, adeò rara est inter necessarios caritas, ubi illa dominandi libido mentes hominum titillat.

Bela rex Pannoniæ, Polonorum copiis instructus, Andreã fratrẽ bello aggressus est, partaq; uictoria interfecit uictum.

Learchus Arcesilaum fratrem Cyrenæorum regem ægrotantem ueneno potauit, & eo modo strangulauit. Learchus demum ab Eryxo Arcesilai uxore lege Talionis interfectus est. auctor Herod. in Melpo.

Typhon Ægyptius fratrem suum Osiridem peremit, inuidia accensus. auctores Berosus & Seneca de sacris Ægyptiorum. Diodorus item, Compertum est, inquit, Osiridem Ægypto iustè regnantem à Typhone fratre impio ac nefario interemptum. quem in sex uiginti partes dissectum, cuilibet eorum, qui tanti sceleris participes fuerant, partem dedit, ut ipsos defensores custodesq; regni fidos haberet.

Isis demum, Osiridis fratris mortem ulta, Typhonem alterum fratrem auxilio filii, qui Oros dicebatur, occidit. Annius in Berosum.

Henricus, cognomento Clericus, Anglorum rex, Robertum fratrem hostem habuit, quem in bello captum, oculis primum auulsis, in carcerem detrusit, ac demum pædore & inedia ibidem emori fecit. Volater.

Orodes Phraatis filius, Parthorum rex, Mithridatem secũdum fratrem suum Babyloniæ obsedit, factaque deditione in conspectu omnium quamuis supplicem interfecit. DEVS te perdat ambitio, Quæ fratres armas in fratrum uiscera, quęq; Securum a nato non finis esse patrem.

Ioram rex Iudææ, suasu Athaliæ uxoris, fratres interfecit, & nullũ sceleris genus omisit, à nullo abstinuit flagitio.

Ioannes Iudæ pontificis filius, quinctus Hebræorum pontifex, fratrem Iesum nomine, quem affectatæ dignitatis habebat suspectum, morti dedit.

Iugurtha Manastabilis filius nothus; fratres suos Adherbalem & Hiempsalem, Micipsæ patrui sui filios, interfecit, ut solus Numidis imperaret. Sallust.

Friola Alphonsi Catholici filius, rex Hispaniæ, ab Aurelio fratre interfectus est, quum annos duodecim regnasset. Volaterranus.

Leucon ab Oxilocho fratre rege Ponti interfectus est, quòd cum eius uxore adulterii & incestus consuetudinem haberet. Ouid. in Ibin, Aut pia te cæso dicatur, adultera, sicut Qua cecidit Leucon uindice, dicta pia est.

Mamertes quum Sisaphonis Corinthii fratris sui filios regnandi libidine peremisset, ab ipso Sisaphone membratim laceratus est. Ouidius in Ibin,

Trunca geras sæuo mutilatis partibus ense,
Qualia Mamertis membra fuisse ferunt.

Hesiodus poeta Ascræus noctu iugulatus est ab Antipho & Crimeno fratribus: non tamen opera dedita, sed per errorem, dum illi sororis suæ interfectorem esse putarent.

Rhesus Maximi & Ameriæ filius, fratrem Simulum in uenatione uolens interfecit, ac propterea ei paterna domo interdictum est. Aristides apud Plutarchum.

Anacharsis philosophus, Scytha genere, dum Atheniensium leges apud suos introducere conaretur, ut patriæ consuleret, à Caduido fratre eius loci rege per liuorem sagitta confossus est. auctor Laertius.

Lucilla, M. Antonii & Faustæ filia, à Commodo fratre, in quem coniurauerat, deprehensa, ab eodem interfecta est. auctor Herodianus.

Maximianus Diocletiani filius Artemiam sororem gladio percussit, quòd relicta idololatriæ hæresi, ad fidem se conuertisset.

Critolaus Tegeates sororem interfecit, ꝙ sibi è uictoria redeunti non gratularetur, quum tamen ceteri omnes ei applauderent. auctor Demarathus apud Plut.

Primus apud Romanos Horatius ob sororem interfectam perduellionis reus factus est, dein absolutus. auctor Liuius.

Cambyses sororem interfecit, quòd illa Simerdis fratris sui à patre occisi mortẽ lugeret uelut inultã. auctor Herod.

Polyphontes rex fratrem interfecit, ꝙ ab eo insidias & mortem parari sibi intellexisset. auctor Gel. lib. 4. c. 3.

MVLIERES, QVÆ MARITOS INTERFECERVNT.

REdeuntem ab expeditione Troiana Agamēnonem Clytemnestra uxor interfecit auxiliante Ægysto, quocum stupri consuetudinem habebat. Virgilius lib. 11. Ænei. Ipse Mycenæus magnorum ductor Achiuum Coniugis infandæ prima intra limina dextra Oppetiit, deuicta Asia subsedit adulter. Seneca in Agamemnone, Rex ille regum, ductor Agamemnon ducum, Cuius secutæ mille uexillum rates, Iliaca uelis maria texerunt suis, Post dena Phœbi lustra deuicto Ilio, Adest daturus coniugi iugulum suæ. Idem alibi, Adest cruenta coniugis uictrix sui. Iuuenalis satyra 6.

Danaus Beli filius quinquaginta habuit filias, quæ totidem Ægysti filiis nupserunt, factaque simul coniuratione omnes maritos nocte una interfecerunt, præter Hypermnestram, quæ Lynceo, siue Lino, pepercit. Seneca in Hercule Furente, Nunc nunc cruentæ regis Ægysti nurus Adeste, multo sanguine infectæ manus. Ouidius lib. 1. de Arte.

Scribit Volaterranus Albinam quandam Syriæ regis filiā duas & triginta habuisse sorores, quæ totidem maritos interfecerunt: expulsasque propterea à patre uenisse in Britanniam, & à nomine Albinæ insulam uocasse Albionem.

Alexander Pheræus, Thessaliæ tyrannus, quum uxorem Thebem cuidam barbaro nudam plerunque ostendisset, ab eadem factum ægreferente dormiens iugulatus est. Ouidius in Ibin, Inq; tuo thalamo iuguleris more Pheræi, Qui datus est leto coniugis ense suæ.

Albionus rex Longobardorum, Cunimundo Gepidorum rege interfecto, eius filiam nomine Rosimundam sibi copulauit. cui quum aliquando inter pocula, patris caluaria per iocum propinasset, irata puella non prius machinari destitit, quàm eum curauerit interficiendum. quo mortuo alium maritum Helmigem nomine sibi copulauit, quem postea ueneno suffocauit.

Antiochus Deus cognomento, rex Syriæ, ab uxore Laodice ueneno interfectus est ob inductam alteram Berenicem Ptolemæi sororem. Valerius Max.

Antonius Verus imperator periit ueneno à Lucilla uxore propinato, ob Fabiæ consuetudinem, ad quam frequenter itabat. Volat.

Circe, uenefica mulier, Sarmatarum regẽ, cui nupserat, ueneno itidem fertur occidisse, arreptoq; regno subditos multum oppressisse. Sabellicus.

Gandulphus, qui in Burgundia pro fide martyrium passus est, dum uxorem adulterii insimularet, eiusdem opera ab adultero interfectus est.

Galeotus Foroliuii princeps Ioannis Bentiuoli filiam duxit in uxorem. à quo dum sperneretur puella, simulata ægritudine sicarios subornauit medicos, qui eum adorti in cubiculo confoderunt. Volater.

Semiramis, quum à marito Nino impetrasset, ut diẽ modò unum in regio sederet tribunali, obiretq; regium munus iuri dicundo, sanciendoq; quæ uiderentur, exploratis satellitum animis, Ninum ipsum apprehendi iussit, & in uincula coniici, ac postremò interimi. auctor Cęlius.

Andreas, filius Caroli Pannoniæ regis, à Ioanna uxore, regina Siciliæ, interfectus est, quòd ignauus, & regno inutilis uideretur. Valater.

Fabia mulier Fabium Fabricianum interfecit, ut liberius posset lasciuire cum Petronio Valentino, liberali forma adolescentulo, quocum adulterii consuetudinem habebat. Plutar. in Paral.

Agrippina Tiberium Claudium principem maritum suũ ueneno sustulit. auctor Plinius lib. 32. cap. 22.

Cursius libro 7. ait Barbarum quẽdam Spitamenem, somno, & uino sepultum, ab uxore in castris Alexandri fuisse interfectum.

VIRI VXORVM INTERFECTORES.

PRocris mulier, existimans Cephalum maritum alteram deperire puellam, eundem in syluas profectum secuta est, ut obseruaret quid faceret. quum ergo in dumis delitesceret, ac uepres concuteret, Cephalus opinatus esse feram, sagittis eam confodit. Ouid. lib. 7. Meta. Adagium est apud Erasmum, Procridis telum, De certis iaculatoribus, aut

ictu ex sententia iacto.

Nero Sabinam Poppeam uxorem calcis ictu, quamuis prę gnantem, interfecit, nulla impellente causa, sed sola bile & iracundia motus. auctor Cornelius Tac. lib. 16.

Chilpericus, Clotharii filius, Glosindam uxorem Athanagildi Gothorum regis filiam suasu Fredegundæ pellicis noctu iugulauit. Volater.

Constantinus imperator, Constantii & Helenæ filius, uxorem suam Faustam, cuius suasu Crispum filium prius interfecerat, in balneas ardentes coniectam interemit. auctor Sextus Aurelius.

Mithridates rex Ponti uxorem Laodicem, qua mortua Hypsicrateam duxit, cum sorore, matre, fratribus, ac liberis interfecit. auctor Herod.

Plinius lib. 14. scribit Egnatii Metentini uxorem, quòd uinum bibisset è dolio, interfectam fuisse a marito, eumque cædis à Romulo absolutum Egnatius.

M. Cæcilius apud eundem Plin. lib. 27. accusat Calpurnium Bestiam, ꝙ dormientes uxores ueneno peremerit.

Miratur Sabellicus, nec sanè mirum, quòd miretur, Periandrum Corinthium inter eos numeratum, quos Græcia sapiẽtes appellauit, qui Lysidem uxorem (alii Melissam scribunt) in pellicis gratiam interfecerit, sciens uolensq; cum Cratea matre concubuerit, filiũ relegauerit, & Corcyrensium natos Haliarti excæcandos præbuerit, ut docet Herod.

Dacianus præses Alexandriam uxorem à beato Georgio ad fidem conuersam suspendi fecit, & interfici.

ALII PARICIDÆ.

PRoca rex Albanorum duos habuit filios Amulium, & Numitorem, quibus regnum alternis annis dimisit regendum. quum autem prior Amulius regnasset, peracto anno fratri cedere nolit. quinetiam Lausum eius filium interemit, & Iliam eius sororem (ne qua inde manaret proles, quæ facinus ulcisceretur) inter Vestales inclusit. Ouid. lib. 4. Fastorum.

Xerxes, ob res infeliciter in Græcia gestas, adeò inter suos euiluit, ut Artabanus spem nactus occupandi regni, eũ in regia interfecerit. auctor Trogus.

Childebertus Clodouei primi filius, fratris sui Clodomyri filios pupillos & clientes suos ad se uenire iussos, interfecit, ut eorum patrimonio potiretur.

Sigisbertus Clotarii filius, bellum cum Chilperico gessit, in quo Theodebertum eius filium post alia multa crudelitatis exempla interfecit. Gaguinus.

Egebertus Sicoberti filius, rex Anglorum, fratris filios, quos patre mortuo educabat, impuberes occidit. Volater.

Mamertes Corinthius filios fratris sui Sisaphonis regnãdi libidine interfecit maximo suo malo. nam ubi Sisapho factum resciuit, eum membratim discerpsit. auctor Ouidius in Ibin.

Sextus Aurelius scribit Aurelianum imperatorem sæuum fuisse & sanguinarium, ut qui sororis suæ filium interfecerit.

Orcanes rex Turcarum, Celapini filius a Mose patruo, cuius fidei se pupillum commiserat, interfectus est, & regno spoliatus.

Thyestes Pelopis & Hippodamiæ filius Europam, seu Aeropen fratris sui Atrei uxorem stuprauit, & ex ea duos suscepit liberos, Tantalum & Plysthenem, quos Atreus ipse interfecit, interfectos fratri comedendos apposuit. Seneca, Tantalus prima hostia est, &c.

Pygmalion rex Tiri & frater Didonis, quum esset auri cupidissimus, Sichæum sororis suæ maritum, agri inter Phœnica ditissimum interfecit, ut mortui diuitias arriperet. Virgil. lib. 1. Æneí. -ille Sichæum Impius ante aras, atque auri cæcus amore Clàm ferro incautum superat, securus amorũ Germanæ.

Childebertus Clodouei filius in Almarichum Gothorum regem sororis suæ Clotildis maritum bellum mouit, ac uictum uictor obtruncauit, quòd Clotildem ipsam iurgiis, & uerberibus propter cultum orthodoxæ fidei quotidie incesseret. Volater.

Constantinus Magnus Licinium sororis suæ maritum pugna sæpius oppressum, & tandem apud Nicomediam uictum interfici iussit. Eutropius.

Eduardus secundus rex Anglorũ uenatu rediens, ab Alfrida nouerca uenenato poculo interfectus est. uolebat enim

ſcelerata mulier Eceldredum filium ſuum ſeptennem principari. Volater.

Nuceria uxor Hebij, quum Firmum priuignum maligno proſequeretur odio, filios ſuos ad inferendam ei mortem incendebat. quod quum illi facere per pietatem abnuerent, dormientem gladio adorta eſt. auctor Doſitheus apud Plut.

Conſtantinus Heraclii filius, quum annum unum imperaſſet, Martinæ nouercæ, laborantis filium imperare, ueneno interfectus eſt. Bap. Egnatius.

Pelops Tantali filius ex Hippodamia duos ſuſcepit liberos, Atreum & Thyeſtem; ex Danaide puella Chryſippum patris ceteris cariorem. quem quum nouerca Hippodamia odio perſequeretur, eius cruore manus impias contaminauit. Doſitheus apud Plutar.

Ptolemæus Auletes, à Romanis regno Ægypti redonatus, quo propter flagitia eiectus fuerat, Archelai Cappadociæ regis filium, filiæ ſuæ Cleopatræ maritum (quem Ægyptii regem ſibi delegerant) unà cum ſorore interfecit. Strabo lib. 17.

Spoliante Campanos Hannibale L. Imbricus filium Ruſcium cum magno auri pondere Valerio Beſtio genero ſuo ſeruandum commiſit: quem tamen Valerius auaritia ſtimulante obtruncauit, ut auro potiretur. Plutar.

Eadem cauſa Polymneſtor rex Thraciæ Polydorum Priami ſoceri ſui filium iugulauit. Mantuanus lib. 1. de Calą. Virg. lib. 3. Æneid.

Ægyſtus Thyeſtę filius Atreum patruum ſuum adultus interfecit; mortemque Plyſthenis & Tantali fratrum ſuorum ab ipſo Atreo interfectorum ultus eſt.

Acriſius Abantis filius quum ab oraculo accepiſſet ſe eius manu periturum, qui ex Danae filia naſceretur: natum poſtea ex ea Perſeum iuſſit exponi & ſubmergi. compertus tamen in litore Perſeus, à piſcatore quodam nutritus eſt. inde ubi adoleuit, ſuamque reſciuit originem, Acriſium ipſum interfecit. Volaterranus.

Draomitia, Bohemorum regina, Ludimillam ſocrum religionis obſeruantiſſimam interfeci iuſſit. cuius ſuaſu Boleſlaus filius Vuenceslaum fratrem iam interfecerat. auctor

Volaterranus.

Io. Galeatius Barnabam ſocerum Mediolani ducem per proditionem cepit, coniectumque in carcerem mori coegit, ut eo mortuo principatum arriperet.

Tiberius Nero Caligulæ nepotis, imperandi libidine conflagrantis, aſtu & dolo periit anno ætatis LXXVIII. imperii uerò XXIII. Egnatius.

Albertus imperator, dux Auſtriæ, & filius Rodulphi imperatoris, dum ſuaſu Bonifacii pont. exercitum pararet in Gallos, à Ioanne fratris ſui filio interfectus eſt.

Domitianus, auctore Tranquillo, Flauium Clementem patruelum ſuum (cuius filios etiam paruulos ſucceſſores palàm deſtinauerat) interfecit.

Tydeus, Oenei filius, Alcatum & Lycothæum nepotes apud Calydonem interfecit, ac demum Argos aufugit.

AQVIS SVBMERSI.

HYlas Thyodamantis filius cum Hercule (cuius erat amaſius) reliquisque Argonautis Colchos nauigans, dum aquam uellet haurire, urnæ pondere ſubmerſus eſt, multiſque clamoribus ab ipſo Hercule, ſed fruſtra acclamatus. Virg. Ecloga 6. His adiungit Hylam, nautæ quo fonte relictum Clamaſſent, quum litus Hyla Hyla omne ſonaret. Iuuen. Et multum quæſitus Hylas, urnamque ſecutus. Fabulantur poetæ eum à nymphis ob formam excellentem raptum. Propertius lib. 2.

Tandem haurire parat demiſſis flumina palmis
Innixus dextro plena trahens humero, &c.

Orontes, Troia diruta, cum Ænea in Italiam nauigans, naufragium fecit. Virg. lib. 1. Æne. Vnam, quæ Lycios, fidumq; uehebat Orontem, Ipſius ante oculos ingens à uertice pontus In puppim ferit: excutitur, pronusq; magiſter Voluitur in caput. aſt illam ter fluctus ibidem Torquet agẽs circum, & rapidus uorat æquore uortex.

Leucaſpis quoque eadem procella obrutus eſt, eodem Virgilio teſte, qui 6. Æneid. inquit, Cernit ibi mæſtos, & mortis honore carentes Leucaſpim, & Lyciæ ductorem claſſis Orontem.

Palinurus, gubernator nauis Æneæ, dum obrepente ſom

no dormitaret, incautus decidit in mare. neque tamen tunc primùm submersus est. sed quum portui (qui Velinus postea dictus est) adnaret, ab incolis pro bellua marina obrutus est. Virg. in fine quincti Æneí. idem in sexto, Ecce gubernator sese Palinurus agebat, &c. Ouidius in Ibin:

Aut ubi uentosum superaris naufragus æquor,
Contracta pereas, ut Palinurus humo.

Æsacus Priami filius ægreferens Hesperiē puellam, quā fugientem insequebatur, morsu colubri in herba latentis fuisse interfectam, in aquas se dimisit: mutatus postea in Mergum, ut poetæ fabulantur. Ouidius lib. 12. Metam. Dixit, & è scopulo, quem rauca subederat unda, Decidit in pontum.

Iam diximus Tiberinum regem se in Tiberim præcipitasse, & fluuio (qui prius Albula dicebatur) nomen imposuisse. Ouidius in Ibin, & lib. 4. Fastorum. idem lib 14. Sed Capys antè fuit.

Anna soror Didonis se in Numicium fluuium demisit. causam mortis uide in eorum historia, qui se occiderunt. Ouid. lib. 3. Fast. Corniger hanc tumidis rapuisse Numicius undis Creditur, & stagnis occuluisse suis.

Helle, filia Athamantis regis Thebarum, insidias nouercę cum Phryxo fratre fugiens, arietem aurei uelleris conscendit, ut eo modo Colchos ueheretur. quos quum per mare ferret aries, contigit, ut puella perterrita in pontum caderet, & Hellesponto imponeret nomen. Ouid. lib. 4. Fastorū, Dicitur infirma cornu tenuisse sinistra Fœmina, quum de se nomina fecit aquæ. Idem in Epistolis Her. Propter. lib. 2.

Icarus Dædali filius à Creta cum patre fugiens, fretus alarum, quas fecerat pater, fiducia, dum altius in auras euolaret, liquefactis à sole pennis cæreis in mare cecidit, quod ab eius ruina Icarium cœpit dici. Seneca in Hercule Oethæo. Ouidius lib. 1. Tristium, Dum petit infirmus nimium sublimia pennis Icarus, Icareas nomine fecit aquas. Idem libro 8. Metam.

Læander speciosus puer ex Abido, quum in Seston urbē non multum remotam nauigaret ad amasiam suam Ero nomine, tempestate suborta periclitatus est. Ouid. lib. 3. Tristium, Si tibi tale fretum quondam Læandre fuisset, Non foret an

gustæ mors tua crimen aquæ. Stroza pater lib. 1. Eroticon.

Cærelia mulier dum Baias nauigaret, aquis obruta est. Martialis lib. 1. Dum petit è Baulis mater Cærelia Baias, Occidit insani crimine mersa freti.

Ægeus Thesei pater se submersit. causam uide in præcedenti capite.

Sappho quoque è Leucade Epiri promontorio se præcipitauit. Statius lib. 5. Syl. -saltusque ingressa uiriles Non formidata temeraria Leucade Sappho.

Pharao, rex Ægypti, dum Israelitas persequeretur, mare rubrum uirga Moysis diuisum ingressus cum toto exercitu periit, & submersus est. Politianus in nutricia, Vt rubra sicco pede transiit undas, Demerso insignem cecinit Pharaone triumphum.

Ino uxor Athamantis se cum Melicerta filio demersit. ratio iam posita. Val. Flac. lib. 8. -attonito qualis pede prosilit Ino In freta, nec parui meminit conterrita nati. De Melicerta seu Palæmone Statius lib. 2. Syl. Talis in Isthmiacos ploratus ab æquore portus Naufragus imposita iacuit sub matre Palæmon.

Cæsarius Afer genere, & Iulianus presbyter apud Terracinam sub Claudio in mare præcipitati sunt Kalendis Nouembris.

Eupolis Atheniensis, poeta comœdiographus, nauigans in Hellespontum, quo tempore Lacedæmones opprimebantur bello, naufragio periit.

Marcus Marcellus missus ad Masanissam in Africã, periit naufragio paulò ante tertium bellum Punicum. auctor Liuius. Cicero in oratione ad Pisonem, Marcus Marcellus, inquit, qui ter fuit consul, summa uirtute, pietate, gloria militari, periit in mari.

Milo Tyrannus Pisæ, quum subditos multis afficeret tormentis & cruciatibus, ab eisdem in mare demersus est. Ouidius in Ibin, Vtq; Milo, sub quo cruciata est Pisa Tyranno, Viuus in occultas præcipiteris aquas.

Menander Græcus poeta comœdiographus, dum in exiguo nataret fluuio, ibidem submersus est. Ouidius in Ibin,
Comicus ut liquidis periit, dum nabat, in undis,

Et tua

Et tua sic Stygius strangulet ora liquor.

Misenus, Æneæ tubicen, dum Tritonem deum marinum ad tubæ certamen irritasset, ab eodem in mare deturbatus est. Virg.lib.6. Æneid.

Oenomaus ab oraculo monitus se tunc periturum, quum Hippodamia nuberet, procis eam petentibus certamen proposuit, ut cum puella cursu contenderent, quæ propter Harpinnæ & Psyllæ equorum celeritatem uidebatur insuperabilis: conuenerat autem, ut uicti interficerentur, uictores eam sibi haberent. quum ergo Pelops puellam deperiret, eius aurigam Myrtilum, largitione corrupit: quem propterea Oenomaus in mare (quod ab eo Myrtoum dictum est) demersit. Alii uolunt Myrtilum ab ipso Pelope præcipitatum, dum suæ proditionis mercedem peteret. Ouidius in Ibin, Proditor ut sæui periitque auriga tyranni, Qui noua Myrtoæ nomina fecit aquæ. Seneca in Thyeste.

De Pub. Terentio poeta comœdiographo & Teoxena muliere, uide historiam præcedentem.

Licet Virgilius dicat Turnum ab Ænea interfectum, sunt tamen argumenta, quæ inficiantur: imò uerò Æneam à Turno adactum ad mortem inferunt, submersumq; in Numicio fluuio, dum insequentem Turnũ fugeret: quod & apud Virgilium fateri uidetur Venus pro Ascanio Iouem orans, desperato iam Ænea, ubi ait: Æneas sanè ignotis iactetur in undis, Et quancunq; uiam dederit fortuna sequatur; Incolumen Ascanium liceat superesse nepotem. quum mortẽ prius Dido ei imprecata fuerat, ubi ait: At bello audacis populi uexatus & armis, Finibus extorris, complexu auulsus Iuli, Auxilium imploret, uideatque indigna suorum Funera: nec quum se sub leges pacis iniquæ Tradiderit, regno, aut optata luce fruatur: Sed cadat ante diem, mediaq; inhumatus arena. Item Iuuen. de Romulo fulminato, & Ænea submerso loquens: Alter aquis, alter flammis ad sidera missus. Ouid. quoque in Met. sic ait: Littus adit Laurens, ubi tectus arundine serpit In freta flumineis uicina Numicius undis. Hunc iubet Æneæ quæcunque obnoxia mortis Abluere, & tacito deferre sub æquora cursu. Corniger exequitur Veneris mandata suisq;, Quidquid in Ænea fuerat mortale, repur

tat. Item Tibullus lib. 2.

Decius imperator a Gotthis cum toto exercitu profligatus fugam arripiens, paludis uoragine absorptus est, nec postea inuentus. auctor Sextus Aurelius.

Argyropylus imperator, Zoæ uxoris & Michaelis Paphlagonis eius adulteri, dolo, inter balneas aquis immersus obiit. Bapt. Egnatius.

Atelstanus Edimundum adolescentem Anglorum regem in nauigio sine remige fluctibus perdendum exposuit, uno tantùm comite. Volater.

Astorgius filius Galeoti Foroliuiensium principis, quum longam obsidionem Cæsaris ab Alexandro pontifice patre missi sustinuisset, ad extremum uictus, & Romam ductus in Tiberim noctu præcipitatus est.

Britona, filia Martis, se in mare deiecit, ut stuprum Minois regis posset effugere.

Cæyx maritus Alcyones ad oraculum nauigans naufragium fecit, in auem postea mutatus, ut fabulantur poetæ. Ouidius in Ibin, Nec tibi sit tumidis melior Neptunus in undis, Quàm cui sint uisæ frater & uxor aues. Seneca in Agamemnone.

Clodomyrus, Francorum rex, Gundebaldo Burgundiæ rege superato, Sigismundnm eius filium unà cum sorore in puteum demersit.

Sfortia Attendulus, dum uni è ministris in Aterno fluuio periclitanti uellet succurrere, cum eo naufragium fecit. fuit is pater Francisci Sfortiæ.

Fredericus Ænobarbus imperator, ad expeditionem Hierosolymitanam profectus, quum aliquot Armeniæ oppida iam cepisset, in amnis transitu periit.

Lycas quum uenenatam Herculi tunicam attulisset, ab eo in mare Euboicum deiectus est. Ouid. in Ibin, Quàm qui dona tulit Nessæo tincta ueneno, Euboicasque suo sanguine tinxit aquas.

Phronyma puella ab Etearcho patre rege Cretę, suasu nouercæ, in aquas præcipitata est, Themisone quodam sceleris ministro. auctor Herodotus.

De P. Malleolo matricida, Galeatio Mantuano, Eue-

no patre Marpiſſæ (qui omnes ſubmerſi ſunt) iam ſimus locuti in præcedente hiſtoria.

Marullus poeta, Pontani diſcipulus, (qui a Politiano, æmulo & hoſte ſuo, Mabilius dicitur, & quem ipſe Ecnomum uocat) in amne Cecina ſubmerſus eſt.

Propertius lib. 3. ſcribit Pætum quendam, in Ægyptum cauſa pecuniæ comparandæ nauigantem, fluctibus obrutum fuiſſe. ſic enim pecuniam alloquens ait: Tu Pætum ad Pharios tendentem lintea portus, Obruis inſano, terque quaterque mari.

Argynus puer formoſus (quem Agamemnon habebat in deliciis) itidem ſubmerſus eſt. idem Propertius lib. 3. Sunt Agamemnonias teſtantia littora curas, Quà notat Argini pœna minantis aquæ.

Quinctianus pręſes (ſub quo paſſa eſt beata Agatha) dum flumen cum equis tranſiret, ab eorum uno excuſſus, & in aquas proiectus, miſeram exhalauit animam.

Multi quoque ex martyribus eodem mortis genere extincti ſunt, ut Aſcla, Anaſtaſius Aquileienſis, Florianus Heſychius, ſub Diocletiano, Theogenes ſub Licinio, Claudius tribunus ſub Numeriano, Calliſtus Papa ſub Alexandro imperatore, Symphoroſa ſub Hadriano. item Apollonius, Philemon, Baſſus, Antonius, Protolycus apud Alexandriam, Calliſtus & Chariſius apud Corinthum, Iocundianus apud Africam, Palatinus & Maxima uirgo, & infiniti alij hac morte celeſtem meruerunt lauream.

Roxana, & Statyra, Darij filia, duę fuerunt Alexandri uxores ſeu concubinæ: quarum alteram Roxanam prægnantem Statyra in puteum demerſit, ſolo ducta liuore, quòd Macedones præcipuis honoribus eam cumularent. auctor Plut. in Alexandro.

Qui ſuis caſibus, aut naufragio nomina aquis impoſuerunt.

Ægeus, Athenienſium rex, mari Ægæo. Erithra rex mari Erithræo, ſeu rubro. Helle, ſoror Phryxi, Helleſponto. Icarus, Dædali filius, Icareo. Myrtilius, auriga Oenomai, Myrtoo. Heſperides puellæ Heſperio. Tyrrhenus, rex Lydorum, Tyrrheno. Tiberinus rex Tiberi fluuio Tuſcorum.

Euenus Eueno. Marſyas tibicen Marſyæ. Anius rex Tuſcorum Anioni, qui & Anienus & Anien dicitur. Abſyrtus frater Medeæ Abſyrto Colchorum.

AB EQVIS OCCISI, ET diſcerpti.

HIppolytus falsò accuſatus & ſuſpectus ſtupri, Phædræ nouercæ illati, dum patris Theſei furorem fugeret, arrepta fuga ab equis diſcerptus eſt. Ouid.lib.5. Met. Excutior curru, &c. Idem lib.3. Faſt.

Hic latet Hippolytus loris diſcerptus equorum,
Vnde nemus nullis illud aditur equis. Ibidem lib.5.
Hippolyte infelix, uelles coluiſſe Dionem,
Dum conſternatis diripereris equis. Ibid.lib.6.
Exciderat curru, loriſq; morantibus artus,
Hippolytus lacero corpore raptus erat. Idem in Ibin,

Vel tua (ne pœnæ genus hoc cognouerit unus) Viſcera diuerſis ſciſſa trahãtur equis. Sabinus in epiſt. Demophoontis ad Phyllidem, Non fratrem Hippolytum, cecidit miſerabilis ille, Præceps attonitis per freta raptus equis. Seneca in Hippolyto quoque meminit.

Fuit alter Hippolytus martyr Romanus, qui pro CHRISTI nomine ſub Decio principe, indomitis item equis alligatus & diſcerptus ſpiritum Deo reddidit.

Glaucus filius Siſyphi (qui apud Potniam regnauit) dum equas humana carne aleret, ab eiſdem poſtremò deuoratus eſt. Virg.lib.3. Georg. Scilicet ante omnes furor eſt inſignis equarum: Et mentem Venus ipſa dedit quo tempore, Glauci Potniades malis membra aſſumpſere quadrigæ.

Metius Suffetius, dux Albanorum, quoniam in bello Fidenatium pactum & fœdus ſocietatis cum populo Romano perfidè ruperat, captus poſtmodum uiuus quadrigis in diuerſa nitentibus laceratus eſt, iuſſu Tulli Hoſtilii. auctor Liuius, & poſt Liuium Gel.lib.20.c.1. Vnde Virg.lib.8.Æn. Haud procul inde citæ Metium in diuerſa quadrigæ Diſtulerant (at tu dictis Albane maneres) Raptabatq; uiri mendacis uiſcera Tullus Per ſyluas ſparſo rorabãt ſanguine uepres.

Diomedes rex Thraciæ, dum equos ſuos humana carne aleret, ab Hercule, illac iter faciente, equis ipſis datus eſt

in pabulum. Ouid. in Ibin, Vt qui Threijcii quondam præsepia regis Fecerunt dapibus ſanguinolenta ſuis. Seneca; Suisque regem pabulum armentis datum. Claudianus, Diraque ſanguinei uertit præſepia regis, Et Diomedæos gramine pauit equos.

Neocles, Themiſtoclis filius, equi morſu interijt. auctor Plutar. in Themiſtocle.

Brunechildis, Francorum regina, poſt multa flagitia ſpectante Cluthario, indomitis equis alligata, & membratim diſcerpta eſt. hoc ſcribitur in hiſtoria Adonis Viennenſis.

Comminius à Gidica nouerca ſtupri falsò accuſatus, metu Comminij patris currum conſcendit, & in fuga more Hippolyti ab equis raptim diſtractus eſt. Doſitheus apud Plutarchum.

Cęlius lib. 11. Lectionum antiquarum ſcribit Taraxippum quendam fuiſſe in Iſthmo ab equis interemptum.

Limone puella adulterij comperta, ab Hippomene patre data eſt equo famelico deuoranda. Ouid. in Ibin.

Licinius imperator, quum Herinam uirginem filiam ſuã (quòd Chriſtiana eſſet) equis dediſſet conculcandam, ab eorum uno morſu interfectus eſt.

Hercules regem Eubœæ Pyrrechmem, Bœotijs bellum inferentem, uictum equis diſcerpendum expoſuit apud Heraclium fluuium. auctor Plutar. in Paral.

Abderus unus fuit eorum, qui ab equis Diomedis Thraciæ regis interfecti ſunt & deuorati. auctor Ægidius Maſerius in Valerij Argonautica.

EQVORVM LAPSV MORTVI.

Nipheus, Virg. lib. 10. Quin ecce Niphei, Quadriiuges in equos, aduerſaque pectora tendit. Atque illi longè gradientem & dira frementem, Vt uidere, metu uerſi, retroque ruentes Effunduntque ducem, rapiuntque ad littora currus.

Leucagus. Virg. 10. Æneid. Excuſſus curru moribundus uoluitur aruis.

Ligeris frater Leucagi eodem quoq; modo excuſſus eſt. idem Virg. ibidem, Frater tendebat inermes Infelix palmas curru delapſus eodem.

Clonius. ibid. Illum infrænis equi lapſu tellure iacentem Obtruncat.

Remulus. Idem lib. 11. Orſilochus Remuli (quando ipſum horrebat adire) Haſtam intorſit equo, ferrumq; ſub aure reliquit. Quo ſonipes ictu furit arduus, altaq; iactat Vulneris impatiens arrecto pectore crura. Voluitur ille excusſus humi.

Thymetes quoque equo ſuo excuſſus in bello interfectus eſt. Idem Virg. lib. 12. Et ſternacis equi lapſum ceruice Thymetem.

Amycus. Idem Virg. in eodem: Turnus equo deiectum Amycum, fratremq; Diorem Congreſſus pedes, hunc uenientem cuſpide longa, Hunc mucrone ferit.

Antonius Vicus. Pamphilus Saxus, Non equus Antoni ſæua te morte peremit, Vice, licet corpus preſſerit ille tuum. Fræna trahens ſed tu mortis tibi cauſa fuiſti. Non poteras fato candidiore mori.

Agenor lapſu equi inſerta ori manu extinctus eſt. Ouid. In Ibin, Vtq; loquax in equo eſt eliſus gutture Agenor, Sic tibi claudatur pollice uocis iter.

Bela, rex Pannoniorum, frater Andreæ, & filius Vazulis regum deceſſit lapſus equo membris luxatis & dilocatis, anno regni ſui tertio.

Stenobæa Prœti uxor, quum Bellerophontem ad coitum non poſſet inducere, eum coram marito ſtupri poſtulauit. Stenobææ uerbis fidem adhibens Prœtus, Bellerophontem periculis obiecit, ac primùm ad ſuperandam Chimæram miſit. quam quum uiciſſet, elatus uictoria in cælum Pegaſo equo elato uoluit conſcendere: ſed ulciſcente Nemeſi decidit. Ouid. in Ibin, Quiq; ab equo præceps alienis decidit aruis, Exitio facies cui ſua penè fuit.

Seleucus Calinicius, Antiochi cognomento Dei filius, & Syriæ rex, ex equo lapſus exceſſit.

Lego in hiſtoriis Gallorum Philippum, Ludouici Craſſi filium, equi lapſu itidem periiſſe.

Fulco Andagauenſium comes, quinctus rex Hieroſolymarum, equo in caput uerſo occubuit, quum regnaſſet annis undecim.

A SERPENTIBVS OCCISI.

LAocoon Troianus, percussa in uterum fatali machina, pœnam luisse dicitur duobus filiis à serpentibus occisis. quibus dum præsidio esse uellet, eadem periit morte. Virgil. lib. 2. Ouid. in Ibin, Quàm puer Hypsiphyles, quàm qui caua primus acuta Cuspide suspecti robora fixit equi.

Euridice, Orphei uxor, Aristeum (à quo adamabatur) fugiens, morsu colubri in herba latentis interfecta est. Orpheus apud Ouidium lib. 10. Causa uiæ est coniunx, in quã calcata uenenum Vipera diffudit, crescentesque abstulit annos. Idem, Occidit in talum serpentis dente recepto. Idem in Ibin.

Hesperie puella Æsacum Priami filium (à quo itidem adamabatur) fugiens serpentis morsu periit. Ouid. lib. 11. Met. Ecce latens herba coluber, fugientis adunco Dente pedem strinxit, uulnusque in corpore liquit.

Orion quum se iactasset, nullum à terra monstrum produci posse, quod non conficeret, terra ipsa peperit scorpionem, à quo interfectus est. Ouidius lib. 9. Met.

Opheltes (qui alio nomine Archemorus dicitur) filius Lycurgi regis Nemeæ, dũ negligenter, ab Hypsiphyle nutrice custodiretur, serpentis morsu extinctus est. Ouid. in Ibin, Quàm puer Hypsiphyles, quàm qui caua primus acuta Cuspide suspecti robora fixit equi. Statius lib. 2. Syluarum, & lib. 5. Thebaidis.

Xanthus, historiarum auctor, tradit apud Plinium lib. 25. Tillonem à dracone interfectum, ac demum herba (quam Balim dicunt) restitutum saluti.

Sulpicius in Lucanum ait Canopum, gubernatoré nauis Menelai, aspidis morsu apud Canopũ Ægypti urbé occisum.

Politianus in Nutricia scribit Ampycidem in Libya serpentis morsu interfectum, ubi ait: Ampycidemque pium, Libycis quem strauit arenis Vipera, fatifero fauces accensa ueneno.

Demetrius Phaleræus, auditor Theophrasti, & præfectus bibliothecæ Ptolemæi Soteris, excessit ex morsu aspidis. Ouidius in Ibin.

Orestes, furore liberatus, quum Thisamenem filium im perio Mycenarum suffecisset, serpentis itidem morsu pe rijt. Ouidius in Ibin, Vtque Agamemnonio &c.

Seneca in Medea scribit Idmona serpente in Libya cæsum, ibiq; sepultum, ubi ait: Idmonem (quamuis bene fata nosset) Conscidit serpens Libycis arenis. Ouidius tamen scribit ab apro interfectum, ut postea docebimus.

Iam diximus Cleopatram ab Augusto superatam, mordendum aspidi porrexisse brachium, ne in triumphum duceretur. Propert.lib.3. Brachia spectaui sacris admorsa colubris, Et trahere occultum membra soporis iter.

AB APRIS OCCISI.

Adonis, Cynaræ ex Myrrha filius, Veneri ob formam carissimus, dum uenaretur, ab apro interfectus est. Ouid. lib.10. Met. Fixerat obliquo iuuenis Cynaræius ictu, Protinus excussit pando uenabula rostro, Sanguine tincta suo, trepidumq; & tuta petentem Trux aper insequitur, totosq; sub inguine dentes Abdidit, & fulua moribundum strauit arena. Propert: lib.1.

Martialis lib.1. ait Dædalum quendam feris obiectum, ab apro laniatum fuisse. Dædale Lucano quum sic lacereris ab apro, Quàm cuperes pennas nunc habuisse tuas?

Idmonem uatem licet Seneca dicat à serpente interfectum, Ouid. tamen in Ibin, & Politianus in Nutricia, ab apro occisum uolunt. Ouidius sic, Quique Lycurgidem laniauit ab arbore tractum, Idmonaq; audacem, te quoque rumpat aper. Sic Politianus, Quid ue loquar te Glauce senex, plenumq; parente Idmona, fulminei prostratum dentibus apri?

Anceus filius Astypaleæ Phœnicis, & Neptuni filiæ, rex Sami, dum uellet occidere aprum, agros suos uastantem, ab eodem est interfectus. Volat.

Bruthem Lycurgi filium ex arbore detractum aper laniauit. Ouidius in Ibin, Quiq; Lycurgidem laniauit ab arbore tractum Idmonaq; audacem, te quoque rumpat aper. Volater. tamen facit Anceum Licurgi filium, Domitius uerò Calderinus hoc ad Bruthem refert.

A' LEONIBVS OCCISI.

HYas Atlantis ex Æthra filius dum uenaretur, a leæna interfectus est. Ouidius lib. 5. Fastorum, Dumq; petit latebras fœtæ catulosque leænæ, Ipse fuit Libycæ præda cruenta leæ. Mater Hyam, & Hyan mæstæ fleuere sorores, Ceruicemque polo suppositurus Atlas.

Paphages, rex Ambraciæ, dum occurrisset Leænæ canæ catulis suis stipatæ, ab eadem interfectus est. Ouidius in Ibin, Fœta tibi occurrat patrio popularis in aruo, Sitq; Paphageæ causa Leæna necis.

Satyrus & Perpetua martyres, quum nullis tormentis, nullisque comminationibus ab orthodoxæ fidei cultu diuerti possent, leonibus deuoti sunt, & ab eis deuorati, Valeriani & Galeni temporibus sub præside Tarnutio. Volaterranus.

Ignatius episcopus Antiochenus, quum neglectis tormentis constans in fide persisteret, iussu Traiani imperatoris leonibus destinatus est, & ab eisdem præfocatus.

A CANIBVS OCCISI.

LInus, filius Apollinis ex Psamata Crotopij Argiuorum regis filia, à matre apud Nemeum fluuium expositus, ibidem à canibus laniatus est. Ouid. in Ibin, Quique uerecundæ speculantem membra Dianæ, Quique Crotopiadem diripuere Linum. Statius lib. 1. Theb.

Neanthus propter chelyn Apollinis temerè affectatam, deo uindice à canibus discerptus est. Politianus in Nutricia, Improbus hanc stultè chelyn affectare Neanthus Ausus, Apollinea pendentem sustulit æde: Quem tamen indocto ferientem pollice chordas, Vindice discerpsit rictu nocturna canum uis.

Euripides poeta noctu rediens à cœna Archelai regis Macedoniæ, canibus à Promero quodam æmulo immissis, extinctus est. Politianus in Nutricia, Quemque tegit rabidis lacerum pia Pella molossis. Ouidius in Ibin.

Thrasus puer Delius, Dianæ carissimus, à canibus itidem interfectus est. Ouidius in Ibin, Prædaque sis illis, quibus est Latonia Delos, Ante diem rapto non adeunda Thraso.

Scribit Plinius lib. 7. Consyngem reginam propter liberiorem cum marito Nicomede rege Bithyniæ ac lasciuio-

rem iocum, fuisse interfectam à regis cane.

Diogenes philosophus decessit ex morsu canis eodem die, quo Alexander Macedo in Babylone mortuus est. Volat.

Heracletus philosophus quum esset hydropicus, ad remedium seuo bubulo se unxit, atque Soli siccandum præbuit: sepultus itaque somno, à canibus laniatus est.

Actęon, filius Autonoes, dum inter uenandum Dianam in fonte nudam conspexisset, dea ulciscente in ceruum mutatus est, & à canibus suis laceratus. Ouid. in Ibin, item lib. 3. Met. Seneca in Thebaide.

Lucianus Sophista Samosatenus, qui Traiani temporibus floruit, à canibus laniatus est, non sine diuinæ ultionis suspicione. nam cùm primùm esset Christianus, à catholica fide postea deficiens, religionem insectari cœpit. Volater.

FERARVM MORSV EXTINCTI.

Reuocatus & Felicitas martyres, a Leopardis comesti sunt imperantibus apud Romanos Valerio & Galeno, sub Tarnutio præside.

Milo Crotoniates, dum nimia roboris confidentia, arborem in geminas partes uellet diducere, manibus in medio conatu districtis ibidem retentus est, & à feris comestus. Pausanias apud Cęlium ait à lupis fuisse deuoratum. Ouid. in Ibin, Vtq; Milo robur diducere fissile tentes, Nec possis captas inde referre manus.

Saturninus, episcopus Tholosanus, dum acerrimè pro Christiana fide pugnaret, ferocis tauri cornibus alligatus, membris confractis, & illiso cerebro Domino spiritum reddidit.

Legimus apud Sybarim, pastorem fuisse Crathim, qui, quum in libidinem esset procliuior, capellam omnium formosissimã deperire cœpit. quumq; Veneris incendio acrius titillaretur, eam frequenter inibat, ac uti amicam gratè amplexabatur, non sine multa suauiatione. quinetiam munuscula ei offerebat, pabulum uidelicet lætius amœniusq;: molles quoque substernebat accubitus, quibus uelut nympha decumberet, & mollius quiesceret. quod contemplatus dux gregis hircus, œstro zelotypiæ agitatus, dormien-

rem adortus est, eiq; sinciput illisit. hoc ex historiis Græcis aduocant Volater. & Cęl.

Basilius Macedo imperator, quum annis xx. imperasset, a ceruo in uenatione percussus cornu, interiit.

Hatto, archiepiscopus Maguntinus, a muribus in Rheno fluuio deuoratus fertur, non sine maxima diuinæ uindictæ suspicione, quòd multitudinem pauperum (quibus se eleemosynam daturum simulabat) tempore famis in horreo fecisset concremari.

Euphemia uirgo, Philophronis senatoris filia, sub proconsule Prisco ursis & lenonibus obiecta, ab eisdem interfecta est.

Siluanus Tyri præsul, sub Diocletiano imperatore, amore Christianæ pietatis non grauatus est feriis exponi.

Priscus, Malcus, Alexander martyres apud Cæsaream Palestinæ passi sunt sub Valeriani persecutione, & pro CHRISTI nomine à bestiis deuorati.

Flocellus martyr temporibus Antonij imperatoris passus est apud Augustudunum, & iussu Valeriani præsidis feris expositus, a quibus deuoratus est.

Germanicus sub M. Antonio, & L. Aurelio Smyrnæ passus est, ac post infinita propè tormenta, bestiis obiectus, a quibus statim comminutus, uitam cum morte mutauit.

Pyrene puella, Bebrycis filia, in Pyrenæo monte ab Hercule compressa, atque a feris ibidem laniata est & sepulta. a cuius nomine monti quoque impositum nomen.

Gatis regina Siriæ (quæ postea Atergatis uocata est) piscibus data & deuorata dicitur. auctor Antipater Tarsensis apud Volater.

FVLMINATI, SEV FVLMINE PERCVSSI.

ENceladus gigas Terræ filius, a Ioue fulminatus est cum ceteris fratribus, quòd Iouem ipsum cælo detrudere uoluisset. auctor Ætnæ, Gurgite Trinacrio morientem Iuppiter Ætna Obruit Enceladum: uasti quoque pondere montis Æstuat, & petulans expirat faucibus ignes. Virg. lib. 3. Æneid. Fama est Enceladi semustum fulmine corpus, Vrgeri mole hac, ingentemq; insuper Ætnam

Impoſitum. Seneca in Hercule Oetæo, Scinderq; latus montis aperti Nondum Enceladus fulmine uictus.

De Typhœo gigante, Ouid lib. 3. Met. Nec quo centimanum deiecerat igne Typhœa, Nunc armatur eo. Lucanus, Vndat apex Campana fremens, cui ſaxa uaporat Conditus Inarimes æterna mole Typhœus.

De ceteris gigantibus Virg. lib. 6. Æneid. Hic genus antiquum terræ Titania pubes, Fulmine deiecti fundo uoluuntur in imo. Seneca in Agamemnone, Quale canebas, quum Titanas, fulmine miſſo fregere Dei.

Aiax Oileus, ab expeditione Troiana rediens, à Pallade fulminatus eſt, quòd in eius templo Caſſandram uirginem ſtupraſſet. Virg. lib. 1. Æneid. Ipſa Iouis rapidum iaculata è nubibus ignem, Diſiecitq; rates, euertitq; æquora uentis. Illum expirantem transfixo pectore flammas Turbine corripuit, ſcopuloque infixit acuto. Sylius lib. 14. Valer. Flaccus lib. 1. Argon. Ouid. in Ibin. Politianus in Ambra quoque meminit.

Phaethon, Solis & Clymenes filius, dum currum patris temere regendum ſuſcepiſſet, equis inſolidum aurigam non audientibus, fecit, ut totus conflagraret mundus: ac propterea fulmine percuſſus, in Padum cecidit, qui ab eo Phaethontæus dicitur. Lucretius lib. 5. Ignis enim ſuperauit, & ambiens multa peruſſit, &c. Claudianus in quartum conſ. Honorij, Sæuiretq; dies, terramq; & ſtagna propinqui. Haurirent radij. Plin. lib. 7. Padus à Græcis dictus Eridanus, ac pœna Phaethontis illuſtratus. Idem lib 37. Phaethontis, fulmine icti, ſorores mutatas in arbores populos poetæ dixere. Ouidius in Ibin.

Remulus, filius Tiberini regis, fulmine percuſſus eſt. Ouid. lib. 14. Met. Remulus maturior annis, Fulmineo perijt imitator fulminis ictu.

Semele Bacchi mater Iouiali fulmine tacta eſt, quòd Iouem ipſum oraſſet, ut ſecum tantus, quantus cum Iunone iaceret. Propert. lib. 3.

Capaneus, maritus Euadnes, in bello Thebano fulmine percuſſus dicitur. quod ideo fingunt poetæ: quoniam quũ ſcalis admotis muros uellet conſcendere, iactu lapidum ab

inimicis oppressus est. Ouidius lib.4. Tristium, Quum cecidit Capaneus subito temerarius ictu. Idem lib.3. de Ponto, Notior est factus Capaneus fulminis ictu. Idem ad Liuiam, & Propertius lib.2.

Marullus in Epigram. mortem Autolemi fulmine percussi sic describit: Dixerat Autolemo flammas cōsultus haruspex Die cauendas postero. Credidit, & rerum dubius demane, sub amnis Delituit Etrusci uadis. Sed neque sic factum effugit. Nam dum innatat Arno, Ictus crematur fulmine.

Salmoneus rex Elidis, quum Iouis fulmen in aere mentiretur, ut propterea crederetur Deus, ab ipso Ioue fulminatus est: Virg. lib.6. Æn. Vidi & crudeles dantem Salmonea pœnas, Dum flammas Iouis, & sonitus imitatur Olympi. Quattuor hic inuectus equis, & lampada quassans, Per Graium populos mediæq; per Elidis urbem Ibat ouans, &c.

Anastasius imperator unum iam VII. & XX. imperii annum ageret, ictu fulminis percussus interiit.

Menius, Lycaonis filius, quum patre in lupum uerso, & domo conflagrante Iouem detestaretur, ab eodem fulmine percussus est. Ouid. in Ibin.

Plinius lib.2. ait Martiam grauidam partu fulmine exanimato superuixisse citra ullum corporis incommodum. Idē scribit, M. Herennium decurionem sereno die fulmine ictum fuisse.

L. Piso apud eundem Plinium auctor est, Tul. Hostilium fulmine itidem suffocatum, quòd quædam parum ritè fecisset, & sacrificio Iouem ipsum cælo deuocare uoluisset. auctor etiam Plutarchus in Numa Pompilio.

Æsculapius, Apollinis ex Coronide filius, Iouiali fulmine percussus est, quòd Hippolytum mortuum ad uitam reuocasset, ut ait Plinius lib. 29. cap.1. Vnde & Virg. lib.7. Æneid. Tum pater omnipotens aliquem indignatus ab umbris Mortalem infernis ad limina surgere uitæ, Ipse repertorem medicinæ talis, & artis Fulmine Phœbigenā Stygias detrusit ad undas.

Zoroastres rex Bactrianorum, Oromasi filius, & artis magicæ repertor, igne quoque cælesti absumptus creditur. Volaterranus.

Adimanthus rex Philesiorum, quum Iouem suis indignũ sacrificiis iudicaret, ab eodem fulmine percussus est. Ouid. in Ibin, Quæq; in Adimanthum Philesia regna tenentem, A Ioue uenerunt, te quoque tela petant.

Asopus, Oceani filius, dum propter Æginam filiam a Ioue stupratam bellum suis undis in astra uellet gerere, ab ipso Ioue fulminatus dicitur. Statius, Donec ui tonitru sum motus & igne trisulco, &c.

Aurelius Carus quum biennio imperasset, in castris supra fluuium Tygridem exanimatus fulmine, occubuit. auctor Fl. Vopiscus.

Chore, filius Isahar, cognatus Mosis, ex leuitarum tribu natus, quum de sacerdotio cum Aarone contenderet, igne cælesti periit.

Prester, filius Hippomenis, quum deos detestaretur, itidem fulminatus est. Sabellicus.

Atrax quoque quum Dosithoem uiolatam a Ioue prodidisset, Deo ulciscente ictus est fulmine. de utroque meminit Ouid. in Ibin; Aut Iouis infesto telo feriare trisulco, Vt satus Hippomene, Dosithoesque pater.

Porphyrio, filius Sisyphi, paternam in deos imitatus impietatem, itidem cælesti suffocatus est igne. Ouid. in Ibin,

Vt ferus Æolides, ut sanguine natus eodem,
Quo genita est, liquidis quæ caret Arctos aquis.

CRVCE, ET SVSPENDIO MORTVI.

OMnium, qui cruce perierunt, nemo maiore ludibrio affectus est, nemo pluribus tormentis afflictus, nemo frequentioribus plagis mutilatus, quàm intemeratæ uirginis innocens filius. nulla in eo peccati scintilla reperta est: nihil deliquit unquam: mundus ex munda matre natus est: mundè uixit: iustitiam & æquitatem uerbo semper & opere docuit. neque tamen puduit uerpos illos & recutitos canes, liuore & inuidia tabescentes, causam machinari, qua eum morti traderent. quam licet nullam reperissent: agnum tamen primùm flagellis ubique membrorum mutilauerunt, frontem corona spinea perforauerunt, faciem immundis deformauerunt sputis, colaphis immani-

bus totum caput contuderunt, latronis more uinxerunt, uinctum ad maiorem ignominiam traxerunt compitatim, & ad extremum inter latrones ueluti latronem suspenderunt. quod quum ad mortem non putarent sufficere, manus & pedes clauis, latus lancea confoderunt.

Illum ego de Libyca natum iurabo leæna,
Arcadiasque inter delituisse lupas;
Cui tua crux lacrymas non nouerit, ò bone CHRISTE,
Ille erit & ferro durior & chalybe.

Dismas, Ægyptius natione, unus fuit eorum latronum, qui cum CHRISTO patibulati sunt. huic autem dominus in cruce pepercit, & statim post mortem sua clementia ad cælum euocauit.

Achæus rex Lydiæ, quum noua tributa a populo uellet extorquere, in factione populari suspensus est, pedibus sursum uersum erectis, & capite in aquas Pactoli demisso. Oui. in Ibin, More uel intereas capti suspensus Achæi, Qui miser aurifera teste pependit aqua.

Hadingus rex Danorum regressus è bello Suetico, ubi ærarium pécunia spoliisque bellicis furto uiolatum comperit, custodem eius Glumerum suspendio affecit. auctor Saxo grammat.

Dario, in Græcos bellante, Histiæus Milesius, ab Harpago Darij tribuno captus, & cruci affixus est. auctor Herod.

Antayctes uir Persa, Sesti præfectus, ab Atheniensibus Xantippo Antiphronis filio duce captus, stipiti suffixus est. auctor Herodotus.

Amata Lauiniæ mater ægreferens filiam Æneæ copulatam, quam cótra uotum patris Turno nuptam dari uolebat, se ipsam suspendit, & uitam laqueo finiuit. amabat enim Turnum, adeò ut quum existimaret eum mortuum, ad mortem ipsa cucurrerit. Virg. lib. 12. Infelix, &c.

Arachne Lydia puella, lanificii peritissima, ægreferens opus suum a Pallade (quacum certamen susceperat) confractum, laqueo iugulum præfocauit. Ouid. lib. 6. Met.

Non tulit infelix, laqueoq; animosa ligauit
Guttura. pendentem Pallas miserata leuauit:
Atque ita, Vince quidem, pende tamen improba, dixit.

Marſya tibicen ab Apolline uictus, pepēdit laqueo. quod innuit Plin. lib. 16. cap. 45. Ibi, inquit, Platanus oſtenditur, ex qua pependit Marſya uictus ab Apolline.

Arnulphus, ſeptimus Gallorum imperator, Bergamo capta, Ambroſium eius loci principem ſuſpendio enecauit. Sabellicus.

Capronia uirgo Veſtalis, ſtupri comperta, ſuſpendio affecta eſt. oportebat enim eas in uirginitate perſiſtere, quæ miniſterio Veſtæ allegabantur.

Helena poſt mortem Menelai à Megapentho & Nicoſtrato filiis Oreſtis fugata, in Rhodum ad Polyzo uxorē Tlepoleni, ſiue Tlepolemi peruenit. cui quum ſuſpecta eſſet ob uiri zelotypiam, eiuſdem mandato arbori ſuſpenſa eſt. auctor Pauſanias apud Volater.

Alexander Macedo mortuo Epheſtione, quem unicè diligebat, medicum eius Glaucum cruci ſuffixit. auctor Plutar. in Alexandro.

Beatus Andreas & Petrus pro CHRISTI nomine arboribus ſuffixi ſunt, hic ſub Nerone, ille ſub Ægea proconſule; hic capite deorſum uerſum demiſſo, ille ſurſum uerſum erecto. de utroque Ioannes Fran. Mirandula ſic ſcribit in hymnis: Extenditq; alacer, figendaque brachia lætus Porrigit Andreas, uerſaq; ſub arbore pendet: Et caput in terram ſimili ſub ſtipite Petrus Præbuit, atque lubens protendit in aera plantas.

Dorothæus & Gorgonius martyres pro Chriſtiana pietate uitam ſuſpendio finiuerunt ſub Diocletiano imperatore: mortuorumq; corpora famelicis canibus obiecta ſunt, quæ illæſa remanſerunt.

Symeon, filius Cleophæ, poſt Iacobum fratrem domini Hieroſolymarum epiſcopus, ſub Traiano imper[illegible]ucis patibulo ſpiritum emiſit.

Zoe, Nicoſtrati martyris uxor, in furcam erecta [illegible]em cum morte uitam mutauit, partim crucis tormento, partim fumo, quem carnifices ad arboris radicem poſuerant, ſuffocata.

Petrus Aulanus, tempore Diocletiani & Maximiani imperatorū, ſupplicio crucis uitā finiuit, ſub Seuero præſide.

Bomilcar, Amilcaris filius, Pœnorum dux, ueniens in suspicionem Carthaginiensium, cum Agathocle conspirasse, in medio foro patibulatus est. Ferunt autem eum, cruci iam affixum, magnis clamoribus, multisque conuiciis, subditorum ingratitudinem obiurgasse, & inter clamores spiritum emisisse. Iustinus lib.2.

Hanno Carthaginiensis (qui Philippi regis Macedonum floruit ætate) quum ob potentiam tyrannum uellet inducere, captus à ciuibus uirgis primùm cæsus est, deinde effossis oculis, fractisque cruribus & manibus cruci affixus. auctor Trogus.

Val. Bestius à L. Imbrico affixus est cruci, quòd Rusciũ, ipsius Imbrici filium, suæ fidei commissum interfecisset, ut eius auro potiretur. Aristot. apud Plutar.

Polycrates tyrannus Samiorum, & pater Silosontis, quũ tota uita felicissimus fuisset, ad extremum ab Orœte Persa comprehensus, & in furcam erectus, docuit cum Solone nihil omni ex parte beatum. auctor Herodotus in Thalia, & Strabo lib.14. Mantuanus de Fortuna Gonzagæ, Inuenies unum toto qui uixerit æuo, &c.

Sataspes Persa, Theaspis filius, a Xerxe rege cruci affixus est, quòd Zopyri, filij Megabysi, filiam uirginem uitiasset, quodq; etiam totam Africam non peragrasset, quod se fecisse ad diluendum stuprum dixerat: auctor Herodotus.

Idem Xerxes Leonidem, Spartanorum regem ac principem, bellica uirtute clarum, iussit absciso capite in cruce tolli. auctor Herodotus.

Simon, puer Tridentinus, sedente Xysto quarto põtifice, die Veneris (quo CHRISTVS pro nobis cruce immolatus est) a Iudæis clam comprehensus, omnibusq; tormentis prius affectus, demum cruci affixus est.

Daphitas Grammaticus, quum reges conuiciis aspergeret, & probris notaret, comprehensus in Thorace monte itidem erectus est in crucem. unde est adagiũ, Cauere Thoracem. Eras. in Chil. Strabo lib.14.

Narses rex Italiæ Sindualdum Brentorum regem prius uictum, donatumq; uenia, quum iterum rebellasset, captũ in trabe suspendit: auctor Paulus Diaconus lib.2. de gestis

Longobardorum.

Alexander & Epipodius martyres passi sunt apud Lugdunum sub Antonio Vero, & pro CHRISTI nomine, patibulo crucis affixi.

Claudius quoque, Asterius, & Menon, dum Christianã profiterentur religionem, & gentilem insectarētur hæresim, post multa suppliciorum genera, tandem in crucem erecti sunt, eaque morte spiritum domino reddiderunt.

S. Agricola, Vitalis magister, itidem pro fide orthodoxa suffixus est patibulo, temporibus Diocletiani & Maximiani imperatorum. Sabellicus.

Iulia uirgo Carthaginiensis, dum idola & simulacra deorum contemneret, Christianamq; profiteretur religionem, eodem mortis genere animam efflauit.

Nemesius martyr sententia Æmiliani iudicis apud Ægyptum inter latrones patibulatus est.

Nestor episcopus eandem subiit mortem sub Decio imperatore, & Pollione præside.

Ludouicus Hutinus, Philippi Pulchri filius, rex Gallorũ, Enguerranum quendam inter Gallos auctoritate & opibus pollentem crucifigi fecit. Volat.

Pleriq; alij uitã suspẽdio & furca clauserũt, ut Lycambes, Biblis, Phyllis, Monyma Mithridatis uxor, Calluce, Anaxerete, Auctolia, Bubalus, Silanus T. Manlij filius, Iudas, Erigone. de q̃bus quoniã iã sumus locuti, nihil hic repetemus.

SITI, ET FAME MORTVI.

ERisicthon, ut iam diximus, propter neglecta Veneris sacra ad tantam famem adactus est, ut propria membra corroserit. Ouidius lib. 8. Metam.

Sic epulas omnes Erisicthonis ora profani
Accipiunt, poscuntque simul. cibus omnis in illo
Causa cibi est, semperq; locus fit inanis edendo.

Pausanias ab Agesilao patre inedia consumptus est, quòd pecuniam a Xerxe accepisset, ut Spartam proderet. auctor Chrysermus apud Plutarchum.

Sisigambis, Darij Persarum regis mater, inedia extincta est, quum cibo aliquandiu abstinuisset. Curtius lib. 4. de gestis Alexandri ait eam itineris continui labore, animique

ægritudine fatigatam, inter manus filiarum cecidiſſe. demum lib.9. die quincto extinctam, quo mori ſtatuerat, cibo & luce, dedita opera, ſibi ſubſtractis.

Euryſthenes a matre inedia interfectus eſt, quòd malè in bello pugnaſſet. Ouidius in Ibin,

Obſtrictusque famem patiaris limine tecti:
 Vt legem pœnæ cui dedit ipſa parens.

Vgolinus, Piſanorum comes, quum a ſuis expulſus patriã bello oppreſſiſſet, tandem captus per proditionem, unà cum liberis fame abſumptus eſt.

Neocles, Sycioniorum tyrannus, a ſuis ob crudelitatem fame & frigore extinctus eſt. Ouidius in Ibin,

Aut ut oliuifera quondam Sicyone profecto,
 Sic frigus mortis cauſa, famesque tuæ.

Ariſto Poeta ab Athenienſibus fame extinctus eſt, quòd ſuis carminibus eorum laudes fuiſſet inſectatus. Ouidius in Ibin, Vt ue parum ſtabili qui carmine læſit Athenas Inuiſus pereas deficiente cibo. Solent luculenti ſcriptores his multum gloriæ comparare, quos ſuis dignantur monumentis. contrà uerò inepti, qui ſuis modulis ſe non metiuntur, & multa ſupra uires audent, tantum probri & ignominiæ afferunt, quantum illi honoris & famæ. propterea non uerto crimini Alexandro, quòd inſulſum uerſificatorem Chœrilum (quem præconem ſuorum dedignabatur facinorum) inedia ſuffocauerit, dicente eodem Ouidio:

Incluſusque necem cauea patiaris, ut ille
 Non profecturæ conditor hiſtoriæ.

Richardus ſecundus, Eduardi filius, puer admodum ab Anglis fame extinctus eſt, quòd inutilis regno uideretur. O duræ ceruicis populum, cui ſemper fuit moris ſecundum aut tertium quenque regum crudeliter enecare.

Cleantes philoſophus, Zenonis diſcipulus, dum cibum ſibi ſubtraheret, ut cuidam morbo, quo laborabat, mederetur, nimia inedia ſe peremit. Laertius.

Pomponius Atticus, Ciceronis amicus, morbo quodam in ſenectute correptus, ſe ipſum abſtinentia cibi itidem ſuffocauit. Cor. Nepos.

Gabinius presbyter, ciuis Romanus, iuſſu Diocletiani im

peratoris in carcerem coniectus est, ibiq; fame extinctus, quòd Christianam profiteretur religionem.

Orator, Fortunatus, Felix, & Silinus, martyres, apud Alexandriam pro CHRISTI nomine fame & inedia interfecti sunt.

Murita martyr ab Elpideforo quodam Arriano in exiliũ missus, ibidem fame & frigore extinctus, uitam cum morte mutauit.

Volaterranus ait Thaleta philosophum (dum Gymnicum certamen prospiceret) æstu & siti absumptum fuisse.

Benedictus sextus pontifex a Cincio, ciue Romano in carcerem detrusus, ibidem fame enectus est, uel (ut alij uolũt) strangulatus.

Bonifacius octauus, dum inimicitias cum Philippo Gallorum rege exerceret, rex Sciarram Columniensem in eum misit, qui captum pontificem in carcere fame extinxit.

COMBVSTI.

PErillus, rogatus a Phalaride tyranno Agrigentino, ut nouum tormenti genus ad plectendos reos comminisceretur, taurum æneum excogitauit, quo inclusi flammis suppositis perirent, & boum mugitus imitarentur. quam pœnam primus expertus est. Ouid. in Ibin, Aere Perillæo uerus imitere iuuencos, Ad formam tauri conueniente sono, Idem lib. 5. Tristium, Ipse Perillæo Phalaris permisit in ære Edere mugitus, & bouis ore queri. Plin. cap. 8. lib. 34.

Macedon mulier (a cuius nomine Macedonia dicta est) igne cælesti unà cum marito absumpta est. Ouidius in Ibin,

Vt Macedon icta est rapidis cum coniuge flammis,
Sic precor ætherei uindicis igne cadas.

Scribit Plinius lib. 7. Nat. hist. Auiolam consularem in rogo uiuum fuisse crematum.

Fama est Cæsium Bassum poetam lyricum in suis prædiis ardente Veseuo, lateque uagantibus flammis cum uilla sua conflagrasse.

Eustathius Traiani aulicus, dum ceruum in uenatione sectaretur, uiso inter eius cornua crucis simulacro, auditaque hac uoce, Cur me persequeris, statim conuersus est unà cum Theophita uxore. quod ubi postea resciuit Traianus,

ambos in tauro æneo comburi iussit. Volaterranus.

Plinius secundus, quum nihil in maiore negotio haberet, quàm rerum naturalium causas scrutari, periit in Vescui montis incendio, dum rationem uellet inquirere.

Polycarpus, Ioannis discipulus & Smyrnæ præsul, pro Christiana pietate palàm, & spectante populo in amphiteatro combustus est. Volater.

Valens imperator, frater Valentiniani, prœlio superatus a Gothis, in tugurio (quò spe salutis confugerat) ab eisdem crematus est. Sex. Aurelius.

Alexander Milesius, Polyhistor cognominatus, libertus Cor. Lentuli grammaticus, apud Laurentes ex incendio crematus est Syllæ tẽporibus. auctor Suidas apud Volaterr.

Alcibiades, Clyciæ filius, dum in Phrygia ab Atheniensibus exularet, percussorum (qui immissi fuerant) decreto uiuus in cubiculo crematus est. Ouid. in Ibin,

Clyciadæque modo circundatus ignibus atris,
Membra feras Stygiæ semicremata neci. Iust. lib. 5.

Innocentius tertius iussit Almericum hæreticum (qui dicebat Ideas in mente diuina creare, & creari) apud Luteciam comburi. Volat.

Clotarius rex Gallorum cum Conabro Britonum duce bellum gessit, uictumque interfecit, & Crominum, eius filium nothum, unà cum uxore ac liberis cremauit.

Medea ægreferens se ab Iasone relictam, sibique Creusam seu Glaucam Creontis filiam superinductam fuisse, nouæ nuptæ dona quædam misit nuptialia, quæ eidem & toti domui incendium attulerunt. Propertius libro 2. Aspice quid donis Eriphyla inuenit amaris, Arserit & quantis nupta Creusa malis. Nigidius tamen apud Maserium ait, Corinthi fontem esse Glaucem nomine, in quem se illa præcipitauit, quum aduersus Medeæ ueneficia ignesque id sibi speraret profuturum.

Saxo lib. 7. historiarum Danicarum ait Frothonem regẽ incendio consumptum fuisse, & in antro, quò confugerat, flamma & fumo fuisse suffocatum.

Phalaris tyrannus Agrigentinus, dum ciues suos multis torqueret suppliciis, a populo unà cum liberis & coniuge

crematus eſt, & in eodem tauro, quo reos puniebat, lege talionis ſuffocatus. Ouid. in Ibin,

Vtque ferox Phalaris lingua prius enſe reſecta, &c.

Nicias fuit inter uenatores quiſpiam uenandi ardore concitatior, dum feras immiſſis canibus ardentius inſectaretur, in carbonariam præceps decidit fornacem. auctor Cęlius cap. 59. lib. 12.

Plutarchus ſcribit Pythagoram philoſophum uiuum fuiſſe a Cylonijs exuſtum. Laertius ait hoc factum fuiſſe in Nicoclis Crotoniatæ domo a quodam, quē in diſciplinam admittere noluiſſet.

Nigrinum quendam Ammianus Marcellinus fuiſſe ſcribit, qui propter excitatum bellum uiuus ſit exuſtus.

Laurentius & Tiburtius martyres pro CHRISTI nomine incendium uolentes pertulerunt. Io. Fran. Mirandula lib. 2. Hymn. Iucunda incendia Laurens Suſcipit, Empyrea multùm irroratus ab unda, Atq; per ardentes prunas illæſus abibat, Maiores in corde ferens Tiburtius ignes.

Emerita, Lucij Anglorum regis ſoror, pro Chriſtiana itidem pietate flammis extincta, ſpiritum domino reddidit.

Fuerunt & alij permulti, qui incendio finiuerunt uitam, ut Empedocles, Dido, Euadne, Hercules, Sardanapalus, Catulus, Luctatius, Aſdrubal, Porcia, Dædalion, Brotheus: quorum mortem reperies in eorum hiſtoria, qui ſe occiderunt.

Martyrum quoque plurimi hoc mortis genere uitam reliquerunt, &c.

PRÆCIPITATI.

TRoia diruta, Troianiſque profligatis, ne quid ſupereſſet reliquiarum, quod in poſterum urbis & populi ruinam ulciſceretur; Vlyſſes Aſtyanactem, Hectoris filium, in præceps dedit mira quidem immanitate. Ouid. lib. 13. Met. & in Ibin, & Seneca in Troade.

M. Manlius (qui Gallos in obſidione Capitolij obrepentes per ardua depulerat) conuictus de regno occupando cōſilium iniſſe damnatus, è ſaxo Tarpeio præceps datus eſt. auctor apud Gellium M. Varro. Cor. Nepos ſcriptum reli-

quit, eum uerberando fuiſſe necatum.

Theſſalus, (a quo Theſſalia nomen ſumpſit) Hæmonis filius; ab Euryalo quodam aduena ex Oſſa monte præcipitatus eſt. Ouidius in Ibin, Vtq; dedit ſaltus è ſummo Theſſalus Oſſa, &c.

Sabinis Romam obſidentibus, quum Tarpeia uirgo Capitolium prodidiſſet, armillarum & anulorum (quos illi gerebant) pactione, ubi in arcem introducti ſunt, obſequii immemores puellam præcipitauerunt. Plutarchus & Liuius teſtes.

Lycas ab Hercule præcipitatus eſt, quòd ei tunicam, cruore Neſſi tinctam, & ueneno imbutam, attuliſſet. Sabellicus, Ouidius in Ibin.

Lycurgus, Thracum rex, teſte Lactantio, a ſuis in mare præcipitatus eſt, quòd primus mero aquam miſcuiſſet.

Æſopus, fabulator Phrygius, quum ueniſſet Delphos, ibidem furti ab æmulis falſo accuſatus (phialam enim argenteam inter eius ſarcinulas clàm poſuerant) de rupe inſons præcipitatus eſt. Plut. de ſera numinis uindicta.

Nauplius Palamedis pater, quum intellexiſſet Diomedē & Vlyſſem naufragio liberatos (quibus tamen hoc malum per inſidias machinabatur) ſe ipſum præcipitauit. Seneca, Igne fallaci moriturus Argis Nauplios præceps cadit in profundum.

SCALARVM RVINA MORTVI.

Elpenor, ſocius Vlyſſis, ebrius apud Circen factus, ſcalarum caſu periit. Martialis lib. 11. Pænè imitatus obit ſæuis Elpenora fatis, Præceps per longos dum ruit uſque gradus. Ouidius lib. 3. de Triſtibus & in Ibin.

Martialis ait Philoſtratum, quum in balneis Sinueſſanis eſſet, nimio hauſtu uini in ebrietatem lapſum ſcalarum caſu, non tunc primùm, ſed paulò pòſt extinctum.

Plinius lib 7. ait Aſclepiadem, medicum Pruſienſem, ſuprema in ſenecta ſcalarum lapſu fuiſſe exanimatum. Sic qui ægrotis mederi conſueuerat, qui è funere retulerat mortuum, fati inſidias uitare non potuit.

AMphiaraus uates dum apud Thebas prœliaretur, terræ hiatu cum curru, cui insidebat, absorptus est. Propertius lib.2. Non Amphiaraæ prosunt tibi fata quadrigæ. Idem lib.3. Tu quoque ut auratos gereres Eriphyla lacertos, Delapsis nusquam est Amphiaraus equis. Ouidius lib.3. de Ponto quoque meminit. Plutar. in Paral.

Quum ingens uorago Romæ paulatim excresceret, & terram absumeret, responsum est ab oraculo, hiatum non posse desinere, nisi quis intrò se demitteret. quo audito Curtius equo insidens illuc desiliit. Liuius lib.17. Propertius lib.3. Ouid. in Ibin.

Idem fecit Anchurus, Midæ regis filius, ut iam diximus in eorum historia, qui se occiderunt.

Paullo Æmilio in Pyrrhum Epirotarum regem rebellante, quum ab oraculo responsum fuisset Romanos fore uictores, si quis eorum in uoraginem se demitteret, Val. Torquatus sponte se obtulit. auctor Critolaus apud Plutarchū.

Chore, Dathan, & Abyron quum insurrexissent in Moysen & Aaronem, excitassentq; populum ad auferendū huic sacerdotium, illi principatum, protinus (ut scribitur Numeri cap.16.) dirupta est terra sub pedibus eorum, & aperiens os suum deuorauit illos cum tabernaculis suis, & uniuersa substantia eorum, descenderuntq; uiui in infernum, operti humo, & perierunt de medio multitudinis.

VENENO EXTINCTI.

COnuenit Cæsarem Claudium imperatorem ueneno ab Agrippina uxore occisum. ubi autem, & per quem dato, discrepat. alij ab Haloto spadone præministratum, alii domestico per ipsam Agrippinam conuiuio, quæ boletum medicatum eidem talium ciborum auido obtulerat. quod confirmare uidetur Martialis lib.1. Epig. dicens: Boletum qualem Claudius edit, edas. Et Ausonius, Claudius ambiguo conclusit fata ueneno. Item Plinius de Boletis loquens. Item Cor. Tacitus lib.12.

Lotharius rex Gallorum, Ludouici quarti filius, decessit ex ueneno, ab uxore adultera, ut fertur, præministrato. eius quoque filius Ludouicus V. Blanchæ coniugis opera

eodem fato periit. Volater.

Mahomethes ex Arabia ortus uastata Syria, expugnataq; Damasco, eius regionis capite, quum Scænitas & Arabas suæ adiecisset ditioni, anno uitæ x l. ueneno a domesticis dato, periit. Bapt. Egnatius.

Constantinus imperator, Heraclij filius, quum annum unicum rebus præfuisset, Martinæ nouercæ dolo & insidiis uenenum hausit, quo suffocatus est.

Ioannes Zimisces imperator.post Nicephorum Phocam Constantinopolim profectus, ibidem post annum imperij sextum, & sex menses potionatus decessit.

Carolus Caluus imperator & Gallorum rex, ueneno a Sedechia medico Iudaici sanguinis dato interiit, quum Mantuæ in ualetudinem incidisset.

Henricus ex Lucelburgo imperator post Albertum a Clemente pontifice designatus, dum superata Etruria, Florentinis salutem iam desperantibus immineret, ueneno in Eucharistia & pretioso CHRISTI sanguine dato periit, anno imperii quincto. illud autem uenenum datum est opera Roberti Siciliæ regis. Egnatius.

Iulius Pollio tribunus, & uenefica, nomine Locusta, Britannico iussu Neronis fratris uenenum dederunt bibẽdum. quod ita cunctos eius artus peruasit, ut pariter & spiritus eius raperetur. auctor Cor. Tacitus lib. 13.

Ferunt Diocletianum, è Dalmacia oriundum, post annum xx. imperij sui ueneno extinctum. cuius autem opera, non constat. Volat.

Ludouicus Balbus dum biennio cum Carolo Crasso fratre suo imperasset, ueneno sublatus est, relictis Carolo Simplice, & Carolo Magno liberis.

Socrates ab Atheniensibus iniusta de causa morti deuotus tritum in calice uenenum hausit. cuius uis dum in præcordia & uenas serperet, iacuit resupinus. Cicero lib. 1. de Orat. in quæst. Tusc. Ouid. in Ibin.

Marullus in Epigrammatis scribit Biliotum astrologum aspersis ueneno boletis instar Claudij perijsse, ubi ait:

Dum cauet astrologus perituris sidera nautis,
Dum sibi boletis non cauet, ipse perit.

Lucullum, imperatorem clarissimum, amatorio poculo periisse testis est Plinius lib.23 cap.3.

Hannibal, Amilcaris filius, post multas clades Romanis illatas tandem uictus, quum de Prusiæ regis Bithyniæ (ad quẽ confugerat) fide dubitaret, uenenum hausit, quod in anulo gerebat.

Aratus dux Sicyonius, quum multos tyrannos sua uirtute sustulisset, Philippo iuniori Macedoniæ regi cœpit esse formidolosus. propterea ueneno lento ac sensim dato ab eo potionatus est. Plutar.

Theramenes, Atheniensis philosophus, iussu triginta Tyrannorum instar Socratis in carcerem detrusus, ibidem uenenum hausit. quo hausto, Propinquo, inquit, Critiæ: quoniam is erat, cuius insidiis moriebatur. Valerius de Fortit.

Alexander Macedo ab Iola prægustatore, Antipatri ad regnum aspirantis filio, ueneno potus est. uis autem ueneni, quod in Macedonia gignitur, tanta est, ut ferrum quoque exurat. Curtius testis est, uenenum illud per Cassandram allatum fuisse, traditumque fratri Iolæ. conuenit inter scriptores Aristotelis infamia & maxima nota excogitatũ. Oui. in Ibin, Nec tibi fida magis misceri pocula possint, Quàm qui cornigero de Ioue natus erat.

Ladislaus, rex Apuliæ, dum Florentinos bello aggredi, suæq; ditioni submittere constituisset, eorum opera & insidiis ueneno suffocatus est.

L. Vectius, a Cæsare subornatus, & præmiis inductus, utse de inferenda Pompeio nece, a Bibulo, Curione, Catone, Lucullo, & Cicerone (quos oderat) sollicitatum profiteretur: quum unum atque alterum, non sine fraudis suspicione nominasset, desperato consilii euentu, ab ipso Cæsare interceptus ueneno creditur. auctor Suetonius, & Appianus lib.2. bell. Ciuilium.

Rosimunda, Cunimundi Gepidarum regis filia, interfecto primo marito Alboino rege Longobardorum, secundum quoque Helmigem nomine, Rauennæ principem, ueneno præsentaneo perdere conata est. cuius partem quum hausisset, ubi sensit contagium per uenas serpere, euaginato gladio, eam coegit reliquam poculi partem bibere. quo facto

ambo suffocati sunt. Paulus diaconus.

Antharis, Longobardorum rex, Theolindæ maritus, quũ sex regnasset annos, insidiis domesticorum apud Titium extinctus est uenenato poculo, nonis Septembris. auctor Paulus Diaconus lib 4. de Gestis Longobardorum.

Cossinus, eques Romanus amicitia Neronis notus, quum lichene laboraret, uocatus Ægypto medicus, ut eius morbo medetur, quum cantharidum potum præparasset, interemit. Plin. lib.29.cap.4.

Scribit Erathostenes apud Cęlium, Demosthenẽ, uel, ut alij, Democritum præsidio ultimorũ casuũ cõsuesse uenenũ gestare inclusum, quod etiam intrepidè hauserit, ne qd indignum sua uirtute a Macedonibus pateretur. nam quum in Antipatri (qui Alexandro successit) odium uenisset, sanxerat Demades, ut capite plecteretur. Plut. & Plin. lib.33.

Philopœmen, seu Philopœmenes, magnus Græciæ imperator, quum apud Messenios in domicilium subterraneum neque auras, neque lucem exterius excipiens, fuisset impactus, hausto ibidem ueneno perijt. uenenum autem porrexit Dinocrates Messeniorum dux, parta de illo uictoria. Plutar. in eius uita.

Seneca a Nerone præceptore coactus, ut quod uellet genus mortis eligeret, uenas medico præbuit: ueneno demum in balneo hausto, periit. Suetonius.

Victor tertius Pont. Max. quum unicum annum sedisset, mortuus est non sine maxima suspicione dati ab Henrico ueneni in calice, dum sacrificaret. Volater.

L. Tubulus sacrilegus ab exilio (quò propter multa flagitia missus fuerat) reuocatus, ne in carcere necaretur, uenenum hausit. auctor Asconius Pedianus.

Guillermus, dux Veronensium, nocte quadam cum Florentinis Veronam ingressus, a Carrariensibus captus, & ueneno sublatus est. Volater.

Anaxagoras philosophus, quum annis L X X I I. uixisset, ab Atheniensibus in carcerem coniectus, quòd Solem (quẽ illi reuerebantur) ignitum lapidem uocasset, ibidem epoto ueneno interiit. Hermippus apud Diogenem. Plutar. in uita Periclis aliter sentit.

Ariſtobolus, rex Iudææ, captus a Gabinio, & Romam du-ctus, in carcere porrectum hauſit uenenum.

Conradus imper. Frederici filius, periit ueneno, quòd medici a Manfredo (qui imperio ſucceſſit) pecunia corrupti dederunt.

Conſtans fama eſt, atque etiam Volaterranus ſcribit, Carolum VIII. Gallorum regem ueneno ſuffocatum. quod a ueritate non abhorret, quum in Sphæriſterio præter ſpem, ac nihil ſibi timens, exanimatus propè concidiſſe, ac paulò pòſt expiraſſe dicatur.

Laodice, regina Syriæ, Antiochum, Deum cognomento, maritum ſuum ueneno extinxit, ob ſuperinductam ſibi Ptolemæi ſororem Berenicem.

Themiſtocles, quum annum ætatis quinctum & ſexageſimum abſoluiſſet, ſpectantibus amicis epoto ſanguine taurino uitam finiuit. auctor Plutar. in eius uita. quod eum feciſſe dicunt, ne in patriam (qua tamen pulſus fuerat) pugnare ab Artaxerxe cogeretur.

De Cleopatra, Lucretio, Baudicea Britannorum regina, & quibuſdam aliis, ueneno itidem præfocatis, iam ſumus locuti.

MORTE SVBITA MORTVI.

PLinius lib. 7. cap. 53. Nullis euidentibus cauſis obiere, dum calciantur matutino, duo Cæſares, prætor & præ-tura perfunctus dictatoris Cæſaris pater: hic Piſis exanimatus, ille Romæ.

Q. Fabius Maximus in conſulatu ſuo pridie Kal. Ianua. in cuius locum M. Orelius pauciſſimarum horarum conſulatum petiit.

Item Volcatius Gurges ſenator. omnes adeò ſani, atque tempeſtiui, ut de progrediendo cogitarent.

Q. Æmilius Lepidus, iam egrediens, incuſſo pollice limini cubiculi.

C. Aufidius, quum egreſſus in ſenatum iret, offenſo pede in comicio.

Legatus quoque (qui Rhodiorum cauſam in ſenatu magna cum admiratione orauerat) in limine curiæ protinus exſpirauit progredi uolens.

Cn.Bebius Pamphilus, prætura & ipse functus, quum a puero quæsisset horas.

A. Pompeius in Capitolio, quum deos salutasset.

M. Iuuencius Thalna consul, quum sacrificaret.

Seruilius Pansa, quum staret in foro ad tabernam hora diei secunda, in P. Pansam fratrem innixus.

Bebius Iudex, dum uadimonium differri iubet.

M. Terentius Corax, dum tabellas in foro scribit.

C. Iulius medicus, dum inungit, specillum per oculum trahens.

A. Manlius Torquatus consularis, quum in cęna placentam appeteret.

L. Durius medicus Valla, dum mulsi potionem haurit.

Ap. Saufeius scriba, quum a balneo reuersus, mulsum bibisset, ouumque sorberet.

P. Quinctius Scapula, quum apud Aquilium Gallum cęnaret.

Decimus Saufeius scriba quum domi suæ pranderet.

M. Ofilius Hilarus histrio, sumpta post cęnam calida potione. Hactenus ex Plinio.

Caninius quoque primo die sui consulatus interiit. unde exiit Ciceronis iocus, Vigilantem habuimus Caninium cósulem, qui somnum in suo consulatu non uidit. Macrobius, & Cic.lib.7. epist. famil.

Fuit & Cn. Carbonis mors multùm insperata, qui dum uentrem exoneraret in latrina, occisus est. Plutarchus in uita Pompeij.

Sertorium inter epulas incautum iugulauit Perpenna, idem Plutar.

Mithridates quoque senior, rex Ponti, morte repentina interceptus est.

Gandericus, rex Vandalorum, dum capta Hispali, Bæticæ urbe, templum uellet prophanare, mortuus repentè cócidit. Volater.

Alaricus imperator apud Consentiam morte subita defunctus est. Paulus Diaconus.

Alphonsus septimus, rex Hispaniæ, in itinere sub arbore quadam repentè excessit.

Andebuntus, rex Anglorum, in cœna nimio uini haustu cecidit extinctus.

Ægeas proconsul, post affectum martyrio Andream, a malo spiritu correptus, momento expirauit.

Nicanorem, Parmenionis filium, subita correptũ morte, scribit Curtius lib.5.de gestis Alexandri.

Periit & subita morte Andragoras, auctore Martiale, qui lib.6.sic inquit: Lotus, nobiscum est hilaris, cœnauit & idẽ, Inuentus mane est mortuus Andragoras.

Argia sacerdos, a Cleobi, & Bithone filiis ad Dianæ templum in curru uecta, quum deam orasset, ut illis præmium daret pro pietate, & quod homini uideretur optimũ, mortuos in lecto mane reperit. quod fuit argumento, matura morte nihil esse melius. auctor Cic. lib.1. quæst. Tusc. & Plut. in Solone.

Trophonius quoque, & Agamedes dum, ædificato apud Delphos Apollini templo, deum mercedem laboris postulassent, quodque homini esset utilissimum, paulò pòst itidem mortui inuenti sunt. Idem Cic.

Ioannes Guilmerius Corbinicus, (Corbinum oppidum est in finibus Eduorum) uir potens opibus, augusta maiestate, & Catoniana propè grauitate, dum in templo ad sacrificium & orationem se reclinaret, incerta causa & inexplorato mortis argumento, repentè expirauit, iam plenus annis.

Petrus Calceonus, unus eorum, qui Ioannam puellam gallicam Anglorum expultricem flammis deuouerunt, dum radendam tonsori barbam committeret, in ipsa tonstrina repentè decessit. Valerandus Varanius, Sic & Calceonus (qui censuit esse cremandam) Pendula dum tonsor secat excrementa capilli, Expirans cadit, & gelida tellure cadauer Decubat. ultrices sic pendent crimina pœnas.

GAVDIO, ET RISV MORTVI.

IMmodica periit lætitia Lacedæmonius Chilo, quum filium in complexibus teneret Olympiæ coronatum.

Sophocles, & Dionysius Siciliæ tyrannus, uterque accepto Tragicæ uictoriæ nuntio. Plinius cap.37.lib.7.

Lucianus & Sotades apud Crinitum, contra Plinij senten

tiam, dicunt Sophoclem acino uuæ periiſſe. Val. Max. tamen & Volater. fouent partes Plinij. quorum uexillum ſequitur Politianus in Nutricia ſcribens: Quenq́, ſenem meritæ rapuerunt gaudia palmæ. niſi fortaſſe de Philippide intelligi malis.

Mulier Romana, filio poſt cladem Cannarum incolumi uiſo poſt falſum nuntium.

Philippides Comœdiographus, quum in certamine poetarum præter ſpem uiciſſet, ac propterea lætiſſimè gauderet, inter illud gaudium repentè mortuus eſt. Gellius.

Philiſtion Niceus, poeta Comicus, (qui Socratis ætate floruit) nimio quoque riſu mortuus eſt. Politianus in Nutricia, Implicitusq́; Sophron, riſuq́; Philiſtio tandem Perditus.

Diagoras Rhodius, quum tres filios athletas eodem die uincere, & uictores coronari uidiſſet, populusq́ue gratulabundus flores undique in eum iacerent, in ſtadio ſpectante populo in oculis & manibus filiorum animam efflauit præ lætitia. auctores Cicero lib. 1. quæſt. Tuſc. & Gell. lib. 3. noct. Attic. quibus in hac re idem eſt conſenſus, præterquam quòd Cicero duos tantùm filios Diagoræ coronatos, tres Gellius dicit.

Philæmon poeta, uidens aſinum ficus menſæ paratas comedentem, tanto diffluxit gaudio, ut eo expirauerit. auctor Val. Maximus.

Ariſtoteles apud Gal. eſt auctor, Polycratam nobilem fœminam è Naxo inſula cognito repentè inſperato gaudio animam expiraſſe. Plut. de Claris mulier.

M. Iuuentius Thalna, conſul, dum ſacra diis exhiberet in Corſica, (quam ſuis auſpiciis ſubegerat) acceptis litteris, decretas ei a ſenatu ſupplicationes nuntiantibus, dum intento illas animo legeret, ante focum præ gaudio collapſus, mortuus humi iacuit. auctor Valerius Maximus, de morte non uulg.

IN VENEREO ACTV MORTVI.

COr. Gallus, & Q. Heterius eques Romanus in Venere obiere. auctor Plin. lib. 7. Quorſum autem (inquit Valerius) attinet eorum cauillari fata, quos non

libido ſua, ſed fragilitatis humanæ ratio abſtulit?

Arcibiades Athenienſis cum Timandra meretrice a Lyſandro interfectus eſt, in actu uenereo, ut credibile eſt; incertum tamen. Plut. & Val.

Phaon, quum eſſet hominum pulcherrimus, a Mitylenæorum mulieribus ardenter appetebatur. unde factum, ut in adulterio deprehenſus iugularetur. auctor Cęlius.

Tertullianus in Apologetico contra gentiles ait, Speuſippum philoſophũ de Platonis ſchola in adulterio periiſſe.

Cor. Tacitus ait, Tigillinum, præfectum uigilum & prætorii inter ſtupra concubinarum & oſcula, ſectis nouacula faucibus, inhoneſtam clauſiſſe uitam.

Iouianus Pontanus in opuſculo de Obedientia, ait Beltrandum cognomine Ferrerium, Barcellone (quæ urbs eſt Hiſpaniæ) in Venerę expiraſſe.

Rodoaldus, Longobardorum rex, in libidine deprehenſus, cum matrona interfectus eſt. Paulus Diac.

Ioannes XII. pontifex in adulterio comprehenſus, itidē interfectus eſt. cuius mors eò turpior eſt, quò ſanctiorem eum eſſe oportet, qui dignitate ceteros antecellit. Platina.

CIBO, ET POTV NIMIO MORTVI.

ARcheſilaus Prytaneus immodico hauſtu uini periit, anno ſuæ ætatis LXXV. Hermip. apud Diogenem.

Euſebius ſcribit, Domicium Afrum, cibi ſuperfluitate redundantem, in cœna periiſſe.

Septimius Seuerus imperator dum membrorum omniũ, maximè pedum, dolorem pati nequiret, loco ueneni, cibum plurimæ carnis incoctæ auidus deuorauit: quem dum coquere non poſſet, cruditatem paſſus, expirauit. auctor Sextus Aurelius.

Valentinianus imperator, Quadorũ legationi reſpõdens, uoce impetus ſanguinis amiſſa, ſenſu integer expirauit. quod ex intemperantia cibi, ac ſaturitate, qua artus diffuderat, accidiſſe multi detulere. idē auctor Sextus Aurelius.

Ferunt & Iouinianũ imperatorem ciborum in ſtomacho incoctorum cruditate periiſſe. teſtis Bapt. Egnatius.

Iam diximus Anglorum regem Andebuntum in cęna quandoque

doque tãtũ uini sumpsisse, ut eo suffocatus repētè excesserit.

Gregorius Turonensis ait, Childericum Saxonem, quum aliquando ad ambas usque aures cibo se ingurgitasset, eo suffocatum fuisse, & repertum in lecto mortuum.

Anacreon Teius poeta dum aliquando liberius Baccho indulgeret, acino uuæ passæ strangulatus est. Politianus in Nutricia, Tandem acino passæ cadis interceptus ab uuæ. Val. Maximus.

LAPIDIBVS OBRVTI, AVT MVRORVM RVINA.

CEbrion, Priami filius, a Patroclo in bello Troiano saxo obrutus est. auctor Homerus,

Cycnus Neptuni filius, quum a patre habuisset, ut ferro inuulnerabilis esset, ab Achille apud Troiam lapide extinctus est.

Atheniensibus in Eumolpum bellantibus, dum immineret fames, Pyrander quæstor a populo saxis obrutus est, quòd triticum parcè suppeditaret. auctor Callisthenes apud Plutarchum.

Romanis in Gallos bellum gerentibus, dum annonæ caritas iuualesceret, Cinna tritici largitionem surripiens, regnum affectasse creditus est, ac propterea saxis obrutus. Aristides apud Plut. testis.

Mardonius Persa (quem Xerxes apud Salaminem uictus cum exercitu reliquit, ut belli reliquias confoueret) ab Arimnesto Spartiata saxo obrutus est. quo fato præmonuerat eum periturum Amphiaraus. auctor Plut. in Aristide.

Neocles & Demopolis, Themistoclis filij, quum Atheniensium memoriam refricuissent super legibus, quæ aduersus exules fuerant sancitæ, a paternis inimicis lapidibus obruti sunt. Cel. cap. 12. lib. 8.

Chrysantus Alexandrinus unà cum Daria uxore sub Numeriano imperatore pro catholica pietate saxis obrutus est. Volaterr.

Eusebius Sardus, præsul Vercellensis, a Constantino principe factus, ab Arrianis lapidibus oppressus est,

Paulina uirgo Romana, Artemii præfecti filia, saxis obruta est sub Diocletiano, cum Candida matre, idque pro

CHRISTI nomine. Volaterr.

Polydamas Herculani roboris athleta, dum ſub ſaxo ruinam minante cum aliquot conuiuis cœnaret, omnesq; ſibi timentes diffugerent, ſolus uirium confidentia remanſit; fore ſperans, ut cadentem molem manibus ſuſtineret: qua tamen oppreſſus eſt. auctor Pauſanias apud Volaterranum, & Val. Maximus.

M. Poſtumus Regilienſis, in Equos Italiæ populos bellum mouens, dum militibus urbis prædam ſpopondiſſet, ac poſtea urbe capta eoſdem eluſiſſet, certatim ab omnibus ſaxis obrutus eſt. auctor Liuius.

Macrobius auctor eſt Vatinium in ludis gladiatoriis fuiſſe lapidatum a populo.

Scribit Herodotus, Coem unum ex Alexandri ducibus à Mitylenæis comprehenſum, & lapidibus interemptum.

Lycidas ſenator Athenienſis a ſuis interfectus eſt, quòd pecuniam a Mardonio Perſa, Athenarum inimico, accepiſſe crederetur. auctor Herodotus lib. 9.

S. Stephanus, martyrum primus, pro CHRISTI nomine lapidibus oppreſſus eſt. Io. Fr. Mirand. Et lapides Stephano dulces, torrentis amari Mancipiis ſcelerum.

Elphegus Cantuarienſis archiepiſcopus, pro Chriſtiana pietate eandem ſubiit mortem.

Vitalis quoque Mediolanenſis, Oneſimus, Metranus, Mammes, Magnus & Cyriacus martyres eodem oppreſſi ſunt tormento.

Pyrrhus Epirota dum aduerſus Antigonum Argos obſideret, tegula, uel (ut mauult Trogus) ſaxo a uetula iacto interfectus eſt. Ouid. in Ibin,

Aut ut Achillidem cognato nomine clarum,
Opprimat hoſtili tegula iacta manu.

auctor Plutarchus in eius uita.

Henricus, Alphonſi octaui regis Caſtellæ filius, dum unà cum pueris luſitaret, tegulæ caſu periit apud Palantiam urbem. Ioannes XXI. pontifex, ruina cameræ (quam ædificabant) oppreſſus eſt.

Clemente V. pont. Lugduni ſolenne ſacrificium celebrante, tantus agminatim confluxit populus, ut Ioannes Britan-

niæ dux cum multis aliis muri ruina occubuerit.

Athenæus philoſophus, quum Romam ueniſſet, ruina domus, quam habitabat, oppreſſus eſt. Strabo lib.14.

Syluinus & Falconius famuli Quinctiani Siciliæ præfecti eadem morte perierunt.

Alidice, Alebæ Lariſſæi filia, unà cum uiro Lycoride ruina domus extincta eſt. Ouid.in Ibin,

Lapſuramque domum ſubeas ut ſanguis Alebæ,
Stella Lycoridæ cui fuit æqua uiro.

Tranquillus ait, Fidenis theatri ruina duo & uiginti hominum millia periiſſe.

IVGVLATI, ET STRANGVLATI.

SErgius Galba, quum Piſonem in conflatæ inuidiæ remedium adoptaſſet, in medio foro ab Othone iugulatus eſt.

Gandulphus martyr, ſuaſu uxoris adulteræ,(cum qua diuortium fuerat) noctu ab adultero iugulatus eſt.

Commodus poſt tertiumdecimum imperii annum ſtrangulatus eſt, Læto auctore, & Martia concubina. Sextus Aurelius ait Martiam prius tentaſſe, ut eum ueneno perderet.

Lucilla, Nemeſii tribuni filia, Romæ in uia Appia ſub perſecutione Valeriani iugulata eſt.

Cethegus, Statilius, Gabinius, Cæparius, & Lentulus Catilinarij, in carcere iuſſu ſenatus ſtrangulati ſunt. Salluſtius.

Galſonda Athanagildi Gothorum regis filia a Chilperico marito noctu iugulata eſt, ſuaſu Fredegundæ pellicis. Volaterranus.

Antiſtius, auctore Plut. in ſenatu iugulatus eſt, quòd ob Pompeium Syllanam ſequi factionem uideretur.

Dinarchus Corinthius iuſſu Polypercontis iugulatus eſt, Plutarchus auctor.

Darius Caudemum Athenienſem,(quem de apparatu ſui exercitus percontatus fuerat) recta monentem, iugulari fecit. Curtius lib.3. de geſtis Alexandri.

P. Cor. Lentulus prætor urbis, comprehenſus in coniuratione Catilinæ, iuſſu Ciceronis iugulatus eſt in carcere. Salluſtius.

Amalasuntha Gothorum regina, Atalarici mater, a Theodato (quem mortuo filio regni socium asciuerat) in balneo iugulata est. Paulus Diaconus.

Gerontius Comes a militibus suis iugulatus est, quòd Constanté Constantini filium fecisset perimi. Idem auctor.

Apries, ab Amasi superatus, datus est Ægyptijs iugulandus. Herodotus.

Albanus martyr a latronibus hoc mortis genere suffocatus est.

SAGITTIS CONFOSSI.

ACHillem poetæ fabulantur nullibi membrorum præterquàm in talo fuisse uulnerabilem, quòd eam partem mater Thetis non abluisset Stygiis undis, ut ceteras. huc ergo iaculatus Paris, euersorem Troiæ peremit. Virg. lib. 6. Æneid. & Ouid. lib. 12. Metam.

Lycophron poeta Iambographus a quodam æmulo traiectus est. Ouid. in Ibin, Vtque cothurnatum periisse Lycophrona narrant, Hæreat in fibris fixa sagitta tuis. Volat.

Acron rex Ceninensium, Romulo uictus, & sagitta confossus est. Vide Tortellium.

Anacharsis Scytha, a Sauleo rege eodem modo extinctus est, quòd alienæ gentis sacrificia imitaretur. auctor Herodotus. sunt tamen qui a fratre interfectum uelint.

Hyrene uirgo a Sisinnio pro CHRISTI nomine hanc oppetiit mortem.

Christina uirgo sub Iuliano hoc modo passa est.

Beatus quoque Sebastianus, ciuis Mediolanensis, sub imperatore Diocletiano.

De Procride, sagitta a Cephalo confossa, iam sumus locuti in Patricidis.

PEDICVLARI MORBO MORTVI.

HOnorificus Vandalorum rex, quum octo annis Christianam religionem insectatus fuisset, morbo pediculari miserè periit. Volat.

Arnulphus imperator post Carolũ Crassum, quum ad rapinas & templorum spoliationes animum conuertisset, iusta numinum ira, paulò pòst pediculari morbo interiit.

Bapt. Egnatius.

Speusippum Eurymedontis filium, Atheniensem philosophum, sunt qui dicant mortem sibi intulisse. Plutarchus tamen efferuescentibus toto corpore pediculis interiisse.

Plinius lib.7.Nat. hist.scribit Syllam erodente se ipso corpore, & supplicia sibi gignente interfectum. Plutarchus scribit, contractam carnis corruptionem in pediculos fuisse cõuersam: adeò, ut tunicæ omnes, thermæ, lauacra, dapes illius exundantis sordis implerentur, tanta uis epullulabat. quocirca per singulos dies ingrediebatur aquam, sed nulla erat utilitas. celeriter enim inualescebat permutatio, & pædoris magnitudo omnia purgamenta superabat.

Pherecydes quoq; rerum diuinarum scriptor, eodem periit morbo. Pherecydes Syrum, inquit Plin. copia serpentum ex corpore eius erumpente expirauit. de hoc extat Q. Sereni carmen: Sed quis non paueat Pherecydis fata Tragœdi? Qui nimio sudore fluens animalia terra Eduxit, turpi miserum quæ morte tulerunt.

Alcman unus ex clarissimis Græciæ poetis hac etiam fœditate periit: auctoribus Plinio lib.11. & Plutarcho in Sylla, scribente, Ex posterioribus autem, Alcmanem (qui mirificus componendis cantilenis artifex fuit) hoc morbo periisse ferunt. Politianus in Nutricia.

Ferunt ex antiquissimis Acastum Peliæ filium hoc morbi genere (quẽ phthiriasim appellant) interiisse. Plutarchus.

Callisthenes quoque Olynthius, dum carceris custodia teneretur; præterea & Mumius iurisconsultus eadem tabe passim membrorum corrosi sunt. Idem auctor in Sylla.

Traditum est (inquit idem Plutarch.) eum, qui in Cilicia belli seruilis auctor fuit, Eunum nomine, captum, Romãq; perductum, ex phthiriasi mortem obiisse.

Platonem, philosophorum haud dubiè principem, sunt qui dicant in celebrandis amici nuptiis, quum quietus decumberet, animam de repentè exalasse. nonnulli in morbum incidisse, quem a corruptione pediculorum phthiriasim uocant. inquit idem auctor.

Maximianus imperator, ulcere inguinibus innato, quum deessent remedia, nec medici ob hominis immanitatem opẽ

ſerre auderunt, uermibus undique erumpentibus obijt.

Herodes rex Iudææ, poſt trucidatos innocentes, quum in Apoſtolos Domini ſæuiret, ad extremum tantæ feritatis luit pœnas. eruperunt ſiquidem in toto corpore uermes, qui dum uniuerſum paſſim corpus eroderent, tyrannum coegerunt, ut deſperato remedio gladium arriperet, eoque finiret uitam.

Herodotus in Melpomene ſcribit Pheretrinam Barcæorum reginam, immani crudelitate fœminam, deorum ultione, totam uermibus putruiſſe, eoque morbo miſeram euomuiſſe animam.

Sunt qui dicant Antiochum Epiphanem, Syriæ regem, quum Hieroſolymas peteret, curru delapſum, in hanc ſordem incidiſſe, uermibusq; fuiſſe abſumptum.

IN CARCERIBVS MORTVI.

IVgurtha Manaſtabilis filius nothus, Micipſæ regis Numidarum nepos, propter Adherbalem & Hyempſalem fratres regni conſortes occiſos, a Mario bello petitus, uictus, & in triumphum ductus, poſtremò in carcerem coniectus eſt, ubi expirauit. Plut. in Mario.

Aldegiſius, Deſiderij Longobardorum regis filius, a Carolo Magno uictus, & in carcerem coniectus eſt: ubi & clauſit uitam.

Cæleſtinus v. quum ſummo pontificatu ſe abdicaſſet, a Bonifacio octauo (cui rei ſummam commiſerat) ſucceſſore, in carcerem detruſus, & ibidem extinctus eſt.

Syphax rex Numidarum, quum a Romanis ad Carthaginienſes defeciſſet, uictus a Scipione, & in triumphum ductus, Tiburi in cuſtodia mortuus eſt.

Ariſtonicus ab Aquilio conſule in triumphum ductus, & in carcere ſuffocatus eſt.

Henricus tertius, imperator, ab Henrico filio captus, & Leodij cuſtoditus, pædore carceris miſeram exhalauit animam. Bapt. Egnatius.

Agatha uirgo Catanenſis ſub Quinctiano conſule in carcere extincta eſt.

Romanus martyr ſub Aſclepiade præfecto in carcere præfocatus eſt.

Ioannes primus, pontifex a Iustino in carcerem coniectus, ibidem pædore emarcuit, & extinctus est.

Ioannes XIV. a Romanis inedia & pædore in carcere itidem interfectus est.

IN LATRINIS MORTVI, AVT OCCISI.

LAmpridius ait Heliogabalum, seu Elagabalum, naturæ portentum, fato a tali monstro pœnas reposcente, in latrina occisum fuisse, dum uentrem exoneraret. Plutar.

Cn. Carbo dum in Sicilia uentris onus poneret, iussu Pompeij in latrina itidem occisus est.

Felicula uirgo quum nullis tormentis aut pollicitationibus a Christiana religione diuerti posset, iussu Flacci comitis in latrinam detrusa est, & ibidem mori coacta.

Valerianus Ireneum & Abundium martyres in cloacam detrudi, & ibidem emori fecit, quòd sanctæ Concordiæ corpus inde extraxissent.

EXCORIATI.

MArsyas ab Apolline (quem ad tibiæ certamen prouocauerat) uictus, & excoriatus est. Ouid. in Ibin, Mens quoque sic furiis uecors agitetur, ut illi, Vnum qui toto corpore uulnus habet. Idem, Nuda ue direpta pateant tua uiscera pelle, Vt Phrygii cuius nomina flumen habent. Claud. lib. 2. in Eutrop.

Manes hæreticus (qui diuinam solùm in CHRISTO naturam ponebat) a rege Persarum cute direpta interfectus est, quòd eius filium morbo laborantem interfecisset, qué tamen sanaturum se promiserat. auctor Suidas apud Volaterranum.

Barptholemæus Apostolus, regis Syriæ filius, iussu Astyagis excoriatus est. unde Io. Fr. Mirandula in Hymnis, Hinc etiam pellem Ptolemæi filius ardens, Deposuit.

FVMO, AVT VAPORIBVS SVFFOCATI.

MInos rex Cretæ, quum Dædalum ad Siciliam usque persequeretur, a Cocalo eius loci rege (qué Dædalus multis obsequiis sibi demeruerat) per

proditionem captus, & in thermis suffocatus est. Ouidius in Ibin.

Q. Luctatius Catulus orator, collega Marij in consulatu, ab ipso Mario mori iussus, inclusus in cubiculo candentium carbonum uapore suffocatus est. auctor Val. Maximus.

Zoe Nicostrati martyris uxor a beato Stephano ad catholicam inducta pietatem, crinibus suspensa, fumo subter suffocante periit.

Thurinum fumi uenditorem fumo necatum fuisse scribit Erasmus in illius adagij explanatione, Termeria mala.

MVLIERES PARTVS DOLORE MORTVAE.

TVlliola Ciceronis filia Pisoni primùm collocata est, deinde Crassipedi, postremò Dolabellæ, a quo dimissa ex partu periit. uide epist. 5. lib. 4. fam. cuius initium est, Posteaquam mihi renuntiatum est de obitu Tulliæ filiæ.

Iulia, Cæsaris filia, & Pompeij uxor, quum intuita esset uestem coniugis humano cruore respersam, atque ex iis comitiis, quibus Pompeius & Crassus magna ciuium contentione consulatum obtinuerunt, domum temerè delatam, grauius aliquid uiro accidisse rata, subitò partus dolore cócidit. Valerius de amore coniugali.

Iulia Clãdilla, Caij Caligulæ imperatoris uxor, & Marci Syllani nobilissimi uiri filia, itidem in partu dié obiit. Suet.

DECOLLATI.

ALebas rex Larissæ urbis Thessaliæ, a suis satellibus ob crudelitatem obtruncatus est. Ouid. in Ibin, Quosq; putas fidos, ut Larissæus Alebas, Vulnere non fidos experiare tuo.

Cantharus fuit quispiam Atheniensis caupo, quem Athenienses ipsi ob maleficia & imposturas supplicio capitis affecerunt. auctor Zenodotus apud Erasmum. Valerius.

Philippus Maria, dux Mediolanensis, Italianum Foroliuiẽsem unum ex suis ducibus securi percussit, quòd cum Florentinis (in quos bellum gerebat) diceretur clàm consentire. Volater.

Sp. Cassius, affectatæ dominationis suspectus, supplicio capitali affectus est, domo eius diruta. Valer. de Seuer. Li-

uiius libro 2.

Iulia comes Eulaliæ ſub præſide Diacono capite truncata eſt. Volater.

Margarita, uirgo Antiochena, ſub Olybrio eadem morte affecta eſt. Volater.

Sp. Melius ordinis equeſtris, largitione frumenti ex Etruria aduecti in plebem facta, ad regnum aſpirare creditus eſt, ac propterea a Seruilio Hala obtruncatus. Liu. lib. 4.

Theodora, uirgo Antiochena, ſub Diocletiano hac extincta eſt morte.

Timagoras Athenienſis capitali ſupplicio affectus eſt, quòd Darium (ad quem legatus miſſus fuerat) more Perſarum adoraſſet. Plutar.

Victor præſul Carteiæ urbis Hiſpaniæ ſub Maximiano non procul Mediolano hoc ſupplicio uitam finiuit. Sabell.

Didus Iulianus imperator a Septimio Seuero ſucceſſore ſuo in abditas palatij balneas ductus, extenta damnatorum modo ceruice, decollatus eſt. auctor Sex. Aurel.

Opilius Macrinus ab Heliogabalo, ſeu Elagabalo uictus, quinquagenario maior obtruncatus eſt.

Patricius Senenſis in factione urbis Romæ ſecuri percuſſus eſt. Plerique martyrum hoc ſupplicium uitam finiuerũt, ut Anſanus, Agathon, &c.

FEBRE MORTVI.

ANtipater Sidonius die ſuo natali ſemper febre laborabat, eoque morbo periit ultima ſenectute. Val. Max. de Miraculis.

Antonius Monachus febre itidem correptus quieuit in domino, ætate beati Gregorij.

Guido Petramala, Vbertinorum princeps, apud Nigrum montem hoc itidem morbo expirauit. Volat.

Columbanus monachus cœnobij Luxouienſis itidem.

Serena, Diocletiani uxor, dolore martyrum a marito interfectorum in febrem incidit, qua extincta eſt.

Tacitus imperator apud Tharſum febri itidem abſumptus eſt. auctor Sex. Aur.

Titus Veſpaſianus in agro Sabino.

Antonius Pius duodecim millibus paſſuum ab urbe, apud

Loricos in uilla ſua. idem Aurel.

Leo, Conſtantini Capronymi filius, eodem periit morbo.

Gotfredus, primus rex Hieroſolymæ, anno uno poſt ipſam urbem captam.

Alexander Iudæornm pontifex quartana.

VENTRIS PROFLVVIO.

TRaianus imperator, dum rediret ex Perſide, apud Seleuciam Iſauriæ ciuitatem ex uentris profluuio periit, anno imperii ſui X L I X. menſe V I. Platina.

Henricus ſeptimus imperator itidem.

ARTICVLARI MORBO.

Septimius Seuerus imperator deceſſit morbo articulari, ſeptuagenario maior.

Iuſtinus iunior graui pedum dolore, anno imperij ſui X I.

INTERCVTIS MORBO.

HEraclius imperator periit intercutis morbo, anno imperii X X X I I. Volater.

Michael Paphlago, eo morbo laborans, Michaelem Calaphatem hæredem inſtituit.

Crantor Solenſis, Xenocratis auditor, eadem periit morte. Diogenes Laertius.

PESTE MORTVI.

DOmitius Calderinus, patria Veronenſis, natus annos X X X. deceſſit ex peſtilentia. Volat.

Facius quoque Piſanorum comes, uir iuſtiſſimus, eodem periit morbo.

Zoe imperatrix, & Conſtantinus Monachus, eius maritus, eodem ferè tempore peſtilentia interierunt.

Volaterranus ait beatum Ludouicum, a ſecunda expeditione in Saracenos redeuntem, peſtilentia paſſim caſtra occupante unà cum Ioanne filio periiſſe.

Alphonſus undecimus rex Hiſpaniæ, dum Saraut & Zibatar oppida obſideret, eodem periit morbo.

M. Antonius imperator deceſſit peſtilentia, ſexta quàm ægrotaſſet die.

Michael Maurocenus dux Venetorum eodem periit modo. Volaterranus.

Furius Camillus octogenarius peſtilentia Romæ interiit.

Plutarchus.

Oppianus poeta (qui de piscibus scripsit) Roma in Ciliciam patriam reuersus, ibidem ingruente pestilentia suffocatus est, anno ætatis x x x.

Hostilianus Perpenna, paulò post assumptum impetium, eodem periit fato. Sex. Aurel.

Cęlius scribit Paralium & Xantippum eodem suffocatos exitio. Plutar.

Io. Andreas, Ioannis Calderini præceptor, decessit Bononiæ ex peste.

Lucius secundus summus pont. anno sui pontificatus xi. peste consumptus est.

Hermolaus Barbarus eodem modo Romæ expirauit, & in fata concessit. Crinitus lib. 1.

APOPLEXIA MORTVI.

VAlentinianus imperator contra Sarmatas (qui Panno-niam occupauerant) profectus, uoce aliquandiu amissa, apoplexia mortuus est. Paulus Diac.

Paulus secundus pontifex, dum post cœnam cum architecto Aristotele sermonem haberet, obruente crapula repentè ex apoplexia mortuus est.

L. Annius Verus, à M. Antonio ad imperij partem accitus, dum inter Altinum atque Concordiam iter faceret, apoplexia itidem extinctus est. auctor Sex. Aurelius.

Franciscus Petrarcha in agro Patauino apoplecticus itidem mortuus est.

SANGVINIS FLVXV MORTVI.

GRimoaldus decimus, Longobardorum rex, dum nono die post phlebotomiam in brachio factam, sagittam in columbam direxisset, erumpente continuò sanguine expirauit. Diaconus de gestis Long.

Alexāder imper. Basilij filius erūpente naribus sanguine.

Atila rex Pannoniæ, multo uino potus, dum quiesceret, eruptione sanguinis (qui ei de naribus solitus erat effluere) suffocatus est. auctor Paulus Diaconus.

PODAGRA.

Lycon, seu Glycon phlosophus Socraticus periit podagræ morbo, annos natus L X X I V. Laertius.

Tyrannion grammaticus (qui tria librorum millia fertur habuisse) decessit iam senex morbo podagræ. Volater.

DYSENTERIA.

Albertus, Austriæ dux, Pannoniæ & Bohemiæ rex, dum a Turcis in Austriam rediret, dysenteriæ morbo decessit, postquam biennio imperasset. Egnatius.

Theophilus imperator post Michaelem Balbum, dysenteria itidem perijt anno x i i. imperij sui. Idem.

Eodem quoque morbo periit eius pater Michael Balbus, seu Thraulus.

Sansonem, Chilperici regis filium, dysenteria expirasse, testis est Greg. Turonen.

Idem scribit Austrigildem reginã eodem modo periisse.

LATERVM DOLORE.

L. Crassus orator, quæstor interiit ex dolore laterum, quum in senatu contra Philippum consulem acerrimè declamasset. Cicero lib. 3. de Oratore.

Bonifacius nonus, anno x i v. & mense i x. sui pontificatus, eodem periit fato.

CASIBVS ALIIS DIVERSIS MORTVI.

AEschylus poeta in Sicilia in mœnibus urbis (in qua morabatur) egressus, aprico in loco resedit. super quem aquila testudinem ferens, elusa splendore capitis, (quod erat capillis uacuum) eandem perinde ac lapidi illisit, ut fractæ testudinis carne uesceretur. quo ictu mortuus est poeta. auctor Val. Max. & Polit. in Nutr. Æschylus aeriæ casu testudinis ictus.

Arrius Alexandrinus, Armodij filius, dum suam hæresim (qua filium ab æterna patris substantia conabatur abducere) passim disseminasset, acriusq; serperet, & eundo uires acquireret ipsum contagium, suæ tandem impietatis pœnas luit. etenim dum Cõstantinopoli secessum peteret, uentris exonerandi causa, fluentibus in foricam intestinis, miseram euomuit uitam, eius postea iudicium experturus, de quo perperam senserat. Vol. Sabell.

Constantinus Capronymus periit elephantiasi, quum annos x x x v. imperasset.

Orpheus Calliopes, & Apollinis filius, quum propter liberalem formam a mulieribus adamaretur, ac nihilominus amore ſui captas auerſaretur, uel quòd eſſet caſtiſſimus, aut (ut aliquibus placet) procliuiore in mares libidine, a Mænadibus inter Bacchi ſacrificia occiſus eſt. quique ſaxa & arbores cantu duxerat, & leones exarmauerat, duras mulierum ceruices emollire non potuit. Ouid. lib. 11. Met.

Pius tertius Pont. Max. ulcere cruris (quo diu laborauerat) ad extremum periit.

Diodorus Cronus, ſapientiæ dialecticæ profeſſor, pudore expirauit, luſoria quæſtione non protinus ad interrogationem Stilbonis diſſoluta. auctor Plin. lib. 7.

Eupolis poeta, Niciæ Athenienſis filius, primo die nuptiarum ruina lecti unà cum uxore interfectus eſt. Ouidius in Ibin.

Lacides philoſophus Cyrenæus exceſſit ex paralyſi circa Olimpiadem CXXXIV. Diogenes.

Pericles Athenienſis, Thucididis æmulus, in adminiſtranda rep. exceſſit morbo lento. Plutarchus.

Procopius tyrannus, inſurgens contra Valentem principem, apud Natoliam Phrygiæ ciuitatem uictus, reflexis per uim arborem truncis alligatus & diſcerptus eſt.

Thimagenes Alexandrinus ſub Pompeio captiuus Romã ductus, periit ex uomitu poſt cœnam. Volaterranus.

Anatholia uirgo iuſſu Fauſtiniani præſidis gladio per latera tranſuerberata eſt.

Gregorius XI. pontifex Maximus, dum annis octo ſediſſet, intollerabili ueſicæ dolore conceſſit in fata. Platina.

Cælius ſcribit Minyæ cuiuſdam filias eo furore percitas, ut humanis carnibus ueſcerentur, imò etiam filios ad eam rem ſortirentur, ac Leucippam Hippaſum filium (quem petierat ſors) dilaniandum exhibuiſſe.

Ioannem Scotum Chriſtianæ theologiæ diſciplina præſtantem (dum erudiendis in Britannia pueris operam daret) facta cõpiratione diſcipuli ſui graphiis occiderũt. Crinitus.

Scribit Herodotus Pſammenitum Ægypti regem poto ſanguine taurino ſuffocatum.

Carolus Magnus Aquiſgrani (ubi templum Martini ex-

truxerat) decessit pleuresi.

Ibycus poeta a latronibus correptus spe prædæ, dum cul tros iugulo uidit instare, præteruolantes grues obtestatus est. aliquanto pòst tempore dum homicidæ sederét in foro, rursumq; grues superuolarent, per iocum inter se susurrabant in aurem: Adsunt Ibyci ultores. quo sermone audito, homicidij suspectos habuerunt qui audiuerāt, correptosque tormentis ad uerum coegerunt, & ex eo quæstionem exercuerunt. atque re comperta scelus ulti sunt. Ausonius, Ibycus ut periit, uindex fuit altiuolans grus. Plut. apud Eras.

Carolus paruus, Roberti Siciliæ regis filius, Ioannam fratris sui Andreæ uxorem puluillo ori iniecto enecauit, quòd illa maritum suum interfecisset. Volat.

Alexander Macedo Bessum Bactrianorum ducem, bello uictum, curuatis per uim arboribus alligauit: quas demum tanto impetu concitatas remisit, ut laniata passim membra disiecerint. auctor Plut.

Dirce mulier, dolés maritum suum Licum Antiopę amore captum, Antiopam ipsam tauri cornibus alligauit, ad cuius uociferationé protinus accesserunt Zethus & Amphion, eiusdem filij, qui ad ulciscendam iniuriam matri factam, tauro indomito Dircem alligauerunt, eaque morte extinxerunt. Propertius lib.3.

Atilius Regulus, Xantippi ducis Lacedæmoniorum insidijs ab Asdrubale captus, missusq; ad populum R. legatus, ut ex se uno & sene Carthaginiensium captiui pensarentur, dato in contrarium consilio, ad inimicos iuxta præstitam fidem redijt. a quibus in arcam ligneam coniectus, clauis introrsum adactis, efferatam Barbaræ gentis sæuitiam expertus est. demum palpebris oculorum infernè & sursum uersum consutis, Soli expositus, aliisq; postmodum multis tormentis lento peremptus fato. Claudianus, Prorogat æternam feritas tibi Punica palmam Regule. Cicero Offic. Gel, cap.4. lib.6. & Val. de Crudelitate.

Arcadio martyri manus primùm, demum pedes, eoque modo cetera membra seriatim amputata sunt.

Andronicum martyrem Maximus præses circa uentrem papyris inflammatis fecit exuri, incensos clauos eius digi-

tis apponi, ignitum ferrum in os immitti, dentes excuti, con fractis maxillis linguam abſcindi, ad extremũ capite puniri.

Baſſius epiſcopus a Perennio præſide in eculeo primùm ſuſpenſus, demum laminis ardentibus circa latera appoſitis excruciatus, fuſtibus & ſcorpionibus cæſus, in ignem miſſus, duobus poſtremò uerubus a talo ad uerticem capitis confixus, ſpiritum DEO reddidit.

Corona mulier, ſub Antonio imperatore arboris ramis per uim reflexis alligata, eiſdẽ in aera remiſſis diſcerpta eſt.

Minutia Veſtalis, ſuſpecta libidinis propter elegantem corporis cultum, uiua defoſſa eſt. Liuius lib. 8.

Oppia quoque Veſtalis, comperta ſtupri, obruta eſt terra. Liu. eodem lib.

Hely ſacerdos, quum in filiorum Ophni & Phinees delictis conniueret, eoſque relinqueret impunitos, de ſella cadens, fracta ceruice expirauit, domino diſſimulationem ulciſcente. Sabell.

Hadrianus quoque martyr extinctus eſt cruri fragio ſub Maximiano imperatore.

MORTVI QVI REVIXERVNT.

AViola uir conſularis, auctore Plinio, in rogo reuixit. &, quoniam ſubueniri non poterat, præualente flam ma uiuus crematus eſt. Val. de Mirac. Idem de L. Lamia traditur.

Cęlium Tuberonem functum præfectura a rogo relatum idem ait ex teſtimonio Meſſallæ.

Ait & Corfidium funere locato reuixiſſe, & locatorem funeris ab eo elatum.

Gabienus, fortiſſimus claſſium Cæſaris a Sex. Pompeio captus, eiuſdẽ iuſſu inciſa ceruice iacuit in litore tota die. deinde quum adueſperaſſet, petijt, ut Pompeius ad ſe ueniret, teſtatus ſe ab inferis remiſſum, habere, quod nuntiaret. Plin. cap. 52. lib. 7.

Ferunt Glaucum quempiam mortuum præter omnium expectationem, guſtato mellito pharmaco, reualuiſſe. alij multis accurrentibus medicis, herba (quam draconem uocant) uitæ reſtitutum dicunt. auctor Eraſ. in explanatione illius adagii, Glaucus poto melle reſurrexit.

Æſopum ex Phrygia fabulatorem, Tyndareum quoque & Herculem reuixiſſe, teſtis eſt Cęlius lib.8. Lectionum antiquarum.

Æſchylus apud Volaterranum ſcribit, Palicos Iouis, & Thaliæ filios, mortuos ſemel iterum reuixiſſe. Macrobius libro 5.

Athena Cataldi (qui poſtea fuit epiſcopus) mater in partu mortua, ab ipſo Cataldo primùm nato ad uitam ſolo amplexu reuocata eſt. quod ſi uerum eſt, mirum in eo futuræ ſanctitatis fuit oſtentum.

QVI IN MORTVOS SAEVIERVNT.

Septimius Seuerus Clodio Albino (quem Cæſarem dixerat) tumultuanti caput abſcidit, reliquumq; eius cadauer equo refugienti dedit conculcandum. Spartianus & Capitolinus auctores.

Achilles Hectorem Patrocli ſibi cariſſimi interfectorem occidit, occiſum ter circum Troiæ muros raptauit curru. quumq; inſtar frendentis belluæ immanitatem expleuiſſet, Priamo patri uenale cadauer expoſuit. Cic. lib.2. Tuſcul. quæſt. Propertius lib.2. Virg. lib.1. Æn. Hom. lib.23. Il.

Apuleius Saturninus tribunus plebis, quum Gracchorũ leges Agrarias uellet aſſerere, a Caio Mario & Lucio Valerio conſulibus in Capitolio obſeſſus, deditionem tandem facere coactus eſt. captus autem, fuſtibus & ſaxis coopertus, ibidem expirauit. mortui caput C. Rabirius ſenator per conuiuia in ludibrium circuntulit. uide Suet. & Plin. de illuſt. uiris.

Cyrus rex Perſarum, dum Sargapiſem Thomyris Scytharum reginæ filium bello captum ad mortem impuliſſet: irata mulier non prius finem fecit furori, quàm mortuum ulta ſit. contractis itaque copiis ita conflixit, ut maximam inimicorum partem, cum ipſo etiamnum rege occiderit. nec tamen hoc euentu propterea emollita eſt animi rabies. mortui enim caput in utrem humano cruore plenum demiſit, his uerbis inſultans, Filij mei ſanguinem hauſiſti, & meum ſitiuiſti Cyre: at ego te cruore ſaturabo. auctor Her. lib.2.

Cambyſes rex Perſarum mortuo Pſammenito Ægypti rege (quem

ge (quem uictum ad haustum cruoris taurini coegerat) è Memphi in urbem Sain abiit, ibique Amasis cadauer è conditorio reuelli, reuulsum uerberibus cædi & uellicari, stimulis denique pungi, & contumelia infestari, ac postremò comburi iussit. Herod. auctor.

Idem Cambyses Sisamenem iudicem (quòd iniustè, pecunia corruptus, iudicasset) interemit, interempto corium detraxit, detractum in lora concidit, eoque tribunal (in quo perperam & iniquè iudicauerat) operuit, atque Oranè eius filium ibidem sedere iussit, & periculo patris, ab iniquo iudicio cauere.. idem auctor.

Onesilus Gorgij Salaminiorum regis frater, quoniã Cyprios induxerat, ut Dario se submitterent, comprehensus ab Amathusijs (quibus id uolebat persuadere) obtruncatus est: eiusque caput supra urbis portas suspenderunt. auctor Herodotus.

M. Crassus facilè docet inexplebilem hominum auiditatem nullis auri cumulis, nulla bonorum myrmecia, aut drachmæ grandine expleri, sed crescere semper, & augeri copia. nam quum esset ditissimus Romanorum, haberetq; tantum agri, quantum nec miluus oberret, sibi tamen modum præscribere, aut temperare non potuit, quin Parthos (quorum opes sitiebat) aggrederetur. a quibus cũ toto exercitu fusus, immodicæ libidinis dedit pœnas. nó solùm enim a Pomaxarte occisus est, uerùm mortuo quoque insultarunt inimici. caussam siquidem agnoscentes, qua bellum susceperat, in caput interfecti aurum liquauerunt, hisque irriserunt uerbis: Aurum sitisti Crasse, aurum ad saturitatem bibe. L. Florus, & Sex. Rufus.

Tarquinius Superbus Seruium Tullum sextum Romanorum regem (ut regno succederet) morti dedit, cuius filiam nomine Tulliam in uxorem prius duxerat. scelerata mulier eadem regnandi libidine, qua maritus, pruriens, ubi intellexit patrem interfectum, uehiculo se properè ferri iussit, ut interfectori gratularetur. quum autem inter eundum, comperto cadauere, equi & auriga constitissent, erubescerentq; mortuum conculcare, mulier nefaria currum super faciem mortui parentis duci iussit. Sen. in Octa. Ouid. in Ibin.

Odio Ciceronis uſque adeò exarſit Antonius, ut mortui caput in menſa apponi uoluerit, perq; diem illud aſpexerit quouſque tali ſpectaculo animum exatiaſſet. auctor Appianus lib.4. belli ciuil. Antonij quoque uxor Fuluia caput ipſum maledictis primùm, ac diris execrata eſt. deinceps inſpuens, gremio ſuo appoſuit, acriusq; deſpiciens, linguam illi faucibus extraxit, eamq; acicula plerunque confixit. unde Quintianus in Cleopoli, - Latiam foderet nec Fuluia linguam.

Sylla rerum potitus corpus Marii iam defuncti reuellit, atque diſiecit. quapropter talionem formidans corpora cremari inſtituit. auctores Plinius & Cic. li: 2. de legibus.

Cleomenes dux Spartanorum fugatus ab Antigono, ad Ptolemæum ſe recepit: à quo benignè primùm exceptus, mox Nicagoræ cuiuſdam calumnia, inſidiarum ſuſpectus, ſe interfecit. interfectum rex pelle nudauit, cruciq; effixit. Plutarch.

Aroldus rex Anglorum, Cuntonis filius nothus, patri ſucceſſit: quod ægreferens Andebunthus (qui erat legitimus) mortuum Aroldum refodi iuſſit, refoſſum in mare proijci. Volat.

DE VARIO INHVMANDI RITV.

INexpiabile quondam ſcelus creditum eſt ſepulcra uiolaſſe, adeò ut lex ſacrum eſſe locum iuſſerit, ubi corpus hominis demortui iaceret; diceretur que minxiſſe in patrios cineres, cui omnia ſiniſtrè cadebant, & inauſpicatè. Apud nos quoque Chriſtianis damnatur cæremoniis, qui aut lotium in ſepulcretis egeſſerit, aut aliquid aliud ibidem fecerit immundum. neq; hoc ipſum apud nos ſolùm religioſum eſt. nam nulla propè tam efferata gens eſt, quæ nõ ſenſerit habendam ſepulcrorum rationem, præter paucos Barbaros, qui quum belluino propè ritu inter ſe degant, nihil mirum, ſi aliorum ueſtigiis nequaquam inſiſtant. nunc de utriſque loquendum, his ſcilicet, quibus nulla eſt funerum cura, & illis, quibus maxima.

Lothophagi ſuos in mare defunctos abiiciunt, aſſeuerantes parum intereſſe, humo ne, an aqua, aut igne abſumantur. Cęlius cap.43. lib.9.

Albani olim nefas putabant, curã mortuorum agere. Idẽ.

Sabæi corpora defunctorum eodem, quo ſtercus, modo ducebant: quinetiam reges reiiciebant inter ſterquilinia. ibidem.

Trogloditæ mortui ceruicem pedibus alligabant, & raptim cum iocis & riſu efferebant, nullaque habita loci ratione, mandabant terræ.

Scytharum uerò mos longè melior. qui mortuos inter epulas, uorare cauſſa honoris conſueuerant.

Hyrcani non ad alium uſum nutriebant canes, quàm ut eis functos uitæ uorandos obiicerent: auctor Cic.

Athenienſibus tanta fuit ſepulcrorum cura, ut ſi quis dux bello peremptos, ſepulcro honeſtare neglexiſſet, capita plecteretur..

Macedonibus nullum fuit tam ſolenne militiæ munus, quàm ſuos ſepelire..

Apud Hebræos cautum fuit lege, ne inſepultum hoſtem relinquerent. Cęlius lib.9.cap.43.

Antiquitus nemini licebat in urbe Roma ſepeliri, niſi his tantùm, qui optimè de repub. meruiſſent: quod Val. Publicolæ, C. Fabricio, & Poſtumio Tiburto conceſſum eſt. Cic. 2. de leg. Propterea ferunt Hadrianum imperatorem aureorum quadraginta pœnam ſtatuiſſe in eos, qui in ciuitate ſepulcrum feciſſent. Crinitus lib.21.cap.12.

Ægyptij in domorum ędificatione negligentes miro ſumptu ſuperbaque magnificentia conſtruere ſepulcra conſueuerant, operæq; prodigioſæ pyramides, quòd exiſtimarent defunctorum domos ſempiternas: uiuorum uerò domicilia eſſe uelut uitæ momento tranſeuntis diuerſoria. idem mortuos condiunt, & eos domi ſeruant. auctor Cic. lib. 1. quæſtion. Tuſcul.

Perſæ cæra circumlitos itidem condiunt, ut magis diuturna ſint cadauera. auctor Cicero.

Mos erat Magorum, non humare corpora ſuorum, niſi prius a feriis laniata. auctor Cicerò.

Pleraque Aſſyriorum corpora in locis paluſtribus fuiſſe condita feruntur. Cęlius.

Apud Gerros, Scytharum populos, quum rex fato con-

cessit, corporis auferunt intestina, positisque inibi aromaticis herbis uentrem demum consuunt. Idem, cap.45.l.9.

Persarum in luctu mos est detondere lugubri ueste coniuges ac liberos. ibidem.

Indi pulchrum putant diem fati præuenire: imò uerò se uiuos cremari iubent, coronatiq; deorum laudes cócinunt. nullus honos solutis senectute corporibus exhibetur.

Solebant plerique Ethnici diebus nouem mortuos flere, unde Nouendialium sacrorum manauitq consuetudo.

Apud Tauros quum rex moritur, carissimi quique sponte simul commoriuntur.

Sindi tot pisces in sepulcra mortuorum mittunt, quot hostes interfecerunt.

Phryges marmoribus pro sepulcro suspendunt.

Massagetæ eos, qui morbo pereunt, tanquam impios canibus dant in prædam. bello uerò interfectos honore maximo prosequuntur.

Mos fuit plerisque populis mulieres conductitias (præficæ uocabantur) comparare, quæ in eorum morte lugerent, quibus deessent parentes.

Mortuo apud Græcos uel principe, aut quouis alio magnæ auctoritatis uiro, duodecim hostes uelut uictimæ occidebantur, quemadmodum quosdam Troianorum Patroclo contumulauit Achilles.

Sylius Italicus lib.13. uarios funerandi ritus describit his uersibus: - tumuli, & cinerum sententia discors:
Tellure, ut perhibent, is mos antiquus Ibera;
Exanima obscenus consumit corpora uultur.
Regia quum lucem posuerunt membra, probatum est
Hyrcanis adhibere canes. Ægyptia tellus
Claudit odorato post funus stantia saxo
Corpora, & a mensis exanguem haud separat umbram.
Exhausto instituit Pontus uacuare cerebro
Ora uirum, & longum myrrhata reponit in æuum.
Quid, qui reclusa nudos Garamantes arena
Infodiunt? quid, qui sæuo sepelire profundo
Exanimes mandant Libycis Nasamones in oris?
At Celtæ, uacui capitis circundare gaudent

Ossa (nefas) auro, & mensis ea pocula seruant.
Cecropidæ ob patriam Mauortis sorte peremptos,
Decreuere simul communibus urere flammis.
At gente in Scythica suffixa cadauera truncis
Lenta dies sepelit putri liquentia tabo.

Porrò lege fuit olim sancitum, ne quis sepulcrum faceret operosius, quàm quod decem homines triduo possent absoluere. Cic. lib. 2. de leg.

Demetrius lege sanxit, ut mortui ante lucem efferrentur. Cic. ibidem.

Funerare in bello corpora primus docuit Hercules.

In exequiis cupresso fores ornare fuit moris, quòd hæc arbor sit Plutoni sacra. Blondus.

Solon mortem suam lugeri iussit: contrà uerò Ennius uetuit. Cic. in lib. de Senectute.

Cyrus apud Xenophontem inhibet, ne corpus suum auro, aut argento includatur, sed terræ mandetur protinus.

Tobias sepeliendis mortuis uacabat.

Machabæus inimicorum interfectorum cadauera sepeliri iussit.

Alexander Darii interfecti corpus matri tumulandum præbuit. Plutarchus.

Paulli Æmilij cadauer Hannibal hostis sepeliuit.

BRVTA, ALIAQVE ANIMALIA honorata sepulcris, aut statuis.

Alexander equum habuit Bucephalum nomine, qui regio instratus ornatu, nullum alium ab Alexandro sessorem admisit, alios passim reiiciens. propterea rex defuncto duxit exequias, urbemque muro circundedit nomine eius.

Cæsaris quoque dictatoris equus neminem alium dorso recepit. idem homini similes pedes habuisse fertur, hac effigie locatus ante Veneris genetricis ædem. auctor Plin. Statuam eius graphicè describit Statius lib. 1. Syluarum.

Equus Augusti Cæsaris mortuus, tumulo honoratus est.

Agrigenti complurium equorum tumulis superpositæ sunt pyramides. Plinius.

Cimon Athenienſis equabus (quibus in olympico certa mine tortium uicerat) ſepulcra erigi prope ſuum monumen tum iuſſit. auctor Plutar.

Romæ fuit Coruus, qui humano ſermoni aſſuefactus, om nibus matutinis euolans in roſtra, Tiberium, Germanicum, & Druſum Cæſares nominatim, mox tranſeuntem populum ſalutabat. quem quum poſtea neſcio quis ira percitus occidiſſet, a populo, factum ægreferente, ſaxis obrutus eſt, funusque aliti innumeris celebratum exequiis. Plinius cap. 43. lib. 10.

Xãtippus dux Lacedæmoniorum Canes familiares ac do meſticos curauit humandos. unum præcipuè in arce, cui lo co Cynotaphium extitit cognomentum. auctor Plut.

Saxo lib. 5. Danicarum hiſtoriarum ſcribit Arſuitum Bior nonis filium cum cane & equo fuiſſe humatum.

Ceruus Syluiæ (qui uulnere uiolatus, cauſſa fuit belli inter Troianos & Latinos) roſis & tumulo ornari meruit.

Herodotus lib. 2. ſcribit Feles mortuas magno luctu defleri ab Ægyptiis, demum ad ſacra tecta deferri, ubi ſalſæ ſe peliuntur in urbe Bubaſti. Canes quoque in ſua quiſq; urbe tumulant ſacratis in loculis. Vrſos, qui ſacri ſunt, & lupos non multò uulpibus grandiores eo ſepeliunt loco, ubi iacentes inueniunt.

Crocodilum, ubi mortem obiit, ſale conditum ſactis in urnis ſepeliunt. uiuenti gemmas & inaures appendunt.

Lethargus Hippamonis equus mortuus cum mortuo domino inhumatus eſt.

Auram Atalantæ canem, quum Calidonia ſus peremiſſet, bruto ab indigenis ſepulcrum erectum eſt.

Geryonis canis Gargitios Cerberi frater, ab Hercule cæſus, in Iberia monumentum habuit.

Marthes rex Ægypti cornicem habuit impendio mitem, adeoq; cicurem, ut, quocunque fuiſſet imperatum, litteras deferret, ſciens quò tranſuolandum, ubi ſidendum, quieſcẽdum ue foret. propter quod obſequiũ adeò mite, nulliuſq; ſtipendii indigum, rex dignam putauit, cui erigeretur tumulus. quod quoniam apud auditores ægrè capit fidem, ſi cui uideor hoc finxiſſe, uideat Cælium lib. 13. cap. 58. qui ex

Græcorum monumentis hoc ipsum aduocat.

Apud Persas equi, apud Molossos canes sepulcra & exequias meruerunt. unde Stat. lib. 2. Syl. - gemit inter bella peremptum Parthus equum, fidosq; canes fleuere Molossi: Et uolucres habuere rogum, ceruusque Maronis. Itē Stroza filius, - suos de more Molossa uetusto Condit terra canes, cineres nec lædit opertos.

PESTILENTIÆ MEMORABILES.

LEone Isauro imperante, tanta in urbe Constantinopoli sæuitum est clade, ut tercenta & amplius ciuium millia peste & fame consumpta sint. Vol. & Egnatius.

Anno à uirginis partu M.CCCXLVIII. Florētiæ pestis triginta hominum millia absumpsit. porrò scribit Plinius Locris & Crotone pestilentiam nunquam fuisse.

SVPLICIIS APVD INFEROS damnati secundum poetas.

FAbulantur poetæ Tantalum diis hospitio susceptis Pelopem filium apposuisse comedendum. ut eorum experiretur dignitatem, ac propterea ad inferos perpetua siti ac fame torqueri, aquis, & pomis ori imminentibus, quæ non possit arripere. Propert. lib. 2. & 4. Hor. in Epodo, Seneca in Octauia.

Sisyphus, Æoli filius, quoniam ex hospitibus alios saxo perimebat, alios calce in aquas præcipitabat, hanc apud inferos luit pœnam, ut relabentem semper scopulum ad uerticem montis cogatur uoluere. Ouid. lib. 4. Met.

Ixionem Thessalum rota perpetua uolui dicunt, quòd se Iunoni gloriaretur concubuisse. Tibullus lib. 1. Seneca in Hercule furente.

Tityus, Iouis filius, propter tentatam stupri Latonam, ab Apolline sagittis confossus est. hoc autem supplicio hunc torqueri dicitur, ut renascentes eius fibras, iecurq; uultur semper dilaniet. Ouid. 4. Metamor. & lib. 1. de Ponto, & Ibin.

Filiæ Danai (quæ ab auo Belo dicuntur Belides) propter maritos noctu, excepto Lino, interfectos, perforatis ur-

nis, aquas apud inferos æternum hauriunt. Ouid. in Ibin. Tibul. lib. 1.

Prometheus Iapeti filius propter ignem Ioui surreptum formatumque luto hominem, a uulturibus roditur sub Caucaso. Propert. lib. 2.

Theseus Ægei filius perpetuo damnatur otio, quòd cum Pirithoo Proserpinam rapere uoluisset. Virg. lib. 6. - sedet, æternumq; sedebit Infelix Theseus. Seneca in Hippolyto, Rota resistat membra torquens, Tangat Ixion humū, &c. Idem in Agamemnone, Vbi ille celeri corpus euinctus rotæ In se refertur. Vbi per aduersum irritus, &c.

QVI SVIS INVENTIS PERIERVNT.

Thrasius, seu Thrasillus quum ad exorandas à Ioue pluuias, Busirim docuisset hospites immolare, interfectus est omnium primus. Ouid. in Ibin, Vt qui post annos sacri mõstrator iniqui, Elicuit pluuias uictima cæsus aquas. Idem libro 1. de arte, Dicitur Aegyptus caruisse iuuantibus arua, &c.

Perillus quoq; (ut diximus suprà 34.) in tauro æneo, quem ad reos torquendos excogitauerat, à Phalaride combustus est. Ouidius in Ibin, Aere Perillæo ueros imitere iuuencos, Ad formam tauri conueniente sono. Idem lib. 4. De arte amandi, Et Phalaris tauro uiolenti mẽbra Perilli Torruit, infelix imbuit auctor opus. Idem in Tristibus, Perillum primò, deinde Phalarim sic inducit loquentes: - ut munus munere penses; Da precor ingenio munera digna meo. Dixerat, & Phalaris, Pœnæ mirande repertor, Ipse tuum præsens imbue, dixit, opus. Claudianus libro 1. in Eutrop.

Sic opifex tauri tormentorúmque repertor,
Qui funesta nouo fabricauerat æra dolori,
Primus inexpertum Siculo cogente tyranno
Sensit opus, docuitq; suum mugire iuuencum.

Phalaris quoq; tyrannus eodem postea tauro inclusus & crematus est, quo alios prius suffocauerat. Ouid. in Ibin,

Vtq; ferox Phalaris lingua prius ense resecta,
More bouis Paphio clausus in ære gemas.

Pygmalion frater Anthæi, quum immolationem hospi-

tum docuisset, deorum aras suo sanguine instar cæterorum imbuit. Ouidius in Ibin, Frater ut Anthæi, quo sanguine debuit, aras Tinxit, & exemplis occidit ipse suis.

Diomedes ab Hercule datus est in pabulum suis equis, quos humano prius sanguine ipse pauerat. Ouid. in Ibin,

Vt qui terribiles pro gramen habentibus herbis,
Impius humano uiscere pauit equos.

Scyró latro in Attica à Theseo in mare præcipitatus est, quo prius hospites ipse deturbabat: cuius ossa mutata dicũtur in scopulos.

Icarus pater Erigones, quum Atticos usum uini docuisset, ab eis in ebrietatem lapsis interfectus est. Ouidius in Ibin, Muneribusq; tuis læderis, ut Icarus, in quem Intulit armatis ebria turba manus.

Ægesta Siciliæ fuit oppidũ, in quo principatus est Æmilius Censorinus, qui noui tormenti inuentores muneribus cumulabat. cui quũ Aruntius Paterculus, equum ex ære factum ad sontes perimendos excogitasset, eiusdem iussu primus eò coniectus est, & ibidem enecatus. auctor Aristides Milesius apud Plut.

MORBI DIVERSI.

Albugo est macula quædam in oculo, a colore subalbido, qui ex glutinosa pituita procedit. Plin. Qua alligata oculi, albugines tolli dicuntur.

Alopecia morbus est in capite humano ex uitio humorũ proueniens. dictus à uulpe, quam Græci Alopeca dicunt, quòd crebro hoc genus morbi patiatur: uel ex proprietate urinæ eius animalis, qua ut aspersæ herbæ arescunt, neque renascuntur nouæ; ita quoque pilos decutit hic morbus. qui postea non succrescunt. uocatur aliter Alopeciasis. & Alopecades uafer seu uulpio dicitur. Plinius ait hunc morbum Linguæ herbæ radice combusta & trita, emendari.

Angina morbus est acutissimus, fauces occupans & strangulans, qui aliter Tonsæ seu Tonsillæ dicitur, ab Hippocrate & Galeno Synanche: tracto etymo ab ango uerbo, quòd hominem angat. Plaut. Vellẽ me in anginam uerti, ut huic aniculæ fauces præoccuparem. fit autem quando nec tu-

mor, nec rubor ullus apparet, ſed corpus aridum, & uix ſpiritus trahitur. Arethæus medicus dixit, morbum hunc ex frigore frigidisq; potionibus generari. Anginæ genera tria ſunt Synanche Cynanche, Paraſynanche. Iulius Modeſtus apud Macrobium teſtis eſt Angeronæ deæ olim ſacrificatum, quòd populus R. hoc morbo, præmiſſis uotis liberatus ſit.

Amphimerinon febris eſt quotidiana, quæ ex humoribus corruptis, ac præſertim pituita, coaleſcit. Plinius cap. 10. libro 28.

Apoplexia, ſeu Apoplexis dicitur ſubita percuſſio, & uelut quædam conſternatio: quam qui patiuntur, dicuntur Apoplectici. hoc modo periit Valentinus ſubiti ſanguinis eruptione. ſi fiat in parte corporis tantùm, Hemiplagia dicitur. hunc morbum Latini Stuporem uocant. Galenus ait in Apoplexiis totum corpus ſenſu priuari ac motu, ſolùmq; ſupereſſe anhelitum: qui ſi prohibeatur, maxima eſt & acutiſſima apoplexia. fit autem hic morbus interdum fulminis ictu, interdum morbo.

Argema eſt morbus oculorum, quum ulcus circulum oculi infeſtat. Irim Græci, & Leucoma a candore nominãt, Latini Albuginem. fit autem quando ex plaga tenui uenis fractis ſanguis ſuffunditur toti oculo, deinde nigreſcit.

Aurigo morbus eſt, qui aliter Regius dicitur. nomen habet à colore auri, quem bilis per totum corpus diffuſa repræſentat. quo qui laborant, Auriginoſi uocantur.

Arquatus morbus dicitur a uarietate colorum arcus cæleſtis, quos affectorum facies reddit. Plinius ſcribit hunc morbum & Ictericum eundem eſſe cum Regio morbo, ab Icterone aue, quam nos Galgulum dicimus. de hoc Lucretius libro 4.

Lurida præterea fiunt quæcunque tuentur
Arquati, quia luroris de corpore eorum.
Semina multa fluunt, ſimulacris obuia rerum,
Multaq; ſunt oculis in eorum denique mixta,
Quæ contage ſua palloribus omnia pingunt.

Plutarchus ſcribit Alphon morbum eſſe quendam, quo ...uis laboraret Atoſſa, Artaxerxis filia, nihilominus a

patre in uxorem ducta est.

Arthritis dicitur articulorum affectio, sicut Pleuritis, costarum; & Nephritis, renum.

Apophtosis dicitur pruritus palpebrarum, quum pili earũ decidunt, quarum Diabros, Distochiasis, Phthiriasis etiam sunt uitia.

Amaurosis morbus est uisum impediens incolumi pupilla, ferè citra ullum dolorem.

Amblyopia idem propè est cum Amaurosi, quando ita premuntur oculi, ut exerti perseuerent, & plus iustò patentes sunt, ut contingit athletis in certamine compressis.

Aphtæ ulcera sunt in ore summo, infantibus plerunque peculiaria, uitio lactis (quo nutriuntur) calido humore corrupti. oriuntur & in prouectis ætate, quando humoribus calidis concurrentibus tumescunt ora aspectu sanguineo.

Aneurysma tumor est arteriæ præclusæ è sanguine, & spiritu caussam trahens. fit autem quum uulnerata arteria pellis nequaquam superinducitur.

Anorexia est morbus quidam, quo affecti cibum respuũt, & fastidiũt: pelliturq; olfactu aceti, & aliis odoribus acutis.

Atrophia morbus est maciem contrahens, quando corpus non alitur, continuò aliquibus decedentibus, & nullis succedentibus.

Acrocordona ulcera sunt uerrucis similia, ubi sub cute coit aliquid durius, & interdum paulò asperius.

Apostemata dicuntur corruptiones carnium, musculorũ, uenarum, & arteriarum, quæ initio rubra & dura sunt: demum, quum maturuerunt, multam emittunt saniem.

Branchus species est Catharri guttur arripiens, quando fauces arteriarum asperitate læsę sunt.

Bubonocele morbus dicitur, quando intestinum usque ad inguen duntaxat eruperit, aut decubuerit.

Batrachus est tumor sub lingua maximè pueros infestãs.

Bulimus dicitur morbus, quum ob famem stomachus deficit, paulatimq; adeò frigescit, ut extremæ partes destituantur. curatur autem aceti, aut panis calidi olfactu: aut si extrema membrorum calida aqua abluantur.

Cærium genus est ulceris, dictum a faui similitudine, quã

habet. Plinius Ramorum fici teneri cauliculi cum melle ul ceribus (quæ Cæria uocantur) illinuntur.

Cancer, canceris, morbus est nascens in omnibus fere corporis partibus, sed maximè in mammis mulierum, quæ naturali menstruo nó purgantur. Ouid. lib.2. Met. Vtq; ma lum latè solet immedicabile cancer Serpere,& illæsas uitiatis addere partes. Cato de Re rustica, Cancer, cancri, ponit in masculino: Eadem, inquit, brassica uulnera putrida, Cancrosq; purgabit. Aliter Carcinoma, seu Carcinus dicitur. Crinitus ait Cancrum differre ab Elephantiasi: quòd Cancer unicum duntaxat membrorum occupet, Elephantiasis uerò uniuersum corpus suo passim contagio depascatur.

Carbunculus est tuber, seu uitium proueniens ex inflammatione: diciturque ab igneo carbone propter inflammationem. super eum pustulæ eminent maximè nigræ, interdum subliuidæ, aut pallidæ, in quibus sanies esse uidetur. hunc morbum Græci Anthracem uocant. Plin. lib. 26. ait, Carbunculum in Italiam primum uenisse L. Paullo & Qu. Martio censoribus, ac esse peculiare Narbonensis prouinciæ malum.

Carcinoma sunt qui idem esse putent cum Cancro, nisi quòd maximè in superioribus partibus circa faciem, nares, & aures prouenit. Cato ait hūc morbū sanari brassica trita.

Cephalæa morbus est acutus & pestilens, qui totum caput infestat. qui dimidia solùm capitis parte laborant, hemicranici dicuntur. Cephale caput significat.

Condyloma tuberculum est insanabile, nascens circa coronam podicis, proueniens ex inflammatione: in quo sunt eminentes tumores, figura rotunda, núc molles, nunc duri. tres autem præcipui podicis morbi sunt Rhagadia, Hemorrhois, Condyloma.

Cordapsus morbus tenuioris intestini, quem iuniores Iliacum nominant.

Coriago morbus est pecoris bubuli, quum pellis ita tergori adhæret, ut apprehensa manibus a costis deduci nequeat. prouenit hic morbus, si bos ex aliquo languore maciem contraxerit, aut sudans in opere, postea refrixerit.

Coriza morbus humore nasũ obturans, Latinè Grauedo.

Cynanche dicitur pituita crassa in fauces & ceruicem delata, qua maximè laborant canes. unde etiam tractum etymum, Tunc uox nihil potest exprimere.

Chiragra dicitur manuum morbus, quo qui laborant, Chiragrici dicuntur. Horatius, Nodosa corpus nolis prohibere chiragra.

Chemosis morbus est oculorum, quando ex tumore uehementi utræque palpebræ connectuntur, ut uix liceat conniuere.

Crethe est tuberculum, quod nascitur in palpebra, hordei similitudine. unde & Hordeolum uocatur.

Chalazia, morbus est præcedenti similis, quando tuberculum album modo grandinis innascitur.

Cophosis aurium morbus surditatem afferens.

Cion, seu Cionida tumor est in gutture, quando scilicet excrescens caro in faucibus ex Rheumate impedit uocem.

Calculus morbus est in renibus, prouenien ex defectu concoctionis. fit etiam in uesica; tum appellatur Lithiasis.

Cardiacus morbus est in ore uentris, qui accidit cum febre acuta, & motu arteriarum frequenti, recreaturque flabelli uentilatione.

Cœliacus uentris morbus, quum emollita aluo, liquida egeruntur caussa debilitatis. caussa morbi est superfluus, & frigidus cibus, continua frigora, aut calores uehementes.

Cirsocele morbus est coleorum, quum tumescentes uenę scrotum implent, fitq; testiculorum alter maior altero.

Catoche & Cathalepsis morbus est inter Lethargum & Phrenesim medius, melancholico humore cum febre ueniens, quo affectus oculos quandoque apertos, quandoque concretos & immobiles habet sine sensu.

Caros species est Lethargi, uehementè somnũ inducens.

Cachexia est malus corporis habitus omne alimentum corrumpens quando corpus longo morbo extenuatum refectionem ob debilitatem non accipit. prouenit etiam quandoque à retentione excrementi.

Comitialis morbus est tantam animi consternationem afferens, affectumq; adeò mente alienatum & attonitum red-

dens, ut trementibus membris, uenisq; palpitantibus in terram decidat. unde & Caducus dicitur. uocatur etiã Herculeus, quòd eo laborauerit Hercules. item Morbus sacer, quòd in eam maximè partem sæuiat quæ sit sanctissima. Comitialis autem, quòd primus Romanorum (qui eo laborauit) affectus sit in comitiis. huic morbo præcipuè sunt obnoxij uiri, qui atra bile uexantur, & ingenio clarent.

Dysenteria est intestinorum exulceratio, qua qui laborant, uocantur Dysenterici. Latinè Tormina dicuntur. prouenit quandoq; ex cibo, aut acuto, aut minime concocto.

Dysuria uocatur urinæ difficultas, dum uésicæ passiones urinam ipsam supprimunt.

Dispnœa est difficultas spirandi.

Discoia appellatur difficultas auditus.

Dracontium, morbus est apud Indos & Ægyptios, prouenìens in membris musculosis, ut gutture, brachiis, coxis, cruribus.

Diabetes est morbus renum, qui inueteratus ex prauo humore congesto maximam inducit sitim. curatur superflui humoris euacuatione.

Elephantus, Elephantia, seu Elephantiasis, morbus est similis lepræ, crebras in summa corporis parte gignens maculas, ac tumores, rubore paulatim sese in atrum uertente. hoc affectis morbo omnes corporis partes neuulis quibusdã rubris inflantur. nomen tractum ab elephanto animali, cuius cutis ulcerosis uallibus exaratur. scribit Plin. morbum hunc in Italia non fuisse antè Cn. Pompeij tempora. de hoc Lucr. lib. 7. sic inquit: Est elephas morbus, qui propter flumina Nili Gignitur Ægypti in medio, nec præterea usquã. Galenus Elephantiasim inter infantiles morbos numerat. differt a lepra, quoniã lepra habet cutis impetiginem quandam, & uelut scabiem: elephantiasis uerò non cutem solùm, sed neruos & ossa uitiat.

Encanthis morbus est oculorum, quum in ipsorum angulo tuberculum est, quod palpebras parum diduci patitur. est autem nautis frequens.

Epialos species est febris ex pituita frigida procedens.

Epiphora morbus est oculorum, quum humoris descen-

ſtrangunt oculi. Plinius ait carnem peponum Epiphoris oculorum prodeſſe. Columella, Magudarim contuſam conſperſa polenta ipſum morbum ſupprimere.

Epinyctis ulcus eſt aciem hebetans, & in cingulo oculi perpetim humor emanans: quem morbum ait ſanari illitis porri ſectiui foliis.

Ectropia morbus eſt oculorum Lagophthalmiæ contrarius, dum palpebræ deorſum conuertuntur.

Emphyſma, ſeu Sympyſis dicitur tumor, & inflatio palpebrarum.

Epicauma ulcus eſt ſordidum, ex cuius purgatione humida, quæ ſunt intus, effluunt.

Epulis tumor eſt iuxta dentem genuinam, quandoque cũ febre & dolore uehemente, adeò ut hiſcere hominem prohibeat.

Empyema morbus eſt thoracis, procedens uel ex ſanguine commaculato, uel alicuius uiſceris ulcere.

Enterrocellæ morbus eſt inteſtinorum diffluentium in teſticulo. Martialis lib. 10. Enterocellarum fertur Podalyrius Hermes.

Epneumatoſis dicitur uentris inflatio humoribus pituitoſis in uapores reſolutis ex mediocri calore.

Emphyſma eſt ſpiritus inflatio ſub cute. fit quandoque in uentre & in intraneis.

Erotes morbus eſt melancholiæ, ex nimia amoris ægritudine proueniens, qui curatur uini potatione, balneis, ſpectaculis, & aliis rebus iucundis, mentem ab eo tormento auocantibus.

Ephialtes morbus eſt, quo affecti noctu ſe ſtrangulari putant, aut membris aliquibus detineri; aut ex alto cadere, aut uoce & parata uenere, prohiberi: hic ſi inueterauerit, apoplexiam, aut epilepſiam afferet. prouenit ex atra bile, & craſſis humoribus ad cerebrum tendentibus.

Febres ſunt uariæ: Quotidiana, quæ accidit pituitoſis, quandoque pueris hyemali tempore, & ſenibus ob nimium cibum, uel in uita maximè otioſa. hæc certam habet periodum, & aliquando deſinit. hanc Græci uocant Aphemerinam. Putris febris cognoſcitur ex pulſu arteriarũ inæqua-

ſcere & inflari. quo morbo qui laborant, explere ſitim nequeunt. Horat. Creſcit indulgens ſibi dirus hydrops, Nec ſitim pellit; niſi cauſſa morbi Fugerit uenis, & aquoſus albo Corpore languor.

Herculanus morbus eſt ex eorum numero, quibus nulla medicorum ope ſuccurri poteſt. naſciturq; quoties caro in humorem craſſum & ſpumidum colliqueſcit. uocatur aliter Diuinus, ſeu Sacer, quòd diuinam, id eſt, rationalem animi partem uiolet.

Hydrocellæ morbus eſt, quum inteſtina defluunt ac colliguntur. Martialis lib. 12. Omnes quem modo colei timebant, Dicentem tumidas in hydrocellas.

Hypiſphaſma dicitur ruptio uenæ ex ictu & uenæ plerunque procedens.

Hyptaſmus eſt conuerſio ſtomachi ex humore imperãte.

Harpe eſt humor ex flaua bile proueniens, qui totũ corpus latè corripit.

Hæmorrhois genus morbi, quo affecti ſanguinis fluxum patiuntur. Plinius ait, Allium potu, uel cibo, uel illitu priuatim contra hæmorrhoidas prodeſſe.

Icterus eſt diffuſio bilis per totum corpus, quæ interdum nigra, interdum flaua eſt: diciturq; ab Ictero aue, cuius aſpectu ſanatur. cognoſcitur hic morbus ex colore oculorum, quando quod album eſt, fit luteum. procedit tam ex ſplene affecto, quàm ex hepate. eò laborans nulla cibi appetentia mouetur, alba egerit excrementa. uocatur aliter Regius, Arquatus, & Aurigo. Martialis lib. 11. Dicet & ictericam ſi forſitan altera mœcha.

Ileos morbus gracilioris inteſtini, quo affecti dicuntur Ileoſi.

Impetigo eſt fœdatio cutis cum pruritu. affert autẽ morbum ſquamoſum ſcabiei ſimilem, totum corpus dehoneſtantem. Serenus, Si uerò uitium eſt quod ducit ab impete nomen, Hoc matutina poteris cohibere ſaliua. Aliter Petrix, & Petigo dicitur.

Intertrigo fit quando nerui in aliqua corporis parte contrahuntur. Cato ait morbum hunc ſanari poſſet, ſi ſurculus abſinthii pontici feratur ſub anulo.

Ignis ſacer numeratur inter mala ulcera. cuius duo ſunt genera: alterum ſubrubicundum, quod fit in pectore, lateribus, aut plantis: alterum in ſumma cutis exulceratione, ſed ſine latitudine. dicitur ſacer, propter admirationem, quòd nihil habeat cum aliis morbis ſimile, uel ab Hercule, qui eo laborauit.

Lepra morbus eſt idem cum Elephantia, aut non multum diſſimilis. de quo intellexiſſe uidetur Horatius, dicens: Vt mala quem ſcabies, aut morbus regius urget. hunc alio exulcerari, ſanatique cum origano, teſtis eſt Plinius lib. 20. Similitudinem habet cum Pſora, ſed altius aliquando penetrat, pulmonemq; adeò corrumpit & putrefacit, ut eo affecti rauceſcant, ægreque loquantur, & reſpirent.

Lychenes maſculini generis dicuntur oris ulcera, furfurem cutis excitantia, latinè Mentagra dicitur. Martial. lib. 11. Non ulcus acre, puſtulæ ue lucentes, Nec triſte mentum ſordidiq; Lychenes. Fuit hic morbus Romanis ignotus uſque ad principatum Tiberij, auctore Plinio lib. 26. cap. 1. Aliter etiam uocatur Lychen.

Lithiaſis uocatur morbus calcularis: alij ocularem faciunt in conuerſis palpebris. ſi in renibus accidat, aut ueſica, procedit ex defectu concoctionis.

Lyenteria uocatur inteſtinorum diſſolutio, quum cibus non perficitur, ſed egeritur incoctus. Lyenteriam qui patiuntur, dicitur Lyenoſi.

Lippitudo uitium eſt oculorum, humorem & lacrymas emittentium, quo Horatius fatetur ſe laboraſſe, ubi ait: Hic oculis ego nigra meis collyria lippus, Illinere.

Lagophthalmia morbus eſt oculorum, quando cōtractis supernè palpebris apertis dormitur oculis, inſtar leporis.

Leucomata maculæ ſunt profundæ in oculis.

Lycantropia ſpecies eſt melancholiæ, quum more luporum affectus noctu in ſomnis ululat.

Lethargus morbus eſt Phreneſi contrarius, dormitans, & ex atra bile proueniens. cui conſanguineus Veternus, alter obliuione, alter ſomno ſemiſepultus. in lethargo præter ſomni appetentiam, eſt quædam mentis alienatio, & rerum propè omnium obliuio. Boethus, Lethargum patitur com

mūnem illusarum mentium morbū, sui paulisper oblitus est. hoc affecti dicuntur Lethargici.

Leonthiasis capitur pro Elephantiasi; quòd hoc morbo affecti frontem Leonis modo corrugatam habeant.

Mentagra est faciei morbus, nomen sortitur a mento, a quo oritur: occupatq; interdum totos uultus, oculis tantū immunibus. descendit nonnunquam in colla, pectusq; ac manus fœdo cutis furfure. uocabulo Græco Lichen, seu Lichenis dicitur. Mentigo uerò morbus est pecorum.

Melathean Plutarchus in Phocione ait esse morbū, quo laborauerit Dimarchus Corinthius: morbi tamen non exprimit qualitatem.

Nephritis est renum morbus; qui inter acutos numeratur, de quo fortè intellexit Horatius, dicens: Si latus, aut renes morbo teneantur acuto. Nephritici dicuntur omnes, qui hoc morbo laborant.

Nausea uocatur stomachi fastidium, ob circumstantem prauum humorem. cui propè similis Anorexia, id est, ciborum inappetentia.

Narce est alicuius membri torpedo seu labore, seu frigore stupescentis. Narcodes dicitur, qui hoc patitur, a Narco pisce hoc malum inferente, qui & Torpedo appellatur.

Ozenia morbus est, quum multa ulcera ac crustæ sunt circa nares, quæ fœtidum reddunt odorem, & olfactum impediunt.

Otalgia est aurium morbus, quum intus fiunt quidā soni.

Pernio morbus est pedum ex frigore proueniens, & maximè calcaneum infestans, quem rapo domestico, si ferués imponatur, sanari, testis est Plinius.

Petigo maculosus est morbus, totum plerunque uultum præter oculos occupans. aliter uocatur Impetigo ab impetendo.

Phrenesis morbus est conturbans mentem, & insaniam plerunq; excitans. fit autem, quum quis uanas imagines accipit. Possidonius scripsit Phrenesim tumoré esse mēbranarum circa caput cū febri acuta, qui mētem alienat. prouenit autem ex flaua bile. si humida est, somnos facit profundos: si sicca, uigilias: si humida, cum paruo frigore stultitiam.

Phthiriasis appellatur morbus pedicularis, quo Sylla, Pherecydes & alij plerique, ut iam diximus, perierunt.

Pituita est morbus capitis prouenieris ex catharro: Græcè Phlegma dicitur. est autem origo omnium languorum, qui ex distillatione fiunt. quum expirat extrinsecus, uarios tumores producit. intrinsecus uerò cohibita, urentes edacesq; morbos parit. Horat. in epist. Præcipuè sanus, nisi quũ pituita molesta est. Pituitosi hoc morbo affecti.

Pleuritis, seu Pleuresis est dolor laterum, quo affecti dicuntur Pleuretici. quo morbo periit Lucius Crassus, eloquentium iurisperitissimus. affert plerunq; febrem, tussim, & anhelitus difficultatem.

Podagra est dolor pedum, quo affecti dicuntur Podagrici. Martialis, Litigat & podagra Diodorus Flacce laborat. Plinius ait hunc morbum rarum fuisse in Italia patrum, auorumque memoria, suaq; etiam ætate, nec esse incurabilem. nam in multis sponte desinit & in pluribus curatur. uide remedia lib. 20. cap. 11. quamuis Ouid. lib. 2. de ponto dicat: Soluere nodosam nescit medicina podagram. Si est in genu, uocatur Gonagra ab Hippocrate.

Porrigo genus est morbi, qui crescendo porrigitur & extenditur, unde nomen traxit. nascitur in capillo, barba, & supercilio. Lucius, Tristem & corruptum scabie & porrigine plenum. Qui hoc infestantur, dicuntur Porriginosi.

Priapismus morbus est, quo genitale membrum citra rei ueneréæ cupiditatem extenditur. cui rebus frigidis occurritur: quo periit Michael Verinus poeta Hispanus. aliter Prurigo uocatur.

Pustula est tuberculum nascens in summitate cutis. Plin. Pustulas uocat eruptiones pituitæ. quandoq; tamen pustula significat bracteam argenti. Martialis lib. 8. Et niueum felix pustula uincit ebur.

Pterygium membranula est neruosa, oriens sub angulo oculi, quæ interdum ita augescit, ut pupillam operiat. si inueterata sit, chirurgi manu indiget; si mediocris, tantùm collyriis.

Ptilosis oculorum morbus, quum pili superioris palpebræ connectuntur, uel quum decidunt, aut ordine duplici

ſupernaſcuntur ex craſſitudine palpebrarum.

Pſorophthalmia dicitur pruritus palpebrarum.

Phthiſis morbus itidem oculorum, quando pupilla anguſtior fit, aut latior ex aliquo capitis morbo, ex quo obiecta apparent eſſe maiora quàm ſint. in hoc morbo fit exulceratio pulmonis ex pituita diſtillante a capite.

Polypus eſt narium morbus, ita dictus a ſimilitudine Polypi animalis. qui ut acetabulis uenantes inuadit, ita quoque nares iſte occupat uſq; ad ſermonis & anhelitus impedimentum. ponitur inter Carcinomata pænè incurabilia. Polypoſi ſunt, quorum naſus polypo morbo in fœdam magnitudinem excreſcit. Martialis, Naſutum uolo, nolo polypoſum.

Parotides morbi ſunt narium, qui naſcuntur ex capitis humore huc deſcendente & aggeſto. ſunt & quandoque ſine tumore.

Parulis dicitur tumor gingiuarum, cui niſi per pharmaca occurratur, in pus ueniunt.

Pariſthmia morbus eſt gutturis & faucium, quando loca gulæ anguſta præcluduntur, aut nimia uini potione, aut hauſtu ſubito alicuius rei acorem habentis.

Pneumonia morbus eſt pulmonis, quando tumeſcit, proueniens interdum ex uehementi catharro, uel pleuritide.

Phymoſis uitium eſt membri genitalis, quando nudum eſt aut contectum nudari non poteſt.

Pſora ſpecies eſt lepræ, quæ in ſumma pelle uerſatur. hac qui laborant, ulcera ſiue puſtulas ſupra modum contingere & ſcalpere cupiunt.

Paralyſis dicitur neruorum diſſolutio, & uirium defectus, aliter Pareſis. hoc morbo qui laborant, uocantur Paralytici. arguitur autē in hominibus, quum rectum ſeruare inceſſum non ualent, & crura uelut ardua conſcendentes attrahunt, & in ſiniſtrum quandoque dextra circunferunt, quandoque è diuerſo.

Recluuium morbus, quum circa ungues cutis ſe ſoluit, huic ſimilis eſt Rediuia, quam lana ſuccida ſanat ex aqua frigida.

Ramex ſpecies eſt herniæ. hoc affecti morbo uocantur

Ramicosi. sanatur syluestri ruta cum axungia, Plinius l. 10.

Regius morbus idem est cum Arquato, Aurigine, & Icterico, uide in præcedentibus. appellatur autẽ Regius, quòd eo morbo affecti, apparatu regio, ut conclaui cultiore, ludisq; & lasciuia sanentur.

Stranguria uocatur urinæ difficultas, quando guttatim egeritur. latinè dicitur Substillum. auctor Cato de Re rust.

Sacer morbus uocatur Comitialis, seu Caducus, quòd eo laborauerit Hercules.

Strophos appellatur intestinorum dolor.

Sycosis morbus est, qui aliter Ficus, seu Merisca dicitur. uide in dictione Ficus fit quando caro excrescit.

Synanche morbus est spiritum, & fauces occupans, & strangulans, Angina Latinè dicitur. Demosthenes, pecunia a Milesiis corruptus, quũ postridie à concione flagitaretur, ut in eos orationem haberet, excusauit Synanchen. unus autem è turba suspicatus id, quod erat, exclamauit non Synanchen eum pati, sed Argyranchen, quasi dicas argentanginam. quibus uerbis significauit silentium Demosthenis pecunia a Milesiis emptum.

Sonticum morbũ ueteres pro uehementi, ac grauissima ægritudine acceperunt, quam Plinius ait suffitu lapidis (qui uocatur Gagares) deprehendi. habet autem uim nocendi grauissimè. nam Sontire uerbum, est uehementer nocere. unde Tibullus lib. 1. Caussam sonticam uocat, dicens: Parce precor puero, non illi sontica caussa est. hinc & Sontes rei appellantur.

Siriasis morbus est puerorum, & inflammatio circa cerebrum, unde sequitur, syncipitis, & oculorum incuruitas cum pallore & siccitate corporis. Plinius lib. 22. scribit Heliotropii folia, infantium distillationibus, quod Siriasim uocant, illita mederi.

Solerophthalmia est oculorum morbus, quando præ duritie palpebræ uix è somno aperiuntur, & sordes in oculis siccæ remanent, oculiq; propterea fiunt subrufi.

Synchysis, est oculi confusio, ob plagam aliquam, ex qua pupilla turbatur.

Sympysis tumor est & inflatio palpebrarum.

Spasmus morbus est, qui concreto ferè toto corpore, nascitur e frigido humore maximè circa spinam musculorum. ex anteriore coporis parte Hemeprostoton, & posteriore Epistoton. signa morbi sunt, difficultas anhelitus, motus arteriarum paruus, ac tenuis rubor in uultu, oculi tumidi, urina ferè aquea, uel sanguinea. Spastici dicuntur, quibus aliquid intus conuulsum est. & Spasmus nihil est aliud, quàm neruorum distentio, siue rigor procedens è siccitate nimia euacuato corpore.

Syntexis morbus est uentris, quando humoribus eò descendentibus, simile quiddam flauæ bilis excreatur. generatur a febre urente omnem intrinsecus humorem. hoc qui laborant, dicuntur Syntectici.

Scotoma est morbus, quem nos Vertiginem appellamus, quum tenebræ ob oculos uoluuntur. procedit autem ex uaporibus ad cerebrum delatis. affectis solet esse oculorum hebetudo, aurium sonitus, semisurditas. accidit plerunque quum surgitur è somno, uel quum fit circumactio corporis, aut ex ebrietate nimia & saturitate.

Satyriasis morbus est de specie elephantiasis. quo affecti, ulceribus scatent, tetrio sunt aspectu, ore squalenti non sine dolore & pigritia. neque ulla cibi aut potus uoluptate mouentur. sic autem dicitur, uel quòd lasciuis hominibus (quales sunt Satyri) eueniat, uel quòd ora Satyrorum pictorum referant.

Sphacelus morbi genus est, quod ex immodica defatigatione solet accidere. quidam putant esse tormina articulorum, quidam ossium tabem, quum scilicet membrum aliquod usq; adeò scabie corruptum est, ut sine sensu maneat.

Struma est tumor, sub quo concretæ quædam ex sanie & sanguine quasi glandulæ nascuntur, maximè in ceruice, sub alis, & unguibus manus.

Scytrum tumor est prædurus, insensibilis, uixq; curabilis.

Therioma ulcus est uirilium, interdũ etiam aliarum partium, dum multo ac nigro sanguine mali odoris, atra fit caro, & corroditur.

Tormina morbus a torquendo sumpsit nomen, quum dolore torquentur intestina, exulceratione. ex his cruor ma-

nat, frequens deiiciendi cupiditas, dolor est in ano. signum tunc est mortiferum, si carnes egerantur. Nonius Tormines dixit in masculino. uide Celsum lib. 4. cap. 15

Tussis morbus est arteriarum, qui gignitur uel ex frigore, uel ex pituita in pulmonem descendente. prouenit quandoque ex uehementi conatu uocis, interdum & ex calore febris. inueterata difficilè tollitur. sanatur herba, quę propterea uocatur Tussilago.

Trichiasis est eruptio pilorum præter naturam in ordine palpebræ ex Reumate procedens.

Trachoma uocatur palpebrarum asperitas.

Tonsillæ morbus est faucium, carne durata circa guttur. dicuntur tonsillæ in homine, in sue glãdulæ auctore Plinio.

Tympanites morbus est de genere Hydropisis, quo affectus tumet, & tympani modo inflatur.

Veternus morbus est somnum & marcorem inducens ex nimio ocio & torpore. hinc pro pigritia & somno plerunque ponitur. hinc Veternosi.

Vnguis morbus est oculorum, qui à Græcis Pterygium dicitur.

Vomica tumor est excrescens in corpore, saniẽ plerunq; emittens. Vomicam Plautus crumenam uocauit plenam pecunia.

Vredo morbus herbarum, arborum, fruticum, qui in uitibus dicitur carbuuculus, in cæteris rubigo. Plinius, Adurit lactescentes germinum oculos, quod in flore Carbunculum uocant.

Vermina sunt dolores corporis, qui quodam minuto motu, & quibusdam ueluti stimulis uermium instar scindere & pungere uidentur. Verminare est uermibus scatere. Celsus, Nihil perniciosius pueris, dum uerminant.

Verrucæ sunt tumores in uultu, quos Græci Myrmecias uocant. Festus Cossos appellat. serpunt usq; ad ceruicem, quandoque dolorem afferentes & pruritum.

Xerophthalmia est oculorum pruritus, tracto nomine a siccitate. est enim arida lippitudo, quum nec tument, nec fluunt oculi, sed grauescunt.

Alij sunt morbi numero propè infiniti, qui non doctrinam tantùm & elegantiam in scriptore postulant, sed experientiam quoque. nam plerique omnes, qui de his loquimur, fumum solùm attingimus, & nebulas pingimus in pariete. non est hæc nostra messis :& dum hoc scribendi argumentum sumimus, nihil aliud assequimur, quam quòd peritorum linguas in nos ipsos acuimus. Multi dum suæ doctrinæ ac famæ dilatare uolunt pomœria, minus multo emerentur laudis, quàm si quos nouerunt, remos impellerent. quo fit, ut his relictis ad mea licia redire uelim. neque hoc ipsum de morbis (quantulumcunque est) delibassem, nisi fuisset animus his quadam tenus satisfacere, qui ex omni dolio aliquid student pitissare, quiq; nihil indiscussum relinqui sibi uolunt. Pergamus ergo, & finem facturi breue auctarium consuamus.

Morbis induntur nomina quandoq; ab affecto membro, ut Pleuritis, a latere, Peripneumonia a pulmone: a caussis, ut Maniæ, Melancholiæ: a similitudine, ut Elephas, Leo, Cancer, Ictericus, Polypus: ab artifice, ut Chironium ulcus: ab his, qui laborarunt, ut Tylosia, Herculanus.

APPELLATIONES EORVM, QVI VARIIS LABORANT MORBIS.

Aoplectici, Auriginosi, Anorectici, Apostematici, Asmatici, Alsiosi, Aluini, Carbunculosi, Carcinomatici, Chiragrici, Chalaziaci, Calculosi, Cardiaci, Cœliaci, Comitiales, Colici, Dysenterici, Elephantiaci, Epiphoretici, Ectropici, Emphysinatici, Entherocelli, Erotici, Eliosi, Febriculosi, Glautomatici, Hydropici, Hydrocephali, Icterici, Impetiginosi, Ischidiaci, Ischiaci, Leprosi, Lienterici, Lippi, Lagophthalmi, Leucomatici, Lycanthropici, Lethargici, Lymphatici, Mentagrici, Melancholici, Narcodes, Opistonici, Orthopnoici, Phrenetici, Phthisici, Pituitosi, Pleuretici, Pedicosi, Podagrici, Porriginosi, Pustulosi, Psorophthalmi, Polyposi, Pneumonici, Paralytici, Peripneumonici, Suspiriosi, Splenetici, Stomachici, Stranguriosi, Sontici, Spastici, Syntectici, Scotomatici, Strumosi, Torminosi, Tetanici, Veternosi, Verminosi, Verrucosi, Xerophthalmi.

QVI MORBIS ALIQVIBVS INFECTI, ET AFFECTI FVERVNT.

EVnomius præſul Cyzicenus Arrianæ hæreſeos ſectator (qui ſub Valente imperat. floruit) lepra & morbo regio laborauit.

Galla uidua Romana, Symmachi uiri Patricii filia, laborauit ex carcinomate in mamilla. Volat.

Plotinus philoſophus Platonicus, natione Ægyptius, morbo ſacro fuit obnoxius. Crinitus lib. 25.

Froila ſecundus, Alphonſi magni filius, lepra correptus ærumnoſa morte uitam clauſit.

Ariſtarchus grammaticus Alexandrinus (qui floruit ſub Ptolemęo Philometore) hydropiſi laborauit. Suid. apud Vol.

Andragaſina uirgo, uxor Ausberti cuiuſdam, qui fuerat domeſticus Vandegyſilli comitis Palatini, lepra laborans, cœnobio ſe incluſit. Volat.

Maria, filia Amædei Sabaudiæ ducis, uomica laborauit, ac propterea Philippo Mariæ uicecomitij marito ſuo nunquam congreſſa eſt.

Iulius Viator, eques Rom. coætaneus Volaterrani, laborauit morbo intercutis.

Medeius unus ex iis, qui Ioannam puellam Gallicam Anglorum domitricem flãmis adiudicauerant, lepra infectus, miſerè expirauit. Valerandus Varanius lib. 4. Medeius ſiquidem longo ſermone profatus, Aſtruit eſſe ſcelus flãmis & morte piandum, Multaq; adulandi ſtudio cõfingit, ut Anglos Sic ſibi conciliet, ſed paucis inde diebus Corpus tabifico reſpergitur ulcere lepræ.

Metrodorus philoſophus, Epicuri ſocius, laborauit Tympanite. eſt autem Tympanites ſpecies hydropiſeos, ut iam diximus.

Ptolemæus Philadelphus, rex Ægypti, podagrico morbo fuit obnoxius. Plin. lib. 7. ait & uomica laboraſſe, uulneratoq; pectore, (quum mortem in acie quæreret) medicinã inueniſſe.

Idem Plin. ſcribit perpetuam fuiſſe febrem C. Mæcenati, cui etiam triennio ſupremo, nullo horæ momento contigerit ſomnus.

Antipater Sidonius poeta omnibus annis uno die, natali tantùm, corripiebatur febre, & ea consumptus est satis longa senecta. Plin. lib. 7.

Manilius Cornutus mentagra laborauit. ad cuius remediũ inueniendũ ducenta sestertia elocauit. Plin. cap. 1. li. 26.

Seruius Clodius eques Rom. podagra laborauit, cuius dolore coactus est ueneno crura perungere. quo facto sensu protinus caruit, Suetonius.

Ennius poeta itidem fuit podagricus, neque tamen propterea abstinebat à musis. Pont. de fort.

Cosmus Florentinus morbo podagræ coactus est domi se continere. idem Pontanus.

Ferunt M. Crassum surdastrum fuisse. auctor Cic. lib. 5. quæst. Tuscul.

Vatinius, auctore Macrobio, quamuis podagra laboraret, uolebat tamen uideri uitium discussisse, & mille passus ambulare se gloriabatur.

Cambyses ab ineunte ætate morbo sacro affectatus, nunquam postea satis conualuit. nam plerosque sibi familiares per insaniam occidit. Cęl. cap. 20. lib. 9.

In eundem morbum (qui propterea dictus est Herculanus) incidit Hercules, uel propter immensos labores, aut imminente Iunone, adeò ut in ipsa animi dementia filios interficeret. Crinitus.

Iulius Cæsar extrema ætate animo linqui consueuit, atque etiam per somnium exterreri. comitiali quoq; morbo bis inter res gerendas correptus est, auctore Tranquillo.

Liuius Drusus, tribunus plebis, quum eo morbo laboraret, Anticyram profectus, sumpto ibidem Helleboro conualuit. auctor Gel. cap. 25. lib. 17.

Ioannes Venetus, discipulus Theodori Gazæ, podagra plerunq; laborabat.

Theopompus phthisi morbo laborans ab Asclepiade medico sanatus est.

Diodorum podagricum fuisse docet Martialis dicens: Litigat, & podagra Diodorus Flacce laborat.

Amædeus secundus filius Ludouici Sabaudiæ ducis, morbo comitiali ad mortem usq; laborauit.

Carolus rex Pannoniæ articulari morbo plerunque affi-ebatur.

Volaterranus ait beatam Genouefam, ob uitæ abstinentiam multis annis ex lepra laborasse. quod ego impium & fabulosum puto.

Beniamin Anachoreta (qui annis LXXX. durauit in Eremo) fuit hydropicus.

Heracletus philosophus hydropisi quoque laborauit, neque tamen uti uoluit medicis. Laertius.

Pontanus scribit Matthæum Aquilanum pedibus & manibus captum fuisse, neq; tamen à theologiæ & philosophiæ professione destitisse.

MVTI.

QVinctus Pedius, nepos Q. Pedii consularis, fuit natura mutus: quem propterea Messalla orator pictura docendum censuit. auctor Plin. lib. 35. cap. 4.

Atys Crœsi filius à principio mutus, ubi uidit irruentem in iugulum patris sui Cyrum, O homo, inquit, ne interficias patrem. auctor Herod. & Gel. lib. 5. cap. 9.

Zoe uxor Nicostrati martyris septem annis muta fuit ex morbo, demum à beato Sebastiano curata.

Ægles athleta, quum sortitione inter pugiles facta uidisset fucum sibi fieri, ac dari uerba; repentè in eum, qui id faciebat, sese uidere quid faceret, magnum inclamauit. auctor Gel. & Val. de Miraculis.

HOMINES MALE OLENTES.

EVripides poeta oris graueolentia laborauit. quod quũ ei obiectum fuisset à Dechannico Archelai aulico, excandauit poeta grauius, quàm opinaretur quispiam. Cel. cap. 10. lib. 13.

De Gorgonio & Ruffino Martialis, Pastillos Ruffinus olet, Gorgonius hircum.

LIPPI.

HErodotus in Polyhymnia scribit Euritum & Aristodemum ob extremam lippitudinem è castris à Leonida remissos.

Horatius Flaccus uariis in locis lippum se fuisse docet, ut Satyra 5. Hic oculis ego nigra meis collyria lippus Illi-

nere. Item, Lusum it Mæcenas, dormitũ ego, Virgiliusq;: Nanque pila lippis inimicum & ludere crudis.

Complexiones quattuor (ut dicitur) humani corporis, Phlegma, cholera seu bilis, sanguis; melanoholia.

STRABONES, LVSCI, ET MONOCVLI.

POlyphemus, Neptuni ex Thosa filius, quum duos Vlysſis comites deuorasset, ab ipso Vlysse simulata amicitia inebriatus est uino, & altero (quia prius erat monoculus) priuatus oculo. Tibul. lib. 4. Cessit & Ætneæ Neptunius incola rupis, Victa Maronæo fœdatus lumina Baccho. Virg. lib. 3. Æne. -& telo lumen terebramus acuto, Ingens quod torua solum sub fronte gerebat. Idem, Monstrum horrendum, informe, ingens, cui lumen ademptum. Sidonius, Atque Ithaci ingenio fraudatum luce Cyclopam.

Cocles Romanus alterum in bello oculum amisit, nomen propterea inde sortitus.

De Phileni lusca, Martialis lib. 1. sic inquit: Oculo Philenis semper altero plorat: Quo fiat istud, quæretis modò? Lusca est.

Acacius orator socius Lybanii sophistæ unico tantùm uidit oculo.

Philippus Macedo ab Astere milite sagitta percussus, alterum amisit oculum. unde & Aristides Philippum ipsum hoc ridebat scommate: Arimaspis cognatus es. Arimaspi enim populi sunt monoculi. Plin. lib. 7. cap. 37.

CÆCI, ET EXCÆCATI.

ORta inter Iouem & Iunonem ludicra quæstione, utri scilicet maior esset libido, uiro ne, an fœminæ; Tyresias Thebanus iudex electus, quum pro Ioue sententiam tulisset, dixissetque mulierem esse lasciuiorem, ab irata Iunone excæcatus est. indignatus Iupiter, cæcitatem uaticinio pensauit. Ouid. in Ibin, Qualis erat, postquàm iudex de lite iocosa Sumptus Apollinea clarus in arte senex. Idem lib. 3. Met.

Politianus scribit eum ideò excæcatum fuisse, quòd nudã uidisset Mineruam, ubi in Ambra ait: -baculum dat deinde

potentem Tyresiæ magni, qui quondam Pallada nudam Vidit, & hoc raptam pensauit munere lucem. Sen. in Oedipode, Tyresias tremulo tardus accelerat gradu, Comesque Manto, luce uiduatum trahens.

Antipater Cyrenaicus fuit pariter defioculus. cuius cæcitatem quum mulierculæ lamentarentur, Quid agitis? inquit, An uobis nulla uidetur uoluptas esse nocturna? auctor Cic. lib. 5. quæst. Tusc.

Appius Claudius quamuis cæcus esset; tamen in illo suo casu nec priuato, nec publico muneri defuit. auctor Cic.

Cæcus fuit C. Drusus, tamen domus ejus implebatur cõsultoribus, qui in suis caussis, cæcum adhibebant ducem: Idem auctor, & Val. de Studio.

Gn. Aufidius prætorius in cæcitate, sententiam in senatu dicebat, nec amicis deliberantibus deerat, & Græcam scribebat historiam, & uidebat in litteris.

Diodorus Stoicus, itidem uisu priuatus est. uersabatur tamen in philosophia, & fidibus Pythagoræorum more utebatur, munusque tuebatur geometriæ, discentibus præcipiens, unde, quò, quamque lineam scriberent.

Asclepiades, nobilis philosophus, interroganti cuidam, quid ei cæcitas attulisset? respondit, Vt puero uno essem comitatior.

Democritus, quum existimaret animi aciem impediri aspectu oculorum, oculos ipsos sibi eruit, ut philosophiæ & rerum naturalium caussas profundius meditaretur. Lucretius lib. 3. Denique Democritum postquam matura uetustas Admonuit, memores motus languescere mentis, Sponte sua leto caput obuius obtulit ipse. Tertullianus ait, ideò Democritum se excæcasse, quòd mulieres sine concupiscentia aspicere nõ posset. Gel. lib. 10. de cæcitate Democriti ex Laberio Mimographo citat aliquot uersus, quos potes legere.

Hypsea mulier fuit notæ cæcitatis. unde Hor. lib. 1. Sermonum, -ne corporis optima lynceis Contemplere oculis, Hypsea cæcior illa.

Thamyras Philamonis filius excæcatus est a musis, quas ad certamen cantus prouocauerat. Propert. lib 2. Me licet & Thamyræ cantoris fata sequantur, Nunquam ad formo-

ſas inuide cæcus erò. Politianus in Nutricia, Pontanus libro 3. de Stellis.

Steſichorus poeta, quum Helenam ſuis carminibus infamaſſet, excæcatus eſt. ubi tamen palinodiam cecinit, recepit uiſum. Politianus in Nutricia, -& damnans Helenam, laudansque uiciſſim, Amittit, recipitq́; oculos, tuus Imera ciuis Steſichorus. Suidas apud Volat.

Aſconius Pedianus anno ſuæ ætatis LXIII. captus eſt oculis. duodecim tamen poſtea uixit annis.

Daphnis paſtor, qui carmen Bucolicum inuenit, luminibus captus eſt, quòd ebrius cum quadam fœmina cócubuiſſet. auctor Suidas apud Volat.

Dydimus Alexandrinus, præſul Cæſarienſis, cæcus fuit a puero. nihilominus dialecticam & geometriam didicit, ſcripſitque commentarios in pſalmos. auctor Volat.

Lucilla uirgo, filia Nemeſij tribuni, cæca fuit primò: demum a Stephano pontifice recepit uiſum. hæc ſub Valeriano paſſa eſt. Volat.

Homerum cæcum fuiſſe fatentur omnes. unde autem cæcitatem illam contraxerit, non ſatis conuenit. ſunt qui dicant hoc ei ex morbo contigiſſe, alij ex longa ſenectute. Ouid. in Ibin, apum aculeis excæcatum ſcribit, & Pontanus de ſtellis lib. 5.

Cedonius, unus ex diſcipulis CHRISTI, cæcus natus eſt.

Xenarchus, philoſophus Peripateticus, paulò ante mortem uiſu orbatus eſt.

Seſoſtris rex Ægypti in extrema ſenectute oculis captus mortem ſibi cóſciuit. Michael Anglicus, Niliaca tali cæcus regione Seſoſtris, Vltus adulterij eſt facta nefanda grauis.

Herodotus in Euterpe ſcribit Pheronem huius Seſoſtris filium, caſu fortuito excæcatum fuiſſe.

Herodotus itidem ſcribit Anyſim regem fuiſſe Ægypti oculis captum, pro quo Tortellius Amaſim legit.

Anchiſam Boccacius cæcum fuiſſe ſcribit, ex Seruij teſtimonio, ac propterea Troianorum conſiliis non interfuiſſe. cæcitatem autem contigiſſe ait, quòd gloriaretur ſe Veneri concubuiſſe.

Salaberga puella ex agro Laudunenſi, (quæ temporibus Dagoberti Francorum regis uita & ſanctitate floruit) cæcitatem ab utero matris attulit.

Phœnix, Amyntoris filius, oculis caruit. unde Ouidius in Ibin, Id quod Amyntorides uideas, trepidusq; miniſter, Prætentes baculo luminis orbus iter.

Oedipus ubi agnouit ſe Iocaſtæ matri concubuiſſe,& patrem Laium dediſſe morti, ſceleris horrore oculos ſibi eruit. Ouidius in Ibin, Seneca in Oedip.

Phineus ira numinum excæcatus eſt, quòd filios ſuaſu Harpalices excæcaſſet. ſunt qui dicant Phineum Idæ, filiæ Dardani, Scytharum regis, amore uſque adeò captum fuiſſe, ut eius ſuaſu filiis ex Cleopatra ſuſceptis oculos euulſerit. Ouidius in Ibin. Martialis lib.9. Phineas inuites; affer & Oedipodas.

De Phinidis a Phineo patre excæcatis, idem Ouid. inquit: Vt duo Phinidæ, quibus idem lumen ademit.

Polymneſtor rex Thraciæ, quum Polydorum Priami & Hecubæ filium, fidei ſuæ tempore belli Troiani creditum, auri (quod ille habebat) cupiditate occidiſſet, indignata mater Hecuba eidem, per ſimulatam amicitiam conuocato, oculos eruit. Ouid. in Ibin, Euripides apud Plutarchum in Parall.

Polyphemus quum prius eſſet monoculus, ab Vlyſſe prorſus excæcatus eſt. cauſſam iam diximus. Ouidius in Ibin,

Paſtor ut Ætneus, cui caſus antè futuros
Thelemus Eurimedes uaticinatus erat.

Iſacius Angelus imperator ab Alexio fratre (quem prius magna pecunia a Turcis redemerat) excæcatus eſt, & in carcerem coniectus. Egnatius.

Polyzellus Athenienſis in bello contra Datim ducẽ Perſarũ, incerto caſu cæcus factus eſt. auctor Plutar. in Parall.

L. Metellus orbam luminibus exegit ſenectutem, amiſſis incendio, quum Palladium raperet ex æde Veſtæ. Plin. lib. 7. cap.43. uide etiam paulò infrà.

P. Cornelius Ruffus, Manlij Curij in conſulatu collega, dormiens, oculorum uiſum amiſit, quum id ſibi accidere ſomniaret. auctor Plin.lib.7. cap.50.

Phanus

Phanus fuit uſurarius quiſpiam cæcus: de quo Eraſmus meminit in illo adagio, Phani oſtium.

Timoleon Corinthius (qui expulſo Dyoniſio Syracuſas redemit ſeruitute) ætate iam prouectus, morbo cœpit laborare, quo cæcus factus eſt: auctor Plutarchus in eius uita.

Ophioneum, Meſſeniorum uatem, Pauſanias apud Cęlium ſcribit, ſemper a natali ſtatim die luminibus captum, & priuatim & publicè uaticinia peregiſſe, & poſt uehementem capitis dolorem uidere cœpiſſe, ac mox relapſum ad cæcitatem denuò.

Iuſtinianus imperator ante Leontium Gallinico patriarchæ Conſtantinopolitano (cuius dolo prius imperio fuerat detruſus) oculos eruit. Paulus Diacon.

Conſtantinus Copronymos imperator, Artabaſdum primæ nobilitatis hominem, imperatorem ab orthodoxis creatum, biennio pòſt captum, oculorum uiſu cum liberis priuauit. Egnatius.

Conſtantinus imperator, Leonis & Irenes filius, Nicephorum imperatorij ſtemmatis hominem (in quem ſuffragia multorum inclinabant) oculorum & linguæ uſu priuauit. Egnatius.

Irene poſtea imperatrix, rerum potita, filium Conſtantinum in poteſtatem redactum excæcauit. Egnatius.

Haraedum quendam principem fuiſſe ſcribit Saxo, qui præ ſenio amiſerit uiſum. quod etiam de Gormone teſtatur idem Saxo lib. 9.

Aribertus rex Francorum Sigibrandum Asbrandi filium oculis priuauit, omneſq; eius propinquos uariis tormentis affecit. Paul. Diac. de geſtis Longobardorum.

Nautulphus puer natura cæcus, precibus ſancti Senoch, uiſum recepit. auctor Gregorius Turonen.

Beliſarius, præfectus copiarum Iuſtiniani imperatoris, deletis Vandalis, acto de Perſis triumpho, Italia a barbaris nō ſemel liberata, propter proſperos ſucceſſus ipſi imperatori formidoloſus, & ſuſpectus factus eſt, ac propterea ab eodem oculis priuatus. quo facto tuguriolum in uia frequenti ſibi ſtatuit, ubi uictum a prætereuntibus mendicabat his uerbis: Viator da obulum Beliſario, quem uirtus extulit, cæcauit

inuidia. auctor Procopius, & Crinitus, cap.6.lib.9.

Pontanus de fortitudine bellica ait, Lippum Florentinũ oculis captum fuisse, ac nihilominus in cæcitate rhetorum ac philosophorum auditoria frequentasse.

Quum in Troia Mineruæ templum arderet, Ilus demissum cælo Palladium eripuit, statimq; oculis captus est. postmodum, placata ira deæ, pristinum recuperauit uisum. auctor Dercyllus apud Plut.

Metellus quoque templum Vestæ incensum conspicatus, Palladium eripuit, statimque oculis captus est, postmodum, dea placata, uisum recepit. idem auctor.

Valerius Bestius dum Ruscium L. Imbrici soceri sui filiũ, fidei suæ creditum, cupiditate auri interfecisset, ab ipso postea Imbrico correptus & excæcatus est. Plutarchus.

Herodotus in Erato ait, Epyzelum Atheniensem in bello incerta caussa luminibus captum fuisse, neque saucium ull. corporis parte, neque ictum.

Kailla Pannoniæ regina maritũ suũ Vazulem exoculauit

Endra, filius Bazulis Pannoniæ regis, Petro itidem Pannoniæ regi oculos eruit. auctor Volat.

Bela secundus, Almi filius, rex Pannoniæ, a Boricho, filio notho Colomani itidem Pannoniæ regis, excæcatus est.

Colomanus rex Pannoniæ post Ladislaum, Almo fratri oculos eruit, & eundem occidit.

Fara uirgo (quæ sub Heraclio imperatore floruit) dum ab Hagerico patre ad nuptias compelleretur, in tantas prorupit lacrymas, ut inde cæcitatem contraxerit.

Maiolus patria Aruernensis, Archidiaconus Matiscóceusis, ex morbo luminibus orbatus est: uisum tamen compluribus prodigiosè restituit.

Lycurgus a Thracibus (quibus principabatur) excæcatus est, quòd fœminas quasdam sequentes Bacchum simulata cũ Deo amicitia interfecisset. auctor Diodorus.

CLAVDI.

Epictetus philosophus Hierapolitanus claudus fuit. unde apud Macrobiũ hoc modo inducitur loquens: Seruus Epictetus genitus sum corpore claudus, Paupertate Irus, dijs & amicus ego.

Colomanus rex Pannoniæ dicitur fuisse luscus, claudus, gibbosus, lingua blæsus, & ore improbo.

Damon Pædotriba fuit quispiam claudicans, qui, quum crepidas furto amisisset, imprecatus est, ut furis pedibus maximè congruerent. erant autem hæ non rectæ nec accommodæ: illi tamen pro pedum deprauatorum ratione in primis aptæ. Cælius.

Idem Cælius ait, Androclidem Laconem debilem crure & inutilem fuisse.

Cocles accepto uulnere claudus factus est: cui, quum cruris uitium obiectaretur, Per singulos, inquit, gradus admoneor triumphi mei. Plutar. in Publicola.

Philippus Macedo, accepto in coxa lanceæ ictu, incidit in claudicatem, quod laudi sibi uertebat aduersus calumniatores. Cælius lib.8.cap.5.

Nicomedem Cælius ait fuit quendam claudum, alium a rege Bithyniæ.

Aristigiton Atheniensis fuit sycophanta, cuius conciones nihil non Martium spirabant, adeò ut uentosa sua lingua populum in discrimina plerunque coniiceret. proinde quum die quadam exercitum parari, & milites delegi intellexisset, innixus baculo claudicatem simulauit, ne ad bellum uocaretur. unde adagium fluxit in uulgus, Aristogiton claudicat. de his, qui morbum simulant, ne militiam, aut aliud oneris genus subeant.

Perdix, caupo fuit quispiam claudus, cuius claudicas prouerbio locum fecit, Perdicis crura, in loripedes & distortos. Aristophanes apud Erasmum. Cælius cap.40.lib.13.

Artemon faber fuit machinarius tempore Periclis, qui, quum claudus esset, suas passim machinas circunferebat. Erasmus in Chiliadibus.

Lambda mulier Corinthia, Amphionis cuiusdam filia, & Ectionis uxor, fuit etiam clauda. auctor Herodotus lib.5.

Vulcanus a Ioue præcipitatus ob deformitaté, uel quòd matri opem ferre uellet, incidit in claudicatem. ad quod allusit Valerius Flac. lib.2. Argon. Accliuem scopulo inueniunt, miserentque fouentq; Alternos ægro cunctantem poplite gressus. Pontanus in lib. Meteo. Vulcanum fama est

cælo quum pulsus ab alto, Sub terris sine honore diu, sine munere claudum, Vixisse, & Sicula exiliũ traxisse sub Ætna. Item Martianus Capella; Quidnam etiam claudus faber uenit. Lactantius, Tum faber claudus Mineruæ nuptias postulauit. Germanus Brixius, Deumq; loripedem simul arma ad coniurata uocasse.

BALBI.

HErodotus in Melpomene ait, Battum Polymnesti inter Theræos opulenti, & Phronimæ filium, balbum fuisse, ac propterea consuluisse Apollinem, qui hoc modo responderit: Batte uenis uocis caussa. Dux te iubet ire Lanigeram in Lybien habitatum Phœbus Apollo.

Cicero I I I. Philip. scribit, M. Fundum nescio quem cognominatum Bambalionem; ab hæsitantia linguæ.

Eodem nomine Fr. Philelphus Pogium Florentinum ob uitium linguæ insectatus est.

Euripides apud Cęlium scribit Alcibiadi in dicendo balbutiem fuisse, quæ uoci illius splendorem, & sermoni gratiam afferre uidebatur.

Michael imperator (qui Leoni Armenio successit) lingua fuit balbus, dictus propterea Thraulus a Græcis. Egnatius.

FVRIOSI, ET MANIACI.

ORestes Agamemnonis & Clytemnestræ filius, propter interfectã matrem furiosus factus est, donec ad aram Dianæ Tauricæ expiauerit scelus. Virg. lib. 3. Æneid. -& scelerum furiis agitatus Orestes. Ouid. lib. 4. de Trist. Quò postquàm dubium est pius an sceleratus Orestes, Exactus furiis ueuerat ipse suis. Lucan. lib. 7. Haud alios nondum Scythica purgatus in ara, Eumenidum uidit uultus Pelopeius Orestes. Horat. lib. 2. serm. Nec ferro ut demens genitricem occidit Orestes, At tu reris eum occisa insanisse parente. Statius lib. 1. Theb. Vel inanem mẽtis Orestem, Opposito rapidam Pylade uitasse Megæram. Cęlius scribit Orestem ui furoris sibi digitum arrosisse & uorasse, eoq; facto, Eumenidas illi albas se ingessisse, quum prius nigro colore occurrerent formidolosæ. Adagium est apud Erasmum, Oresti pallium texere: in eum, qui parat munus abusuro. nã

Orestes per insaniam uestes dilacerabat. Virg. lib. 4. Æn. Aut Agamemnonius scenis agitatus Orestes, Armatam facibus matrem & serpentibus atris, Quum fugit, ultricesq; sedent in limine diræ.

Pentheus dum sacra Bacchi despicaretur, ulciscente numine in furorem raptus est. Virg. lib. 4. Æn. Eumenidum ueluti demens uidet agmina Pentheus, Et solem geminum, & duplices se ostendere Thebas. Luc. lib. 7. Nec magis attonitos animi sensere tumultus, Quum fureret Pentheus, aut quum descisset Agaue.

Milo Epirota quum hastam in Laodamiam filiam Pyrrhi coniecisset, quæ ad aram Dianæ, uelut ad asylum, confugerat, dea uindicante, in furorem raptus est, quo intra duodecimum diem periit.

Athamas Æoli filius, furiis à Iunone immissis, usque adeò correptus est & agitatus, ut Learchum filium interfecerit. Ouid. lib. 6. Fast. Hinc agitur furiis Athamas sub imagine falsa, Tuq; cadis patria parue Learche manu. Plin. lib. 34. cap. 14.

Agaue Cadmi & Hermiones filia, Bacchico furore correpta, Pentheum filium interfecit. Luc. lib. 1. -ingens urbem cingebat Erynnis, Excutiens pronam flagranti uertice pinum, Stridentesq; comas, Thebanam qualis Agauem Impulit, aut sæui contorsit tela Lycurgi Eumenis. Idem lib. 7. Quum fureret Pentheus, uel quũ descisset Agaue. Hor. lib. 2. Ser. Quid? caput abscissum demens quum portat Agaue Nati infelicis, sibi tum furiosa uidetur. Sen. in Oedipode, Peior hac genitrix adest, Furibunda Agaue.

Lycurgus Dryantis filius rex Thraciæ, à Baccho (cuius nomen aspernabatur) in furorẽ uersus, crura sibi amputauit. Luc. lib. 5. Thebanam qualis Agauem Impulit, aut sæua cõtorsit tela Lycurgi Eumenis. Ouid. in Ibin, Vtq; Dryantidæ Rhodopeia regna tenenti, Ingenio dispar, cui pede claudus erat.

Marsyas dum Apollinem ad tibiæ certamẽ prouocasset, in furorem uersus, & ab ipso deo excoriatus est. Ouid. Ibin, Mens quoque si furiis uecors agitetur, ut illi, Vnum qui toto corpore uulnus habet.

Hercules, uiſa apud inferos Megæra, in furorem uerſus eſt,unde regreſſus filios imprudens occidit. Lucanus lib. 1.

-aut qualem iuſſu Iunonis iniquæ
Horrruit Alcides uiſo iam Dite Megæram.

Alcmæon Amphiarai & Eryphiles filius, propter interfectam matrem furiis itidem agitatus eſt. Proper. lib. 3. Aut Alcmæoniæ furiæ, aut ieiunia Phinei. Politianus in Nutricia, Oenideq; facem, furiis Alcmæona pulſum.

Aiax Telamonis filius, propter arma Achillis mortui data Vlyſſi in uirtutis præmium, dolore animi & inuidia in furorem uerſus, armenta loro cædebat, exiſtimans ſe interficere Græcos. Apuleius lib. 3. Met. In inſani modum Aiacis armatus, non ut ille uiuis pecoribus infeſtus tota laniauit armenta.

Cleomedes Aſtypalenſis, prodigioſis homo uiribus, dum Lachum Epidemnium, athletam, ictu pugni interfeciſſet, interfecti aperuiſſet latera, ac propterea iudices tantam peroſi feritatem, in eum uellent animaduertere, indignatus, & in furorem uerſus, columnam (qua ludi litterarii domus fulciebatur) diſiecit, eaq; ruina, pueros omnes adobruit. ſunt qui dicant hunc furorem eidem irrepſiſſe, quòd uictoriæ præmio fuiſſet fraudatus: Plutarchus in Romulo.

Fuit alter Cleomedes, ſeu Cleomenes, quem Herodotus in Erato ſcribit, a Lacedæmoniis (quibus imperabat) primò expulſum, demum priſtinæ dignati reſtitutum fuiſſe. nec multò pòſt in tantam inſaniam incidiſſe, ut unicuique obuio ſceptrum in faciem impingeret. quod eum facientem propinqui ſoleis ligneis illigauerunt, & in carcerem cóiecerunt. ubi arrepto cuſtodis & ergaſtularii gladio, ab ima corporis parte ad uerticem capitis ſeſe diſſecuit.

Prœtides ſeu filiæ Prœti Argiuorum regis dum Iunoni ſe præferrent, in furias uerſæ, ac poſtmodum mutatæ in uaccas finguntur a poetis. Virg. Prœtides implerunt falſis mugitibus agros. uide Seruium.

Plutarchus in uita Artaxerxis ſcribit, Charem fuiſſe quẽdam, qui in bello Cyrum uulnerauerit, ſuccisa poplitis uena: quem ait inſania poſtmodum fuiſſe correptum, nimia il-

lati Cyro uulneris arrogantia.

Gallus Vibius uir fuit magnæ eloquentiæ, qui dum insaniam mentiretur, quod assimulabat, ad uerum redegit. Cęl. lib. 6. cap. 35.

Cęlius scribit Euagoram, regem Cypriorum, repentino furore correptum fuisse.

T. Lucretius poeta physicus, sumpto amatorio poculo in furiam lapsus est, qua impellente mortem sibi consciuit. Statius, Et docti furor arduus Lucreti. Cęl. cap. 26. lib. 9.

Sparsus fuit quispiam, quem Seneca scribit inter scholasticos insanum, inter insanos scholasticum fuisse. uide Cęlium.

Timanthes Cleonæus. uide suprà eos, qui sibi mortem consciuerunt, pag. 10. Cęl. lib. 6. c. 35.

Acco mulier iam decrepita, quum faciem (quam ad speculum explorabat) senio deformatam conspiceret, animi ægritudine in insaniam lapsa est. alii aliter sentiunt. aiunt enim ipsam consuesse alloqui suam imaginem in speculo, eiq; subridere, comminari, promittere, subblãdiri, & quid quid confabulantes solent dicere. Idem auctor.

Pisander eò uesaniæ lapsus est, ut timeret, necubi animæ suæ occurreret, a qua uiuus esset destitutus. Cęl. cap. 26. lib. 9.

Cambyses quum Apim (quem Ægyptii pro deo colebãt) uiolasset, ulciscente numine, lapsus est in furias. quibus agitatus, uniuersam propè familiam deleuit. auctor Herodotus in Thalia. postremò furore uictus se ipsum interfecit.

Aio, filius Arichis ducis Beneuenti, missus à patre ad Rhotharem Longobardorum regem, in Italia ueneno potus est, cuius uirtute cœpit insanire. auctor Paulus Diaconus de gestis Longobardorum.

Harthbenus fuit athleta quispiam ex Helsyngia nouem cubitis procerus, quem Saxo grammaticus in tantas furias testaĩ cecidisse, ut summas clypei partes corroserit, igneos carbones uentri mandauerit, raptas ore prunas in uiscerum ima transfuderit, crepitantia flammarum pericula percurrerit, & ad extremum in sex athletarum suorum præcordia furente manu ferrum conuerterit.

Vlyſſes, quum eſſet Græcorum prudentiſſimus, inſaniã tamen ſimulauit, ne ad bellum Troianum proficiſceretur. ut autem perſuaderet ſe eſſe uerè inſanum, ſalem ſeminabat, uariiſq; animalibus aratra iungebat. Aſtum hominis explorauit Palamedes, qui aranti Telemachum filium obiecit. quem ne læderet ipſe Vlyſſes pater, aratrum ſupendit. uide Cic. in lib. 3. Offic.

FVRIÆ TRES.

FVrias poetæ Acherontis ex nocte filias uocant. Virg. Dicuntur geminæ peſtes, cognomine diræ, Quas & tartaream nox intempeſta Megæram, Vno eodemq; tulit partu. Propterea Galterius in Alexandreide decenti epitheto eas uocat Noctigenas lib. 10. ubi ait, Hoc ego ſi dea ſum, qua nulla potentior inter Noctigenas, ſi me ueſtram benè noſtis alumnam. Eadem ratione Mantuanus eas uocat Acherontigenas. Apud inferos dicuntur canes. Luc. -iam uos ego nomine uero Eliciam, Stygiaſq; canes in luce ſuperna deſtituam. Apud mortales uocantur Furiæ, quòd furoris ſtimulos hominum præcordiis inculcent. propterea etiam finguntur iis colubros immittere, quos ad Maniam trahunt. unde Virg. -cæruleis unum de crinibus anguem Coniicit, inq; ſinu præcordia ad intima ſubdit, Quo furibunda domum monſtro permiſceat omnem. Dicuntur & Eumenides ſenſu contrario, & per antiphraſim. Eumenis enim beneuolens dicitur. Ouidius, Eumenides tenuere faces de funere raptas. Feruntur & capillorum loco, redimitæ ſerpentibus & colubris. Catullus, Quare facta uirum mulctantes uindice pœna Eumenides, quibus ſanguineo redimita capillo Frons expirantes præportat pectoris iras, Huc huc aduentate, meas audite querelas. Statius lib. 12. -& Anguicomæ ducent uexilla ſorores. Mãtuanus in Apol. Exibant de ſede Erebi teterrima monſtra Tiſiphone, furiæque aliæ multo angue comantes, Quippe quibus dominabantur Plutonides umbræ. Appellantur etiam Diræ. Virg. At procul ut Diræ ſtridorem agnouit & alas, Infelix crines ſcindit Iuturna ſolutos. Idem lib. 4. Æn. -ultriceſq; ſedent in limine Diræ. Lactantius lib. 6. de Vero cultu, de his in

hunc modum scribit: Tres sunt affectus, qui homines in omnia facinora præcipites agunt. propterea poetæ tres furias esse dixerunt, quæ mentes hominum exagitent: Ira ultionem desiderat; Cupiditas opes; Libido uoluptates.

Furiarum prima est Alecto, quum Virg. depingit lib. 7. Æn. Luctificam Alecto dirarum a sede sororum, &c. quòd autem sit Noctis filia, testis est apud eundem Virgil. Iuno hoc modo loquens: Nunc mihi da proprium uirgo sata Nocte laborem, &c.

Thesiphone, seu Tisiphone, secunda Acherontis filia, hoc modo ab Ouid. describitur: Nec mora Thesiphone madefactam sanguine sumit Importuna face, fluidoq; cruore rubentem Induitur palam, tortoq; incingitur angue, Egrediturq; domo. luctus comitatur euntem, Et pauor, & terror, trepidoq; insania uultu. idem lib. 4. Trist. fecit inde adiectiuum Thesiphonæus, ubi ait: cupiasq; eradere uitæ Tempori, si possis, Thesiphonæa tuæ. Hanc filiam esse Noctis docet Sylius lib. 2. dicens: Et palmas tendens, hos inquit Noctis alumna, Hos muros impelle manu, populumq; ferocem, &c. Mantuanus lib. 4. Agelar. dicens: Ite, canes adsunt Erebi, crinita colubris Thesiphone, spiransque uenenam ignemq; Megæra, &c.

Megæram, tertiam Acherontis & Noctis filiam, Claudianus de laudibus Stiliconis describit: Improba mox surgit tristi de sede Megæra, Quam penes insani fremitus, animique profanus Error, & undantes spumis furialibus iræ, &c. Mantuanus lib. 2. de Cala. temporum, Per medias urbes colubris crinita Megæra, Sanguineisque caput uittis intorta, flagello, &c.

STVLTI, ET INSIPIENTES.

Corœbi, filii Mygdonis Phrygii, stultitia uulgi fabulis celebrata est, qui maris undas numerare conabatur, quum non posset ultra quinq; numerare. auctores Eustathius & Lucianus. apud Eras.

Bagas fuit quispiam stupidæ mentis, & attonitæ. auctor Plutarchus in Collectaneis apud Eras. unde ortum adagiũ, Vt Bagas constitisti.

Melitides fuit ſtultus, ab Homero celebratus: qui euerſa iam Troia ueniſſe legitur, auxilium laturus Priamo. Lucianus apud Eraſmum, Melitidem aut Corœbum me putas per deos?

Enthuſiaſmus eſt quidam mentis ſtupor, quo laborauit Mammachutus quiſpiam ſola inſignis fatuitate. unde Mammachuti dicuntur hiantes & ſtupidi. auctor Ariſtophanes apud Cel. lib. 9. cap. 28.

Amphiſtides tantæ fuit ſtultitiæ, ut ignoraret, utro ex parente prognatus eſſet.

Acco uetula eo laborauit delirio,(ſicuti iam diximus) ut ſolita ſit ad ſpeculum cum imagine ſua, perinde ac cum alia muliere confabulari. auctores Cel. & Eraſ. ex aduocatis Græcorum teſtimoniis.

Cippius ſimulabat ſe dormire & ſtertere, quò facilius eius uxor mœcharetur quod arguit enim à zelotypia longè fuiſſe alienum. unde natum uidetur adagium Ciceroni in quadam ad Fabium Gallum epiſtola poſitum, Non omnibus dormio. auctor Lucilius apud Beroaldum.

Zenophantus fuit quiſpiam ſtultus, qui quò magis riſum cohibere nitebatur, hoc ridebat profuſius.

Midas Gorgii filius, quum agreſtem Panos dei cantilenā Apollinis carminibus prætuliſſet, indignatus Apollo, aſininas auriculas eidem indidit, quibus poſtea abiit in riſum. uide Ouid. lib. 11.

Pſylli populi, dum Auſtrum uentum plus nimio haberēt inuiſum, ut ſibi & ſuæ terræ noxium, ſumptis armis in eū hoſtiliter profecti ſunt, ceu uiuum aliquem hominem, & non rem incorpoream peterent. Herodotus lib. 4. & Gel. lib. 16. cap. 11.

Inter ſtultos numeratur Claudius princeps, quòd Domitium Neronem adoptauerit, quum Britannicum legitimo toro natum haberet. Sabellicus.

MEDICI, PHARMACOPOLÆ, ET CHIRVRGI.

APollo, Æſculapii pater, medicinæ uſum primus dicitur attuliſſe, ac propterea meruiſſe deitatem. Ouid.

lib. 1. Met. Inuentum medicina meum est; opifexque per orbem Dicor, & herbarum subiecta potentia nobis. Idem lib. 1. de Rem.

Æsculapio Apollinis filio pleriq; etiam inuentum medicinæ referunt acceptum: in qua adeò excelluit, ut mortuũ Hippolytum fingatur ad uitam reuocasse, & Androgeum Minois filium ab Athenensibus interfectum. Propert. lib. 2.

Et deus extinctum Cressis Epidaurius herbis,
Restituit patriis Androgeona focis.

Acron Agrigentinus medicus, Athenis philosophatus est cum Empedocle. fuit antiquior Hippocrate, scripsit de medicina librum unum. Suidas apud Volat.

Aristogenes Thasius medicus floruit temporibus Antigoni Macedoniæ regis, ad quem libros plurimos scripsit de medicina. Suidas apud Volat.

Aristogenes alter Gnydius, Chrysippi philosophi seruus fuit, itidem medicus, qui magnam adeptus est famam ex curatione Antigoni Gonatæ cognomento.

Asclepiades Prusiensis, Cn. Pompei familiaris, rationem primus reperit, qua uinum ægris mederetur, relato è funere homine & conseruato. dicebat salutẽ cõstare cibi potusq; abstinẽtia, præterea gestatione, ambulatione, & frigatione. scripsit ad Mithridatem uolumina, auctore Plinio. mortuus est scalarum lapsu in extrema senectute. Idem blandimenta & lenocinia cõmentus est ad ægrotorum gratiam & iucunditatem, siquidem & balneorum consuetudinẽ fecit, primusq; lectulos excogitauit suspensiles, quorum molli iactatione irritaretur & obreperet somnus. auctor Plin. lib. 7. cap. 37. & cap 3. lib. 26.

Acesias fuit imperitus medicus, qui dum cuidam podagrico mederi uellet, morbum & dolorem auxit. unde natum adagium, Acesias medicatus est, ubi res in deterius uergit. Erasm. in Chil.

Arabs Apollinis fuit filius & Babylonis, quem Plin. lib. 7. medicæ artis apud Ægyptios repertorem dicit.

Antonius Musa medicus fuit Augusti, de quo Horatius meminit lib. 1. Epist. dicens: Nam mihi Baias Musa superuacuas Antonius.

Caſſius Hemma apud eundem Pliniũ teſtis eſt Archagathum Lyſaniæ filium Peloponnenſem, primum è medicis ue niſſe Romam, L. Æmilio, & M. Liuio conſulibus. eiq; ius Quiritum datum, & tabernam in compito Acilio emptam, ob id publicè uulnerarium fuiſſe eum tradunt uocatum, mireq; gratum aduentum ejus ab initio: mox a ſæuitia ſecandi urendiq; nomen carnificis meruiſſe. Plin. cap. 7. lib. 25. & cap. 3. lib. 30.

Amythaon, Melampodis pater, inter claros medicos olim habitus eſt.

Apollodori duo fuerunt, Scyllæus, & Tarentinus, ambo medici. de quibus Plin. lib. 20. cap. 4. loquitur.

Artemon fuit medicus, qui calua hominis interfecti, igneque cremati propinauit aquam è fonte noctu aduerſus comitialem morbum. Plin. cap. 1. lib. 28.

Attalus medicus apud Plin. lib. 28. cap. 2. affirmat, ſcorpione uiſo, ſi quis dicat, Duo; cohiberi nec uibrari ictus.

Alcon, ſeu Alcontius, medicus fuit uulnerum, centum ſeſtertiis a Claudio condemnatus, & exul miſſus in Galliam, demum reſtitutus. neſcio an is ſit, de quo loquitur Martial. lib. 6. Oſtendit digitum ſed impudicum Alconi, Daſioq; Symmachoq;. Auſonius de alio Alcone itidẽ medico loquitur, qui Diodorum aruſpicem uaniloquum fecit.

Agron medicus fuit, qui peſtilentia Athenas paſſim occu pante, affectorum pleriſq; opem intulit ſalutarem, accenſis in proximo ignibus. Cęlius cap. 22. lib. 13.

Baſilius Ancyranus profeſſione fuit medicus, floruitq; imperante Conſtantino. apud Volat.

Chiron, Saturni filius ex Phillyra, herbarum naturas pri mus inueniſſe, Achillemq; & Æſculapium docuiſſe fertur: Phœnici Amyntoris filio oculis capto uiſum reſtituit. Propert. lib. 2. Tarda Phyloctetæ ſanauit crura Machaon, Phœ nicis Chiron lumina Phillyrides. Virg. lib. 3. Georg. Quæ ſitæq; nocẽt artes, ceſſere magiſtri Phillyrides Chirõ, Amy thaoniuſq; Melampus. Ab eo nomen ſumpſit herba, quæ Centaurea dicitur. Plin. cap. 6. lib. 25.

Cornelius Celſus libros de medicina ſcripſit oratorio more. floruit paulò ante Fabium Quinctilianum.

Critobolus medicus fuit, cui singularem peperit laudem sagitta ex oculo Philippi Macedonis, citra oris deformitatem, euulsa. de quo abunde Curtius meminit lib.8. de gestis Alexandri. Plinius lib.7.cap.37.

Cleophantus auctore Plinio medicus fuit, qui uini rationem illustrauit. hic apud Plinium ait semen pastinacæ erraticæ dysentericis prodesse.

Idem auctor scribit Chrysippum, Erasistrati præceptorẽ, medicum fuisse, qui Hippocratis, Æsculapij, & Prodici medicorum placita ingenti garrulitate mutauerit.

Crinas Massiliensis fuit medicus, qui ad siderum motus ex Ephemeride mathematica cibos dabat, horasq; obseruabat. Plin. scribit hunc centum sestertia reliquisse, muris patriæ non minore summa extructis.

Charmis ex eadem Massilia fuit medicus, qui priores medicos & balnea damnauit, frigidaq; hybernis algoribus lauari persuasit. mersit ægros in lacus, adeò ut Plin. dicat, se uidisse capulares senes usque in ostentationem rigentes.

Castor medicus docuit Pipertim herbam (quam alij Siliquastrum uocant) bibi contra morbos comitiales. auctor Plin. lib.20. Idem scripsit succum radicis ferularum, oculorum claritati multum conferre.

Cherias Atheniensis fuit medicus, qui apud Plinium testis est, radicem cardui ex aqua decocta potatoribus sitim facere, stomachum corroborare, & uuluis aliquid conferre, ut mares gignantur.

Chrysermus fuit medicus, qui Bulbi radice in uino decocta Parotidas curabat.

Cleempum Plin. scribit fuisse medicum, cui Pythagoræ librum de magicis herbis nonnulli ascripserunt.

Democides medicus Polycratem, Samiorum tyrannum, curauit talentis duobus, scripsitq; librum de medicina. Herodotus in Thalia scribit Democidem Taliphontis Crotoniensium principis medicum fuisse, atque duobus aurearum compedum paribus à Dario donatum.

Dexippus Cous, Hippocratis fuit discipulus, qui scripsit librum unum de medicina.

Diocles Carystius floruit temporibus Darii Histaspis: re

liquit commentarios. Plin. in multis locis.

Democrates Seruilius citatur à Plin. lib. 25. primusq; me dentiũ herbam dicitur inuenisse, quã appellauit Hyberidã Idem lib. 24. ait Democritum fuisse medicum, qui in ualetudine Considiæ, M. Seruilij consularis filiæ, omnem curationem austeram recusantis, diu efficaciter usus sit lacte caprarum.

Dasius medici nomen est, cuius meminit Martialis lib. 6. dicens, Ostendunt digitum, sed impudicum Alconi; Dasioque, Symmachoque, &c.

Epicarmus Cous fuit auditor Pythagoræ. scripsit de rerum natura ac medicina commentarios, quos adhuc extare in bibliotheca Vaticana, scribit Volater.

Erasistratus medicus fuit, qui primus cognouit morbum Antiochi ob amorem Stratonices nouercæ. Plin. scribit hũc fuisse discipulum Chrysippi, ex Aristotelis filia genitum. cui, Antiocho rege sanato, centum talenta donauerit filius eius Ptolemæus. hunc citat Gellius lib. 16.

Euphorbus medicus, Euphorbiæ herbæ nomẽ imposuit. auctore Plinio lib. 25.

Eribotes Teleontis fuit filius, medicinæ peritissimus, ut qui Oilei uulnus a Stymphalidibus illatum sanauerit. testis Orpheus apud Ægidium Maserium in Argonauticis.

Galenus medicus è Pergamo ciuitate Asiaticæ, floruit Traiani temporibus. hunc Auicenna, cæterique omnes me dicorum principem fatentur. scripsit de medicina libros cõ plures, & in opera Hippocr. Cęlius lib. 16. cap. 19.

Glaucias medicus fuit in cognoscenda cadauerum natura diligentissimus. Plinius & Cęlius cap. 29. lib. 16.

Hippocrates Cous Democratis fuit auditor, uixit in summa familiaritate apud Perdicam Macedonum regem, suscepit filios Thessalum & Draconem. hunc Artaxerxes magna mercede summisq; honoribus in familiam suam inuitauit, auctore Valerio. familiaris fuit Democrito, quem ut insania curaret, plerunq; ad eum scripsit, amauit Græciam, ex qua nunquã egressus est. mortuus est Larissæ, natus anno, C I V.

Hermogenes fuit medicus, qui Hadriano imperat. se interficere uolenti, circum scripsit locum sub mamilla, quo

letaliter percuſſo, celerius expiraret. auctor Dion Caſſius.
Iulianus fuit quiſpiam pharmacopola, herbariæ artis peritiſſimus, quem Volaterranus ætate ſua floruiſſe ſcribit.
Lucas Antiochenſis medicus fuit, Pauli apoſtoli ſectator, a quo edoctus, ſcripſit Euangelium, & Acta apoſtolorum. exceſſit natus annos LXXXIV.
Lycus Neapolitanns Atriplicem (nomen eſt herbæ) contra cantharidas bibendum cenſet, apud Plin. cap.20. lib.20.
Menecrates Syracuſanus medicus, nullam ab his mercedem accipiebat, quibus medebatur. curabat in primis morbum ſacrum hac lege, ut liberati ſe eſſe ipſius ſeruos faterentur, eumque Iouem aapellarent. feruntq; in id tumoris fuiſſe euectum, ut quandoque ad Ageſilaum Spartæ regem hoc modo ſcriberet: Menecrates Iupiter Ageſilao regi ſalutem. ſubridens Ageſilaus reſpondit: Ageſilaus Menecrati ſanitatem. Plutarchus in Apoph. & Cęlius cap 38.lib.6.
Marcion Mitilenæus de ſimplicibus effectibus ſcripſit. item apud Plinium rumpi ſcolopendras marinas ſputo, rubetas item, aliasque ranas ſcribit.
Myçon, apud eundem teſtis eſt aduerſus ſerpentes nihil eſſe efficacius hippomarathro.
Machaon Æſculapij filius, & frater Podalyrij, medicus fuit clariſſimus. Baptiſta Pius lib 4. Eleg. Cura Machaonia maior & iſta manu eſt. Hic Philoctetem, Pæantis filiũ, Herculis ſagitta Hydræ ueneno tincta, uulneratum ſanauit. Propertius lib.2. Tarda Philoctetæ ſanauit crura Machaon.
Melampus, Amythaonis filius, filias Prœti Argiuorum regis ab inſania purgauit. de hoc Virg. lib.3. Georg. -ceſſere magiſtri, Phyllirides Chyron, Amythaoniusq; Melampus. Meminit & Herodotus in Euterpe, & Plin. 25.
Meges fuit chirurgus quiſpiam, quem Volat. citat in Philologia.
Nicias Pyrrhi medicus fuit, qui ad Fabricium ueniens promiſit ſe domino mortem illaturum. quod flagitium auerſatus Fabricius, Pyrrhum, quamuis inimicum, litteris monuit, ut a Nicia caueret. uide lib 3. offic. Ciceronis. Gellius lib.3. cap. 8. uidetur hoc aſcribere Timochari. apud Gellium ibidem Quadrigarius Niciæ. Vter uter fuerit, pa-

rum refert de nomine. Claudianus lib.3. in Rufinum.

Nicomachus Stagyrites Machaonis fuit filius, & Æsculapij nepos scripsit de medicina libros sex. fuerunt eius nominis duo alij, pater & filius ambo medici. quorum filius scripsit commentarios in Physicā patris, & octo libros Ethicorum ad Eudemum. auctor Volater.

Nicerotes unguentarius fuit Syrius, a cuius nomine Martialis unguenta uocat Nicerotiana, lib.6. dicens: Quòd semper Casia, Cinnamoque, Et nido niger alitis superbæ, Fragras pumbea Nicerotiana. Idem lib.10.

Oribasius Sardianus, Iuliani principis familiaris, scripsit libros medicinæ quinquagintatres ad ipsum Iulianum. Suidas apud Volat.

Ocularius medicus fuit in Ægypto præstantissimus, qui floruit sub Amasi rege. auctor Herodotus in Thalia.

Philippus medicus fuit Alexandri, eiq; summa familiaritare & amicitia iunctus. nam quū Parmenio litteras ad Alexandrum dedisset, quibus eum monebat, ut ab insidiis Philippi, uelut ab hoste Dario corrupti, sibi in ægritudine caueret: Alexander exploratum habens medici fidem, poculum ab ipso Philippo datum hausit; demum litteras Parmenionis eidem legendas concessit.

Pæon uir medicæ artis peritissimus, a cuius nomen Pæonia herba nomen sumpsit. Architrenius lib.2. Pæoniis animo medicina potentior herbis.

Plin. ait lib.20. Petriclium fuisse medicum, qui Ophiaca scripserit.

Eodem auctore Prodicus fuit medicus, Æsculapij discipulus, Selymbriæ natus, qui medicinam instituit, quam Iatralepticen uocant.

Philistion Locrensis fuit medicus, quem Gellius lib.17. cap.11. citat.

Philon medicus fuit nobilis: qui quum medicamenta quędam ad medendi usum exquisitissima concinnaret, & regias quasdam Alexipharmacas potestates, eas Deorum manus appellabat, uelut diuinas salutares. Cęlius lib.16. cap.10.

Podalyrius filius fuit Æsculapij, & frater Machaonis, medicæ artis peritissimus, qui cum Græcis ad Troiam profectus

fectus dicitur. Baptista Pius lib.4. Eleg. Deposito non præstat opem Podalyrius ægro.

Sinalus fuit medicus quispiam, de quo Sylius Italicus lib.5. sic inquit: Ipse olim antiquo primùm Garamanticus Ammon Scire pater dederat Sinalo morsusq; ferarum Tolamque graues ictus sedare medendo.

Themison medicus fuit magni nominis, Asclepiadis discipulus, auctore Plinio, quem plerique in locis citat Plinius ipse. Iuuenalis, Quot Themison ægros autumno occiderit uno. Baptista Pius lib.4. Eleg. Omnibus hoc anno morbis, noxaq; carebis, Contemnesq; piam sic Themisonis opem. Fuit eius nominis alter, quem Martialis scribit con suetudinem ueneris habuisse cum sorore, ubi lib.12. ait:

Quare non habeat Fabullæ quæris uxorem
Themison, habet sororem.

Theombrotus fuit medicus, quem Ptolemæus rex Mega lensibus sacris donauit centum talentis, seruato Antiocho rege. auctor Plinius lib.7.cap.37.

Thessalus, eodem auctore, medicus fuit Neronis temporibus, qui cuncta maiorum placita transiliuit, & rabie quadam in omnes æui medicos perorauit.

Vectius Valens, adulterio Messalinæ Claudij Cæsaris nobilitatus, pariterq; eloquentiæ affectator, suo tempore nouam medicorum instituit sectam.

Sunt & plerique alii, quorum nomina & placita quandoque aduocantur a Plinio lib.29.cap.1. ut Aristogiton, Athamas, Callimachus, Cleopolemus, Damion, Diuces, Diodorus, Petronius, Dorotheus, Dionysius, Sallustius, Hesius, Hicesius, Herophilus, Icethidas, Iollas, Lais, Leneus, Metrodorus, Nymphodorus, Opion, Praxagoras, Plistonicer, Sestius, Simus, Sosimenes, Sotacus, Q. Stertinius. quorum nuda nomina ad nos peruenerunt.

Porrò multiplex est medicina: Pharmaceutice, quæ medicamentis curat. Empyrice, quæ solùm experimentis con stat. Iatraleptice, quæ unguentis. Clinice, quæ uictu & uenenis corporibus medetur.

VNGVENTA QVÆDAM,

ET PHARMACA.

ELaterium Plinius ait esse medicamentum, quod fit ex cucumere syluestri, succo expresso è semine.

Crocinum, species est unguenti, quod efficitur Croci cõmistione. Propertius, Sit mensæ ratio, uoxq; inter pocula currat, Et Crocino nares murrheus ungat Onix. Alio nomine Crocomegma dicitur. fiebat autem ex croco trito, & uino dulci. hoc Romani non solùm corpora delibuebant, sed & spargebant pulpita. unde idem Propertius; Pulpita solennes non oluere crocos. Crocinum, auctore Plinio, in sola Cilicia diu maximè fuit laudatum, mox Rhodi.

Epilima unguentum est uilissimum, quo passim utebantur ueteres.

Molobathrum unguentum est odoris fragrãtissimi, quod afferebatur ex Assyria. eo Romani suos capillos ungebant in deliciis, ut uidetur innuere Hor. lib. 3. Car. Od. 7. Malobathrus a Sidonio uocatur, qui hoc unguẽto delibutus est. Malobathrum, teste Plinio, urinam cit. oculorum epiphoris uino expressum utilissimè imponitur. item frontibus, dormire uolentibus.

Mendesium est unguentum, quod fiebat in Mendeso Ægypti urbe.

Mithridaticum, seu Mithridatios uocatur antidotum, quo Mithridates rex Ponti aduersus insidias uenenorum cõsueuerat se tutari. eius compositio fit è duabus nucibus siccis, item ficis totidem, & rutæ foliis uiginti simul tritis, addito salis grano. quod qui ieiunus sumet, eum ueneno securum fore toto die promittit Plinius lib. 23. cap. 8. Antidoti nomen adhuc nostra manet ætate.

Nardinũ dicitur unguentũ, quod fit ex Nardo, quod alio nomine uocatur Foliatum. est autẽ nardus seu nardũ frutex odoris optimi. Tibullus, Illius puro distillent tempora nardo. Frequens est in Perside. unde ab Horatio in Epodo uocatur Achæmenium, ubi ait: Nunc & Achæmenio Perfundi nardo iuuat. Indicum Plin. lib. 12. uocat. Inuenta, inquit, nuper in Thracia herba est, cuius folia nihil ab Indico nardo distant. Pontanus Arabum uocat, Hieronymus

Balbus Aſſyrium. Lucretius lib.2. Et nardi florem nectar qui naribus halat. Alias foliatum & ſpicatum dicitur. conſtat omphacio, iunco, balano, coſto, nardo, amomo, myrrha, balſamo.

Narciſſinum uocatur unguentum, quod componitur ex Narciſſo flore delicatiſſimo. conſtat generibus odorum. ſed iam componi deſiit. auctore Plin. lib.13.

Nicerotianum uocatur unguentum odoratiſſimum, cuius auctor fuit Nicerotes pharmacopola. Martial.lib.6. Laudas pinguia Nicerotiana. Idem lib.10.

Odontoſtimma unguentum eſt, quo confricantur dentes, ut albeſcant, & exuant rubiginem.

Oenanthinum unguentum eſt, quod fit ex Oenanthe, id eſt labruſcæ flore. laudabile fuit in Cypro, deinde in Ægypto præpoſitum. Plin.lib.13. cap.1.

Panatheniacum fuit unguentum Athenienſibus peculiare, a quibus nomen ſumpſit. Plin.lib.13. Panatheniacum ſuum Athenæ perſeueranter obtinuerunt.

Amaracinum Amaraco flore odoratiſſimo conficitur. unde adagium natum, Nihil cum amaracino ſui. Lucr. -poſteſque ſuperbos Iungit amaracino & foribus miſer oſcula figit. Idem lib.2. Porrò Sampſucinum aliter uocatur, quoniam Sampſucus eadem eſt herba, quæ & Amaracus; de qua Virg.lib.1. Æne. -ubi mollis Amaracus illum Floribus, & dulci aſpirans complectitur umbra. Amaracus fuit puer regius unguentarius, qui caſu lapſus dum ferret unguenta, maiorem ex confuſione odorum creauit odorem, inquit Seruius: unde optima unguenta dicuntur Amaracina. laudabile fuit hoc unguentum in Co inſula: poſtea eodem loco prælatum eſt Melinum. optimum eſt & Mitylenis & in Cypro, ubi plurima eſt ſampſucus. Plin.lib.13. cap.1.

Metopium fuit unguentum, cuius præcipuam laudem meruit Ægyptus, mox abſtulit Phœnicia.

Pardalium laudabile in Tarſo, cuius compoſitio & miſtura obliterata eſt. dicitur autem a Pardali animali, cuius odorem reddit.

Balanus herba eſt unguentaria, cuius ſucco unguentum componitur Balaninum, quod expeditiſſimum olim fuiſſe,

ſcribit Plin. Reſinaq; ſolitum miſceri. Balanatus, a Perſio dicitur oleo delibutus, ubi ait: Tum cum maxillis Balanatū Gauſape pectis. Myrobalanū uocat Martialis ubi ait: Quod nec Virgilius nec carmine dixit Homerus, Hoc ex unguento conſtat & ex Balano. Glans autem, qua conficitur, præcipuæ bonitatis eſt in Troglodytis, Thebaide, & Arabia.

Melinum unguentum fit è malis cotoneis, & ſtrutheis ad miſtis omphacino, ciprino, ſeſamino, balſamo, iunco, caſia, ambrotano. Plin. lib.13. cap.1.

Suſinum conſtat ex liliis, balano, calamo, cinnamomo, croco, myrrha: & eſt omnium tenuiſſimum. Ibidem.

Cyprinum, unguentum ex Cypro, fiebat omphacio, cardamomo, calamo, aſpalatho, abrotano. fuit optimum in Sidone, mox in Ægypto. Ibidem.

Telinum fit ex oleo recenti, cypero, calamo, meliloto, fœnogræco, melle, melino, maro, amaraco. fuit ætate Menandri poetæ celeberrimum. Ibidem.

Megalium ſucceſſit ex oleo balanino, balſamo, calamo, iunco, xylobalſamo, caſia, reſina. Ibidem.

Cinnamomum unguentorum omnium eſt craſſiſſimum. uocatur ab eiuſdem nominis frutice, qui in Æthiopia, Sabæis, & auſtrali India frequens eſt. huic unguento adiiciuntur balanium oleum, xylobalſamum, calamus, iuncus, balſami ſemina, myrrha, mel odoratum. Ibidem.

Cinnamum eadem eſt arbuſcula, quæ & Cinnamomum, qua etiam conficitur unguentum eiuſdem nominis. hoc uidentur habuiſſe Thraces. Claud. de Nu. Honorij & Mariæ Cinnama uocat Pangæa, à Pangeo Thraciæ monte. A cinnamo fit adiectiuum cinnameus, quo uſus eſt Baptiſta Pius: Cinnameos nimiùm lacerate pharetiger artus.

Myrrha per ſe unguentum facit ſine oleo, ſtacte duntaxat, id eſt, diſtillatione. nam ſtacto uerbum, Græcum, id eſt, diſtillo. unde cataſtagmos a Græcis dicitur, quem nos diſtillationem dicimus. & Lucr. lib.2. myrrham appellat ſtactam, id eſt, diſtillatitiam, ubi ait: -ſicut amaracini blandum ſtactæque liquorem. Eſt autem myrrha genus arboris odoriferæ, de qua ſuccus emanat fragrantiſſimus. Ouid. lib.10. & lib.1. Faſt. Hac abundant Arabia, Achaia, Oron-

tes, Aſſyria. propterea Virg. myrrham uocat Arabam: Achaiam, Columella: Orontidem, Sidonius: Oronteam, Bapt. Pius. A myrrha fit adiectiuum myrrheus. Horatius lib. 4. Car.

Balſamum arbuſcula eſt ſoli Iudææ conceſſa, frequens in collibus ut uinea. ſuſtinet ſe ſine adminiculis. trima iã fructifera eſt. proceritatem habet duorum cubitorum. eius lignum uocatur Xylobalſamum: ſuccus, qui habetur unguenti loco, Opobalſamum, lac coagulans, & in ueſte nullas faciens maculas. Carpobalſamum uocatur eius arboris fructus. Hoc unguentum uiris conuenire ſcribit Martialis, quum Aſſyria unguenta magis deceant mulieres. ſic autem ait: Balſama me capiunt, hæc ſunt unguenta uirorum, Delicias Nini uos redolete nurus. A balſamo fit adiectiuum balſameus, quo uſus eſt Sidonius.

Amomum etiam arbuſcula eſt uenenoſo frutice, palmi altitudine, cuius quoque ſuccus inter magni precii unguenta numeratur. frequens eſt in Aſſyria, unde Virg. -Aſſyriũ uulgò naſcetur Amomum. Sylius lib. 11. Nec crimen Aſſyrio perfundere pugnet Amomo. Habet & Armenia. Mantuanus in Catharina -circunfluus aer Fragrat, & Armenio carcer luſtratur Amomo.

Pſilothrum unguentum erat ad depilandum corpus, fiebatq; ex uariis rebus; modò ex thini ſanguine, felle & iecore; modò ex ſanguiſugis coctis in uaſe fictili, & aceto illitis. prius tamen euellebantur pili, auctore Plinio: pòſt adhibebatur Pſilothrũ, ne renaſcerentur, ac repullularent. Martialis ad Gargilianum, Pſilothro faciemque lauas, & Dropace caluam: Nunquid tonſorem Gargiliane times?

Thalaſſomeli unguentum, quod fit æquis portionibus maris, mellis, imbris, fictiliq; uaſe & depicato conditur. Plin. lib. 31. cap. 6.

Dropax unguentum depilatorium, ſeu euellendis pilis idoneum. Martialis lib. 3. Pſilothro faciemq; lauas, & Dropace caluam.

Cæroma erat unguentum, ex oleo & cœno, quo utebantur iuuenes ad robur lacertorum. hinc Cæromatici eo delibuti uocantur. Mart. lib. 4. Seu lentum Cæroma teris, te-

pidumq; Trigona. Idem lib.7. Vara nec iniecto Cæromate brachia tendis.

Panchreſtum genus eſt medicamenti. de quo Cicero actione quarta in Verrem, Quum, inquit, omnes eius comites iſte ſibi ſuo, ille Panchreſto medicamento amicos redemiſſet.

Collyrium dicitur oculorum medicamentum. Horatius, Hic oculis ego nigra meis Collyria lippus Illinere.

Apyron uocatur unguentum ex auro. auctor Plin.lib.21.

Atharis medicamentum eſt utiliſſimum infantium, quod fit Olyra herba decocta. Idem lib.22.

Botryon erat medicamentum compoſitum ex cinere excrementorum, quo Æſchynes Athenienſis anginis medebatur & tonſillis. auctor Plin. lib.28.

Irium Plinius unguentum fuiſſe ſcribit, quod diu Corinthi placuerit, poſtea Cyzici.

Idem lib.12. ait medicamentum eſſe, quod a Græcis Euhemon dicitur ſingulari effectu contrahendis uulnerum cicatricibus.

Oporice medicamentum eſt,quod fit ad dyſentericos,ſtomachiq; uitia in congio miſti albi, lento uapore, decoctis malis cotoneis quinque cum ſuis ſeminibus, punicis cum totidem, & ſorborum ſextario. auctor Plin.lib.24.

Stomachice medicamentum eſt utiliſſimum oris uitiis, narium, aurium, oculorum caligini, pterygiis, & genitalibus. Plin.lib.33.

Diapaſmata dicuntur unguenta ex ſiccis odoribus. Martialis lib.1.

Quid quòd olet grauius miſtum Diapaſmate uirus?

Magmata uerò dicuntur fæces unguentorum, ut ſcoria ferri, amurca olei.

Regale unguentum uocat Plin.lib.13.cap.2.quo Parthorum reges utebantur. fiebat autem myrobalano,coſto,amomo, cinnamomo, comaco, nardi ſpica, maro, myrrha, caſia, ſtyrace, ladano, opobalſamo,calamo, iunco, Syrico, œnante, malobathro, ſericato, cypro, aſpalathro,panace,croco, cyprio, amaraco, collato melle, uino,

POrrò unguenta quandoque fiunt ex floribus, ut rosaceum, leucoium, susinum; aut ex foliis, ut myrrhinũ, oenathinum; aut ex radicibus, ut nardinum, amaricinum. Vnguentis ueteres multis modis usi sunt: ad salubritatem, ut natantes, & lauantes: ad necessitatem, ut certantes cæromate ungebantur: ad luxuriam, ut delicati caussa Veneris & mensarum. Græci mistum unguento uinum bibere non erubescebant, quod dicebatur Myrites. Bathilli populi unguentis madent. huius luxuriæ inuentum Persis refertur acceptum. unde Horatius, Persicos odi puer apparatus. Eius rei fidem facit scrinium unguentorum laudatissimorum, quod expugnatis Darii castris reperit Alexander. Cyprij quoque, Cyziceni, & Corinthii eadem mollitie esseminati sunt. Constat usum unguentorum, aliarumq; rerum ad delicias repertarum usque ad Iulii Cæsaris tempora Belgis fuisse ignotum: cùm imperator ipse Belgas fortissimos dicat, quòd ad eos non commeent mercatores, qui quæ ad effœminandos animos pertinent, illuc comportent. inuasit hic luxus totam paulatim Italiam, adeò ut M. Otho Neroni monstrauerit uestigia pedum unguentis tingi, hisq; balnearum parietes quandoque aspersi sunt. Caium quoq; principem ferunt unguento solitum lauari anno post urbem cõditam DLXV. P. Licinius Crassus & Iulius Cæsar censores edixerunt, ne quis uenderet unguenta exotica. L. Plocius, Plocij bis consulis frater, proscriptus a Triumuiris, in Salernitana latebra unguenti odore proditus est. In confesso est, Heliogabalum imperatorem triclinia, quandoque lectos, & porticus, omni florum genere strauisse, ut liliis, uiolis, hyacinthis, & narcissis, ac per eos ambulasse, seq; unguentis omnium fragrantissimis nudum sæpenumero perunxisse. quem secuti imperatores, propè nullam mollitiem sibi non permiserunt, nullum uoluptatis poculum reliquerunt ingustatum. quod ego in Romanis priucipibus, quamuis damnem plurimùm, non tamen admodum miror, quum etiam apud eos abiectissimi homunculi, idem sibi indulserint.

Reperit & portentosa hominum luxuries in oleo uoluptatem, quo pleriq; ad nitorem cutis, alii ad confirmandas corporis uires se perunxerunt. fuit autē multiplex: Amygdalinum, quod ex amaris nucibus arefactis, & in offam contusis, aspersum aqua, & iterum tusis exprimebatur, mollit corpora, cutem erugat, nitorem commendat, uaros cum melle tollit a facie, prodest auribus cum rosaceo & melle, & punici mali germine decoctum. auctor Plin. uide alias uirtutes apud eundem lib. 23. cap. 4. Oenanthinum fiebat ex oenanthe herba. Cicinum bibebatur ad purgationes uentris cum pari caldæ mensura. Laurinum utilius est, quo recentius & uiridius colore: illinitur paralyticis, spaticis, ischidiacis, & plerisque aliis morbis. Cupressinum à cupresso arbore, ut Myrteum a myrto, Citreum a citro. Balaninum ex balano glande, de qua iam diximus, repurgat uaros, furunculos, lentigines, gingiuas. Omphacium prodest gingiuis: si contineatur in ore, colorem dentium custodit magis, quàm aliud, & sudores cohibet. Narcissinum dicitur a narcisso flore. Raphaninum a raphano: phthiriases tollit, scabricies cutis in facie emundat. Sesaminum aurium dolores sanat, & ulcera, quæ serpunt. Balsaminum contra omnes serpentes est efficax. Lilinum renibus ultissimum est sudoribusq; euocandis. Seleucium neruis utile est. Picenum prodest ad quadrupedum scabiem. hæc omnia & multò plura his docet Plinius.

POTIONES DIVERSÆ.

Amystis erat quædam potio apud Thraces, quæ clausis oculis bibebatur. Horatius lib. 1. Car. Nec multi Damalis meri Bassum Threicia uincat Amystide.

Oxyhalme erat potio, quæ fiebat ex sale & aceto recenti aduersus serpentes.

Oxysacaron potio ex saccaro & aceto. saccarum autem est mel in arundinibus collectum, gummi instar candidum, ac fragile.

Promulsis potio ex mulso condita. Cicero, Non eum, quem tu es solitus promulside conficere. hinc promulsida-

ria uasa, quibus mulsum continetur.

Piracium fiebat ex Piris & loco uini sumebatur. Hieronymus contra Iouinianum, Timotheo dolenti stomachum uinum suadet bibere, non Piracium.

Bua, infantulorum potio, a sono fictum uocabulum. Cato, Quum cibum ac potionem Papas & Buas uocent, & matrem mammam, & patrem tatam.

Ex frugibus, inquit Plinius lib. 22. fiunt potus similes Zithon in Ægypto, Cęlia & Cærea in Hispania, Ceruisia & plura genera in Gallia: quorũ omniũ spuma cutem fœminarum in facie nutrit. Idem lib. 14. Ægyptius, inquit, è fruge sibi potus similes excogitauit, nullaque in parte mundi cessat ebrietas. Bibitur Ceruisia mera, non diluta inebriat instar uini.

Ptysana est itidem potio a Græcis inuenta, quæ ex hordeo fieri solet. Martialis lib. 12. Frumentum, milium, ptysanamque, fabamq; solebas Vendere.

Sabaia est potus in Illyrico paupertinus, ex hordeo & frumento in liquorem conuersus. auctor Ammianus Marc. l. 26.

DENOMINATIONES A VARIIS artium professionibus, ordine litterarum.

ABietarij dicuntur fabri lignarij, ab abiete arbore. Abiegnæ trabes, abiete factæ.

Acupictores uocantur phrygiones, qui aurum & colores uestibus intertexunt.

Actuarii siue ab Actis dicuntur notarij, qui ueloci styloacta, actionesque describunt.

Acupedarii optimi cursores, a pedum acumine.

Alutarii sutores coriarij, ab aluta, id est, pelle, quæ a luteo colore dicitur.

Amphorarij pincernæ, seu pocillatores, ab amphora uase uinario.

Apiarij, qui curant apes. aliter uocantur mellatores.

Argentarij dicuntur campsores, seu nũmularij. Budæus, Argentarij Romæ tabernas in foro publico conductas habebant. aliter uocantur mensarij, mensularij, trapesitæ, collybistæ, monetarij.

Aſinarij, qui aſinos paſcunt. hoc uocabulo utitur Cato de Re ruſtica.

Agaſones equorum ductores. Horatius, Si patinam pede lapſus frangat agaſo.

Auiarij, qui auium curam gerunt. Colum. Sic tamen ut illuſtria ſint loca, quæ commodius habitet Auiarius.

Aurarij, qui aliquid inaurant.

Aurifices dicuntur aurarij. Aurificina, aurificis taberna.

Architectus, primarius faber.

Atrienſes cuſtodes atriorum, ſeu ueſtibularij.

Argyrognomones minutuli nummularij, quaſi pecuniæ ſpectatores.

Arcarii arcarum fabri. auctor Cęl. appellantur & Scriniolarii. apud auctores paſſim obuium.

Aquarii, qui aquam circunferunt uenalem. Idē auctor.

Aurigæ currum & uehiculorum ductores.

Aucupes, qui aues capiunt.

Arcularii arcularum & ſcriniorum fabri.

Aliptes corporum unctor. idem ferè ſignificant ueſpillo, ſandapilarius, libitinarius. Iuuenal. Satyra 3.

Bractearii, qui bracteas faciunt, quiq; aurum malleis tuſum, & ad quamuis tenuitatem ductile rebus inaurandis reducunt. Budæus.

Bubulci, & bubſequæ, boum cuſtodes.

Balneatores balneorum miniſtratores. unde & apud Eraſmum eſt adagium, Aſinus balneatoris.

Cellarii, qui aſſeruando penu præſunt.

Copiarii, qui legatis foras profecturis pecuniam ſuppeditant neceſſariam.

Coronarii, qui coronas conficiunt. Plin. lib. 21. Coronarii quidem & ſpinæ flore utuntur.

Celeuſtes, qui remiges hortatur, quaſi nauigationis moderator. & Celeuma nautica clamor dicitur. Budæus.

Conchyliarij, qui conchylia in mari conquirunt.

Codonophori, id eſt, atrati anteambulones, & ferales, præcones tintinnabula geſtantes. Budæus.

Collybiſtæ dicuntur nummularii. nam collybus dicitur nummus.

Chirurgi, medici uulnerarii.

Cinclidarii, quibus atrii & uestibuli committitur custodia. Cinclidas enim Græci appellant ualuas duplices, aut foramen, quo immittitur clauis.

Ceroplastæ, cerearum imaginum artifices.

Ciniflones, qui modum docent crispandorum capillorum calamistris.

Cosmeta dicuntur unguentarij, a Cosmo medico, ut opinor, sicut Cosmiani.

Condi, qui recōdunt in cellā penuariam bona domesticā.

Carnicoctores, qui coctas carnes exponunt uenales.

Crepidarij, qui crepidas conficiunt. aliter uocantur Calceolarij sutores.

Calones, militum serui, qui clauas ligneas, hastas & fustes ferunt a tergo dominorum. Horatius, Hunc perminxerunt calones, atque caballi.

Clitellarii, qui sarcinas ferunt clitellis. aliter uocantur Muli mariani.

Cupedinarij, uenditores ciborum lautiorum, qui uocantur cupediæ.

Cubicularij, cubiculorum famuli. Sueton. in Iulio, Mansitq; apud eos non sine summa indignatione propè x L. dies cum uno medico, & cubiculariis duobus.

Cinerarij & Ciniflones dicuntur tonsores, a conflandis calamistrorum cineribus, in quibus calamistra ad iuuenum puellarumque capillos uibrandos calefaciebant. Catullus, Nunc tuum Cinerarius tondet os.

Crocatarij qui crocino colore uestes inficiunt. Plautus, Qui incedunt infectores Crocatarij.

Cæmentarij, dicuntur cæmentorum, id est, ædificiorum (quæ ex lapidibus fiunt) structores. Hieronymus uocat fabros murarios.

Calceolarii, qui calceos consuunt & conficiunt. uocantur aliter alutarij, coriarij, crepidarij, sandaliarij.

Capsarij, capsarū, & crumenarum custodes, uel artifices.

Carnarij, carnium uenditores, a Græcis creopolæ dicuntur, & creurgi.

Carpentarij, fabri lignarii, qui carpenta conficiunt.

Caupones, esculentorum, poculentorumq; uenditores.

Cistiferi, uasculorum, aut capsarum uectores.

Dulciarii, dicuntur pictores placentarii, quos pastillarios dicimus.

Decupa, qui uinum quotidie minutatim uendit. Cicero, Vinum a decupa & propola quotidie sumit.

Dardanarii dicuntur propolæ, qui omnia præemunt, ut charius postea uendant: a Dardano quodam mago, qui hoc facere consueuerat.

Epibatæ dicuntur, qui ob hoc tantum sunt in naui, ut uehantur. auctor Budæus.

Essedarii, dicuntur fabri essedorum uehiculorum. Suetonius in Augusto, Quum essedario (pro quo quattuor filiis deprecabantur) magno omnium fauore indulsisset rudem.

Fœnisecæ, qui secant fœnum. Columel. utitur.

Ferales præcones, dicuntur atrati illi anteambulones, qui cadauera (quæ efferunt) cum tintinabulis præcedunt.

Fullones dicuntur, qui maculas è pannis detergunt. eorum ars uocatur fullonica. Martialis lib. 7. Tam malè Thais olet, quàm non fullonis auari Testa uetus.

Fartores, qui farcimina faciunt ex insecta carne & adipe. Terētius, Cupedinarii omnes, cetarii, lanii, coci, fartores.

Ferramētarius ferramentorū cōfector. Iul. Firmicus utit'.

Flamearii, dicūtur infectores flamei coloris uiolę luteę:q flameola appellat. hinc Flamea, coloris uiolę luti uestiméta.

Furnarii, qui ex furno, panisq; coctura quæstum faciunt. uocantur etiam fornacarii.

Gamgabæ, a Persis dicuntur, qui humeris onera portant. auctor Curtius lib. 3. de gestis Alexandri.

Gemmari, gemmarum uenditores. Cęlius, Gemmarius quidam uitreas gemmas, ut legitimas uerasq;, imperatoris uxori magno precio uendiderat.

Hostiarii, custodes hostiorum. Plin. l. 12. Nat. hist. cap. 15. Præter has & custodes, satellitesque, & hostiarii, & ministri populantur.

Herbarii, qui uires herbarum noscunt, aut ex his conficiunt unguenta. Idem Plin. lib. 13. Herbarii in utraque pauca his & alia aliis miscent. Item lib. 21. Scelus herbario-

rum aperitur in hac mentione.

Helciarii, qui naues deducunt, ſubducunt ue ad officia inuicem adhortantes, & rudentibus corpori ſuo inuolutis trahunt inſtar equorum. Martial.lib.4. Quem nec rumpere nauticum, nec clamor ualet Helciariorum.

Hamiotæ dicuntur piſcatores, ab hamis, quibus utuntur ad capiendos piſces.

Horrearii appellantur horreorum cuſtodes.

Inſtitores, propriè dicuntur rerum delicatarum uenditores & negotiatores, quòd gerendis inſtent negotiis. Propert. lib.4. Mundus demiſſis inſtitor in tunicis. Ouid. Inſtitor ad dominam ueniet diſcinctus emacem.

Inſularii, inquit Budæus, dicuntur ab inſula, qui lingua uernacula Conciergi uocantur. eiuſmodi homines eſſe ſolent in domibus principum, quæ inſulæ plerunque ſunt, id eſt, a priuatorum domibus diſtinctæ.

Lactarii, qui cibos ex lacte conficiunt. Spartianus in Heliogabalo, Dulciarios & lactarios tales habuit.

Lachanopoles, olerum uenditor, qui & olitor, & olearius dicitur.

Lanarii, qui lanas curant. Plautus, Stat fullo, phrygio, aurifex, lanarius.

Lixæ dicuntur, qui aquas hauriunt. Seneca in Theb. Humilisque ſocerum lixa dominantem ſequar. Sylius, & inutile Marti Lixatum uulgus.

Libitinarij dicuntur, qui ex rebus funeralibus, & exequiis quæſtum faciunt. a Libitina dea ſepulcrorum, aut ſepulcro ipſo. uide Senecam.

Linteones, qui lintea conficiunt. uocabulum eſt Vegetii.

Lathomi dicuntur lapicidæ: & Lathomiæ dicuntur lapidicinæ, ubi eruuntur & cæduntur lapides. Thomos enim Græcè, ſectio dicitur Latinè.

Lenones, dicuntur illectatores, & productores meretricum, ab alliciendo. & eſt communis generis, quamuis etiã dicamus lena.

Librarii, qui libros uendunt. aliter bibliopolæ. Catullus, Nam ſi luſerit ad librariorum Curam ſcrinia.

Libratores, qui aurum, aut aliquid aliud ad libram expen

dunt. Theoderitus per Zenobium Acciaolum, Ille, inquit, qui ſcire amet, quot pondo cenſendá ſunt, uel aurea uaſa, uel argentea, uel nūmiſmata quæpiam pendenda, ea libratoribus defert.

Lanius, ſeu Lanio, qui carnes uendit in carnario: aliter dici poteſt Bouicida.

Lecticarii lecticarū curatores. Seruius Sulpicius, Meisq; lecticariis eum in urbem referre.

Lenobates appellatur uuæ calcator.

Limborarii, qui limbos conſuunt. Plautus, Textores limborarii. Eſt autem limbus ueſtimentum purpuram infernè conſutam habens.

Lintearii, qui lintea uendunt & cōficiunt, ut Linteones.

Lucernarii, anteambulones, & tediferi. appellantur & lucerniferi, & a Græcis daduchi, & dadurgi, tedifices.

Metallici, qui metalla eruunt; aut conficiunt. Plin. lib. 34. cap. 16.

Meſonauta, nomen eſt uilis mancipii in naui: diciturque is, qui iubente nauarcho quæque munia ſubire cogitur.

Mediaſtinus eſt mancipium abiectum, quod uiliſſima, & ſordidiſſima miniſteria obire domi cogitur: ut domum uerrere, purgamenta efferre, ligna congerere, & huiuſmodi alia facere. ita autem dicitur, quòd in media domo ad imperia omnium, nutusque excubare ſoleat. Horat. in Epiſt. Tu mediaſtinus tacita prece rura petebas.

Menſarii, & Menſularij dicuntur collybiſtæ, ſeu monetarij, & trapezitæ.

Muliones, qui mulorum habent curam. apud Martialem Mulio capitur pro eſſedario, ubi lib. 9. ait: Nec pigri rota quaſſà mulionis.

Manſuetarij, qui ſylueſtria animalia manſuefaciunt, & cicurant, & ex feris domeſticos reddunt. aliter Exarmatores dici poſſunt. Lampridius.

Mangones dicebantur magiſtri, & comptores formæ puerorum & puellarum, quos exponebant uenales. ſolebant enim artificio colorem corporis pulchrificare, quò facilius uenderent quos uolebant. hinc Mangonizare, eſt aliquid ornare ad alliciendos emptores.

Molitores, uulgò molendinarii, qui frumenta molunt in pistrino. aliter Pistrinarii dici possunt.

Mellatores, qui curam mellis & apum gerunt. aliter uocantur Apiarii. Volater. Ad hæc propellenda diligens mellator remediis instabit.

Machæropii dicuntur fabri gladiorum, quo nomine dictus est Demosthenis pater, quòd cultellos factitaret. machæra Græcè, Latinè dicitur sica, seu gladius.

Machærophori dicuntur hastiliferi, cuiusmodi sunt regii stipatores. Cic. ad Q. fratrem, Machærophoris centũ sequentibus miros risus nobis edidere.

Margaritarii, margaritarum, aliarumq; gemmarum uenditores, & negociatores. dicuntur & gemmarii.

Medicamẽtarii, & medici, a medẽdodicũt, qui morbis afferũt remedia. Plin. Herbarias & medicamẽtarias artes dixit.

Mellisones, seu mellarii, qui mella & apes curant. aliter mellatores & apiarii, ut iam diximus.

Mercenarii, qui caussa mercedis operam nobis præstant, a mercede hostimento.

Myropola, unguentorum uenditor: & myropolium, officina unguentorum & pharmacorum.

Nauta, seu nauita, magister & ductor nauis. eodem etymo uocatur nauclerus.

Nouaculari, qui nouaculas seu cultros rasorios conficiũt.

Organici, & Organarii dicuntur organorum artifices. Lucretius lib. 2. -organici quæ Nobilibus digitis expergefacta figurant.

Oeconomi dicuntur custodes, & dispensatores frugum, pecuniæ, omnium rerum, quas dominus possidet. unde oeconomia, rei domesticæ administratio.

Obstetrices, & obstetriculæ quæ parturientium curam habent, quòd sua peritia dolori obstent. unde obstetricare, est partum adiuuare.

Odorarii, qui odores conficiunt, & uendunt: a Græcis uocantur aromatopolæ.

Oenopola, uini uenditor: oenopolium, taberna uinaria. Plautus, Quũ a pistore panem petimus, uinũ ex Oenopolio.

Olitores, qui hortum oleribus consitum exercẽt, & cu-

rant. aliter uocantur hortulani. olitor etiam dici potest, qui uendit olera.

Ostiari, custodes ostiorum. uocantur aliter atrienses, æditui, ædituentes, æditimi, claustrarii, claustritimi, ianitores, liminarii, liminiarchæ, uestibularij.

Oxyporopoli, qui cibos uendunt aceto confectos. Plin. in eo usus est: Et Oxyporopoli seruant, addito dulci, ad crementum aceti temperantes. Et Oxypora dici possunt esculenta aceta condito. unde idem Plin. l. 20. c. 23. Id ipsum condimentis propè omnibus inseritur. Oxyporis etiā aptissimè.

Putearii, qui puteos excauant. Plin. lib. 31. cap. 3. Depressis puteis sulphurata, uel aluminosa occurrentia putearios necat. puteorum excauatores Græci Phreorychos uocant. eorum instrumentum dicitur Teuresis. organum, quo ex puteo hauritur aqua, celonium, uel ciconia. puteos aperire, apud iureconsultos est excauare. Celius lib. 6. cap. 17.

Proreta dicitur, qui proræ præfectus est, quemadmodum gubernator, qui puppi. Plautus in Rudente, Si tu proreta isti naui es, ego gubernator ero. Refero acceptum Budæo.

Pegasarii, dicuntur cursores, qui statis locis mansiones suas positas habent: quorum diuersoria Stathmi uocantur. Budæus.

Purpurarii, purpurarum piscium piscatores, qui & Conchyliarii dicuntur. possunt etiam dici Infectores purpuræ.

Pollinctores, dicuntur funerum curatores: pollincere enim est mortuum curare. Plautus in prologo Pœnuli, Eorum alter uiuit, alter est mortuus. propterea apud uos dico confidentius, quia mihi pollinctor dixit, qui eum pollinxerit. & in Sticho, Hodie pollinctura est. Mart. lib. 10.

Piscinarii, qui piscinas curant: cuiusmodi fuerunt Sergius Orata, & Licinius Murena, qui captorum piscium lætabantur uocabulis. L. quoque Philippus, & Hortensius piscinas habuerunt preciosissimis piscibus refertas, quos propterea Cicero piscinarios appellat.

Piscatores, qui pisces inquirunt. aliter uocantur hamiotæ, ab hamis, quibus esca opertis pisces decipiuntur.

Piscarii, qui pisces uendunt. Varro, Inter piscarios nemo uendebat.

Propolæ,

Propolæ, a Græcis dicuntur, qui à nobis reuenditores; qui aliquid præemunt, ut carius postea uendant. Lampridius, Imitatus propoalas circunforaneos, equos curules sibi comparauit. Vocantur aliter dardanarij, ut iam docuimus.

Pigmentarii, qui pigmenta uendunt, aut conficiunt. Hieronymus in Exod. Composuit & oleũ, & sanctificationis unguentum, & thymiamata de mundissimis aromatibus operę pigmentarij. Cęlius inter eos, qui corporis curam agunt, recenset tonsores, balneatores, pilicrepos, alipilos, mediastinos, mangones, coronarios, cosmetas, & id genus alios.

Promi dicuntur, qui præsunt promendis cibariis, aliisq; rebus domesticis. Ausonius, Promus quàm condus magis.

Pocillatores dicuntur pincernæ, & prægustatores, qualem poetæ fabulantur esse Ganymedem assistentem Ioui. aliter propinatores dicuntur. nam quamuis Propinare plerunque significet præbibere: aliquando tamen est dare bibere. Plin. lib. 21. cap. 20. Medici in uino decoquunt recens uel aridum, illinuntq;, uel spleneticis propinant ex aceto. Idem lib. 28. Artemon propinauit aquam è fonte noctu comitialibus morbis. Vbi (ut in plerisq; aliis locis) Propinare pro dare bibere ponitur. sunt tamen nescio qui ridiculi, qui nihil probant, nisi quod in putidis quibusdam auctoribus legerint: quasi uerò linguæ Latinę copiam debeant, aut possint circumscribere pomœriis suæ ignorantiæ.

Pistores, seu pisores dicuntur furnarij panifices, à pinsendo, qui proprio, & decenti epitheto uocantur farinulenti.

Pharmacopolæ, medicamentorum uenditores. & pharmacopolium amuletorum officina.

Præcones, enunciatores publici, qui iussu magistratus publicè aliquid enunciant. Hor. Vt præco ad merces turbam qui cogit emendas. Domesticus præco dicitur, qui se ipsum laudat.

Plumarij, qui acu pingunt. aliter uocantur polimitarij opus plumarium acu factum. Vitruuius lib. 6. de Architectura cap. 6. Non minus inquit pinacotheca, & plumariorum textrinę, pictorumq; officinæ uti colores eorum in opere propter constantiam luminis immutata maneât qualitate.

Panifices, seu panifici, qui panem conficiunt. panificiũ

panis confectio dicitur.

Pecuarii, pecorum custodes, qui & armentarii uocantur.

Pecuariam rem facere, est armenta gregesq; alere.

Pelliones, qui uestes pelliceas, aut alia quæuis opera pellibus conficiunt, phrygiones dicuntur, qui acu pingunt, aut uestes auro intexunt. Phryges enim primi inuenerunt aurum telæ intertexere.

Popinones sunt, quos tabernarios dicimus, uel luxuriosi, qui popinas amant: qualem Horatius uillicum suum arguit, quòd rure uelit redire Romam desiderio popinæ. Budæus decenti epitheto delicias uocat popinales.

Porcarii dicuntur porcorum custodes. alio nomine dicũtur suarii. Porculatio porcorum nutritio, & Porculena merces ipsius.

Portitores dicuntur transfretatores a portu. Virg. lib. 6. Portitor has horrendus aquas, & flumina seruat Terribili squalore Charon. Vocantur aliter Telonarii. Portorium merces, & stips, quam merentur.

Placentarii, qui placentas & cibos dulciarios conficiunt. uocantur etiam officinarii.

Proxenetæ, licitatores uendendarum, comparandarumq; mercium mediatores.

Quadrigarii, qui quadrigas agunt, aliter uocantur aurigæ & essedarii.

Quæstores, pecuniæ publicæ collectores, & qui curam habent ærarii. magistratus uocatur Quæstura.

Ratiarii, a rate, ut nauicularii a naue, dicuntur negotiatores, qui ex ipsa rate quæstum faciunt.

Salsamentarii dicuntur uenditores ciborum sale conditorum. alio nomine salarii.

Sandapilarii dicuntur rerum funebrium & exequiarum curatores. aliter uocantur uespillones, libitinarii, necrophori, & funerarii. est enim sandapila, auctore Fulgentio, ferrum, seu loculus mortuorum, quo non corpora nobiliũ, sed plebeiorum, atq; damnatorum cadauera portabantur. Sidonius, Hanc non uespillonum sandapilariorumq; ministeria ominosa simulauere. Suetonius scribit, cadauer Domitiani populari sandapila per uespillones exportatum.

Scripturarij dicuntur tabelliones, quos clericos & commissarios uocant: dicuntur & scribæ.

Suarii, qui sues pascunt. aliter uocantur porcarii, ut iam diximus.

Sagarii dicuntur, qui uendunt saga. est autem sagum uestis militaris, ut postea docebimus.

Salarius, qui cibos salsos uendit. Martialis, Quod uiles pueri salariorum

Scoparii dicuntur ministri, quorum interest pauimenta scopiis deuerrere, & mundare domum. propterea Hieronymus Aquilonem uiarum scopam appellauit, quòd difflando perpurget quidquid in uia puluerulentum obiacet. Vlp. de Tit. de fundo instrumen.

Segmentarii, qui aurum uestibus intertextunt: a segmentis, id est, bracteolis, orbiculisq; uariegantibus. Ouid. lib. 3. de arte.

Quid de ueste loquar? non iam segmenta requiro:
Nec quæ de Tyrio murice lana rubet.

Sellularii dicuntur, qui opus aliquod sedendo conficiunt: qui & sedentarii.

Sericarii, textores sericorum. sericati homines, pannis sericis induti.

Solearii, solearum sutores, qui & crepidarii dicuntur. Plautus in Aul. Solearii astant.

Statuarii, qui statuas fingunt, Græcè Idoloplastæ uocantur. quales fuerũt Lysippus, Praxiteles, Myron, Polycletus.

Suffarranei dicuntur, qui farra & frumenta in castra conuehunt, crebris & uilibus institorum uecturis.

Sutores dicuntur calceolarii, aut uestimentorum artifices, qui melius sarcinatores appellantur.

Sphæristerici, & sphæristæ dicuntur studiosi ludipilæ, & periti. sphærizo, id est ludo pila, sphæristeriũ, ludus pilæ. Lampridius in Alex. Post lectionẽ operã palæstrę, aut sphæristerio, aut cursui, aut luctaminibus mollioribus dabat.

Termularii dicuntur, qui thermis præsunt, & ex his quæstum faciunt.

Tonsores, lanæ, aut capillorum dicuntur incisores. Horat. in Epist. Si curtatus inæquali tonsore capillos Occurri,

rides. Hinc culter tonſorius dicitur.

Telonarij dici poſſunt tributorum collectores, qui & telones uocantur.

Veſpillones dicuntur funeratores, & curatores cadauerum. Suetonius in Domiciano, Cadauer eius populari ſandapila per ueſpillones exportatum.

Vinguentarij, qui unguenta exponunt uenalia, aut conficiunt. Plin. lib. 12. Ipſiq; ungentarii digerunt, haud difficulter. Idem lib. 31. Et unguentarij propter colorem eo maximè utuntur.

Viſceratores dicuntur carnium diſtributores, & uiſceratio ipſa diſtributio.

Vulnerarii, qui uulneribus medentur, ut chirurgi.

Vaſcularii, qui uaſa conficiunt, & uendunt, aurea & argentea. nam inter aurifices numerantur uaſcularij, cęlatores, inauratores, & bractearij.

Vinarii, uini uenditores, à Græcis œnopolæ dicuntur. Suetonius, Quum de uinariis, aut laniis ageretur, exclamauit in curia.

Vinitores, ruſtici uinearum cultores. Virgilius,

Aut cuſtos gregis, aut maturæ uinitor uuæ.

Vehicularii, uehiculorum ductores: Carrucarii, carrucæ: Eſſedarij, eſſedorum.

Vexillarij qui in exercitu ferunt uexillum: dicuntur etiã anteſignani, primipili & uexilligeri.

Veſtiſpici famuli, quorum intereſt mundare ueſtes dominorum. & ueſtiſpicæ ancillæ eodem modo dicuntur.

Veteramentarij dicuntur ſutores crepidarij, qui ueteres calceos reficiunt. Plautinus Euclio multa eiuſinodi commemorat in Aulularia, ubi ait:

Stat fullo, phrygio, aurifex, lanarius,
Caupones, patagiarij, induſiarij, flamearij,
Violarij, carinarii, manulearii, myrobrecharii,
Propolæ, linteones, calceolarii,
Sedentarii, ſutores, diabathrarii,
Solearii aſtant, aſtant molochinarii;
Petunt fullones, ſarcinatores petunt.
Strophiarii aſtant, aſtant ſemizonarii

Terceni quum ſtant Phylaciſtæ in atriis,
Textores, limborarii arcularii ducuntur.

DENOMINATIONES A NAturalibus, ſeu accidentariis caſibus.

AGrippæ dicuntur ab ægro partu, qui naſcuntur in pedes: quod eſt contra naturam, auctore Plinio lib.7, cap.8. quo modo genitum ferunt M. Agrippam.

Vopiſcum dixerunt unum ex geminis, qui recenti utero naſceretur, alio interempto abortu.

Planci, qui ſupra modum pedes planos habent, & plancæ tabulæ dicuntur planæ.

Panſæ à latis pedibus, & apertis. panſum enim apertum ſignificat.

Syllæ unde originem ſumpſerint, Macrobius lib.1. Satur. ſic refert: Bello Punico hi ludi primùm ex Sibyllinis libris ſunt inſtituti, ſuadente Cor. Rufo, qui propterea Sibylla cognominatus eſt: & poſtea corrupto nomine primus cœpit Sylla uocari.

Burri, a colore rufo, Pyrrhi Græcè dicuntur.

Galbæ, a colore auis, quæ Galbula dicitur.

Scauri, qui eminentibus ſunt talis.

Opiter appellatur, q. patre mortuo, & auo uiuo gignitur.

Cordus qui ſero naſcitur. unde corda frumenta, quæ ſero naſcuntur. & autumnale fœnum cordum dicitur.

Poſthumi, qui naſcuntur patre humato.

Cottæ ab iracundia, & oris toruitate dicti ſunt.

Scipiones à baculo, qui ſcipio dicitur. quoniam qui primus hoc meruit nomen, innitebatur baculo.

Lenates a frequenti uſu lenæ ueſtis.

Marcipor, puer, ſeu famulus Marci: ut Publipor, publii. Lucipor, Lucii. Plin. lib.33, cap. 1.

Vari dicuntur, qui crura habent obtorta, quiq; ſunt pedibus incuruis, & in ſe contractis. unde etiam uaræ manus. Ouidius lib. 9. tenuiq; a pectore uaras in ſtatione manus, id eſt, decuruas. Horat. lib. 1, Sermonum, Hunc uarum diſtortis cruribus. Martialis lib. 7. Vara uocat brachia palæſtritarum, quum aduerſarium amplectuntur. Vara nec in iecto cæromate brachia tendis.

Vaciæ dicuntur, quibus pedes & crura in exteriorem partem flectuntur, cuiusmodi fuisse legitur Seruilius Vacia, uir prætorius, Senecæ temporibus. Varro lib. 1. de re Rust. Cruribus rectis ac potius uaris, quàm uaciis. hinc etiam Vaciennorum cognomina fluxerunt.

Valgi dicuntur, qui diuersas suras habent, hoc est, in diuersum actas, ut sunt Lacertorum pedes, quorum pars intrà conditur, pars extra procedit. ualgi contrarij sunt uariis. habent enim suras altrisencus prominentes, & in diuersum actas, ut cancri, & lacertæ ipsæ, auctore Aristotele.

Varicosi, qui uenas habent plus æquo intumescentes in temporibus, uentre, testibus, inguine, sed maximè in cruribus. quod ex nimio labore solet nasci.

Plauti & Ploti dicuntur à planis pedibus.

Pilumni, qui pilum pistrinis inuenerunt.

Pisones, a pisis leguminibus, quæ optimè serebant, ut Fabij à fabis, Lentuli a lente, Cicerones a cicere.

Bubulci qui bubus optimè utebantur. Plinius.

Coclites uocantur, qui altero lumine orbi nascuntur, ut ille Horatius Cocles.

Lucini, seu lucinii, qui paruos utrinque habent oculos.

Petauri dicuntur homines agiles, qui per circulos se immittunt, nascunturq; sub Delphine. huiusmodi sunt histriones, funambuli, funerepi & saltatriculi. uocantur & petauristæ.

Labeones, labiæni, & labrosi, à prominentioribus labris. Lucretius l.4. simula Silene, At satura est labrosi Philœne.

Ectapeli dicuntur, quibus aliquid accidit præter communem naturæ modum. cuiusmodi fuit Eutimenis filius, quem Plinius scribit in tria cubita triennio adoleuisse, incessu tardum, sensu hebetem, & iam puberé factum uoce robusta, absumptum contractione membrorum subita, triennio circumacto.

Chilones dicuntur, qui sunt maioribus labris. aliter labeones dicuntur.

Cylones, qui sunt fronte prominentiores, & quasi extante. synonymicè frontones appellantur.

Simi, & simones, qui habent nares introrsum reflexas.

quod genus homines facilius ceteris fiunt polyposi. his con trarij sunt aquili, qui sunt naso forinsecus extento.

Benè nasati homines a Lampridio dicuntur mutoniati, ac benè mentulati.

Lusciosi, qui propter uitium oculorum parũ uident. Plau tus in Milite, Ædepol tu quidem cæcus es, non lusciosus.

Luscus, qui altero captus est oculo, qualis fuit Hannibal. unde Iuuenalis, Quum Getula ducem portaret bellua luscum.

Cæcus, qui utroque; aliter defioculus. hinc cæcare & cæcutire uerba descendunt.

Balbi, qui linguam habent impeditam, nec uerba debitè enunciant, ut qui laborant labdacismo, & iotacismo.

Blæsi itidem dicuntur, qui lingua hærent, quum syllabam syllabæ iungere properè non possunt. dicuntur a Græcis Thrauli. porrò Blæsitas non solum uitiũ est linguæ, sed etiã eorum, qui oblæsum gressum habent, unde & blæsi pro ualgis possunt accipi.

Atypi, qui non satis expedito plectro linguæ utũtur, quasi aerem non ferientes, uel quasi uerba non exprimentes. Budæus in annot.

Ancyloglossi, qui linguam habent astrictam membranulis quibusdam duriusculis, & breuioribus. quod uitium ancyloglossum dicitur, tuncq; naturale est. est & accidentarium; quum ulcus sub lingua cicatricem duriorem obduxit. auctor Budæus. est autem uinculum neruosum, quod Filum uulgariter nuncupatur.

Vacii, q pedes extrorsus obtortos habẽt, dicũtur & uacię.

Tragromaschali, qui uirus alarum olent. aliter Hicorsi. est enim Hircus fætor alarum, quem Plin. Alarum graueolentiam appellauit, & aliquando uirus alarum, a Græcis dicitur tragos, unde tragizontes pueri.

Ventriosi dicuntur, qui sunt uentre propenso & extante: dicuntur etiam uentrosi, & uentrigosi.

Cæsares hoc nomen traxerunt ab Africano Scipione, qui primus Cæsar, a cæso matris utero dictus est. desistant hallucinari, qui dicunt Iulium Cæsarem a cæso matris utero nuncupãtam: r a n quo tempore subigebat Gallias, matrem

DENOMINATIONES A GENERE.

AVus, pater patris. Proauus, aui pater. Abauus, pater proaui. Auia, patris, uel matris mater. Proauia, Abauia, Tritauia, ut proauus, abauus, tritauus se habent. Pater, qui genuit: Mater, quæ peperit. Patruus, frater patris. Patrueles, fratres filij duorum patruorum. Sorores, patrueles, filiæ duorum patruorum. Matertera, soror matris. Fratria, uxor fratris. Fratrueles, duorum fratrũ filij, qui & fratres patrueles uocantur. Socer, uxoris meæ pater. Prosocer, uxoris meæ auus. Socrus, uxoris meæ mater. Gener, filiæ meæ maritus. Progener, generi pater. Nurus, filij mei uxor. Nepos, natus ex filio meo, uel filia mea. Neptis, filia filii mei, uel filiæ. Nouerca, secunda uxor, quã pater ducit mortua prima, ex qua liberos habuerat. Priuigni, nati ex prima patris uxore: ut, Hippolytus Phedræ nouercæ priuignus. Amita, patris soror. Consobrini, geniti ex duabus sororibus, quasi consororini. Leuir leuiri, frater mariti mei. Maritus, uir uxoris: Marita, uxor uiri. Opiter, cuius pater mortuus est auo adhuc uiuẽte. Pappus, est auus. Ausonius, Pappos auiasque trementes. Patricius, senatoris filius.

OFFICINÆ ARTIFICVM.

SVtrina dicitur sutoris officina.

Tonstrina tonsoris.

Textrina textoris. Pl. Ipsa per se tenas ratio textrinæ.

Vstrina metallici. Plinius 36. cap. 21. In ustrina ter siccãtur, ita ut torreantur carbone puro.

Oenopolium officina uiuarii.

Laniena laniorum & bouicidarum.

Mycopolium unguentariorum, & pharmacopolarum.

Thermopolium officina, in qua esculenta & poculenta calida uenduntur, Plautus, Semper uideas bibentes in thermopolio.

Pinotheca, seu pinacotheca, pictorum est tabula, in qua pictæ tabulę reponuntur. Vitruuius lib. 6. Non minus pinacothecæ & plumariorum textrinæ, pictorumq; officinæ uti colores eorum in opere propter constantiam luminis immutata maneant qualitate.

REPOSITORIA DIVERSARVM rerum.

VEstiarium dicitur uestimentorum repositorium. Plin. lib. 15. Vestiarium contra teredines, ac noxia animalia, amurca aspergi.

Dactilotheca, gemmarum repositorium. Plin. lib. 36. Dactylothecam, inquit, primus habuit Romæ priuignus Syllæ Scaurus.

Panarium panis repositorium. Statius lib. 1. Syl. Hi panaria candidasque mappas Subuectant, epulasque lautiores.

Granarium, id est, horreum, seu repositorium granorum. Varo de lingua Latina, Panarium ubi panem seruabant: granarium, ubi granum: in quo aliqua conduntur, horreum.

Armamentarium repositorium armorum & nauium.

Bibliotheca librorum.

Atramentarium atramenti.

Calamarium calamorum.

Casteria instrumentorum nauticorum.

Myrothecium ubi unguenta conduntur.

POPVLI, ET HOMINES re aliqua insignes, & clari.

SCythæ equitatus & equorum gloria strepunt, inquit Plinius. equo insidere primi docuerunt Thessali. unde nata apud eos de Centauris fabula.

Seres orientales populi nobiles sunt uellere, ut iam docuimus.

Ithuræi, Medi, & Parthi sagittis. Lucanus lib. 7. Tunc & Ithuræi Mediq; Arabesq; soluto Arcu turba minax nusquam rexere sagittas. Catullus, Seu Sacas sagittiferosque Parthos.

Thusci haruspicio. Tibullus lib. 3. Vera monent Thuscis exta probata uiris. Vnde Hetruscum, aruspicem Vitruuius, Thuscum Sidonius uocant.

Hylas cestu, Phegeus palæstra, Lycus stadiis & cursu clari fuerunt. Ausonius, Clarus Hylas cestu, Phegeus catus arte palestræ, Clarus Olimpiacis est Lycus in stadiis.

Pollux palæstra. Statius lib. 2. Syl. Siue catenatis cur a-

tus membra palæstris Staret, Amyclæa conceptum matre putares.

Castor equis. Idem Statius lib. 5. Syl. non toties uictorem Castora gyro, Nec fratrem cestu uirides plausere Therapnæ. Ouid. Tyndaridæ fratres: hic eques, ille pugil.

Clari quoque fuerunt Marsi, Vmbri, Psylli, uenenis; Ægyptij, & Babylonii, astrologia; Lacones, breuitate; Scythæ, Cretenses, & Geloni, sagittis; Curetes, ære; Ægyptij, sistro; Tyssagetæ, & Lyrcæ uenatibus, quibus uiuunt; Bœotij, palæstra, & gymnicis exercitationibus; Athenienses naualibus; Lacedæmones, legibus; Græci, ingenio; Alexandrini, dolis; Berosus, astrologia; grammatica Apollodorus; Hippocrates, medicina; Archimedes, geometria; Euclides, numeris; Lyncæus, uisu; Chiron, & Alcon, arcu; Cicero, eloquio; Cyrce, uenenis; Crœsus, diuitiis; Nireus, forma; Execestides, peregrinatione; Amphion, & Orpheus, lyra; Aristeus, melle; Alcinous, hortis; Amazones, peltis & securi; Argus, uisu; Hānibal, stratagemate; Alexander, magnanimitate; Plato, & Aristoteles, philosophia; Arachne, lanificio; Archilochus, iambis; Tiphis, arte nautica; Cato, grauitate; Numa, religione; Regulus, fide; Scæuola, constantia; Rhadamantus, iudicio; Apelles, pictura; Praxiteles, sculptura; Traianus, bonitate; Apollonius, temperantia; Cyneas, memoria; labore Cleantes; Zoroastres, magia; Hippolytus, pudicitia; Manzus Florentinus, sphęristerio; Magiolinus, latrunculis; Scæuola, pila; arte citharœdica, Mitylenæi; tibiarum modulis, Thebani; Alexandrini, grammatica, geometria, & philosophia; arte statuaria, Athenienses; Crotoniatæ, medicina; Æginitæ, atheletica. Sidonius de quibusdam sic meminit:

Pollux tum cestu laudatus, Castor habenis,
Pallas tum cristis, Delia tum pharetris,
Alcides claua, Mauros tum lusit in hasta,
Archas tum uirga, Nebride tum Bromius. Item
Axe Pelops, cursu Hippomenes, luctaque Achelous,
Æneas bellis, spectatus Gorgone Perseus.

nunc lilia; Romanorum aquilæ; sus Phrygium; geminæ rotæ Corallorum; Thraciæ Mars; arcus & pharetræ Persarũ; Anglorum leones & rosæ.

DEORVM INSIGNIA.

Fulmen Iouis, tridens Neptuni, framea Martis, Herculis claua, Bacchi thyrsus.

REGES DIVERSARVM GENTIVM quibus nominibus appellantur.

Argiuorum reges dicuntur Abantiadæ, Persarum Achæmenidæ, Ægyptiorum Ptolemæi & Pharaones, Latinorum Murrhani, Albanorum Syluii, Syriæ Antiochi, Arabum Arabarchæ, Libycorum Libyarchæ, Thebanorum Labdacidæ, Parthorum Arsacidæ, Romanorum Imperatores, Augusti & Cæsares.

VOTA HOMINVM DIVERSA.

SCribit Plinius lib.7. L. Metellum decem maximas res optasse, utpote uoluisse primarium bellatorem esse, optimum oratorem, fortissimum imperatorem, auspicio suo maximas res geri, maximo honore uti, summa sapientia esse, summum senatorem haberi, pecuniam magnã bono modo inuenire, multos liberos relinquere, & clarissimum in ciuitate esse. quę omnia illi contigerunt.

Pyrrhum, Epirotarum regem, ferunt (ubi immolaturus tẽpla inuiseret) non regni ampliorem modum, non de hoste uictoriam, non gloriam illustrem, aut diuitias, sed sanitatem modò à diis comprecari solitum, ceu parte hac benè constitura, prosperius cessura uiderentur omnia.

Augustus Cæsar, quum LIV annum ageret, precatus est à diis Scipionis fortitudinem, beneuolentiam Pompeii, & Cæsaris fortunam. Plutar. De for. Rom.

Optabat Caligula unicam esse populo Romano ceruicẽ, quò facilius uno ictu obscindi posset. Votum hominis carnificis, & sanguinarij. Bap. Egnatius.

Darius, oblato sibi malo punico, tot optasse fertur zopyros, quot illic essent granorum. Idẽ dicebat se malle zopyrum unum incolumem habere, quàm uiginti Babylones occidere. Herodotus lib.3.

Martialis lib. 1. ad Frontonem uotum suum describit.

Optabat Horat. Tiburi, aut prope Galesum Calabriæ fluuium consenescere, his uerbis: Tibur Argæo positum colono, Sit meæ sedes utinam senectæ, Sit modus lasso maris & uiarum, militiæq;. Idem lib. 1. Car. optat mentem sanam in corpore sano.

Beatus Augustinus tria habebat in uotis, uidisse CHRISTVM in humana natura, Paulum de pulpito fulminantē, & spectabiles urbis Romæ triumphos.

Votum suum Tibullus sic exprimit:

Me mea paupertas uitæ traducat inerti,
Dum meus assiduo luceat igne focus.

Cricias tyrannus imprecabatur sibi Scopadum diuitias, liberalitatem Cymonis, & Agesilai Lacedæmonii uictorias. Plutarchus.

QVI DIV VIXERVNT.

VIxit Adam annis 930. Eua totidem. Seth 912. Enos filius Set 905. Caynam filius Enos 910. Malalehel filius Caynam 895. Iared filius Malalehel 962. Enoch filius Iared 965. Mathusalem filius Enoch 969. unde Mātuanus, Nestoreos annos & Mathusalemia sæcla. Lamech filius Mathusalem 777. Noe 905. Sem filius Noe 600. Arphaxat filius Sem 338. Sala filius Arphaxat 433. Heber filius Sale 467. Phaleg filius Iectan 239. Reuseu Ragau filius Phaleg 302. Saruch filius Ragau 230. Nachor filius Saruc 148. Thare filius Nachor 205. Aram pater Loth 205. Isaac Abrahæ filius 185. Iacob filius Isaac 175. Aaron frater Moysis 123. Iosue 110. Heli iudex 98. Salomon 94. Iob 183. Abraham 175. Thobias 112. Sara 127. Iudith 105. Moyses 120. Ex Plinio, Arganton Tartessiorum rex 150. Sylius libro 3. ait eum uixisse 300. ita scribens: Argantoanicos armat Carteia nepotes. Rex proauis fuit humani ditissimus æui, Terdenos decies emensus belliger annos. Mantuanus in Alphonso, Et uetus ille auri diues, ditissimus æui, Hesperiis quondam rex Argantonius oris. Cyniras rex Cypriorum 160 Ægimius 200. Epimenides Gnosius 157. Pictoreus Ætolus 300. Reges Arcadum 300.

Dando Illyricus 590. Impetris Pulutuniorum insulæ rex 800. Eius filius 600. Perpenna 98. M. Valerius Coruinus 100. Metellus pontifex 100. Liuia Rutilii 97. Statilia 99. Terentia Ciceronis 107. Clodia Opheli 115. Lucceia Mima 100. annis in scena pronunciauit. Emoliaria uixit 104. Samnulla 110. Stephanio ultra centum. Hiero ractor Siciliæ 80. Massanissa rex Numidiæ supra centum. Gorgias Leontinus 107. Xenophilus Chalcidensis 105. Herodotus scribit Æthiopes 130. annos transgredi. Hippocrates Cous 104. uel 169. Isocrates 100. Orbilius Beneuentanus 100. Sibyllæ Cumanæ diuturnam uitam ascribit Ouidius libro 14. his uerbis: nam iam mihi secula septem Acta uides: superest numeros ut pulueris æquem. Tercentum messes, tercentum musta uidere, Tempus erit, quum de tanto me corpore paruam Lõga dies faciet, cõsumptaq; membra senecta. De ea Statius libro 1. tu Troica dignus Sæcula, & Euboici transcendere pulueris annos. Fertur enim annos ab Apolline petiisse pro numero pulueris, quem manu prehenderat. unde idem Statius alibi, Vel quantos ego Delium poposci. Ouidius patrem suum 90. annos uixisse ait lib. 4. Tristium, dicens: Et iam compleerat genitor sua fata, nouemq; Addiderat lustris altera lustra nouem. Narcissus præsul Hierosolymitanus 116. Nestor 300. Iuuenalis Satyra 10. Rex Pylius (magno si quidquam credis Homero) Exemplum uitæ fuit a cornice secundæ. Felix heu nimium, qui per tot sęcula mortem Distulit, atque suos iam dextra computat annos. Tibullus lib. 4. Vixerit ille senex quamuis dum terna per orbem Sæcula fertilibus Titan decurrerit horis. Idem, Terna minus Pyliæ miretur sęcula uitæ. Propertius lib. 2. Nestoris est uisus post tria sæcla cinis. Idẽ, Ad me ab amore tuo deducet nulla senectus, Siue ego Titonus, siue ego Nestor ero. Oui. in Met. & si quẽ potuit spatiosa senectus Spectatorem operum multorum reddere, uixi Annos bis centũ, nunc tertia uiuitur ætas. Antonius abbas 105. Alexander episcopus Alexandrinus 98. Alexander episcopus Const. 94. Agilus abbas 100. Titus Pauli discipulus 101. Democritus 109. Paulus primus eremita 113. Paconius abbas 110. Prosdocimus episcopus 114. Vandegisillus comes Pa

latinus 92. Florẽtinus presbyter 123. Guarinus præſul Bononiẽſis 110. Viuẽtius cõfeſſor 120. Homerus poeta 108. Hieronymus 98. Helias abbas 110. Hor abbas 90. Heroinus 304. Ioan. de tẽporibus 361. de hoc Ioanne intelligit Mantuanus in Alphõſo, dicens: Et quẽ fama refert hyemes Vidiſſe trecẽtas. Maurus abbas 92. Maurilius epiſcopus 90. Romualdus eremita 120. Antonius Caſtor 100. Cyrus epiſcopus 112. Zancles Samothracenus 104. Pollio Romulus 190. Saturninus Voluſius 136. T. Fullonius 157. Artaxerxes 94. Plato 81. Cęlius ſcribit Marin quendam uixiſſe annos 123. cuius antica corporis humana fuerint, poſtica equina. Hyperborei populi mille annis uiuunt. Galenus uixit 140. Tithonus (ut fabulantur poetæ) ab Aurora adamatus, & in cælum relatus, illiusq; ſucco perfuſus, ad tantam peruenit ſenectutem, ut tandem optauerit uerti in Cicadam; Lucianus, Atq; ultra Tithonum uiuebat ſenex. Statius libro 4. Sylu. Annos perpetua geres iuuenta, Quos fertur placidos obiſſe Neſtor: Quos Tithonia computat ſenectus. Propertius lib. 2. At non Tithoni ſpernens Aurora ſenectam. Dorotheus præſul Antiochenus 119. Tyro Tullius Ciceronis libertus 190. Theremon hæremita 100. Carneades philoſophus 100. Cirnæ Indorum viuunt 140 Terentius Bononienſis 100. L. Tertuleia Ariminẽſis 137. Symon Cleophæ epiſcopus Hieroſolymitarum 120. Cronius Anachoreta 155. Apollonius Thyaneus 100. Seneca Cordubenſis 114. Patricius 11. Niuernenſis epiſ. 122. Gartius Aretinus 104. Richardus quidam tẽporibus Caroli Magni 400 Helias Anachoreta 120. Hugo ſucceſſor S. Bernardi 117.

Porrò pleraque ſunt animalia, uitam hominis longè ſuperantia, ut Cornices, Cerui, Corui, Phœnices. de quibus ſic apud Eraſmum ſcribit Heſiodus:

Ter tria, ſæcla hominis transmittit garrula cornix.
Quattuor at peragit cornicis ſæcula ceruus.
Ceruinam ætatem coruus ter præterit ater.
Coruinos annos nouies agit indica Phœnix.
Atqui criſpicomæ ſoboles Iouis alma tonantis,
Egredimur decies Phœnicia ſæcula nimphæ. Item
Ter binos deciesq; nouem ſuperexit in annos,

Iusta senescentum quos implet uita dierum.
Hos nouies superat uiuendo garrula cornix.
Et quater egreditur cornicis sæcula ceruus.
Alipedem ceruum ter uincit coruus: at illum
Multiplicat nouies Phœnix reparabilis ales,
Quam nos perpetuo decies præuertimus æuo
Nymphæ Hamadryades, quarum longissima uita est.

DE TEMPORE, ANNIS, ET DIEBVS.

QVoniam autem de longis uitæ spatiis locuti sumus, commodum uidetur, ut uariam annorum, & dierum obseruationem subiiciamus. annus triplex est, magnus seu Platonicus, solaris duodecim mensium, Lunaris seu menstruus unius mensis. annum alij æstate unum terminabant, alterum hyeme. alii quadripertitis temporibus, sicut Arcades, quorum anni trimestres fuerunt. quidam Lunæ senio, ut Ægyptii, quorum anni fuerunt menstrui. hinc fit, ut apud eos aliqui singula annorum millia dicantur uixisse. Sed hic oritur scrupus, fuerint ne anni primi sæculi nostris similes. nam fabulosum uidetur plerisq; Mathusalem & alios prius enumeratos uixisse tot annos. constat in primis neq; menstruos fuisse, neq; trimestres, uel hoc uno argumento, quòd legamus Salomonem anno XII. ætatis filiũ suscepisse. quare credibile est, aut pares nostris, aut non multo minores extitisse. Nec minus uaria extitit dierum, quàm annorum obseruatio. Babylonii inter duos Solis exortus diem faciunt: Athenienses inter duos occasus: Vmbri a meridie in meridiem: uulgus omne a luce ad tenebras: sacerdotes Romani, item Ægyptii, & Hipparchus a media nocte in mediam. auctor Plinius.

QVI MVLTOS HABVERUNT liberos.

ADam præter Seth, Abel, & Cain habuit 30. liberos. Iayr, septimus iudex Israel, 30. filios. Thespis Atheniensis 50. filias, a quarum nomine Musæ Thespiades appellatæ sunt. Roboam habuit uxores 10. concubinas 30. filios 28. filias 40. Artaxerxes, Xersis filius, habuit ex pellicibus 110. liberos, ex iusto matrimonio 3. Atila rex

Hunnorũ 60.liberos. Danaus 50. filias. Ægisthus totidẽ filios. Eutyce mulier 20. filios. Combe mulier heroina, cui cognomen fuit Chalcidi, uiro coniuncta centum liberos enixa est. unde adagium apud Eras. tanquam Chalcidice peperit nobis uxor. Niobe Tantali filia habuit 14. Massanissa rex Numidiæ 44. auctore Eutropio. Puella quædã Longobarda 7. pueros uno partu peperit sub Agelmundo rege, quos omnes in piscinam coniecit. auctor Paulus Diaconus. Gilipus Arcadius 9. liberos habuit, quos (ut inquit Virg. lib. 12.) fida crearat Vna tot Arcadio coniux Tyrrhena Gilippo. Vix quisquam crederet Herotymum sexcentos ex diuersis pellicibus habuisse liberos, nisi Iustinus ex Trogo scriptum reliquisset, in epitome lib.39. Priamus ex Hecuba coniuge habuit 19. liberos, ex aliis pellicibus 31. Gedeon iudex Hebræorum 70. quos omnes Abimelech, filius nothus Gedeonis, occidi fecit. Achab 70. ut habetur cap. 10. quarti Regum. Barrabas uicecomes in Italia 30. liberos suscepit. Conradus Moscouiæ dux 80. ex quibus quattuor tantùm legitimi fuerunt. Scilurus 80. mares filios habuit. Plutarchus in Apoph.

QVI SENES GENVERVNT.

ADam filium Seth anno 130. Abraham anno 100. Sara 90. Seth genuit Enos anno 105. Enos Caynam anno 90. Caynãm Malalehel 70. Malalehel genuit Iared anno 65. Iared genuit Enoch anno 162. Enoch Mathusalem 65. Mathusalẽ Lamech anno 187. Lamech Noe filium anno 180. Noe Sem, Cham, & Iaphet, quum esset 500. annorum. Scribit Plinius Massanissam post 86. annos generasse filium Methymathmum; Catonem Censorium octogesimo exacto è filia Salonii clientis sui; Corneliam è Scipionum gente, Volusium Saturnium post annum 62.

FRATRES VTERINI.

Hercules, Iphiclus, Apollo, Diana, uterini fuerunt.

SPVRII, ET NOTHI.

ANtiphates filius fuit nothus Sarpedonis: Virg. lib. 9. Æneidos, Et primum Antiphaten (is enim se primus agebat) Thebana de matre nothum Sarpedonis alti. Plutarchus scribit Homerum natum ex adulterio Crithei-

dis matris. & Themiſtoclem ex adulterio matris, cui nomen fuit Abrotonum.

Æneas ex adulterio Anchiſæ cum Venere apud Simoentem. Virgil. Tu ne ille Æneas, quem Dardanio Anchiſæ Alma Venus Phrygii genuit Simoentis ad undam? Ariſtonicus rex Pergami filius fuit Eumenis ex pellice. Ariſteus Apollinis, ex nympha Cyrene, Penei fluminis filia. Hercules Iouis, ex Alcmena Amphitryonis uxore.

Democoon, & Doryclus Priami, itidem ex pellicibus.

Lithyerſes nothus fuit Midæ regis. Theſeus, & Romulus (inquit Plutarchus) ambo quum ſpurii forent, exiſtimati ſunt à diis immortalibus procreati. Iugurtha nothus fuit Manaſtabalis fratris Micipſæ regis Numidarum. Manfredus Frederici imperatoris. Ioan. Andreas patre Andrea presbytero, & matre concubina natus eſt. Petrus Comeſtor, Gratianus, & Petrus Lombardus itidem fuiſſe dicuntur nothi. Albanus martyr inceſtu patris cum filia.

DE VIRTVTVM, ET DOCTRINAE PRAEMIIS HISTORIA.

STATVAS QVI MERVERVNT.

SEſoſtris, rex Ægypti, ſtatuam præclaris facinoribus, & bellica uirtute apud ſuos adeptus eſt.

Ariſtogitoni, & Armodio ſtatuæ ab Athenienſibus erectæ ſunt, quòd Athenas ipſas tyrannide Piſiſtrati liberaſſent. Plin. lib. 34.

Aſtylo Crotoniatæ, quum tribus continuis Olympicis uiciſſet ſtadio, poſita eſt ſtatua.

Autolycus Pancratiaſtes ſtatuam habuit in Prytaneo: teſtis apud Volaterr. Pauſanias.

M. Porcius Cato fuit Rom. adeò gratus, ut ſenatus ſtatuam ei conſularem in tēplo collocauerit, cum inſcriptione reſtitutos ab eo mores teſtante. Plutar. in Catone Cenſore.

Titum Corũcanium quum Tenſa illyricorum regina libe rius locutum occidiſſet, mortuum ſenatus ſtatua decorauit. Plin. lib. 24. cap. 6.

Demetrius Phalereus, auditor Theophraſtri, ab Athenienſibus (quorum remp. ſumma uirtute, ac prudentia decem annos adminiſtrauerat) CCCLX. ſtatuis honoratus eſt. quas quum poſtea inuidia diſieciſſent, ſatis habuit hæc dicere: At uirtutes non euerterunt, quarum gratia eas erexerant. Laertius & Plinius.

Eunomio Locrenſi artis citharœdicæ præſtantia ſtatuam peperit, quam Volaterranus adhuc in Italia Locris oſtendi teſtis eſt. Euthymius apud Plinium legitur.

Meruit & ſtatuam Athenis Fauorinus philoſophus, quæ (quum in odium Hadriani ueniſſet) diſiecta eſt. Philoſtratus apud Volat.

Verrius Flaccus grammaticus, nepotum Auguſti præceptor, ſtatuam habuit in Præneſte oppido. Tranquil. de illuſt. Grammat.

Iſocrates orator Athenienſis ſua eloquentia ſtatuam in Olympia meruit.

M. Claudius Marcellus, quum propter Gallos iuxta Padum, & Hannibalem apud Nolam ſuperatos, oppugnatas item Syracuſas, in premium uirtutis ſtatuam habuit in æde Palladis cum epigrammate.

Mucio Scæuolæ (qui coram Porſena, Etruſcorum rege, Romam obſidente dextram flammis admouerat, urbéq; obſidione liberauerat) Romani ſtatuam erexerunt, eique prata dederunt trans Tiberim.

Ptolemæus Philopator Homero poetarum maximo templum cum ſtatua dicauit. Ælianus apud Volater.

Oppianus poeta ex Anazarbo Ciliciæ ciuitate (qui de piſcibus ſcripſit) a ſuis ciuibus magnifica ſtatua honoratus eſt, cum hoc elogio: Oppianus ſum ſuauiloquens uates, quem crudelis, atq; inhumani inuidia fati ante diẽ eripuit: quòd ſi longius in luce moras dediſſet, nullus mihi par gloria mortalium in terris foret. Volat.

Horatio Cocliti ſtatua poſita eſt, quòd Etruſcorum aciem in ſublicio põte ſolus ſuſtinuiſſet, donec pons a tergo

interrumperetur, quocum in Tiberim decidit. Plutarchus ait fuisse positam in æde Vulcani.

Pausanias Cleombroti filius, quũ præclaris facinoribus Lacedæmones sibi demereuisset, statua ab eisdẽ honoratus est: quam tamen postea euerterunt, quòd arripere tyrannidem uoluisset. Thucydides lib.1.

Phryne meretrix statua donata est ob formam & pulchritudinem, cuius causa prius in iudicio fuerat absoluta, quũ tunicam a pectore deduxisset. Quinctil. lib.2.

Claudio Secundo Romanorum imperatori statua cum aureo clypeo erecta est, quòd Gotthos, Macedoniam uastantes, magna attriuisset clade. Eutropius.

Epicurum Atheniensem philosophum ob doctrinã statuis æreis patria decorauit. Tortellius.

Iosephus Iudæus, propter libros de captiuitate Iudaica scriptos, statuam Romæ obtinuit.

Minutio Augurino statua extra portam trigeminam erecta est a populo stipe collata, quòd farris precium in trinis nundinis ad assem redegisset. Plin lib.18.cap.3.

Trebius in Ædilitate assibus populo frumentum præstitit, quam ob causam & ei statuæ in Capitolio & Palatio dicatæ sunt. Plinius ibidem cap.3.

Notatum est ab auctoribus L. Actium poetã in Camœnarum æde maxima forma statuam sibi posuisse, quum breuis admodum esset. Plin. cap.5. lib.34.

Numa quoque, & Seruius statuas apud Romanos sua uirtute meruerunt. auctor Plinius.

Hominum primus & auream statuam, & solidam Gorgias Leontinus Delphis in templo sibi posuit. Plin.cap.4. lib.33.

Mithridates Platonis gloria motus eidem statuam dicauit, egregium Sylonis opus, quam hoc modo inscripsit: Mithridates, Rhodoatæ filius hãc Platonis imaginem Musis dicatam erexit. auctor Plutarchus.

Clœliæ uirgini Romanæ equestris statua posita est in uia sacra, quòd armata & equo insidens Tiberim traiecisset, ad declinandam uim Porsenæ Etruscorum regis. Liuius lib. 2. & Plut. in Parall.

Plutarchus in uita Publicolæ ait positam fuisse Porsenæ

ſtatuam iuxta curiam.

Athenienſes Phocioni ſuo principi mortuo æream ſtatuã dicauerunt, ob plurima in remp. beneficia, inuentaſque eius reliquias publicis ſumptibus tumulo mandauerunt. Plutarchus in eius uita.

Cheronenſes ſtatuam lapideam in foro prope Liberum patrem publicè Lucullo conſtituerunt. Put. in Cimone.

Mortuo Demoſtheni Athenienſis populus erexit ſtatuã, cui hoc inſcripſerunt: Si pares ingenio uires Demoſthenes habuiſſes, nunquam Græciæ dominatus fuiſſet Macedo. Plutar. in eius uita.

Canoni Athenienſium duci & Euagoræ poſitæ ſunt ſtatuæ prope Iouis ſeruatoris ſimulacrum. Plutarchus in Euagora. Idem in Alcibiade ait multas Athenis ſtatuas Mercurio fuiſſe erectas.

Polydamas Herculani roboris athleta, qui leonẽ in Olympia inermis iugulauit, & correptum inuſitatæ magnitudinis taurum, quamuis prærabido impetu proſilientem retinuit, quadrigasq́; tota ui concitatas altera manu remoratus eſt, ſtatuam meruit in Olympia. Cœlius lib.7. cap 56.

Cylon quamuis tyrannidem affectaſſet Athenis, nihilominus tamẽ ob excellentẽ formam (quæ nullum non allicit) ſtatua ænea honeſtatus eſt. Cœlius lib.13. cap.7.

Octauio oratori Romano S.P.Q.R. ſtatuam erexit, quòd legatus ad Antiochum miſſus, regem ipſum reſpondere ſine cunctatione & mora compuliſſet. Plin. hoc aſcribit Cn. Popilio. Crinitus lib.7 cap.3.

Veſtritius Spurinna Lyricus poeta in Bructerum regem imperator conſtitutus, parta uictoria triumphalem meruit ſtatuam. Plin. Iunior. epiſt.7. lib.2.

Nerua Cocceius imperator ſtatuas, & imagines Soſiæ, Palmæ, & Celſo conſtituit; quos uiros præ ceteris coluit, & ſummo in honore habuit. auctor Dion Caſſius.

Archias Hyblæus, quum tres ordine Olympia ſimul, & Pythia uiciſſet, ſtatuam cum epigrammatis inſcriptione meruit. Volat. in Phil.

Arcadius, & Honorius petente ſenatu ſtatuam Claudiano poetæ Alexandrino in foro Traiani collocari iuſſerunt.

Iunio Rustico philosopho statuam erexit M, Antonius imperator. Capitolinus.

Mantuani mortuo Virgilio multis pòst sæculis statuam in celebriore suæ urbis loco erexerunt: tanti adhuc uiri memores, quem multis antè diebus suffocauerant Parcæ. Pontanus de Obedientia.

Beroso ob uerissimas rerum prædictiones statuã posuere Athenienses inaurata lingua. Plin. lib.7.

Antonio Musæ medico Romana ciuitas statuam Æsculapio proximam locauit, ob Augustum morbo sanatum. Suetonius in Augusto.

Caia seu Tanaquil mulier laudatissima, & Tarquinii uxor statuam in templo meruit.

M. Atilius Glabrio, quum apud Thermopilas Antiochũ Asiæ regem deuicisset, compos uoti factus, statuam auratã patri erexit in æde Pietatis, quod nemini antea Romæ contigerat. Liuius lib.4. Valerius de Institutis antiquis.

DOCTI VIRI HABITI IN magno precio, & honore.

QVanti olim æstimatæ sint bonæ litteræ, quantumque doctis sit concessum, nullo certius argumento, quàm sequentibus patet exemplis. Scipio Africanus statuã Ennii poetæ (quem in suis expeditionibus comitem semper habuerat) sepulcro suo imponi iussit, cui uiuenti hortos suis proximos donauerat. Ouidius lib.3. de Arte. Politianus in Nutricia.

Alexander Magnus capto inter spolia Darii Persarum regis unguentorum scrinio (quod erat auro, gemmis, ac margaritis preciosum) libros Homeri (quos tanto dignos loculo existimabat) inclusit. Plin. lib.7. cap.29.

Idem, quum Thebas euerteret, & in omnes sine discrimine sæuiret, Pindari uatis penatibus parci iussit.

Idem Aristotelis præceptoris sui nomini Patriam condidit, eiq; multa hominum millia parere iussit, ad scribendos rerum naturalium libros.

Archilochi poetæ interfectores Apollo arguit Delphis.

Sophoclem tragicum poetam defunctum sepeliri Liber

pater iussit, obsidentibus mœnia Lacedæmoniis, & Lysandro eorum rege in quiete sæpius admonito, ut pateretur humari delicias suas. Lysander, ubi intellexit Sophoclem mortuum, pacem funeri dedit. Solinus.

Platoni, Siciliam uenienti, Dionysius tyrannus quamuis ad superbiam sæuitiamq; natus, uittatam nauem misit obuiam, & egredientem in litore quadrigis albis excepit. Plutar. in Dione.

Annicetus Cyreneus eundem ab Æginetis captum, & inter mancipia uenalem expositum, ne quid indignum pateretur, Minis aliquot mercatus est, & honesto comitatu Athenas ad suos remisit. quam pecuniam, quum à Platone sibi remissam intellexisset, Profectò, inquit, peccatum uideri potest, quòd maiore summa nō iuuerim tātum uirum. Guarinus Veronensis & Pont. de liberalitate.

Platonem ipsum tanti fecit Aristoteles discipulus, ut nomini eius aram in templo construxerit, statuamque consecrauerit: in qua scriptum erat hunc esse illum, quem probi omnes meritò debeant & imitari, & commendare. unde extant Criniti uersus in Parthenicis: Hæc illa est ara floribus redimita suaue olentibus: Quam gratus bene merenti statuit discipulus seni, Tituloq; hoc testatus animum suum, atque officium, Platonem probandum probè a probis.

Viginti talentis unam orationem uendidit Isocrates.

Æschines Demosthenis orationem (qua tamen in exilium pulsus fuerat) coram amicis laudauit in sua calamitate.

Athenienses Thucydidem, rerum suarum scriptorē, ab exilio reuocauere, eloquentiam mirati, cuius uirtutem damnauerant.

Menander, comœdiographus, ab Ægypti regibus, per legatos magnis præmiis inuitatus est.

Cn. Pompeius Posidonii sapientiæ professoris domum intraturus, fores percuti de more a lictore uetuit, & fasces lictorios ianuæ submisit is, cui se oriens occidensq; submiserat. uide Strabon. lib. 11.

Augustus carmina Virgilii cremari contra testamēti eius uerecundiam uetuit. eidem in theatro recitanti uniuersus populus R. perinde ac imperatori assurrexit. hactenus Pli-

nius lib. 7. Eiusdem Virgilii diem natalem (qui fuit Octobris idibus) quotannis celebrabat., & quibusdam uelut cæremoniis uenerabatur. Sylius.

Constantinus imperator Ablabium Ægyptium philosophum, prætorii sui præfectum, & unà cum Constantio filio imperij rectorem constituit. Eunapius apud Volat.

Frontoni philosopho M. Antonius princeps statuam erigi fecit, auctore Capitolino, quem Augustus quoque consulari ornauit dignitate.

Anaxenori cytharœdo è Tyana ciuitate M. Antonius tributa quattuor ciuitatum legenda præbuit, Strabo libro 14.

Augustus Alexandrinis (in quos bellum gerebat) tribus de causis fassus est se pepercisse; ob Alexandri memoriam, urbis pulchritudinem, & amorem Arrii philosophi. Plutarch. in uita Antonii.

Iam diximus erectam Claudiano statuam Arcadii, & Honorii imperatorum patrocinio.

Dionem Prusiæum sophistam, & philosophum Traianus curru suo plerunque dignatus est, Romam etiam ingressus cum triumpho. Suidas apud Volat.

Artaxerxes, rex Persarum, Hiscani, præfecto Hellesponti, litteras scripsit, ut Hippocratem medicum quibuscunque fieri posset præmiis in familiam suam inuitaret. epistola ad hunc ferè modum se habebat: Rex regum magnus Artaxerxes Hiscani S. Hippocratis medici, Æsculapio prognati, ad me fama peruenit. da igitur operam, ut aurum illi tribuas quantum cupit, aliaq; item, quorum indiget, & ad me mittte. erit enim par honore summis in Perside uiris, & siquis alius fuerit in Europa uir clarus, hunc amicum nostræ domui redde, nec parce pecuniis: Eidem Hippocrati ab Illyriis redeunti eosdem honores, quos Herculi, decreuit Græcia ob prædictam pestilentiam. Suidas.

Iunio Rustico philosopho M. Antonius imperator publica omnia, priuataque consilia solebat credere: quem postea consulatu, & mortuũ statua decorauit. Iulius Capitolinus.

Ciceronem ab urbe pulsum Pomponius Atticus sestertiis ducentis, & quadraginta millibus iuuit, & prosecutus est. Cor. Nepos in uita Attici.

Oppianus poeta, quum Antonio imperatori, Seueri principis filio, poema de piscibus nuncupasset, ab eo totidem aureis donatus est nummis, quot illic erant uersus. Volat.

Daniel propheta Cyro rege (quem theologiæ mysteria perdocuit) familiarissimè utebatur. auctor Theoderitus Cyrenensis.

Cleombrotum medicum Ptolemæus rex centum donauit talentis, seruato Antiocho rege patre suo. Habeo codicem Plinianum in alterutro libro mendosum: nam lib.7. & cap. 37. hoc de Cleombroto scribit; libro uero 19 & cap.1. de Erasistrato. uide Budæum lib.2. de Asse.

Olim tantus erat artis oratoriç quæstus, ut Gorgias Leontinus auream statuam & solidam sibi posuerit Delphis. Plinius cap.4.lib.33.

Athenienses, ut iã diximus, Demetrio Phalaræo CCCLX. statuas erexerunt.

Zeusis tantas opes arte picturæ sibi comparauit, ut in ostentatione earum Olympiæ aureis litteris palliorum tesseris intextum nomen suum ostentaret. Plin.lib.35.cap.10.

Pamphilus pictor neminem docuit minoris talento annis decem, quam mercedem Apelles, & Melanthius ei dedere. Plin.lib.35.cap.10

Apelles Alexandro Magno adeò charus extitit, ut rex Cãpaspen amasiam suam liberali forma puellam eidem dederit. Plin. ibidem.

Attalus rex unicam tabulam Aristarchi pictoris centum talentis emisse dicitur.

Argonautas, Cycliæ pictoris tabulã, talentis CXL. mercatus est Hortensius orator. Plin lib35.cap.11.

Zenonem philosophum Athenienses tanto honore prosecuti sunt, ut apud eum claues urbis deponerẽt, ipsumq; ornarent aurea corona, & imagine ærea. Laertius.

Plinius Iunior referebat potuisse se (quum procuraret in Hispania) uendere suos commentarios Largio Licinio quadringentis millibus nummûm. Quis nunc regum (inquit noster Budæus) emere bibliothecam confertissimam decem aureorum millibus uelit, quanti a Plinio ciuis unus priuatus regesta quædam extemporanea licitari ausus est.

Plin. lib.3. Epist.

Philippus Macedo, Amyntæ filius, quamuis omni fermè tempore negotiis belli esset implicitus, nunquam tamen a liberali musa, studiisq; humanitatis recessit. propterea scribens ad Aristotelem gloriabatur natum sibi Alexandrum tanti philosophi tempore, a quo doctrinam imbiberet cum uirtute. epistola autem extat apud Gellium lib.9.

Lenæus ludi magister in urbe Roma a Pompeio ob ingenium manumissus est. Plin. de illust. grammat.

Ouidius, quum septem annis apud Getas in exilio durasset, diis iubentibus in fata concessit kal. Ian. cui mortuo gens illa, quamuis barbara, & inelegans, & a mansuetioribus musis prorsus aliena, solennes tamen exequias celebrauit, & sepulcrum erexit magnificum. Pontanus de Magnificentia.

Quid? non ne mirum est, histriones maiore quondam in precio habitos, quàm nunc habeantur uel egregiè litterati; quum Roscio actori Theatrico annulum aureum cum censu equestri donauerit Sylla? quem etiam ferunt mercedem diurnam de publico mille denarios sine gregalibus accepisse. Tullius quoque elegantissima oratione populum R. obiurgauit, quòd Roscio gestum agente tumultum mouisset. Macrob. lib 3. cap.7.

Decius Laberius quum in spectaculis mimos suos egisset palàm, donatus est quingentis sestertiis, cum annulo aureo, qui erat insigne census equestris. auctore Tranquillo.

Alcibiades ambitione quadam munera in Socratem congerebat, dignam uiri doctrinam multò amplioribus existimans. Cælius lib 11. cap.73.

Euripides tragœdiographus Archelao Macedonum regi sola uirtutis admiratione fuit familiaris, adeò, ut frequentibus conuiuiis ab eo exceptus fuerit, & aureo donatus poculo. in eius quoque gratiam Syracusani plerosque Atheniensium (qui apud se seruitutem seruiebant) libertate donatos, domum incolumes remisere. Cælius lib.13. cap.7.

Iulius Calidius poeta, quum a P. Volusio in proscriptorum numerum relatus esset, ab Attico propter ingenium, & elegantem eruditionem, absolutus est. Cor. Nepos in

uita Attici.

Cor. Gallus elegiographus fauore Augusti ad præfecturæ gradum conscendit, tribunusq; cohortium effectus est. Crinitus.

Vespasianus tantum concessit Saleio Basso poetæ Lyrico, ut propter ingenium singularemq; eruditionem auri quinquaginta sestertia eidem sit elargitus. Tacitus in Dial. de Orat.

Statium Domitianus magnifico atque apparatissimo donauit conuiuio, coronaq; insigni, & aliis muneribus honestauit. Crinitus de Latinis poetis.

Eiusdem imperatoris beneficio Sylius ad tertium consulatum prouectus est. unde Martialis, Augusto pia tura uictimasq; Pro nostro date Sylio Camœnæ: Bissenos iubet en redire fasces, Noto consule nobiliq; uirga &c.

Sertinius uir clarissimus tantum concessit Martialis ingenio & doctrinæ, ut ei adhuc uiuenti imaginem more ueterum in sua bibliotheca posuerit. Crinitus.

Ausonius Cæsaris Gratiani (cuius filium Gratianum iuniorem erudierat) beneficio & honestissimis suffragiis dignitatem adeptus est consularem. Idem.

Aurelius Prudentius beneficio Theodosij imp. ad præfecturam militiæ perductus est. Crinitus.

Lampsaco, urbi Hellesponti, propter Themistoclem pepercit rex Persarum. Marcell. lib.22.

Phalaris Agrigentinus tyrannus aliàs sæuissimus templũ Sthesichoro ædificandum curauit, suasitque diuinos illi honores in urbe patria habendos, quem tamen olim capitalem inimicum habuerat, Pontan. de Obed.

Democedes medicus a Dario (quem sanitati restituerat) duobus aurearum compedum paribus & ab uxoribus ipsius Darii aureis phialis donatus est. auctor Herod. in Thalia.

Matthias, rex Pannoniæ, Ioan. Monteregium hominem Germanum, & Ephemeridum scriptorem, multis auxit honoribus & diuitiis. Volater.

Quum Hermolaus Barbarus Venetorum legationes obiret in Italia, & ad urbem Florentiam accederet, Laurentius Medices tanto uiro cum multis amicis obuiam proces-

ſit, quamuis podagricus, eumq; in Caiana uilla honorificẽtiſſimè excepit, quam cum inſtructiſſima bibliotheca eidem obtulit. Crinitus cap. 9. lib. 15.

Robertus, Siciliæ rex, Fr. Petrarcham, omnesq; eruditos uiros in precio habuit. Volat. in Philol.

Ptolemæus Philadelphus ſenex LXX. Bibliacæ hiſtoriæ ſcientiſſimos ab Iudæa uſque in Ægyptum uocauit; quos regia urbe acceptos, hoſpitaliter & benignè aluit, magnisq; muneribus donatos dimiſit. Sab. in exe.

Ioanni Campegio Bononienſi, in Patauinum gymnaſium (quò ad publicam litterarum profeſſionem fuerat inuitatus) proficiſcẽti, ab urbis magiſtratibus gymnaſiarchisq; magna hominum frequentia obuiam itum eſt. Idem Sab.

Vicentina ciuitas Sabellicum argentea patera magni ponderis donauit.

Cæſar Dictator duas Timomachi tabulas LXXX. talentis emit in templo Veneris genitricis dicaturus. Plin. lib. 35. cap. 11.

Candaules rex Bularchi picturã Magnetum haud mediocris ſpacii rependit auro. Plin. cap. 8. lib. 35.

Quintilianus ex Hiſpania ueniens ſtipendium a fiſco accepit ab Euſebio ſub Domitiano. Budæus lib. 2. de Aſſe.

Thaddæus Florentinus medicus tanta fuit nominis celebritate, ut ad curam ægrotorum extra urbem uocatus, non uilius, quàm quinquaginta aureorum mercede ſingulos dies peregrinaretur; uocatusque ab Honorio quarto centum ſibi ſtatui uoluit, a quo curato decem millia reportauit. Volaterranus.

Propter Ialiſij imaginem, a Prothogene pictam, Demetrius Rhodon non ſuccendit, ne ſimul tabula conflagraret. Plin. lib. 35.

M. Popilius Andronicus opuſculum quoddam annalium XVI. millibus nummûm uendidit. Tranquillus de Gram. illuſt.

Arrianum hiſtoricum (qui hiſtoriam Magni Alexandri octo libris ſcripſit) Hadrianus & Antonius ꝓpter litteras ad honorem conſularem euexerunt. Heliconius apud Volat.

Aſinius Pollio Varronis imaginem collocauit in biblio-

theca.

Cyrus Ponnopolyta poeta, beneficio Theodosij iunioris, & Eudoxiæ eius uxoris, præsul factus est. Suidas apud Volat.

Democritus Diagoram Milesium philosophum seruum mille drachmis emit, ut eundem erudiret. apud eundem.

LITTERARVM, ET LITTERATORVM qui fuerunt amantissimi.

ANaxagoras omne patrimonium suis concessit, remque omnem publicam & priuatam neglexit; ut liberius uacaret philosophiæ. Laertius, & Valerius de studio.

Nauigauit in Ægyptum Democritus in Persidem usque ad rubrum mare, ut & Chaldeos consuleret, & melius philosopharetur. idem quoque oculos sibi eruit, quod rerum naturalium, & diuinarum contemplationi impedimento esse uiderentur. existimabat enim cogitationes, commentationesq; animi sui contemplandis naturæ rationibus uegetiores, & exactiores fore, si eas uidendi illecebris, & oculorum impedimentis liberasset. ut autem commodius amplecteretur studia, diuitias omnes reliquit, quæ tamen tantæ fuerant, ut pater eius Xerxis exercitui epulum dare potuerit. auctores Gellius cap.17.lib.10. Cic. lib.5. de Finibus. Val. de studio.

Cyprianus diem nullum sine Tertulliani lectione permittebat effluere, cuius libros quum peteret, dicere solebat; Da magistrum. auctore D. Hieronymo.

Scipio Africanus Pædiam Cyri de manibus non ponebat: Beroaldus auctor.

Gordiano imperatori bonæ litteræ adeo placuerunt, ut pluris fecerit librorum, quàm auri, uel argenti sibi thesaurum comparare. Habuit enim in bibliotheca LXII. millia librorum. Iulius Cap.

Monimus, Corinthii cuiusdam trapezitæ filius, quum philosophiæ amore raperetur, cuperetq; magnopere dare operam Diogeni, neque tamen hoc ipsum a domino posset impetrare, simulata insania monetam cœpit spargere, eoq; modo dimissus, ad philosophiam se conuertit, Diogenemque

ſecutus eſt. Laertius.

Pythagoras ad perdiſcendam philoſophiam, ſolùm uertit exilio ſuſcepto uerius, quàm peregrinatione. profectus ad Perſas magorum prudentiæ ſe formandum tradidit, a quibus ſiderum motus, curſusq; ſtellarum didicit. Cretam deinde, & Lacedæmona nauigauit; quarum moribus & legibus inſpectis ad Olympicum certamen deſcendit. quod & de Empedocle ſcribit Plin. lib. 30.

Alexander, quum eſſet legendi & diſcendi percupidus, Iliadem Homeri (quam rei militaris uiaticum ſolebat appellare) Ariſtotele exponente perdidicit: eam ſemper una cum pugione ſub puluino iacentem tenere ſolitus. Oneſicritus apud Plutarchum in Alexandro.

Euclides Megarenſis, quum diſciplinæ Socraticæ percupiens eſſet, neque tamen Athenas (ubi profitebatur Socrates) auderet ire, quòd capitale foret, ſi quis Megarenſium Athenis, aut Atheniẽſium Megaris propter mutuum utriuſque urbis odium, deprehenderetur, ſub noctem tunica longa muliebri indutus ad ipſum philoſophum commeabat, ut uel noctis aliquo tempore conſiliorum ſermonumq; eius fieret particeps. turſus ſub lucem eadem indutus ueſte redibat. Gellius lib. 6. cap. 10.

Ferunt Platonem, quum tenui admodum eſſet pecunia, tres tamen Philolai Pythagorici libros decem millibus denariûm mercatum, quod precium a Dione quodam Syracuſano acceperat. idem octogenario maior moriens ſub capite Sophronis numeros habuiſſe fertur. ſic nec extrema quidem eius hora agitatione ſtudij uacua fuit, inquit Val. Max. de ſtudio. Gel. lib. 4. cap. 17.

Ariſtotelem quoque traditum eſt pauculos Speuſippi libros poſt mortem eius emiſſe talentis tribus Atticis. Gellius lib. 4. cap. 17.

Fuit Hippocrates diſcendæ medicinæ adeò ſtudioſus, ut eum non puduerit uel retrimenta guſtare, ut inde morbi naturam perſentiſceret. quod tamen aliqui Æſculapio aſcribunt. auctor Cęlius cap. 12. lib. 16.

Hadrianus imperator impensè adeò Græcæ doctrinæ inuigilabat, ut a pleriſque Græculus uocaretur. Sextus Au-

telius.

Cato Vticensis, ne quid temporis absquè aliqua exercitii parte efflueret, in curia Græcè lectitabat, tantisper dum cogeretur senatus. Cic. lib. 3. de Finibus.

Tacitus imperator Cornelii Taciti uiri consularis historiam de Romanis imperatoribus, non modò in omnibus bibliothecis iussit collocari, sed etiam edicto cauit, ut decies quotannis ad usum publicum transcriberetur, atq; in bibliothecis poneretur. Flauius Vopiscus.

Beatus Hieronymus Romæ primum, mox in Bizantio & Antiochia, demum apud Solymos discendi studio uariis præceptoribus operam dedit. habuit in litteris Hebræis Barbanum & Nicodemum Iudæos, in humanioribus litteris Donatum & Victorinum, in sacris Gregorium Nazianzenum, Apollinarem Antiochenum, & Dydimum Alexandrinum. Crinitus cap. 6. lib. 6.

Augustus liberalibus studiis, præsertim eloquentiæ, in tantum incubuit, ut nullus, ne in procinctu quidem laberetur dies, quin legeret, scriberet, declamaret.

Nemo studia bonarum artium fouit indulgentius, quàm Carolus Magnus, ut qui Parisiense gymnasium, & Papiense accersitis undecunque doctissimis uiris instituerit. Bap. Egnatius.

Fuit & Carolo Crasso singularis beneuolentia in litteratos homines, quos ad scribendum solebat adhortari. Idem Egnatius.

Sigismundus imp. doctos homines etiam fouit, & magnis honestauit dignitatibus. accusauit etiam plerunque Germanos principes, qui latinas odissent litteras. reprehensus à quibusdam, quòd uiros humiles, sed litteratos foueret: Ego, inquit, eos amo, quos uirtutibus & doctrina (ex quibus nobilitatem metior) ceteris antecellere uideo. Baptista Egnatius.

Scipio in mediis difficillimi belli apparatibus bonarum artium studia non prætermisit, philosophorum scholas crepidatus frequentans. & ne post tot insignes uictorias animũ sibi insolescere prosperis successibus rerum permitteret, cũ litteris & litteratis frequens uersabatur. Pontanus de fort.

Borsus

Borsus, Ferrariensium princeps, ingeniis magnopere fauit, quæ undecunque accersita domi alebat, & in his T. Strocium poetam Florentinum, Ioannem Aurispiam, Hugonem medicũ, & Petrum Bonum Lyristẽ egregiũ. Volat. in Georg.

Bessarionis presbyteri cardinalis (qui sub Eugenio quarto floruit) domus fuit liberalium artium officina, doctissimosq; uiros semper aluit, atque fouit. nec minus ipse in literis uersabatur. Platonem in primis obseruabat, in cuius defensionem commentarios edidit contra Trapezuntium Peripateticum. Volat.

Liuius Drusus, ætatis uiribus & acie oculorum iam defectus, ius ciuile tamen populo interpretatus est, quod cupientibus discere utilissima composuit monumenta. Val. de studio.

Publius Crassus, quum in Asiam ad Aristonicum regem debellandum consul uenisset, tantum Græcæ linguæ studiũ impendit, ut eam in quinq; diuisam genera per omnes partes ac numeros didicerit. Valerius, & Blondus lib. 4.

Carneades philosophus, quum cibi capiendi causa recubuisset, philosophicis cogitationibus interdum usque adeò inhærebat, ut manum ad mensam porrigere obliuisceretur. Idem cum Chrysippo disputaturus helleboro se antè purgabat ad exprimendum ingenium suum attentius, & illius refellendum acrius. Val. Maximus.

Captis Syracusis Marcellus Archimedis philosophi precibus parci iussit, cuius tamen machinationibus uictoriam suam multùm ac diu inhibitam senserat. Plinius lib. 7. c. 37.

Confectus senio Socrates fidibus tractandis operam dedit, ut tantis doctrinæ suæ diuitiis musicæ rationis adderet elementum. Cicero de Senectute.

Chrysippus LXXX. Isocrates quartum & LXXX. nati annos opera scripserunt: hic Panathenicon, ille Logicon acutissimæ subtilitatis uolumen. Valerius.

Cleanthes quæstu extrahendæ aquæ nocturno tempore inopiam suam sustentabat, diurno Chrysippi præceptis percipiendis operam dabat. Idem quum centesimum attigisset annum, auditores tamen erudiebat.

Sophocles centum propè natus annos Oedipodem tragœ

diam conſcripſit. Cicero in Catone Maiore, Sophocles, inquit, ad ſummam ſenectutem tragœdias fecit.

Simonides poeta octogeſimo anno & carmina docuit, & in eorum certamen deſcendit. Val.

Carolus ſeptimus, ſexti filius, Gallorum rex, ſolenni epiſcoporum concilio Pragmaticam inſtituit ſanctionem, ut qui magna olei impenſa euaſiſſent litterati, ad ſacerdotia proueherentur. prius enim curæ animarum (quas uocant beneficia) mulionibus, aut etiam lenonibus præſulum dabantur: ita ut utilius multo uideretur, in aulica uita eius rei gratia paraſitari, & ſcurram agere, quàm ſtudium litteris impertiri. aſini enim portabant myſteria: doctos oportebat ſua fama contentos uiuere, nec aliquid ſperare quidquam.

Antonius cognomento Pius, rhetoribus ac philoſophis non ſalaria modò, uerumetiam honores ac prouincias decreuit. Pontanus de liberalitate.

Alexander Seuerus non modò litteratorum genus omne, uerùm haruſpices, & architectos (in quo quiſque eluceſceret) proſecutus eſt. Idem auctor.

Iulius Maſſanienſis, Alphonſi regis cenſui rationibus præpoſitus, ita Iouianum Pontanum poetam elegantiſſimum iuuit; ut Pontanus ipſe omnia ſua eidem referat accepta. ibidem.

Ptolemæus rex Alexandrinus doctiſſimos quoſque ad ſe uocatos, ſalariis doniſque proſecutus eſt. Pont.

Abundauit uiris doctis Nicolai quinti Pontificis Maximi, & Alphonſi regis aula: quorum hic Antonium Panhormitam ob ſcriptum de dictis ac factis ſuis librum mille aureis donauit, Poggium Florentinum quingentis, ob conuerſum è Græco in Latinum Xenophontis librum, qui Cyri pædia inſcribitur. Idem.

Dionyſius Syracuſanus Heliconem Cyzicenum talento donauit, quòd Solis deliquium prædixiſſet.

Lyſander ob pauculos uerſiculos Antilochi poetæ pileũ argento impleuit. Pontanus.

Ferdinandus rex grandem pecuniæ ſummam quotannis ex ærario pendendam ſtatuit rhetoribus, medicis, philoſophis, & theologis, qui publicè Neapoli docerent. Egre-

gium ſanè factum (inquit Pontanus) ingenia proſequi, uirtutes ornare, & ad excolendos animos excitare iuuentutem.

Terentius Varro annos ſæculi ſupergreſſus interiit ſcribendo. Blondus lib.4.

Cato Cẽſorius anno LXXXVI. ætatis cauſam pro ſe egit aduerſus temerariã iuuentutem: litteras Græcas didicit, & ius ciuile: defendit Galbam oratorem accuſatum. Flauius lib.4. Val. de ſtudio.

Iulius Cæſar (ut eſt apud Suetonium) omnes medicinæ & liberalium artium profeſſores ciuitate donauit, ut libentius urbem incolerent.

Veſpaſianus imperator ingenia & artes maximè fouit; primusq; è fiſco Latinis Græcisq́ue rhetoribus annua centenã conſtituit; præſtantes poetas muneribus ornauit; & bibliothecas incendio abſumptas reparauit. Suetonius & Blondus lib.4.

INDOCTI, ET QVI LITTERAS oderunt.

LIcinius Imperator fuit litteris adeò infeſtus, ut uirus ac peſtem publicam eas appellaret. ſed cur, inquit Bapt. Egnatius, eas non odiſſet, quarum adeò expers erat, ut ne decretis quidem ſubſcribere poſſet.

Valentinianus quoque imperator, Gratiani filius, magno litterarum odio conflagrauit.

Cęlius ſcribit, Heraclidem Lycium hebeti fuiſſe ingenio, & ad litteras, politioremq́ue cultum ineptiſſimo.

Philonides fuit Melitenſis quiſpiam prægrandi corpore, cæterùm inſulſus & indoctus. unde adagium fluxit Eraſmo poſitum; Indoctior Philonide.

Britanion (cui uicto Conſtantius imperator pepercit) adeò expers litterarum eſt habitus, ut ne prima quidem elementa calleret. Baptiſta Egnatius.

Herodes Atticus, quum ingenio & eloquentia nulli ſecundus haberetur, filium habuit adeò hebetem, ut ne prima perciperet elementa. Philoſtratus in eius uita.

BIBLIOTHECÆ MEMORABILES.

TYrannion grāmaticus (qui floruit ætate Mag ni Pomp.) supra tria librorum millia poſſedit. Plut. in Sylla.

Gordianus imperator coaceruauit in bibliotheca LXII. millia uoluminum. Capitolinus.

Plutarchus in Antonio ſcribit Pergamenas bibliothecas habuiſſe ducenta librorum millia.

Porrò ex antiquis bibliopolis unicus ferè Triphon celebratur. Martialis lib. 4. Non habeo, ſed habet bibliopola Triphon. Hic ille eſt, ad quem ſcribit Fabius in liminari Inſtitutionum oratoriarum epiſtola.

QVI MVLTA SCRIPSERVNT.

SCripſit Theophraſtus trecēta librorum uolumina, Chryſippus ſeptuaginta, Seruius Sulpicius C L X X X. libros de iure ciuili, Ateius Capito LX. Empedocles tria & quadraginta, Galenus CXXX. Beda XXXVI. Ariſtarchus grammaticus, Ariſtophanis grammatici diſcipulus, ſcripſit commentarios ſupra mille.

LABORIOSI, ET VARIARVM artium periti.

CLeanthes philoſophus inopia mercenarium ſe fecit, ac noctu quidem in hauriēdis aquis uictum ſibi comparauit, interdiu liberalibus ſtudiis dedit operam. pinſebat quoque farinas, ſæpenumero, ut Peniam illam, neceſſarium pleriſque malum, excuteret.

Pugnabat Plautus in paupertatem dies & noctes: ſcribebat enim fabulas ſuas interdiu, noctu uerò operam locabat piſtori, & in agendis molis (quas truſatiles uocant) qualécunque faciebat quæſtum. Varro apud Gellium cap. 3. l. 3.

Turanius fuit quiſpiam exactæ diligentiæ, ſenex: cui quũ Cæſar poſt X C. annum procurationis uacationem ultro indulſiſſet, id ægrè ferens, componi ſe in lecto, & uelut exanimem a circumſtante familia plangi iuſſit. nec antè triſtitiæ finem fecit, quàm priſtino labori ſit reſtitutus. Cælius lib. 6. Marcel. 16.

Iulius Cæſar, conſumptis in re bellica diebus, noctes ta-

men ad tripartita diuidebat officia: quietis ſcilicet, publicæ rei, & muſarum. Marcellinus lib.16.

Legimus Alexandrum Magnum, quum dormitaret, brachio extra cubile protento pilam tenuiſſe argenteam ſuppoſita pelui, ut quum neruorum rigorem ſopor laxaſſet infuſus, geſtaminis lapſi tinnitus abrumperet ſomnum. Ammianus Marcel. lib.16.

Iulianus imperator dimidiata nocte ſemper exurgebat, non è plumis perdicum ſubalaribus, ut Heliogabalus, aut ſtragulis ſericis ambiguo nitore fulgentibus, ſed ex aſperis ſtratis, in quibus uix decumberēt abiectiſſimi uernæ. Marcellinus ibidem.

Porcius Latro incepta ſemel ſtudia non poterat interrumpere, ubi ſe ad ſcribendum concitaſſet: iungebantur noctibus dies, & ſine interuallo ſibi inſtabat: nec deſinebat, niſi deficiebat, quum ſe ſyluis & montibus tradiderat, omnes illos agreſtes in ſyluis & montibus natos laboris patientia ac uenandi ſolertia prouocabat. Cęlius cap.35. lib.5.

Sophocles, Plato, Iſocrates, Hieronymus, & alij complures ad extremam ſenectutem ſcribentes, labores ſubierunt, finemq́ue dicendi cum uita fecerunt. Volaterr.

Helius Hippias ſophiſta præter litterarum ſtudia (in quibus ætate ſua nulli fuit ſecundus) Olympicis ludis zonam, ueſtem, calceos, ampulam, anulum, gemmam (in qua ſignum inſculpſerat) ſibi fecit, habuitq́; artem multarum rerum, quæ mortales plurimos ornare potuiſſet. Quinctil. lib.12. Inſtit. orat.

Hadrianus imper. fuit arithmeticæ peritiſſimus, & geometriæ. pinxit egregiè, muſicem tenuit, aſtronomiæ ſcientia omnes ætatis ſuæ facilè ſuperauit.

Fuit Aurelius Alexander optimus haruſpex, excellens augur, muſicus inſignis, & utranq; orationē eruditiſſimè ſcripſit. quibus rebus tantam impendit operam, ut conſueuerit in conuiuiis uel legentes audire, uel aliis ueſcentibus legere.

Nihil unquam legit Plinius, quin excerperet; nec in bibliotheca tantùm, ſed in menſa, ſed in lectica, ſed equitās quoque uel ſcribebat, uel ſcribendum aliquid dictabat.

Diodorus Siculus ne in descriptione orbis (ut alii plerique) erraret, bonam Asiæ & Europæ partem magno suo incommodo peragrauit.

Virtuti maximæ tribuendum est Nicaulæ Ægypti, & Æthiopum reginæ, quòd audita Salomonis sapientia, ab extremo Arabiæ in Iudæam iuerit, ut eum audiret.

Apollonius Tyanæus ut Brachmanum scientiam haurire posset, Persas, Caucasum, Albanos, Scythas, & Massagetas prætergressus, in Indiam penetrauit. quibus auditis per Elamitas, Babylonios, Chaldæos, Medos, Parthos, Assyrios, Phœnicas, Arabes, & Palæstinos in Ægyptum rediit, ut quaquà transiret, ibidem a doctis (siqui essent) proficeret, & aliquid decerperet. transiuit & in Æthiopiam ad Gymnosophistas.

Antisthenes, audito Socrate, statim conuersus ad discipulos, monuit ut alium quærerent præceptorem, sibi se inuenisse dictans. quo facto, relictis omnibus fortunis, Socratem secutus est.

Alphonsus Aragonius, Siciliæ rex, iam quinquagenarius, præceptori tamen se submisit, ne loquendi usu careret.

OTIOSI.

ATtalus, Eumenis frater, otio adeò solutus est, ut saginæ traditus, imperij onus in Philopomenem è familiaribus unum reiecerit. Cęlius cap.23. lib.6.

Vacia Seruilius, uir prætorius, nulla alia re, quàm otio notus consenuit. propterea à transeuntibus dici solebat, Vacia hic situs est. Seneca in epistolis, & Cęlius.

Herondas, quum Athenis quidam otij damnatus foret, iussit eum sibi ostendi, qui in causa liberali conuictus foret. Plutarchus in Apophtheg. Laconicis.

CORONÆ DIVERSÆ.

VAriæ fuerunt olim coronæ quibus pensabatur hominum uirtus, ut & ignauis torpor excuteretur, & in generosis uirtus cresceret. Plin. lib.22. numerat gemmitas, aureas, uallares, murales, rostrales, ciuicas, triumphales, quibus nobiliorem fuisse gramineam dicit.

Coronæ Triumphales erant aureæ, mittebanturq; imperatoribus ob honorem triumphi. hæ uulgò dicitur aurum

coronarium, inquit Gellius. Aureis postmodum successerunt Laureæ: erâtq; eiusdem & uirtutis & honoris præmia. Obsidionalem coronam dabant obsidione liberati ei, qui liberauerat. ea fiebat gramine, unde & Graminea dicta est. hanc S. P. Q. R. Fabio Maximo dedit, secundo bello Punico, quòd urbem Romam obsidione liberasset.

Ciuica dabatur ei, qui ciuem a morte liberasset. fiebat fronde querna, aut ilignea. Cęlius, Aduehuntur, inquit, cum ilignea corona, & chlamyde. L.Gel. uir Censorius cēsuit Ciceronem consulem hac ornandum corona, quòd eius opera atrocissima illa Catilinæ coniuratio deleta, uindicataq; fuisset. Muralis dabatur, ab imperatore ei, qui primus murum subiisset, & in oppidũ hostium per uim ascendisset. Castrensem donabat imperator ei, qui primus hostium castra pugnans introiuisset: habebat autem insigne ualli. Naualem merebatur, qui in maritimo prœlio primus hostium nauem ui armatus transiliisset. ea rostris nauium erat insignita. Muralis autem, Castrensis, & Naualis fiebant ex auro. Oualis corona erat Myrtea: ea utebantur imperatores, qui ouantes urbem introibant. Ouatio, minor erat triumpho. Ouationis causa est non triumphi, quum aut bella non rectè indicta sunt, nec cum iusto hoste gesta: aut quum hostium nomen humile est, ut seruorum, aut pyratarum: aut quum deditione facta, incruenta parta est uictoria. hæc fiebat ex Myrto. Dabatur Oleagina ob conuersum hostem. De coronis uide Gellium lib.5.cap.5. Blondum Foroliuiensem de Roma Triumphante lib.6. Volaterranum lib.26. Philologiæ. Plinium lib.16.

TRIVMPHATORES, SEV QVI de diuersis regibus & populis triumphauerunt.

L. Atilius Calatinus triumphauit de Sardis. C. Domicius de Aruernis & Bathuleorum duce. Liuius Salinator de Illyriis. M. Atilius Regulus de Salentinis. Paullus Æmilius iunior de Liguribus, & Perseo. Menenius Agrippa Lanatus de Sabinis. M. Antonius triumuir de Armeniæ rege. M. Aquillius consul de Aristonico rege. Iunius Babulcus Brutus dictator Equos subegit,

ac die octaua de eisdem triumphauit. Furius Camillus Veios decennali obsidione domuit, ac de iisdem triumphauit. Sp. Cassio duo triumphi contigerunt. M. Curius de Samnitibus & Sabinis. P. Decius iunior de Samnitibus. Cn. Duillius, qui Pœnos primus classe deuicit, primus de nauali uictoria triumphauit. Fabius Rullianus de Apulis, Nucerinis, Samnitibus, Vmbris, Marsis, ac Thuscis triumphauit. Fabius Gurges de Samnitibus. Q. Fab. Max. de Liguribus. Cn. Fuluius Flaccus de Samnitibus. M. Fuluius nobilior ouauit de Ætholis, triumphauit de Ambraciensibus. L. Lucretius Tricipitinus de Volscis. Marius de Teutonibus, & Iugurtha. Propertius lib. 4. Dij melius, quantus mulier foret una triumphus Ductus erat per quas ante Iugurtha uias. Q. Cæ. Metellus de Iugurtha, & Numidis. L. Munius de Achæis. M. Horatius consul de Sabinis sine auctoritate senatus. L. Papirius Cursor de Samnitibus. L. Papirius Crassus, eius filius, de Priuernatibus. Cn. Pompeius, Magni Pompeij pater, de Picentibus. Pompeius Magnus de Iarba, Mithridate, Aristobulo rege Iudæorū. Aul. Postumus Tubero de Volscis. L. Æmilius Paullus de Liguribus. Q. Capitolinus, quinquies consul, de Volscis. Scipio Africanus de Hannibale, & Syphace. Sulpicius de reliquijs Brenni. L. Valerius, Valesij filius, de Veientibus, & Sabinis. Valerius Coruinus qui, sexies fuit consul, de Samnitibus. L. Valerius Potitus de Volscis, & Equis sine auctoritate senatus. M. Atilius Glabrio de Antiocho, & Ætolis. Aurelianus imper. de Zenobio Palmyrenorum regina. Septimius Seuerus imperator de Arabibus, & Adiabenis. Dagobertus rex Francorum de Saxonibus. Papirius Maso de Corsis. Iulius Cæsar cōfectis bellis quinquies triumphauit: primum triumphum egit Gallicum; sequentem Alexandrinum; deinde Ponticum; huic proximum Africanum; nouissimum Hispaniensem. Triumphauit Bacchus de Indis. Tatius de Sabinis, Gordianus de Persis. Augustus Curules triumphos tres egit, Dalmaticum, Actiacum, Alexandrinum, continuo triduo. Antonius Commodus triumphauit de Germanis, Domitianus de Dacis, & Cattis. Papirius Cursor de Corsis, in monte Albano.

Porrò autem lege fuit cautum, ne quis triumpharet, qui minus, quàm quinq; millia una acie superasset. Nulli item licuit triumphare, qui nec dictator, neq; prætor, nec consul res gessisset. item nemini prius decernebatur triumphus, quàm regionem, de qua triumphaturus erat, successori pacatam reliquisset. Triumphantes auratis curribus uehebantur, quos albi trahebant equi. Pompeij tamen currum in triumpho Africo traxerunt Elephantes: quem imitatus Cæsar, uectus est Elephantis quadraginta, dextra læuaq́; lychnos gestantibus, auctore Tranquillo. Et Gordiano quadrigæ Elephãtorum decretæ sunt triumpho Persico. Habuit & Aurelianus currum quattuor ceruis iunctum. Moris quoq; fuit, ut in triumphantum curru sederent eorundem filij. unde & Æmilius Paullus speciosissimo trumpho filium duxit, quem triduo post amisit. Triumphantem sequebantur laureati milites. Moris item fuit, imperatores belli ciuilis uictoria, quantumuis magna, non triumphare, quia ciues, non hostes occidissent. Item, ut milites & abiecti missi quiq; diuersis conuiciis triumphantes incesserẽt, ne prospera illa fortuna plus ęquo superbirent, & insolescerent. Sic triumphante Cæsare milites dixerunt: Gallias subegit Cæsar, Nicomedes Cæsarem. Item, Romani seruate uxores, mœchum caluum uobis adducimus. Ventidium quoque Bassum in Parthico triumpho secuti milites decantarunt: Qui mulos fricabat, factus est consul. Porrò lege cautum erat, ne dux ante triumphi initium urbem ingrederetur. Paulus Orosius, & cum eo Blondus scribunt, Romanos triumphos numero fuisse CCCXX.

Omnium ultimus triumphauit Probus imperator.

Hæc de triumphis, de quibus qui plura scire cupiet, uideat Blondum Foroliuiensem lib. 10. de Roma triũphante.

PRÆCEPTORES, ET PÆDAGOGI.

Chrysippus, Erasistrati: Asclepiades, Temisonis: Protagoras, Euathli: Agonas, Zoroastris: Callimachus, Eratosthenis: Eratosthenes, Aristophanis: Volcacius, Cecelii: Anaxagoras & Damon, Periclis: Molo, Ciceronis. Possidonium quoq; Ciceronis magistrum fuisse, Cicero in

lib. de Fato. Eum audiendi gratia Rhodum adiit, ut in eius uita Plutarchus. Socion, Senecæ: Seneca, Neronis: Cebes, Phedonis: Philetas Cous, Ptolemæi: Pamphilus Amphipolyta, Apellis: Empedocles, Gorgiæ: Plutarchus, Traiani: Donatus, & Victorinus, Hieronymi: Palemon, & Flauius Virginius, Persij: Architas, Empedoclis: Saccas Ammonius, Plotini: Serbidius Scæuola, Papiniani: Arnobius, Lactantii: Linus, Herculis: Lysias, Epaminondæ: Polycletus, Argij, Asopodori, Alexis, & Aristidis pictorum: Agelades, Myronis: Sostratus, Lysippi: Phydias, Alcamanis, & Colotis: Myron, Lycii: Lysippus, Phœnicis: Euxiandas, Aristidis: Eupompus, Pamphili: Theophrastus, Demetrii Phalerei: Chiron, & Phœnix, Achillis: Linus, Orphei, Thamiræ, & Herculis: Pherecides, Pythagoræ: Marianus Matthæus, Frãciscus Puteolanus, Beroaldi: Lysimachus, & Leonides, Alexandri: Connidas, Thesei: Sarpedon, Catonis: Zopyrus, Alcibiadis: Achillas, Ptolemæi: Sadragesilus, Dacoberti: Sicinus, liberorũ Themistoclis, Hopleus, Tydei: Acetes, Pallantis: Hyagnes tibicen, Marsiæ: Pontanus, Marulli: Silenus, Bacchi: Rainerius Foroliuiensis, Bartoli: Bartolus, Baldi: Baldus docebat Ticini: Paulus Castrensis, & Antonius Rosellus Paduæ: Benedictus Capra, Perusij: Barbatia Siculus, Bononiæ. Fuit & Victorinus Fertinus Gonzagarum pædagogus: Antonius Panhormita, Alphonsi Arragonis Siciliæ regis præceptor: Andronicus Thessalonicensis, Politiani: Chalcidias, Iouiniani grammatici: Andalus Genuẽsis, Boccacij. Ammonius, Origenis: Anacreon. Smerdis filii Polycratis Samiorum regis: Thales Milesius, Anaximãdri Anaximenis: Anaximenes Anaxagoræ: Philoxenus, Antigenidis musici: Socrates, Antisthenis: Antisthenes, Diogenis: Euphranor, Appionis grammatici: Asclepiades, Apollodori grammatici: Apollodorus, Pergameus, Cæsaris Augusti: Menecrates, Arati poetæ: Anaxagoras, Archelai Milesij: Plato, Aristotelis: Socrates, Aristippi: Aristophanes grammaticus. Aristarchi: Crates, Bionis: Hermocrates, Callimachi: Aristoteles, Callisthenis: Anaxagoras, Carneadis: Socrates, Cherephontis: Herodotus, Chœrili: Diogenes, Cratis Thebani: Paulus,

Dionysij Ariopagitæ: Prodicus, & Socrates, Euripidis. Docuit Aristoteles annis xxx. Quinctilianus xx. Pomponius Lætus Romæ, x. Campanus, Perusiæ Christophorus Landinus Florentię bonas artes professi sunt. Possem infinitos huiusmodi congerere, quos prætermitto, quòd hoc ipsum modici uideatur momenti: tamen etiam, quòd non putem posse fieri, ut quis ex maiori congerie fructum sibi faciat, cui hæc nihil profuerint.

PATRIA, ET LOCVS NATALIS multorum illustrium uirorum.

RVdiæ, urbs Apuliæ, Ennii: Saffina Vmbriæ, Plauti: Campania, Neuii: Brundusium Calabriæ, Pacuuii: Mediolanum, Statij Cæcilii: Pisaurus, Accii: Carthago, Terentii: Arunca, Lucilij: Roma, Lucretii: Bononia, L. Pomponii: Roma, Decii Laberii, & Q. Catulli epigrammatistæ: Syria, Publii Syri: Roma, Porcii Licinii: Verona, Valerii Catulli. Roma, Q. Cornificii: Cremona, Furii Bibaculi: Atax, uicus prouinciæ Narbonensis, Pub. Terentii Varronis: Roma, Iulii Calidii: Mantua, Virgilii: Venusium Apuliæ, Ouidii: Parma, Cassii Seueri: Roma, Cæsaris Germanici: Verona, Æmilii Macri: Corduba Hispaniæ, Lucani, Sextilij, & Senecæ: Roma, Asinii, Galli: Volaterræ Etrurię, Persii: Neapolis, Statij Papinii: Hispania, Sylii Italici: Setia Campaniæ, Valerij Flacci: Aquinum, Iuuenalis: Bilbilis Hispaniæ, Valerii Martialis: Italica Hispaniæ, Voconii Victoris: Carthago, Alphi Auiti: Africa, Septimii, & Aurelii Olympii Nemesiani, & Mauri Terentiani: Sicilia, Calpurnii: Alexandria, Claudiani: Burdegala, Ausonii Galli: Hispania, Damasi, Iuuenci, & Prudentii: Africa, Licentii Hipponensis: Gallia, Sidonii Apollinariis: Roma, Pomponii Secundi, Pedonis Albinouani, Aruncii, Stellæ, Sentij Auguris, Vestritii Spurinæ, & Paulli Passieni: Salamin, Solonis: Lacedæmon, Chilonis: Mitylene, Pittaci: Priene, Biantis: Lyndus, Cleoboli: Corinthus, Seriandri: Scythia, Anacharsis: Gnosos, urbs: Cretæ, Epimenidis: Syria, Pherecidis: Miletus, Anaximenis: Clazomene, Anaxagoræ: Athenæ, Socratis, Xenophontis,

Æſchinis, Critonis, & Glauconis : Cyrene, Ariſtippi : Elis, Phædonis : Megara, Euclidis, & Stilponis : Thebæ, Cebetis, & Cratis : Athenæ, Platonis, Polemonis, Antiſthenis, & Speuſippi, Chalcedon, Xenocratis ; Soli, Crantoris: Cyrene, Lacydis, & Carneadis, Carthago, Clitomachi : Stagyra, Ariſtotelis : Lampſacus, Stratonis : Troas, Lyconis : Pontus, Heraclidis : Synope, Diogenis : Syracuſæ, Monymi: Ægina, Oneſicriti : Phœnicia, Menippi : Cyprus, Zenonis: Samos, Pythagoræ, & Meliſſi: Agrigentum, Empedoclis : Tarentum, Architæ : Croton, Alcmæonis : Metapontus, Hippaci : Gnydos, Eudoxi : Epheſus, Heracliti : Colophon, Xenophanis : Abdera, Democriti, Protagoræ, Anaxarchi: Elis, Pyrrhonis: Nicæa, Timonis : Athenæ, Epicuri: Calagurium Hiſpaniæ, Quintiliani : Craſtus urbs Siciliæ, Epicarmi : Pella Macedoniæ Alexandri : Melibœa, Philoctetæ: Panope, Epei auctoris machinæ Troianæ : Aſcra, Heſiodi : Cheronea, Plutarchi : Megara, Theogenis : Mitylene, Alcei: Lesbos, Sapphus puellæ: Rhodos, Penetii, Stratoclis, Andronici : Pylos, Neſtoris : Croton, Alcmanis : Miletus, uel Phœnicia, Thaletis : Imera, Steſichori : Ithaca, Vlyſſis: Thebæ, Amphionis, & Pindari: Cos, Apellis: Thracia, Orphei : Alexandria, Appiani, Ariſtarchi, & Arri: Arpinum, Ciceronis : Tyana Græciæ, Apollonii : Medaura, Apuleii : Caros, Archilochi : Athenæ, Ariſtidis : Rhodos, Ariſtophanis : Nicomedia, Arriani hiſtorici : Methymna, Arionis : Seleucia Siciliæ, Athenei philoſophi : Chaldæa, Beroſi : Agrigentum, Charcini : Africa, Cypriani, Carthago, Clitomachi : Athenæ, Cratini, Eupolidis, & Demadis, & Demoſthenis : Syracuſæ, Dionis: Thebæ, Epaminondæ : Hierapolis Phrigiæ, Epicteti : Cyrene, Eratoſthenis: Athenę, Hermippi : Arelate, Fauorini : Chalcis Syriæ, Iamblici philoſophi: Antiochia, Ioannis Chryſoſtomi : Iudæa, Ioſephi : Elis, Hippiæ : Cos, Hippocratis : Athenæ, Iſocratis : Syracuſæ, Lyciæ : Athenæ, Menandri & Periclis. Thebæ, Muſei:Smyrna, Homeri : Anazarbum Ciliciæ, Opiani: Roma, Q. Hortẽſij: Cæſarea Cappadociæ, Prohæreſij : Ægyptus, Ptolemæi aſtrologi : Syracuſæ, Philemonis: Cos, Philetæ · Roma, Salluſtii, & Suetonii : Patauium,

T. Liuij: Athenæ, Sophoclis, & Thucididis: Thracia, Thamyræ: Ereſſus urbs Lesbi, Theophraſti: Lesbos, Terpandri: Carthago, Tertulliani: Vmbria, Propertij, & Pontani.

FORMOSI ET FORMOSÆ EX historicis, oratoribus & poetis.

AMaryllis puella. Virg. Formoſam reſonare doces Amarillida ſyluas.

Alexis. Idem Ecl.2. Formoſum paſtor Coridon ardebat Alexim.

Ægle nympha. Idem Ecl.6. Ægle Naiadum pulcherrima.

Adonis Myrrhæ fuit filius, Veneri ob ſpecioſam formam dilectus. Virg. Ecl.10. Et formoſus oues ad flumina pauit Adonis. Ouid. lib.10. & Proper. lib 2.

Auentinus. Virg. uictoresque oſtentat equos ſatus Hercule pulchro Pulcher Auentinus.

Aſtur. Virg. Sequitur pulcherrimus Aſtur, Aſtur equo fidens, & uerſicoloribus armis.

Atys, puer Phrygius, à Cybele, ut fabulantur poetæ, ob formam adamatus eſt. Ouidius lib.5. Met. Erat Indus Atys, quem flumine Gange, &c.

Atalanta puella fuit in Arcadia uenatrix, & Iaſij filia liberali admodum forma. Ouidius lib.8. Met. Venit Atalante Schænei pulcherrima uirgo, &c.

Ariadne filia Minois, forma fuit elegante, quam propterea Bacchus duxit in uxorem, eiusq; coronam ſtellis ornatam in aſtra retulit. Catul. de ea & Theſeo loquens, ſic inquit: Hunc ſimulac cupido conſpexit lumine uirgo, Regia quam ſuaues expirans coſtus odores.

Achillas puer. Martialis lib.3. Huic comes hærebat domini fugitiuus Achillas, Inſignis forma nequitiaq; puer.

Antiopa, filia Nyctæi, & uxor Lyci regis Thebarum, ſpecioſiſſimam propter formam à Ioue adamata eſt, ex quo Zetum & Amphionem ſuſcepit. Propertius, Tu licet Antiopæ formam Nycteidos, & tu Spartanam referas laudibus Hermionem.

Argia, Adraſti Argiuorum regis filia, & uxor Polinicis, fuit itidem mirum in modum ſpecioſa. Statius lib.2. Theb.

egregiam Argiam, nec formæ laude secundam Deyphilem.

Antinoo Bithinyco, mira pulchritudine adolescenti; tanta, tamq; elegans fuit forma, ut Hadrianus imperator (a quo adamabatur) templum ei apud Mantineam constituerit, & ciuitatem apud Nilum, eiusque imaginem fecerit insculpi nummis. proptèrea Hieronymus Hadriani concubinum eū uocat. Volat.

Fuit Achantus puer speciosus, quem poetæ fingunt in florem sui nominis conuersum fuisse.

Æginam, Asopi regis Bœotiæ filiam, ob excellenté pulchritudinem adamauit Iupiter, iacuitque cum ea in specie ignis. Ouidius, Aureus ut Danaen, Asopida luserit ignis.

Forma in primis uisenda, & amabili fuisse ferūt inter Græcos Alcibiadem, sicut inter Romanos Scipionem, Demetrium cognomento. Plutachus in eius uita, Hoc, inquit Alcibiadi concessit natura, sibiq; cum paucis commune, ut non modò in pueritia aut adolescentia, sed etiam in omni ætatis gradu maximum semper decorem, & formosam hominis speciem prætulerit.

Amaracum poetæ fingunt in herbam odoriferam mutatum, idque propter elegantem formam.

Asterius, filius fuit Cereris, forma singulari, omnium tamen amores respuens. unde Ouidius in Ibin, Filius ut Cereris frustra tibi semper ametur, Destituatq; tuas usque petitus opes.

Sex. Aurelius scribit Augustum fuisse mitem, gratum, ciuilis animi, toto corpore pulchrum, sed oculis magis, quorum facies clarissimoru m siderum modo promicabat.

Alfus filius fuit Gygari Danorum regis, quem tam excellenti forma, ac cæsarie extitisse scribit Saxo Grammaticus, ut argenteis nitere crinibus putaretur.

Amphimedon Calentinus: Formosum Phiale prius arserat Amphimedōtē Amphimedō Phiales maxima cura fuit.

Herodotus scribit Agaristam, Clisthenis filiam, adeò formosam extitisse, ut ad habendas eius nuptias, celebrata sint procorum spectacula, & certamina, quò speciosissimi quique Græciæ adolescentes confluxerunt.

Barynes meretricis formam commendat Horatius lib. 2.

Car. dicens : Vlla si iuris tibi peierati Pœna Baryne nocuisset unquam, Dente si nigro fieres, uel uno Turpior ungui, Crederem, &c.

Bryseis fuit adeò formosa, ut Achilles eius amore conflagrauerit, eamq; quamuis ancillam, plusquam puellas omnes adamauerit. Horatius, Prius insolentem Serua Bryseis niueo colore Mouit Achillem. Propertius lib.2. Omnia formosam propter Bryseida passus.

Credibile est Bersabæam, Vriæ uxorem, eleganti fuisse forma, quæ sapientissimum illum regem, & prophetam sanctissimum Dauidem usque adeò titillauerit, ut solitæ religionis oblitus, adulterio & homicidio (Vriam enim deuouit morti) suam contaminauerit sanctitatem. Stroza pater, Ille sacri uates operis Iesseia proles, Præfecit populo quem Deus ipse suo, Bersabææ captus forma, &c.

Bellerophon a Sthenobæa, Prœti Argiuorum regis uxore, propter formam adamatus, & ad Venerem (cui tamen assentiri noluit) postulatus est.

Fuit & Batyllus, Anacreontis poetæ amasius, liberali forma. unde Pontanus de Stell. Nirea sic perhibent, & amatum a uate Batyllum, Pictum oculis, fusumque coma, roseumque labellis.

De Castore & Polluce Ouid. lib.8. Met. At gemini non dum cælestia sidera fratres Ambo conspicui, niue candidioribus ambo Vectabantur equis.

De Chione Dędalionis filia idem Ouid. lib.11. Met. Nata erat huic Chione, quæ dotatissima forma Mille procis placuit bis septem nubilis annis.

Cænis puella Thessala, a Neptuno compressa. Idē Ouid. lib.12. Met Clara decore fuit proles Elateia Cænis Thessalidum uirgo pulcherrima.

Cyllarus. Idem lib.12. Nec te pugnantem tua Cyllare forma redemit.

Calisto. Idem. li.21. Fast. Fœdera seruasset, si non formosa fuisset.

Celeno. Idem lib.4. Fast Neptuno Halcyonem & te formosa Celeno.

Calypso Oceani & Thetyos filia. Ouidius de Ponto, An

graue ſex annis pulchram fouiſſe Calypſon Æquoreęq; fuit concubuiſſe deæ? Idem lib.2. de Art. Littore conſtiterant, illic quoque pulchra Calypſo.

Cydippe ab Acontio ob formam adamata eſt. Ouid. in epiſt. Aut eſſes formoſa minus, peterere modeſtè: Audaces facie cogimur eſſe tua, &c.

Ceſtum puerum commendat a forma Mart. Quanta tuà eſt probitas, quanta eſt præſtantia formæ Ceſte puer, pue rò caſtior Hyppolito: Te ſecum Diana uelit, doceatq; natare, &c.

Catulla. Idem Mart. lib.8. Formoſiſſima quæ fuere uel ſunt, O quàm te fieri, Catulla, uellem Formoſam minus, aut magis pudicam.

Propertius formam ſuæ Cynthiæ ſic comendat: Et quaſcunque tulit formoſi temporis ætas, Cynthia non illas nomen habere ſinat. Idem: Illic formoſæ ueniant chorus heroinæ, quas dedit Argiuis Dardana præda uiris: Quarum nulla tua fuerit mihi Cynthia forma Gratior, &c.

Herodotus ait Candaulis Sardium Tyranni uxorem fœminarum omnium fuiſſe pulcherrimam.

De Daphnide Virg. in Buc. Formoſi pecoris cuſtos, Formoſior ipſe.

Deiopeia nympha. Virg.1. Æn. Sunt mihi bis ſeptem præſtanti corpore nymphæ, Quarum, quæ forma pulcherrima, Deiopeiam Connubio iungam, &c.

Dido. Idem lib.2. Æn. Regina ad templum forma pulcherrima Dido Inceſſit.

Deianira Herculis uxor. Ouid. lib.9. Nomine ſi qua ſuo tandem peruenit ad aures Deianira tuas, quondam pulcherrima uirgo, Multorumq; fuit ſpes inuidioſa procorum.

Deiphyle, uxor Thidei, Adraſti filia. Stat. lib.2. Theb. Egregiam Argiam nec formæ laude ſecundam Deiphylem.

Diadumenus Auguſti fuit prægustator, puer adeò ſpecioſus, ut in formæ certamine, quod fiebat Elidi, meruerit palmam. Volat.

Democles puer Athenienſis, fuit adeò ſpecioſus, ut ex pulchritudine ſua pulcher Democles ab omnibus uocaretur. cui (quod paucis admodum formoſis contingit) tantà

quoque

quoque extitit pudicitiæ cura, ut ad declinandam uim Demetrii (a quo petebatur ad ſtuprum) ſe in plenum feruentis aquæ lebetem, quum aliter effugere non poſſet, coniecerit. Plut. in Demetrio.

Cęlius ſcribit Demetrium, cognomento Poliorcetem, forma fuiſſe in primis amabili. uide Plut. in eius uita.

Euryalus, Niſi amicus. Virg. lib.5. Æn. Euryalus forma inſignis, uiridique iuuenta. Idem lib.9.

Endymion, Lunæ amaſius, fuit admodum ſpecioſus. Val. Flaccus lib.8. Tum quoque ſiderea clarus procul ora iuuenta Lathmius æſtiua reſidet uenator in umbra, Dignus amore deæ:

Fuit in Epheſtione auguſta adeò facies, ut uicti Darij uxor eum pro Alexandro ſalutauerit. ob quam formam ipſi quoque Alexandro fuit chariſſimus.

Eurydice, Orphei uxor, Quintil. lib.2. Orpheos. Hæc ſata Mercurio Eurydice, formoſa puellas Tam uiſa eſt ſuperare pares, cæleſtibus aulis Quã iucunda Venus dominas ſupereminet omnes:

De Fabulla Mart. lib.2. Bella es nouimus & puella, uerum eſt, Et diues: quis enim poteſt negare?

Scribit Ælius Sabinus tantam pulchritudinem oris fuiſſe in filio Maximini, ut etiam caput eius iam morte nigrũ, iam maceratum defluenti tabo, pulchertimum tamen uideretur.

Galathea nympha. Ouid. lib. 13. Candidior folio niuei Galathea liguſtri, Floridior prato, longa procerior alno, Splendidior uitro, tenero laſciuior hœdo, Leuior aſſiduo detritis æquore conchis, Solibus hybernis, æſtiua gratior umbra, Nobilior pomis, platano conſpectior alta, Lucidior glacie, matura dulcior uua, Mollior & cycni plumis, & lacte coacto, Et, ſi nô fugias, riguo formoſior horto, &c.

Non aliam ob cauſam poetæ fabulantur Ganymedem Ioui miſcere pocula, quàm ob elegantem ſpeciem. Oui. lib. 4. Faſt. Horat. lib.3. Car.

Glycera. Horatius lib.1. Car. Vrit me Glyceræ nitor Splendentis Pario marmore purius: Vrit grata proteruitas, Et uultus nimiùm lubricus aſpici.

Galetes fuit adoleſcens forma ſpecioſus,decensq; in primis, regi Ptolemæo propterea uſque adeò carus, ut Ptolemæus ipſe quibuſdam (qui ad ſupplicium trahebantur) eiuſdem patrocinio pepercerit. auctor Cęlius lib.7. cap.35.

Gygis pueri formam deſcribit Horatius lib.2. Car. dicens: Vt pura nocturno renidet Luna mari Gnydiusq; Gyges: Quem ſi puellarum inſereres choro, Mire ſagaces falleret hoſpites, Diſcrimen obſcurum ſolutis Crinibus, ambiguoque uultu.

Veteres fabuloſo confinxerunt inuolucro Gorgonem propter eximium uenuſtatis decus, mentis inopes & ſtupidos reddentem ſpectatores in ſaxa deformaſſe. Cęlius lib.13. cap.9.

Hippolytus,Theſei filius, fuit etiam pulcherrimns. Virg. Ibat & Hippolyti proles pulcherrima bello Virbius.

Hylam,Thyodamantis filium, ob formam adamauit Hercules, & Nymphæ rapuerunt. Mart. Pulcher Hylas teneră merſit in ora manum. Propertius, Cuius ut accenſæ Dryades candore puellæ, Miratæ ſolitos deſtituere choros, &c.

Hyas Atlantis ex Æthra filius. Ouid. lib.5. Faſt. Nondum ſtabat Atlas humeros oneratus Olimpo, Quum ſatus eſt forma conſpiciendus Hyas.

Celebratur etiam Hermiones Menelai filiæ pulchritudo. unde Propert. lib.1. Tu licet Antiopæ formam Nicteidos, & tu Spartanam referas laudibus Hermionem. Pont. lib.1. amorum.

Fuit tam elegans & concinna Hippodamiæ pulchritudo, ut ad impetrandas eius nuptias celebrata ſint certamina procorum. in quibus quum uictor euaſiſſet Pelops, puellam duxit uxorem. Propertius, Nec Phrygium falſo traxit candore maritum Aduecta externis Hippodamia rotis: Sed facies aderat nullis obnoxia gemmis, Qualis Apellæis eſt color in tabulis. Idem lib.2. uocat Iſchomachem.

Hiera fuit uxor Telephi, mulier omnium (quas Protheſilaus uidit) maxima & pulcherrima.

Propoſita de muliebri pulchritudine certamina pleriſque in locis legimus: ſicuti in Cereris Eleuſinæ feſto prope Alpheum, ubi uictrix Herodice meruit palmam. Cęlius cap.

9. lib.13.

Herodotus ſcribit Hippoclidem, Tyſandri filium, diuitiis & forma inter Athenienſes præcipuum fuiſſe.

Hypſiphile. Statius lib.4. Theb. Errantes ſubito pulchram in mærore tuentur Hypſiphilem. Fuit Thoantis filia, a quo Thoantias appellatur.

Iulus, filius Æneæ ex Creuſa. Virg. lib.7. Æn. primique duces & pulcher Iulus.

Iuuencius Catulli amaſius. Idem Cat. Mellitos oculos tuos, Iuuenci, Si quis me ſinat uſque baſiare, Vſque ad millia baſiem trecenta, Nec unquã ſaturum inde cor futurũ eſt.

Iaſon. Medea apud Ouidium Iaſoni loquens, Et formoſus eras, & me mea fata trahebant, Abſtulerant oculi lumina noſtra tui.

Ioſeph. Mantuanus in Maria, Sic alacer Sanſon; ſic & formoſus Ioſeph.

De Lauſo, Mezentij filio, Virg. lib.7. Æn. Filius hunc iuxta Lauſus, quo pulchrior alter Non fuit, excepto Laurentis corpore Turni.

Lauiniæ forma fuit origo belli inter Æneam & Turnum, quorum uterque eam ſibi uxorem dari uolebat. Virg. lib. 12. flauos eius crines, & roſeas appellat genas.

Catullus de ſua Lesbia ſic inquit: Lesbia formoſa eſt, quæ quum pulcherrima tota eſt, Tum omnibus una omnes ſurripuit Veneres,

Laodomia, Catullus: Quo tibi cum caſu pulcherrima Laodomia. Et Pont. lib.2. de Amore coniugali.

Lais Corinthia meretrix fuit ſpecioſiſſima. Ouid. lib.1. Eleg. Qualiter in thalamos formoſa Semiramis iſſe Dicitur, & multis Lais amata uiris:

Lycoris Cor. Galli amaſia. Mart. lib.6. Fœmina præferri potuit tibi nulla Lycori. Porp. lib.1. Et modò formoſa quàm multa Lycoride Gallus Mortuus inferna uulnera lauit aqua.

Muſæus poeta formam Læandri pueri ex Abydo (qui Ero puellam adamauit, & ab ea redamatus eſt) multis laudibus commendat.

Lucretiæ formam tanti fecerunt Romani, ut eam ſuis

monumentis ubiq; celebrauerint, & uindicauerint a mortalitate, nec solùm ob eximiam pulchritudinem, uerùm etiam ob castitatem, quòd uim Tarquinii gladio sit ulta.

Lycaste, Priami filia, tantæ fuit pulchritudinis, ut Polydamas Antenoris ex Theano Hecubæ sorore filius, illam ex concubina uxorem sibi copulauerit. fuit & alia Lycaste, quę ob pulchritudinem Venus uocabatur.

Lamia, auctore Plutarcho, puella fuit speciosissima, a Demetrio adamata, quæ & tibiis optimè cecinisse dicitur. hæc primo canendi modulandiq; suauitate gratiam sibi apud omnes comparauit.

Ligurinus, Horatij fuit amasius, forma itidem excellēte, ut ipsius poetæ testimonio constat. idem quoque Lycum celebrat, dicens: Et Lycum, nigris oculis, nigroq; decorum Crine.

Leda. Stroza filius, Formosæ meruit quo Iuppiter oscula Ledæ.

Maia Atlantis filia. Ouid. l.5. Fast. Quarū Maia suas forma superasse sorores Traditur, & summo concubuisse Ioui.

Tibullus Marathi amasij sui formā uersibus commendat.

Magnes Smyrneus fuit adolescens, omnium sui sæculi pulcherrimus, cunctisq; propterea gratissimus, sed maximè Gygi Lydorum regi. quod ferentes ægrè parentes, capillos ei totonderunt, ut aliquid de pulchritudine minueretur. indignatus uerò Gyges, bellum mouit in Magnesios. Pausanias apud Volat.

Narcissus filius fuit Cephisi & Lyriopes, a multis nymphis ob pulchritudinem amatus: cuius desiderio quum nymphæ ipsæ intabescerent, mutatus est in florem sui nominis. Virg. in Batarū, Non illinc Narcissus abest, cui gloria formæ Igne Cupidineo proprios exarsit in artus. Oui. lib.3. Met.

Nisus, Megarensium rex, ob pulchritudinem capillos aureos fertur habuisse. Tibul. lib. 1. Carmine purpurea est Nisi coma.

Nireus, filius Caropi & Alagiæ, puer fuit è Naxo admodum speciosus, cuius formam Homerus suis carminibus dignatus est. Horatius lib.3. Car. Qualis aut Nireus fuit, aut aquosa Raptus ab Ida. Idem in Epodo, Formaq; uincas Ni-

rea. Ouid. lib. 4. de Ponto. Prop. lib. 3. & Pont. lib. 3. de Stellis.

Nearchi formam commendat Horatius lib. 3. Car. Ode 30. ubi ait, Fertur & leui recreare uento Sparsum odoratis humeris capillum. Qualis aut Nireus fuit, aut aquosa Raptus ab Ida.

Omphale, regina Lydorum, fuit facie adeò præstanti, ut ei se submiserit Hercules, Prop. lib. 3. Omphale in tantum formæ processit honorem, &c.

De Pyramo & Thysbe. Ouidius lib. 4. Met. Pyramus & Thysbe iuuenum pulcherrimus alter, Altera, quas Oriens habuit, prælata puellis, Contiguas habuere domos.

Fuit & formosus Paris, dicente Ouidio: Dux Pari Priamide damno formose tuorum.

Hominum pulcherrimum fuisse prædicant Phaona, quem inter lactucas occultarit Venus. dicuntq; oblatum eidem ab ipsa Venere alabastrum unguenti: quo quum se obliuisset, factus est omnium formosissimus, proptereaq; adamatus a Mitylenæorum mulieribus, sed maximè a Sappho poetria Scamandronymi filia. Cælius lib. 5. cap. 43. Eius formam Ouidius sic describit: Hunc ne pro Cephalo raperes Aurora timebam, &c.

Phædrus Eliensis, Socrati Platoniq; familiaris, a domino Lænone (dictu infandum) ob excellentem formam coactus est se prostituere, suoq; corpore quæstum facere. Volat.

Plutarchus in Lucullo scribit, Præciam quandam fuisse in urbe Roma fœminam, uenustate formæ nulli secundam, quæ sua pulchritudine Cethegum sibi deuinxerit, adeò ut nihil probaretur Cethego, quod Præcia non iussisset.

Parthenopæum, Meleagri & Atalantæ filiũ, seu, ut aliis placet, Martis & Menalippes, forma fuisse liberali scribit Statius: Pulchrior haud illi triste ad discrimen ituro Frons fuit in syluis, qualis iam casside missa Parthenopæus erat.

Panthea uxor fuit Abradatæ uiri nobilis apud Persas quã Cyrus expugnatis Assyriorum castris duxerat captiuam. Abradta autem absente, & apud Bactrianos legatum agente, Araspe Medo seruanda tradita est, qui apud Cyrum affirmauit nondum esse ortam, aut omnino inuentam tota

Aſia pulchriorem. auctor Xenophon apud Cęliũ lib.7.c.53.

Pſamniticus rex Ægypti Rhodopem meretricem ob pulchritudinem matrimonio ſibi iunxit.

Magnus Alexander, totius propè Orientis uictor & imperator, Rhoxanam Satrapis barbari filiam matrimonio ſibi iunxit ob ſolam eius pulchritudinem uide Curtium lib.5.

Q. Catullus poeta epigrammaticus formam Roſcj pueri amaſij ſui his uerſibus celebrat: Conſtiteram exorientem Auroram fortè ſalutans, Quum ſubito a læua Roſcius exoritur. Pace mihi liceat cæleſtes dicere ueſtra, Mortalis uiſus pulchrior eſſe Deo.

Serranus. Virgil. lib.9. Et iuuenem Serranum illa qui plurima nocte Luſerat inſignis facie.

Sulpiciæ formam commendat Tibullus lib.4.

Illius ex oculis quum uult exurere diuos,
Accendit geminas lampadas acer amor, &c.

Fuit etiam in Semiramide eximia pulchritudo, & facies imperio digna. unde & mortuo marito Perſis imperauit uſque ad prouectam filij ætatem. Ouid.lib.1. Eleg. Qualiter in thalamos formoſa Semiramis iſſe Dicitur.

Spurina fuit egregius adoleſcens: qui quum fœminas uiroſque ad libidinem ſolo decoro aſpectu prouocaret, pulchritudinem oris ſponte uulneribus deformauit. Val. Max. de Verecun.

Siſigambis uxor Darij nulli ſuæ ætatis fœminæ pulchritudine ceſſit, teſte Curtio: quam tamen uicto Dario Alexander non ſolùm non uiolauit, ſed & ſummam adhibuit curam, ne quis captiuo corpori illuderet.

Scribit Cęlius, Scipionem, cognomento Demetrium, apud Romanos forma fuiſſe amabili & eleganti.

Saxo grammaticus lib.8. Danicæ hiſtor. ſcribit Suauildam reginam tantæ fuiſſe pulchritudinis, ut quum uincta loris expoſita eſſet equinis calcibus obterenda, ipſis quoque iumentis horrori fuerit, artus eximio decore præditos ſordidis lacerare ueſtigiis.

Turnum à forma pleriſque in locis commendat Virg. ut lib.7. Petit ante alios pulcherrimus omnes Turnus, auis, atauiſque potens, Item Ipſe inter primos præſtanti corpo-

re Turnus Vertitur arma tenens, & toto uertice supra est.

Thysbe amasia Pyrami. Ouid. lib. 4. Metam. Pyramus & Thysbe iuuenum pulcherrimus alter, Altera (quas Oriens habuit) prælata puellis.

Ferunt Albium Tibullum poetam elegiographum corporis forma admodum præstanti fuisse. unde Horat. de eo lo quens: Non tu corpus eras sine pectore, Dij tibi formam, dij tibi diuitias dederant.

Thetidem deam maris poetæ niueam & formosam faciũt, quòd perpetuis aquis abluatur. Catullus, Te ne Thetis tenuit pulcherrima Neptunine.

Paulus Diaconus scribit Theodotem puellam, genere Romanam, forma fuisse conspicua & mirabili, flauis promissisq; capillis ad pedes usq; pendentibus, eaq; pulchritudine inescatũ Cunibertum regem, amore puellæ exarsisse.

Tyro puella, Salmonei filia, ob formã Neptuno adamata est. de hac Proper. lib. II.

Violantillam, Stellæ poetæ uxorem, multis uerbis commendat Stat. lib. I. Syl. Idem paulò pòst: -at tu pulcherrima forma Italydum, tandem merito possessa marito.

Habuit Xerxes in exercitu LXIIX. myriades, quæ ratio habet bis & quinquagies centũ octoginta tria millia hominum. Herodotus tamen scribit in tanto mortaliũ numero neminẽ fuisse pulchriorem rege ipso, aut proceriore statura.

Sunt alij permulti pueri, & puellæ, in quibus elegans fuisse pulchritudo memoratur, ut Pyramus, Pelops, Idas, Castor, Pollux, Iason, Artaxerxes, Cyrus, Troilus, patroclus, Hymen. Ex fœminis Pasiphae, Ariadne, Berenice, Hermione, Bryseis, Penelope, Deidamia, Ersilia uxor Romuli, Ero, Virginia Anaxerete, Antigone, Arachne, Arethusa, Arsinoe,, Polixena Pelagia, Lycaste, Io casta, Hecuba, Cassandra, Hesperie, Cleopatra, Clœlia, Ilia. Sibyllæ, Vestales, Heroinæ, & aliæ propè infinitæ. quas qui scire uolet, auctores reuoluat.

Helenæ forma poetis omnibus cantatissima laudem meruisset maximam, nisi ea Troiæ ruinam, bellique decennalis causam attulisset. at nemo est, cui non sit odio, quum tantæ cladis & calamitatis uenit in mentem. Paris apud

Ouid. formam illius Veneri comparat, dicens: His ſimiles uultus (quantum reminiſcor) habebat, Venit in arbitrium quum Citheræa meum, &c.

DEFORMES.

BRotheus, Vulcani & Mineruæ filius, deformi facie dicitur fuiſſe. ob quam dum pleriſque eſſet ridiculus, animi dolore ſe in rogum cõiecit, teſte Ouid. in Ibin: Quodq; ferunt Brotheum feciſſe cupidine mortis, Des tua ſuccenſæ membra cremanda pyræ.

Hipponactis poetæ Iambographi deformitatem ſuis tabulis expreſſerunt Bubalus & Anterinus pictores: eamque imaginem, quòd notabili eſſet uultus fœditate, propoſuere in ridentium circulis magno ſuo malo. indignatus enim Hipponax utrunque ſuis ſatyris tanto retaliauit fœnore, ut ambo laqueo ſe præfocauerint. Plin. cap. 5. lib. 36.

Aiunt & Corytheum quempiam fuiſſe hominem notiſſimæ deformitatis, quiq; liberos ſuſceperit, patrem infeliciſſima forma referentes: unde fluxit adagium, Corytheo deformior. Eraſm.

Homerus ſcribit Therſiten omnium, qui ad Troiam uenerunt, fœdiſſimum fuiſſe, totumq; hominem a capite ad pedes ita graphicè depingit, & corporis uitia, & animi morbos, ut dicas peſſimum ingenium in domicilio ſe digno habitaſſe, inquit Eraſmus. unde adagium, Therſitæ facies. Ouid. lib. 4. de Ponto.

Damon fuit pædotriba quiſpiam inſigni claudidate deformis, qui quum crepidas retortis ſuis pedibus congruentes furto amiſiſſet, imprecatus eſt, ut eius pedibus conuenirent, qui ſurripuiſſet, auctor Cælius.

Ferunt Æſopum, a Phrygia fabulatorem, omnium quoque turpiſſimum extitiſſe. fuit enim nigerrimus, unde illi datum nomen: nam Æſopus, & Æthiops idem ferè ſignificant. corpore præterea gibboſus, uerùm ingenio (quo deformitatem illam penſauit natura) clariſſimus. Cælius lib. 8. cap. 474.

Galbæ imperatori corpus fuit gibbo deforme. Macrob.

Epictetus uerò philoſophus fuit claudus. unde & hoc di-

ſtichon a Macrobio poſitum: Seruus Epictetus genitus ſum corpore claudus, Paupertate Irus, diis & amicus ego.

Hermippus poeta fuit Athenienſis, altero captus oculo. Volaterranus.

Colomanus rex Pannoniorum poſt Ladiſlaum, dicitur fuiſſe ore improbo, luſcus, claudus, gibboſus, & lingua blæſus. Volater.

Virgilius ſcribit Polyphemum cyclopem Siculum fuiſſe monoculum, ubi ait: & telo lumen terebramus acuto, Ingens quod torua ſolum ſub fronte latebat. Idem, Monſtrũ horrendum, informe, ingens, cui lumen ademptum.

Poetæ quoque fabulantur Vulcanum claudum fuiſſe, ac toto deformem corpore: dicuntque propterea parentes infanti non riſiſſe, ſuoque cubili admiſiſſe. Virg. Incipe parue puer, cui non riſere parentes, Nec deus hunc menſa, dea nec dignata cubili eſt. Ouid. lib.2. Eleg.

Martialis Philenem puellam luſcam fuiſſe, & altero lippam oculo uidetur innuere, lib.1. ubi ait: Oculo Philenis ſemper altero plorat, Quo fiat iſtud quæritis modo? Luſca eſt. Idem lib.2. Cur non baſio te Phileni? calua es: Cur non baſio te Phileni? ruffa es: Cur non baſio te Phileni? luſca es.

Idem auctor lib.3. ait, Vetuſtinam tres habere dentes, tres capillos, pectus cicadæ, crus formicæ, rugoſam frontem, mammas aranearum caſibus pares, os rictibus crocodili ſimile, cantum ranarum, & culicum, noctuæ uiſum, hirci fœtorem, & pleraſque alias deformitatis inhoneſtas notas.

Olim creditum eſt eos ſeptem diebus formoſos fore, qui leporem eſitaſſent. propterea idem Martialis Gelliæ deformitati illudens, ait eam nunquam eſitaſſe leporem, his uerbis:

Quum leporem mittis, ſemper mihi Gellia mandas,
Septem formoſus Marce diebus eris.
Si uerum dicis, ſi uerum Gellia mandas,
Ediſti nunquam Gellia tu leporem.

Idem Martialis lib.12. Zoili ſui deformitatem ſic depingit: Crine ruber, niger ore, breuis pede, lumine læſus,

Rem magnam præſtas Zoile, ſi bonus es.

Aiunt Socratem philoſophum fuiſſe ſimis naribus, recalua fronte, piloſis humeris, & repandis cruribus. propterea quum duæ uxores Xantippe & Myrrho zelotypia quadam in contentiones uenirent, illis inter ſe iurgantibus dicebat: Quid propter me iurgia ſimul exercetis, quem adeò deformem peperit natura?

Afferuntur & alia de forma philoſophorum. Zeuſippus dicitur fuiſſe ceruice curua, Aratus panda, Zeno fronte contracta, Epicurus cute diſtenta, Diogenes barba comante, Socrates cadente, Ariſtoteles brachio exerto, Xenocrates crure collecto, Heraclitus oculis fletu clauſis, Democritus labris riſu apertis, Chryſippus digitis propter numerorum indicia conſtrictis, Euclides propter menſurarum ſpatia laxatis, Cleanthes propter utrunque corroſis. auctor Sidonius lib 9.

DEORVM AMASII.

GAnymedem in primis fabulantur poetæ Iouis eſſe amaſium, quem ob formam Aquila pedibus in Ida corripuerit, & in cęlum euexerit. Virgilius, quem præpes ab Ida Sublimem pedibus rapuit Iouis armiger uncis. Ouid. lib.10. Rex ſuperûm quondam Phrygij Ganymedis amore Arſit.

Endymionem formoſum paſtorem Luna fertur adamaſſe, adeò ut cœlo relicto in montem Lathmium eius oſculandi gratia plerunque deſcenderit. Pontanus de Stellis. Ouid. lib. de Arte. Proper. lib.2. Nudus & Endymion Phœbi cepiſſe ſororem Dicitur, & nudæ concubuiſſe deæ.

Hylam Thiodamantis filium adamauit Hercules, ſecumq; duxit cum Argonautis. ubi quum aquas hauriens puer urnæ pondere fuiſſet demerſus, multis clamoribus ab ipſo Hercule conuocatus eſt. hinc natum adagium, Hylam uocare. Val. Flac. lib.3. Arg. Rurſus Hylam & rurſus Hylam per longa reclamat Auia, reſponſant ſyluæ, & uaga certat imago. Proper. lib.2.

Adamauit etiam Hercules Abderum puerulum, non minori, quàm Hylam affectu.

Hyacinthus Apollinis fuit amasius. Ouid. lib.10. Te quoque Amyclide posuisset in æthere Phœbus, Tristia ponendi tempus si fata dedissent. Plin.2. Hyacinthum comitatur fabula duplex, luctũ præferens eius, quem Apollo dilexerat.

Adamauit etiam Apollo Branchum, puerum Thessalum, quem mortuum suis templis sacrum haberi uoluit: item Daphnem puellam, Penei fluminis filiam, quam fugientem in Laurum conuertit. Mantuanus, Quot studuit uerbis Daphnem facundus Apollo Flectere.

Ampelos, puer speciosus, Baccho adamatus est. Ouid. lib.3. Fast. Ampelon intonsum Satyro nymphaq; creatum Fertur in Ismariis Bacchus amasse iugis.

Adonis, Cynaræ ex Myrrha filius, Veneri fuit carissimus. Ouidius lib.1. de Arte, Nec te prætereat Veneri ploratus Adonis. Propert.lib.2. & Pon. lib.1. de stellis.

Cephalus & Tithonus carissimi fuerunt Auroræ. de Cephalo Ouid. lib.3. de Arte, Lathmius Endymion non est tibi Luna pudori, Nec Cephalus roseæ præda pudẽda Deæ. Propert. lib.2.

Atys, puer Phrygius, Cybeles fuit amasius. Catullus, Tenerum uidit Atyn prope marmor Pelagi, facit impetum: ille demens fugit in marmora fera, ibi semper omne uitæ spatium famula fuit. Ouid. lib.10. hirsuto uertice pinus Grata deum matri, siquidem Cybeleius Atys Exuit hac hominem, truncoque indurrit illo.

Amauit Hippolytum Diana, cùm ob formam, tum raram in forma castitatem.

Pindari poetæ, eiusq; carminum amatorem fuisse Pana fabulantur. auctor Plutarchus in Numa Pompilio.

Syrinx quoque Arcadica fuit nympha, quam a Pane deo mirè adamatam scribit Ouidius.

HOMINVM AMASII.

HAbuit in primis Valerius Flaccus poeta, Setinus, in deliciis Amazonicum puerum, cuius formam commendat Martialis. Tibullus suum Cherinthum, de quo lib.4. ait: Est qui te Cherinthe dies dedit hic mihi sanctus, Atque inter sanctos semper habendus erit. De quo lib.2. sic ait:

Heu heu quàm Marathus lento me torquet amore.

Lygdum adamauit Pamphilus Saxus; unde lib.4. ait: Sed peterem Lygdum, Lygdus mea uita, meum cor Lux mea, qui facie uulnera mille gerit. eius quoque formam multis locis magnopere extollit.

Batyllus fuit Anacreontis poetæ delicium: unde Horatius in Epodo, Non aliter Samio dicunt arsisse Batyllo Anacreonta Teium. Ab eodem quoque adamatus est Megistheus puer. de utroque Politianus in Rustico, Nunc Samium celebras (iubet Adrastæa) Batyllum, Nunc teneram Eurypilem, tenerumq; Megistea laudas, Tandem acino passæ cadit interceptus ab uuæ.

Lycum puerum adamauit Alcæus poeta Lyricus, de quo Hor. lib.1. Carminum, Liberum & musas, Veneremq;, & illi Semper hærentẽ puerum canebat: Et Lycum nigris oculis, nigroq; Crine decorum. Politianus in Nutricia.

Amauit Valgius poeta elegiographus Mysten, cuius mortem multis lacrymis defleuit, dicente Horatio: Tu semper urges flebilibus modis Mysten ademptum, nec tibi Vespero Surgente decedunt amores, nec rapidum fugiente Solem.

Asinius Gallus poeta, filius Asinii Pollionis, uiri consularis, pari quoq; affectu dilexit Hippolytum liberali forma adolescentem.

Voconius Victor poeta habuit in deliciis Testylum puerum elegante forma. unde Martialis, Testyle Victoris tormentũ dulce Voconi, Quo nemo est toto notior orbe puer: Sic etiam positis formosus amere capillis, Et placeat uati nulla puella tuo.

Lygurinus Horatij fuit delicium, unde lib.4. Car. scribit: Sed cur heu Lygurine, cur Manat rara meas lacryma per genas? Cur facunda parum decoro inter uerba cadit lingua silentio? Nocturnis ego somniis iam captum teneo, iam uolucrem sequor. Amauit & Lycistum, de quo sic scribit in Epodo: Nunc gloriantis quamlibet mulierculam Vincere mollitia amor Lycisti me tenet.

Amauit Roscium adolescentem Q. Catullus epigrammatista, de cuius forma hunc in modum scripsit: Constiteram exorientem auroram fortè salutans, Quum subito a læua Ro

ſcius exoritur: Pace mihi liceat cæleſtes dicere ueſtra. Mortalis uiſus pulchrior eſſe deo. Amauit & Theotimum de quo ſic ſcribit: Aufugit mi animus: credo, ut ſolet, ad Theotimum Deuenit: ſic eſt, perfugium illud habet.

Arſit Euripides tragœdiographus Agatonem puerulum, quem adultiorem quoq; amplexabatur arctius, ſuauiabaturq; etiã ſpectante populo, & in conuiuiis. Plut. in Apoph.

Pari affectu Aratus poeta Cilix Philinum adoleſcentulũ deperiit, pro cuius reditu è Chio inſula deos multa precatus eſt.

Catullus ſuos amores in Iuuencium his exprimit uerbis: Surripui tibi, dum ludis, mellite Iuuenci, Suauiolum dulcius ambroſia. Verùm id non impunè tuli, nanq; amplius horam Suffixum in ſumma me memini eſſe cruce. Quæ carmina plena ſunt pruritus, multamq; præſeferunt laſciuiam.

Antinous puer fuit elegantiſſimæ formæ ex Claudiopoli Bithyniæ ciuitate, quem Hadrianus imperator ad infamiam uſque adamauit, ut etiam mortuo ciuitatem conſtruxerit, templumq; erexerit cum ara, & eius effigiem curauerit imprimendam. Dion Caſſius. Spartianus ait puerum illum ab imperatore muliebriter defletum.

Pauſanias Lacedæmonius, auctore Cęlio, Argilium ſpecioſa pulchritudine adoleſcentem amore Venereo dilexit.

Cęlius lib. 19. cap. 11. citât hos Platonis uerſus amatorios de ſuo Agathone, quem uti meritorium dilexit: Suauia dans Agathoni animam ipſe in labra tenebam, Ægra etenim properans tanquam abitura fuit. amauit quoque Stellam ob ingenij ſuauitatem, & elegantiam, de qua, auctore Plutarcho, ſequentes uerſus luſit: Ardentes ſtellas lucens mea Stella tueris, Cælum utinam fierem, te ut multo lumine cernam. Item, Stella prius ſuperis fulgebas Lucifer, ât nũc Heſperus ah fulges manibus occiduus. Hæc nouiſſima ſcripſit poſt eius mortem.

Minos rex Cretenſium ſuſceptas cum Athenienſibus inimicitias, ob mortem filij ſui Androgei, lubens depoſuit amore Theſei, quem deperibat, ineſcatus.

Laius a Pelope hoſpitio ſuſceptus filium eius Chryſippũ ita adamauit, ut ſecũ Thebas rapuerit. Praxilla tamen apud

Cęlium testis est, hoc a Ioue perpetratum.

Gyges rex Lydorum Magnetem Smyrnæum eximia pulchritudine clarum usque adeò dilexit, ut bellum in Magnesios mouerit; quòd puero capillos totondissent, quo uideretur deformior.

Aristogiton Atheniensis Armodium insigni forma adolescentem etiam deperiit. auctor Thucidides lib.6.

Amauit Epicurus Philoclem eximium adolescentem, ad quem solitus erat hoc modo scribere: Consumor ac deficio amabilem tuum ac diuinum ingressum sustinens.

Catullus facit Aufilenum Cęlij cuiusdã Veronensis amasium, ubi ait: Cęlius Aufilenum, & Quinctius Aufilenam Flos Veronensium depereunt iuuenum.

Inter meritorios pueros etiam ponuntur Euryalus Virgilianus, Parthenopæus Statianus, Cortallus Siculus Anacreontis, Harmodius Hippiæ, Aster Platonis, Piso Galbę.

DEORVM, ET HOMINVM AMASIÆ.

IAm diximus Daphnen, Penei fluminis filiam, adamatam Apollini. Sapho ad Phaonem, Et Phœbus Daphnen; & Gnosida Bacchus amauit.

Tyro Salmonei filia adamata est a Neptuno, & ab eodem compressa. Propert. lib. 1. Non sic Æmonio Salmonida missus Enipeo Tænarius facili pressit amore deus.

Heben deam iuuentutis amauit Hercules. Idem Propert. lib.1. Nec sic cœlestem flagrans Amor Herculis Heben Sensit in Oetæis gaudia prima iugis. Amauit quoque Iolen, & Omphalem reginam Lydorum. Idem Propert. lib.3.

Aliæ deorum & hominum amasiæ fuerunt Ariadne, Minois filia, Bacchi: Syrinx, nimpha, Panos: Ero, Læandri: Phyllis filia Lycurgi regis Thracum, Demophoontis: Ariadne, Thesei: Atalanta, Meleagri: Cydippe, Acontij: Iphis Patrocli: Smilax, Croci; auctor Plin. lib.16. cap.35. Glycera, Pausiæ Sicitionij pictoris; Plin: lib. 21. cap.2. & lib. 35. cap.10. Sappho, Phaonis.

Campsape, Alexandri, quam Alexander ipse muneri dedit Apelli pictori; Plin. lib.35. cap.10. Philace, Stratoclis; auctore Plutarcho. Rhoxanæ, Alexandri; Plutarchus,

& Curtius. Echo, Narcissi. Ausonius, Commoritur Narcisse tibi resonabilis Echo. Calentinus, Risit Liriopes flagrantem filius Echo.

Thysbe, Pyrami. Stroza pater, Non magis infelix Thysbe dilexit Amantem.

Tyro Salmonei filia, Enipei. Propert. lib. 1. Testis Thessalico flagrans Salmonis Enipeo.

Phœbe, Castoris; Ilaira, Pollucis, quæ fuerunt Leucippi filiæ. Propert. lib. 1. Non sic Leucippi succendit Castora Phœbe, Pollucem cultu non Ilaira soror.

Gloris, seu Flora, dea florum, Zephyri, a cuius nomine dicitur Zephyritis.

Galatea nympha Polyphemum. Proper. lib. 3. Quinetiam Polypheme fera Galatea sub Ætna, Ad tua rorantes carmina flexit equos.

Bersabea, Dauidis. Idem Stroza, Ille sacri uates operis Iesseia proles Præfecit populo quem deus ipse suo. Bersabeæ captus forma tibi magne Cupido Cessit.

Helena, Paridis. Proper. lib. 2. Ipse Paris nuda fertur periisse Lacæna, Quum Menelaæo surgeret è thalamo.

Acme, Septimij. Catullus, Acmen Septimius (suos amores) Tenens in gremio, mea inquit Acme, Ni te perdite amo, atque amare porrò Omnes sum assiduè paratus annos Solus in Libya, Indiaq; tosta Cæsio ueniam obuius leoni.

Atalanta, Mimalionis Arcadici. Propert. Mimalion nullos fugiendo Tulle labores Sæuitiam duræ contudit Iasidos.

Antigone, Hæmonis Bœotij: quam quum iugulari fecisset Creon, Hæmon ad mortuæ tumulum se interfecit. Proper. lib. 2. Quid? non Antigones tumulo Bœotius Hæmon Saucius ipse suo corruit ense latus?

Briseis, Achillis. Horatius, Prius insolentem Serua Briseis niueo colore Mouit Achillem. Propert. lib. 2. Omnia formosam propter Briseida passus, Tantus in erepto sæuit amore dolor. item, Nec non exanimem amplectens Briseis Achillem, Candida uesana uerberat ora manu.

Rhodope, Charaxi, fratris Sapphus. Sappo ad Phaonē, Arsit inops frater uictus meretricis amore, Mistaq; cum turpi damna pudore tulit.

Andromeda, Persei. Sappho ad Phaonem, Candida si nó sum, placuit Cepheia Perseo Andromede, patriç fusca colore suæ.

Hesperie, nympha, Æsaci.

Lesbia Catulli. Catullus, Nulla potest mulier tantum se dicere amatam Vere, quantum a me Lesbia amata mea est. Hęc uerò nomine uocabatur Claudia. amauit etiam Ipsithillam.

Quinctilia, Calui Licinii. Catullus, Certè non tantò mors immatura dolori est Quinctiliç, quantum gaudet amore tuo. Propter. lib.2. Hoc etiam docti confessa est pagina Calui, Quum caneret miserę funera Quinctilię.

Lyda, Callimachi: Batthis, Philetæ. Ouid. lib.1. de Tristib. Nec tantum Clario Lyde est delecta poetæ, Nec tā tum Coo Batthis amata suo.

Beatrix, Dantis Aligerij: Aureta, Petrarchæ: Licinia, Horatii. Horat. lib.2. Car. Me dulcis dominæ musa Lyciniç Cantus me uoluit dicere lucidum Fulgentes oculos, & benè mutuis fidum pectus amoribus. Amauit & Glyceram. de qua libro tertiò Carm. Me lentus Glyceræ torret amor meæ.

Stella, Platonis. auctor Plutarchus.

Violantilla, Stellæ poetæ. hæc Græcè Hiantis dicitur. Martialis libro 6. Perpetuam Stellæ dum iungit Hiantida uati Læta Venus dixit, Plus dare non potui. aliter uocatur Asteris. uide Statium in syluis.

Leucadia, Terentii Varronis Atacini. hinc fluxit illud distichon, Hæc quoque perfectò ludebat Iasone Varro, Varro Leucadiæ maxima flamma suæ.

Delia, Sulpicia, Nemesis, Neæra, Tibulli. de Nemesi notum est illud, Vrit amatorem Nemesis lasciua Tibullum, In tota iuuit quem nihil esse domo.

Hostia, seu Cynthia, Propertii. Propertius ipse lib.1. Illa uel angustò mecum requiescere lecto, Et quocunque modo maluit esse mea, Quam sibi dotatæ regnū uetus Hippodamiæ, Et quas Elis opes antè pararat equis. Idem lib.1. Cynthia prima suis miserum me cepit ocellis, Contactum nullis ante cupidinibus. Martialis, Cynthia fecundi carmē

iuuenile

iuuenile Properti Accepit famam, nec minus ipſa dedit.

Melenis Domicij Marſi. Martialis, Nota tamen Marſi fuſca Melenis erit.

Ceſennia. Cn. Getulici epigrammatiſtæ. Biſſula Auſonij Galli: Metella Ticidæ epigrammatiſtæ. Cytheris, ſeu Lycoris Cornelij Galli hinc illud manauit, Gallus. & Heſperis & Gallus notus Eois, Et ſua cũ Gallo nota Lycoris erit. Pamphila Valerii Æditui. de qua ſic apud Gellium ſcribit: Dicere quum conor curam tibi Pamphila cordis, Quid mi abs te quæram? membra labris abeunt: Per pectus miſerum manat ſubito mihi ſudor, Sic tacitus, ſubitus, duplo ideo pereo.

Chryſis, Q. Trabeæ comœdiographi: de qua ſic ſcripſit: De improuiſo Chryſis ubi me aſpexerit, Alacris obuiam mihi ueniet, complexum exoptans meum Mihi ſe dedet, Fortunam ipſam anteibo fortunis meis.

Neæra, Lycinij Imbricis, itidem comœdiographi: de qua afferuntur hi uerſus: Nolo ego Neæram te uocent, ſed Nerienem; Quum quidem Marti es in connubium data.

Propertius lib.2. de pleriſque poetarum amaſiis ſcribit.

Item Sidonius Apoll.,lib.2. de aliis meminit: ſiſq; oppidò meminens, quòd olim Martia Hortenſio, Terentia Tullio, Calpurnia Plinio, Pudentilla Apuleio, Ruſticana Symmacho, legentibus medicantibusq; cãdelabra tenuere. reminiſcere quòd ſæpe uerſum Corynna cum ſuo Naſone cõpleuit, Lesbia cum Catullo, Ceſennia cum Getulico, Argentaria cum Lucano, Cynthia cum Propertio, Delia cum Tibullo.

His addi poſſunt Lamia Demetrij, Phryne Timothei, Flora Pompeij, Aſpaſia Periclis, Rhodope Pſamnitici, & Antonii Cleopatra.

CINÆDI, PÆDICONES & pathici.

AEmilii cuiuſdam cinædi obſcenos amores, molleſque delicias, poſtremò infinitas libidines notat Catullus. Idem in Naſonem quendam pathicum his inuehitur uerbis: Multus homo es Naſo, neque tecum multus homo, ſed Deſcendis Naſo, multus es & Pathicus.

Phædon philoſophus quum adoleſcentulus Athenis eſſet in ſeruitute, a domino in lupanari conſtitutus eſt, ut proſtaret, & corpore faceret quæſtum.

Martialis lib.3. arguit Gargilianum quendam, ut cinædum & mollem, quem depilatoriis unguentis faciem lauare conſueſſe dicit.

Armodio & Ariſtogitoni apud Atheniẽſes mutua erat Veneris conſuetudo.

Cratinus Athenienſis comœdiographus notatus eſt etiã Pæderaſtiæ, ſeu obſceni in pueros amoris.

L. Quinctus Flaminius, uir conſularis, puerum ardebat, a cuius latere nunquam diſcedebat. quinetiam ad eius uotum hominem quendam ſecuri percuſſit, dum ille coram ſe aliquem optaſſet interfici.

Ferunt Ibycum hiſtoricum, patria Rheginum, inſano puerorum amore exarſiſſe.

Hipparchus, Piſiſtrati filius, ſtuprato Armodio, Ariſtogitonis puero, utriuſq; coniurationem in ſe concitauit.

Libanius Sophiſta Antiochenus Conſtantinopoli ob impudicos amores puerorũ pulſus eſt. demum Nicomedia (quò ſe receperat) eandem ob cauſam detruſus.

L. Papirius Publium adoleſcentem in uinculis tenuiſſe, plagisq; & contumeliis (quòd ſtuprum pati noluiſſet) affeciſſe dicitur. qua re ad ſenatum delata, damnatus eſt, lege lata, ne quis in corpora libera ob æs alienum ius haberet. uolebat enim hoc ſibi licere Papirius, quòd Publius eidem eſſet debitor.

Theophraſtus philoſophus Nicomachum, Ariſtotelis filium, ad præpoſteram uſque uenerem adamauit.

Alexander Abonotichites copiam ſui corporis mercede faciebat. auctor Lucianus.

Habuit Pauſanias Lacedæmonius ſtupri conſuetudinem cum Argilio adoleſcente.

Eraſmus in Adagiis ait Cleocritum, ueteris comœdię ſcriptorem, maledictis proſciſſum, quòd cinædus eſſet. quam notam Argirrhio cuidam inurit.

Catullus in Thallum adoleſcentem impudicum his uerbis inuehitur: Cinæde Thalle mollior cuniculi capillo, Vel

anſeris medulla, uel hinnula molli cella. Idem quoque Porcium, & Socrationem ſuis uerſibus infamat, quòd ſtupri meritis a Piſone prætore præpoſiti ſint duobus aliis adoleſcentulis, ſcilicet Veraniolo & Fabullo.

Idem Mamurram Formanum & Cęſarem notat, ut cinædos & pathicos, dum ait, Pulchrè conuenit improbis cinædis, Mamurræ pathicoq;, Cæſariq;: Nec mirum, maculæ pares utriſque. Sed & Suetonius ait, nihil famam pudicitiæ Cæſaris læſiſſe, præter Nicomedis regis Bithyniæ contubernium.

Laborauit hac infamia Pindarus poeta, qui in gremio pueri adamati obdormiſcens uitam efflauit. teſte Valerio.

MOLLES, EFFOEMINATI, & elegantes.

THeopompus ſcripſit Stratonem Sidonium mortales omnes ſuperaſſe deliciis, & mollitie. ad quod alluſit Mirandula in hymnis: Quàm quæ Sidonium uelabat purpura regem.

Auguſtus ad Męcenatem ſcribens, eiuſdem mollitiem, & delicias multis expreſſit locis. ſed hoc maximè Vale Męcenas, mel gentium, ebur Etruriæ, laſar Arretinum, Tiberinum margaritũ, Cilneorum Smarragde, Iaſpi figulorũ, Berille & carbũculũ Porſenæ. Macrobius lib. 2. & Crinitus l. 24. Annæus quoque Seneca Męcenatem uocat diſcinctum, molliſſimasq; eius delicias, & portentoſam orationem. Idem, Magnum, inquit, Romanæ eloquentiæ daturus exemplum, niſi illum eneruaſſet felicitas.

Aiunt Artemonem quendam fuiſſe mollem adeò, & ſolutum deliciis, ut nunquam pedibus itaret, ſed ſemper lectica circumferretur, haberetq; duos utrinq; famulos, peluim æream ſupra caput ferentes, ne quid ſupernè noxium excideret: propterea factus eſt prouerbio locus, Artemon uerſatilis. Crinitus lib. 16. cap. 11.

Fuit & Abron quiſpiam uitæ adeò corruptæ, & effœminatæ, ut locum parœmiæ ſequenti reliquerit: Abronis uitam agens. de molliter, ac delicioſe uiuentibus.

Cliſthenes Comicorum conuiciis laceratus eſt, quòd pa

rum uir haberetur, ſeq; cultu indecoro uelut in mulierem transfiguraret. quod feciſſe dicitur Aſſyriorum rex Sardanapalus, ut liberius inter fœminas laſciuiret.

Syri olim malè audierunt ob morum mollitiem. unde adagium, Syrus quum non ſis, ne Syriſſa. Eraſ. in Chil.

Lyſicrates abiit in uulgi fabulam, quo iam ſenio confectus capillos fucaret, ut ſpecioſus uideretur & iuuenis. cuiuſmodi ridentur apud Martialem Ollus, apud Horatium uxor pauperis Ibyci.

Maſſylienſes luxu perditi muliebrem in modum ornabantur, comis unguento delibutis, capillisq; religatis. hinc ortum adagium, E Maſſylia uenisti: in molles.

Argyrrhius fuit dux quiſpiam effœminatus, nihil habens uiri, præter barbam.

Battalus fuit neſcio quis tibicen, qui laſciua, & uinolenta carmine complexus eſt, fecitq; adagio locum, battali ſimilis. Cęlius ait hunc primum omnium calceis fœmineis in ſcena uſum fuiſſe, artemq; tibiarum omnino remolliuiſſe. a quo fluxos, & exoletos, & parum uiros Battalos uocant.

Cęlius ſcribit Nitarum quendam fuiſſe, mollitie pluſquam muliebri infamem.

Dionyſius apud eundem Cęlium teſtis eſt, Ariſtodemum tyrannum apud Cumas in Romanis antiquitatibus mollem fuiſſe cognominatum, quòd parum uir eſſet, ac pudicitiam ſubſtrauiſſet.

Ferunt Andramytem Lydorum regem omnium primum fœminas eunuchas feciſſe, eisque eunuchorum uice uſum.

Gaudebat Ariſtoteles mundo cultu & elegante, comamq; delicatus contondebat: anulis præterea digitos onerabat, & in hoc placebat ſibi nimiùm. quo factum eſt, ut mollitiei ſuſpectus haberetur.

Ariſtophanes Philoſtratum quendam laſciuiuſculè ſe ornantem Cynalopeca uocabat, uocabulo ex cane, & uulpe concinnato.

Demoſthenem tradunt cultu corporis nitido nimis, & accurato fuiſſe, adeò, ut molles (quibus laſciuiebat) tunicu læ ab æmulis probro datæ ſint. quinetiam notatus eſt, ut parum uir, quodq; polluto eſſet ore.

Eodem quoque modo Hortenſius orator probroſis lacera tus eſt ſatyris, quòd circumſpectè & morosè indutus eſſet, quodq; manus eius inter agendũ eſſent argutæ, & geſtuoſæ. ſed & L. Torquatus eum Dionyſiæ ſaltatriculæ nomine appellabat. auctor Gellius.

Traditum eſt Heliogabalum, ſeu Elagabalum (qui ſupra omnia prodigia fuit molliſſimus) uerſatilia triclinia habuiſſe, in quibus amicos quandoq; ponere conſueuit, eosque uiolis & floribus opprimere, ſic ut aliqui animam efflauerint. auctor Lampridius. Idem quoque quaternos canes ad currum iunxit: proceſſit & in publicum, iunctis quattuor ceruis: coniunxit etiam leones, & tygres, Cybelem ſe & Liberum patrem uocans: habuit uehicula gemmata, & aurata: atque, ut inſaniam libidini adderet, iunxit etiam quaternas mulieres, nudusq; a nudis uectus eſt.

Ariſtagoras quidam Mileſius quum in concionem prodiiſſet, inſolita apud Lacedæmonios ueſtitus mollitie, quidam ex ephoris hoc eum dicto ſubmonuit, Domi Mileſia.

Agathon fuit quiſpiam tibicen, cantilenarum ſuauitate aures maiorem in modum deliniens; quem infamia mollitiei laboraſſe, teſtis eſt apud Eraſmum Zenodotus.

Sardanapalus ob inſignem mollitiem prouerbio locum fecit. fuit enim deliciis uſque adeò effœminatus, ut inter eunuchos, & puellas ipſe puellari cultu deliteſceret.

Atidius Melior Domitiani temporibus tantæ fuit mollitiei, ut nitidus appellari meruerit. unde Statius, Stat quæ perſpicuas Nitidi Meliores ouacet Arbor aquas.

Diadumenus fuit quiſpiam elegans iuuenis, cuius effigiẽ Polycletus expreſſit iuuenta molliore.

Fuit Miraces neſcio quis concinnatulus, qui unguentatos auratosq; capillos fertur habuiſſe. de hoc Val. Flaccus lib. 1. Argon. ſimul armiger ibat Semiuir, impubemq; gerens ſterilemq; iuuentam.

Bacchi mollitiem Seneca in Hercule furente his exprimit uerbis: Non erubeſcit Bacchus effuſos tener Sparſiſſe crines, nec manu molli leuem Vibraſſe thyrſum, quum parũ forti gradu Auro decorum Syrma Barbaricum trahit.

Fuit Iulius Cæſar adeò effœminatus, ut Curio pater qua

dam eum oratione omnium mulierum uirum, & omnium ui rorum mulierem appellauerit.

L. Sylla imperator chlamydato sibi, & crepidato Neapoli ambulare deforme non duxit. Val. Max.

C. Duillius (qui de Pœnis triumphauit) quotiescunque epulaturus erat, ad funalem cæreum præeunte tibicine & fidicine a cęna domum reuerti solitus est. auctor Valerius Maximus.

Clodius Pulcher eneruem & frigidam iuuentam egit, perditoq; amore uulgatissimæ meretricis infamis fuit.

VIRI MVLIEBREM HABI-
tum mentiti.

GRæcis, ad expeditionem Troianam proficiscentibus, quum Thetis dea præuideret Achillem filium ibidem interfectum iri, eum ex antro Chironis dormientem rapuit, & puellaribus tunicis indutum, præmonitumque, ne se masculum cuipiam proderet, inter filias Lycomedis regis occuluit, quarum unam Deidamiam grauidam fecit, Pyrrhumque ex ea suscepit. uerùm, quum Græci oraculo didicissent Troiam sine Achille capi non posse, missus est Vlysses, ut Græcorum omnium astutissimus, ad explorandam rei ueritatem. quoniam iam facti suspicio & rumor ferebatur. ut ergo proderet Achillem, cistiferum se finxit, attulitque mercatoris instar fusos, acus, monilia, & cetera id genus, quæ puellam decent, cum arcu & sagittis. quum ergo Achilles relictis puellaribus instrumentis arcum intendisset, uires suas, & sexum prodidit, & eo commento repertus est. Ouid. lib. 1. de Arte, Turpe nisi hoc matri precibus tribuisset Achilles, Veste uirum longa dissimulatus erat. Stat. lib. 4.

Sicubi unquam Amor uires suas aut in mortalium ullo docuerit, maximè probauit in Hercule, quem tot alioqui monstrorum domitorem coegit relicta (quæ uirum decet) uirtute ad muliebres transire delicias, seq; in puellam trāsformare, & fœminam mentiri, ut liberius cum Omphale regina Lydorum lasciuiret: qua etiam iubente fusos, & lanas rudibus illis manibus (quibus portenta subegerat) at-

trectauit. quod ei magno dat probro Deianira, apud Ouidium loquens: Craſſaque robuſto deducis pollice fila, Æquaque formoſæ penſa rependis heræ. Item apud Propertium ſic loquitur: Idem ego Sidonia feci ſeruilia palla Officia, & Lyda penſa diurna colo: Mollis & hirſutum cepit mihi faſcia pectus, Et manibus duris apta puella fui. Stat. lib.1.Achill.1.

Tranquillus in Iulio ſcribit P. Clodium inter publicas Bonæ deæ cæremonias penetraſſe ad Pompeiam, Q. Pompeij filiam, & Syllæ neptem, muliebri ueſte & propterea Cæſarem cum ipſa Pompeia diuortium feciſſe. præterea Cic. quadam ad Lentulum epiſtola ſcribit, Clodium ipſum non pluris feciſſe Bonam deam, quàm tres ſorores.

Cliſthenes malè audiit, & comicorum laceratus eſt ſatyris, quòd parum uir haberetur, ſeque cultu indecoro in fœminam transfiguraret, unde adagia nata, Cliſthenem uideo; &, Cliſthene intemperantior.

Eadem nota inuritur Cleocrito, quod ad maiorem laſciuiam tunicis & ueſtibus fœminam mentiretur.

Euclides Megaricus quum Socraticæ diſciplinæ cupientiſſimus eſſet, neque tamen auderet Athenas ire (ubi profitebatur Socrates) quòd capitale foret, ſi quis Athenienſium Megaris, aut Megarenſium Athenis, propter mutuum utriuſque urbis odium, deprehenderetur, muliebri ueſte indutus ad audiendum philoſophum ſub ipſam noctem itabat, ac demum ipſo auroræ diluculo reuertebatur, auctor Gellius cap.10. lib.6.

Omnium, quos eneruauit mollities, & deliciæ corruperunt, principem locum maioremque apud poſteros ignominiam meruit Aſſyriorum rex Sardanapalus; qui eò illecebrarum ſe demiſit, ut relicta maieſtate (qua princeps tanto debet excellere, quanto ſublimior eſt ceteris) poſitis maſculi ſexus indumentis, mentitus ſit fœminam, interq; puellas & eunuchos euiratior ſpadone delituerit. quæ fuit cauſa, ut ab Arbacto præfecto, laſciuiam tam corruptam peroſo, ad incendium domus (in quam uictus ſe receperat) & uoluntariam mortem ſit coactus.

MVLIERES HABITVM uirilem mentitæ.

LOngè uerò aliter fecit Semiramis, Aſſyriorum regina; quæ quum certò intelligeret, graue eſſe populo fœminam pati principantem, mortuo marito, uirum mentita eſt, ut tantiſper imperaret, dum filius Ninus (qui per impuberem adhuc ętatem regnare nō poterat) adoleſceret, regnoq; foret idoneus. Iuſtinus lib. I.

Laudabile fuit, nec minus aſtutum Thedoræ uirginis Antiochenæ commentum, quæ militis ad ſe ſtuprandam miſſi libidinem & furorē adeò uerbis emolliuit, ut non ſolùm a flagitio deterruerit hominem, uerùm etiam mutatis cum eo ueſtimentis, exitum a carcere (quo per Dioclecianum fuerat intruſa) & impunitatem meruerit. Ambroſius lib. 2. de Virgin.

Marina uirgo, natione Græca, ſexum quoque diſſimulauit, ſed honeſta de cauſa, ut ſcilicet admitteretur in cœnobium quoddam, in quo ſoli uiri recipiebantur, ubi ad mortem uſque ſanctiſſimè uixit nomine Marini. Volat.

Euphroſina uirgo Alexandrina quum animæ tenus curioſa, corporis cultum nihili faceret, uirum mentita, profecta eſt in cœnobium, in quo pater degebat, ubi durauit XXXVI. annos nemini nota. Idem Volat.

Pelagia mulier fuit Antiochena, uoluptatibus & illecebris primùm deditiſſima, ut quæ nulli rei attentius uacaret quàm corpori comendo; tandem tamen meliore ducta ſpiritu, ubi aſpernari cœpit, quod pridem amabat maximè, uirum ſe finxit. & ne rediuiuus aliquis priſtinę uanitatis fomes denuò repullularet, relictis hominum colloquiis, ſeceſſit in ſolitarias nemorum latebras, ubi ad mortem perſeuerauit conſtantiſſimè

Scitum eſt ex chronicis, & a maioribus ſcriptum Ioannam Anglicam ab ephebis ſexum uirilem ſimulaſſe, & tandem fato neſcio quo, aut fortuna uolente, ad Pontificatum perueniſſe, in quo annis circiter duobus ſederit poſt Leonem quartum, neque prius innotuerit facti ueritas, quàm a quodam ex domeſticis imprægnata, tandem emiſerit partum. Sabell. & Cęl. Vide Platinam De uitis pontificum, hoc

anno a nobis excusum: in quo id esse falsum, multis probatur argumentis.

Dicæarchus apud Cælium testis est Lastheniam, Mantineam, & Axiotheam Phliasiam, Platone usas præceptore, & ornatu uirili auditorium nonnunquam intrasse.

Eugenia, filia cuiusdam Philippi, inter Romanos potentissimi, uirum quoque mentita est in cœnobio: quo se inclusit, ut Domino commodius seruiret.

MERETRICES QVÆDAM.

Rhodope meretrix fuit Ægyptia, quæ tantas opes meretricio quæstu sibi comparauit, ut superbam & magnificam in Ægypto pyramidem construxerit. eam Sappho Doricam uocat, & fratris sui Charaxi amicam his uerbis: Arsit inops frater uictus meretricis amore, Mistaque cum turpi damna pudore tulit. Sunt qui putent alteram fuisse Rhodopen, Thraciam genere, quam Xanthus Samius in Ægyptum detulerit; itidem meretricem, pyramidis illius auctorem, & Æsopi fabulatoris Phrygii conseruam. cui opinioni astipulatur Plinius libro 36. natur. histor. de hac etiam meminit Plutarchus in Nicia, & Herodotus in Euterpe.

Baryne Romana fuit meretrix, quam Horatius suis carminibus illustrauit, dicens: Vlla si iuris tibi peierati pœna Baryne nocuisset unquam.

Simili modo Martialis de Spatale scribit: nouit Loturos Dasius numerare, poposcit Mammosam Spatalen pro tribus, illa dedit.

Lais meretrix fuit Corinthia, ad quam propter formę elegantiam Græci omnes turmatim conuolabāt. Claudianus in Eutropium, Haud aliter iuuenum flammis Ephyreia Lais, Et gemino ditata mari. Aristipo Cyreniaco cum ea fuit consuetudo: quod tamen flagitium philosophus sic defendebat, ut diceret, multum inter se & cæteros Laidis amatores interesse: quòd ipse haberet Laidem, alij uerò haberentur a Laide. auctor Lactātius, qui etiā hoc ait: Quid ergo interfuit quo animo philosophus ad meretricem famosissimam commearet, quum eum populus & riuales sui uiderent omnibus

perditis nequiorem? ab hac meretrice quum Demosthenes petiisset, ut sui copiam faceret, & illa decem drachmarum millia pro cócubitu poposcisset, pecuniæ magnitudine deterritus & expauidus philosophus, Pęnitere, inquit, tanti nó emo. auctor Gellius, & post hunc Macrobius.

Thais fuit itidem meretrix, quæ, Atticam iuuentutem in sui amorem pellexit. hanc suis carminibus celebrauit Menãder poeta Græcus, unde & Menandræa dicta est. Propert.

Turba Menandreæ fuerat nec Thaidos olim
Tanta, in qua populus lusit Ericthonius.

Phryne meretrix Thespiensis (quæ ciuitas est Bœotiæ) olim in iudicium uocata, dum sibi timeret a sententia iudicum, sublatis tunicis corpus denudauit. cuius pulchritudine permoti iudices, liberam abire permiserunt. neque tam profuit puellæ Hyperidis actio & patrocinium, quàm uenustas formæ. auctore Quinctil.

Eidem quum Praxiteles dedisset optionem eligendæ imaginis omnium, quas haberet, pulcherrimæ, nec tamen ipse prodere uoluisset, quæ nam esset pulcherrima, hoc fabricauit commentum: subornauit enim qui Praxiteli nunciaret Officinam cum signis & tabulis conflagrare. quo tristi nuncio permotus Praxiteles percontari cœpit, Esset ne saluus suus Cupido. hoc itaque dolo explorauit meretrix, quæ nam esset tabula omnium ditissima. Crinitus lib.24. cap.10. De hac meminit Propertius lib.1. Nec quæ deletas potuit, &c.

Faucula Clunia meretrix fuit, alioqui tamen pientissima. nam Hannibale Capuam tenente alimenta captiuis egentibus furtim suppeditabat. Liuius lib.26.

Flora meretrix fuit, quæ populum Romanum constituit hæredem. unde Floralia sacra eidem consecrata sunt: alio nomine Larentia uocatur. de hac uide Gelliũ lib.6. cap.7.

Glycerium Thespiẽsis fuit meretrix, quæ tabulam Cupidinis (quam a Praxitele gratis acceperat) Thespiensibus quoque dono dedit.

Leontium Gellius scribit fuisse meretricem, quæ Theophrasti libris doctissimè responderit.

Sinope scortum fuit nobile, celebratæq; lasciuiæ: hinc

Sinopissare uerbũ, est libidinari, & lasciuire. Eras. in Chil.

Erisicthon quidam Thessalus, quum absumptis facultatibus ad extremam deuenisset inopiam, coactus est filiam (quã habebat liberali forma) Metrã nomine prostituere. ad quã qui commeabant adolescentes, corporis copiam non assequebantur, nisi equos, boues, amplissimaq; deferrent munera, quia nondum id temporis repertus fuerat gemmarum usus. porrò Thessali per iocum dicebant Metram Erisicthonis uerti in ea omnia, quæ illi ab amatoribus donabantur, unde fluxit prouerbium, Mutabilior Metra Erisicthonis.

Niceta & Aquilina sorores, quum corporis quæstu mererent, missæ sunt a rege Dagnæ ad corrumpendum beatum Christophorum, inculcandumq; ei falsæ religionis cultum. uerùm aliter res se habuit. nam & ipsæ ad fidem conuersæ sunt, & iussu regis interfectæ.

Aphra fuit meretrix in Creta, quæ unà cum tribus ancillis Dimna, Eugenia & Eutropia cunctis se prostituebat. tandem tamen a Narcisso, Hierosolymarum episcopo, ad bonam frugem reuocata, uoluptati repudium misit, & Christianam secuta est religionem, pro qua etiam martyrium passa est.

Eodem modo Maria Magdalena, Siri & Euchariæ filia, Lazariq; & Marthæ soror, aliquot annis uoluptatibus indulsit, adeò ut peccatricis meruerit nomen. demum tamen ubi ad CHRISTI, in Simonis leprosi domo recũbẽtis, pedes se prouoluisset, suisq; rigasset lacrymis, capillisq; abstersisset, & delibuisset unguento, ueniam impetrauit.

Plinius scribit Campaspen meretricem fuisse forma admodum liberali, quam Alexander Apelli pictori eam depereunti dono dederit.

Auctorum monumentis celebratur Leæna meretrix, quæ nullis tormentis cogi potuit, ut Armodiũ & Aristogitonem tyrannicidas proderet, in hoc Anaxarchum imitata, qui quum simili de causa torqueretur, præcisam dentibus linguam in tortores expuit. auctores Plinius & Lactantius, & Crinitus lib.9.cap.8.

Lyde scortum celebratur Horatio lib.2. Carm. dicenti:
Quis deuium scortum Eliciet domo Lyden.

Ferunt ſcortum quoddam fuiſſe nomine Cyrenem, quæ in peragenda Venere duodecim figuris uſa ſit. Auctor Eraſmus in explanatione illius adagii, Duodecim artium homo.

Aſpaſia meretrix fuit, cuius gratia & ſuaſu Pericles Samios expugnauit. auctor Plutarchus.

Idem in Photione ſcribit Pithonicam fuiſſe meretricem, quam Harpalus Alexandri domeſticus ſupra modum adamauerit.

Eodem teſte Alcibiades Athenienſis meretricem habuit cariſſimam, Timandram nomine, quæ mortuo tumulum pro facultatibus ſuis magnificum erexit. cum hac oppreſſus eſt Alcibiades ipſe a Lyſandro.

Chione nomen eſt ſcorti apud Martialem lib. 1. dicẽtem, A Chione ſaltem, uel Laide diſce pudorem, Abſcondũt ſpurcas hæc monumenta lupas.

Apud eundem notatur Lyciſca, ut fellatrix & lupa, his uerbis: Facere in Lyciſcam, Paule me iubes uerſus, Quibus illa lectis rubeat, & ſit irata. O Paule malus es, irrumare uis ſolus. Item apud Iuuenalem, Nomen mentita Lyciſcę.

Philenis meretrix fuit, quam Philocrates, poeta Græcus, ſuis carminibus lacerauit. de hac etiam meminit Mart. libro 7.

Verrius apud Lactantium teſtis eſt Faulam Herculis ſcortum fuiſſe.

Alcen quandã fuiſſe meretricem palàm eſt ex uerbis Gellij lib. 4. ſcribentis: Dicebat Pythagoras ſe Euphorbum primò fuiſſe, deinde Pyrandrum, deinde Callidenam, deinde fœminam pulchra facie meretricem, cui nomen fuerit Alce.

Mandulia fuit meretrix, cui Hoſtilius Mancinus diem dixit ad populum, quòd de ambulacro eius noctu lapide ictus eſſet. auctor Gellius.

Apollodorus prodit meretriculas quaſdam fuiſſe Aphias, id eſt, Apuas cognominatas, quòd minutulæ forent, albæq́; oculis grandioribus. nomina eis fuere Stagonium & Anthis. Cęlius cap. 19. libro 10.

Scribit Cęlius Sapphon è Lesbo meretricem fuiſſe, ſed non poetriam: quoniam Lyrica Scandronymi fuit filia altera a ſcorto.

Fingunt fabulæ Mintham Plutonis fuisse, pellicem, quem Proserpina dolis circunuenerit, & in hortensem mentham commutauerit. huius meminerunt Strabo lib.8. Cęlius cap. 22. lib.6.

Pandemus meretriculæ cuiusdam fuit nomen. Cęlius.

Aristophanes in comœdiis scripsit Cynnam, Salauacham, & Casaurium fuisse Athenis celebres & forma exuperanti meretriculas.

Abrotonum meretricis nomen est, quam Themistoclis fuisse matrem, Amphicrates apud Cęlium prodit, in libro de Viris illustribus.

Fuit Anticyra meretrix, quam inde nuncupatam ferunt, quòd cum mentis emotæ hominibus, furentibusque discum beret: uel quòd Nicostratus medicus moriens hellebori uim ei magnam reliquerit. Cęlius cap.6. lib.13.

Hermia fuit meretrix, cui præ nimio amore sacra fecit Aristoteles, eiusq; laudibus hymnos dicauit. unde ab Euri medonte, seu Demophilo accusatus, relictis Athenis (ubi xxx. annos docuerat) Chalcidem se recepit. auctor Origenes.

Herodotus in Euterpe scribit Archidicem Græcam fuisse meretriculam, cuius amore insaniens Charaxus frater Sapphus Mitylenam redierit.

Inter Corinthias meretrices nominantur Lais, Cyrene, Leæna, Sinope, Pyrrhine, Sicyone.

Martialis lib.7. epigrammaton notat Cęliam, quòd cui cunque petenti corporis sui copiam faceret. uide uersus in historia de libidinosis.

LENONES, ET LENÆ.

DIpsas nomen est lenæ, quam Ouid.1. Eleg. suis carminibus insectatur, quòd puellam suam meretricia arte instrueret: sic autem scribit: Est quædam (quicunque uolet cognoscere lenam, Audiat) est quædam nomine Dipsas anus, &c.

Crobylus leno fuit scelestissimus: is duo scorta domi alebat, quorum lenociniis quamplurimos adolescentes in perniciem alliciebat. allectos compilabat furto. unde natum

adagium, Crobyli iugum; quod de conuentu & ſocietate duorum hominum, qui pari ſunt improbitate, dici conſueuit. Eraſmus in Chiliadibus:

Timeus apud Eraſmum teſtis eſt, Cinnarum quempiam fuiſſe, patria Selinuſium, arte lenonem; qui quoad uiuebat, pollicebatur ſe facultates omnes Veneri conſecraturum. ceterùm moriens populo diripiendas expoſuit.

Catullus inuehitur in quendam Silonem, quem, ut lenonem, arguit.

Aphra meretrix (quam diximus à Narciſſo Hieroſolymarum epiſcopo a turpi & immundo quæſtu reuocatam fuiſſe) matrem habuit Hilariam, quæ ſolis lenociniis uictum ſibi comparabat.

PROCI DIVERSARVM MVLIERVM.

HIppoclides Tyſandri fuit filius, qui cum multis aliis iuuenibus Cliſthenis Sicyonij filiam ambiuit. auctor Herodotus, qui filiam illam Agariſtam uocat, aliosque eius procos enumerat Smyndridem, Sybaritem, Syritanum, Damnaſum; quos ab Italia ad certamen ueniſſe ſcribit. uenerũt eodẽ teſte ex Ionio ſinu Amphimneſtrus Epidamnius, Ætolus, Meges; è Peloponneſo Leocides Phidonis Argiuorum tyranni filius, Amianthus, Arcas, Laphanes, Heleus; ex Attica Megacles Alcmæonis filius; ex Etruria Lyſanias; è Theſſalia Diactorides, Granonius; ex Moloſſis Alcon. Conuenerant autem in Græciam, ut in Olympico certamine uires ſuas oſtentarent, quoniam pater puellæ Cliſthenes Ariſtonymi filius proclamauerat, ei ſe daturum filiam, quem in certamine præſtantiſſimum reperiſſet.

Proci Hippodamiæ Oenomai filiæ numerantur Marmax, Alchathus Parrhaonis filius, Euryalus, Eurymachus, Crotalus, Acrias Lacedæmonius, Capetus, Lycurgus, Laſius, Calcodus, Tricolonus, Ariſtomachus, Prias, Pelagus Æolius, Cromius, Erythrus Leuconis filius. alij tamen enumerantur Merinnes, Hippotous, Pelops, Opontius, Acarnam, Eurymachus, Eurylochus, Automedon, Laſius, Calchon, Tricoronus, Alcathus, Ariſtomachus, Crocalus.

Cęlius ſcribit Marmaca omnium primum ueniſſe Hippodamiæ procum, & ante alios ab Oenomao necatum; equasq; eius tradunt uocatas Partheniam & Eripham: quas quum iugulaſſet Oenomaus, iuſſit ſepeliri.

Abſente Vlyſſe proci ex diuerſis locis conuenerunt, ut caſtitati Penelopes inſidiarentur: fueruntq; Dulichij LII. Samij XXIV. Zacynthij XX. Ithacenſes XXII. ex quibus hi ab Homero nominantur, Antinous, Eurinous, Eurymachus, Leocritus, Neſo, Pyſander, Heſippus, Agalus, Leocles, Ampinomus, Demotholomæus, Medon præco, Euphemus citharœdus. quos omnes reuerſus Vlyſſes occidit. Ouidiana Penelope nonnullos his uerbis enumerat: Dulichij, Samiiq;, & quos tulit alta Zacynthos, Turba ruunt in me luxurioſa proci. Quid tibi Pyſandrum, Polybum, Medontaq; dirum, Eurymachiq; auidas, Antinoiq; manus, Atque alios referam? quos omnes turpiter abſens Ipſe tuo partis ſanguine rebus alis. Irus egens, pecorisq; Melanthius auctor edendi, Vltimus accedunt in tua damna pudor. De Antinoo Propert. lib.4. meminit: Penelopem quoque, neglecto rumore mariti, Nubere laſciuo cogeret Antinoo.

Fuit Hippomenes unus ex procis Atalantæ uirginis Arcadicæ, quæ cum amatoribus certabat curſu. unde Statius lib. I. Syl. Vidi ego & immiti cupidum decurrere campo Hippomenem.

Claudianus lib. I. de Raptu, facit Martem & Apollinē proſerpinæ (priuſquam a Plutone rapta fuiſſet) procos, ubi ait:

Perſonat aula procis, pariter pro uirgine certant:
Mars donat Rhodopen, Phœbus largitur Amyclas:
Mars clypeo melior, Phœbus præſtantior arcu.

Virgilius, Ouidius, & Auſonius inter procos Didonis numerant Hiarbam Getulorum regem. propterea Dido ipſa apud Auſonium ſic loquitur: Sed furias fugiens, atque arma procacis Hiarbæ, Seruaui, fateor, morte pudicitiā.

Saxo grammaticus facit Otharum quendam fortiſſimum, procum Sirithæ uirginis pudiciſſimæ; Hildigisleum uerò Theutonicum Sygnis puellæ, Sigari cuiuſdam filiæ.

RIVALES, SEV EIVSDEM PVELlæ amatores.

ANausis (de quo meminit Val. Flaccus lib.6. Argon.) riualis fuit Stiri Albani.

Excandescit Catullus in Raudum riualem, ut puellæ suæ furem, ubi ait: Quænam te mala mens miselle Raude Egit precipitem in meos iambos?

Idem Catullus ægrefert Lesbium riualem sibi ob pulchritudinem a Lesbia præpositum, ubi ait: Lesbius est pul cher, quidni, quem Lesbia malit, Quàm te cum tota gente Catulle tua.

Idem Catullus uocat Mamuram Phormianum & Cæsarem socios riuales. quàm durum sit autem, & intolerabile riualem pati, Propertius docet illis uersibus:

Te socium uitæ, te corporis esse licebit,
  Te dominum admitto rebus, amice, meis.
Lecto te solùm, lecto te deprecor uno:
  Riualem possum non ego ferre Iouem.

RAPTORES DIVERSARVM puellarum.

RApuit Pluto Proserpinam, Cereris filiam. unde a Claudiano Infernus raptor dicitur. Ouidius, Raptor agit currus, & nomine quenque uocando Exhortatur equos. Sylius lib.14.

Eurytus Centaurus Hippodamen rapuit. Ouid. lib.12. Metam. Euritus Hippodamen: alij quam quisq; probabat, Aut poterat, rapiunt.

Theseus Ariadnam Minois regis filiam, & Helenam ipsam prius, quàm Paris, non offensa tamen eius uirginitate. Ouidius Te quoque qui rapuit, rapuit Minoida Theseus. Idem lib.1. de Arte, Forma uiros neglecta decet, Minoida Theseus Abstulit, a nulla tempora comptus acu.

Paris Helenam, unde fax belli Troiani secuta est. Ouid. lib.12. Victus es a timido Graiæ raptore maritæ. Idem in Epist. Hermiones, Tyndaris Idæo trans æquora ab hospite rapta, Argolicas pro se uertit in arma manus.

Tarquinius Sextus Lucretię Romanæ pudicitiam per uim expugna-

expugnauit: cuius rei dolore manum ſibi intulit puella. hunc raptum graphicè deſcribit Ouidius lib.2. Faſt. Seneca in Octauia, Nata Lucreti ſtuprum ſæui paſſa tyranni.

Telamon Græcus Heſionem puellam Troianam, & Achilles Briſeida. Ouidius in Epiſtola Acontij; Heſionem Telamon, Briſeida cepit Achilles, Vtraque uictorem nempe ſecuta ſuum. Idem Achilles rapuit Diomedam Phorbantis filiam è Lesbo.

Boreas Orithyiam filiam Erichthei Athenarũ regis. Ouid. lib.1. Eleg. Si ſatis es raptæ Borea memor Orithyię. Propertius. lib. 3. Infelix Aquilo raptæ timor Orithyiæ.

Romulus Sabinis, & Herſiliam. Ouid. de Arte, Primus ſollicitos feciſti Romule ludos, Quum iuuit uiduas rapta Sabina uiros. Pamphilus, Romani ſi fortè duces rapuere Sabinas.

Pyrrhus Achillides Lanaſſam, Herculis neptem, & Andromachen.

Aiax Oilei filius Caſſandram. Ouidius in Ibin, Vtque ferox periit & fulmine & æquore raptor.

Neſſus Centaurus Deianiram, Herculis uxorem, ut ſcitè docet idem Ouidius lib.9.

Euenus Martis & Stropæ filius, ex Alcippa Oenomai filia Marpiſſam ſuſcepit, quam Apharetus uiſam ex chorea rapuit. Plutarchus in Parallel.

Simili modo Catheus nobiliſſimus adoleſcens Saliam uirginem, Anij Thuſcorum regis filiam, adamauit uſq; ad raptum. Idem teſtis.

Tlepolemus Aſtyochiã ex Ephyra Peloponeſi urbe rapuit.

Aiax Telamonis filius Tegmeſſam. Horatius, Mouit Aiacem Telamone natum Forma captiuæ dominum Tegmeſſæ.

Iaſon Medeam, Aeetæ Colchorum regis filiam, quam poſtea reliquit ſuperinducta Creuſa.

Hercules Pyrenem uirginem Bebryciam, a cuius nomine montes Pyrenæi nomen ſumpſerunt. Sylius, Nomen Bebrycia duxere a uirgine colles, Hoſpitis Alcidæ crimen, &c.

Iupiter Æginem rapuit prope Acrocorinthum.

Caſtor Phœben, Pollux Ilairam ſorores Leucipi filias. Propert. lib.1. Non ſic Leucippi ſuccendit Caſtora Phœbe,

Pollucem cultu non Ilaira soror.

Apollo Marpissam Eueni filiam, & Idæ uxorem. Idē Propertius, Non Idæ & cupido quondam discordia Phœbo Aucta externis Hippodamia rotis.

Axus Oceani filius rapuit Perhibiam, Iupiter Europam; Seneca, Modo per fluctus raptam Europam, Taurum tergo portasse trucem.

Hercules Augen. Idem Seneca, Arcadia nempe uirgo Palladios choros Dum nectit Auge, uim stupri passa excidit. Dryope nympha Hylam.

NVTRICES DIVERSORVM hominum.

PHilix nutrix fuit Domitiani, quæ domini cadauer populari Sandapila per uespillones exportatum in suburbano suo Latina uia funerauit. auctor est Suetonius.

Policha nutrix fuit Oedipi, quem pater Laius deuouerat, quòd eius manu periturum se ab oraculo didicisset.

Barce nutrix Sichei Phœnicum ditissimi, & mariti Didonis. Virg. libro 4. Æn. Tum breuiter Barcen nutricem affata Sichei, Annam cara mihi nutrix huc siste sororem.

Charme Scyllæ puellæ. unde Virg. in Cyri, Illa autem quid nunc me, inquit, nutricula torques.

Caieta Æneæ. Virg. lib.7. Æneid. Tu quoque litoribus nostris Æneia nutrix Æternam moriens famam Caieta dedisti. Mart. Seu placet Æneæ nutrix, seu filia Solis.

Beroe Semeles, quæ fuit mater Bacchi. Ouidius lib.3. Metam. Ipsaque erat Beroe Semeles Epidauria nutrix.

Aceste nutrix fuit filiarum Adrasti. Statius lib. 1. Theb. Tunc rex longæuus Acestem, &c.

Accam Laurentiam Romuli fuisse nutricem testis est Plinius lib.18. cap.2. Item Statius lib. 1. Syl. Iam secura parés Thuscis regnabat in undis Ilia portantem lassabat Romulus Accam.

Nysa Bacchi fuit nutrix, quam Plinius ait sepultam fuisse prope Scytopolin.

Habuit Alcibiades nutricem nomine Amyclam, uel, ut alii legunt, Amydam, pædagogum uerò Zopyrum. Plutar. in

Lycurgo & Alcibiade.

Fuit & Hellanice nutrix Alexandri, auctore Q. Curtio.

Eupheme nutrix fuit Musarum, quæ filium nomine Erotum suscepit Parnasi incolam, & uenationi deditum.

Amalthea & Melissa Iouem infantulum caprino lacte fouerunt. hinc orta fabula, qua poetæ nutritum a capra fabulati sunt. Pont. Post hinc & pecus Olenium & Iouis inclita nutrix. Alij tamen dicunt Iouem ab Adrastea & Ida Melissei filiabus nutritum, ut docet Erasmus in illo adagio, Copiæ cornu.

Ino fuit nutrix Bacchi. Ouid. in Ibin, Vt teneri nutrix eadem matertera Bacchi. Statius lib. 2. Syl. Quid te post cineres, deceptaq; funera matris Tutius Inoo reptantem pectore Bacche? Ammonius grammaticus ponit Fesulam unam è Bacchi nutricibus.

Archemorus filius Lycurgi regis Thracum nutricem habuit Hysiphilem. quæ quum infantem in herba reliquisset, depastus est a serpente. Statio auctore.

Caphyrna, seu Calpurnia Oceani filia Neptunum educauit unà cum Rhodiis. testes Annius in Berosum, & Calderinus in Statium.

Spaco nutrix fuit Cyri. quæ dictio quoniam Medorum lingua canem significat, factum est, ut Cyrus creditus sit nutritus a cane. testis Herodotus in Clio.

Ериclea, seu Euriclia nutrix fuit Vlyssis, de quo Ouidius in epistola Penelopes intelligit, dicens: Hoc faciunt custosque boum, longæuaque nutrix.

OBSTETRICES.

Plinius lib. 28. cap. 7. Sotyram & Salpem obstetrices facit, quarum etiam placita in quibusdam morborum remediis citat. Idem libro 32. cap. 6. de Salpe meminit.

ANCILLÆ QVÆDAM.

Cybale ancilla fuit pauperis cuiusdam Simili, cuius paupertatem Virg. describit in Moreto. Idem ibidem, Exuit interea Cybale quoque sedula panem.

Lathris ancilla fuit Cinthiæ Propertianæ. Idem lib. 4. Deliciæque meæ Lathris, cui nomen ab usu est.

Cypaſſis ancilla fuit Corinnæ. Ouid. lib.2. Eleg. Cōmendis in mille modis perfecta capillis, Comere ſed ſolas digna Cypaſſideas.

Phyllis Troiana Phocei, Bryſeis Achillis. Horatius, Nē ſit ancillæ tibi amor pudori Xanthiæ Phoceu: prius inſolentem Serua Bryſeis niueo colôre Mouit Achillem.

Galantis ponitur ab Ouidio ancilla Alcmenæ matris Herculis lib.9. Met. ubi ait: Vna miniſtrarum media de plebe Galanthis Flauacomas aderat faciendis ſtrenua iuſſis. Plin. lib.36. cap.27. facit Ocriſiam Tanaquillis reginæ ancillam.

Tegmeſſa Aiacis Thelamonij, Caſſandra Agamemnonis. Horat. Mouit Aiacen Telamone natum Forma captiuæ dominum Tegmeſſę: Arſit Atrides medio in triumpho Virgine rapta.

Naæra & Charmione duæ fuerunt Cleopatræ ancillæ, quæ ſpontaneam dominæ mortem ſecutæ ſunt, ac ſuis gladiis ſe confoderunt. Plutarchus.

Agar ancilla fuit Abrahæ, a cuius nomine Agareni dicti ſunt, qui & Saraceni a Sara eiuſdem Abrahæ uxore nominantur. Ioſephus lib.1. Antiq.

Gyge ancilla fuit Paryſatis reginæ Perſarum, & matris Cyri. auctor Plutarchus.

Threſſa Thaletis fuit ancilla, quæ Thaletem ipſum in foueam collapſum obiurgaſſe dicitur, quòd cæleſtia ſcire cuperet, quum ne proſpicere quidem potuiſſet, quæ ad pedes eſſent. Theodoricus Cytenſis.

Herodotus in Euterpe ſcribit Rhodopen Thraciam ancillam fuiſſe Iadmonis Samij.

Elos, ancilla fuit Athamantis, a cuius nomine dicta eſt urbs Achaię, Alos.

Chionia, beatæ Anaſtaſiæ fuit ancilla.

Lardana apud Herodotum nomen eſt ancillæ, a qua fluxerunt Heraclidæ.

Titula ſeu Philothis nomen eſt ancillæ Romanæ apud Plutarchum in Camillo, & apud Macrobium lib.1. Satur.

Plecuſa fuit ancilla Dianæ, de qua Mart. lib.2. Et cecidit ſectis icta Plecuſa comis. Apud eundem, lib.7. Lagopice nomen eſt ancillæ.

Proconnesia ancilla est apud Plinium, quæ eiusdem diei coitu alterum domino similem, alterum procuratori eius peperit.

EVNVCHI, ET SPADONES.

ARistonicus fuit eunuchus Ptolemæi, Phileterus Lisimachi. Dorotheus præsul Antiochenus natura fuit eunuchus.

Phauorinus quoq; philosophus, Arelate oriundus, fuit eunuchus, Hadriano principi maximè infensus. propterea tria de se mira prædicabat, se Gallum Græcissare, eunuchum mœchum putari, inimicum imperatori uiuere.

Hyacinthus & Prothus eunuchi fuerunt Eugeniæ filiæ præfecti sub Maximiano.

Narses fuit eunuchus, Iustiniani principis cubicularius, è cartulario & bibliopola princeps copiarum factus post Belisarium, qui, multis rebus præclarè gestis, tandem siue inuidia, siue fortuna, siue populi accusatione in odium Iustiniani & uxoris eius deuenit, adeò ut imperator litteras ad eum dederit plenas ignominiæ, quibus eum monebat, ut ad colum, pensum, & lanas rediret. Tum ille iratus, Ducam, inquit, tale pensum, talemque ordiar telam, quam non facilè sit uobis explicare. itaque ut iniuriam ulcisceretur, Longobardos Romam iam diu inuadere cupientes conuocauit. Paulus diaconus.

Parthenius & Calocerus eunuchi Tryphoniæ uxoris Decii, martyres facti sunt sub eodem principe.

Ananias, Azarias & Misael pueri nobiles, natione Iudæi fuerunt, quos Nabuchodonosor captos duxit Babylonem, & ibidem castrauit, deditq; Aphanam eunuchorũ præfecto.

Paronetenus fuit Spado, quem Plinius ait ingenti precio fuisse emptum.

Arnaces eunuchus fuit, quem Themistocles accepit in deditionem. Plutarchus in Aristide.

Tyreus eunuchus fuit & cubicularius uxoris Darii.

Didymus fuit quispiam eunuchus, qui uxoris suæ copiam omnibus faciebat, ut eo ditesceret modo.

Photinus fuit eunuchus Ptolemęi, qui in gratiam Cæsaris uictoris, Pompeium suasit interimendum. Lucanus, Au-

ſus Pompeium leto damnare Photinus.

Ganymedes fuit eunuchus, & nutritius Arſinoes, de quo Lucanus lib.10. A famulo Ganymede dolis peruenit ad hoſtes Cæſaris Arſinoe.

Bagoas fuit ſpado, qui Alexandrum obſequio corporis ſibi deuinxit, auctor Cęlius.

Corn. Tacitus ſcribit Pelagonem fuiſſe ſpadonem, quem Nero Centurioni & Manipulo miniſtrũ regiũ præpoſuerit.

Poſſidius fuit eunuchus Meſſalinæ, uxoris Claudij Tiberij, cui imperatrix ipſa poſt triumphum Britannicum inter militarium fortiſſimos arma inſignia, tanquam participi uictoriæ, dono dedit. Sex Aurelius.

Sporus fuit ſpado Neronis, quem Nero ipſe exectum formare in mulierem tentauerat. hic dominum iuuit ad inferendam ſibi mortem.

Fuit Menophilus Mithridatis Pontici regis eunuchus. auctor Ammianus Marcellinus.

Amantius fuit eunuchus Iuſtini imperatoris.

Hermotimus Xerxis. Herodotus.

Candaces Æthiops natione, fuit eunuchus, & CHRISTI diſcipulus.

Sylla & Cotta cum unico teſticulo nati ſunt. Blondus.

Halotus fuit eunuchus Agrippinæ, & prægustator Cæſaris Claudij, qui ſuaſu imperatricis, boleto medicato dominum interfecit. Suetonius.

Bochis eunuchus fuit Statyræ & Rhoxanæ, ſororum Mithridatis.

Hermias eunuchus fuit trapezitæ cuiuſdam, qui Athenas profectus, Platonem, Ariſtotelẽq; audiuit. Strabo lib.13.

INCESTVOSI.

ANchemolus filius Rheti, Marrhubiorum regis, nouercam ſuam Caſperiam ſtuprauit. Virg. lib 10. Hinc Sthelenum petit, & Rheti de gente uetuſta Anchemolum thalamos auſum inceſtare nouercæ.

Artaxerxes puellam Atoſſam pertitiſſimè adamauit. quo factum eſt, ut poſt frequentem Veneris conſuetudinem, eam in matrimonium duxerit, contemptis Græcorum legibus. Plutarchus.

Tereus rex Thracum, Martis filius ex Bistonide nympha Philomelam filiam Pandionis regis Athenarum, uxoris suæ Prognes sororem, stuprauit. Ouidius libro 6. Metam. fassusque nefas & uirginem & unam Vi superat, frustra clamato sæpe parente. Ausonius, Intulit incestam tibi uim Philomela ferus Thrax.

Menephron iacuit cum matre. Ouid. lib 7. Met. Dextra Cyllene est, in qua cum matre Menephron Concubiturus erat, sæuarum more ferarum. Quinctianus in Cleopol. Flagret si matris amore Menephron.

Caunus Mileti ex Cyane filius, quum esset forma liberali, adamatus est a sorore Biblide ad incestum usq;, cuius pœnitentia postea se interfecit. Ouid. lib 9. Biblis Apollinei correpta cupidine fratris, Non soror ut fratrem, nec qua debebat, amauit. Idem lib. 1. de Arte.

Myrrha, Cynaræ Cypriorum regis filia, rem habuit cũ patre, & ex eo concubitu suscepit Adonidem. Ouid. lib. 10. Accipit obsceno genitor sua uiscera lecto, Virgineosq; metus leuat, hortaturque timentem. Plena patris thalamis excedit, impia diro Semina fert utero, conceptaque crimina portat.

Macareus, filius Æoli, rem habuit cum sorore Canace. Ouid. lib.2. Trist. Nobilis est Canace fratris amore sui. Idem in epist. Canaces, Cur unquam plus me frater, quàm frater amasti? Et tibi non debet quod soror esse, fui? Idem in Ibin, Vtq; sua Macareus, sic potiare tua.

Cleopatra a fratre(quem pro marito habebat)polluta est. unde Lucanus lib.8. Degener incestæ sceptris cessure sororis & lib.10. Miscuit incestam ducibus Ptolemæida nostris.

Martialis scribens ad Fabullum lib.12. arguit Themisonem quendam incestus cum sorore, ubi ait: Quare non habeat, Fabulle quæris, uxorem Themison? habet sororem.

Oedipus mortuo Patre Laico (quem ignotum occiderat) nescius & imprudens duxit Iocastam matrem suam, ex qua suscepit Etheoclem, & Polynicem. Statius libro 1. Theb. Scandere quinetiam thalamos hic impius heres Patris, & immeritæ gremium incestare parentis Appetiit, proprios monstro reuolutus in ortus. Ouid. in Ibin, Nec plus aspi-

cias, quàm quem ſua filia rexit, Expertus ſcelus eſt cuius uterque parens. Claudianus in Eutropium.

Statius lib.9. Thebaid.ait Cydonem quendam adamatum a ſorore. eius uerba ſunt hæc: Et malè dilectum miſeræ Cydona ſorori.

Thyeſtes rem habuit cum Europa fratris uxore, & cum Pelopeia filia. Ouidius, Filia ſi fuerit, ſit quod Pelopeia Thyeſti, Myrrha ſuo patri, Nyctimeneque ſuo.

M. Tullius Cicero poſtulauit P. Clodium inimicum inceſtus cum ſororibus. ait enim eum non pluris feciſſe Bonam deam, quàm tres ſorores.

Secundus philoſophus quum matri neſcienti eſſe filium, ſe commiſcuiſſet, & illa, facto cognito, ſceleris horrore intuliſſet ſibi mortem: ipſe quoque quum inceſtus pænitentia, tum dolore maternæ mortis æternùm tacuit, ut ulciſceretur uocē, qua in cōcubitu matri innotuerat. Diogenes.

Antiochus Soter rex Syriæ, quum Stratonicem nouercā impatienter deperiret, indulgentia patris obtinuit. Volat.

M. Antonius imperator conſuetudinem ueneris habuiſſe dicitur cum Fauſtina ſorore, ex qua & Lucillam genuit, quam L. Antonio fratri copulauit.

Antonius Caracalla imp. quum Iuliam nouercam impotenti amore deperiret, Vellem, inquit, ſi liceret. quibus uerbis oſtendebat ſe eius concubitum appetere. Tum illa, Si libet, licet, reſpondit. leges dat imperator, non accipit. Quibus uerbis audacior factus Caracalla, nouercam ipſam ſibi copulauit, cuius filium Getam paulò antè interfecerat. Sex. Aurelius, & Ælius Spart.

Ptolemæus Euergetes Berenicem ſororem adamatam in matrimonium duxit.

Theodoricus, Francorum rex, fratris a ſe interfecti filiam duxit in uxorem.

Fuit & Ioui deorum maxima ſtupri frequens conſuetudo cum Cerere & Iunone ſororibus, ut uolunt poetæ: QVI quū deorum furta carminibus ſuis detegunt, nihil aliud faciunt, quàm quòd indicant non eſſe iis credendum, quos ſtupris, inceſtibus, & adulteriis contaminatos docent.

Capronia uirgo ueſtalis comperta inceſtus, laqueo ſuſ-

focata eſt.

Caligula tres ſorores ſuas ſtupro contaminauit: ob quem inceſtum Iouem ſe uocabat. Sex. Aurelius & Tranquillus; cuius uerba ſunt hæc: Cum omnibus ſororibus ſuis ſtupri conſuetudinem fecit, plenoque conuiuio ſingulas infra ſe uiciſſim collocabat, uxore ſupra cubante. ex his Druſillam uitiaſſe uirginem prætextatus adhuc creditur.

Commodus quoque imperator (qui natus eſt eo die, quo Caligula) ſorores conſtuprauit, concubinasque ſub oculis ſuis conſtuprari ab amicis iubebat. Lampridius.

Aufilena quædam proſcinditur a Catullo, quòd patruo ſe proſtituiſſet, & ex eo genuiſſet liberos. hæc ſunt eius uerba: Aufilenã uiro contentam uiuere ſolo Nuptarum laus eſt laudibus eximiis, Sed cuiuis quamuis potius ſuccumbere fas eſt, Quàm matrem fratres efficere ex patruo.

Fabulantur poetæ Nereum, maris deum, iacuiſſe cum Doride ſorore, & ex ea ſuſcepiſſe nymphas, quas Nereides uocant.

Phœnix Amyntoris filius rem habuit cum patris pellice. Domitius Calderinus in Ibin Ouidij.

Phineus duos habuit filios, qui nouercam Cleopatram Dardani Scytharum regis filiam uiolarunt. unde & a patre excæcati ſunt. Ouidius in Ibin.

Ptolemæus Philadelphus ſtupri conſuetudinem fecit cum Arſinoe ſorore, ut Herodes Antipas cum Philippi fratris uxore.

Hypermneſtra concubitum fratris, quem deperibat, nocturno tempore aſſecuta eſt. Ouid. in Ibin, Quæq; ſui Venerem iunxit cum fratre mariti Locris in ancillæ diſſimulata necem.

Hæmon Rhodopen filiam pro uxore habuit; diis inceſtum uindicantibus, ambo in montes conuerſi ſunt. ad quod alluſit Ouid. in Ibin, dicens: Nec tibi ſi quid amas, felicius Hæmone cedat.

Leucon interfecit Oxilochum regem Ponti fratrem ſuũ ut eius uxore frueretur.

Aruntius quum Bacchi ſacra deſpicaretur, ulciſcente numine in ebrietatem lapſus, filiam Medulianam corrupit,

quod ægreferens puella, patrem ipſum interfecit.

Idem quoq; contigit Cyannippo, qui ulciſcente Baccho (cuius ſacrificia itidem ſpernebat) lapſus in ebrietatem, Cyanem filiam ſtuprauit, a qua poſtea interfectus eſt. Plutar. in Parall.

Valeria Tuſculana Valerio patri (quem deperibat) fraude ancillæ concubuit. quod ubi reſciuit Valerius, intulit ſibi mortem. Idem auctor.

Papirius Romanus nomine, Papirii Volucris filius, ſororem nomine Canuſiam grauidam fecit. rei certior factus pater, utrique gladium miſit, quo ſe interfecerunt.

Gidica, Pomminii Laurentini uxor, Comminium priuignum adamauit uſque ad inceſtum. a quo repulſam paſſa, laqueo ſe ſuſpendit. quo mortis genere periit Phædra, ab Hippolyto priuigno itidem ſpreta.

Tuciam uirginem Veſtalem inceſtam fuiſſe, teſtis eſt Plinius lib. 28. cap. 2.

Syſimithritas, Perſarum ſatrapes, duos ex matre liberos ſuſcepit. nam, auctore Curtio, apud Perſas parentibus ſtupro coire cum liberis fas eſt.

Scribit Corn. Tacitus Agrippinam ſe plerunque ad inceſtum obtuliſſe Neroni filio, quum per uinum & epulas incaleſceret.

Perdix uenator fuit infando matris Polycaſtes amore correptus, quam & contaminauit. unde Perdicis libido abiit in prouerbium pro efferata, turpi atq; infami. auctor Cęlius,

Claudius Cæſar Agrippinam Germani fratris filiam nouercam duobus liberis ſuperinduxit, cuius inſidiis & uenenis poſtea interfectus eſt. Sex. Aurel.

Ioannes Ariminenſis ſororem ſuam duxit uxorem. Pontanus de Obedientia.

Herodotus ſcribit Cambyſem, regem Perſarum, uni ex ſororibus ſtuprum intuliſſe, eaq; mortua, alteram iuniorē itidem uiolaſſe, & uxorem duxiſſe, quam poſtea interfecit.

Scythes, rex Scytharum, Opœam nouercam duxit in matrimonium. Idem auctor.

Philippus, frater Alfonſi decimi Hiſpaniæ regis, Chriſtianam Daciæ regis filiam, & fratris ſui uxorem ſibi per

uim copulauit, ſpreta religione, ac ſacerdotio, quum eſſet abbas, & præſul Hiſpalenſis.

Nicteus, rex Æthiopiæ, cum Nictimene filia concubuit.

ADVLTERI, ET ADVLTERÆ.

PAris, quòd Helenam Menelai uxorem rapuerit; & Helena, quòd maritum reliquerit, inter adulteros numerantur. Ouid. in epiſt. Sit facie quamuis inſignis, adultera certè eſt, Deſeruit ſocios hoſpite capta deos. Idem, Quid petitur tanto niſi turpis adultera bello? Horatius, Iam nec Lacænæ ſplendet adulteræ famoſus hoſpes.

Clytemneſtra amore Ægyſthi, quocum mœchari conſueuerat, maritum Agamemnona Troia redeuntem interfecit. Propert. lib. 3.

Martialis arguit Leuinam mulierem, quòd caſta uenerit Baias, & adultera redierit. hæc eius uerba: Incidit in flammas, Veneremque ſecuta, relicto Coniuge, Penelope uenit, abiitque Helene. Idem quoque arguit adulterij Paulam aliam fœminam.

Idem lib. 2. de Theleſia ſcribit: Vxorem nolo Theleſinam ducere. quare? Mœcha eſt. Sed pueris dat Theleſina, uolo. Idem lib. 6.

Proculina quoq;, Lectoria, & Gellia ab eodem notantur, ut adulteræ, & a Catullo notatur Aufilena.

Hippia, Iuuenalis: Promptius expediam, quot amauerit Hippia mœchos.

Suetonius ſcribit Iulium Cæſarem diuortium feciſſe cum Pompeia uxore, Qu. Pompeij filia, & Scyllæ nepte, quòd fama ferret, eam a P. Clodio inter ſacra Bonæ deæ adulteratam.

Iulia Agrippina mater Neronis adulterij conſuetudinem fertur habuiſſe cum Domitiano. Iuuen. Quum tot abortiuis fœcundam Iulia uuluam Solueret.

Homerus poetarum max. natus eſt ex adulterio matris Critheidis, uirginis Cumanæ. Plutarchus.

Dauid, lumen ſapientiæ & religionis ſpeculum, cum Berſabea uxore Vriæ adulterium commiſit: cui ſceleri adiecit ipſius Vriæ mortem, quem bello perdendum expoſuit.

Conradinus imp. Conradi filius, ut uxore comitis Caser tani potiretur, uirum honoris specie ablegauit.

Egica rex Hispaniæ Fasillam ducem Tudensem (ut eius uxore potiretur) interfecit.

Hippomenes filiam Limonem in adulterio deprehensam equo famelico deuorandam exposuit. Ouid. in Ibin, Solaq; Limone pœnam ne senserit illã, Et tua dente ferox uiscera carpat equus. Idem, Vtq; nouum passa est genus Hippomeneia pœnæ.

Quum turpissimum sit ab his uirtute nos superari, quos antecellimus dignitate, nihilominus Ioannes XII. Pont. Max. exuta morum honestate, relegataq; uerecundia, greges meretricum aluit. quibus flagitiis non defuit ultio. ad extremum enim deprehensus in adulterio, ibidem interfectus est. Platina.

Vgolinus Gonzaga princeps Mãtuæ cum Isabella uxore Luchini Vicecomitis Italiæ mœchatus est. Volater.

Ludouicum Gonzagam in adulterio deprehensum Mantuani capite punierunt.

Messalina uxor Claudij Tiberij primo clàm, mox passim, quasi iure, adulteriis utebatur. ex quo facto plures metu abstinentes extincti sunt, dehinc atrocius accensa nobilissimas quasque nuptas & uirgines turpitudinis suæ comites delegit, coegitque mares, ut adessent, quod si quis recusaret, ficto crimine in ipsum, omnemq; eius familiam iubebat sæuiri. quinetiam (quod turpius est multo) prouocauit ad lecti palæstram unam ex ancillis, quæ meretricio quæstu uictum sibi quæritabat. Sex. Aurelius. De hac Iuuenalis Satyra 6. Claudius audi Quæ tulerit, dormire uirum quũ senserat uxor, &c.

Fabia Fabii Fabricani uxor, dum Petronium Valentinum liberali forma adolescentem (quocum adulterii consuetudinem habebat) maximè deperiret, maritum interfecit, ut adultero frueretur securius. Plutarchus in Parall.

Plinius lib.29. ait Vectium Valentem medicum fuisse adulterio Messalinæ imperatricis nobilitatum.

Idem ait adulteria fuisse in domibus principum, ut Eudemi in Liuia, Drusi Cæsaris & Valẽtis medici in Messalina.

Alcibiades Atheniensis cum Thimea Agidis regis uxore libidinari solitus est. Plutarchus.

M.Varro apud Gellium testis est C.Sallustium historiarũ scriptorem deprehensum in adulterio ab Annio Milone, & loris cæsum, dataq; pecunia dimissum. Cicero improperat ipsi Sallustio, quòd paternam domum uendiderit, ut adulterij pœnam declinaret.

Cęlius scribit Phaonem, spectabili forma adolescentem, a Mitylenæorum mulieribus ardenter adamatum, unde factũ, ut in adulterio deprehensus iugularetur.

Hyettus uir quidam Argiuus Molurum quendam in adulterio cum uxore deprehensum interfecit. Idem Cęl.

Phauorinus philosophus, quum eunuchus foret, & androgynus, adulterasse tamen uiri consularis uxorem creditus est. Idem.

Qui imperatorum uitas scripserunt, testantur Phocam imper. diuersis adulteriis infamem fuisse.

Zoe imperatrix Romanum Argyropylum maritum interfecit, quo liberius mœcharetur cum Michaele Palagone, qui imperio successit. Bap. Egnatius

Constantinus Monomachus imper. concubinam egregia admodum forma loco legitimæ uxoris habuit, quam efflictim deperiit. Idem Egnat.

Corrupit Iulius Cæsar plurimas illustres fœminas; Postumiam Seruij Sulpicij, Lolliam Auli Gabinij, Tertulliam M. Crassi, & Gn. Pompeij Muciam: sed ante alias dilexit M. Bruti Seruiliam matrem, cui sexagies sestertium gemmam mercatus est. corrupit quoque Seruiliæ filiam Iuniam Tertiam, M. Crassi uxorem. dilexit & reginas, ut Euriem Mauram Bogudis uxorem, sed maximè Cleopatram, cum qua & conuiuia in primam lucem sæpe protraxit, & eadem naue thalamoque pænè Æthiopia tenus Ægyptum penetrauit. Suetonius.

Exercuit & Augustus adulteria, ut cum Liuia, quam quum grauidam reddidisset, tegendi sceleris causa, nuptias festinauit, ut obiecit Antonius. abduxit & fœminam consularem è triclinio, uiro coram, quam rursus ad conuiuium rubẽtibus oculis, & incomptiore capillo reduxit. rem quoque

habuit cum Tertullia, Terentilla, Drusilla, Saluia, & Ciriscenia. Suetonius.

Saxo Grammaticus ait Frigham Othimi Danorum regis uxorem cuidam familiarium se stupro subiecisse.

Gregorius Turonensis scribit, Deuteriam quandam fœminam a Theodeberto Francorum rege adulteratam. idem ait Dagulphum abbatem in adulteria admodũ procliuem fuisse.

Scribit Macrobius Æsopum libertum Demosthenis conscium adulterii (quod cum Iulia patronus commiserat) tot tum diutissimè perseuerasse non prodere patronum, donec aliis consciis coarguentibus Demosthenes ipse fateretur.

Plato in 11. de Rep. scribit, Gygem stuprasse Candaulis Lydorum regis uxorem, quod & confirmat Herodotus.

Aripertus Clotarii filius, Francorum rex, ob amorem in ancillas, cum uxore diuortium fecit.

Solon suis legibus uoluit fas esse deprehendenti mœchũ interficere in ipso adulterio.

Adulterii pœnam apud Roman. uide Gell. lib.10.c.23.

Zaleucus legem tulit, ut quisquis mœchus, aut adulter deprehensus fuerit, erutis oculis pœnas lueret.

LIBIDINOSI, ET LASCIVI.

PAsiphae, Solis filia, & uxor Minois regis Cretæ, taurum ad coitum usque fertur adamasse, ex quo & biforme illud monstrum Minotaurum susceperit. Propertius,

Vxorem quondam magni Minois (ut aiunt)
Corrupit torui candida forma bouis. Idem lib.3.

Fuit in Aiace Oilei filio tantus libidinis feruor, ut temperare sibi nequiuerit, quin Cassandram Priami filiam in templo Palladis oppresserit. quo factum est, ut dea iniuriam ulciscente fulminatus sit in mari cum aliquot aliis Græcis, ut docet Virg. lib.1. Æn.

Immoderatam Cęliæ libidinem notat Martia. lib.7.

Das Cattis, das Germanis, das Cęlia Dacis,
Nec Cilicum spernis, Cappadocumque toros.
Et tibi de Pharia Memphiticus urbe fututor
Nauigat, a rubris & niger Indus aquis.
Nec recutitorum fugis inguina Iudæorum, &c.

Herodotus apud Cęlium testis est, Persas a Græcis didicisse pueris abuti. in quos debacchari solitum Alexandrum scripsit Athenæus, quum etiam Bagoan, inspectante theatro uniuerso, suauiari plerunq; non erubuerit. contrà tamen plerique sentiunt, feruntq; tanta castitate præditum fuisse, ut præter uxorem, & Bersanen, è Damasco uiduam mulierem, nullam aliam complexus fuerit.

Hipparchus Pisistrati filius, quum Armodium, & Aristogitonem excellenti forma pueros per uim pædicasset, coniurationem in se concitauit. iuuenes enim probrum ægreferentes, non prius finem insidiis fecerunt, quàm eum de medio sustulerint, libidinem hominis magis, quàm tyrannidem pertæsi. auctor apud Volat. Thucydides.

Iam docuimus, quomodo P. Clodius præter stupratas sorores mulierem mentitus inter publicas Bonæ deæ cæremonias ad Pompeiam Q. Pompeij filiam furtim penetrauerit, eamque adulterauerit. Plutarchus in uita Cicer.

Q. Flaminius, uir consularis, puerum impudicè deperiit, adeò ut quocunq; proficisceretur, nunquam ab eius latere discederet. quoq; magis inseruiret amasio, quendam conuiuio securi percussit, quum puer aliquem se præsente optasset interfici: licet hoc in fœminæ gratiam factum dicant nonnulli. Volat.

Coactus est Augustus Iulias filiam, & neptem, omnibus libidinum probris contaminatas, relegare. constat filiam infamem fuisse uulgatis per urbem adulteriis.

Ferunt Palemonem grammaticum flagrasse libidinibus in mulieres usque ad oris infamiam.

L. Papirius Publium, &c. uide suprà 113. & Liuium lib. 8.

Idem in T. Veturium adolescentem fecisse dicitur C. Plocius. Valerius Maximus.

Habuit Philippus Macedo Alexandrum adolescentem Olympiadis uxoris suæ fratrem nó ad alium usum, quàm ad stupri consuetudinem. Trogus lib. 8.

Semiramis Assyriorum regina, quæ masculam uirtutem semper ferè prætulit, & omnium calculis laudata est, ad extremum tantis deliciis, tantoq; pruritu libidinis incaluit, ut mortuo marito, non admiserit solùm, at etiam prouoca-

uerit plerosque ex suis militibus, qui forma essent elegantiore, quos postea crudeliter necabat. Diodorus lib.3. Prodũt & nonnulli eam a Nino filio interemptam, quum eius congressum appeteret. Trogus lib 1. Et (quod omnium lõgè turpissimum est) equum ab ea adamatum usque ad coitũ; Iuba testis est apud Plinium.

Victorinus tyrannus (qui Galeni temporibus Gallias rexit) causa libidinum in matronas interfectus est apud Agrippinam. Trebellius Pollio.

Aristo Ephesius genus fœmineum perosus cum asina cõcubuit, ex eoq; concubitu genita est puella, cui a cruribus asininis nomen inditum est Onosceli. Plutarchus in Parall.

Idem ait Publium Stellum (quem Fuluium alij uocant) mulierum odio equæ se commiscuisse, ex qua formosam susceperit puellam, Hipponam nominẽ.

Demetrius Poliorcetes, Antigoni filius, Democli, laudabilis formæ adolescentulo, stuprum inferre uoluit. quod quum per inualidas ætatis uires puer non posset aliter effugere, in proximum feruentis aquæ lebetem se coniecit, ibiq; mortuus est. Idem Demetrius Lamiæ aliisq; scortis talenta CCL. erogauit. Plutar.

Aufidius crebris fuit adulteriis formosus, & matronarum frequentissimus corruptor apud Romanos. Iuuenal. Sat.9. Notior Aufido mœchus celebrare solebas. Martial. Procuratorem uultu qui proferat ipso, Acrior hoc cuius non erit Aufidius.

Non erubuit imper. Caligula sororibus suis congredi, quarum ambas exoletis suis prostrauit, quò facilius eas in causa Æmilij condemnaret, tanquam adulteras. Liuiam Horestillam C. Pisoni nuptam, sibi iunxit, & intra biennium repudiatam relegauit. Lolliam Paulinam C. Memmio ablatam coniunxit sibi, breuiq; missam fecit, interdicto cuiusque in perpetuum coitu. Cesoniam adamauit, quam amicis plerunque ostẽdit nudam. M. Lepidum & M. Nestorem Pantominum dilexisse fertur commercio mutui stupri. Val. Catullus, consulari familia iuuenis, stupratum se ab eo, & latera sibi contubernio eius defessa uociferatus est. Suetonius.

Commo-

Commodus imperator ſorores conſtuprauit, ſuaſq; concubinas uidens ac uolens, ab amicis conſtuprari paſſus eſt. adoleſcens infamauit omne genus hominum, quod erat ſecum, & ab omnibus eſt infamatus. habuit in deliciis homines appellatos nominibus uerendorum utriusq; ſexus, quos libentius oculis ſuis applicabat. Lampridius.

Idem Commodus cum CCC. concubinis, quas ex matronarum meretricumq; delectu ad formæ ſpeciem conſtituerat, ac trecentis aliis puberibus exoletis (quos ex plebe & nobilitate collegerat in palatio) bacchabatur & laſciuiebat. Lampridius.

Childericus Francorum rex ob libidinem in matronas regno pulſus eſt, demum tamen reſtitutus.

Gordianus Iunior (qui cum patre imperauit) totus fuit mulieroſus, ac libidini deditus. concubinas habuit XXII. & ex omnibus ternos & quaternos liberos. unde & Priamus ſui ſæculi uocatus eſt, & à nonnullis per cauillum Priapus. Iulius Capitolinus.

Vgutius princeps Florentinus interfectus eſt a ciuibus ob procliuem in fœminas libidinem. Volat.

Xerxes rex Perſarum eò laſciuiæ ſe demiſit, ut Supintriis nouarumq; uoluptatum repertoribus præmia conſtituerit. Valer. Maximus.

Meſſalina Claudij Cæſaris coniux ad certamen Veneris elegit nobiliſſimam ex proſtitutis ancillam mercenariæ ſtipis, eamque die ac nocte ſuperauit quincto ac uiceſimo concubitu. Plin. lib.10. cap.62.

Idem Plinius ſcribit Arellium celebrem fuiſſe Romæ pictorem paulò ante diuum Auguſtum, qui ſemper alicuius amore fœminæ flagrauerit.

Craſſus Romanorum ditiſſimus, uno è fratribus mortuo, illius uxori congreſſus eſt, & ex ea filios aliquot procreauit. Plutar.

Surinas Parthorum ditiſſimus, & ſecundus a rege, ducentas pellices habebat in caſtris. Idem auctor.

Appius Claudius decemuir Virginiam puellã plebeiam, ſed forma excellentem (quam Virginius pater M. Icilio tribunicio uiro, & expertæ uirtutis homini deſponderat) per

uim ſtuprauit, quum nec precio, nec ſpe poſſet allicere. quæ fuit cauſa abrogandi magiſtratus decemuirorum, quemadmodum reges prius ob ſtupratam Lucretiam eiecti fuerant. Liuius, & Cic. lib.2. de Finib.

Tigilinus fuit quiſpiam inter Romanos uitæ corruptiſſimæ, qui per impudicitiam multa a Nerone conſecutus eſt, quem ad omne corruperat. Cor Tacitus lib.17.

Martialis lib.7. taxat Papillum quendam uelut cunnilingum, & irrumatorem.

Hoſtius princeps quidam fuit obſcenitatis perditiſſimæ, præferuidæq; libidinis, Augusti temporibus, utrique Veneri, maſculæ ſcilicet, & muliebri deditiſſimus: qui fecit ſpecula eius notæ, ut imagines multò redderent maiores. quum ergo Veneri ſe daret, ea ita diſponebat, ut quum uirum pateretur, omnes admiſſarij ſui motus in ſpeculo uideret, ac deinde falſa ipſius membri magnitudine tanquam uera gauderet.

Agrippina filii Neronis concubitum deſideraſſe fertur. Cli. apud Tacitum lib.4.

Auſonius inuehitur ſuis carminibus in quendam Eunum, quem ut liguritorem, & irrumatorem taxat.

Sotades poeta fuit iambographus impuriſſimus, qui uerſus adeò pathicos, cinædicamque Venerem ſpirantes conſcripſit, ut ab eius lectione caſti abhorrerent oculi. quo factum eſt, ut Sotadica poemata prouerbio locum fecerint. Politianus in Nutricia, Pars quoque Sotadicos ceu proſtituere cinædos.

Conuenit inter multos Socratem (qui tamen Apollinis oraculo mortalium ſapientiſſimus eſt habitus) Athenis in ius fuiſſe uocatum, & ab Anyto accuſatum, quòd puerorum mores corrumperet; quod etiam Tertullianus confirmat.

Quum multa ſint exempla crudelitatis in Nerone, libidinis quoque non pauciora turpiſſimam eius uitam infamãt. quorum hæc præcipua. Rubriæ Veſtali uirgini uim intulit. puerum Sporum exectis teſtibus in muliebrem naturam trãſfigurare conatus eſt, quem & ſolenni nuptiarum officio ad ſe cum dote perductum pro uxore habuit. propterea emana-

rat iocus, benè agi potuisse cum rebus humanis, si Domitius pater talem habuisset uxorem. præterea matris concubitum appetiit, cum qua (dum in lectica unà ueheretur) libidinatus est. uiros, & fœminas ad stipites quandoque deligauit, ut eorum inguina & inuaderet, & delamberet. Doryphoro liberto (sicut ipsi Sporus fecerat) denupsit, uoces & eiulatus uim patientium uirginũ imitatus. Hæc Tranquillus. de hac eius portentosa libidine Corn. Tacitus abundè scribit.

Fuit Caluia Crispillina magistra libidinum Neronis, digna discipulo magistra. idem Tacitus lib 17.

Æschines criminosa & uirulenta oratione Timarchum de impudicitia accusauit apud Athenienses. Gellius cap. 3. lib. 18.

Cicero lib. 2. de Finib. ait, L. Torium Balbum ita uixisse, ut nulla tam exquisita posset inueniri uoluptas, qua non abundaret.

Omnes libidinum uoluptates experiri uoluit Assyriorum rex Sardanapalus, dum uiriles perosus tunicas, in mulierem se transformauit, relictaque regni cura, lasciuiæ se totum deuouit, ac perdendum commisit. Trogus lib. 1. & Cic. lib. 5. Tusc. quæst.

Quid iam mirum debet uideri, si cõcinna & elegans puellarum forma uiros torreat, & ad Venerem titillet, quum etiam reperiantur, qui inanimatarum rerum amore, & desiderio intabuerint? aiunt enim Pigmalionem quendam fuisse, qui statuam formosam dilexerit, eamq; , ceu egregiam aliquam nympham, & frequentibus osculis suauiatus sit, & lecto dignatus. unde Quinctianus in Cleopoli, Concedat honori Pygmalion, licuit cui eburnea membra puellæ Complecti, & pulchro componere corpora lecto.

Adolescens quoq; Atheniensis speciosum Fortunæ simulacrum, ad tantam adamauit insaniam, ut ipsum & arctissimè complecteretur, & suauiaretur blandissimè. quo desiderio quum in dies acrius intabesceret, impatiens amoris perrexit ad senatum, extentisq; precibus rogauit fieri sibi statuæ potestatem, largum auri cumulum paratus erogare. qua in re quum repulsam passus esset, ad statuam ipsam cor-

pus confodit. Cęlius cap.32. lib.7.

Est & aliud simile exemplum apud Pliniũ de puero Atheniensi, qui Praxitelis simulacro congressus sit. cuius concubitus relictæ maculæ fuerunt indices. de hoc Quinctianus: Cedat Praxiteles, cuius muliebris imago procacem Impulit ad coitum iuuenem.

Antonius, cognomento Caracalla, Iuliam nouercam in matrimonium duxit. Ælius Spartianus.

Dionysius iunior, quum se in Locrensium urbem contulisset; per summam lætitiam uirgines eius loci construprabat, quas pulso paulò post in exilium tyranno ciues peremere, impactis sub ungues acubus, ossibusq; in mortario attritis, Cęlius.

Ferunt Orpheum Thraca detestandæ in mares libidinis principem & repertorem fuisse, quum tamen aspernaretur fœminas. Ouid. lib.10. Met. Cęlius cap.30. lib.8.

Catullus Rufi cuiusdam Bononiensis libidinem amarulentè lacerat, quòd mulieris magæ os irrumaret.

Satyrus felle aspergit quendam Gellium patrui sui irrumatorem, matrisque & sororis stupratorem.

Conuiciis quoque proscindit Gallum quendam, qui ut facilius posset fratrum suorum liberos & uxorem in suam libidinem allicere, ipse leno eos stupra committere docuit. hæc autem Catulli uerba: Gallus homo est bellus, nam dulces iungit amores Cum puero, ut bello bella puella cubet. Gallus homo est bellus, nec se uidet esse maritum, Qui patruus patrui monstret adulterium.

Nihil propè, quod uirum perfectum deceat, Cæsari defuisset, si pudicitiæ famam seruasset tenacius. uerùm seu malis artibus, siue natura hoc cacoethes pestilensq; uirus ei usq; adeò inhæsit, ut Curio pater quadam eum oratione omnium mulierum uirùm, & omnium uirorum mulierem appellauerit. quod (ut cetera taceamus exempla) portentosam eius libidinem satis arguit Suetonius.

Sunt qui dicant Thamyram primum flagitiosis puerorum amoribus, ac præposteri concubitus fœditate pollutum, quum cœpisset effictim deperire Hymenæum, Calliopes, & Magnetis filium. alij tamen Thaloni Cretensi rei tam pro

brosæ initia contribuunt, qui Rhadamanthum adamarit. Cęlius lib.8. cap.30.

Aristoteles prodit permissam fuisse in Creta masculam Venerem, lata quoque de hoc lege. traditum est, & Chalcidenses in Euboia, pueriles amplexari amores ad stuporem usque. Cęlius ibidem.

Sophocles & Æschylus hac peste famam suam corruperunt, non tacentibus theatris.

Lusius Marii ex sorore nepos, quum Trebonio pudicæ sanctitatis militi uim & stuprum uellet inferre, ab eodem interfectus est.

Diuinxit sibi Alexandrum Bagoas spado, nec alio obsequio, quàm impudica sui corporis copia. propterea quum Orsines Persa nobilissimus Alexandrum eiusq; amicos muneribus cumularet, soli Bagoæ nihil honoris detulit. rogatus causam, respondit, se amicos regis non scorta colere. Cęlius cap.30. lib.8.

Salustius impingit Ciceroni, quòd filiam habuerit pellicem matris. sed inimici uerba fidem non capiunt.

Testatum est Græcorum monumentis Pindarum nouem Lyricorum principem in gremio dilecti pueri mortuum in gymnasio repertum. Val. Max. de mortib. non uulg.

Ferunt & Agatoclem Siciliæ tyrannum forma & uenustate corporis præeminentem diu uitam stupri patientia exegisse. propterea Timæus dixit illum primæuo ætatis flore scortum promiscuum, impudentissimo cuique expositum. Iustinus lib.22.

Crathis pastor, quum in Venerem esset procliuior, capram omnium formosissimam deperire cœpit, cui congrediebatur frequenter, demumq; uti amicam gratè amplexabatur cum multa suauiatione. quod contemplatus hircus, zelotypiæ œstro concitatus, dormientem Crathim cornibus inuasit, & interfecit. hoc ex Græcis aduocant Cęl. & Vol.

Pausanias dux Lacedæmonius Argillum forma conspicuum adolescentem mirè dilexit, sed amore Venereo. habebat enim puerum pro scorto. Cęl. cap.62. lib.16.

Proculus imperator centum Sarmatas uirgines bello captas intra dies quindecim (ut ipse gloriabatur) grauidas red

didit, magno libidinis argumento: Flauius Vopiscus, & Sabellicus in exemplis.

Collegit Heliogabalus, naturæ monstrum, lenones, meretrices, exoletos, & subactores propè innumeros, quibus adiecit nasatos homines, id est, inutoniatos, quoniam his ad libidinem, & flagitium utebatur sceleratissimè. quocirca Lampridius ad Constantinum imperatorem, de prodigiosa eius uenere scribens, ait: Quis ferre posset principem per cuncta caua corporis libidinem recipientem; quum ne belluam quidem talem quisquam ferat Romæ? Habuit insuper emissarios, quibus nihil aliud erat negocij, nisi benè nasatos perquirerent, eosq; ad aulam perducerent, ut illis se compolluerer.

Ferunt Augustum inter duodecim catamitos, totidemq; puellas accubare solitum. idem, abiecta uxore Scribonia, amore alienæ coniugis possessus, Liuiam quasi marito concedente sibi coniunxit, quumq; esset luxuriæ mancipium, eius tamen uitiis seuerissimus fuit ultor. Testis Sex. Aurelius. M. Antonius dicebat eum adoptionem auunculi stupro meruisse. Fertur & Aulo Hircio in Hispania trecentis millibus nummum se substrauisse. Idem solitus est suburere crura nuce ardenti, quò mollior pilus surgeret. Suetonius.

Celmis unus fuit ex Idæis Dactylis, qui matrem deorum Rheam uiolauit stupro. Sueton. apud Erasmum.

Tiberius Cæsar, auctore Tranquillo, cellariam excogitauit sedem arcanarum libidinum: in quam accersiti puellarum & exoletorum greges, monstrosiq; concubitus repertores triplici serie connexi incestarent se coram ipso. in syluis quoque uenereos locos excogitauit, commentusq; est, quibus impetrabat prostantes. instituit & pueros primæ teneritudinis (quos pisciculos uocabat) ut natanti sibi inter femina uersarentur, ac luderent, lingua morsumq; sensim appetentes: eosq; quasi infantes firmiores, nec dum tamen lacte depulsos, inguini ceu papillæ admouebat. fertur & in sacrificando quondam facie ministri accerram præferẽtis nequiuisse abstinere, quin pænè uixdum re diuina peracta ibidem statim seductum constupraret, fratremq; eius tibicinẽ: quibus tamen postea crura infregit, quòd flagitium mutuò

exprobrabant.

Exercuit imperator Domitianus assiduitatem nimiæ libidinis, quam Clinopalen, id est, lecti palæstram uocabat. inter uulgatissimas meretrices quandoq; natasse dicitur. fratris filiam adhuc uirginem alteri collocatam uiro corrupit. Suetonius.

Nicomedes rex Bithyniæ stuprum Cæsari intulit, non sine maxima utriusque nota, theatricisq; conuiciis. extant enim C. Licinij uersus: Bithynia quidquid & pædicator Cæsar unquam habuit: Dolabella quoque Cæsarem ipsum pellicem reginæ uocabat; Curio stabulum Nicomedis, & Bithynicam fornicem. & Bibulus proscripsit collegam suum Bithynicam reginam, cui dicebat regem antea fuisse cordi, nunc esse regnum. & C. Memmius obiecit ad cyathum & uinum Nicomedis stetisse, cum reliquis exoletis pleno conuiuio accubantibus. Gallico denique triumpho milites eius inter cetera carmina illud pronunciauerunt: Gallias Cæsar subegit, Nicomedes Cæsarem. Idem Sueton.

Amythone, Thelesippa, Megara, Atthys, Cidno, ancillæ fuerunt Sapphus, quibus Sappho ipsa ad libidinem utebatur. eas enim subagitabat, & mutuò ab eis patiebatur. unde in eius epistola ad Phaonem legitur: Vilis Amythone, uilis mihi candida Cidno, Non oculis grata est Atthys, ut antè meis.

Fuit Aristoteles in amore tam infelix, ut pellici sacra faceret. auctor est Mirandula super hymnos.

Hercules tanta in fœminas licentia fuisse fertur, ut quinquaginta uirgines una nocte dicatur stuprasse. Ioan. Franc. Mirandulanus.

Periander Corinthius (qui tamen inter septem sapientes Græciæ numeratus est) rem habuit cum Melissa uxore, uel ut aliis placet, meretrice mortua. Herodotus lib. 5.

Alchidas Rhodius formoso cuidam simulacro se commiscuit, reliquitq; indices tam immoderatæ libidinis maculas. auctor Plin.

Anthia, uxor Prœti regis Argiuorum, Bellerophontem ad stuprum uoluit inducere.

Gemellus Tribunicius lupanar domi suæ instituit, in quo

Muciam, & Fuluiam fœminas illustres, nobilemq; puerum Saturninum prostituit.

Fecit Catilina multa stupra cum uirgine nobili, & cum sacerdote Vestæ. postremò ut Aurelia Orestilla frueretur, filium eius ueneno sustulit: quòd is iam adultus terrori esset matri, ne secundùm nuberet. Sallustius & Valerius.

ANIMALIVM, ET ALIARVM RERVM amatores.

SEmiramis adamauit equum, ut diximus, Pasiphae dilexit taurum. Aristo Ephesius asinæ se commiscuit, Fuluius equæ.

Hortensius orator amauit murænam, quam atratus multos dies fleuit. Aristomachus Solensis tanto apum amore captus est, ut duo de sexaginta annis nihil aliud fecerit. Hiliscus quoque Thasius apes coluit in desertis. Morum arborem ætate Plinij adamauit Passienus Crispus his consul, osculari complectiq; eam solitus, atq; etiam cubare sub ea, uinumque illi effundere. Multorum quoque litteris proditum est, amatam a Xerxe platanum. Iam diximus Crathidem pastorem amore capræ exarsisse, puerũ Atheniensem & Pygmalionem statuas adamasse, Alchidam Rhodium ad statuam se polluisse. Iunius Pisciculus simulacrum unius è Thespiadibus pari feruore complexus est. Antonia Drusi muræнam adeò dilexit, ut ei inaures & monilia addiderit. Cyparisso tantus fuit in Ceruam amor, ut ea mortua præ dolore quoque expirauerit. P. Pilatus, legatus Caij principis, imagines Atalantæ & Helenæ nudas a Cleophanto Corinthio pictas, earũ libidine captus, rapere conatus est.

AB ANIMALIBVS DIVERSIS AMATI.

EGesidemus apud Plinium testis est, Hermiam puerum adamatum a Delphino, uectumq; per maria, quumque tempestate suborta periisset Hermias, amasij perditi dolore piscem in sicco expirasse. uaria sunt ibidem exempla de pueris ab huiusmodi piscibus adamatis. Argis puer, Olenus nomine, adamatus est ab ansere, Glauce quædam citharistria ab ariete. Lacydi philosopho anser adhæsit perpe

tuus comes, nusquam ab eo non in publico, non in balneis, non noctu, non interdiu digressus. Plinius cap.22. lib.10. Apud Ciliciæ Solos Xenophontis puerum forma præcellentem dilexit canis. Cęlius lib.7. Spartæ quoque adolescentem graculus. Nicander apud Cęlium testis est, gallo gallinaceo esse amoris intellectum in hominem. quod ne cui uideatur fabulosum, ait, Secundũ (qui pincerna regius fuit in Bithynia) a gallo amatum eximiè, cui nomen foret Centaurus. Pueri nomen fuit Amphilocus, genere Olenius. In Leucadia uirginem in tantum adamauit Pauo, ut ea mortua commoreretur. Educata a uirgine apud Seston urbem Aquila retulit gratiam, aues primo, mox deinde uenatus aggerens. quin dum mortuæ uirgines cremarentur ossa, in defunctæ rogum se coniecit uolucris, simulq; conflagrauit. Plinius lib.10. cap.5. Vrsus filiam cuiusdam patris familias in agro Suetico cum ancillulis lusum egressam, deturbatis comitibus rapuit, exceptamq; unguibus præ se leniter ferens, ad notam nemoris latebram deportauit. cuius egregios artus nouo genere cupiditatis aggressus, petitã lania, tu prædam in usum nefariæ libidinis uertit. effectus enim ex raptore amator, famem concubitu soluit, ardoremq; gulæ Veneris satietate pensauit. Saxo Grammaticus lib.10. historiæ Danicæ.

ZELOTYPI.

CYrce, filia Solis, uenefica, ægreferens Scyllam nympham amatam a Glauco deo marino, fontem (quò illa se lauare consueuerat) infecit uenenis. quo factũ est, ut Scylla in monstrum marinum sit conuersa.

Phanus quum uxorem haberet adulterij suspectam, atrij fores sic occlusit, ut non nisi cum stridore sonituq; possent aperiri. uerùm quum illa per tegulas adulterum intromitteret, uicini per iocum dicebant, Phani hostium. quo prouerbio innuebant aliquid seruatum frustra.

Procris suspicata maritum Cephalum alterius fœminæ amore captum, eundem in syluas secuta est, delituitq; in dumis, ut obseruaret clanculum quid maritus faceret. quum autem uepres (in quibus latebat) aliquantum mouisset, Cephalus arbitratus esse feram, eam iaculo confodit. Plutar-

chus in Parall. Idem memorat de uxore Cyanippi, & uxore Æmilij adolescent's.

Dirce ubi sensit maritum suum Lycum, amore Antiopæ captum, puellam raptam tauri ceruicibus alligauit. quo tormento cruciata Antiope, tantisper uociferata est, dum a ui cinis sit concursum. Eras. in adag.

Memmius Romanus, quum ageret Tarracinæ, deperibat in quandam mulierculam non sine Largio quodam riuali. cũ hoc igitur quum aliquando rixa incidisset, eò iracundiæ prouectus est Memmius, ut ipsi Largio brachium mordicus arripuerit. unde fluxit adagium in uulgus, Lacerat lacertum Largij mordax Memmius. Erasmus in Chiliad.

Helena post mortem Menelai a Megapentho, & Nicostrato filijs Orestis fugata in Rhodum, ad Polyzo uxorem Tlipolemi peruenit, quæ iussit eam arbori suspendi ob uiri zelotypiam.

CASTISSIMI.

PEnelope. Icari filia, nullis procorum blandimentis, nullis pollicitationibus adduci potuit, ut absente per uiginti annos marito Vlysse, castitatem corrumperet. unde Propert. libro 3. Hæc etiam clausas expugnant arma pudicas, Quæque terunt fastus Icarioti tuos. Idem, Nec fida Euadne, nec pia Penelope. Idem lib. 2. Penelope poterat bis denos salua per annos Viuere, tam multis fœmina digna procis. Ouid. lib. 3. Eleg. Penelope mansit (quamuis custode careret) Inter tam multos intemerata procos.

Daphne, Penei filia, fuit seruandæ castitatis adeò studiosa, ut procos omnes reiecerit, ipsumq; Apollinem, quamuis perpetua iuuenta, intonsisq; crinibus speciosum. Ouid. l. 1. Metam. Multi illam petiere, illa auersata petentes Impatiens, expersq; uiri nemora auia lustrat. Nec quid Hymen, quid amor quid sint connubia, curat.

Biblia uxor Duillij Romani (qui primus nauali certamine triumphauit) tantæ fuit pudicitiæ, ut suo sæculo castitatis norma & speculum uideretur.

Plato de Republica testis est Asbylum athletam Crotoniatam perpetua uirginitate præditũ fuisse ob studium cursus. Martialis lib. 8. Cæsti pueri castitatem & formam commen

dat his uerbis: Quanta tua est probitas, quanta est præstantia formæ, Cæste, puer, puero castior Hippolyto. Te secum Diana uelit, doceatq; natare, Te Cybele secum uellet habere Phryga.

Lucretia ob acceptũ a Tarquinio stuprum, temeratamq; pudicitiam, facinus sua morte uindicauit.

Alexandrum Macedonem sunt qui libidinis arguant. contrà tamen reperiuntur exempla, quæ hoc ipsum refellant, & in eo doceant castitatem. nam & uicti Darij uxorem filiasq; captiuas non solùm non corrupit, at etiam edicto cauit, ne quis aliquid in eas moliretur. præter uxorem & Bersanem è Damasco uiduam, ac regiam mulierem, nullam aliam complexus est. puerorum insuper abstinentissimus, quorum uiginti millia ad militarem disciplinam iubebat erudiri, quum tamen ætatis illius homines mascula & præpostera libidine passim obrutescerent. Curtius lib.3. & Gellius lib.6.c.8.

Democles puer, dubium maiore pudicitia, an forma corporis elegantiore, quum uideret se ad stuprum sollicitari a Demetrio Poliorcete, nec aliter uim tyranni importunam posset effugere, in proximum feruentis aquæ lebetem se cõiecit: ibiq; ad mortem durare maluit, quàm quid inhonestum perpeti. Plutarchus.

Amœbeas citharœdus tanta fuit castitate, ut uxorem (quam habebat formosam) nunquam attigerit. Ælianus apud Volater.

Apollonius Tyanæus philosophus a puero titillationes Venereas adeò repressit, & contudit, ut præsignis in eo nosceretur castitas, a qua nunquam postea reclinauit. Cęl.lib. 8. cap.6.

Fuit in athleta Clitomacho tanta castitas, ut si fortè canes uidisset coeuntes, statim uultum auerteret.

Chrysanthus Alexandrinus, eiusq; uxor, Daria nomine, uirgines manserunt in coniugio.

Ictus Tarentinus athleta nobilis, quum certò sciret corporis uires eneruari libidine, toto uitæ tempore durauit expers ueneris, ut palæstricis ludis esset accõmodatior. Volat.

Hippolytus Thesei filius, quam a Phædra nouerca adamaretur supra fidem, nullis tamen precibus adduci potuit, ut

ei congrederetur. Seneca, Exosus omne fœminæ nomen fugit Immitis annos cælibi uitæ dicat.

Origines Adamantius uirilia sibi amputauit, ne molestā sibi Venerem experiretur. imitatus Hierophantas Atheniēsium sacerdotes, qui sorbitione cicutæ se castrabant, quo mundius in sacerdotio uiuerent.

Publius adolescens, L. Papirii cliens & libertus, quum domini stuprum pati nollet, in uincula & carcerem coniectus, & multis postremò plagis affectus est. maluit tamen egregius adolescens omnia tormenta corporis experiri, quā præpostera illa Venere contaminari.

Pausanias Macedo per uim stuprum passus ab Attalo, prouocauit ad Philippum, iniuriamq; non sine magna querimonia ad eum detulit: quem quum ridentem facinus, eoq; risu probantem conspiceret, iram in eum conuertit, exegitq; ultionem ab iniquo iudice, quam a stupratore non poterat. Trogus lib.9.

Sophronia Romana mulier, quum uim & stuprum Decii principis non posset effugere, gladium mariti consensu arripuit, eoque corpus sibi confodit, Eusebio teste.

Spurina adolescens, quum egregia sua forma, decoroq; aspectu uiros & mulieres ad libidinem concitaret, faciem & pulchritudinem oris sponte uulneribus deformauit. Valer. Max. de uerecundia.

Veturius carcerem, plagas, diuersaq; tormenta maluit pati, quàm Cęlio Plocio stuprandum se committere. Valerius de Pudicitia.

Zenobia regina Palymireorum tanta fuit castitate, ut ne cum uiro suo quidem, nisi prolis causa congrederetur. Trebellius Pollio.

Amos Ægyptius mulieri (quam in matrimonium duxerat) nunquam congressus est, quinetiam eidem amorem uirginitatis in animum induxit.

Ammianus Alexādrinus episcopus, beati Marci Euangelistæ discipulus, oculum sibi perforauit, quòd intuitu parum pudico transeuntes fœminas aspexisset. Sabellicus in exemplis.

Alphonsus secundus, Alphonsi Catholici nepos, & Hispa

niæ rex, nunquam uxori congreſſus eſt. unde & caſti meruit cognomentum. Volat. in Geographia.

Etelfrida Angliæ regina poſt primum partum abſtinuit a uiro.

Bellerophon, Glauci Corinthiorum regis filius, quum a Stenobea uxore Prœti Argiuorum regis efflictim adamaretur, nullis tamen precibus induci potuit, ut cum ea ſtuprum committeret. Tortellius.

Baldraca puella generis obſcuri, peregrinæq; cõdicionis, quamuis multarum rerum ob paupertatem eſſet indiga, noluit tamen corporis ſui copiam facere Othoni imperatori, quamuis montes & maria, quod aiunt, promittenti. Volater. in Geographia.

Xenocrates philoſophus, quum magnam caſtitatis opinionem ſibi comparaſſet, acceſſit ad eum Phryne meretrix, petiitq; partem lecti, quam conceſſit. nec tamen ullo noctis tempore attigit puellam, quamuis formoſiſſimam. hinc illa manè rediens, dixit ſe non a uiro, ſed a ſtatua uenire. quod argumentum eſt magnæ caſtitatis: nam proximè uoluptates magis titillant, & multos (quorum mores in tuto poſiti uidentur) ſeducunt, & euerberant. Laertius, & Val. de Continentia

Dula maluit a milite quodam interfici, quàm ab eodem uiolari.

Ephroſyna, uirgo Alexandrina, uirum mentita, domum patris Pannutij reliquit, ne ad nuptias cogeretur.

Edeltrudis regina, duobus in Anglia regibus nupta, caſtitatem ſemper illibatam ſeruauit, utroque ad pudicitiam inducto.

Eduardus, tertius Anglorum rex, uxorem (quam duxerat) nunquam attigit, matrem Euinam (quam adulterii ſuſpectam habebat) in cœnobium relegauit.

Petrus Vrſeolus, dux Venetorum, poſt ſuſceptum filium uxorem nunquam attigit. quod utriuſque uoto factum eſt. Volat.

Vandegiſillo Comiti Palatino (qui ſub Dagoberto rege floruit) quum per uim data eſſet uxor, eam ad amorem caſtitatis induxit. quo factum eſt, ut uterque in cœnobio ſe

incluserit.

Fara uirgo fuit Gallica, clarissimis orta natalibus Heraclio imperante: quam dum parentes Hagerricus & Leodegunda per uim cogere uellent ad matrimonium, in tantas prorupit lacrymas, ut inde cæcitatem contraxerit.

Vuenceslaus filius Bursinoi regis Boemorum perpetuam seruauit castitatem.

Cazimirus quoq; rex Poloniæ perpetuo cælebs & castus mansit.

Henricus primus imperator, perpetuam in matrimonium seruauit castitatem cum uxore Sinegunda. Bap. Egnatius.

Iulianus martyr, & Basilissa uxor impolluti quoque man serunt in coniugio.

Isacius Conuenus imp. tanta fuit continentia, ut uxorem nunquam inire uoluerit post prolem semel ex ea susceptam: quamuis tamen ad morbi remedium medici consulerent, ut coitu frequentiore uteretur.

Ludouicus episcopus Tolosanus, Caroli secundi Siciliæ regis filius, ea fuit castitate, ut nulli prorsus fœminæ, præter quam matri, & sororibus, & uerba faceret: ne uel collo quio sanctitatem corrumperet.

Triptolemo, Cereris filio, quum pleræque uirgines am plissimam offerrent dotem, ut cum eo nuptias contraherēt, aspernabatur omnes & reiiciebat. Ouid. in Ibin, Filius ut Cereris frustra tibi semper ametur, Destituatq; tuas usque petitus opes.

Pudicissima fœmina semel matronarum sentētia iudicata est Sulpicia Paterculi filia. Plinius lib. 7. Valer. ult. cap. 8. lib.

Melanio quidam odio mulierum in solitudinem demigrauit, perque auia montium & nemorum cane uno feras insectari solitus est, nec unquam domum reuocari potuit, unde natum adagium, Melanione castior.

Rhodogune, uel Rhodope, Darij filia, mortuo marito, nutricem dedit morti secundas nuptias suadentem.

Cor. Tacitus scribit Pontiam quandam Romanam fœminam nullis uerborum lenociniis, aut pollicitationibus ad adulterium cum Octauio tribuno plebis committēdum im

pelli potuisse, quin ab eodem interfici maluisse.

P. Scipio Africanus, expugnata Carthagine Hispaniæ ciuitate, uirginem tempestiuam forma egregia, & nobilis uiri filiam productam ad se, patri inuiolatam reddidit. Gellius lib.6. cap.8.

Quandiu C. Gracchus Sardiniam prouinciam administrauit, nulla meretrix introiuit eius domum, nulli pueri eximia facie ei ad cyathum steterunt. Idem Gellius.

Chiæ mulieres tanta fuerunt castitate, ut neq; adulterii neq; illegitimus concubitus apud eas unquam prodatur accidisse. Plutar. de Virtutibus mulierum.

Trebonius pudicæ sanctitatis miles Lusium Marii ex sorore nepotem, castitati suæ stuprum & insidias molientem, dedit morti. Plutar. in Apophr.

Fertur Euripides perpetuo mulierum odio conflagrasse, siue quia natura esset talis, abhorreretq; a mulierum cœtu, siue quòd duas habuerat uxores simul,pro Atheniensium decreto: quarum matrimonii quum pertæduisset, toti sexui bellum indixit. Cęlius lib.13.cap.10.

Iulianus imperator tanta enituit castitate, ut post amissam coniugem nihil unquam Venereum attigerit. Ammianus Marcellinus lib.25.

Syritha, Synaldi regis Danorum filia, tantæ fuit pudicitiæ, ut quum ob elegantiam formæ magna procerum frequentia peteretur, neminem tamen inspexerit. Saxo lib.7.

Dryas,Fauni filia, aspectum uirorum usque adeò refugit, ut in publicum prodire nunquam uisa sit. quo factum est, ut uetitum sit, ne eius sacris interessent mares. Plutarchus.

Olim tanta fuit Patauinarum mulierum castitas, ut non nisi operta facie prodierent in publicum. Cęl. lib.7.cap.27. unde Martialis, Tu quoque nequitias nostri lususque libelli Vda puella leges, sis Patauina licet.

Diogenes tragœdus ab uxore perpetuò abstinuit.

Pontius Aufidianus, ubi resciuit filiam a Fannio Saturnino pædagogo suo corruptam, utrunque puniuit morte. Val. Maximus.

Pub. Meuius libertum (quem unicè diligebat) propter illatum filiæ iam nubili osculum interfecit. Idē de pudicitia.

motam sibi cognouisset, Facesse, inquit, mulier; nondum penitus extinctus est ignis. Idem.

Hilario Abbas ingenitam corpori concupiscentiam alloquens, dicere solebat: Conficiam te inedia, ut de cibo cogites, non de uoluptate.

Euagrius quoque Abbas ad reprimendam Veneris tentiginem, uaria tormenta membris suis irrogauit. nam & corpus inedia confecit, & hybernas plerunq; noctes in puteis egit, ut Bernardus Abbas in lacu, Aniumarus Tamanensis in uepribus, Franciscus Asisias in hybernis niuibus. Sabell.

Iudith mulier uidua, quum ad recens connubium impelleretur, cilicium ornatu prætulit, obiecitq; libidini ieiunium, uigilias somno; & otio laborem, inquit Sabellicus.

Anna Phanuelis filia post septimum connubii annum uidua facta, ad quartum usque & octogesimum castè uixit. Idē Sabellicus in exemplis.

Esseni, populi Syriæ, uitam olim duxerunt alienam ab omni mulierum commercio, Venere abdicata. Plinius lib. 5. cap. 17.

Timoclia, mulier Thebana, stuprum a quodam Barbaro Thracum principe per uim passa, iniuriam hoc modo ulta est: odio enim dissimulato, dixit stupratori se scire locum, ubi plurimum esset auri, perductusq; est ab ea ad profundissimum puteum, qui fuit in remotiore domus parte. quò quum Thrax explorabundus uenisset, & iamiam pronus immineret puteo, a Timoclia (quæ a tergo stabat) deiectus est in præceps, & saxis obrutus. Sabellicus.

Damon Peripolta, insigni forma adolescens, uidēs Romanum quendam præfectum Cheronæ, stuprum sibi per uim machinari, quia prius blandiendo nihil profecisset, ad pudicitiæ munimen aliquot socios conuocauit, qui omnes fuligine tincti, ne agnoscerentur, præfectum in foro sacrificantem obtruncarunt.

Cyane uirgo Syracusana, uiolatam ab ebrio patre pudicitiam ægre ferens, apprehensum capillis stupratorem ad arā traxit, eumq; pro uictima cecidit, ad pacandam pestem, qua propter facinus Syracusæ laborabant. Plutarchus in Parall.

Medullina quoque uirgo Romana ab ebrio patre in tene

bris uiolata, ut ſtupri auctorem agnoſceret, digito eius anu lum detraxit. ubi ex pignore patrem eſſe comperit, eundem ad aram gladio confodit. Idem auctor.

Abſalon Amon fratrem occidit, quòd immodeſtè Thamar ſororem communem deperibat, eiq; uim intulerat.

Conſtantinus imp. Criſpum filium capite puniuit, quòd nouercam Fauſtam ſtupri compellaſſet.

Hieron Syracuſanus Epicharmum poetã multauit, quòd præſente ipſius coniuge laſciuos recitaſſet uerſus.

Marcia, Varronis filia, quum ſuo ſæculo ſculpendi, pingendiq; arte inſignis haberetur, abſtinuit ſemper ab effingenda uirili figura, ne pudibunda quoque exprimeret.

Eugenia uirgo, Philippi proconſulis Alexandrini filia, quum ab imperatore Commodo ſtuprum ſibi timeret, monachi habitum mentita eſt, & nomen.

(Ioannes Malateſta uxorem, nomine Frãciſcam, in complexu Pauli Malateſtæ fratris ſui deprehenſam, gladio tranſfixit unà cum adultero.

Ludouicus quoq; Nortmanniæ ſeneſchalcus Carlottam uxorem cum Ioanne Lauerno, eius adultero, morti dedit.

Franciſcus Gonzaga Agneti adulteræ caput adimi iuſſit.

Rodulphus quoq; Gonzaga, quum uxorem adulterij com pertam haberet, eam unà cũ adultero in cócubitu deprehenſam occidit.) hæc quattuor exẽpla non rectè hic poſita ſunt.

Paſtor presbyter & Anacoretha, matrem ad ſe ueniẽtem cella clauſa repulit, cauſa ſeruandæ caſtitatis.

Hugo Carthuſienſis per annos xv. mulieris faciem nunquam uidere uoluit.

MVLIERES DOCTÆ.

Corinnæ tres fuerunt. Prima Thebana, ſeu Tanagræa, Archelodori & Procratiæ filia, & Myrtidis diſcipula, quæ Lyricorum principem Pindarum quinquies uiciſſe, & epigrammatum quinq; libros edidiſſe fertur. de hac Proper. lib. 2. Et ſua cum antiquæ committit ſcripta Corinnæ. Statius lib. 5. Syl. Secunda fuit Theſpia, ueterum quoque monumentis celebrata plurimùm. Tertia floruit Ouidij temporibus, poetæ cariſſima.

Erinna poetria Teia, aut Telia (eſt enim Telos inſula

prope Gnydon) floruit Dionis Syracuſani temporibus. ſcripſit Dorica lingua elegans poema, trecentis uerſibus abſolutum, aliaq; item epigrammata. ferunt eius carmina ad Homericam acceſſiſſe maieſtatem. mortua eſt annos XIX. nata. Propertius lib. 2 Carminaq; Erinnes non putat æqua ſuis.

Sappho Lesbia Lyrica, floruit temporibus Alcæi & Steſichori poetarum. maritum habuit Cercylam, ditiſſimum uirum ex Andro, ex quo filiam ſuſcepit Clio nomine. ſcripſit Lyricorum libros IX. præterea epigrammata, elegias, iambos, & monodias. carmini Sapphico (cuius inuentrix fuit) cedit nomen. Sunt qui dicant aliam fuiſſe Lesbiam, poetriam quoque, quæ adoleſcés Phaonem adamauerit, & è Leucade in aquas ſe demiſerit utracunque fuerit, unam tantùm commendāt Latini poetæ. Statius lib. 5. Syl. Steſichoruſque ferox, ſaltuſque ingreſſa uiriles, Non formidata, temeraria Leucade Sappho.

Polla Argentaria, Lucani fuit uxor, teſtimonio Martialis: Hæc eſt illa dies, quæ magni conſcia partus Lucanum populis, & tibi Polla dedit. Tanta dicitur fuiſſe doctrina, ut maritum iuuerit in emendandis tribus primis libris Pharſiliæ. Statius lib. 2. Syl. Huc caſtæ titulum, decusq; Pollæ, Iucunda dabis allocutione. Eadem inceptos permultos uerſus perficiebat pari grauitate & elegantia.

Aſpaſia, mulier Mileſia, magna doctrinæ fama claruit: in ſtudiis philoſophicis abundè promouit: rhetoricen exercuit. fuit Periclis magiſtra, & tandem uxor. Plutarchus in Pericle.

Cleobulina, Cleobuli Lindij (qui fuit unus ex ſeptem ſapientibus Græciæ) filia, ſcripſit ænigmata quædam uerſibus hexametris, quorum unum adhuc extare fertur. Eſt unus genitor, nati bona pignora bis ſex, Triginta cuius natæ ſed diſpare forma, Hæ niueæ aſpectu, nigræque coloribus illæ, Atque immortales omnes moriuntur ad unam. Laertius.

Cornificia, ſoror Cornificij poetæ, elegantiſſima ſcripſit epigrammata.

Cornelia, uxor Africani, & mater Gracchorum, epiſtolas reliquit ornatiſſimè ſcriptas, unde & filiorum fluxit eloqué

tia. unde Quinctil. Nam Gracchorum eloquentiæ, inquit, multùm contulisse accepimus Corneliam matrem, cuius doctissimus sermo in posteros quoq; est epistolis traditus.

Idem de filiabus Lælij, & Q. Hortensii sic inquit: Lælij filia reddidisse in loquendo paternam eloquentiam elegantiorem dicitur. & Q. Hortensij filiæ oratio apud Triumuiros habita legitur, non tantùm in sexus honorem.

Liciniarum quoque in dicendo lepos a patre L. Crasso emanauit.

Muciæ duæ filiæ ab utroq; parente eloquētiam didicere.

Anastasia, discipula Chrysogoni martyris fuit, & uxor Publij Romani, cuius torum simulato morbo euitauit. scripsit epistolas ad Chrysogonum, quibus conquerebatur facultates suas à sacrilego uiro absumi, seq; in carcere detineri: hæc ad palum cremata est, quòd sanctis ministraret. Volat.

Damophila Græca, uxor Pamphili, socia Sapphus poetriæ, poemata scripsit amatoria, & Dianæ laudes. Theophrastus in uita Apollonii.

Hypathia, mulier Alexandrina, Theonis Geometræ filia, & uxor Isidori philosophi, uixit imperante Arcadio. scripsit in astronomiam, professa Alexandriæ uaria disciplinarum genera magno & frequenti auditorio, conuolantibusq; turmatim, & undecunque discipulis. Suidas apud Volat.

Leontium, Græca adolescentula, philosophicas disciplinas adeò sectata est, ùt etiam non dubitauerit cum magna sui nominis laude in Theophrastùm philosophum, alioqui laudatissimum, scribere.

Praxilla Sycionia fuit poetria, quæ in suis carminibus Adonidem inducit ab inferis interrogatum, quid apud superos pulcherrimum reliquerit, respondere Solem, Cucumeres, Mala. quod quum uehementer insulsum uideretur, cucumeres, & mala cum Sole componere, fluxit inde prouerbium, Stultior Praxillæ Adonide. in homines nullius iudicij. uide Erasmum.

Phemone prima Apollinis Delphici uates fuisse, carmeq; heroicum inuenisse dicitur. Suidas apud Volat.

Sosipatra, uates fuit Lyda, multis disciplinis cumulatis-

ſima, quam propterea creditum eſt a numinibus quibuſdam fuiſſe educatam. Eugapius apud Volat.

Theano, mulier fuit apud Locros, in Lyricis præcellẽs. alia fuit Metapõtina, ſeu Creſſa genere, mulier Pythagoræa, uxor Brotini Crotoniatæ: quæ ſcripſit commentarios in philoſophia, de uirtute, poemata quoque & apophthegmata Pithagoræa. Laertius.

Zenobia, regina Palmyreorum, Græci Ægyptiiq; ſermonis fuit peritiſſima, & Latini non ignara. ſcripſit epitomen in Orientalem Alexandrinamq; hiſtoriam, Herennianum, & Timolaum filios litteris erudiit, elegantiſſimas orationes ad milites ſuos plerunque habuit, quas Galeata recitabat. Pollio Trebellius.

Alpaides uirgo, quum religionem magno cultu amplecteretur, cælitus meruit, ſcripturæ ſacræ bibliorumq; ſenſum percipere.

Delbora mulier de tribu Ephrain uaticinio claruit.

Ioanna Anglica ab ephebis uirum mentita, Athenas ſe cõtulit, ubi litteris ſtudioſè adeò operam impertiuit, ut Romam rediens, paucos haberet doctrina pares in ſacris litteris. unde tantum apud omnes beneuolentiæ & auctoritatis ſibi demeruit, ut artibus illis pontificatum ſit adepta poſt Leonem quartum, quum uir eſſe crederetur. Sabell. libro 1. 9. Æn.

Lucceia Mima, auctore Plinio, centum annis in ſcena pronunciauit.

Laſtheniam Mantineam, & Axiotheam Philiaſiam Platone uſas præceptore ſcribit Plutarchus, ornatuq; interim uirili auditorium ingreſſas. Laertius.

Michale, Centaura mulier, docuit Theſſalas remedium amoris. Seneca.

Diotima & Aſpaſia mulieres adeò in philoſophicis promouerunt diſciplinis, ut alteram Diotimam appellare magiſtram, alterius lectionibus intereſſe non erubuerit Socrates, philoſophorũ omnium longè optimus. Plato in Symp. & in Menexemo.

Lactantius ait, philoſophos nullas unquam mulieres philoſophari docuiſſe, præter unam ex omni memoria Themi-

item. sed quænam hæc & cuias fuerit, non docet.

Arete mulier eò doctrinæ conscendit, ut filium etiam institueret, qui appellatus est Aristippus. fuit Cyrenaica, & Aristippi patris Socratici dogma secuta est. mortuo patre scholam rexit in philosophia magno & frequenti auditorio.

Dama, Pythagoræ filia, & ipsa philosophiæ sectatrix, ingenium & doctrinam in exponendis paternis sententiarum inuolucris exercuit.

Thargeliam quoq; fœminam sola illustrauit philosophia. Plutar. in Pericle.

Ferunt & Muscam poetriam fuisse Lyricam, quæ & epigrammata scripserit, & lyricos nomos. Cęl. cap. 1. lib. 8.

Fuit & multorum carminum auctor Charixena, cuius meminit Aristophanes comicus.

Celebratur item Mœro, condito in Neptunum hymno.

Fuit Agallis Corcyræa illustris in arte grammatica, cui inuentum pilæ nonnulli ascribunt. Cęl. ibidem.

Telesillam in poetica illustrem celebrat Pausanias, cui etiam apud Argos ante Veneris templum statua sit erecta. hanc Fulgosus Thelesellidem uocat. Plut. in lib. de uirtutibus mulierum.

Philosophicis quoque disciplinis ualde excelluit Hipparchia mulier Græca. Laertius de Hipparchia.

Cassandra, Priami filia, uaticinio & doctrina illustris habita est, & apud hostes in Lacedæmone tẽplo fuit insignita.

Statius Papinius uxorem habuit nomine Claudiam, magno ingenio, doctrinaque non uulgari præditam.

Eudoxia, Theodori iunioris uxor, præter egregiam formam, singularemq; pudicitiam etiam litteris excelluit, adeò ut librum quendam emiserit. Egnatius.

Istrina Scytharum regina, Aripithis uxor, Sylem filium Græcam linguam literasq; edocuit. Herodotus in Melp.

Politianus magnis laudibus cõmendat Cassandram Fidelem, Venetam puellam, quam ait pro lana librum, pro fuso calamum, stylum pro acu tractasse, Latinasq; epistolas scripsisse. sic enim de ea in principio cuiusdam epistolæ meminit: O decus Italiæ uirgo, quas dicere grates, Quas ue referre parem, quòd etiam honore me tuarum litterarum non

dedignaris, &c.

Themistoclea, soror fuit Pythagoræ, cuius placitis & opinionibus plerisque in locis usus est Pythagoras.

Proba Valeria, Romana puella, græcis latinisque litteris eruditissima, truncatos Virgilii uersus, ad fidem & mysteria catholicæ religionis conuertit, fecitq; de CHRISTI gestis, & eius morte opus nobilissimum, quod Centones appellauit.

Amaltheæ Sibyllæ Cumanæ libris non secus ac diuinis oraculis in imperii administratione populus Romanus semper usus est.

Elizabeta, Abbatissa Germanica, multas orationes ad sui conuentus sorores conscripsit, opusque de uiis, quibus ad Deum itur.

Baptista, prima Galeatij Malatestæ Pisauriensis principis filia, & Guidoni Montefeltrensi Vrbinatium Comiti matrimonio copulata, cum doctissimis uiris plerunq; magna sui laude disputauit; libros quoque de humana fragilitate, & de uera religione conscripsit.

Isota Nouarrolla, Veronensis, philosophiam uerbo & opere professa est. scripsit quandoque ad Nicolaum quintum, & Pium secundum, pontifices. scripsit quoque dialogum, quo disputatur, uter grauius peccauerit Adam ne, an Eua. quibus litterarum laudibus adiecit perpetuum uirginitatis uotum.

Minerua Iouis primi filia non aliam ob causam relata est in numerum deorum, quàm propter bonarum artium (quarum fuit inuentrix) peritiam, unde & ueteres illæ Athenæ sui nominis immortalitatem mutuatæ sunt.

Manto, Tyresiæ uatis filia (quæ Mantuæ nomen indidit) doctrina quoque & uaticiniis claruit, adeò ut ex pecudum fibris, extorumq; intuitu futura præscentisceret, ac præsagiret.

Nicostrata, seu Carmentis, Græcas litteras impense docta plerasq; ex latinis primùm reperit. quo coniectare licet mulierem uersatili ingenio, uariaq; doctrina fuisse præditam.

Catharina uirgo, Costi Alexandriæ regis filia, sacris lit-

teris partim ſtudio, partim diuini ſpiritus afflatu adeò fuit imbuta, ut accerſitos a patre undecunque doctiſſimos uiros & philoſophos ad perſuadendam idololatriam, refellẽdamq; unius Dei religionem, uiuaciſſimis terruerit argumentis, ſuæq; opinioni attraxerit; nedum non ſuccubuerit eorum rationibus.

Fabiola, Romana mulier, quum magno ſtudio ſacras lit teras amplecteretur, prophetias, euangelia, & pſalmos fre quentiſſimè reuoluebat, ut iterata plerunq; lectio amorem diuinæ religionis (qua deflagrabat) augeret uehementius. unde & beatus Hieronymus librum de ueſte ſacerdotali eidẽ nuncupauit.

Marcella Romana propter ſacras litteras (quas egregiè callebat) frequentibus epiſtolis a beato Hieronymo ſalutata eſt. ad eam enim ſcripſit, de mundi contemptu, de decẽ nominibus, quibus apud Hebræos dicitur Deus, de fide no ſtra & hereticorum doctrina, de blaſphemia in ſpiritum ſan ctum, de ſtudio Theophili epiſcopi Alexandrini, & alia id genus permulta.

Euſtochium, Paulæ mulieris Romanæ filia, Latinarum, Hebraicarum & Græcarum litterarum ſtudiis plurimum excelluit. unde & ſuo tempore nouum orbis prodigium uoca ta eſt. ingenium ſacris litteris deuouit maximè, atque adeò, ut pſalmos Hebraicè legeret curſim & mira celeritate. qua in re amorem beati Hironymi multum ſibi demeruit.

Genebria mulier natione Veronenſis tempore Pij ſecũdi pontificis Romani, ſua egregia eruditione meruit nomen im mortale. epiſtolas ſcripſit luculentas & maxima refertas do ctrina. recitabat decoro geſtu, uoce uirili, permiſta ſuauitate.

Conſtantia, Alexandri Sfortiæ uxor, numeratur inter cla ras mulieres, & excellentes doctrina. ab infantia bonis di ſciplinis operam dedit, adeò ut imparata quoque diſertiſ ſimè loqueretur. habebat aſſiduè præ manibus opera Hiero nymi, Ambroſii, Gregorii, Ciceronis & Lactantii. ualebat etiam ſcribendis ex tempore carminibus, non ſine magna multorum admiratione. quod ſine præceptore ferebatur di dicifſe. Nec defuit tam illuſtri fœminæ germen ſimile. habuit enim filiam, Baptiſtam nomine, tanta doctrina, ut do-

ctissimos quosq; sua terreret eloquentia. Politianus in Nutricia plerasque mulieres doctas & eruditas carminib. enumerat.

MVSÆ NOVEM.

MVsas poetæ fingunt esse Iouis & Meseumoriæ, Mnemosynes filias, quòd doctum oporteat fœcunda esse memoria. dicunt insuper has Musicæ præesse, & carminum inuentrices uocant, quòd Musa cantum significet, & poesis proximè ad Musam accedat, quum præsertim & numeris constet, & prosodia. Fingunt earum sedem esse in Helycone, Bœotiæ monte, prope Phocidem, a quo, ut a confinibus locis, diuersa meruerunt nomina. Vocantur siquidem Helyconides, & Heliconiades ab Helycone: Parnasides, a Parnaso Phocidis monte, ubi etiam finguntur habitare: Aonides, & Aoniæ, ab Aonia, quæ est propinqua Phocidi: Citheriades, a Cytherone Bœotiæ monte: Pierides, a Pieria regione Macedoniæ, ubi etiam Musarum domus esse dicitur: Thespiades, a Thespia oppido, Helyconi propinquo: Pegasides, a Pegaso equo Bellerophontis, qui pedum ungulis fontem è terra dicitur elicuisse, sacrum Musis, nomine Hippocrenem, a quo & Hipocrenides dicuntur: Libethrides a Libethro Macedoniæ monte sibi sacro: Pympleides, seu Pymplææ, uel a Pymplæo Macedoniæ fonte, uel monte Orchomenorum: Castalides quoque pari ratione dicuntur a poetis, a Castalio fonte Parnasi, què etiam sacrum musis fabulantur. Superest, ut hæc omnia testimoniis confirmemus. Virgilius in Bucolicis, Nymphæ noster amor Libethrides. Columella lib. 11. Nunc uos Pegasidum comites Acheloidas oro. Ouidius in epistola Sapphus, At mihi Pegasides blandissima carmina dictant. Idem ibidem, Nec mihi Pierides subeunt, Dryades ue puellæ, Nec me Thespiadum cetera turba iuuat. Lucretius lib. 3. Adde Helyconiadum comites, quorum unus Homerus. Ouidius lib. 4. Fastorum, Pandite mandati memores Helyconis alumnæ. Statius lib. 1. Syl. Nunc opus Aonidum comites tripodumq; ministri. Idem lib. 2. Syl. Et superet Pymplæa sitim. Sidonius, Hippocreni satas iungebat Pegasus alas. Dicuntur etiam Aganippides, & Aganippeæ, ab Aganippe Bœo-

tiæ fonte. Marullus, Nec melior uita ſcientia eſt, Exemploq; Aganippidum. Item Iliſſiades, a fluuio Athenarum: Ligyæ, ob canorum genus: Corycides, a colle uel antro apud Delphos: Mnemoſynides, a memoria. Calliope dicitur bona uox: Clio, gloria, uel celebritas: Erato, amor, uel cantus amoris: Thalia, cantus laſciuia: Melpomene, cantus: Terpſichore, exultans choreis: Euterpe, concentus ſuauitas: Polyhymnia, multitudo cantionum, & hymnorum. Varia ſunt earum inuenta. Clio inuenit hiſtoriam, Thalia georgiam & circa plantas pragmatia, Euterpe mathemata, Terpſichore pædiam, Erato orcheſim, Polyhymnia lyram, Melpomene cantum, Vrania aſtrologiam, Calliope poeſim. Muſis in Helicone rem primùm diuinam fecerunt Othus, & Ephialtes: ſacrumq; illis dixerunt montem, quas tres tantùm intelligi uoluere, Meleten, Mnemen, Aœden. Nouem poſtea fecit Pierus Macedo, nominibus (quæ nunc habentur) impoſitis, inquit Celius cap 8. lib.10.

GRATIÆ TRES.

QVas uocamus Gratias Latinè, Græci Charites uocāt. Heſiodus poſuit Æglen, Euphroſynem, & Thaliam. Homerus unam ex his Paſytheam uocat. De Euphroſyne Bap.Pius, Geſtibus Euphroſyne blandus amor oculis. Pinguntur autem facie uirginum, hilari uultu, ueſtibus lucidis & fluentibus: item ut iuuenes, manibusque complexis ſe ipſas inſpicientes. Inducuntur a poetis ſaltantes uerno tempore. Vnde Horatius, Iunctæq; nymphis Gratiæ decentes Alterno terram quatiunt pede. Politian. in Ruſt. In medíis reſoluta comas, nudata papillas Ludit, & alterno terrā pede Gratia pulſat. De Paſythea Statius lib.2. Theb. Non hoc Paſythea blandarum prima ſororum. Finguntur Iouis & Eurynomes fuiſſe filiæ & Veneris pediſſequæ.

SIBYLLÆ DECEM.

FVerunt primis ſæculis puellæ uaticino ſpiritu afflatæ, & futura præſagientes, quas Sybillas dixerunt. decem autem ſcribit fuiſſe Varro. Cumana proprio nomine uocatur Amalthea, a Virgilio Deiphobe. Tiburtinam ueteres, Albuneam appellarunt. Polit. in Nutricia quaſdam enumerat his uerbis:

quin & ueteres prompſere Sibyllæ.
Carmen Amalthea, & fati Marpeſia diues,
Herophileque Idæa genus, prædoctaque Sabbe,
Demoque, Phigoque, & ueri gnara Phænnis,
Et Carmenta parens, & Manto, & Pythia longos
Phœmonoe commenta pedes, & filia Glauci
Deiphobe. Sed hæc fortè nomina ſunt aliarum Phœbadũ.

Herophile ex Ioue, & Lamia, Neptuni filia, genita eſt. prædixit excidium Troiæ, & Helenæ raptum. Lactantius ſcribit, Amaltheam eandem eſſe cum Herophile, ſeu Damophile. Qui omnium uaticinia uolunt cognoſcere, uideant Lactantium.

FOEMINARVM QVARVNDAM illuſtrium nomina. Vxores.

HEcuba uxor Priami, Andromache Hectoris, Creuſa Æneæ, Artemiſia Mauſoli, Monyma Mithridatis, Erſilia Romuli, Herpilida Ariſtotelis, Hipſicratea Mithridatis, Amaltrix Xerſis, Hermodice Midæ, Semiramis Nini, Fundania Varronis, Plotina Traiani, Caſſandane Cyri, Atoſſa Darii, Penelope Vlyſſis, Dido Sichæi, Porcia Bruti, Poppea Neronis, Eurydice Orphei, Pirrha Deucalionis.

Matres. Perictione mater Platonis, Ceres Proſerpinæ, Agrippina Neronis, Alcmena Herculis, Veturia Coriolani, Olympias Alexandri, Helena Conſtantini, Critheis Homeri, Beronice Ptolemæi Philadelphi, Ilia Romuli, Elbia Ciceronis, Aurelia Iulii Cæſaris, Alcimede Iaſonis.

Filiæ. Caſſandra filia Priami, Heſione Laomedontis, Helena Ledæ, Muſæ Iouis, Proſerpina Cereris, Ægina Æſopi, Andromeda Cephei, Ariadna Minois, Hypermneſtra Danai, Niobe Tantali, Polixena Hecubæ, Deidamia Lycomedis, Europa Agenoris, Hypſiphile Thoantis, Ino Cadmi, Lauinia Latini regis, Maia Atlantis, Antigona Iocaſtæ, Manto Tyreſiæ, Veſta Saturni, Direptis Mithridatis.

Reginæ. Semiramis regina Aſſyriorum, Camilla Volſcorum, Nicaula ſeu Saba Æthiopum, Athalia Hebræorum, Thomyris Scytharum, Heſter Perſarum, Cleopatra Ægy-

pti, Zenobia Palmyreorum, Amalasuntha Gothorum, Theodolinda Longobardorum, Radegundis Franciæ, Casſiope Æthiopum, Harpalice Amazonum, Hippolyte Magnesiæ, Teuca Illiricorum. Item Minerua, Rhea, Iuno, Isis, Diana, Delbora, Medea, Nicostrata, Penthesilæa, Sappho, Iudith Hebræa, Lucretia, Clœlia, siue Chœlia, Irene imperatrix, Ioanna Gallica, Briseis, Phyllis, Dirce, Erigone, Iuturna soror Turni, Oenone amica Paridis, Dionassa Lycurgi Æthiopum, Amazones oẽs, Sibyllæ, Poetriæ, Atalanta uenatrix, Nyssa, Scribonia, Victoria, Elpinice, Faunia, Hyparetha, Locris, Macaria, Metella, Myrrha, Nycia, Olbia, Papiria, Perictoria, Phestias, Phila, Phitais, Sandane, Seruilia, Sophonisba, Stratonice, Terentina, Testa, Tymea, Tymoclia, Nausica, Victorina, Sisigambis, Cęcilia, Panthea, Phedalia, Thargelia, Mammeia, Theodora, Phya, Nitocris, Euryale, Hiera. Sunt & aliæ propè infinitæ, quarum nuda nomina crescerent in uolumen. nec ego commẽtarium hac in re uolui contexere, quum quòd esset operis propè infiniti, tum etiam ne alienis uestigiis insisterem. nam hoc iam negotium præmoliti sunt Boccacius, & aliquot alii. Si cui uidebor inaudita cõfinxisse nomina, legat Plutarchi uitas. reperiet eorum (quæ uidentur inusitata) partem non modicam.

MVLIERES BELLICOSÆ, ET masculæ uirtutis.

PEnthesilæa, Amazonum regina, muliebrem aspernata mollitiem operibus semper (quæ uirum decent) innutrita est. Troianis fauit contra Græcos, fuitque uexillifera, & turmas equitum duxit. Proper. lib. 2. Ausa ferox ab equo quondam oppugnare sagittis Mœotis Danaum Penthesilæa rates. Aurea cui postquam nudauit cassida frontem, Vicit uictorem candida forma uirum. Virg. libro 1. Æneid. Ducit Amazonidum lunatis agmina peltis Penthesilæa furens.

Cunabula Camillæ Volscorum reginæ manifestum futuræ uirtutis lumen promiserunt. nam ab ipsa iam tum infantia, non molliculis inuoluta est pannis, non a blandientibus

nutriculis educata, ſed a patre Metabo in mediis ſyluarum latebris ferino lacte paſta eſt. relictis demũ crepundiis paulo prouectior facta, neque tractandis inſueuit lanis, nec fuſos aut penſa manibus accepit, ſed ferinis amicta pellibus, fundas cœpit circumagere, complicare arcus, ſagittas torquere, ceruos & capreas laſſare curſu. cui uirtuti adiecit ſtudium uirginitatis, orto demum inter Turnum & Æneam bello, Rutulis adhæſit, fuitq; ductrix copiarum. quam eius uirtutem Virgilius in fine 7. ſic deſcribit:

Hos ſuper aduenit Volſca de gente Camilla,
Agmen agens equitum, & florentes ære cateruas, &c.

Cleopatra Ægypti regina, Dionyſij Auletis filia, quum mortuo iam Cæſare Antonium laſciuientibus momordiſſet oculis, & in amorem ſui pellexiſſet, præter Syriæ & Arabiæ regnum auſa eſt Romanum quoq; imperium ſperare. quum ergo magis ac magis in dies creſceret libido principandi, imperium ipſum ab Antonio petere non dubitauit. quod quum exoraſſet, ſumptis cum eo armis, in Auguſtum, eiusq; generi Agrippam copias duxit, mouitq; bellum, cuius fortuna anceps aliquandiu pependit. uictis ad extremum Antonianis effrænata mulier cecinit receptui, ac ſe in pedes dedit cum adultero, quos ſecutus uictor Auguſtus ita oppreſſit, ut neglecta pacis condicione, Antonium ad inferendam ſibi mortem compulerit. quo extincto, ubi nullum rebus afflictis ſubſidium uidit Cleopatra, brachium aſpidi mordendũ præbuit, ne in triumphum captiua raperetur. De hac Propertius libro 3.

Scilicet inceſti meretrix regina Canopi
Vna Philippæo ſanguine aduſta nota,
Auſa Ioui noſtro latrantem opponere Anubim, &c.

Helerna, Iani filia, mortuo patre apud Tiberim regnauit, præfuitque uiris ſine uirili auxilio.

Apud Meroen quoque principata eſt Candace regina, & imperauit Æthiopium genti.

Semiramis regnandi libidine tota pruriens petiiſſe fertur a marito Nino, ut quinque dies tantùm imperaret, & ſceptro uteretur. quod quum exoraſſet, ſatellitibus iuſſit, Ninum ut interficerent. hoc itaque modo regnum conſecuta,

Aſſyriis tantiſper dominata eſt, dum a Nino rege iuniore filio interfecta ſit, quòd eius concubitum rogaſſet. eadem muros Babylonis condidit, aut a Nitocri regina conditos auxit, & reparauit.

Hippolyte Amazonum regina, quum inſtar ceterarũ bello inſueſceret, auſa eſt arma capere in Theſeum, a quo expugnata, & in uxorem ducta eſt. Propertius, Felix Hippolyte nuda tulit arma papilla, Et texit galea barbara molle caput.

Zenobia, Palmyreorum regina, poſt mortem Odenati mariti ſui imperium arripuit in Syria: nec dubitauit arma capere in Aurelianum imperatorem, a quo uicta, & in triumphum ducta eſt. quum autem probro daretur ipſi Aureliano, quòd de ea triumphaſſet, Nihil, inquit, me pudet de fœmina triumphaſſe, quæ uirtute plus, quàm uirili ſit prædita. Pontanus, Qualis & Æthiopum quondam ſitientibus aruis In fuluum regina gregem ſeſe armat, & audet Sola pedes ſeſe irato obiectare leoni, Inſigniq́ue arcu, & duplici Zenobia telo.

Hypſicratea Mithridatis coniux in omni bellorum diſcrimine adiutrix aſtitit marito, quinetiam capillos ſibi raſit, ne ferendę galeæ eſſent impedimento.

Valaſca Boemorum regina, facta cum ceteris mulieribus coniuratione de excutiendo uirorum principatu, copiarum ductrix bellum mouit, interfectiſq́ue uiris, fœminas omnes aſſeruit libertati, adeò ut Amazonum inſtar multos annos principatæ ſint ſine uiris.

Regnante apud Gallos Carolo ſeptimo, quum Angli omnia populabundi paſſim irrumperent, deualterentq; omnia, & iam proſpero fortunæ Zephyro adiuti, nihil ſibi non pollicerentur; deſperatis Gallorum rebus adfuit Ioanna, magni ſpiritus uirguncula, quæ attritos Gallos animans ad ultionem, & libertatis gloriam, prima belli campum ingreſſa, non prius ſuos hortari & ipſa certare deſit, quàm hoſtem in fugam uerterit, reportata uictoria.

Artemiſiam reginam Cariæ, & Mauſoli coniugem, mirantur Græci, quòd irruentis Rhodios claſſe exuerit, inſulam quoque domuerit, erecta in urbe ſtatua, quæ ciuitati

ſtygmata uideretur inurere. Herodotus ad hunc modum de ea ſcribit: Verùm, inquit, Artemiſiæ præcipua me tenet admiratio, mulieris expeditionem aduerſus Græciam ſecutæ, quæ defuncto uiro, nulla adacta neceſſitate, ſed præſtantia animi atq; uirilitate in militiam conceſſit. Nomen ei erat Artemiſiæ Lydami filiæ: paternum genus eſt Halicarnaſſo, maternum ex Creta. hæc Halicarnaſſeis & Cois, & Niſyris, & Calydmis quinque cum naualibus uenit omni copia inſtructis.

Vulgata eſt, & nota Amazonum uirtus; quæ reiecto uirorum & principatu & commercio ſolæ ſibi imperauerunt, ſuamque libertatem armis defenderunt.

Atalanta uenatrix fuit Arcadica, uibrandis iaculis, & arcubūs complicandis aſſuefacta, quæ inuſitate magnitudinis aprum, uniuerſæ formidoloſum Ætoliæ, prima aggreſſa eſt, & uulnerauit una cum Meleagro. Pontanus libro 3. de Stellis, de hac puella, eiuſque uirtute ſic meminit:

Qualis in Ætolum campis Meleagria uirgo
Strauit aprum, primamque manu ſtringente ſagittam
Intorquens, auſa eſt ſpumanti occurrere monſtro.
Mox læta & ſpoliis, famoſa & cæde ſuperba.

Thomyris, Scytharum regina, potentiſſimo Perſarum regi Cyro bello congreſſa eſt, ipſumque & uita & caſtris ſpoliauit, ad ulciſcendam filij mortem, quem ille prius occiderat. Herod. libro 1.

Delbora mulier bellatrix imperauit Iſraelitis, quos ab incurſionibus uicinorum plerunque tutata eſt, quorumq; rép. & imperium uariis auxit honoribus.

Virtutem Hasbites fœminæ bellis exercitæ ſic deſcribit Sylius lib. 1.

Hæc ignara uiri, uacuoque aſſueta cubili,
Venatu & ſyluis primos defenderat annos.
Non calathis mollita manus, operata ne fuſo.
Dyctinnam & ſaltus, & anhelum impellere planta
Cornipedem, ac ſtrauiſſe feras immitis amabat.

Idem lib. 2. ait, Tiburnam Saguntinam fuiſſe fœminam Murrhi uxorem & bellatricem.

Teuca Illyricorum regina uiris fortiſſimis imperauit. P.

Iunium, & T. Coruncaium legatos ſumma Romanorum iniuria interemit. fuit Argonis uxor. Plin. lib.34. cap.6.

Lacęnæ mulieres uirorum obibant munera, ſeſe in gymnaſio, in bello, in uenatione exercentes. hæ cum uiris in certamen aduerſus Meſſenios fortiter deſcenderunt.

Margarita, Henrici ſexti Britanniæ regis coniux, aciem uiri deficientem reſtituit.

Gaditanæ mulieres a partu ſtatim ſurgunt, miniſteriaq; domus obeunt.

Olim Germanorum mulieres inclinatam aciem, & iam ad Triarios uergentem, reſtituerunt.

Bellouacæ mulieres à Carolo Burgundiorum duce longa obſidione fatigatæ, mœnia defenderunt, & obſeſſorem è ſcalis in foſſas urbis detruſerunt, reportatis ad ſuos uexillis.

Lesbia puella, murorum parte machinis Turcarum deiecta, oppidanis fugam aut deditionem meditantibus ſalutem peperit. obtulit enim ſe primam impetui, & iaculis inimicorum pro tutandis ipſis muris.

Amalaſuntha, Gothorum regina, principata eſt apud Rauennam, Burgundiones, & Alemannos Liguriam populantes Italia pepulit; adiuuante Theodato, quem regnis conſortem ſuſceperat. Volat.

Maria Puteolana, a Puteolis Campaniæ urbe nomen adepta, bellica uirtute maximè floruit ætate Frãciſci Petrarchæ. erat laborum apprimè patiens ab ipſa iam inde adoleſcentia: abſtinebat uino: erat parca cibi & uerborum: reiiciebat colos, penſa, fuſos, & lanas, & cetera, quæ muliebrem decẽt mollitiem: gaudebat arcubus, iaculis, pilo, galea, ſcuto. noctes perpetuas quandoque uigilabat, nec dormiebat, niſi coacta, idq; ſubdio, & humi, reclinans caput in ſcutum pro puluinari: inter armatos uerſabatur. quod quamuis impudentiæ ſpeciem præferat: nihil tamen uehementius curauit, quàm ſtudium uirginitatis: in qua permanſit ad mortẽ uſq;. cultum corporis aſpernabatur. quibus artibus bellicoſa ad modum facta eſt.

Bona Longobarda, bellatrix itidem puella, floruit anno Domini M C C C C L X V I I I. nupſit Brunorio Parmenſi, egregio bellatori: a teneris annis luſtrabat ſyluas uenatricibus

bus

bus stipata canibus: maritum in omni discrimine comitabatur: quem quum Alphonsus rex Siciliæ aliquando certa de causa in uincula coniecisset, miserta captiui fœmina ad diuersos principes instar pegasarij cursoris cucurrit, ut ab eis litteras & patrocinium obtineret pro uiri salute: quod obtinuit.

AMAZONES.

AMazones Scythicæ fuerunt mulieres, ad Tanaim & Thermodoonta fluuios habitantes. unde Claudianus, Thermodoontiaca Tanaim fregere securi. Syl. lib.8. Perstrepit & tellus, & Amazonius Thermodon. Hæ quum nuptias seruitutem esse non matrimonium opinarentur, animum nubendi omiserunt. duxerunt temp. sine uiris. solebant inire finitimos, ne gens periret. si qui mares nascerentur, interficiebant. uirgines non otio, neque lanificio, sed armis, equis, uenationibus & sagittis exercebant. infantibus dexteriores inurebant mammas, ne sagittarum ictus impediretur; Duæ primum his reginæ fuerunt, Marthesia, & Lampedo; quæ maiore Europæ parte suis armis potenter subacta, Asiæ quoque nonnullas ciuitates occupauere. Marthesiæ successit Orithya, seruata in omne æuum uirginitate commendabilis. hac principante cum Antiope sorore, bello petitæ sunt ab Hercule: quas quum uicisset, Antiopem & Menalippen rapuit Hercules, Theseus Hippolytem. Orithyæ successit Penthesilæa: quæ dum Troianis suppetias ferret, ab Achille iuxta multorum opinionem interfecta est. qua mortua reliquæ iam ægrè se tutantes ad Alexandri ætatem durauerunt. huius Minithia concubitum per dies XIV. obtinuit, ut filium haberet paternæ uirtutis heredem. Ceterùm peltam & securim primæ omnium inuenerunt, unde securigeræ & peltiferæ dicuntur. Pelta quoque & securis Amazoniæ & Penthesilææ dicuntur. Ouid. in epistola Phædræ, Prima securigeras inter uirtute puellas. Val. Flac. libro 5. Stat. lib.12. Horat. lib.4. Car. Ouid. lib.2. de Ponto.

Harpalice. Virg. lib.1. Æn. uel qualis equos Threissa fatigat Harpalice.

Penthesilæa. Idem, Ducit Amazonidum lunatis agmi-

na peltis Penthesilæa furens,mediisque millibus ardet.

Hippolyte. Seneca in Agamemnone, Vidit Hippolyte ferox pectore è medio rapi Spolium & sagittas.

Harpe. Val. Flac.lib.6. Quā Pelta uocat, iamque ibat in Harpen Menalippe. Virg. Threiciam sexto spoliauit Amazona baltheo. Porrò autem Stephanus Byzantius scribit Amazones Sauropatidas a Græcis fuisse appellatas, quòd lacertis uescerentur, quas illi Sauras uocant. De earum moribus pauca admodum Curtius refert lib.5. de gestis Alexandri his uerbis: Vestis non toto Amazonum corpori obducitur: nam læua pars est ad pectus nuda, cetera deinde uelantur, nec tamen sinus (quem nodo colligunt) infra genua descendit. altera papilla intacta seruatur, qua muliebris sexus liberos alant: aduritur dextera, ut arcus facilius intendant, & tela uibrent.

BELLA, ET ALIA QVÆDAM mala a mulieribus orta.

BEllum Græcorum in Troianos ortum est ab Helenæ raptu. Ouid. lib.1. Eleg. Qualis ab Europa Phrygiis aduecta carinis Coniugibus belli causa duobus erat. Proper. lib.2. Olim mirabar, quòd tanti ad Pergama belli Europæ atque Asiæ causa puella fuit. Idem lib.2.

Pelops quum Phrygiæ regno successisset, bellum mouit in Oenomaum patrem Hippodamiæ propter puellam ipsam adamatam, & negatam sibi in matrimonio.

Alia fuit Hippodamia Atracii filia & uxor Pyrithoi,quam quum mero calescentes & æstuantes libidine centauri rapuissent, bello petiti sunt a Pyrithoo. unde puellam ipsam Propertius Iscomachen uocat. Isco enim Græcè significat habeo, & mache dicitur pugna, uerba eius sunt hæc: Qualis & Iscomache Lapithæ genus heroinæ, Centauris medio grata rapina mero.

Archelaus rex Macedoniæ interfectus est ab adolescēte, Crateua nomine, quem habebat in deliciis, quòd ei promissam filiam alteri posthabuerit. Volat.

Archilochus poeta Iambographus Lycambem socerum ad præproperam laquei mortem impulit,propter eius filiam

ſibi in matrimonio denegatam. unde Ouidius, Poſtmodo ſi perges, in te mihi liber iambus Tincta Lycambæo ſanguine tela dabit.

Pericles propter Aſpaſiam concubinam Samios infeſtos Mileſiis debellauit.

T. Coruncanium liberius in legatione ad Teucam Illyricorum reginam locutum, regina ipſa interfici iuſſit, uiolato gentium iure. Liuius & Florus.

Propter Chryſeidem filiam Chryſæ (qui ſacerdos fuit Apollinis) ab Agamemnone raptam, Apollo peſtem in caſtra Græcorum immiſit, quæ non prius deſiit ſerpere, quàm patri ſuo reddita ſit puella. Tortell.

Propter Lauiniam Latini regis, & Amatæ filiam ortum eſt bellum inter Æneam & Turnum, dum uterque eam ſibi in matrimonium dari cuperet. Pont. lib.4. de Stellis.

Roma condita quum Romulus ad augendum urbis populum Sabinorum fœminas rapuiſſet, inde bellum ortum eſt, & motum a maritis, raptum ulciſci, & raptas repetere uolentibus. Proper. lib.2. Cur exempla petam Graiûm? tu criminis auctor Nutritus duro Romule lacte lupæ. Tu rapere intactas docuiſti impunè Sabinas; Per te nunc Romæ quidlibet audet amor.

Mortuo Menelao Megapenthus & Nicoſtratus, Oreſtis filii Helenam in Rhodum fugauerunt; ubi a Polyzo Tripolemi uxore arbore ſuſpenſa eſt ob zelotypiam. Volat.

Lyſimachus filius Agathoclis filium Agathoclem (cuius auſpiciis multa bella feliciter geſſerat) ueneno ſuſtulit inſtigante Arſione nouerca Ptolemæi ſorore. Volat.

Lucretius poeta amore fœminæ in furorem uerſus amatorium hauſit poculum, quo ſpiritum efflauit. Idem.

Tullia procurauit, ut maritus ſuus Seruius Tullius a Tarquinio Superbo interficeretur.

Sanſon quum Dalidæ uxori crinem fatalem oſtēdiſſet, in quo prodigioſæ uires conſiſtebant, dormiens ab eadem raſus incidit in manus inimicorum.

Iphis egregia forma adoleſcens ſpretus ab Anaxarete puella ſe ſuſpendit.

Deianira auctor fuit duelli inter Herculem & Neſſum Cē

taurum, atque etiam mortis ipsius Herculis. Seneca, O tur pe fatum, fœmina Herculeæ necis auctor feretur. Fuit etiá causa belli inter eundem Herculem & Acheloum.

Achab rex Israelitarum suasu Iezabellis uxoris occidit prophetas.

Chilpericus Clotharii filius opera Fridegundis, seu Fri degundæ uxoris, dum uenatu rediret, interfectus est.

Seleucus Callinicus rex Syriæ, dum nouercam Berenicé Ptolemæi sororem expulisset, ab ipso Ptolemæo bello peti tus est. Iustinus lib. 27.

Deiphobus insidiis Helenæ (quam post mortem Paridis coniugem duxerat) occisus est, toto corpore inhonestis pla gis deformato.

Amphiaraus uates quum præuidisset se periturum Thebis, si eò ad bellum proficisceretur, coniecit se in latebras & occuluit, eum tamen prodidit uxor Eryphile, spe habendi monilis aurei, quod gerebat Polynices. itaque uxoris fraude coactus ire Thebas, hiatu terræ absorptus dicitur.

Euander, Pallantis Arcadum regis nepos, suasu Nicostra tæ matris occidit patrem suum. Tortellius.

Eduardus Anglorum rex & martyr, uxoris suæ fraude oc cisus est.

Pterelas, Thebanorum rex, proditione filiæ Polydices in terfectus est a Creonte.

Nisus quoq; Megarensium rex obsessus a Minoe rege Cre tæ proditione Scyllæ filiæ (quæ Minois amore tenebatur) fatalem amisit crinem, atque ita ab hoste interfectus est. de utroque Ouid. Filia ne ue magis capiti sit fida parentis, Quam tua uel Pterela, uel tua Nise fuit.

Cleopatra causa fuit belli inter Ptolemæum Philopatoré patrem suum, & Alexandrum Syriæ regem.

Gandulphus matryr dum uxorem adulterij increparet, eiusdem insidiis interfectus est ab adultero.

Hippolytus a Phædra nouerca stupri falsò accusatus, dum Thesei patris furorem uellet declinare, discerptus est ab equis.

Propter Hermionem Orestes Pyrrhum occidit.

Ottarus rex Boemiæ insimulatus ignauiæ & timoris ab

uxore Margarita, quòd cum Rodulpho Cæsare fœdus iniſſet, bellum mouit, in quo profligatus eſt.

Ioram Iſraelitarum rex ſuaſu Ataliæ uxoris infinita propè commiſit flagitia.

Iſis cauſa fuit, cur Mercurius mandato Iouis Argum occiderit.

Luchinus, Italiæ comes, mouit bellum in Vgolinum Gonzagam propter Iſabellam uxorem ſuam, ab ipſo Vgolino uitiatam. Volat.

Martia meretrix, Antonium Commodum imper. (cuius erat concubina) fecit occidi ab athleta quodam, quocum adulterij conſuetudinem habebat. Sex. Aur.

Rodericus Gothorum rex quum filiam Iuliani cuiuſdam præfecti (qui Tingitanam prouinciam adminiſtrabat) adulteraſſet, dolore animatus pater, Sarracenos conuocauit, mouitq; bellum, in quo ſeptingenta utrinque millia hominum perierunt. Volat.

Alexander inſtinctu Thaidis meretriculæ Perſepolim urbem combuſſit. Curtius lib. 5. Ebrio, inquit, ſcorto de tanta referente ſententiam, unus & alter & ipſi mero onerati aſſentiuntur: rex quoque fuit auidior, quàm patientior. Quin igitur ulciſcimur Græciam, & urbi faces ſubdimus? omnes incaluerant mero. itaque ſurgunt temulenti, ad incendendam urbem, cui armati pepercerant. primus rex ignem regiæ iniecit, tum conuiuæ, & miniſtri, pellicesque. Cel. & Strab. lib. 15.

Violata Lucretia cauſa fuit exigendi regum principatus, quemadmodum per Virginiam decemuiri deſierunt.

Octauia ſoror Auguſti, ab Antonio repudiata, cauſa fuit belli ciuilis.

Antiochus dum bellum gereret in Romanos, uino & Veneri dies multos indulſit, cum puella quadam Calcidenſi, quam deperibat. ex quo factum eſt, ut mollitie illa, deliciisq; correptus, hoſti uictoriam reliquerit. Liuius lib. 36.

Ouidius lib. 2. Eleg. de quibuſdam bellis, & aliis multis malis, quorum auctores extiterunt fœminæ, ad hunc modum ſcribit:

Nec belli eſt noua cura mei; niſi rapta fuiſſet

Tyndaris, Europæ pax, Asiæque foret.
Fœmina syluestres Lapythas, populumque biformem
Turpiter apposito uertit in arma mero:
Fœmina Troianos iterum noua bella mouere
Impulit, in regno iuste Latine tuo.
Fœmina Romanis iterum nunc urbe recenti
Immisit soceros, armaque sæua dedit.
Vidi ego pro niuea pugnantes coniuge tauros,
Spectatrix animos ipsa iuuenca dabat. Item Horat. lib. 1. Serm. Nam fuit ante Helenam cunnus teterrima belli Causa, &c.

Idas & Lynceus, Auernes & Apharei filii, pro Leucippi filiabus Phœbe & Ilaira aduersus Castora & Pollucem prope Spartam dimicarunt. in quo congressu periit Castor. Polluci autem profuit immortalitas.

Contra tamen nonnullæ reperiuntur fœminæ, quæ maximi quandoque boni auctores extiterunt, sed breui admodum numero.

Dominica, uxor Valentis imp. Gotthos, ad euertendam Constantinopolim irruentes, pacauit.

Anno uerbi incarnati circiter CCCCXII. constituerat Ataulphus, Gotthorum rex, urbem Romam uel diripere, uel expugnare, saltem, eamque Gotthiam appellare; nisi Placida, Honorii soror, & uxor, ipsius barbari ferocientem animum, & iam paratum sceleri, uerbis emolluisset. Paulus Diaconus.

Inguldis, soror Childeberti, Hermogillum Lemigildi Gotthorum regis filium, & maritum suum ad Christianam conuertit pietatem. Volat.

Clotildis, regina Franciæ, Clodoueum regem maritum suum, Childerici filium, eodem modo ad cultum sacræ religionis induxit. Idem Volat.

Pompeia Plautina Iulianum imperatorem maritum suum auertit ab extorquenda populo pecunia, & colligendo fisco. auctor Sex. Aurel. His adduntur Helena Constantini mater, Monica Augustini, & nonnullæ aliæ.

NOVERCÆ QVÆDAM.

INo Phryxi, & Helles Athamantis filiæ, fuit nouerca: Hippodamia, Chrysppi: Casperia, Archemoli: Phædra, Hippolyti: Stratonice, Antiochi Soteris: Iulia, Antonii Caracallæ: Gidica, Cominii: Ida, Phinidarum: Iuno, Herculis: Opœa, Scylis regis Scytharum: Eribœa, Mercurii: Alfrida, Eduardi secundi Anglorum regis: Martina Constantini Heraclii, quem ueneno sustulit: Nuceria, uxor Hebii, nouerca fuit Firmi, quem morti dedit. Plutar. in Parallellis.

TEXTRICES, ET LANIFICÆ.

PHoloe Cretensis fuit fœmina lanificii & texturæ admodum perita. Virg. lib. 5. Æn. Olli serua datur operum haud ignara Mineruæ, Cressa genus Pholoe, geminiq; sub ubere nati.

Prima telas texere, easque retorquere inuenit in Coo Pamphila mulier, Platis filia. Plinius lib. 11. cap. 22.

Arachne (ut fabulantur poetæ) quum esset lanificii peritissima, ausa est Mineruam, eius artis inuentricem, ad certamen prouocare. a qua uicta, in araneam mutata est, quæ nunc quoque nere non desinit, suisque filis hæret adhuc pensilis. Architrenius, Nobile surgit opus leuius, quàm torsit Arachne: Pollice Lyda manus & uestibus impluit aurum, Pectinis ingenio nulli cessura.

Fusos in lanificio reperit Closter, filius Arachnes: linum, & retia, Arachne ipsa. Plinius.

Fuit & optima textrix Penelope poetarum testimonio. Ouidius, Nec mihi quærenti spaciosam fallere noctem, Lassaret uiduas pendula tela manus. Vnde & Tela Penelopæa, & Icariotis dicitur, quòd Icari filia fuerit Penelope. Idem lib. 3. de Ponto, Morte nihil opus est, nihil Icariotide tela.

VESTALES QVÆDAM VIRGINES.

OPpia una fuit ex uestalibus, quæ comperta stupri uiua defossa est. Stroza filius, Vestalis uirgo læsi damnata pudoris, Contegor hoc uiuens Oppia sub tumulo. Liuius 22. Duæ quoque fuerunt Claudiæ, Vestæ cæ-

remoniis addictæ. Fuit & Fonteia Vestalis, soror M. Fonteii: qui quum Galliæ exercitui præesset, accusatus est pro uinciæ malè administratæ. Marcia item incesti damnata. Minucia propter elegantem corporis cultum uenit in suspicionem libidinis, unde & uiua defossa est. Floronia conuicta stupri sibi mortem intulit, metu grauioris supplicii. Po stumiam uestalem nimius corporis cultus stupri quoque suspectam fecit: pontificum tamen absoluta est sententia. Li uius lib.4. 12. & 22.

Stupri damnata est Sextilia, ut etiam Tutia. Liuius. Thraciæ Caiæ, sine Suffetiæ statua posita est. Plin. Plutarchus in Gracchis ait, Licinìam fuisse unam e Vestalibus. Vbidia Vestalis fuit, quam Messàlina misit ad pacandum Claudium maritum suum, quem iratum sibi intellexerat.

EXERCITVS NVMEROSI.

BEla, quarto Andreæ Hierosólymitani filio, apud Pannonios regnante, Tartari cum quingentis armatorum mil libus Pannoniam ingressi sunt, a quibus superatus Bela aufugit. Volater.

Pompeii in Cæsarem dimicantis acies habuit XL. millia peditum, equitum in sinistro cornu septem millia, in dextro quinq; ; præterea Orientis auxilia, totam urbis nobilitatem, senatores, prætorios, consulares.

Cæsar in acie habuit peditum XXX. millia, equites non amplius mille. Eutropius.

Mardonius Persa (quem Xerxes apud Salaminem reliquit, ut dispalatos milites resarciret) habuit in exercitu peditum ducenta millia, equitum uiginti millia uictus est tamen apud Platæas a Pausania Lacedæmonio, turmis longè minoribus stipato. Cęlius cap.62. lib.16.

Hieroboam, rex Israelitarum, in exercitu, quem contra Abyam Iudæorum regem duxit, habuit LXXX. millia bellatorum; Abyas uerò XL.

Senonum dux Brennus. qui primus Romanam superbiam retudit, habuit CCC. millia,

Theodoricus Clodouei primi filius in Italiam cũ LXXX. millibus traiecit: quibus impetu repentino Belisarii copias

fregit, omnemq; Transpadanam subiugauit regionem. Volat.

Tamburlanus Scytharum rex Euphratem fluuiũ cum sexcentis peditum millibus, equitum uerò trecentis traiecit. quo numero Asiam minorem obtinuit, regem Turcarum, Pazaitem, uel, ut alii scribunt, Baiasetem, captiuum duxit, Scythas, Medos, Albanos, Mesopotamiam, Parthiam, Persiam, Armeniam sibi subiugauit. Volat. in Geog.

Exercitus Antigoni habuit peditum xx. millia, equites trecentos.

Exercitus Antiochi ccc. millia armatorum, quibus Romanos inuasit. falcatis etiam curribus, & elephantis aciem instruxit. Plutarchus in Ruffo.

Idem ait certũ non esse quantæ fuerint Hannibalis copiæ. alii centum millia peditum, & uiginti equitum fuisse dicũt. quidam aiunt addita ex Gallis & Liguribus LXXX. millia peditum, decem equitum. quamuis autem exactus ad fidem numerus dari nequeat: hoc tamen argui potest nomerosum habuisse exercitum, quòd amissis in Alpium traiectu triginta millibus, adhuc Romanorum potentiam non expauerit.

Achæorum exercitus in Cleomenem, ducem Spartanorũ, fuit uiginti millium peditum, equitum mille.

Athenienses in Syracusanos certaturi, duce Alchibiade, habuerunt supra CXL. triremes, centum & quinque millia peditum, tum sagittarios, & funditores mille & trecentos; tormentorum præterea ac machinarum expugnandis urbibus copiam ingentem. Plutar. in Alcibiade.

Exercitus Artaxerxis regis Persarum in Cadusios habuit triginta peditum millia, equitum mille. Sabell.

Certaturus in Alexandrum Darius habuit sexcenta hominum millia. Plutarchus scribit, Dario fuisse decies centena millia militum. Q. Curtius minorem illi facit copiarum numerum lib. 4. quum ait: Summa totius Darii exercitus equites XLV. millia, pedestris acies ducenta millia expleuerat.

Copiarum Alexandri, qui minimum afferunt numerum, trecẽta millia peditum, equitum uerò quinque fuisse tradũt. fertur in Asiam traiecisse cum millibus armatorum non amplius XLVIII. Volaterranus. Iustinus lib. 11. scribit eum

tantum habuiſſe peditum XXXII. millia, equitum quattuor millia & quingentos; naues centum octoginta duas.

Antigonus, Philippi filius, & pater Demetrij Poliorcetis Macedoniæ regis, habuit in exercitu contra Seleucum Syriæ principem, & alios regis ſupra LXX. millia peditum, equitum uerò decem millia; item elephantos LXXV.

Seleucus uerò, & Antiochus, eius filius, armarunt in ipſum Antigonum XCIIII. millia peditum, equites ſupra decem millia, elephantos quadringentos, currus centum & uiginti.

Bellans in Parthos M. Antonius habuit LX. Romanorum peditum millia, & his auxilia equitum adiūcta Hiſpanorum, & Gallorum decem millia; ceterarum nationum equitum peditumque trecenta millia. Plutarchus.

Parthorum uerò exercitus in Antonium habuit CCCC. millia equitum.

Exercitus Antonii contra Cæſarem habuit peditum centum millia, equitum XXII. naues quingentas.

Exercitus Cæſaris contra Antonium habuit naues ducentas quinquaginta, peditum octoginta millia, equitum uigintiduo. Idem Plutarchus in Cæſare.

Exercitus Craſſi contra Parthos habuit peditum legiones ſeptem, equitum quattuor millia, ac totidem uelites.

Carthaginienſes Siciliam cum ſeptuaginta millibus militum, ducentis triremibus, & mille nauibus inuaſerunt. quos tamen ſuperauit Timoleon dux Corinthiorum, eorumque caſtra diripuit, deſideratis decem millibus.

Demetrius, Antigoni & Stratonices filius, & Macedoniæ rex, habuit in copiis peditum decem millia, equitum decem, naues quingentas.

Exercitus Marii & Catuli contra Cimbros habuit quinquaginta hominum millia cum CCC. militibus. Plutar.

Mithridates rex Ponti, habuit peditum centum millia, equitum decem, currus falcatos nonaginta. Celius ad hūc modum de Mithridate, Habuit, inquit, equitum quinquaginta, peditum CCL. millia; machinarum uerò & omnis bellici inſtrumenti pars eius ſumma. depugnabant cū eo reges, dynaſtæq; Armeniæ, ac Scytharum, qui circa Pontum

incolunt, ſupraque Mœotidem paludem.

Pompeius in bello contra Pyratas habuit quingentas naues, peditum CXX. millia, equitum quinque. Plutar.

Pelopidas, dux Thebanorum, duxit contra Syracuſanos ſeptuaginta millia militum.

Heluetiorum, in Galliam Aquitanicum irrumpere uolentium tempore Iulii Cæſaris, exercitus habuit trecenta hominum millia. Volater. in Geog.

Credibile eſt Arioniſtum Germanorum regem numeroſas habuiſſe copias, uel hoc uno argumento, quòd a Cæſare uictus octoginta militum ſuorum millia amiſerit. Plutar.

Neruii (quos Lucanus rebelles uocat, quiq; noſtro tempore Tornacenſes uocantur) in bello contra Cæſarem ſexaginta hominum millia amiſerunt.

L. Luculli copiæ in Mithridatem, Armeniæ regem, fuerunt triginta millia peditum, equitum duo millia cum quingentis.

Perſeo Macedoniæ regi in Paullum Æmilium dimicaturo fuere quattuor millia equitum, peditũ uero XLVIII. millia.

Tigrani regi Armeniæ fuere ducenta quinquaginta quinque armatorum millia cõtra Romanos, qui è tanto exercitu peditum centum millia, equitum uerò quinquaginta Lucullo duce interfecerunt.

Terentius Varro conſul, & Æmilij Paulli collega, habuit in exercitu octo & octoginta hominum millia contra Carthaginienſes.

Quinctius Flamininus in bello contra Philippum Macedoniæ regem habuit XXVI. millia hominum.

Habuit Eumenes rex Pergami in exercitu contra Macedones XXXVI. millia bellatorum.

Radagaſus Gotthorum rex (qui floruit Arcadii & Honorii imperatorum temporibus) habuit in exercitu ſupra ducenta bellatorum millia. Paulus Diaconus.

L. Æmilius, & Atilius, conſules, principio ſui conſulatus quattuor legiones urbanas in Gallos armauerunt, quarũ ſingulis quinq; millia & ducenti pedites, equites uerò trecenti inerant. habebãt & ex ſociorum auxiliis triginta mil-

lia peditum, equitum uerò duo millia. cui numero Thusci & Sabini septuaginta addiderunt millia, ubi primùm Galli Apenninum transire nunciati sunt. post hos Vmbri & Sarsennatæ Apennini incolæ xx. millia contulerunt. Samnites LXX. millia peditum, equitum septem millia. Iapigenses & Mesapij quinquaginta millia peditum, equitum XVI. millia. Lucani XXX. millia peditum, equitum tria millia. Marsi, Maricini, Ferrentani, & Vestini peditum XX. millia. eoque modo ceteræ totius Italiæ urbes suas suppetias cõtulerunt. ita ut numerus excreuerit ad septies centena millia peditum, equitum uerò LXX. millia. Polibius.

Vectiges, rex Gothorum, post Atalaricum filium Amalasunthæ reginæ, ad obsidionem urbis Romæ cum ducentis armatorum millibus profectus est. Volat.

Soli Aruerni (modica Gallorum portio) ducenta bellatorum millia obiecerunt Æmiliano Maximo ad Isaræ, & Rhodani confluenta. Strabo.

Sesostris rex Ægypti (qui insuetam seruitii Arabiam subegit, maximam Libyæ partem occupauit) habuit in pede stribus copiis sexcenta peditũ millia, equitum uero XXIIII. curruum bello aptorum octo millia & uiginti. Diogenes libro 2.

Ninus, Assyriorum rex, armauit in Bactrianos decies septies centena millia peditum, equitum ducenta, curruum centum millia.

Xerxes rex Persarum, in Græcos dimicaturus, habuit de regno suo septingenta millia, de auxiliis trecenta, rostratas naues mille & ducentas, onerarias ad tria millia. toto numero habuit tria millia nauium, in qubus fuerunt hominum Myriades XXIII. terrestris autem exercitus fuerunt centum & septuaginta Myriades, equitum octo. Herodotus libro 7.

Ad uindicandum Helenæ raptum Græci armauerunt in Troianos DCCCLXXXVI. bellatorum millia. contrà uerò Troiani habuerunt DCLXXVI millia, carinas circiter mille. auctor Dares Phrygius.

Exercitus Mose habuit DCIII. millia, imbellis autem popelli DL. millia. tota summa millies mille, & centum quin-

quaginta tria. Ioseph. lib.3.

Carolo Martello Gallorum regi fuerunt trecenta armatorum millia.

Porrò autem Lacedæmones prodibant in bellum cum tibiarum modulatione, ut suauissimo cantu deliniti non reminiscerentur periculi.

Pari modo Cretenses canebant cithara.

Massagetæ rubras induebant tunicas, ne uulneratorum cruor terrorem ceteris afferret.

Parthi in fuga sagittas a tergo iaculantur. Lucanus, Ocyor & missa Parthi post terga sagitta. &c.

BELLA, IN QVIBVS MVLTVM cruoris effusum est.

Abias Iudæorum rex bellans in Hieroboam regem Israelitarum quinquaginta millia ex eius exercitu deleuit. Iosephus lib.8. Antiquitatum Iud.

Phaceas rex uno die deleuit ex copiis Achab Iudæorum regis post Ioathan CXX. millia bellatorum, & ducenta utriusque sexus millia captiua duxit.

In bello Benadab Syriæ regis contra Achab Israelitarum regem perierunt ferro hominum centum millia.

C. Cæsar dictator prædicare solitus dicitur undecies centum & nonaginta millia præter eos, qui ciuilibus bellis periissent, suo ductu, & auspiciis cæsa. Sabell. in exemplis.

Gedeon nocte una apud Iordanem centum & uiginti millia Madianitarum interfecit.

Obsessis a Vespasiano Hierosolymis undecies centena millia ferro & fame perierunt. Iosephus.

In agro Tholosano Athila rex Hunnorum congressus est cum Etio & Theoderico Gotthorum regibus. in quo conflictu CLXXX. millia uirorum decubuere. Paul. Diac.

Quantam suorum stragem acceperit Ladislaus rex Pannoniæ, dum in Amurathem regem Turcarum confligeret, hinc auspicari licet, quòd ex ipsis etiam uictoribus quadringenta millia post pugnam desiderata sint. Sabell.

Carolus Martellus, Gallorum rex, Abidiranum Visigotthorum regem (qui in Galliam hostiliter irruperat) ad Bur-

degalam domuit, ceciditq; eius exercitus C C C L. millia: quum tamen Franci non amplius mille perierint. Sabel.

Cyrus, Persarum rex, traiecto Araxe cum ducentis millibus in Scythas profectus, tam infeliciter bellauit, ut ne nuncius quidem tantæ cladis superfuerit. Idem.

Milciades, Atheniensium dux, in Marathone Atticæ cāpo centum millia ex Darii Persarum regis exercitu profligauit. sunt etiam qui ducenta dicant deleta. Sabel.

Claudius Nero, & Liuius Salinator sexaginta Pœnorum millia apud Metaurum Vmbriæ fluuium ceciderunt, dum Asdrubal fratri suo Hannibali suppetias ferre conaretur. Plutarchus.

Vscodoniam, seu Hadrianopolim, Thraciæ urbem, quum cepissent Scythæ, in ea centum hominũ millia ingulata sũt.

M. Claudius, & C. Cornelius consules, quinquaginta Gallorum millia profligarunt. Volat.

Friola, filius Alphonsi Catholici regis Hispaniæ, L. millia Sarracenorum in bello occidit. Idem.

In bello Eduardi, quarti Anglorum regis, contra Scotos perierunt Scotorum LX. millia, Anglorum septem solùm.

Claudius princeps C C C. millia Sarmatarum cecidit ad Martinopolim.

Cosroes, rex Persarum, Palæstinam cum Hierosolyma, ac nongentis millibus Christianorum euertit.

In bello Rhoderici regis Gotthorum contra Sarracenos D C C. millia hominum utrinque perierunt.

Q. Fabius Allobrox de exercitu Bituiti Aruernorum regis CXX. millia hominum cecidit. Liu. lib. 6.

Cæsa sunt ab Alexandro ex Darii exercitu supra undecim millia. Cæsa sunt a Crasso duodecim millia de Spartaci exercitu. Cæsa ad Cannas Romanorum quinquaginta millia. Cæsa ad Granium flumen a Lucullo ex Mithridatis copiis hominum uiginti millia, præter captos. Cæsa sunt a Pompeio ex liberis nouem millia. Cæsa a Sylla ex Marianis uiginti millia. Decem millia ex Mithridatis exercitu a Pompeio. Cæsa a Ptolemæo ex Demetrii exercitu L. millia. Cæsa ab Alexandro Persarum X X I I. millia. Cæsa a Parthis Romanorum decem millia, duce Crasso. Cæsa ex

Scipionis & Catonis exercitu a Cæsare quinque hominum myriades. Cæsa a Mithridate septem Romanorum millia. Cæsa a Lucullo ex Tigranis Armeniæ regis exercitu peditum centum millia, equitum quinquaginta. Cæsa octo millia Cilicum a Lucullo. Cæsa LXXX. millia Germanorum sub Ariouisto duce a Cæsare. Cæsa Pœnorum XL. millia a Scipione. Cæsa XV. millia Romanorum ad Thrasymenum. Cæsa LX. millia Neruiorum a Cæsare. Cæsa XXX. millia hominum de exercitu filiorum Pompeii a Cæsare. Cæsa in bello Macedonum contra Lacedæmonios quinque millia, & trecenti, ex Macedonibus trecenti & non amplius. Cæsa in urbis Hierosolymitanæ excidio undecies centena millia. Cæsa a Britannis Romanorum LXX. millia, ducibus Petilio & Suetonio. Auctor Cor. Tacitus. Cæsa paulò pòst a Romanis Britannorum LXXX. millia. quam cladem ægreferens Boudicea, eorum regina, ueneno clausit uitam. Cæsa a Gratiano imp. triginta Alemanorum millia, apud Argentarium oppidum. Sex. Aurel.

BELLICOSI VIRI CVM illustribus uictoriis.

ALexander Macedo, Philippi ex Olympiade filius, tantum nomen bellica uirtute sibi comparauit, ut recens quoque sit semper eius memoria. uiginti natus annos Thebas euertit. traiecto Hellesponto, Ilium profectus est. ubi animaduerso Achillis sepulcro, Achillem ipsum felicem prædicauit, quòd laudum suarum præconem habuisset Homerum. Darium Persarum regem ad Granium flumen perdomuit, cæsis uiginti Persarum millibus; ubi Darium ipsum cum uxore, & filiabus captiuum duxit; quem tamen iterum donauit uenia. uerùm ubi tertio redintegrasset copias, uicto regnum eripuit: eius tamen interfectorem Bessum supplicio affecit. Scythas demum lacessiuit. in India Porum regem, numerosis armatum copiis, & quattuor cubitis cum palmo procerum, fudit, cui & pepercit. Curtius & Plutar. auctores.

Xerxes, rex Persarum decies centena millia militum, id est, ut nunc loquimur, milionem unum amauit in Græciam;

Athon montem aceto dirupit, diruptum fecit peruium uelis; cum Themiſtocle congreſſus eſt, & apud Salaminem ab eodem uictus, poſt aliquot annos cum Cimone Athenienſium duce manum conſerens, quum fortunam ubique nouercam experiretur, uoluptati ſe dedit.

Arſaces, obſcuræ condicionis homo, collecta Scytharum exulum manu, Parthos ſubegit, Syriæ regem Seleucum & Hircanos redegit in ſeruitutem.

Tamburlanus, Scytharum rex, Medos, Albanos, Meſopotamiam, Perſiam, Parthiam, & Armeniam ſubiugauit; traiecto cum DC. millibus peditum, equitum uerò trecentis Euphrate Aſiam minorem obtinuit; regem Turcarum Pazaitem, uel, ut a Platina nominatur, Baiaſetem, captiuũ in laqueos coniecit, tanta feritate, ut eum inſtar belluæ clatris incluſum ſecum ſemper duxerit, & ſub menſa, in modum canis, micas & fruſtilla comedere iuſſerit, equumq; aſcenſurus, eius humeros pro ſcabello pedibus conculcauerit.

Amurathes, rex Turcarum, Theſſalonicam urbem ui captam diripuit; Epirum & Ætholiam ſubiugauit; Pannoniam cum centum armatorum millibus ingreſſus eſt; Pannonios bello bis fudit.

Seleucus Nicanor, rex Syriæ, Babylonem cepit, Bactrianos expugnauit, penetrauit ad Indiam, compoſitis in Oriente rebus Lyſimachum domuit, & interfecit. Trogus lib. 15. & Volat. in Geog.

Antiochus Maximus, Syriæ rex, Babyloniam, Ægyptum, & Iudæam patrio adiecit imperio; Græciam cum ſexaginta millibus intrauit.

Cyrus Aſtyagem regno Perſarum expulit, trãslato in Perſas Medorum imperio; Babylonios cum Crœſo Lydorum rege domuit, quem primò uenia donatum, ac ſecundò rebellantem uita & regno ſpoliauit; ſubacta Aſia, ac toto Oriente, aggreſſus eſt Scythas, ubi a Thomyri eorum regina uictus eſt, & interfectus.

Darius Iſtaſpis filius Babylonios perdomuit; Ionas nauali prœlio ſuperauit; Athenienſibus congreſſus eſt, ſed magno ſuo incommodo.

Mithridates,

Mithridates, Phraatis filius, Parthorum auxit imperium; Armenios nunquam antea sub iugum missos adortus est; Babylonios accepit in deditionem fratre interfecto, quem subditi regno præfecerant ob ipsius Mithridatis crudelitatem, cum Romanis bellum gerens Crassum cum filio, ac toto exercitu deleuit.

Hannibal, Amilcaris filius, uiginti annos natus, Saguntum expugnauit; in Italiam quinto mense, superatis Alpibus, ab Hispania peruenit; apud Ticinum Corn. Scipionem, patrem Africani maioris, occurrentem superauit; Sempronium consulem apud Trebiam ingenti clade affecit; C. Flaminium quoque profligauit ad Thrasymenum, interfectis ex eius copiis xxv. millibus; P. Æmilium, & Terentium consules cum exercitu deleuit apud Cannas: ubi senatores xc. alij ad xlv. millia perierunt: ubi & anulorum modii tres reperti sunt: inde omnium metu accessit proximè Romam, & ad tertium usque lapidem Claudium Marcellum Romanorum ducem iterum fudit; & ad extremum uictus a Scipione Romam liberauit metu: Liuius.

Aratus, dux Sicyonius, collecta coniuratorum manu patriam seruitute liberauit, expulitq; Nicoclem tyrannum; composito patriæ statu dux Achæorum factus, eorum rempub. annos xxiv. felicissimè adminstrauit; Locridem, & Calydoniam depopulatus est; Acrocorinthum expugnauit; Macedonibus inde repulsis Argeorum tyrannos Aristonicũ primò, deinde Aristippum bello sustulit; Ætolos Achæis inimicos plerunque debellauit: sublatus demum dicitur, & ueneno potus a Philippo Macedonum rege, cui erat formidolosus:

Cleomenes, dux Lacedæmoniorum, Aratum ducem Achæorum multis affecit cladibus; Argos antea nulli expugnatum in potestatem recepit; annos xiv. felicissimè imperauit, suisque reliquit multas illustres uictorias:

Demetrius Poliorcetes, Antigoni Macedoniæ regis filius, traiecto Euphrate Babyloniam occupauit; Athenas a Cassandri & Ptolemæi imperio redemit; Cyprum, expugnato Ptolemæo, nauali bello recepit; Bœotios accepit in deditionem; Pyrrhum ab oppugnatione Thessaliæ repres-

ſit: ad extremum fortuna inſidiante uenit in manus Antiochi.

Epaminondas, Thebarum princeps, cum Lacedæmoniis congreſſus, multas uictorias retulit; traiectus lancea, & in caſtra ſemianimis relatus, ubi audiuit ſaluum eſſe ſcutum ſuũ, nec ab hoſtibus raptum, Bene res habet, inquit, mortem hanc morior lubens. atque ita ueluti gratulabundus expirauit.

Lyſimachus, Agatoclis filius, leoni famelico, Alexandri iuſſu datus in prædã (quod Calliſtheni captiuo ad remedium calamitatis dediſſet uenenum) manum amiculo inuolutam in os leonis intulit, arreptaque lingua feram exanimauit. quo illuſtri facinore conciliatus eſt Alexandro. Trogus lib. 15.

Pyrrhus, Epirotarum rex, Leuinum conſulem apud Heracleam bellorum nouitate turbauit; ad uigeſimum ab urbe lapidem caſtra poſuit; Curio, & Fabricio congreſſus eſt; Argos obſedit, ubi tegulæ iactu ad extremum fertur periiſſe.

Philippus Macedo Athenienſes uicit: traiecit in Illiricum: Lariſſam urbem cepit: expugnauit Theſſaliam, & Methonem Magneſiæ urbem: dux a Thebanis delectus contra Phocenſes, eos diripuit: Olynthios deleuit: Arisbam Epiri regem regno deiecit: Byzantium obſedit, ubi longa mora conſumptus ad pyraticam ſe conuertit: Scythas ſtratagemate ſuperauit: rebellantes iterum Athenienſes domuit.

Timoleon dux Corinthius Syracuſas a Dionyſii tyrannide liberauit; tyrannum in exilium miſit; Leontinorum principem, nomine Icetem, bello captum interfecit; Mamercum Catanæ tyrannum in fugam uertit; Leptinum (qui Apolloniam per uim ceperat) captum & uinctum Corinthũ miſit; Carthaginienſes in Siciliam irrumpentes ſuperauit, eorumque caſtra diripuit.

Cæneus Theſſalus quum multis interfuiſſet prœliis, nunquam tamen lædi potuit. hinc natum prouerbium, Inuulnerabilis, ut Cæneus. Neſtor apud Ouidium lib. 12. ueſtro fuit unicus æuo Contemptor ferri, nulloque forabilis

ictu. Cycnus, at ipse olim patientem uulnera mille Corpore non læso Perrhæbum, Cænea uidi, Cænea Perrhæbum, qui factis inclytus Othryn Incoluit.

Archidamus, Lacedæmoniorum princeps, Methonem ad Athenienses deficientem recepit; in bello contra Pylon primus è naui prosiliens, nec uulneratus est, nec scutum amisit; aduersus Amphipolim strenuè decertauit; tandem insimulatus, quòd Agnoni Thraciæ regi faueret, damnatus est.

Codrus, Atheniensium rex, quum in bello Peloponnesiaco accepisset ab oraculo uictricem fore gentem, cuius princeps bello periret; relictis uestibus imperatoriis, gregarium se finxit militem, eoque modo inimicis occidendum se præbuit

Idanthyrsus, Scytharum rex, bello res magnas gessit, multum Asiæ subiugauit, & totam propè Ægyptum peruagatus est.

Arturus, rex Britanniæ, adeò bellica uirtute excelluit, ut quadringentos & sexaginta uiros in prœlio solus interfecerit, ac regna plurima suæ adiecerit ditioni. utebatur galea aurea, in qua sculptum draconem præferebat; ferebat clypeum, in quo picta erat Christiparæ genitricis effigies, ut omni discrimine, rebus omnibus, eam semper haberet præ oculis, uelut adiutricem; utebatur lancea ardua, & inusitati ponderis, quam secum deferri semper uolebat. Cantatissima est eius uirtus, & recens propè memoria, frequensque fama in ore omnium.

Leonidas Spartanus quattuor, nec amplius, suorum millibus stipatus, ausus est manum conserere cum numeroso illo, omnium post homines natos, populosissimo Xerxis Persarum regis exercitu, apud angustias Termopylarum: ubi parta uictoria immortale quoque sibi nomen peperit. idem quoque milites solebat hortari, ut pranderent, tanquam apud inferos cenaturi: quo uerbo uidebat eos esse uacuos metu. Iustinus lib. 2.

Clodoueus, Gallorum rex, Alemanos domuit, Gotthos regno suo expulit, Alaricum eorum regem cecidit, aliaque permulta egit facinore, quibus docuit gentem suam ad arma

natam.

Huius filius Theodericus, Turingiam cum rege subiugauit; traiecit in Italiam cum LXXX. millibus armatorum; Belisarii copias repentino fregit impetu; Transpadanam regionem uicit; decem Burgundiorum millia Gotthis auxilio misit.

Carolus Martellus, Pipini primi filius, Aurelianos uno impetu fudit; traiecto Rheno Alemanos, Sueuos, Bauaros regno Francorum adiecit; Sarracenos ab Eudone duce in Aquitaniam uocatos profligauit, cæsis ex eorundem exercitu CCCLXXXV. millibus; Amorrheũ alterum eorum regem, suppetias Athimo apud Narbonem obsesso ferentem, deleuit; Gotthos (qui Hispaniam citeriorem Galliæ partem annos iam CCC. turbauerant) profligauit; omnem postremò Galliam Francorum regno subiecit. Volat.

Carolus Magnus, Pipini secundi filius, euidens uirtutis Gallicæ reliquit argumentum. in primis Aquitanorum regem Himuldum in deditionem accepit. accersitus ab Hadriano Pont. Longobardos cum duce Desiderio, Italia expulit; quam annos iam CCVIII. possederant. domum reuersus bellum Saxonum (quod annos propè XXXIV. durauerat) quamuis interpolatum, prosecutus est. quos sub iugum redactos, ad Christianæ quoque pietatis cultum induxit. Aigolandum Sarracenum, Hispanosq; malè de CHRISTO sentientes, subiugauit. Beneuentanos (qui duce Araiio in Romanum Pont. tumultum parabant) repressit. Taxilonem Bauariæ ducem, res nouas molientem, sola pacauit legatione. Hunnos (qui Pannoniam occupauerant) magnis affecit cladibus. Godefredum Nortmannorum ducem, Francorum socios uexantem, in potestatem suam redegit. Leonem tertium Pont. a Romanis expulsum, suæ sedi restituit. Cui tantæ uirtuti adiecit amorem litterarum, quas usque adeò & amabat, & mirabatur, ut Parisiensem Academiam primus instituerit. Erat corpore procero, uastis præter consuetudinem uiribus.

Gedeon iudex Hebræorum percussit quattuor reges Madianitarum, Oreb, Zeb, Zebee, & Salmanam. interfecitq; ex eorum exercitu CXX. millia hominum apud Iordanem no

cte una. Iosephus lib.5.

Fecit Themistocles filium suũ Cleophantum in equestri facultate adeò strenuum, ut equis rectus insisteret,& rectus iacularetur, aliaque permulta efficeret stupenda. Cęlius cap.12. lib.18.

Conon, dux Atheniensium, fuit bellica uirtute clarissimus, qui Lysandrum Lacedæmoniorum ducẽ terrestri prœlio uicit, & Athenarum restituit libertatem. unde factum adagium, Bellum Cononi curæ fuerit. Iustinus lib.5.

Pompeius magnus Syllæ primùm partibus adhæsit; Domitium expugnauit; de Iarba rege Mauritaniæ triumphauit nondum patientibus annis; contra Sertorium in Hispaniam profectus, Metelli copiis se coniungens, eum cum tota factione sustulit; Pyraticum bellum tribus confecit mensibus; triumphauit de Mithridate rege Ponti; Tigranem uicit regem Armeniæ, quem tamen ad genua sua prouolutum regno restituit; Iberos, Albanos, Iudæos debellauit, capto eorũ rege Aristobulo, & in triumphum unà cum filio Tigranis ducto; reuersus ex Oriente triumphũ egit biduo, prænotatis uictarum gentium titulis; ad extremum uerso fortunæ Zephyro uictus a Iulio Cæsare in campis Pharsalicis, coactus est uelut profugus ad Ægypti regem Ptolemæum se recipere, ubi hospitis (cui se commiserat) perfidia interfectus est.

Victor Pompeii Cæsar Galliam omnem decennio subegit, eamque redegit in prouinciæ formam; Germanos, ponte super Rhenum fabricato, maximis affecit cladibus; aggressus est Britannos ignotos antea, superatisq; pecunias & obsides imperauit; Macedoniã transgressus Pompeium per quattuor pęnè menses, maximis obsessum operibus, ad extremum Pharsalico prœlio fudit, & fugiẽtem Alexandriam persecutus, occisum ut deprehendit, cum Ptolemæo rege bellum difficillimum gessit; uictor Ægypti regnum Cleopatræ, fratrique eius minori permisit; ab Alexandria Syriã, & inde Pontum transiit, urgentibus de Pharnace nunciis, quem Mithridatis Magni filium multis iam successibus præferocem intra quintum (qua affuerat) diem una profligauit acie. dehinc Corn. Scipionem, Pompeii socerum,& Iubam

reliquias partium Africa refouentes deuicit, & Pompeij liberos in Hispania, confectis bellis quinquies triumphauit; primum triumphum egit Gallicum; sequentem Alexandrinum, ex uicto & interfecto Ptolemæo; huic proximum Africanum, ex Iuba debellato; deinde Ponticum de Pharnace; nouissimum, Hispaniensem de Pompeii liberis. Reflante demum fortuna, quum optimatium partibus esset formidolosus, Bruti, Cassii, & aliorum coniuratione, tribus & uiginti uulneribus in senatu confossus est. Suetonius, & Plutarchus.

M. Antonius Triumuir, interfecto Cæsare, fœdus cum Lepido, & Augusto contraxit; Brutum & Cassium Cæsaris interfectores uicit in Macedonia; profectus in Asiam, multos in Oriente reges debellauit; Antigonum Iudæorum regem securi percussit; Phraati Medorum regi congressus, quum uictor euasisset, uictum ad Araxem usque persecutus est; Armeniæ regem Alexandriam duxit in triumphum. quum ergo uidit se positum in gremio luxuriantis fortunæ, (in quo parum sibi cauet mortalitas) deliciis captus, incidit in amorem Cleopatræ: quam repediata Octauia Augusti sorore sibi copulauit. hinc orta fax belli ciuilis: hinc Augusti nata indignatio, cui apud Actium congressus, & ad extremum uictus, profugit in Alexandriam, ibiq; gladio se confodit.

Atilius Regulus consul fusis Salentinis triumphauit; primus Romanorum ducum in Africam classe traiecit; quassata Amilcaris classe naues longas LXIII. oppida CC. ac totidem hominum millia cepit; in Africa portentosa magnitudinis serpentem occidit; captus demum insidiis Xantippi Lacedæmonii mercenarii militis, miserabili exitu ab inimicis enecatus est.

C. Acilius Cæsaris miles, naualı ad Massiliam prœlio, iniecta in puppim hostium dextra, & obtruncata eam læua apprehendit; nec antè dimicare desiit, quàm captam profundo mergeret, Atheniensem illum Cynegirum imitatus, qui in consectanda Xerxis classe, idem legitur fecisse, Herodotus lib. 6.

Acilinus, Belisarii miles, solus ad portam Pintianam Got

thorum repreſſit impetum . Procopius .

Furius Camillus Faliſcos obſedit ; Veios decennali obſidione domuit ; Gallos Senones Roma pepulit, eisq; uexilla Romanorum extorſit ; quinctò dictator Celtas iterum Romam petentes ad Anienem fluuium ſuperauit .

M. Curius Dentatus triumphauit de Samnitibus , iterum de Sabinis , tertio de Lucanis ouans urbem ingreſſus eſt ; Pyrrhum Epirotarum regem ex Italia pepulit ; legatis Samnitum aurum offerentibus reſpondit , ſe malle imperare aurum habentibus , quàm accipere .

T. Q. Flamininus (eius Flaminij filius, quid ad Thraſymenum Hannibali inauſpicatè congreſſus cecidit cum exercitu) Philippum Macedoniæ regem prœlio fudit , caſtris exuit ; Theſſaliam iuuantibus Ætolis, & Acarnanibus uexauit ; ciuitates , quæ ſub Philippo erant , per præconem liberas eſſe pronunciauit ; Demetrium obſidem accepit , quem poſtea pecunia multatum in regnum reſtituit ; Labin Lacedæmoniorum tyrannum ſubegit ; legatus in Græciam contra Antiochum & Ætolos ad confirmandas in fide Romanorum ciuitates miſſus eſt .

T. Sempronius Gracchus, Gracchorum pater, Celtiberos in deditionem accepit; prætor Galliam domuit ; ſubiugauit Sardiniam , cuius incolas plurimos expoſuit uenales .

Manlius Capitolinus ob Capitolium a Gallis defenſum nomen ſortitus , annos XVI. natus militem uoluntarium ſe obtulit; militaribus donis XXXVII. a ſuis ducibus donatus eſt , cicatrices habuit XXXIII. in corpore . Plinius .

M. Claudius Marcellus Gallos , qui ſe Inſubribus iunxerant , iuxta Padum uicit, interfecto eorum duce Viridomaro ; Hannibalem inuictiſſimum ducem primus apud Nolam ſuperauit ; contra Syracuſas profectus , triennio urbem oppugnauit ; tandem interfectus eſt ab exercitu Hannibalis apud Venuſiam .

C. Marius ſepties conſul, Iugurtham captum in triumphum duxit ; Cimbros in Gallia , Teutones in Italia opreſſit , deque his triumphauit ; Apuleium & Glauciam prætores ſeditioſos interemit : Syllam uictū̃ coegit Minturnis deliteſcere inter paludes; ſpeculatorē Gallum ad inferendā

sibi mortem missum, uultus maiestate deterruit. Plutarchus, & Liuius.

Porsena, rex Etruscorum, dum Tarquinios in urbem restituere tentans Ianiculum cepisset, Horatius Cocles pro põte sublicio stetit, sustinuitq; hostilem impetum, donec pós a tergo frangeretur, quocum in Tiberim decidit. Sabell.

Quique sibi pontem passus post terga reuelli;
Ipsa licet contra staret Etrusca phalanx.

Scipio Africanus, annum agens XVII. principio secundi belli Punici ductus in castra, circumuentum ab hostibus patrem liberauit; post Cannensem cladem quum iuuentus de relinquenda Italia cogitaret, ipse gladio supra capita erecto iurare singulas coegit, se non relicturos patriam. mortuo in Hispania patre, quum omnes id bellum refugerent, sponte se obtulit, natus annos XXIV. ubi Carthaginem nouam uno die expugnauit; Asdrubalem superauit; Massanissæ nepotem in bello captum auo remisit; Syphacem regem ui cepit; Hannibalem ex Italia accersitum superauit, Carthaginemq; Romanis fecit tributariam; reuersus Romam triumphauit; consul in expeditionem Asiaticam profectus, omnia suis auspiciis rexit; Antiochum sub iugum misit; accusatus demũ, quòd prædam Asiaticam non totam in ærarium contulisset, Linternum secessit in uillam suam, pertæsus ingratitudinẽ urbis. Liuius.

Scipio Æmilianus, Paulli Æmilij filius, Numantiam euertit, Carthaginem penitus sustulit.

M. Scæua centurio Cæsaris in Gallia solus in acie restitit. quum in hostes rueret, & iam telo femur transfixus esset, contususq; caput ictu saxi, clypeo & galea disiectis, gladioq; fracto, duplici lorica munitus, se in mare proiecit; & quũ natando peruenisset ad suos, Parce, inquit, imperator, arma perdidi. Tranquillus scribit eum effosso oculo, transfixisq; humero & femore, ac clypeo centum & uiginti foraminibus terebrato, castelli commissi portam non reliquisse.

Paullus Æmilius, Æmilij Paulli consulis, collegæ Terentij Varronis, filius, de Liguribus triumphauit; Perseum Macedoniæ regem cepit, demum in triumphum duxit; pro consul in Hispania cũ Vascetanis & Lusitanis aduerso Mar-

te pugnauit; anno tamen ſequenti Luſitanos fudit, cæſis ex eorum exercitu XIIX. millibus, captis uerò DXXX.

Aurelianus imper. irrumpentes in Italiam Sarmatas bello fudit, è quibus uno die octo & quadraginta ſua manu interfecit; Zenobiam quoque Palmyræ reginam in triumphũ duxit; profectus in Galliam, Tetricum ſubiugauit; mox in Ægyptum traiiciens, regionem pacauit, ſublato Firmo, factiones ibidem ſuſcitante; Romam poſtremò reuerſus, de his omnibus triumphauit. Fla. Vopiſcus.

Iuſtinianus imp. Perſas domuit; Vandalorum gentem deleuit; Africam Rom. imperio totam reſtituit; Gotthos iterum in Italiam irrumpentes fudit; Mauros Africam infeſtãtes cum Atila rege ſubiugauit, quæ magna ex parte auſpiciis Beliſarii geſſit. propter tot uictorias dicebatur Alemanicus, Gotthicus, Alanicus, Vandalicus, Africanus. Paulus Diaconus lib.18. rerum Rom.

L. Sicinius Dentatus propter ingentem fortitudinem Achilles Romanus uocatus eſt. pugnauit in hoſtem CXX. prœliis; cicatricem auerſam nullam, aduerſas XLV. tulit. coronis donatus eſt aureis VIII. obſidionali una, muralibus tribus, ciuicis XIV. torquibus LXXXIII. armillis plus centum & ſexaginta, haſtis XVIII. phaleris item quinquies uiciesque. Triumphauit cum imperatoribus ſuis triumphos nouem. Plin. & Gellius.

M. Sergius, ut ſcribit Plinius, ſecundo ſtipendio dextrã manum perdidit; ſtipendiis duobus, ter & uicies uulneratus eſt; bis ab Hannibale captus; bis uinculorum eius profugus XX. menſibus nullo non die in catenis & compedibus cuſtoditus. ſiniſtra manu ſola, quater pugnauit, duobus equis inſidente eo ſuffoſſis; dextram ſibi fecit ferream, eaq; religata prœliatus eſt. Cremonam obſidione exemit; Placentiam tutatus eſt; duodena caſtra hoſtium in Gallia cepit; uicit etiã Fortunã. Solinus & Pontanus de Virtute bellica.

C. Tacitus prodit, Veſpaſianum conſueſſe ante ire agmẽ, locum capere, cibo fortuito, ueſte habituq; uix a gregario milite diſcrepante, legiones habuiſſe exercitas bello, noctu ſteтiſſe in excubiis, milites ſtratagematibus, dolisque bellicis inſtruxiſſe.

Manlius Torquatus Gallum prouocantem, ſcuto, & gladiis duobus armatum, ornatumq; torque, & armillis, uiribus, adoleſcentia, magnitudine, & uirtute anteſtantem ceteris, occidit: mortuo torquem detraxit, eamq; ſanguinolentam collo ſuo impoſuit. quo facto, ipſe, poſteriq; eius Torquati cognominati ſunt. Gell. cap. 13. lib. 9.

Auguſtus imp. Cantabros, Aquitanos, Rhetos, Vindelicos, Dalmatas Romano ſubiecit imperio; Sueuos, Cattosq; deleuit; Sicambros in Galliam tranſtulit; Pannonios ſtipendiariis adiecit; Getarum populos, Baſternasq; laceſſitos bellis ad concordiam impulit; obſides accepit a Perſis, creandiq; regis arbitrium. ad eum Æthiopes, Indi, Scythæ, Garamantes legatos cum donis miſerunt. bella ciuilia quinque geſſit, Mutinenſe, & Actiacum aduerſus M. Antonium; Philippenſe in Brutum, & Caſſium; Peruſinum aduerſus L. Antonium Triumuiri fratrem; Siculum aduerſus Sextum Pompeium Cn. Pompeii filium. in bello Mutinenſi non modò ducis, ſed etiam militis functus eſt munere. nam aquilifero legionis ſuæ grauiter uulnerato, ipſe aquilam humeris ſubiit, diuq; portauit. quod fuit argumentum & indicium magnæ fortitudinis.

Probus imperator, bello Sarmatico tribunus, tranſmiſſo Danubio multa fortiter fecit. donatus eſt haſtis puris quattuor, coronis uallaribus duabus, ciuica una, uexillis puris quattuor, armillis aureis duabus, torque aureo uno, patera una librarum quinque ad rem diuinam. Sabellicus in Elegiis Romanos quoſdam bellicoſos his uerbis enumerat:

Et quem deceptæ plectentem crimina dextræ
Cernere magnanimus Porſena non potuit.
Tercentum Fabios, aſſertoresque Camillos,
Nec quibus agnomen Africa terra dedit.
Non Catulos, Deciosque duos, geminosque Catones,
Non Capitolini nomina magna laris:
Nec taceat Coſſum, nec te, Marcelle, relinquat,
Non Curios parcos, Fabriciumque ſenem.
Tollat in immenſum Syllam Mariosque feroces,
Pompeiosque duos, Cæſareamque domum.

Gylippus uir Lacedæmonius, bello ſtrenuus, Athenien-

ſes multis bellis, multiſque cladibus effecit. Tibullus lib.4. Non magni potior ſit fama Gylippi.

Sunt & alii plerique uirtute bellica memorabiles, ut ex Troianis Priamus, Æneas, Hector, Paris, Deiphobus, Troilus, ex Græcis Agamemnon, Menelaus, Achilles, Aiax uterque, Patroclus, Vlyſſes, Neſtor, Diomedes. de Achille Catullus: Non illi bello quiſquam ſe conferet heros. Horatius, Scriptor honoratum ſi fortè reponis Achillem, Impiger, iracundus, inexorabilis, acer, Iura neget ſibi nata, nihil non arroget armis.

Bellicam Æneæ uirtutem Diomedes apud Virgilium lib. 11. his aperit uerſibus:

Munera, quæ patriis ad me portaſtis ab oris,
Vertite ad Æneam. ſtetimus tela aſpera contra,
Contulimusque manus. experto credite, quantus
In clypeum aſſurgat, quo turbine torqueat haſtam, &c.

His adduntur Adraſtus, rex Argiuorum, Ageſilaus, Brennus, Cambyſes, Catilina, Cimon Athenienſis, Crœſus, Euander, Iugurtha, Iaſon, Hercules, Pacorus rex Parthorum, Perſeus, Theſeus, Pyrithous, Pyrrhus Achillides, Tydeus, Thraſibulus, & alii plerique poetarum carminibus cantatiſſimi.

FORTISSIMI FORTITVDINE corporea.

VIrgilius lib.8. Æn. fingit Herilum tres animas habuiſſe, ter leto ſternendum fuiſſe. nec aliam ob cauſam, ut coniicere eſt, quàm propter inuſitatas, & portentoſas hominis uires. ſic autem loquitur Euander Maronianus:

Et regem hac Herilum dextra ſub tartara miſi:
Naſcenti cui tres animas Feronia mater
(Horrendum dictu) dederat: terna arma mouenda,
Ter leto ſternendus erat: cui tunc tamen omnes
Abſtulit hæc animas dextra, & totidem exuit armis.

Gratianus, pater Valentiniani imp. funarius eſt appellatus, quòd uenalicium funem partanti quinque milites non poſſent extorquere. Sex. Aurel.

Cleomedes Aſtypaleus Lacchum Epidamnium pugilem armatum unico ictu inermis occidit, occiſi latera aperuit, & iniecta manu eduxit inteſtina. ob quam feritatem, quum a iudicibus in ius uocaretur, per forum abiens, columnam (qua ludi litterarij domus fulciebatur) diſiecit, eaq; ruina pueros omnes adobruit. alij dicunt fugientem in Mineruæ templo arcam ingreſſum operculo ſe obtexiſſe, ubi nuſquam repertus ſit. Plutarchus in uita Romuli, & Crinitus cap.1. lib.15.

Milonem Crotoniatam, dum conſtitiſſet, nemo ueſtigio educebat. malum tenenti nemo digitis poterat extorquere. in Olympia bouem per ſtadium retento anhelitu portauit, quem ictu pugni interfecit, & uno die integrum deuorauit. quum autem nimia neruorum fiducia arborem uellet diducere, brachiis hinc inde conſtrictis, & deficiente conatu retentus, lupis fuit præda. Iuuenalis ſatyra 10. uiribus ille Confiſus periit, admirandiſq; lacertis. Cęlius cap.21. lib. 5. De Milone meminit Gellius lib.15. cap.16.

Titormus Buſequa fuit quiſpiam procero corpore, uiribuſq; portentoſis, cuius uires quum Milo uellet experiri, ille in Euenum deſcendens permagnum arripuit lapidem, quem ad ſe protraxit, & inde propulit, biſq; & ter hoc ipſum effecit, poſtea erexit, erectumq; & humero impoſitum ad quinquaginta ulnas uexit. hunc autem lapidem uix emouebat Milo. Aliud item roboris ſui argumentum exhibuit Titormis. maximi enim tauri pedem corripuit, furentemq; & inde proripere ſe cupientē conſtantiſſimè retinuit. quod uidens Crotoniates, O Iupiter, inquit, an alterum nobis proſeminaſti Herculem hunc? Cęlius cap.69. lib.11.

Poetæ ſcribunt Cacum immanem fuiſſe latronem, Vulcani filium, ignes, & flammas ore uomentem, qui boues cauda raptos inuerſis ueſtigiis, cauſa tegendi furti, in ſpeluncam traxerit. fabulantur quoq; tam prodigioſis fuiſſe uiribus, ut cauernam ſuam obice montis præſtrueret. Ouid. 1. Faſt. Ille aditum fracti præſtruxerat obice montis, Vix iuga mouiſſent quinque bis illud onus. Nititur hic humeris (cęlum quoque ſederat, &c.

Monychus nomen eſt Centauri, qui arbores & ſaxa pro

telis iaculabatur. Lucanus lib.6. Pharſ. Aſperate Pholoes frangentem Monyche ſaxa. Ouid. in Ibin, Quique trabes preſſas ab humo mittebat in aures. Iuuen. ſaty.1. Quantas iaculetur Monychus ornos. Idem quoq; fingitur de Rhœto Centauro. Lucanus,

Teque ſub Oeteo torquentem uertice uulſas

Rhœte ferox, quas uix Boreas inuerteret, ornos.

Scinis latro fuit prope Corinthum, ſummas arbores in terram complicabat, hisq; alligatos homines diſcerpebat, truncis cum magno impetu in aera laxatis. Ouid. in Met. Occidit ille Scinis, magnis malè uiribus uſus, Qui poterat curuare trabes, & agebat ab altò, Ad terrã latè ſparſuras cor pora pinus.

Quantæ fuerint Turni uires hoc licet arguere, quòd ſin gulari certamine Saxum antiquum ingens (campis quòd for tè iacebat Limes) in Æneam contorſerit: auctor Virg. Vix illud lecti bis ſex ceruice ſubirent, Qualia nunc hominum produtit corpora tellus.

Iunius Valens (qui in prætorio Augusti meruit) uehicula cum culeis ſuſtinebat. Carpenta comprehenſa una ma nu retinebat, contrà nitentibus iumentis.

Ruſticellus mulum ſuum tollebat; inquit Varro apud Plinium.

Liſimachus leonem (cui Alexandri iuſſu fuerat expoſitus) ſtrangulauit, arrepta eius lingua.

Græcorum monumẽtis proditum eſt leonem inſolita magnitudine confectum in Olympo monte à Polydamante athleta inermi. eundem quoq; ſcribunt in armenta boum intraſſe, ubi taurum magnitudine inſignem, altero poſteriorum pedum arripuerit, ferocientemq; & præfabido impetu proſilientem, non dimiſerit prius; quàm in eius manu ungulam reliquerit: narratur etiam quadrigas tota ui concitatas conſtantiſſimè retinuiſſe. qua fortitudinis fama permotus rex Darius, Artaxerxis filius, uirum magnæ mercedis pactione Suſa pellicuit. eò quum ueniſſet Polydamas, tres omnium Perſarum fortiſſimos (qui unà ex prouocatione ar ma ſuſceperant in aduerſum) ſolus contrucidauit. cui inuſitato robori cõfidens, dum forte fortuna cum aliquot aliis

in ſpelunca recumberet ad menſam, conuulſusque supernè ſcopulus ruinam minaretur, & omnes ad fugam impelleret; ſolus ibidem remanſit; fore ſperans, ut ſaxum decidens facilè ſuſtineret, quo tamen oppreſſus eſt. Cęl. cap. 56. lib. 7.

Sabinus Syrus, uir fuit memorandæ fortitudinis, qui tempore Titi Veſpaſiani primus Hieroſolymæ muros aſcendit. Ioſephus lib. 7.

Sanſon mille quondam Philiſtæos aſini maxilla interfecit; ligatus domum concuſſit ac diruit, eaque ruina oppreſſit quamplurimos; portas urbis euellit; capillis demum a Dalida meretrice raſis, in quibus robur fatale continebatur, uenit in hoſtium manus.

Taurea Iubellius Campanus, uir fuit memoranda fortitudine, qui in caſtris Hannibalis Claudium Aſcilium Romanum ingenti hominem robore ad duellum prouocauit. idem capta a Fuluio Capua, uxorem, liberos ac ſe poſtremò ante pedes imperatoris gladio confodit.

Tritanus hoſtem, ex prouocatione dimicantem, inermi dextra uno digito ſuperauit, & poſtremò correptum in caſtra tranſtulit. Plinius lib. 7.

Agatho uir fuit Athenis monſtroſæ fortitudinis, & magnitudinis octo pedum, in ipſa etiamnum adoleſcentia uaſta coma, hirſutis oculis, & iunctis, ut unus propè uideretur, læta facie, naſo aquilino, ceruice toroſa, pectore uaſto, cruribus breuibus, ac extrà incuruatis. erat ei tegmen lupina pellis; frequens cum apris, lupis & tauris certamen, quorum uulnera oſtentabat. ueſcebatur lacte aſinino. cratera ſibi iuſſu Herodis oblatum reſpuit, dicens: Haud purum eſſe, quod odore muliebri offenderetur.

Tydeus, Oenei Calydoniæ regis filius, quum Mycenis moraretur, neminem ſibi uiribus conferendum reperit. miſſus ad Etheoclem legatus Thebanos ad quodlibet certaminis genus prouocauit, omniumque euaſit uictor. quod quum ægreferrent, inſidias in oportuno loco tetenderunt. conſtituerunt enim iuuenes omnium fortiſſimos, qui tranſeuntem illac Tydeum interciperent, & obtruncarent, quos omnes tamen interfecit. Tortellius lib. 6.

Seleucus Nicanor, Syriæ rex, corpore fuit ingenti & ro

busto, adeò ut taurum syluestrem in Alexandri sacrificio ela psum sese opponens, utraque manu tenuerit.

Firmus imperator (quem Aurelius latronem Ægyptium uocabat) statura fuit ingenti, oculis promicantibus, capillo crispo, fronte uulnerata, fusco uultu, reliquum corpus pilosus, & hispidus, ita ut Cyclops uulgò diceretur: robore autem adeò insignis, ut Triarium uinceret. nam & incudem pectori superpositam, tondentibus fabris, constanter pertulit, quum resupinus, & in manus curuatus pendere magis uideretur, quàm iacere. Crinitus.

Legimus Maximinum imp. (qui Thrax fuit) appellatum fuisse Milonem sui sæculi, quòd is hamaxas traheret, Rhedam onustam propelleret, aliaque item plurima perficeret, fidem uix capientia. Capitolinus.

Aristomenes Messenius solus CCC. Lacedæmones occidit. tandem uulneratus, & captus pœnam per cuniculos subterraneasque cauernas effugit. iterum captus, custodibus somno sepultis, accessit ad ignem, & lora combussit. tertiò captum quum Spartani dissecuissent, introspexissentque qualis esset, repertus est hirsuto corde. Plinius libro 11. cap.37.

Fusius Saluius duo centenaria pondera pedibus, totidem manibus, & ducenaria duobus humeris contra scalas ferebat. Plin.cap.20. lib.7.

Plinius ait se uidisse Athanatum quendam prodigiosæ ostentationis, quinquagenario thorace indutum, cothurnisque quingentorum pondo calciatũ, per scenam ingredi.

C. Acilius, Cæsaris miles, nauali apud Massiliam prœlio hostilem ingressus puppim, abscissa dextra umbonem sinistra retinuit. eousque uultibus terrens, ut prostratis omnibus, nauem occuparit uictor. Plutarchus in Cæsare.

M. Seruilius, uir consularis, tricies & uigesies in singulari certamine pugnauit, ac semper trucidauit hostem. Plut. in Æmilio.

Bithon quidam (ut apud Cęlium testis est Pausanias) taurum humeris gestabat, cuius memorabilis & prodigiosæ fortitudinis indicem habuit statuam Argis.

Cynegirus Atheniensis in bello Persico magna pertina-

cia in consectandis hostibus usus est. nam & nauem onustam dextera manu tenuit, ea amputata sinistram iniecit: quam & ipsam quum amisisset, nauem mordicus arripuit, morsuq; retinuit furenti similis. Trogus & Herodotus. Idem quoque dicitur accidisse Lucio Glauco, uiro Romano, ut utranque amiserit manum, quum Asdrubalis nauem detinere uoluisset.

Skyoldus, Vffo, Fresicus, Starcatherus nomina sunt apud Saxonem Grammaticum hominum magnis uiribus & magno robore præditorum; quorum Skyoldus, Lotheri Danorum regis filius; quum ab adolescentia uenandi studio flagraret, immanem (cui nemo audebat congredi) belluam subegit, quæ futuram in eo fortitudinem ominata est. idem postea repertum miræ magnitudinis ursum, & insolitæ granditatis, cingulo detinuit, sociisq; præbuit occidendum. complures quoque spectatæ fortitudinis athletæ ab eodem superati sunt. è quibus Attalus & Scarus illustres fuere.

Vffo maiore erat corpore, quàm ut armis uti posset alienis. oblatis compluribus gladiis, manu capulum stringens frustillatim singulos agitando comminuit: nec erat tanti rigoris gladius, quem non ad primæ concussionis motum, in uarias partes effringeret, ac dissolueret. Saxo lib. 4.

Vbbo Fresicus, Haraldi regis miles, præter undecim, quos in acie uulnerauerat; uigintiquinq; delectorum pugilum interfecit. idem nemine propius cum ipso congredi audente sagittis impetitus CXLIV. ictibus prius perforatus est, quàm lapsis corporis uiribus genua reclinaret.

Starcatherus iam senex, gemino cinctus ense, totidem baculis infirmam senectutem iuuabat. cui quum popularium quidam illudens, inutilem & superuacuum dixisset gladiorum usum, ac propterea alterum sibi donari per ludibrium petiisset; iussum accedere spe petitionis Starcatherus gladio transuerberauit: ad cuius facti ultionem, quum duo Hatheri milites magno equorum concursu aduolassent, utrunque occidit. facti causam percontanti Hathero, respondit, se semper pœnas ab irrisoribus exigere solitum; nec unquam impunè sibi a procacibus insultatum.

Paulus Diaconus scribit, Amelongum, Romualdi Longobardorum

bardorum regis militem, quendam Græcum equitantem ictu baculi sella excussisse, & in aera supra caput suũ leuasse.

Ferunt Odenatum, Zenobiæ Palmyreorum reginæ (de qua Aurelius triumphauit) maritum, primam ætatem exercuisse in capiendis leonibus, pardis, ursis, ceterisq; syluestribus feris: famem insuper, æstus, frigora, pluuias ubique pertulisse: quibus duratus bellicas postea difficultates tum aduersus alios, tum maximè aduersus Persas tulerit. Pollio Trebellius; Pontanus de Fortitudine.

Smerdis, frater Cambysis, solus arcum adduos digitos complicabat, quem nemo Persarum poterat incuruare. Herod. lib.3.

Dioxippus, Alexandri fuit miles fortissimus, qui prouocatus a Corrago milite, eũdem claua interfecit. Q. Curtius.

Eutymus athleta, patria Locrensis, quum ingenti esset robore, saxum miræ magnitudinis allatum humeris pro porta Locrensium statuit, quod miraculi gratia uisebatur. idem quoque Temeseum quendam reddere compulit, quæ cuique magno fœnore extorserat. Erasmus, & Volater.

Fuit Carolus Magnus (ut iam dictum est) procero corpore, uastisque præter humanam consuetudinem uiribus, cuius rei haud dubia sanè reliquit argumenta tam præclaris, tamque multiplicibus uictoriis.

Telamon propter insignem corporis fortitudinem Herculis amicus habitus est, & Hesionem possidere meruit.

Peleus feras omnes (ad quas discerpendas fuerat missus) uiribus sustulit.

Periclymenus congressum Herculis sustinere ausus est.

Nestor apud Ouid. lib.12. uires suas sic exprimit: Tunc ego debueram capienda ad Pergama mitti, Tunc poteram magni si non superare, morari Hectoris arma meis.

Theseus, Ægei filius, Herculeæ uirtutis æmulus, Scyronem & Procustem latrones, Scinin arbores complicantem, Creontem Thebarum tyrannum, Minotaurum monstrum biforme, Centaurosque plurimos interfecit, & (ut fabulantur poetæ) ad inferos descendit cum Pyrithoo, ut Proserpinam raperent, quæ omnia Phyllis apud Ouidium declarat his uerbis:

Quum fuerit Scyron lectus, toruusque Procustes,
Et Scinis, & Tauri, mistaque forma uiri;
Et domitæ bello Thebæ, fusique bimembres,
Et pulsata nigri regia cæca dei.

Si poetarum uerba fidem capiũt, nemini dubium est, quin omnium (qui prodigiosis uiribus extitere) laudem multis interuallis excesserit fortissimus ille Iouis & Alcmenæ filius Hercules: qui odio nouercæ Iunonis agitatus, multa passus est, & plerisque naturæ portentis expositus: a quibus tamen semper rediit uictor. In primis dum adhuc esset infans, duos angues arctatis gutturibus elisit. prouectior factus in Lærna plaude certamen suscepit cum Hydra rediuiuis capitibus pullulante, dum unicus amputabatur uertex. Leonem Nemæum toti populo formidolosum, precibus Molorchi pastoris (a quo susceptus fuerat hospitio) interfecit; alterum item in Thessalia non minus terribilem. Aprum in Mænalo Arcadiæ monte cuncta uastantem itidem iugulauit. Ceruam æripedem, & aureis cornibus decoram, cursu arripuit. Harpyas uolucres immundas, uirgineum præferentes uultum, prope Stymphalum Arcadiæ lacum sagittis confodit. Taurum furiosum & flammas uomentem distentis faucibus iugulauit in Attica. Acheloum in uarias formas se cómutãtem uicit. Diomedem regem Thraciæ equos hospitum cruore pascentem occidit. Busirim regem, Neptuni & Libyæ filium, hospites mactantem, & adiacentes Nilo regionis latrociniis deprædantem, itidem interfecit. Antæum Gigantem (cui terra mater suppeditabat uires) lucta superauit. Abylen & Calpen columnas in Occidente posuit. Aurea mala sustulit Hesperidibus, interfecto (qui eorum custos erat) dracone. Geriona tricorporem uita spoliauit, & armento. Amazonum reginæ Balteum abstulit. Cacum Vulcani filium & latronem, flammas ore uomentem, de medio sustulit. Nessum centaurum, Deianiræ raptorem, confodit iaculis. Hesionam Laomedontis filiam liberauit a monstro. Troiam deleuit. Lacinium latronem in Italia peremit. Cęlum humeris (ut ad exprimendas uires fingitur) sustulit. Iunonem in papilla uulnerauit, uelut laborum suorum auctorem. descendit ad inferos, ibiq; Cerberũm rapuit, raptum,

& catenis uinctum, in auras eduxit. Theseum liberauit. Lycum Thebarum regem (quòd Megaræ uxori suæ stuprum inferre uoluisset) morti dedit. Vnicum fuit monstrum, cui non potuit supercsie, Amor. Vnde Ouidius, Qem non mille feræ, quem non Stheleneius hostis, Non potuit Iuno uincere, uicit Amor.

GIGANTVM QVORVNDAM NOMINA, & aliorum inusitatæ magnitudinis hominum.

QVoniam prodigiosis uiribus facta est mentio, decens & congruum uidetur, ut subsequantur Gigantes, & qui inusitata fuerunt corporum magnitudine. Finguntur autem Gigantes terræ filii, unde & Terriginæ uocantur a Lucano scribente: Aut si terrigenæ tentarent astra Gigantes. dicuntur & impetum fecisse in deos, eosque cælo detrudere uoluisse, cuius rei causa dei omnes mutatis formis delituerint. Vnde Ouidius.

Emissumq; ima de sede Typhoea terra,
Cęlitibus fecisse metum, cunctosque dedisse
Terga fuga, &c.

Fuerunt ingentis staturæ, unde & ex his nonnulli cęlum humeris dicuntur sustinuisse, ut Atlas, Hercules. fulmine omnes percussi sunt ob prædictam impietatem. pugna illa uocatur Gigantomachia. ipsi uerò aliter dicuntur Phlegræi fratres, a Phlegra ualle Macedoniæ, ubi cum cælestibus pugnauere. Seneca in Thyeste, Nunquid struitur uia Phlegræos alta per hostes, & Thessalicum Thressa premitur Pelion Ossa? Dicuntur & Titanes. Idem Seneca in Hercule furente, Titanas ausos rumpere imperium Iouis. Antiquitus sic formabantur, ut eorum pedes in draconum uolumina desinerent, quod ea ratione factum est, ut intelligeremus, eos nihil rectum sublime cogitasse, quum detorti eorum gressus ad inferna demergantur. auctor Vectius apud Macrobium. Ea est causa, quamobrem uocentur a poetis Anguipedes, & Serpentigenæ. Ouid. lib. 1. Metam. qua centum quisq; parabat Iniicere Anguipedum captiuo brachii cęlo. Pontanus, Tu'ne deus, tu'ne anguipedes uicture gigantes? Ouid. lib. 4. Trist. Sphingaq; & Harpyas, serpenti

genosque gigantes.

Nunc seriatim dicendum est de his, quorum frequentior est apud scriptores mentio. Virgilius lib. 1. Georg. de quibusdam meminit: tum partu terra nefando Cœumque Iapetumque creat, sæuumque Typhœa Et coniuratos cęlum rescindere fratres. Ter sunt conati imponere Pelio Ossam, Scilicet atque Ossæ frondosum inuoluere Olympum: Ter pater extructos disiecit fulmine montes.

De Iapeto Sylius lib. 12. Apparet procul Inarime quæ turbine nigro Fumantem premit Iapetum, flammasque rebelli Ora reiectantem.

De Typhœo, seu Typhone Virgilius lib. 9. Tum sonitu Prochyta alta tremit, durumque cubile Inarime Iouis imperiis imposta Typhœo. Val. Flaccus lib. 2. Horror abest, Sicula pressus tellure Typhœus. Virgilius in Cyri; Additur aurata confixus cuspide Typho. Lucanus lib. 4. de hoc & quibusdam aliis, Nondum post genitos tellus effœta gigantes; &c.

Inter Gigantes etiam numerantur Alœus Titanis filius, geminique eius filij, ex Iphimeride a Neptuno uiolata geniti, Othos & Ephialtes. Virgil. in Culice, Nam Victus sedet immanis serpentibus Othos, Deuinctum mæstus procul aspiciens Ephialtem, Conati quondam quum sint incendere mundum. Idem lib. 6. Æn. Hic & Aloidas geminos immania uidi, Corpora, &c.

Enceladum poetæ fabulantur in Sicilia fulminatum, ut Othum in Creta, Typhœum in Campania. de hoc Virgilius lib. 3. Æn. Fama est, Enceladi semustum fulmine corpus Vrgeri mole hac, ingentemque insuper Ætnam Impositam ruptis flammam expirare caminis; Et fessum quoties mutat latus, intremere omnem Murmure Trinacriam, cęlum subtexere fumo. Idem in Ætna, Murmure Trinacrio | morientem Iuppiter Ætna Obruit Enceladum, &c.

Tityus Gigas fuit nouem iugerum, qui quum Latonæ uim uellet inferre, ab Apolline sagittis confossus est, & ad inferos detrusus, ubi a uulture corroditur, fibris, & iecore semper renascentibus. Virg. lib. 6. Æn. Nec non & Tityon terræ omnipotētis alumnum Cernere erat: cui tota nouem per

iugera corpus Porrigitur; rostroque immanis uultur adunco Immortale iecur tundens, fecundaque pœnis Viscera, rimaturque epulis, habitatq; sub alto Pectore: nec fibris requies datur ulla renatis. Ouid. lib. 1. de Ponto.

Polyphemus cyclops, Neptuni filius ex Thoa, propter immanem corporis molem numeratur inter gigantes. de hoc Virg. lib. 3. Æn. Nam quantus, qualisque cauo Polyphemus in antro Lanigeras claudit pecudes, atque ubera pressat.

Ægæon gigas est, quem nonnulli eundem cum Briareo faciunt. fuisse fertur centimanus, unoque ictu centum scopulos in Iouem torsisse. Virg. lib. 10. Æn. Ægæon qualis, centum cui brachia dicunt, Centenasq; manus, quinquaginta oribus ignem Pectoribus arsisse, Iouis quum fulmina contra Tot paribus streperet clypeis, tot stringeret enses. Hunc poetæ fabulantur a Neptuno fuisse alligatum maris Ægæi scopulis. Statius, Audierat duros laxantem Ægæona nexus.

De Briareo Claudianus, quæ brachia centum Briareus aliis numero crescente lacertis. Tot simul obiectis posset confligere rebus. Virg. lib. 6. Æn.

Inter hos ponitur Numas, quem aiunt sub Prochyta conclusum. Sylius lib. 12. Apparet Prochite sæuum sortita Numanta.

De Porphyrione & adamastore Sidonius, Hic rotat excussum uibrans in sidera Pindum Enceladus, rapido fit missilis Ossa Typhœo, Porphyrion Pangæa rapit, Rhodopéq; Adamastor.

Anthæus gigas fuit in Libya proceri corporis, cui Herculem luctanti terra mater augebat uires, quotiescunque eam attigerat. Lucan. lib. 4. Hoc quoque tam uastas cumulauit munere uires Terra sui fœtus, quòd quum tetigere parentem, Iam defecta uigent renouato robore membra.

Fuit & Astræus unus è Titanibus, qui contra deos arma sumpsere. hic ex Aurora uentos genuisse fertur.

Atlantem poetæ fabulãtur gigantem omnium maximum, qui cęlum humeris sustinuerit. quod fingitur propter eiusdem nominis montem in Mauritania tantæ altitudinis, ut nubes contingere uideatur. Virg. ubi cęlifer Atlas A-

xem humeris torquet stellis ardentibus aptum. Ouidius lib.5. Fast.

Gygem Hesiodus in Theogonia facit cęli & terræ filium, & Briarei fratrem. Ouidius, Centimanumq; Gygem. Pontanus lib.3. de Stellis, quosdam enumerat.

Sunt & alij, qui excreuisse dicuntur in Gigantæam propè magnitudinem. nam Agatho Atheniensis (qui floruit ætate Hadriani principis) adhuc adolescens fuisse dicitur altitudinis octo pedum.

Fuit & Porus rex in India quattuor cubitis & palmo procerus, quem Alexander bello uicit.

Aranthas Bebrycius octonis cubitis lógus fuisse traditur.

Orestis corpus oraculi iussu refossum septem cubitorum fuisse monumentis proditur, auctore Plinio. Architrenius, Staturam cubitis septem distendit Orestes.

In Creta terræ motu rupto monte inuentum est corpus stans XLVI. cubitorum, quod alii Orionis, alii Etionis fuisse tradunt.

Ætate Plinii uisus est nouem pedum ac totidem unciarũ homo Gabbara nomine, ex Arabia aduectus. Architrenius, In bis quinque pedes produxit Gabbarus artus.

Fuerunt semipede maiores Pusio & Secundilla, quorum corpora miraculi gratia asseruata sunt in conditorio Sallustianorum hortorum.

Goliath gigas fuit, quem Dauid fundæ uerbere deiecit in terram & interfecit. Politianus in Nutricia, Psallentemq; deo regem, qui turbine fundæ Icta Philisteo secuit puer ora Giganti.

Quàm procerus extiterit Maximinus imper. hoc satis argumento constat, quòd uxoris dextrocherio (id est ornamento brachiorum) pro anulo uteretur.

Saxo Grammaticus ait Offotum fuisse gigantem, & pastorem, cuius armenta tutabatur canis Biornonis cuiusdam.

Berosus libro 5. antiquitatum Noa reponit inter gigantes & astrologos. facit Tuisconem gigãtem, cuius filius Mannus apud Sarmatas regnauit ætate Semiramidis.

Inter gigantes quoque numeratur Hercules, quem fesso Atlante cęlum humeris subiisse ferunt.

Artachees uir fuit inter Persas proceriſſimus, ætate Xerxis, ut cui quattuor omnino digiti deeſſent a longitudine quinque regiorum cubitorum. Herodotus.

Oromedon quoque nomen eſt gigantis apud Propertium lib.3. ſcribentem: Te duce uel Iouis arma canam, cœloq; minantem Cœum & Phlegræis Oromedonta iugis.

Saxo Grammaticus ait Harthbenum fuiſſe quendam ex Helſyngia, qui raptas regum filias ſtupro fœdare gloriæ loco ducebat, illum perimere ſolitus, a quo peragendæ Veneris uſu prohiberetur. aitq; tantam in eo corporis magnitudinem extitiſſe, ut IX. cubitis proceritatis eius dimenſio tenderetur.

Fuit & Gemagog gigas cubitis duodecim procerus. Architrenius, Cubitis te quattuor altum Gemagog Herculea ſuſpendit in aera lucta. Idem, Gemagog arduitas Corinei fracta lacertis.

NANI, ET PVMILIONES.

NAni dicuntur homunciones breuiculi, & modicè ab humo extantes: uocantur aliter Pumiliones, & Pumili. Statius, Mirantur Pumilos ferociores. Talis fuit Conopas, in deliciis Iuliæ, neptis Auguſti, duos pedes & palmum longus, auctore Plin. Cuiuſmodi etiam fuiſſe fertur Andromeda, liberta Iuliæ Auguſtæ.

Manium Maximum & M.Tullium, equites Romanos, binum cubitorum fuiſſe, auctor eſt Varro apud Plin.

Duo fuerunt Molones nota corporis breuitate, quorum alter hiſtrioniam exercuit, alter latrociniis famoſus factus eſt. inde natum adagium, Puſillus quantus Molon.

Pygmæorum, qui longiſſimi ſunt, duos pedes & quadrantem non excendunt. hinc prouerbium, Pygmæo breuior. Mantuanus, Inter pygmæos non pudet eſſe breuem. Habitant in extrema parte montium Indiæ: horum mulieres quincto anno pariunt, & ſeneſcunt octauo. infeſtantur maximè à gruibus, in quas turmatim prodeunt, & nihilominus uincũtur. Claudianus lib.1. In Eutropium. Et Iuuenalis Sat. 13.

M. Antonius Siſyphum pumilionem habuiſſe fertur intra bipedalem ſtaturam, ingenio tamen uiuacem. Auguſtus ex

hibuit ſpectaculis Lucium, adoleſcentulum honeſtè natum, bipedali minorem.

ALOIDÆ, TYNDARIDÆ, ATRIDÆ.

ALoidæ dicti ſunt Othos & Ephialtes, ab Alœo gigante, cuius uxorem Iphimediam compreſſit Neptunus, & ex ea ſuſcepit geminos, qui quum Alœi putarentur eſſe filii, dicti ſunt Aloidæ, ut iam diximus.

Eo quoque modo Tyndaridæ uocati ſunt Caſtor & Pollux, quòd crederentur Tindari filii, quum tamen ex concubitu Iouis cũ Leda geniti eſſent. Seneca, Hinc clara gemini ſigna Tyndaridæ micant. Ouidius, Tyndaridæ fratres, hic eques, ille pugil. Simili ratione uocatur Helena Tyndaris.

Atridæ uocantur Agamemnon & Menelaus, ab Atreo parente. Horatius de Agam. Arſit Atrides medio in triumpho Virgine rapta. De Menelao Virg. lib. 11. Atrides Protei Menelaus ad uſque columnas Exulat.

CYCLOPES.

CYclopes miniſtri fuerunt Vulcani in Sicilia, quos poetæ Monoculos dicunt, Neptuni filios ex Amphitrite. dicuntur Ioui fulmina conficere apud Liparam, quæ eſt una ex Aeoliis inſulis. fabricam ferrariam primùm in Creta repererunt. omnium præcipui fuerunt Brontes, Steropes, Pyragmon. de quibus Virg. lib. 8. Aen. Ferrum exercebant uaſto Cyclopes in antro, Brontesque, Steropesque, & nudus membra Pyragmon. Ouid. lib 4. Faſtorum, Claudianus de III. conſulatu Honorii, & Statius lib 4. Syl. Hos autem occidiſſe fertur Apollo, propter fulmina Ioui fabricata, quibus perierat filius Aeſculapius. hinc extruſus deorum contubernio exulauit in Theſſalia, ubi Admeti regis fuit armentarius.

CVRETES.

CVretes, ſeu Corybantes miniſtri fuerunt Cybeles, quibus ferrariam fabricam nonnulli referunt acceptam. horum nomina citat Eraſmus ex Græcis carminibus, quæ Latina fecit: Illic habitabant Montigenæ Phryges Idæi, Gens arte celebris, Celmis Damnameneuſque ingens, Acmonque ſuperbus Montanæ docti cultores Adraſtææ:

A quibus ars Vulcania primis esse reperta Dicitur, & nigrum nemoroso in monte repertum, In uarios usus monstratum cudere ferrum, Impositumq; igni, miro splendescere cultu. Propter hoc inuentum (quod illis ascribitur) æra & ferra uocantur Corybantia. Virg. lib. 3. Æn. Hinc mater cultrix Cybele, Corybantiaq; æra. Tertullianus, Iuppiter Cretam suam Romanis fascibus concuti sineret, obsitus illud antrum Idæum & æra Corybantia. Horum præcipuus fuit Celmis, a quo ferrum solidissimum cudebatur. hinc natum adagium, Celmis in ferro. de his, qui præter modum suis fidunt uiribus, tanquam inexpugnabiles, aut qui in sua arte magnopere excellunt. cujusmodi sunt hæc, Roscius in scena, Antæus in arena, Hercules in claua.

ATHLETÆ, PVGILES, ET PAlæstritæ.

ATthletæ dicuntur pugiles & luctatores, aliter Pancratiastæ, a Pancratio ludo gymnico. de quo Propertius, Et patitur duro uulnera Pancratio. Gellius ait unum ex liberis Diagoræ Rhodij fuisse Pancratiastem. Athletarum nomine dicebantur, qui manibus pedibusque quasi omni ope, omnibusque, ut dicitur, unguiculis connixi certabant. uocantur etiam Palæstritæ a palæstra luctatione, de qua Virg. lib. 6. Æn. Pars in gramineis exercent membra palæstris. Palæstrici item dicuntur, qui motus gestusq; formant, ut in palæstra brachia recta sint, nec indoctæ rusticæ'ue manus, ne qua in proferendis pedibus inscitia, ne caput oculiq; ab alia corporis parte dissideant. hæc ars Chironomia dicitur, quam ueteres ingenuis liberis necessariam putauerunt, uideturque nonnihil ad Histrioniam spectare, & oratoriam. hanc qui non didicerunt, Apalæstri uocantur, quòd motu flexuque corporis ac omni habitu nullam omnino uenustatem leporemq; præseferant. In Gymnicis artificibus sunt etiam Pictæ, id est pugiles, & Dromeis, id est cursores, quales a Virg. ponuntur lib. 5. ubi ad patris Anchisæ tumulum exequialis celebrat ludos. Sunt & alia permulta Athletarum genera, ut Discopoli, qui discum in sublime iaculantur, qui frequens erat antiquis ludus. Haltici, qui

cursus pernicitate contendunt, qualis Virgilianus ille pedibus longè melior Lycus. De antiqua puerorum instructione Plautus, Ante solem, inquit, exorientem nisi in palæstram ueneras gymnasii, profectò haud mediocres pœnas penderes. Ibi cursu, luctando, hasta, disco, pugilatu, saliendo sese exercebant magis, quàm scorto. Sed hæc fuerant Græcorum exercitia, quibus non utebantur Romani. Gymnici Agones dicebantur, in quibus nudi exercebantur Athletæ, quos in Arcadia primus reperit Lycaon. hinc Gymnasia uocantur exercitii loca, quæ a corporibus ad animorum exercitia postea traducta sunt. Athenis tria fuerũt Gymnasia, Lyceum, Academia, Cynosarges. fuit Lyceum Aristotelis schola, Academia Platonis. apud Cynosarges pueri exercebantur, qui nec a patre, nec a matre ciuitatis ius habebant. Porrò moris erat, ut luctaturi cæromate, id est oleo cærato perfunderentur: quos qui ungebant, uocabantur Cæromatistæ. unde Lucanus liquidam uocat palæstrã lib. 9. dicens: Arcados auctoris citharæ liquidæq; palæstræ. Vnctam Statius lib. 6. Theb. Ante alios erat uncta Pales. Eadem ratione madidam oleo palæstram uocat Calentius. Post unctionem demum inspergebantur puluere, ut corpora cæromate & sudore lubrica mutuas luctantium prehensiones admitterent. hinc factus prouerbio locus, Citra pulueris tactum: ubi dicimus rem aliquam sine discrimine & labore partam. Puluis ille uocatur Aphe. Ceterùm ubi Fabius lib. 1. Inst. ait bonum esse, ut futurus orator Palęstricis det operam, non de his loquebatur, quibus pars uitæ in oleo cõsumebatur, sed de illa Chironomia, quæ est formandorum gestuum ac motuum norma, quam ab Athletica palæstra multum distare constat. palæstræ tamen appellatione rem athleticam omnem complectimur. Pugilatus (qui Græcè Pygmen dicitur) cæstibus fiebat, cuiusmodi fuit illa Daretis in Entellum concertatio apud Virgilium. Qui saltu certabant. plumbeis quibusdam pilis & massulis (Halteres Græci uocant) utebantur, quibus utraque manu se librabant. hoc adhuc nostri temporis faciũt Histriones funãbuli, qui ne corporis mole in hanc uel illam partem rapiãtur, præpilatis perticis uacillationem impediunt. de his intelligit

Iuuen. Et lassata manu ceciderunt brachia massa. Cursorum alii Stadiodromi uocabantur, qui stadium percurrebant, & quiescebant in limite. Alii Diaulodromi, qui peracta meta eò demum reuertebantur, unde cursum inierant Dolichodromi dicebantur, qui sexies stadium curriculo obibant. Inter athletas etiam erant Acrochristæ, qui summis inter se manibus depugnabant, nullo complexu hærentes. Qui quinque certabant generibus Lucta, Pugilatu, Saltu, Cursu, & Pancratio, Pentathli uocabantur. Xystici, qui per hyemem exercebantur in porticu. nam Xystòs latam porticum significat. Sciamachi dicebantur, qui sub tectis umbratilem pugnam fingebant, non ueram, quæ fiebat in sole & puluere, qualis est Lanistarum pugna, qui digladiandi artem profitentur, quiq; numeros omnes impetendi, cedendi, inferendiq; & uitandi uulnera, atq; etiam ubi punctim, cæsimq; feriendum sit, discipulos docent; ut si quando in puluerem prodeũdum sit, & uulnificum certamen, tutentur se melius, & inimicos inuadant cautius. Panis, quo utebantur Athletæ, dicebatur Colyphium. Nunc ad eorum nomina ueniendum est, qui uel unico palæstræ genere, aut multis claris extiterunt.

Ouidius lib.5. Metam. facit Broteam & Ammonem pugiles cæstibus claros, ubi ait: Hinc gemini fratres Broteasque, & cæstibus Ammon Inuicti, uinci si possent cæstibus enses.

Ex duobus Tyndaridis alter fuit equitatu clarus, alter pugilatu. Ouid. lib.8. Tyndaridæ gemini præstantes cæstibus alter, Alter equo. Idem alibi, Tyndaridæ fratres, hic eques, ille pugil.

Fuit Amycus, Bebryciorum rex, filius Neptuni, cæstibus clarus, quibus aduenas in filius interficiebat. hunc occidit Pollux. Sidonius, Sparta Terapnæa pugilem cum Gymnade pinguem Stratum Bebryciis Amycum suspexit arenis, Valerius Flaccus lib.4. Argon

Cæstibus ergo ualuerunt Amycus a Polluce interfectus, Butes Amyci filius, & Eryx, quem Hercules dedit morti.

Butes Amyci filius, & Eryx Butæ, illustres fuerunt pugiles. Butem Darex interfecit, Erix magister fuit Entelli;

cuius cæstus Entellus ipse in Dareta certaturus protulit. fertur etiam Eryx in Herculem certasse, uictus que succubuisse. de utroque Virg. lib.5. Victorem Buten immani cor pore, qui Bebrycia ueniens Amyci de gente ferebat, Perculit, & fulua moribundum extendit arena. Idem, Vbi nunc nobis Deus ille magister Nequicquam memoratus Erix?

Eutymus Pyctes fuit patria Locrensis, qui saxum miræ magnitudinis ad Locrensium portas humeris uexit, ut iam diximus.

Nestor (ut est apud Homerum) quum adhuc iuuenis esset, uicit pugnis Clitomedea, lucta Ancæum, Iphiclum pedum uelocitate, Phylea & Polydorum iaculatione.

Agesidamus Locrensis fuit Olympionica, quem ab inimico propè uinctum, quum unxisset Ilas socius, acrior ad conflictum rediens euasit uictor. in cuius laudem Pyndarus scripsit hymnum.

Fuit & Ægesias Syracusanus, Sostrati filius, nobilis Olimpionica.

Archias Hyblæus fuit præco, qui tres ordine uicit Olympiadas, & Pythica, statua cum epigrammate ob uirtutem illam decoratus. Iul. Pollux apud Valater.

Asbilus Olympionices fuit Crotoniata, ter in Olympia continua serie uictor, quem perpetua uirginitate fuisse præditum ferunt.

Autolycus nobilis fuit Pancratiastes, cui statua posita est in Prytaneo: id erat locus Athenis in arce dignissimus, ubi iudices de negotiis reipub. pertractabant.

Cleomedes athleta Astypalensis genere, de cuius robore iam diximus in cap. de Viris prodigioso robore.

Cleomachus fuit pugil Magnesius, de quo nihil reperitur, præterquam quòd in cuiusdam cinædi, & ancillæ amorem incidens, corruptissimis euaserit moribus.

Clitomachum Palæstritam non tam commendant uires, quàm pudicitia: quòd etiam coeuntes canes sine horrore nō posset aspicere, aut in conuiuiis aliquid impudicum permittere. Ælianus apud Volater.

Corœbus, patria Eliensis, primus cursu uicit in prima Olympiade.

Democratem athletam, facto in palæstra circulo, dimouere nemo poterat.

Ferunt Demarchum Parrhasium Olympionicam gustatis pueri (qui immolabatur) extis in lupum fuisse commutatum, decimo demum pòst anno pristinæ formæ restitutum.

Diagoras Rhobius, uictor in Olympia, quum eodem die tres filios uictores coronari uidisset, expirauit gaudio. Gellius.

Epitherses, Metrodori filius, uicit in quattuor certaminibus.

Icto Tarentino palæstritæ tanta fuit gloriæ libido, ut toto uitæ tempore castus uixerit, ne uenereo concubitu corpus eneruaret, fieretque propterea inutilior ad certamen.

Ergoteli athletæ Cretensi Pindarus hymnum consecrauit ob eximias uires: cursu uicit in Olympia.

Hypenus athleta primus diaulo uicit.

Marullus fuit athleta, qui, relicta postmodum palæstra, ludum Romæ aperuit, fuitque Latini sermonis exactor diligentissimus. Volat.

De Milone Crotoniata, prodigiosisque eius uiribus, & stolida temeritate iam diximus.

Nicedorus Mantineus Pyctes ab adolescentia totum se palæstræ deuouit, ubi maximam promeruit laudem. factus senior, cœpit philosophari, legibusque & institutis cõsulere.

Polydamas Pãcratiastes leonem occidit inermis, taurum apprehenso pede retinuit, insiluit in equos aurigis deiectis, agitatos miro impetu detinuit currus, saxo ad extremum in cauerna oppressus est, dum eius ruinæ sese satisfacere posse confideret.

Theagenes patria Thasius CXL. coronas è certaminibus retulit uictor.

Androgeus Minois regis Cretæ filius, quum omnes palæstra superaret, ab Atheniensibus & Megarensibus, hanc ei gloriam inuidentibus, interfectus est. cuius mortem Minos pater ultus est bello. Tort.

Antæus gigas Libycus, & egregius luctator, ausus est cum Hercule in certamen descendere: cui quum Terra mater uires tactu augeret, constrictis in aere membris & fau-

cibus ab ipso Hercule iugulatus est. hanc eorum luctam describit Politianus hoc modo:

Inculauere animis dura certare palæstra,
  Neptuni quondam filius, atque Iouis.
Non certamen erant operoso ex ære lebetes;
  Sed qui uel uitam, uel ferat interitum.
Occidit Antæus. Ioue natum uiuere fas est,
  Estque magistra Pales Græcia, non Libya.

Pythodemus luctator fuit egregius, cuius statuam fecit Dynomedes. Plinius.

Daretem Virgilius finxit fuisse nescio quem iactanticulum, suisq; uiribus immodicè fidentem: qui in ludis illis (quos ad Anchisæ tumulum celebrabat Æneas) quum sibi nimium blandiretur, ut unumquenque magnifico sermone lacesseret, ad extremum coegerit Entellum, quamuis capularem, & propè uiribus effœtum, cæstus arripere. a quo magna nominis infamia superatus, propè semianimis in castra suorum relatus sit. unde natum adagium, Hieronymo positum, Dares Entellum prouocat.

Corycus luctator, quum neminem reperiret priorem, aut parem, cuiusq; uiribus succumberet, etiam adagio sequenti fecit locum, Luctari cum Coryco. de his, qui aliquid supra uires moliuntur.

Patrobius, libertus Neronis, tanto palæstræ studio tenebatur, ut arenam a Nilo usque iuberet sibi afferri in theatrum, qua spargeretur. Plin. cap.12. lib.35.

De Ægle, Hyla, Phegeo, & Lyco Ausonius ad hunc modum scribit: Doctus Hylas cæstu, Phegeus castus arte palæstræ, Clarus Olympiacis est Lycus in stadiis, &c.

Ægles Olympionica dum in sacro certamine sortitio inter ipsos & aduersarios non bona fide fieret, repentè (quum prius esset mutus) in eum, qui id faciebat, sese uidere quid faceret, magnum inclamauit. orisq; uinculo solutus, rectè postea semper locutus est. Gell.

Fuit Glaucus Carystius Pyctes coronatus XXV. Olympiade, quem Pythia ter uicisse ferunt, Isthmia decies. is in agro colendo uomerem (qui ab aratro casu exciderat) manu loco mallei in suum locum restituit. ductus postea a patre

in olympiam, quum ab aduersariis conficeretur plagis, & iam succumbens deficeret, clamauit prosiliens pater, Percute qua aratrum. Quo ille stimulo concitatus, irruensque uiolentius, uelut impetu capto, aduersarium uicit, statuamq; meruit. Cęlius cap. 28. lib. 6.

Fuit Eurymadas Pyctes Cyrenæus patria, qui aduersariis plagarum ui & frequentia dentes sæpenumero excutiebat.

Ferunt Heraclidem fuisse pugilem, infiniti propè cibipotusque capacem. non reperiebatur illi par in potando. alios ad ientaculum inuitabat, alios ad prandium, ad cœnam alios, postremos ad comessationem. recedentibus primis iungebantur secundi, omnibusq; sufficiebat solus. Cęlius lib. 16. cap. 16.

Lachus Epidamnius fuit Pyctes, quem Cleomedes Astipalensis ictu pugni interfecit, ac demum interfecti lateribus apertis intestina exeruit.

Ischomachus Crotoniates uictor fuit in stadio, quo tempore M. Valerius, & P. Postumius Tubertus cósules Romæ creati sunt.

Topsius luctator fuit egregius, Dionis Alexaudrini frater.

Buthus athleta uicit in Pithiis ludis. idem bouem integrũ uno die deuorauit. quod de Milone Crotoniata dicitur.

Starchaterum Saxo Grammaticus prodit athletam fuisse, qui nulli mortalium suo tempore uiribus & uirtute cesserit. de cuius præclaris facinoribus multa commemorat.

Hama apud Saxones gymnicis palmis clarissimus habitus est, adeò ut magno militaris pompæ tripudio ductus sit ad conflictum, & Starcathero inter Danos fortissimo, sed capulari oppositus. quum ergo in conflictum ambo descendissent, astarentque hinc & inde numerosi spectatores, ut suæ partis uictori gratularentur; Starcatherus primo quidem insultu propter inualidas uires pænè resupinatus est; uerùm ubi pudore resumpsit uires, & se sibi restituit, medium Hamæ corpus dissecuit. Saxo lib. 6.

Phailus fuit Athleta fortissimus, in cuius honorem Alexander Macedo multas exuuias dono Crotoniatis misit.

Cylon fuit Olympionices Atheniensis affectatæ tyrannidis compertus.

Callias Athenienſis tyranni Piſiſtrati inimicus, in equorum curſu palmam obtinuit, in quadrigario fuit ſecundus, in Pythiis primas meruit.

Pyrechmen luctator fuit Ætolus, qui Degmenum Epeum ſingulari certamine uicit. Herod. lib.6.

Auenicon fuit pancratiaſtes ex Antedone urbe.

Phrynon dux fuit Athenienſium, pancratiaſtes clariſſimus, quem Pyttachus Mitylenæus ſingulari contendens certamine, reſte ſub clypeo latente, inuoluit, atque hoc modo ſuperauit.

Glycon nomen eſt luctatoris fortiſſimi apud Hor. in epiſtolis ſcribentem, Et qua deſperes inuicti membra Glyconis, Nodoſa corpus noli prohibere chiragra.

In honorem defuncti Archemori (qui filius fuit Lycurgi regis Thracum) annui Agones inſtituti ſunt. Statius lib.6. Theb. quoſdam enumerat ex his, qui ibidem certauerunt, quorum hæc ſunt nomina, Hippomedon iactu diſci præſtās Phlegias, Alcidamas Lacon, Capaneus Ætolus, Agylleus, Tydeus, & alii nonnulli.

GLADIATORES.

GLadiatorum genera ſunt Retiarii, Secutores, Mirmillones, Hoplomachi, Thraces. horum magiſtri dicuntur Laniſtæ. hi gladiaturam domi exercebant, inſtituebantque tyrones, quos uendebant munerariis. erant Munerarii ſpectaculorum exhibitores, qui ludos gladiatorios populo exhibebant, a Græcis dicuntur Agonothetæ. Martialis, Suſpectam uelut emptor, aut Laniſta. Retiarii pugnabant in Mirmillonem, uocabulo a reta deducto, quod ſub ſcuto ferebant, ut inuoluerent inimicum. Mirmillones nomen habuerunt a Mirmillonio genere armaturæ Gallicæ, quo utebantur. Retiarii tunica utebantur & fuſcina. Iuuenalis, Vicit & hoc monſtrum tunicati fuſcina Gracchi. Suet. Retiarii, inquit, tunicati quinque numero gregatim dimicantes ſine certamine ullo, totidem ſecutoribus ſuccubuerant: quum occidi iuberentur, unus reſumpta fuſcina, omnes interemit. Secutor galeam ferebat, & clypeum falcéque ſupinam, Retiarius galerum tantùm. de hoc Iuuenalis Saty.8. Nec galea frontem abſcōdit, mouet ecce tridētē, &c.

Inter gladiatores præcipui habentur Bithus & Bacchius, qui pares fuerunt arte, & pares audacia. hinc natum adagiū, Bithus contra Bacchium, quum duo æqualiter improbi contendunt inter sese. Horatius, ut non compositi melius cum Bitho Bacchius: nam quum mutos interfecissent, tandem congressi mutuis uulneribus se confoderunt.

Ersenius & Pacidianus gladiatores itidem fuerūt nobilissimi. a quibus natum adagium præcedenti simile, Ersenius cum Pacidiano: Cic. de perfecto Oratore, A me autē (quò maximis minima conferam) gladiatorum par nobilissimum inducitur. Æschines tanquam Ersenius, non spurcus homo, sed doctus & acer. cum Pacidiano hic componitur, optimus longè post homines natos.

Spartacus gladiator fuit, Thrax genere, magnis uiribus præstans. qui unà cum Chryso & Oenomao, effracto Lentuli ludo gladiatorio, Capua erupit cum LXX. gladiatoribus. qui omnes collecto exulum & fugitiuorum non paruo exercitu bellum ingens concitarunt, adeò ut mitti Crassum oportuerit, qui perditos eorum conatus reprimeret. Horat. Æmula nec uirtus Capuæ, nec Spartacus acer.

Turbo, faciens genitiuum Turbonis, nomen est gladiatoris apud Horat. lib. 2. Serm. Corpore maiorum rides Turbonis in armis.

Martianus nomen est Gladiatoris apud Plutarchum in Galba.

Idem ait Spiculum fuisse gladiatorem, quem Romani Neronis statuis subiectum in foro perdiderint.

Horat. facit Veianium gladiatorem in principio epistolarum, ubi ait: Veianius armis Herculis ad postem fixis latet abditus agro, Ne populum extrema toties exoret arena.

Gracchus nomen est Retiarij apud Iuuen. Saty. 8. scribentem: Nec clypeo Gracchum pugnantem aut falce supina: Damnat enim tales habitus, & damnat, & odit.

HISTRIONES, ET ACTORES.

Histriones uocantur ludiones & gesticulatores, qui oculos spectatorum suis oblectant ludis. theatricorum enim artificum alii uocantur Gymnici, alij Scenici. de

Gymnicis nonnihil dictum est in Athletis. Scenici uocantur, qui scenicos agonas exercent, aliter Dionysiaci, uelut patri Libero dicati. In his sunt Comœdi, & Tragœdi, id est, fabularum actores, item Mimi, Pantomimi, Archimimi, Ethologi, Ethopœi. qui omnes significant alienæ personæ simulatores, & hypocritas; Latinè uocantur Histriones, uel ab Histria, ex qua primùm uenerunt, uel quòd Hister uocabulo Tusco significet ludionem. Mimi dicuntur imitatores, qui dicta, facta, moresque hominum & naturas imitantur. quamuis etiam Mimi dicantur poemata sine reuerentia lasciuiam imitantia, ut apud Ouidium, Scribere si fas est imitantes turpia Mimos. Pantomimi omnium personarum imitatores & effictores. Suetonius in Calig. Nestorem Pantomimum etiam inter spectacula osculabatur. Bibaculus scriptor egregius ob eximiam imitationem Pantomimus uocabatur. Si Venus leporem in horoscopo respexerit, faciet Pantomimos, & Mimologos, inquit Iulius Maternus. Archimimi sunt histrionum principes. Ethologi sunt effictores morum & affectum cuiuscumque personæ. Cic. lib 2. de Oratore, Mimorum est enim Ethologorum, si nimia est imitatio, sicut obscenitas. quibus uerbis Cicero nimiam & uelut Mimicam in oratore culpat imitationem. Sunt & Ethopœi histriones, qui mores imitantur eius personæ, quam sustinent. unde Ethopœia morum alienorum imitatio, quæ aliter uocatur Mimesis. inter Scenicos quoque ponuntur Thymelici, Saltatores, Chironomi. Thymelici sunt Citharœdi, Citharistæ, Lyristæ, Tibicines. Thymelici actiones suas in Orchestra peragebant: Comici, & Tragici in scena. Thymelici autem dicuntur uel à Thymele muliere, quæ prima saltationem docuit, uel quòd apud Græcos histrionicam significet. Martialis lib.1. Chironomi sunt gesticulatores, & Chironomia, saltatio gesticulatrix. Iuuenalis Saty.6. Chironomon Lædam molli saltante Batyllo. ubi Læda nomen est saltationis, Batyllus histrionis. Idem Saty.5. Saltantem spectas & Chironomonta uolanti Cultello. Saltationis species antiquitus fuerunt Pyrrhica, quæ & Enopolia a quibusdam dicitur, id est a pacata. hinc Pyrrhicarii, Pyrrhicistæ dicun-

tur saltatores armati. Tranq. in Cæsare Dictatore, Furius Leptinus stirpe prætoria, & A. Calpenus senator quondam actorq; causarũ Pyrrhicam saltauerunt. Nomen autẽ sumpsit a Pyrrho inuentore. Cordax saltatio est obscena & comica. Tertium genus saltationis Sicinnis appellatur, quæ satyrica esse dicitur. Plin. lib. 1. Saltationem armatam Curetes docuere, Pyrrhicem Pyrrhus. ubi armatam a Pyrrhica distinguit, quas tamen easdem esse sentit doctissimus Budæus, a quo bonam horum fragmentorum partem emendicaui. Est & alia saltatio, quæ Eumelia dicitur, id est pacata. Produnt historiæ Romanorum histriones pulsos Italia a Nerone, quum propter eos uariæ factiones ortæ essent, & adeò uehementes, ut ad compescendam fautorum contentionem milites theatro assidere iuberentur. Vnde & Tranquillus, Pantomimorum, inquit, factiones simul cum ipsis relegatæ. restituti sunt demum per Neruam, sed iterum postea sublati a Traiano.

Paris histrio, libertus fuit Domitiæ, Neronis amitæ, qui solitus erat luxus Neronis intendere tempore cœnæ, eiusq; animum demulcere, auctore Cor. Tacito. de hoc intelligit Iuuenal. Esurit, intactam Paridi nisi uendit Agauen, &c. Tranquillus ait eum a Nerone occisum, quasi grauem aduersarium. Idem scribit Domitianum repudiasse uxorem, Paridis histrionis amore perditam.

Genesius Arelatensis patria, mimus fuit apud Domitianum, qui Christianos turpissimis gestibus irridebat. tandem & ipse sub imperatore passus est.

Roscius Gallus comœdus fuit ut omnium peritissimus, ita & notissimus, qui gestus & pronunciationis exercitatione eò uenit præstantiæ, ut si quempiam in arte sua perfectum uelimus dicere, eum uocemus uelut Roscium in scena. Persona primus usus est in scena, quòd obliquis esset oculis, turpiq; aspectu. scripsit librum, quo histrioniam comparauit eloquentiæ. Cicero grauissima oratione populum obiurgauit, quòd agente Roscio tumultum mouisset. Idem lib. 2. de Oratore, Quàm soleo, inquit, sæpe mirari eorum impudentiam, qui agunt in scena gestum spectante Roscio. quis enim se commouere potest, cuius uitia ille

non aduertat? Porrò autem fuit Roscius L. Syllæ adeò carus, ut anulo aureo ab eodem dictatore donatus sit. tanta præterea tum gratia, tùm gloria, ut mercedem diurnam de publico mille denarios sine gregalibus acceperit. Macrobius lib. 5. cap. 7. Horat. de eo scribit: clament periisse pudorem Cuncti pænè patres, ea quum reprendere coner; Quæ grauis Æsopus, quæ doctus Roscius egit.

Æsopus fuit tragœdus amicus Cic. qui ex histrionia tantas opes sibi comparauit, ut patinam haberet DC. sestertiis taxatam, filiumq; reliquerit adeò diuitem & prodigum, ut uniones aceto liquefactos cœnis apponeret. Plin. ait patrem posuisse in patina aues cantu aliquo aut humano sermone uocales millibus sex singulas coemptas, nulla alia inductum suauitate, nisi ut in his imitationem hominis manderet, dignus prorsus filio, a quo deuoratas diximus margaritas.

Dion Cassius prodit, Neruam Cocceium gladiatoribus theatricis, mimisq; & saltatoribus maximè oblectatum, è quibus unum præ ceteris (cui nomen erat Pylades) dilexerit. fuit hic Pylades histrionica clarus. Hylam discipulum usq; ad æqualitatis contentionem eruditione prouexit. de utroque abundè meminit Macrobius lib. 2. Saturn. Augustus Cæsar, auctore Tranquillo, Hydam Pantomimum in atrio domus suæ nemine excluso flagellis uerberauit, prætore licentiam histrionis culpante. Pyladem quoque urbe atque Italia summouit, quòd spectatorem (a quo exibilabatur) demonstrasset digito, conspicuumque fecisset.

Stephanio etiam nomen est histrionis, quem Suetonius Logatarium uocat, quòd primus togatus saltauerit fabulas, dicente Plinio: Minus miror Stephanionem, qui primus togatus saltare instituit. Hunc Augustus per bina theatra uirgis cæsum relegauit, quòd circuntonsam in puerilem habitum matronam ei ministrasse comperisset.

Rubrius apud Plinium histrio dicitur, cui L. Plancus cognomen imposuit.

Astydamas fuit histrio Morsimi filius, cui statua in theatro ponenda decreta erat, quòd in agendo Parthenæum se se gnauiter ac scitè gessisset. itaq; titulum conscripsit, quo

ſuas ipſe laudes complectebatur. unde natum adagium, Laudas teipſum Aſtidamæ in modum.

Nicoſtratus fuit comœdiarum actor talis apud Græcos, qualis apud Rom. fuiſſe traditur Roſcius. propter cuius artis peritiam reliquit locum ſequenti prouerbio, Ego faciã omnia more Nicoſtrati.

Cytheris fuit Mima, cum qua M. Antonius poſt Pharſalicam pugnam uectus eſt curru, quem generoſi ſpiritus leones trahebant. Plin. lib. 8.

Idem ſcribit M. Ofilium fuiſſe hiſtrionem & comœdum, qui quum populo admodum placuiſſet natali die ſuo, conuiuiumq; haberet, edita cæna calidam potionem in pultario popoſcerit, ſimulq; perſonam eius diei acceptam intuens, corona è capite ſuo in eam tranſtulerit, taliq; habitu rigens nullo ſentiente expirauerit.

Saculio nomen eſt hiſtrionis apud Plutarchum, quem Brutus in bello contra Antonium captiuum cepit.

Fuit & Satyrus apud Græcos hiſtrio, qui Demoſthenis lingua præpediti, ac propterea ingrati populo, ſic formauit uocem, ut non prior Demoſthenes, ſed alter uideretur. Plutar.

Thymele mulier prima ſaltationem docuit. hinc Thymelici dicuntur ſaltatores mimi. Martialis, Qua Thymelen ſpectas, deriſoremq; Latinum. Iuuenalis, Attendit Thymele, Thymele tunc ruſtica dicit.

Polus hiſtrio fuit fama celebri in terra Græcia, qui geſtus & uocis claritudine & uenuſtate ceteris anteſtabat. egit tragœdias poetarum; Athenis etiam Electram Sophoclis poetæ urnam cum Oreſtis oſſibus geſtantem. quem actum ſcitè adeò & doctè obſoluit, ut imagines rerum uerbis exprimẽs, ſpectatores ad fletum & lacrymas cõcitauerit.

Fuit Callipides geſticularius & tragędiarum hiſtrio inter Græcos clarus: qua in re plurimum ſe mirabatur. itaque ubi Ageſilao regi occurriſſet, arrogantius eum ſalutauit, ſub inde illi ſe oſtentans, arbitratus fore, ut comiter a rege exciperetur. uerùm quum ſeriis rex intenderet, nec animaduerteret ad Callipedem, Non admodum, inquit, noſſe me uideris o rex. Tum ſubridens Ageſilaus, An non es, inquit,

Callipedes ille dicelictas? id est, mimus Spartanorum uocabulo. quibus uerbis ludioni tumorem retudit. Fuit autem Callipedes adeò gestuosus, ut Simia gesticulosiorem Græci eum dixerint. quam ob rem pronunciatio illa tam elegans & arguta reddebat hominem tardiorem.

Fuit Theocrines primùm tragœdiarum actor, deinde calumniator & sycophanta. unde & Demosthenes in oratione pro Ctesiphonte Æschinem tragicum Theocrinem uocat. Erasmus in Chil.

Cydiscus nomen est tragœdi apud Plin. lib.35. cap.10.

Fauo fuit Archimimus, qui in funere Vespasiani Imperatoris personam eius tulit, uiriq; (ut moris erat) facta & dicta imitatus est. interrogatis itaq; ab eo procuratoribus ex equiarum, quanti constaret funus? ut audiuit, sestertiûm centies, exclamauit, centum sibi sestertia darent, ac se uel in tiberim proiicerent. quibus uerbis taxabat Imperatoris auaritiam, qui indignaretur tantam impensam in funere suo factam fuisse.

Spinther fuit histrio, a cuius nomine uocatus est Lentulus Spinther, quòd eius similitudinem referret maximè.

Castor & Docilis histrionum sunt nomina apud Horat. in epist. scribentem: Ambigitur quid enim Castor sciat an Docilis plus.

LVDI, ET SPECTACVLA DIVERSA.

ACtia ludi fuerunt quinquennales, instituti apud Actium Epiri promontorium ab Augusto, post Antonium & Cleopatram superatos, in honorem Apollinis Actiaci.

Bubetiæ ludi fuerunt a bobus appellati, quoniam a ueteribus gratia boum instituti sunt: uocantur etiam Boalia.

Pythia uocabantur ludi Apollinares, instituti in honoré Apollinis post interfectum Pythona serpentem. Horat. Qui Pythia cantat Tibicen, didicit prius, extimuitq; magistrum. Sabellicus.

Cor. Tacitus scribit Neronem instituisse ludos Iuuenalium uocabulo, in quibus nónobilitas ulla, non ætas, aut acti honores erant impedimento, quò minus Græci Latiniq; hi-

ſtriones artem exercerent uſq; ad geſtus modoſq; parum ui riles. quin & fœminæ illuſtres deformia meditabantur. fieri quoq; iuſſit conuenticula, & cauponas, ubi poſita erant irritamenta luxus, unde corruptis moribus acceſſit libidinum colluuies poſt natos homines longè maxima.

Olympia ludos in honorẽ Iouis conſtituit Hercules apud Elidem & Piſam, Græciæ oppida, ubi Gymnicum certamẽ fiebat quinto quoque anno. in his, qui dimicabat, uocabatur Olympionices. hic Hercules ſtadium fecit tâto ceteris maius, quantò menſura pedis eius ceteris præpollebat.

Nemæa fiebant in honorem Archemori Lycurgi regis Thracum filii, quem ab Hypſiphile nutrice in herba relictum ſerpens interfecerat.

Æacea fiebant de Æaco apud Æginam.

Marathonea ob taurum a Theſeo interfectum, ubi Thiala argentea dabatur præmium. Thebis etiam fiebant Heraclea. Oenomaus primus apud Elidẽ ludorum ſpectaculum, equorumq; curſum edidit. apud Romanos Romulus in Sabinarum raptu. unde Ouid. Primus ſollicitos feciſti Romule ludos. Ad certamina Gymnica nô admittebantur fœminæ. Vnde Statius, Excluſæq; expectât præmia matres. In ludis illis certabatur quinq; generibus diſco, haſta, ſaltu, iaculatione, luctatione. Qui in omnibus uincebat, uocabatur Pẽtathlus.

Dionyſia fiebant in honorem Bacchi, ubi maxima bibendi licentia permittebatur. his intererant populus, & athletæ paſſim coronati: omnium certaminum præcipua quattuor fuerunt genera, Olympia, Pythia, Nemæa, Iſthmia: quorum præmia erant Oleaſter, laurus, apium, pinus. fiebantq; in honorem Pelopis, Apollinis, Archemori, & Palemonis. aliqui ad Iouem & Neptunum Olympia & Iſthmia referunt. Vnde Statius lib. 1. Thebarum, Non aliter quàm Piſæo ſua luſtra tonanti Quum redeunt.

Ludi Circenſes, qui fiebant in circo, ubi loca erant, & ſubſellia equitibus patribuſq; deſignata. primus circũ deſignauit Tarquinius Priſcus. ſpectaculum faciebant equi, pugileſq;, ex Etruria maximè acciti. de his Tranquillus in Cæſare, Circenſibus, inquit, ſpacio circi ab utraque parte producto in gyrum. Eurippo addito, quadrigas, bigas, & equos

desultorios agitauerunt nobilissimi iuuenes. Troiam lusit turma duplex maiorum & minorum puerorum. Troia autem erat equestre simulacrum, seu umbratica equitum pugna, in qua equi in orbe se inuicem petebant. huius ludi originem Virgilius lib. 5. describit.

Venationes erant spectacula, in quibus positæ in theatro feræ, ut tygres, elephanti, & leones, gladiatoribus congrediebantur usq; ad mortem & casum alterutrius partis. Suetonius, Venationes editæ per dies quinque, ac nouissimè pugna diuisa in duas acies, quingenis peditibus, elephantis uicenis, tricenis equitibus hinc & inde commissis. in uenationibus, & gladiatoriis soli conducti, aut damnati & ambitiosi ad ostentationem suarum uirium adhibebantur, quoniam maximum uitæ discrimen imminebat.

Ludi Sæculares, in honorem Apollinis, & Dianæ instituti, fiebant centesimo quoq; anno, præcone per compita clamante, Venite ad ludos, quos nemo mortalium uidit, neq; uisurus est. Hos instituisse fertur Val. Publicola propter exactos reges. celebrauit Philippus imp. anno post urbem conditam millesimo. in quibus fuerunt Elephanti xxx. Alces x. Tygres x. Leones mansueti xl. Leopardi mansueti xxx. Hyenæ x. Gladiatorum fiscalium paria mille; Hippotamus quoque, Rhinoceros, Archoleontes, Camelopardi, Onagri, & Equi feri.

Taurij ludi fiebant in honorem deorum inferorum.

Plebeii instituti sunt exactis regibus pro libertate plebis, quos postea L. Sylla instituit.

Gladiatorii instituti sunt ad exercēdam armis iuuētutem, ut iuuenes ipsi (si quando res postularet) assuescerent non expauescere congressum hostilem.

Ludi Scenici dicuntur a scena, in qua celebrabantur a theatricis actoribus. instituti sunt ob pestilentiam, accitis ex Etruria ludionibus, ad tibicinis modos saltantibus. Ludi scenici fiebāt in theatris, uenationes & gladiatorii in Amphitheatris. ludicros & scenicos actores Censoria damnauit nota, ut improbos mente & nihili homines.

Spectacula uarii generis edita sunt à diuersis principibus. Cæsar exhibuit munus Gladiatorium; ludos etiam regiona-

tim urbe tota & per omnium linguarum histriones; item Circenses athletas; Naumachiam in foro depugnauit. Furius Leptinus stirpe prætoria, & Q. Calpenus senator quondam, actorq; causarum Pyrrhicam saltauerunt. Venationes edidit per dies quinque, sublatis metis, quò latius dimicaretur. Athletæ cucurrerunt per triduum. Defossus est in mőte Cęlio lacus ad nauale prœlium, in quo biremes, ac triremes Tyriæ & Ægyptiæ classis magnò pugnantium numero conflixerunt. ad quæ spectacula tantum confluxit hominum, ut præ turba elisi, & exanimati sint plurimi, & in his duo senatores.

De spectaculis Augusti sic scribit Tranquillus: Spectaculorum assiduitate & magnificentia omnes antecessit. fecit nonnunquam uicatim; athletas quoq;, extructis in campo sedilibus ligneis, nauale prœlium circa Tiberim; ad scenicas quoq; & gladiatorias operas equitibus Romanis quandoq; usus est; milites secreuit a populo; multis è plebe ordinem assignauit, prætextatis cuneum suum, & proximum pædagogis; fœminis gladiatores spectare solùm ex superiore loco concessit; uirginibus Vestalibus locum in theatro separatum contra prætoris tribunal dedit; uoluit primum subselliorum ordinem uacuum senatoribus relinqui; athletarum spectaculo muliebrem semouit sexum; athletis priuilegia confirmauit; histrionum licentiam compescuit; in Circo aurigas, cursoresq;, & confectores ferarum produxit; Troiæ ludum edidit frequentissimè puerorum delectu; exhibuit Rhinocerotem apud septa, Tygrim in scena, Anguem quinquaginta cubitorum pro comitio; nulli Græco certamini interfuit, quo non pro merito certantium quemq; honorauerit; spectauit studiosissimè pugiles, maximè Latinos, nec legitimos atq; ordinarios solùm, sed & cateruarinos oppidanos, inter angustias uicorum pugnantes temere, ac sine arte.

Caligula imper. munera edidit gladiatoria, quibus inseruit cateruas Afrorum, Campanorumq; pugilum ex utraque legione electissimorum; nec spectaculis semper ipse præsedit, sed interdũ magistratibus, aut amicis præsidendi munus iniunxit. Scenicos ludos uarii generis fecit, quosdam no-

cturnos, accensis tota urbe luminibus. Panaria cum obsonio uiritim dedit. edidit & Circenses plurimos a mane usq; ad uesperam interiecta modò Africanarum uenatione, modò Troiæ decursione. Minio & Chrysocolla constrauit circum. Hasticos ludos egit Syracusis, in Gallia Lugduni Miscellos, idest multiiugis ludicris uariisq; ludionibus refertos. item certamen Græcæ Latinæq; facundiæ, in quo uictoribus uicti præmia contulerunt; & eorundem laudes cóponere coacti sunt. Qui autem maximè displicuissent, scripta sua spongia lingua'ue delere iubebantur, nisi ferulis obiurgari, aut in propinquo flumine mergi maluissent. Idem Imp. Mirmillonem rudibus secum dimicantem & sponte prostratum confodit ferrea sica, & more uictorum cum palma discurrit.

Cæsar Claudius fecit Sæculares ludos, quasi anticipatos ab Augusto, nec legitimo tempori reseruatos, Circo maximo marmoreis carceribus auratisq; metis exculto. propria senatoribus constituit loca promiscuè spectare solitis, & super quadrigarum certamina, Troiæ lusum exhibuit. exhibuit & Thessalos equites, qui tauros per spatia Circi agebant, insiliebantq; defessos, & ad terram cornibus detrahebant. item Pantheras, quas conficiebat equitum prætorianorum turma ducibus tribunis.

Nero edidit Iuuenales, Circenses, & Scenicos ludos, item Gladiatorium munus. Iuuenalibus senes quoque cósulares, anusq; matronas recepit ad lusum. Circensibus loca equiti secreta ceteris tribuit. exhibuit & Camelorum quadrigas. Ludos pro æternitate imperii susceptos appellari maximos uoluit, in quibus plerique ex utroque ordine & sexu partes ludicras sustinuerunt. Nouissimus eques Rom. per Catadromũ decurrit insidens elephanto. Fabulam Afranii togatam. Incendium nomine (quo Troiæ ruina continebatur) induxit, concessitq; scenicis, ut ardentis domus supellectilem diriperent, ac sibi haberent. Sparsit & missilia omnium rerum, id est, uarii funeris munera, quæ erant occupantium singula quotidie millia auium cuiusque generis. exhibuit etiam ad ferrum quadringentos senatores sexcentosq; equites Rom. ad conficiendas feras in arena; item naumachiam

aqua ex mari proximo inducta, in qua innabant belluæ; itẽ Pyrrhicas saltationes per ephebos, quibus peracta opera, diplomata & priuilegia ciuitatis Romanæ singulis obtulit. fecit etiam, ut Taurus Pasiphaen in ligneo iuuencæ simulacro abditam iniret, quod multi spectantium crediderunt. instituit & quinquennale certamen more Græco triplex, Musicum, Gymnicum, Equestre.

Domitianus spectacula edidit magnifica & sumptuosa in amphiteatro, & circo, ubi præter bigarum & quadrigarũ cursus duplex etiam commisit prœlium equestre, ac pedestre; & in amphitheatro nauale quoq; uenationes, & gladiatores exhibuit, noctibus etiam ad lychnos; pugnas præterea non uirorum modò, sed & fœminarum; toto gladiatorii spectaculi tempore habuit ante pedes suos puerulum coccinatum, portentoso paruoq; capite, cum quo plurimum fabulabatur. edidit nauales pugnas effosso circa Tiberim lacu, quas inter maximos imbres spectauit; fecit & ludos Sæculares; instituit quinquennale certamen Capitolino Ioui triplex, Musicum, Equestre, & Gymnicum; fecit certamen Græci, Latiniq; sermonis; celebrauit & in Albano monte quotannis quinquatria Mineruæ.

Hadrianus imp. fabularum recitationem omnis generis in theatro ad scenam & Orchestram dedit; histriones aulicos publicauit; in Circo multas feras & sæpe centum leones interfecit.

Antonius Pius munera edidit, in quibus Elephanti, Crocutæ, Rhinocerotes, Crocodili, Hippotami, & omnia ex omni terrarum orbe animalia, etiam Tygres fuere. in munere publico tam magnanimus fuit, ut centum leones una missione simul exhiberet sagittis interfectos.

Gordianus imp. XII populo R. spectacula per singulos XII. dies dedit, ita ut gladiatorum nonnunquam quingenta paria, & nunquam minus centum quinquaginta feras Libycas uno die, quandoque mille ediderit. erat ei sylua, in qua habuit ceruos ducentos, Britannos equos feros XXX. oues feras albas mille, decem aureas capreas, quas inaurari fecerat; struthiones Mauros miniatos CCC. onagros XXX. apros CL. ibices CC. damas CC. quæ omnia populo

diripienda concessit, die muneris, quod sextum edebat,

Philippus Arabs imp. sæculares ludos & munera edidit Circensia. in quibus dati sunt Elephanti XXXII. Tygres XX. Leones mansueti LX. Hyenæ C. Gladiatorum fiscalium paria mille, Rhinoceros unus, Archoleontes X. Camelopardali X. Equi feri XL. Leopardi mansueti XXX.

Heliogabalus quaternos canes ad currum iunxit, eoque modo uectatus est. idem iunctis quaternis ceruis in publicum processit. sed & leones coniunxit, se Cybelem appellans. iunxit & Tygres, se Liberum patrem uocans. iunxit etiam quaternas mulieres, nudusq; a nudis uectus est.

Firmus imp. uectus est ingentibus Struthionibus, adeò ut magis uolare, quàm gestari uideretur.

Sũt & singularium ludorum nomina, ut Astragalus, Sphæristerium, Latrunculi, Alea, Par impar, & alii id genus.

Astragalus latinè Talus ludus, ex ossiculorum pedis coniunctura, quibus Apollonius in Argonauticis puerum Cupidinem ludentem ponit. Volaterranus ait Germanos & Trãspadanos hunc adhuc ludum obseruare. Homerus scripsit Elpenora lapsus scalarum exanimatum esse, quum fregisset Astragalon, id est, iuguli coniuncturam.

Ludus pilæ repertus est àb Anagalli puella Cercyræa, uel à Pytho quodam secundum Plinium, aut Lydis secundum Herodotum. uocatur aliter Sphæristerium. Tranquillus in Flauio Vespasiano, Valetudine prospera usus est, quamuis ad tuendam eam nihil amplius, quàm fauces ceteraq; membra sibimet ad numerum in Sphæristerio defricaret. Pilà primùm lusit Phacia iuuentus. de hoc ludo Homerus in Odyssea locutus est, cuius uersus latinos fecit Volaterranus: Ille pilam dextra missurus ad astra reflectit Terga retro, rursusque ad magnum protinus ictum Consurgens terram procumbit pronus ad imam.

Est & Ludus Latronum, seu Latrunculorum, de quo Martialis, Insidiosorum si ludis bella latronum, Gemmeus iste tibi miles, & hostis erit. Seneca, Latrunculus ludimus. Volaterranus ait, Magiolinum Florentinum fuisse in eo ludo adeò exercitatum, ut memoriter per alium luderet, minimè respiciens, aduersario tamen diligenter aduertente.

Aleam Palamedes reperit in castris Græcorum contra Troianos, dum esset in ocio. Lusoria tabula uocatur Phimum, seu Aleatorium. Aleæ tessera duodecim habet puncta. Martialis, Hic tibi bisseno numeratur tessera puncto, Calculus hic gemino discolor hoste perit. Aleatorium etiã quãdoq; pro aleæ ludo sumitur. Sidonius, Atq; illic Aleatorium lassis consumpto Sphæristerio satiat. Qui alea ludunt, uocantur Aleatores, & Aleones. Catullus, Nisi impudicus & uorax & aleo. Suetonius scribit, Domitianum imperatorem (quoties ocium esset) alea se oblectasse. Alea Romanis legibus erat uetita. Horatius, Seu mauis uetita legibus alea. Hinc Cic. Lenticulum collusorem Antonij de alea cõdemnatum fuisse scribit. Quum autem Alea dicatur omnis ludus in uarietate fortunæ consistens, factum est, ut pro periculo periculiq; dubitatione accipiatur. Lucanus, Placet alea fati Alterutrum mersura caput. Liuius, In dubiam imperij seruitijq; aleam imus. Cæsar dubitans an traiecturus esset copias ultra Rubiconem aduersus Pompeium, tandem, relicta cunctatione, Eatur, inquit, quò deorum ostenta & inimicorum iniquitas uocat, iacta est alea. Petronius Arbiter tradit Cæsarem dixisse, Iudice fortuna cadat alea. Aleam iacere ille dicitur, qui se periculis fortunæq; committit. Dicimus ludere aleam, & alea. Tranquillus in Augusto, Aliquando ut uincat, ludit assiduè aleam.

Turricula seu Fritillus, id est quod apud Græcos Pyrgus dicitur, erat uasculum in modum turriculæ, quo inclusæ tesseræ iactabantur ad tollendam ludentis fraudem. Martialis, Quærit composita manus improba mittere talos, Si per me misit, nil nisi uota facit. Fritillus autem dicitur tabula lusoria, quo tesseræ coniectæ agitatæque mittuntur in alueolũm. Iuuenalis Saty. 14. Paruoq; eadem mouet arma fritillo. Martialis lib. 13. Hæc mihi charta nuces, hæc est mihi charta fritillus.

Ludere par impar, moris fuit antiquitus, quod illo carmine Horatiano constat: Ludere par impar, equitare in arundine longa.

Ludere nucibus, nostri temporis pueruli ab antiquis didicerunt. nam & maiores hoc usos fuisse ludo, docet illud

Persianum, Et nucibus facimus quæcunque relictis, Quum sapimus patruos. Nuces autem relinquere, est omissis studiis, & nugis puerilibus ad grauiora, magisq; seria conuerti. Hinc etiam ortæ illæ dicendi figuræ, Nunquam a nucibus recedere, Redire ad nuces, Nuces abiicere, Nuces intermittere, Nucibus indulgere, Nuces repetere.

Chartarum, Sortium, ac Diuinationis ludi a perditis hominibus inuenti sunt. qui quamuis nostro quoque sæculo damnentur adeò, ut piaculum uideatur, illis tamen adhuc luditur.

Sortiri digitis ludus fuit Italorum, maximè pastorum, ut repentè porrectis digitis uterque numerum diuinet. Mantuanus Eclog. 1. Sortiri digitis res iniucunda uoluptas, Magna prius tanti dum mens erat inscia morbi. Simile est illud, Micare digitis. Cic. lib de Diuinatione, quid est enim sors? idem propemodum, quod micare, quod talos iacere, quod tesseras. M. Varro, Micandum erit cum Græco, utrum ego illius numerum, an ille meum sequatur. Nemesianus, Digitos iactare micantes. Vnde natum adagium, Dignus quo cum in tenebris mices, id est, cui securè credas, & iniurato fidem habeas. Is enim, quocum in tenebris micamus, potest nos fallere, si uelit.

Porrò autem ueterum monumentis proditur summos uiros, & multa laude præsignes, lusu non abstinuisse. nā Herculem illum portentorum domitorem, Iouis & Alcmenæ filium, ferunt cum puerulis sæpius collusisse, eoq; modo curas animi remisisse. Ab Alcibiade quandoq; deprehensus est Socrates cum Lampocle infantulo colludens. Agesilaus cū filio arundinem interdum equitabat, qui pueri is mos est, alludente Horatio: Ludere par impar, equitare in arundine longa. Tarentinus Archytas cum pueris de famulicio lusus agitabat, hisq; oblectabatur plurimùm, dum agitaret conuiuia. Volaterranus ait Cosmum Medicem iam senem, & patriæ principem, nepotibus paruis collusisse, & ex his cuidam aduenam in medio foro aptasse.

GYMNASIA.

GYmnasium propriè dicebatur locus, in quo nudi palæstritæ oleo peruncti concertabant. nunc pro quocunque exercitii loco solet accipi. unde & Gymnastes præceptor, Gymnasiarcha gymnasii magister.

Craneum gymnasium erat apud Corinthum.

Est & Cillarauium gymnasii nomen apud Plut. in Cleomene.

Lyceum, Academia, Prytaneum, Canopum, Pœcile, Tempe, gymnasia Athenis fuere. nam & Canopum agnoscit Philostratus in Herodis Attici uita. Pœcile uerò porticus uaria a Latinis appellatur, nobilitata etiam præter picturam Marathonicæ pugnæ Zenonis Stoici conuentu, unde a porticu Stoici dicti. Lyceum Aristotelis, Academia Platonis scholæ fuerunt. uersus Ciceronis, Inq; Academia umbrifera, nitidoque Lyceo Fuderunt claras fœcundi pectoris artes. De Prytaneo, Cicero lib. I. de Oratore, Et, ut ei uictus quotidianus in Prytaneo publicè præberetur.

STADIA DIVERSA.

STadium XII. nostros efficit passus. Hoc est pedes DCXXV. Hoc Censorinus Italicum uocat. Olympicum pedibus DC. constat. Pythicum circiter mille. Vitruuius stadiatas domorũ porticus appellat prælõgas, & magnificas

TELORVM BELLICORVM, ET gladiorum nomina.

TElorum uocabula Gellius lib. II. cap. 25. multa ponit ad hunc modum: Hasta, pilum, phalarica, semi phalarica, soliferrea, gesa, lancea, rumigestri, faces, tragulæ, frameæ, mesanculæ, cateiæ, rompheæ, scorpius, scibones, silices, ueruta, enses, sicæ, macheræ, spathæ, lingula, pugiones, clunacula.

Lingulam ueteres dixerunt gladiolum oblongum in speciem linguæ factum. cuius meminit Næuius apud eundem Gellium: Sine mihi gerere morem, uidear lingula. Domitius in Martialem ait, lingulam etiam capi pro instrumẽto, quod ad similitudinem linguæ conflatum usui esse potest ad

dromata tractanda, ut in illo uersiculo Martial. Gracilesq; lingulæ, cæreique, chartæque.

Romphea genus est teli Thraciæ nationis. Val. Flaccus lib.6. Argon, Æquaq; nec ferro breuior, nec Romphea ligno. Mantuanus mediam produxit, dicens: Quam gerit ad uersus feriat Romphea cohortes.

Spara minimi generis sunt iacula, à spargendo dicta. sunt autem rustica tela in modum pedis recurua. Virg. lib.10. Agrestisq; manus armat Sparus. nam utrumque dicimus in masculeo & neutro genere. Sallust. Ceteriq; ut quosque casus armauerat sparis, aut lanceis, alii præacutas sudes portabant. Lucil. Tum spara, tum murices portantur tragulà porro.

Manobarbulus genus est teli, similis plumbeæ pilæ, quò utebantur milites, qui manobarbuli dicebantur.

Materis telum est oblongum, breuius tamen lancea. Sisenna, Gallia materibus, Sueui lanceis configunt.

Runa teli genus latam habentis cuspidem.

Sibina, seu Sibinis, telum est uenabulo simile, Illyriis peculiare. Ennius, Illyriis restant sicis, sibinisque fodentes.

Veruina telum est simile ueru. Sidonius, Cui noster sermo erit pro ueruina.

Machæra Græcè, gladium, seu cultrum Latinè significat: Apuleius, Comminabatur sese concisurum eum machæra frustratim. Plautus, Si tibi est machæra, & nobis est urbina domi. Quod adagium dici solet, quum malum malò opponitur. Vrbina enim etiam genus est teli.

Sarissa dicitur hasta prælonga, Macedonum genti peculiaris. unde & Alexandri stipatores sarissophoros uocat Curtius. Liuius, prælongas hastas Macedones Sarissas uocant. Luc. lib 3. Primi Pelleas arcu fregere Sarissas. Ouid. libro 12. Qui clypeo, gladioque, Macedoniaque Sarissa Conspicuus.

Harpe incuruus est Mercurii gladius, quo usum ferunt Perseum. Lucanus, Et subitus præpes Cyllenida sustulit Harpen: Harpen alterius monstri iam cæde rubentem. Pontanus lib.4. de Stellis, Quæ Martem clypeo, galeaque adamantideque Harpe instruxit.

Acynacis

Acynacis gladius eſt Parthorum genti peculiaris. Horat. lib.1. Car. Vino & lucernis Medus Acynacis immane quantum diſcrepat. Q. Curtius lib.5. Strictoq; acynace interfecturus uidebatur, ni propè Beſſus Bactrianique deprecarentur.

Idem Curtius ait Copidas eſſe gladios leuiter curuatos, Falcibus ſimiles, quibus appetebant belluarum manus.

Framea gladius eſt Marti peculiaris. Iuuenalis, Et Martis frameam, & Cyrrhæi ſpicula uatis. Martianus Capella, Gradiui frameam non auſus poſcere falcem. Cor. Tacitus, ubi de populus Germaniæ loquitur, frameas pro haſtis uidetur accipere, dicens: Rari gladiis, aut maioribus lãceis utuntur. Haſtas, uel ipſorum uocabulo Frameas gerunt àn guſto, & breui ferro, ſed ita acri, & ad uſum habili, ut eodem telo, prout ratio poſcit, uel cominus, uel eminus pugnent. Et eques quidem ſcuto, Frameaque contentus eſt, pedites & miſſilia ſpargunt.

Æganea ſpecies eſt leuioris iaculi, auctore apud Cęlium Euſtathio.

Eſt & Ancyle iaculum quoddam, quo qui utuntur, uocantur Ancyliſtæ, quamuis etiam Ancyle ſignificet anſam iaculi.

Sigymnum iaculi genus eſt. Cęl. ex Lyophrone.

Geus, ſiue Geum, dicitur telum omnino ferreum.

Dolones tela ſunt bellica, a lædendo dicta, auctore Donato. nam dolos Græcè læſio dicitur. Sylius lib.3. Nec te reti dextras in pugnam armata Dolone. Tranquillus in Claudio Cæſare, Reperti & equeſtris ordinis duo in publico cũ Dolone, ac uenatorio cultro præſtolantes.

Spatha genus eſt gladii. Iulius Capitolinus de Maximino imp. Fecit & Spathas argenteas, fecit etiam aureas, & omnino quidquid pulchritudinem eius poſſet iuuare.

Culter, ſeu Cultrum (utrunque enim dicimus) propriè dicebatur gladius uictimariorum, quo ſcindebantur uictimæ. Hinc Cultrarii dicebantur uictimicidæ. Propertius, Quum fallenda meo pollice cultra forent. Eius propè generis ſunt Clunaculum, & Seceſpita.

Clunaculum dicitur a ſcindendis uictimarum clunibus.

Secespita, a secando, gladius erat ferreus & oblongulus, manubrio eburneo rotundo, quo Flamines, Flaminicæ, & Pontifices utebantur ad sacrificia. Tranquillus in Cæsare Tiberio, Nam & inter pontifices sacrificanti simul pro sece spita plumbeum cultrum subiiciendum curauit.

Sica, gladius est occultus, & inuasorius, qui inclusus ligno, formam habet baculi. Hoc qui utuntur, Sicarij uocantur. Horatius, Si quis erat dignus describi, quòd malus aut fur, Quòd mœchus foret, aut Sicarius. Martialis libro 11. Inuasit medicus Sica Phreneticus Eucli.

Cateia, gladius est falcatus, Germanis olim frequens. Sylius, Panda manus est armata Cateia. Ponto libro 5. de Stellis, Armaque, Pilaque, Cateias.

Nouacula culter est rasorius, cuius artifices dicuntur Nouacularij. Mart. da ferramentis tonsorii: Tõdentis hæc arma tibi sunt apta capillis, Vnguibus hæc longis utilis illa genis.

Parazonium, gladij genus, quod accingi solet zonæ.

Paltum, teli genus est, seu minoris iaculi, quòd in itinere torquetur.

Pugio, genus teli, seu gladij breuiusculi, a pugnando dicitur, uel quòd punctim feriat, uel quòd punctim teneatur. hinc diminutiuum Pugiunculus. Cic. Hispaniensem pugiunculum Cn. Pisonem appellabat.

Hasta dicitur, quòd stans uel a stante ferri soleat. unde & hastile deductum. moris erat antiquitus hastæ subiicere res, quæ exponebantur uenales per auctionem. hinc Hastarium dicebatur auctionaria illa uenditio. Tranquillus in Augusto, Ipsum, bonaq; eius subiecit hastæ. Hastici ludi, qui hasta conficiuntur. Idem auctor in Caligula, Edidit & perægrè spectacula in Sicilia Syracusis hasticos ludos. Hasta pura dicitur nullo ferro præpilata. Virgil. Ille uides pura iuuenis qui nititur hasta. Suetonius in Claudio, Posidem spadonem Britannico triumpho inter militares uiros hasta pura donauit. Hastis puris enim milites ob fortitudinem donabantur: Hinc scribit Plinius, Sicinium Dentatum donatum fuisse hastis puris duodeuiginti.

Triphorum, dicitur telum longitudine trium cubitorum quod Catapulta mittitur. Ennius, Aut permaneret paries

percuſſus triphoro.

Sagitta iaculum, quod arcu mittitur. hinc Sagittare uerbum, id eſt iaculari. Hieron. Vt ſagittent in occultis immaculatum. Sagittarius, qui ſagittas intorquet. Tranquillus in Flauio Veſpaſiano, Syriacum præmiſit exercitum. hinc XL. millia ſagittariorum. Sagittarios equeſtres Græci Hippotoxatas uocant. Omnium optimi ſagitarij ſunt Parthi, qui fugientes & auerſi iaculantur, & lædunt perinde ac diuerſi. Lucanus, Ocyor & miſſa Parthi poſt terga ſagitta. Fiunt etiam compoſita Sagittifer, & Sagittipotens. Cicero in Arati Phænomenone, Menſe ſagittipotens ſolis quum ſuſtinent orbem. Ruffus Feſtus, Membra ſagittigero cedunt poſtremo reuecto.

Iaculum, quidquid iaci poteſt. hinc Iaculari uerbum. Iuuenalis Satyra I. Et quantas iaculetur Monycus ornos. Dicimus etiam Iaculo & Eiaculo.

Tragula a traiiciendo, uel quòd infixa ſcuto trahatur. Metaphoricè pro dolo capitur. Plautus, Tragulam in te iniicere adorant.

Pilum dici poteſt quinque pedum haſtile. Sulpicius ait, Pila Romanorum eſſe miſſilia trium pedum, utrinque præfixa ferro trigona unciarum nouem. Lucanus, infeſtisq́, obuia ſignis Signa, pares aquilas, & pila minantia pilis.

Flaces, Harpagones, Fundæ, Fuſtibalæ, Plumbatæ, Onagri, Scorpiones numerantur a Vegetio inter tela naualia.

Fundis qui utuntur, uocantur Funditores.

Catapulta dicitur uelox Iaculum, uel ſagitta. Plautus, Atque ita te neruo torquebo, ut Catapultæ ſolent.

Aclides, Seruius ait tela eſſe adeò antiqua, ut nec uſquam cómemorentur in bello. Legitur tamen, quòd ſint clauæ cubito & ſemis factæ, eminentibus hinc inde acuminibus, quæ ita in hoſtem iaciuntur religatæ loro uel lino, ut peractis uulneribus poſſint ad dominos redire. Putatur tamen eſſe teli genus, quod per flagellum in immenſum iaci poteſt. Virg. lib. 7. Æn. teretes ſunt aclides illis Tela, &c.

Verutum eſt telum breue & anguſtum, auctore Nonio. Salluſtius 3. Hiſt. Auxiliumq; monebant in modum Veruti militaris.

Gesa Gallorum sunt tela. Virg. lib.8. Æn. Duo quisque Alpina coruscant Gesa manu.

Venabulum uenantium hasta lato præpilata ferro. Ouid. in epi. Phedræ, Siue tenes lato uenabula cornea ferro.

Ansatæ sunt iaculamenta cum Ansis.

Sequenti iaculorum nomina enumerantur a Crinito, ubi de telorum generibus meminit, Spari, Cateiæ, Frameæ, Caiæ, Rumigesti, Mesanculæ, Sibini, Gesa, Veruta, Aclides, Romphea, Lanceæ, Pila, Sarissæ, Scibones, Tragulæ, Telones, Hastæ, Sudes, Phalaricæ, Issi, Faces, Semiphalaricæ, Cæstra, Soliferrea, Scorpij.

TELA PROPRIA GENTIVM.

Framea Germanorum: Romphea, Thracum: Lancea, Hispanorum: (unde Varro Apud Gellium ait, Lanceam nō Latinum, sed Hispanorum esse uerbum.) Pila Romanorum: Issi, Boiorum: Sarissæ Macedonum: Sibini Illyricorum.

TELA, ET SCEPTRA DEORVM.

HArpe gladius est Falcatus Mercurii. unde & Ouidius Harpen uocat Cyllenidem lib.5. Met.

Frameam poetæ uocant Martis hastam.

Simulacro Apollinis apponebatur arcus, sagittæ, clypeus & lyra. Claudianus, Mars clypeo melior, Phœbus præstantior arcu.

Sceptrum & Fulmen Ioui tribuuntur. unde & poetæ Iouem appellant fulminatorem, fulminigerum, fulguratorem, tonitrualem, scæptrigerum. Quinctianus in Orpheo, Astant cælicolæ intenti, quæ fulminiger rex Præcipiat. Bap. Pius, Iunxit Agenoridæ sceptrifer ipse tonans.

Claua fuit Herculis telum. Ouid. in epist. Deianiræ, Instruxitq; manum claua domitrice ferarum. Idem li.15. Vulnera clauigeri quæ fecerat Herculis arcus.

Fuscina telum fuit trisulcum, insigne Neptuni, ut apud Priapeiam: Neptuni Fuscina telum. Martia. lib.1. Fuscina dente minax nexu fuit anchora curuo. Dicitur & Tridens, uelut tres habens dentes. Neptunus apud Virg. lib.1. Æn. & Lucanus 4. Ouid.8.

IMPOSSIBILIA FACTV.

IOui Fulmen, Herculi clauam, Homero uersum subtrahere: tria hæc olim credita sunt impossibilia, auctore Macrobio lib.5. Saturnaliorum. Quod etsi fieri posset, alium tamen nullum deceret, uel fulmen præter Iouem iacere, uel certare præter Herculem robore, uel canere, quod cecinit Homerus.

MACHINÆ QVÆDAM BELLICÆ, & tormenta.

BOmbardam Galli uocant machinam a bombo & ardeo, ut autumat noster Nicolaus Beraldus: execrabile prorsus inuentum, quo nihil fulmini magis simile, luce, impetu, & odore teterrimo. cuius inuentori (ut inquit ille) robur & æs triplex circa pectus erat, illum parentis crediderim sui ceruicem, & penetralia sparsisse nocturno cuore hospitis, &c.

Graphicam tormenti huius descriptionem, uide apud eundem Beraldum in Rusticum Politiani, ex uersibus Ioannis Mariæ Catanei. Ricardus Bartholinus Bombardam uocat turrifragam, nouo sed tamen conuenienti epitheto. Volaterranus ait Bombardam primam a Germanis dono Venetis datam, quũ hi apud Clodiam fossam Genuenses obsiderent.

Vegetius ait Testudinem machinam fuisse bellicam, de materia ac tabulatis contextam, quæ ne exureretur incẽdio, coriis, uel ciliciis, centonibusq; uestiebatur. Hæc intrinsecus accipiebat trabem adunco præfixam ferro, quod Falx uocatur, ab eo quòd incurua est, ut de muro lapides extrahat. Idem ait caput eius uestiri ferro, appellariq; Arietem, quòd frontem habet durissimam, quæ subruat muros, & arietum more retro cedat, ut cum impetu uehementius feriat. Habet autem testudo machina similitudinem cum testudine ueranam sicut hæc modò reducit, modò profert caput; sic illa interim reducit trabem, & quandoq; exerit. Vide Ammianum Marcellinum quoq;. De Ariete Virg. labat ariete crebro Ianua, & emoti procumbunt cardine postes. Ouid. lib.11. Meta. Nec leuius pulsata sonat, quàm ferreus olim Quum laceras aries, ballista ue concutit arces.

Hinc Arietare uerbum. id eſt cum impetu percutere. Virg. Arietat in portus,& duros obice poſtes. De Ariete Pamphi lus, Rumpo fores, muroſquatio, demolior arces: Cornua ferrata ſub trabe dura gero.

Vineæ (quas aliter Cattos uocant) fiebant hoc modo. De lignis leuioribus machina colligabatur, lata pedibus octo, alta pedibus ſeptem, longa XVI. huius tectum muni tione duplici tabulatis cratibusq; contexebatur:latera ſepie bantur uimine, ne ſaxorum telorumq; impetu penetrarentur: extrinſecus autem,ne immiſſo concremaretur incendio, crudis ac recentibus coriis ac centonibus operiebãtur: mul-tis in ordinem iunctis ſe ſupponunt milites, qui tuti penetrant ad excauanda murorum fundamenta. De Vinea Propert. lib.4. Dumq; aries murum cornu pulſabat aheno, Vineaque inductum longa tegebat opus.

Plutei contexebantur ad ſimilitudinem caſſidis è uimine: ciliciis protegebantur,coriis, ternisq; rotulis, quarum una in medio, duæ in capitibus opponebantur: admonebantur in quancunq; partem, more carpenti, & amplicabantur mu ris: horum munitione protecti obſeſſores, ſagitis, fundis, & miſſilibus obſeſſos, de propugnaculis ciuitatis exturbabant, ut ſcalis aſcendendi facilior pateret occaſio.

Muſculi dicuntur minores machinæ, quibus protecti ob ſeſſores urbis foſſatum (uerbum eſt Vegetij) comportatis lignis & lapidibus complent, & ſolidant, ut turres ambulatoriæ ſine impedimento admoueantur, & applicentur muris. Minores ſunt uineis, & pluteis firmiores. Vocãtur autem a ſimilitudine muſculorum piſcium. nam quem admodum illi quum minores ſint, tamen Balænis auxilium adminiculumq; exhibent, ita quoq; hæ machinæ ſubſidio ſunt ambulatoriis turribus ad parandam uiam, præmuniendaq; itinera.

Turres ambulatoriæ ſunt machinamenta trabibus tabulatisque compacta,crudis coriis,& centonibus communita, ne hoſtili crementur incendio. fiebant interdum tanta pro ceritate, ut muros & lapideas turres altitudine ſuperarent. uoluebantur multis rotis arte mechanica ſuppoſitis.quũ mu ris admouebantur, præſens erat ciuitatibus periculum, nam

ſurſum uerſum habebant ſcalas, quibus irrumpebatur in urbem. deorſum uerſum arieres, quorum impetu diuelleban tur muri. in earum faſtigio collocabantur ſagittarij, qui obſeſſos contis, & ſaxis miſſilibus protrudebant, eoq; modo capiebant ciuitatem ſine mora. obſeſſis enim nulla ſpes erat auxilij, quum ſupra ſe aſpicerent altiorem hoſtium murum.

Sambuca fiebat ad ſimilitudinem citharæ. nam ut in cithara ſunt chordæ, ita in trabe, quæ turri admouebatur, erãt funes, qui pontem de ſuperiori partetrocleis laxabant, ut deſcenderent ad murum, exibantq; ſtatim bellatores, & per eam tranſeuntes mœnia urbis inuadebant.

Exoſtra, pons erat turris ambulatoriæ, per quem obſeſſores in muros obſeſſarum urbium tranſmeabant.

Obſeſſi ab obſeſſorum machinis tutabantur ſe balliſtis, arballiſtis, onagris, ſcorpionibus, fuſtiballis, & ſagittariis fundis.

Telenon, machina fiebat hoc modo. Trabs una in terrã præaltè defigebatur, in cuius uertice connectebatur altera longior, dimenſa medietate eo libramento, ut depreſſo uno capite, erigeretur alterum. in unoquoque capite cratibus & tabulatis contexebatur machina, in qua pauci collocabantur milites. depreſſo itaque per funes altero trabis capite, altero uerò (in quo erant) eleuato, imponebantur in murum.

Scorpiones machinæ ſunt, quæ Vegetij tẽpore diceban tur Manuballiſtæ. ideò autem nomen hoc traxerunt, quòd paruis, ſubtilibusq; ſpiculis inferrent mortem. Alter Scorpio uocatur Onager, quòd aſini feri quum a uenantibus agitantur, ita eminus lapides poſt terga calcitrando emittũt, ut perforent pectora ſequentium, aut perfractis oſſibus ca pita ipſa diſplodant. Saxis autem per Onagrum contortis, non ſolùm equi elidebantur & homines, ſed etiam hoſtium machinamenta frangebantur.

Cocleæ dicebantur rotundæ machinæ, in quibus per circuitum obſeſſores conſcendebant in muros inimicorum.

Balliſta, bellicum erat tormentum ex ferro, aut taxo, aut oſſe, quo magni lapides emittebantur, ut ait Sulpicius.

Ouidius lib. 1. de Trist. Quàm graue ballistæ mœnia pulsat onus. Cic. lib. 2. Quæst. Tuscul. Vt enim ballistæ lapidum, ita reliqua tormenta telorum. Ballista formabatur ea magnitudine, ut lapides cxx. pondo eiacularetur. Ballista maior saxa contorquet. hæc a Phœnicibus reperta est. de hac Sylius lib. 1. Phocais effundit uastos ballista molares. Ballista minor hastam iacit, & parua spicula. de hoc uidetur intellexisse Lucanus lib. 3. dicens: Nec enim solis excussa lacertis Lancea, sed tenso ballistæ turbine rapta.

Phalarica, genus erat teli, quod ex phalis, id est, turribus ligneis intorquebatur. erat autem præfixa ualido ferro in modum hastæ intra tubum: cuius hasta sulphure, resina, bitumine, & stuppis conuoluebatur, infuso oleo, quod incendiarium uocabant, & è ballista emittebatur.

Inter nostri temporis machinas habentur Colubrina, & Serpentina, quòd oblongæ fiant, habeantq; effigiem propè Serpentis & Colubri. Pamphilus Saxo, Vis, sonitus, rabies, motus, furor, impetus, ardor Sunt mecum: Mars hæc ferreus arma timet.

Arcuballistæ, & Carroballistæ, dicebantur minores machinæ, quæ curriculis ferebantur.

Malleoli erant quædam missilia, quæ arcu iaciebantur, materiam habentia ad comburendum. Liuius, aliqui uenerunt ferentes stuppam, picem, & malleolos.

Inter machinas etiam numerantur Trifaces, Cataphractæ, Plumbatæ, Tribali.

Falces, & Harpagæ armorum genera sunt apta murorum oppugnationi. Sisenna apud Nonium, Falces iniectas comminuunt, Puteos propius collocatis Harpagis deiiciunt, mittunt è turribus.

ARMORVM VARIA GENERA, & bellorum instrumenta.

Galea dicitur cassis, seu ferreum instrumentum, a galero, quo ueteres usi sunt. Ouid. in epist. Et galeam pressa sustinuisse coma. Ea ornata cristis & pennis maiorem solet incutere terrorem. Vnde Virgil. lib. 8.

Æneid. Terribilem criſtis galeam,flammasque uomentem. Idem ſignificat Caſſis:dicimus etiam Caſſida. Prop. Aurea cui poſtquam nudauit caſſida frontem.

Ancyle dicitur breue ſcutum Nonio. Hoc ex utroque latere reciſum erat, ut nullus uideretur angulus, & ſummũ infimumq; latus eius medio pateret. Ferunt ancylia principante Numa Pompilio cælitus fuiſſe demiſſa. Ouid. lib.5. Faſt. Ecce ancyle uocant, quod ab omni parte reciſum eſt, Quæq; oculis ſpectes, angulus omnis abeſt.

Parma fuit breue ſcutum, peditibus peculiare. Vir. lib. 11. Enſe leuis nudo, Parmaque inglorius alba. Dicimus & Parmula. Horat. Tecum Philippos & celerem fugam Sẽſi relicta non benè parmula.

Pelta dicitur Clypeus Amazonum, in modum Lunæ recuruus. Virg. Ducit Amazonidum lunatis agmina peltis. Stat. lib.5. Syl. Hinc peltiferæ dicuntur Amazones. Ouid. Qui modò peltiferas fudit Meotidas, &c.

Cætra ſcutum eſt loreum, quo utuntur Afri & Hiſpani. Luca. lib.7. Illic pugnaces commouit Iberia Cætras. Virgil. Læuas Cætra tegit. Cætrati dicuntur qui utuntur huiuſmodi ſcutis.

Ocreæ dicuntur crurum munimenta. Apuleius, Ille galea caput, ille crura Ocreis inuoluit. hinc Ocreati, ocreis ornati. Plinius, Ad reliquos uſus laborioſè euehitur ocreatis cruribus. Vegetius, Pedites ſcutati præter cataphractas, & galeas etiam ferreas, Ocreas in dextris cruribus cogerẽtur accipere. Virg. lib.7. Æn. Aut ocreas leues lento ducunt argento.

Thorax dicitur ferreum pectoris munimentum, & quid quid a collo ad coxendicem protenditur in anteriori còrporis parte. Thoracati, thorace induti. Plin. Parrhaſius pinxit Nauarchum thoracatum. Fiebant olim thoraces cratibus coſtarum ferreis, unde & nexiles uocantur & multiplices. Statio lib. 12. Multiplicem tenues iterant thoraca cateruæ.

Phaleræ ornamenta ſunt equorum, qui inde uocantur phalerati. Virg. lib.5. Æn. Primus equum phaleris inſignẽ uictor habeto.

Ephippia ſunt ſtrangula, quibus equi integuntur, uel ſellæ, eis ad inſidendum poſitæ. Cato, Fuit mihi equus ſine ephippio. Equi ephippiarii dicuntur, quibus imponuntur ſellæ, ne graui inceſſu uulnerent ſeſſoré. ephippiati equi, ſuis phaleris ornati. Horatius adagium fecit: Optat ephippia bos, piger optat arare caballus. ubi quis uult ea curare, quorum eſt ignarus.

Capiſtrum, & Frænum, uincula ſunt capitis equorum. Martialis, Paret purpureis aper capiſtris..

Stapedes, maniculæ ſunt ferreæ, quibus pedes ſuſtinent equitantes.

Pharetra, repoſitorium ſagittarum, quanquàm & pro ſagittis interim capiatur Ouid. lib.1. Met.

Lorica dicitur ferreum corporis munimentum, quale apponebatur antiquis regum, & imperatorum ſtatuis. Dicitur autem Lorica, uelut connexa loris. Squalebat ferri laminis, ut cruſtis cochlearum. Vitruuius, Non patietur lorica teſtacea lædi latera. Modeſtus, Centuriones nimiùm bellicoſas loricas tranſuerſis caſſidum criſtis (ut a ſuis facilius noſcerentur) habebant. Martial. Inuia Sarmaticis domini lorica ſagittis. hinc Loricare eſt armare, ſeu loricam induere. Plin. de Ichneumone in Aſpidem certaturo, Mox, inquit, ubi pluribus eodem modo ſe coriis loricauit, in dimicationem pergit.

Vmbo dicitur pars clypei eminentior. capitur & pro toto clypeo. Virg. lib.10. ſed ſuſtinet æreus umbo. Statius lib.18. Euboicum duris rumpunt umbonibus agmen.

NOMINA DIVERSA AD militiam ſpectantia.

EXercitus dicitur magnus militum numerus, ab exercitatione, cui præeſt, qui legiones cum ſuis auxiliis comminiſtrat. eiusque officium conſiſtit non ſolùm in danda, ſed etiam obſeruanda diſciplina. is uocabatur a Romanis Tribunus militaris, cui iubebantur parere milites, eius intererat milites in caſtris continere, ad exercitationes producere, claues portare, uigilias interdum circuire, annonæ & commeatibus conſulere, compeſcere tu-

multus militares, delicta secundum auctoritatem castigare, audire commilitonum querimonias, & multa id genus alia. Dicebantur autem Tribunus a tribu, quoniam Romulus primus milites ex tribu legit. Tribunorum militarium alij dicebantur Ruffuli, qui creabantur in exercitu: alij Comitiati, qui designabantur in comitiis. dicti sunt & Rutuli, quòd Rutilius Ruffus legem de his creandis ab exercitu quandoque tulerit. Equestris ordinis nomen sæpe mutatum est. nam qui ad equitatum trahebantur, primùm Flexumines, & Trossuli dicti sunt, quum oppidum in Tuscis eo nomine soli sine peditatu cepissent.

Miles suberat Centurioni: Centurio Tribuno: Tribunus Legato: Legatus Consuli: Consul Dictatori: Centurio centum peditibus præerat. Is erat, quem nunc primipilum dicimus. Myrias continebat decem millia. Hinc Myriarches, qui decem millibus præest.

Legio a delectu militum dicta est, auctore Nonio. Romanorum legiones habebant singulæ sena millia, & interdum amplius, ubi res postulabat. Differebant autem ab auxiliatoribus. nam Auxiliatores conducebantur ad prœlium ex diuersis locis, nec disciplina inter se, nec notitia, nec affectione consentientes, aliisque institutis utentes, & dissimili armorum usu. Iungebanturq; legionibus adminiculi, non principalis subsidij loco. Legio autem propriis cohortibus constabat, habebatq; grauis armaturæ principes Hastarios, Triarios, & Antesignanos. Item leuis armaturæ Ferentarios, Sagittarios, Funditores, Ballistarios, ut proprios unoque animo, & pari consensu castra munientes. Erat in legionibus tanta armorum exercitatio, & fiducia, ut nusquam legantur plures fuisse legiones, quàm duæ. Qui legionum matriculis inseri uolebant, hoc est, numerari inter legionarios, solebant iurare. idque Sacramẽtum dicebatur. Iurabant autem per deos & imperatoris maiestatem, se fidem seruaturos inuiolatam, æternumq; famulatum suo principi exhibituros, militiam nunquam deserturos, nec recusaturos mortem pro rep Habebat legio decem cohortes. quarum prima habebat pedes MCV. equites loricatos CXXXII. Secunda pedites DLV. equites lori-

catos LXVI. Tertia pedites DLV. equites itidem LXVI. Quarta pedites DC. equites LXVI. Quincta totidem. Hæ autem primæ ordinabantur in prima acie, tanquam magis strenuæ. Sexta pedites DLV. equites LXVI. Septima pedites DLV. equites LXVI. Octaua, Nona, & Decima singulæ totidem. His decem cohortibus perficiebatur legio, quæ habebat peditum sex millia, equites DCCXXXII. A numero & ordine legionum milites dicebantur Primani, Secundani, Decumani, primæ, & secundæ, aut decimæ legionis.

Cohors diuidebatur in quinquaginta manipulos, Manipulus in uigintiquinque milites. Manipulum autem Varro ait esse minimam exercitus manum, quæ unum sequitur signum. de quo uerbo Ouidius, Illa quidem fœno (sed erat reuerentia fœno, Quantum nunc aquilas cernis habere tuas) Pertica suspensos portabat longa maniplos, Vnde Maniplaris nomina miles habet. Lucanus libro I. Conuocat armatos extemplo ad signa maniplos. Hinc Maniplares milites, dicti a manipulo fœni, quod sequebantur.

Centuria dicebatur centenarius militum numerus, cui qui præerat, uocabatur Centurio.

Constabat Turma ex triginta duobus equitib. Varro turmam ait dictam esse mutata e, in v, quasi ternam, quòd ter dèni milites ex tribus tribubus, Lucerum, Rhamnensium, & Tatientium fiebant.

Phalanx dictio est Macedonica, quadratam aciem, & cuneum militarem propriè significans, quando pes pedi, clypeus clypeo, uir uiro in acie conferebatur: qui mos erat Macedonum peculiaris. Curtius, Macedones, inquit, phalangem uocant peditum stabile agmen, quum uir uiro, & armis arma conserta sunt. Capitur tamen pro quouis exercitu. Virgilius lib.6. At Danaum proceres, Agamemnoniæque phalanges. Quoniam autem uocabulum est Macedonicum phalanx, proprio epitheto uocatur Sarissigera, a Sarissis Macedonum hastis.

Porrò autem Hastati dicuntur, qui pugnant hastis: Pilani, qui pilis.

Ordinarij dicuntur, qui in prœlio præsunt, & primos ordines ducunt.

Augustales dicebantur, qui ab Augusto ordinariis iuncti fuerant.

Aquiliferi, qui portabant aquilam Romanorum insigne. Lucan. Pares aquilas, & pila minantia pilis.

Imaginarij, uel Imaginiferi, qui imperatorum portabant imagines.

Signiferi, qui signa portant.

Tesserarij, qui tesseram per contubernia militum nunciant. Tessera autem uocatur præceptum ducis, quo ad bel lum, aut aliquod opus mouetur exercitus.

Campigeni dicuntur antesignani, ideo quòd eorum opera, atque uirtute exercitii genus crescit in campo.

Metatores, qui præcedentes locum deligunt castris.

Beneficiarij, qui tribunorum beneficio promouentur.

Librarij, qui in libros rationes referunt ad milites pertinentes.

Tubicines, Cornicines, Buccinatores, qui tuba, æreo cornu, uel buccina committere soleant prœlium, ut Liticines, qui lituo canunt. Marcellinus, Post exactum iam diem occinente liticine, reuocatus inuictissimus miles, prope supercilia Rheni tendebat. Dicuntur etiam Ænatores. Suetonius in Cæsare Dictatore, Inter eos, inquit, & ænatores rapta ab uno tuba prosiluit ad flumen. Marcellinus, Quum superesset exiguum noctis ænatorum clangore ductore urbem, ut mox casuram, terribili corona cinxerunt. Buccinatores, auctore Vegetio, ornamentum erant totius legionis in ingressu conflictus, & eius reditu: hinc per metaphoram Buccinator pro laudatore solet accipi.

Mensores, qui in castris demetiuntur loca, in quibus tentoria milites figant, uel hospitia in ciuitatibus præstent.

Torquati simplares, & Torquati duplares, quibus torquis aureus solidus uirtutis fuit præmium, quem qui meruisset, præter laudem interdum duplas consequebatur annonas, duplares, duas.

Candidati milites dicuntur, qui priuilegiis muniuntur: reliqui uocantur municipes, quòd propter munera facere militiam cogantur.

Antesignani dicebantur milites, qui erãt ante signa, quos tanquam duces reliqui sequebantur. Apul. Antesignani nostri partem (qua manus humerum subit) ictu per articulum medium temperato prorsus abscidimus.

Vexillarij, & Vexilligeri, qui uexillum gerũt. Idem Apul. Tunc itaq; , inquit, sublimis ille uexillarius noster Lamathus. T. Liuius, Ordo, inquit, sexagenos milites, duos centuriones, uexillarium unum habebat. Idem auctor est sub uno uexillo fuisse homines CLXXX. Vexillationes antiqui nominauerunt alas equitum eadem ratione.

Aquiliferi dicebantur, qui aquilas, Romanorum signa, ferebant. Sueton. in Cæsare, Inclinatam, inquit, aciem solus sæpe restituit, obsistens fugientibus, retinensque singulos, & contortis faucibus conuertens in hostem, & quidem adeò plerunque trepidos, ut aquilifero moranti cuspide sit comminatus.

Draconarij, qui dracones ferebant in uexillis, ut aquilas. Claudianus, Stant bellatrices aquilæ, sæuiq; dracones. Primum signum, inquit Vegetius, legionis est aquila, quam aquilifer portat. dracones etiam per singulas cohortes a Draconariis feruntur ad prœlium.

Primipilus, seu Primipilaris, dicebatur Centurio, qui IIII. centurias, id est CCCC. milites regebat in acie prima: eratq; caput legionis. Tranquillus in Tiberiò, Quum, inquit, Pollentina plebs funus eiusdem primipilaris nõ prius ex foro misisset. Idem in Caligula, Testamenta primipilarium (qui ab initio principatus neque illum, neque se heredem reliquissent) ut ingrata rescidit.

Manipli, seu Maniplares dicebantur signiferi, qui imperante Romulo, quum Romani & Latini sub uno centurione, bellum aggressuri essent, Maniplo herbæ hastæ alligato pro signo utebantur. Ouidius, Vnde Maniplaris nomina miles habet.

Nauarchus dicebatur nauis princeps, qui in bello nauali remigibus & militibus exercendis quotidianam curam, &

iugem exhibebat industriam.

Bellatores qui ad decertandum instruuntur, armisque ad uersarium inuadunt.

Imbelles in exercitu dicuntur, qui sequuntur copias ad alium, quàm conflictus usum: ut medici, tabernarij, & serui.

Velites dicuntur leuissimæ armaturæ milites. Hi loricam non induebant, nec ocrea muniebantur. non clypeum aut scutum graue ferebant, sed telis tantùm utebãtur, & sagittis. Ouid. in Ibin. a Velitibus fit Velitari uerbum, id est leuiter contendere, & Velitatio, leuis contentio. a leui armatura Velites aliter dicebantur Expediti.

Peltati inter leuis armaturæ milites numerabantur, a Pelta breui paruoque scuto, quo utebantur, cum contis Sarissa paulò breuioribus.

Cataphracti dicuntur, qui nõ solùm sua corpora, sed etiam equos lorica undiq; muniunt. hos Marcellinus Cataphractarios uocat, ubi ait: Et ne qua interueniret mora, adhibitis Cataphractariis solis & ballistariis parum ad tuendum recto rem idoneis, præcurso eodem itinere ad arua Succorum peruenit. est etiam Cataphracta militaris lorica siue thorax. de Cataphractis Marcellinus, Sparsiq;, inquit, cataphracti equites (quos Clibanarios dictitant) personatim thoracum muniti ligaminibus, & lumbis ferro cinctis. Idem, Inter quas, inquit, cataphractarij erant sagittarij, formidabile genus armorum.

Hastati dicuntur qui manus conserunt, & cominus hasta decertant: unde & Tranquillus in Caligula, Hasticos uocat ludos, qui hasta conficiebantur.

Scutati, Cætrati, & Clypeati, qui scuto & clypeo se præmuniunt. nam Cætra scutum est breue & loreum, quo (ut iam diximus) utebantur Afri & Hispani. Sylius, barbarica plaudentem carmina cætra. Frequens est apud Liuium Cætratorum mentio. Scutatos Marcellinus & Scutarios uocat. Nec Scutarios, inquit, adesse didicerat. Item Suetonius Augusto, Affuit & clientibus sicut Scutario euocato quondam suo.

Scutigerulus a Plauto dicitur armiger, qui gerit scutum domini in bello. de clypeatis Marcellinus, Et incedebat

hinc inde ordo geminus amatorum clypeatus & cristatus.

Ferentarii equites dicuntur, qui eminus solent dimicare. quorum alii iaculis, alii arcu utuntur. Ferentarii etiam dicebantur ab auxilio ferendo, erātq; leuis armaturæ milites, ex cursu leues, armis grauibus non impediti, ense tantùm & telis instructi. Sallustius, Postquam eò uentum est, unde a Ferentariis prœlium committi posset.

Architenentes, & Sagittarii, qui arcu utuntur, & sagittas intorquent, uocantur etiam Sagittiferi.

Vbi pugnabatur Elephantis, qui uni tantùm præerat, uocabatur Zoarchus ab animalis præfectura, qui tribus Therarchus, qui quattuor Epitherarchus, qui octo Ilarcha, generali uocabulo Elephantorum. præfectus dicitur Elephantarcha. auctor Ælianus.

Chiliarchi dicebantur, qui mille militibus præerant. Chilias enim dicitur millenarius numerus.

Tyrones dicuntur noui milites, fortes tamen & robusti ad perferendos labores militiæ; quorum prima exercitatio uocatur Tyrocinium uelut rudimentum, unde & Tyrunculi dicuntur etiam qui sunt rudes in re aliqua. Tranq. in Cæs. Tyrones neq; in ludo, neq; per lanistas, sed in domibus per equites R. ac etiam per senatores peritos armorum erudiebat. Hieronymus in fœmineo genere Tyrunculas puellas uocat. Tyrocinium etiam præter illud militare rudimentum, dicebatur ab eruditis, quum adolescentuli togam sumebant, & ponebant barbam, eloquentiamq; in foro auspicabantur. nam tunc etiam dicebantur Tyrones. Seneca in decla. Ille in foro primùm dicturus, tyro dictus est.

Classiarii dicebantur buccinatores, qui cornu ducebant exercitum, quiq; Classicum canebant imperatore præsente. Classiarii etiam dicuntur remiges, & frequentius milites in classibus. Cor. Tacitus, Anicetum centurione classiario comitatum. Tranquillus in Cæsare Tiberio, Vnde Damnatos post longa & exquisita tormenta præcipitari coram se in mare iubebat, excipiente Classiariorum manu.

Rorarii, testimonio Varronis, dicebantur, qui primi omnium in conflictum prodibant, erantq; leuis armaturæ, ut uelites: nec dimicabant acriter, sed leui quadam contentione

tione prœlium tentabant, quemadmodum ros prius inchoat, quàm pluuia.

Exauctorati milites dicebantur, qui obligatione militari ſtipendio ſoluti erant habuerantq; miſſionem. hoc autem uerbum quandoq; in malam partem capitur, ut apud Lampridium, qui ſcribit Alexandrum tumultuantes legiones exauctorauiſſe. nam orta quondam ſeditione militari, non timuit conſcendere tribunal, & oratione ſeueriſſima tumultuantes increpare, quamuis omnes armati circumſiſterent. poſtremò illis adhuc frementibus quum inclamaſſet, Diſcedite, arma deponite; omnes depoſitis armis, ſagulisq; militaribus ad diuerſoria receſſerunt. tunc unam legionem totam exauctorauit, quam mos loco ſuo reſtituit. Simile eſt dictum Tranquilli de Cæſare dictatore ſcribentis, Nonam legionem apud Placentiam quanquàm adhuc in armis Pompeius eſſet, totam cum ignominia miſſam fecit.

Gregarii milites dicebantur uulgares, non electi. Tranquillus in Auguſto: Nam quum ſpectaculo ludorum gregarium militem in XIIII. ordinibus ſedentem excitari per apparitorem iuſſiſſet.

Triarii milites erant omnium fortiſſimi, qui in poſtrema legionum parte collocabantur, in his autem ſita erat tota ſpes, & ultimum perfugium. erant omni armorum genere inſtructi, genu poſito ſubſidebant, ut ſi primam aciem uinci cõtigiſſet, ab his integrato prœlio uictoria repararetur. de his Modeſtus ad hunc modum ſcribit: Hi ut requieti & integri inuaderent hoſtes, poſt ultimas acies ſedere conſueuerunt; & ſi quid in primis ordinibus accidiſſet, de eorũ uirib, reparationis ſpes tota pendebat. Hinc formatum adagium, Res ad triarios rediit; ubi propè deſperatur uictoria, resq; eò periculi redacta eſt, ut extremo conatu, ſummisq; uiribus ſit enitendum; quibus ſi nihil proficiatur, iam nullus relictus eſt effugij & ſalutis locus.

Elaphri dicebantur equites leuiter armati, qui diſcurſu faciles erant, iaciebantq; miſſilia, ſeu ſagittas.

Acceſi dicebãtur, qui miniſterio ac ſeruitio publicè adhiciebantur legionibus, quum fas non eſſet milites, (qui pecunia publica alebantur) cuiquam ſeruire, dicebanturq; Ac

censi uelut accedentes.

Dimachæ dicuntur, qui duplici pugnæ genere decertant, equo scilicet, & ut pedites, ubi regio non est apta equitatui. Hos primò ferunt institutos ab Alexandro, qui etiam triginta puerorum millia ad militarem disciplinam curauit instruenda.

Finguntur etiam quandoq; huiusmodi nomina a nominibus telorum, ut Lancearii, Doriphori, id est spiculatores. Dori enim Græce, lanceam significat Latinè. Tranquillus in Nerone, Et quum affatim desæuisset, ut conficeretur à Doryphoro liberto.

Machærophori à ferendis Machæris gladiis. Cicero, Machærophoris centum sequentibus miros risus nobis edidere.

Ensiferi, a feredis ensibus.

Sarissophori a Sarissis, quas Macedonum hastas esse diximus.

Spathiferi a spathis.

Mucronigeri, Cultriferi, Cultelliferi, Teligeri, Teligeruli, Iaculiferi, Iaculatores, Spiculiferi, Spiculatores, Histigeri, Hastiliferi, Vrbiniferi, eadem forma dicuntur.

Tortores quandoque dicuntur, qui lapides tormentis iaciunt. Vnde & tortores ballistarum uocat Ammianus.

Scorpionarii, qui scorpionibus, seu machinis iaculantur. Eiusdem notæ sunt Ballistarii, Arcuballistarii, Colubrinarii.

Funditores, Fundibularii, qui funda lapides intorquent. Sallustius, ipse cum expeditis cohortibus adhuc funditorũ & sagittariorum delecta manu.

Pyrrobolarii, qui ignitas glandes tormentis eiaculantur.

Clauigeri a ferenda Claua, Græcè uocantur Corynophori.

Sunt & quædam principatuũ & præfecturarũ nomina, ut Imperator, Rex, Dominus, qui in malam partem olim accipiebatur pro tyranno. Virg. Vendidit hic auro patriam, dominumque potentem, Imposuit.

Megistanes dicuntur proceres & primates. Cornel. Ta-

citus, Et Megiſtânes Armenios, (qui primi a nobis defecerant) pepulit ſedibus.

Monarcha, ſeu Monarches unicus omnium princeps, & Monarchia, principatus ipſe.

Hecatótarchus cẽtum hominum uel ciuitatum princeps.

Dynaſtes dominus regni, Dynaſtia potentatus. Cic. ad Atticum, Erit nebulo iſte cum iſtis Dynaſtis in gratia.

Nauarchus princeps nauis.

Strategus dicitur præfectus militaris, & Stratagea præfectura ipſa. unde & legimus Thraciam fuiſſe diuiſam in Strat ageas 50. Ita enim uocant præfecturas.

Archipolis princeps ciuitatis.

Demarchus tribunus plebis, Demarchia tribunatus.

Agoranomus apud Plautum uocatur ædilis, ubi ait in Captiuis: Hunc fecerunt ſibi Ætoli Agoranomum.

Eparchus dicitur prouinciæ præſes. Eparchia prouincia.

Ethnearches princeps gentis. Ethnearchia principatus.

Genearchia generis princeps. Geneſis eſt generatio.

Irenarches, ſeu Irenarcha, qui præficitur in ciuitate ad auferendas diſcordias, pacandoſque tumultus ciuiles.

Philarchus amator imperii, Latinè dici poteſt imperii candidatus.

Coſmoarchus mundi princeps.

Democraticus, qui fouet principatum populi. Democratia, populi principatus.

Ephorus dicitur præfectus, & ſuper inſpector. Ephori magiſtratus erant tales apud Lacedæmonios, quales apud Romanos Tribuni plebis.

Dicæarchus iuſtus princeps.

Decarchus, qui decem præeſt militibus.

Tetrarcha, qui quartam regni partem obtinet.

Dubenus apud antiquos capiebatur pro domino. Pacuuius, Tum Dubenus ſeruos ligatos peſſimè uerberat.

Trierarchus præfectus triremis. Cic. Actione 3. in Verrem, Qua de re Charidemum Chium, teſtimonium priore actione dicere audiſtis, quum eſſet Trierarchus.

SAGITTARII, ET IACVLATORES peritissimi.

INter sagittarios principem locum obtinet Apollo, quem ideò poetæ Sagittiferum, & Sagittipotentem dicunt, unde Claudianus, Mars clypeo melior, Phœbus præstantior arcu. Horat. lib.1. Car. Nec te metuende certa Phœbe sagitta. Valerius Flaccus, Arcupotens aduerte precor nunc denique Apollo.

Hippocoon, Mnestheus, Eurytion sagittarii fuerunt; qui, teste Virgilio, contenderunt de palma, & unà iaculati sunt in ludis illis exequialibus, quos Æneas ad tumulum patris Anchisæ celebrauit, quum relicta Africa in Italiam nauigaturus rediit per Siciliam.

Idem Virg. lib 9. ait Chorineum Italum fuisse peritum iaculatorem, Asylam uerò Troianum, arcu & sagittis nobilem.

Acastus uenator fuit sagittis clarus qui cum Meleagro ad occidendum aprum (qui Calydona uastabat) profectus est. Ouid. lib.8. Metam. Leucippusq; ferox, iaculoq; insignis Acastus.

Fuit Paris adeò sagittandi peritus, ut Achillem solo pede uulnerabilem telo traiecerit. Virg. lib.6. Æneid. Dardana qui Paridis direxti tela. Ouidius in Epistol. Paridem sic loquentem inducit, Ne'ue putes, non me nisi cóminus esse timendũ, Figitur in iusso nostra sagitta loco. Stat. lib.3. Syl.

De Lycota Ouid. l. 12. Iaculatoremq; Lycotam Sternit.

Mopsum Cretensem ab arte sagittandi commendat Sylius Italicus lib.1.

Ilerdes fuit iaculator quispiam, qui tam certis iaculabatur ictibus, ut etiam uolucres in medio aere percuteret. Sylius, Iam socius uolucresq; uagas deprendere nube Assuetus iaculis idem & bellator Ilerdes, cui ludus nullam cursu non tollere damam.

Alcó Cretensis fuit sagittarius, cuius filium quum rapuisset Draco, tanta arte sagittam direxit, ut illæso filio, Draconem ipsum confecerit. Val. Flac. lib.1. Argon. Vacua nam lapsus ab arbore, paruum Ter quater ardenti tergo circum uenit anguis. Stat procul intendens dubium pater an-

xius arcum. Sidonius, Vetuiſſes Caſtora frænos, Pollucem cæſtus, Alconem ſpicula noſſe. Ang. Politianus in Epigram. Vidit ut implicitum puero pater anxius anguem, &c.

Saxo Grammaticus ſcribit Enarum fuiſſe ſagittarium magno corporis artisq; robore præditum, qui tanto rigore arcum intendebat, ut excuſſum ab eo iaculum nulla rerum duritia ſiſteret, quominus citato motu uniuerſum penetraret obſtaculum.

Deucalion Hypereſii filius ex Hypſo nympha, fuit etiam peritus ſagittarius. Valer. Flaccus lib. 1. Argon. Deucalion certus iaculis.

Æthalides præco fuit inſignis, qui propter eloquentiam Mercurii filius creditus eſt. Hunc etiam telis claruiſſe teſtis eſt Valerius Flaccus lib. 1.

Catenes miles fuit, qui ictibus adeò certis deſtinata feriebat, ut aues quoque ab ipſis nubibus exciperet. auctor Q. Curt. lib. 6. de geſtis Alexandri.

Fuit Domitianus Imp. doctus adeò ſagittarum, ut inter diſtentos uiri procul poſiti digitos tela tranſmitteret. auctor Sex. Aurel. Tranquillus ait centenas uarii generis feras, in Albano ſeceſſu, ſagittis plerunq; confoſſas multis uidentibus. ex induſtria ita quarundam capita nonnunquam figebat, ut duobus ictibus, quaſi cornua effingeret. nonnunquã in pueri procul ſtanti præbentisq; pro ſcopo diſpanſam dextræ manus palmam, ſagittas tanta arte direxit, ut omnes per interualla digitorum innocuè euaderent.

Toco miles fuit quiſpiam auctore Saxone doctus adeò ſagittator, ut ſermone inter cõuiuas temulentius habito, iactauerit tanto iaculandi uſu ſe præditum, ut exiguum quodlibet pomum, baculo procul & longiſſimè remoto ſuperpoſitum prima ſpiculi directione feriret.

Pontanus Aſparem quendam Garamanta a præſtantia torquendorum miſſilium his uerbis commendat: Hinc Aſpar Garamas, quo non præſtantior alter Aut torquere manu iaculum, aut dare uulnera funda.

Docuit Hercules, quanta ſagittandi arte clareret, dum Cẽtaurum Neſſum, quamuis remotum, & ceruam æripidem certo traiecit ictu, Harpyasq; uolucres in medio confecit

aere, dicente Seneca, Petiit ab ipsis nubibus Stymphalidas.

Eurytus rex Oechaliæ pater Ioles Herculem sagittandi artem docuit.

Commodus Imperator Faustinæ & Marci principis filius centum ictibus in arena totidem feras strauit, tam ualidis uiribus, ut multas uno conficeret ictu. Adeò certa fuit illi manus, ut quiquid oculo destinasset, iaculo & sagitta contingeret. Herodianus lib.1. & Sabellicus in Exemplis.

Nihil erat tam paruum tamq; exiguum, quod plumbea ænei tormenti pila non concuteret Andreas Agidarius, si illud oculo consequi posset.

Getæ, Scythæ, Ithuræi, Persæ seu Parthi, Sarmatæ, Cretenses, Arimaspi & omnes propè Orientales arcu & iaculis clarauerunt.

De Getis, Scythiæ populis, Ouid. lib.5. de Trist. Sarmaticæ maior, Geticæq; frequentia gentis, Per medias in equis itq; reditq; uias. In quibus est nemo, qui non Coryton & arcum, Telaq; uiperea lurida felle geret. Et lib.1.& 3. de Ponto, & in Ibin.

De Scythis Septentrionalibus populis Claudianus: De spoliis Scythicos arcus, aut rapta Gelonis Cingula. Plinius lib.4. Vt sit planè arcus Scyhici forma.

Ithyra, seu Ithura, urbs est in Tauro monte Parthiam uersus, cuius habitatores Ithuræi arcu & sagittis claruerunt. quod quemadmodum in ceteris arguitur poetarum epithetis, quum arcum uocant Ithuræum, sagittas Parthicas, neruos Geticos, pharetras Sarmaticas, & ita in ceteris. Sabellicus in Oraculo, quæ turba pharetris Certat Ithuræas sumptis imitarier artes.

Parthi, seu Persæ Orientales populi, sagittis adeò claruerunt, ut fugientes a tergo iacularentur, auersiq; sequentes hostes læderent, perinde ac aduersi, ut iam diximus. Lucanus, Ocyor & missa Parthi post terga sagitta. Catullus, Siue in Hilcanos, Arabasq; molles, Seu Sacas, sagittiferosq; Parthos. Ouidius lib.1. de Remedio, Vince Cupidineas pariter, Parthasque sagittas. Io.Franc. Mirandula, In molli pharetratæ Persidos urbe.

A Sarmatis Scythiæ populis doctissimis iaculorum, ar-

cus uocatur Sarmaticus. Ouid. lib. 1. de Ponto, Moris an oblitus patrii contendere discam Sarmaticos arcus.

Cretenses omnes hac etiam arte clarissimi extiterũt. Virgil. in Cyri, Attica Cretæa sternebat rura sagitta.

Inter insulæ Cretæ populos, præcipui sagittarii fuerunt Dictæi, Gnosiaci, Gortyniaci, Cydonii, a Dicte, Gnoso, Gortyna, & Cydone urbibus dicti. De Dictæis Sylius lib. 13. Dictæa per auras Tranat, & in medium perlabitur urbis arundo. Statius lib. 4. Theb. Dictæaq; tela Ipsam & Amyclæas humeris aptasse pharetras.

De Gnoso & Gortyna urbibus Cretæ Lucanus, Gnososq; agitare pharetras Docta, nec Eois peior Gortyna sagittis.

A Cydone, Cretæ oppido, tela Cydonia dicuntur, quòd eius loci incolæ periti fuerint sagittarii. Virgilius, Ire libet Partho torquere Cydonia cornu Spicula, tanquam hæc sit nostri medicina doloris. Statius lib. 7. Thebaid. Cydonias anteibant Gesa sagittas. Claudian. Quæ uires iaculis, uel quum Gortynia tendis Spicula, quàm felix arcu, certique petitor Vulneris, & certum mentiri nescius ictum, Scis quo more Cydon, qua dirigat arte sagittas Armenius, refugo quæ sit fiducia Partho.

De orientalibus populis Val. Flac. lib. 5. Quos neq; Iber neq; tuta suis Aurora sagittis Sustinet. Per auroram intelligit Orientales. Sylius lib. 12. Eois quanquàm certet Gortyna sagittis. Statius lib. 3. Syl. Et Eoas iaculo damnare sagittas.

Lycia regio minoris Asiæ, populos habuit peritos iaculandi. unde Virgilius Lycias uocat sagittas, lib. 8.

Erithræ quoq; siue Erithra, Asiæ ciuitas, arte sagittandi claruit. Sidonius, Fortè sagittiferas Euam populatis Erithras. Crinitus ait Scotos (qui uicini sunt Britannis) in dirigendis sagittis acres esse & egregios.

Paulus Diaconus ait Gotthorum gentem nullo armorum genere magis, quàm arcubus uti consuesse.

Arimaspi populi iuxta Riphæos in torquendis sagittis (quarum sunt peritissimi) alterum inflectunt oculum, ut altero melius cernant. Hinc & nomen traxerunt. nam & Ari Scythicè unum, & Maspos, oculum significat.

In Balearibus (quæ ſunt inſulæ maris Hiſpani) primùm repertus eſt uſus fundæ, & adeò celebratus, ut matres filios ſuos aliis auibus ueſci non paterentur, niſi quas funda fuiſſent adepti. Virg. lib. I. Geor. Stupea torquentur Balearis uerbera fundæ. Stat. lib. I. Roboraq; & grauidas fundæ Balearis habenas.

VENATORES.

HElymus & Panopes, Aceſtæ regis Siciliæ comites, uenatores fuerunt, teſte Virg. lib. 5. Æn. Tum duo Trinacrii iuuenes, Helymus, Panopesque Aſſueti ſyluis, comites ſenioris Aceſtæ.

Fuit & Lauſus, Mezentii filius, ferarum debellator maximus. Virg. lib. 7. Æneid. Lauſus equûm domitor, debellatorque ferarum.

Idem uocat Amycum ferarum uaſtatorem lib. 9. ubi ait: inde ferarum Vaſtatorem Amycum, quo non felicior alter Vngere tela manu, ferrumque armare ueneno.

Idem lib. 11. Ornitum quendam inter uenatores reponit, his uerbis: procul Ornitus armis Ignotis, & equo uenator Iapige fertur.

Cephalus Athenienſis, Procridis maritus, uenator fuit, quem poetæ fabulantur ab Aurora adamatum. Ouid. in ep. Phædræ, Clarus erat Cephalus ſyluis, multæq; per herbam Conciderant illo percutiente feræ. Nec tamen Auroræ malè ſe præbebat amandum, Ibat ad hunc ſapiens a ſene diua uiro. & lib. 1. Met. inducit Cephalum ſic loquentem: Sum nemorum ſtudioſus, ait, cædisque ferinæ.

Eius quoq; uxor Procris uenationi uacaſſe arguitur teſtimonio eiuſdem poetæ ſcribentis, Montibus errabat ſtudiis operata Dianæ. De Cephalo Stroza pater, Venanti Cephalo cura minor ne fuit?

Atalanta mulier fuit Arcadica, quæ tumentes uteros fœminarum, laboresque conceptum peroſa, uirginitati, ac uenationi ſe totam deuouit: adeò ut immanem aprum toti formidoloſum Arcadiæ prima percuſſerit cum Meleagro. Ouid. libro 8. Venit Atalante Schœnei pulcherrima uirgo, &c.

Abas Centaurus inter uenatores reponitur uerbis Ouid.

lib.12. scribentis, Et Pholus, & Melaneus, & Abas prædator aprorum.

Callisto, Lycaonis regis Arcadiæ filia, uenatrix fuisse dicitur, quod docet Ouid. lib.2. Fast.

Dianam poetæ fingunt perpetuo uenandi studio duci: quod ideò fabulantur, ut doceant magnopere his cauendam esse desidiam, quibus curæ est uirginitas. nam, ut inquit Seneca, amor iuuentæ gignitur luxu, ocio nutritur inter læta fortunæ bona. Et Ouid. Ocia si tollas, periere cupidinis artes. De Diana idem Ouid. lib.2. Fast. Mille feras Syluis Phœbe uenata redibat.

Ferunt & Hippolytum Thesei filium sese in consectandis feris exercuisse, studio uirginitatis, & ocii uitandi causa. Phædra apud Ouid. Si Venerem tollas, rustica Sylua tua est. Et apud Senecam in tragœdiis.

Ouid. lib.5. Fastorum ait, Cranem fuisse nympham lustrandis Syluis deditam. hæc eius uerba, Inde sata est nymphe, Cranen dixere priores, Nequicquam multis sæpe petita procis: Rura sequi, iaculisq; feras agitare solebat, Nodosasque caua tendere ualle plagas.

Adonis, Cynaræ ex Myrrha filius, dum uenaretur, ab apro interfectus est. Ouid. lib.1. de Arte, Cura deæ syluis aptus Adonis erat.

Carpophorus fuit Romanus quispiam, imperatori Domitiano carissimus propter uenandi peritiam. nam imperator ipse eo studio delectabatur adeò, ut si quando esset ocium, nihil curaret ardentius, quàm feras insequi. de Carpophoro Martialis li.1. Summa tuæ Meleagre fuit quæ gloria famæ, Est quota Carpophori portio fusus aper?

Idem lib.12. ad Priscum uenatorem hoc modo scribit, Parcius utaris moneo rapiente ueredo Prisce, nec in lepores tam uiolentus eas. Sæpe satisfecit prædæ uenator, & acri Decidit excussus, nec rediturus equo.

Aconteum uenatorem fuisse docet Statius lib.7. Theb. donec Flammatus Aconteus Strage uirum, cui sueta feras prosternere uirtus. Sylius lib.16.

De Mopso Cretensi uenatore iam diximus in cap. de Sagittariis.

Orion uenator (ut fabulantur poetæ) quum uiribus fidens gloriaretur, nullam esse feram, quam non conficeret, diis insolens uerbum ulciscentibus contigit, ut terra scorpionem pareret, a quo uulneratus occubuit. Pamphilus, Errauit, quoniam cecidit uenator Orion. Idem, Valle sequebatur iaculis uenator Orion, Sæpe uagas ista retibus atque feras.

Nota est Acteonis fabula, qui Aristæi filius, indignatione Dianæ (quam inter uenandum nudam repererat) mutatus in ceruum, & a suis canibus dilaniatus dicitur, ut scribit Ouid. lib.3. Met.

Arethusa uirgo fuit uenatrix Dianæ comes. unde Virg. lib.4. Geor. Et tandem positis uelox Arethusa sagittis.

Amimone, Danai filia & uenatrix fuit, quæ dum in syluis iaculo se exerceret, Satyrum læsit, & postmodum a Neptuno ibidem compressa est.

Britona nympha, Martis filia, inter uenatrices puellas, & Dianæ comites numeratur.

Crocum poetæ dicunt uenatorem fuisse, Musarum precibus in astra relatum.

Hippe mulier Chironis Centauri filia, in Pelio Thessaliæ monte sese exercuit uenando, ubi deorum commiseratione in equam mutata est, dum patris indignationem expauesceret. alio nomine Thea dicitur.

Philoctetes quum cruciaretur non ferendis doloribus, propagabat tamen uitam aucupio sagittarum, configebat tardus celeres, stans uolantes, pennarumq; contextu corporis tegumenta faciebat. Cic. lib.5. de Finibus.

Nicias fuit uenator quispiam, qui, dum uenandi studio feras immissis canibus præceps insectaretur, in fornacem carbonariam decidit, ubi canibus circum gannientibus, & rapta ueste conantibus dominum educere, crematus est, auctore Cęlio.

Perdix uenator fuit, qui infanda correptus libidine matri congressus, fecit ut Perdicis libido in prouerbium abiret. Cęlius cap.15. lib.16.

Ferunt Melanionem quendam odio mulierum, & seruandæ castitatis desiderio consectandis feris se totum deuouis-

ſe: nec unquàm a ſolitaria illa, & umbratili uita reuocari potuiſſe.

Endymiona paſtorem poetæ dicunt quandoque in monte Lathmo uacaſſe conſectandis feris. Val. Flac. libro 8. Argon. Lathmius æſtiua reſidet uenator in umbra, Dignus amore deæ.

Horatius lib.1. epiſt. ait, Gargilium uenatorem fuiſſe, qui ſpectante populo ceruos cum plagis & uenabulis per medium forum iubebat tranſire, ac demum emptum aprum palam referre, ut cepiſſe aliquid uideretur. Hæc eius uerba, uenemur, ut olim Gargilius, qui mane plagas, uenabula, ſeruos Differtum tranſire forum, populumque iubebat, Vnus ut è multis populo ſpectante referret Emptum Mulus aprum.

Ferunt Mithridatem uenandi ſtudio adeò intentum fuiſſe, ut ſeptem annis neque urbis, neq; ruris tecto uteretur.

Ceterùm Caſſes, Plagæ, Retia, Venabula, inſtrumenta ſunt uenatoria. Eſt & Podoſtrabe, uenatorium inſtrumentum, capiendis feris concinnum.

CANVM QVORVNDAM NOMINA.

Lyciſca nomen eſt canis apud Virg. in Buccol. dicentem, Excipere inſidiis multum latrante Lyciſca. Palladius Soranus, Non lepus in trepidum timido fugat ore Lyciſcam.

Hylax, itidem nomen eſt canis. Virg. in Buccol. Neſcio quid certè eſt, & Hylax in lumine latrat.

Vmber. Virgil. lib. 12. ac uiuidus Vmber Hæret hians, ſed fortaſſe Vmber, uocabulum eſt Appellatiuum, pro cane Vmbriæ. Val. Flac. lib.6. Argon.

Lælaps canis eſt apud Ouid. lib.7. Met. Poſcor & ipſe meum conſenſu Lælapa magno (Muneris hoc numen) iam dudum uincula pugnat Exuere ipſe ſibi.

Volantes. Stroza pater, Ille pedum curſu præſtans animoque Volantes Occubuit trucibus peſtis acerba feris.

Gargitius canis fuit, Cerberi Epirotici frater, qui Geryonis tricorporis ſeruabat armenta. hunc Hercules unà cum domino interfecit. Incolæ mortuo ſepulcrum ere-

xerunt.

Alcibiades inuſitata magnitudine canem emit LXX. minis, quem amputata cauda ſpectante populo ducebat uinctum, ut garrulorum & importunæ loquacitatis hominum linguas ea in re occuparet, ne quid deterius in eius nomen obloquerentur. Plut. teſtis.

Biorno quidam inter Danos ſpectatæ uirtutis adoleſcens, canem habuit horrendæ acerbitatis, & formidoloſæ, quæ ſola plerunq; biſſenos uiros oppreſſit, & Offoti gigantis inter paſcua tutata eſt armentum.

Pilaſter. Pontanus in Lepidina, Quum canere inciperem, atrox hic dente Pilaſter Latrat, ibi ipſa fuga ſepem, inſidiasque reliqui.

Vertagus canis eſt apud Martialem: Non ſibi, ſed domino uenatur Vertagus acer, Illæſum leporem qui tibi dẽte feret.

Scymnus etiam nomen eſt canis, fictũ a Baptiſta Pio ſcribente: Vertagus, aut Gallo nutritus Scymnus in aruo præcipiti ſequitur luſtra ferina pede.

Graucis, nomen eſt catellæ, qua Arethuſa abſentis mariti deſiderium ſolabatur. Proper. lib. 4. Graucidos & catulæ uox eſt mihi grata quærentis, &c.

Iſſa nomen eſt catellæ, quam Publius habuit in deliciis. Martialis, Iſſa eſt paſſere nequior Catulli: Iſſa eſt purior oſculo columbæ: Iſſa eſt blandior omnibus puellis: Iſſa eſt charior Indicis lapillis. Iſſa eſt deliciæ catella Publi.

Apud hiſtoricos legitur Perſes fuiſſe catellus filiæ Æmilij Paulli.

Chiron, canis fuit Codri poetæ pauperrimi. Iuuenalis, Et recubans ſub eodem marmore Chiron.

Mera, canis fuit Icarii patris Erigones, cuius ductu Erigone ipſa cadauer patris ab agreſtibus interfecti reperit.

Durides, canis fuit Lyſimachi, qui accenſo domini rogo iniecit ſe flammæ. Plin. lib. 8.

Atalanta, Arcadica uenatrix, canem habuit Auram nomine, quam quum interfeciſſet aper Calydonius, ſepulcro ab indigenis ornata eſt.

Ouid. lib. 3. Met. Actæonis canes enumerat his uerbis: Dum dubitat, uidere canes, primusque Melampus, in

derunt alii rapida uelocius aura, Pamphagus, & Dorceus, &c.

Alia quorundam nomina ponuntur apud Cęliũ ex Æchylo: ut Corax, Harpyia, Charon, Lycitas.

Hylax, Harpagalus, Lycisca, Tygrina, Melampus, Falco, Serpens, Ragonia, Ichthia, Helor, nomina sunt canum apud Mantuanum lib.4.

Fuit Hippocentaurus canis Xenophontis.

Lethargus Hippammonis, qui etiam cum mortuo domino tumulatus est.

Lampurus, apud Theocritum in Daphnide & Menalca, nomen est canis: apud Herod. Syagruus; apud Aristophanem Acalanthis.

Celebrantur etiam Catenarius, Lucernarius, & canis Attali, qui tanto fuit oris rictu, ut oblatum cibum deglutiret.

Fuit & Aristogiton canis Cydimachi.

Agrus canis fuit Vlyssis, qui reuersum ab expeditione Troiana dominum post annos uiginti fertur agnouisse.

Canis Pyrrhi Epirotarum regis in rogum domini se coniecit.

De natura canum quoniam prolixè & abundè locuti sumus in Epithetis nostris, plura loqui nunc supersedimus.

Cetera nomina canum in præcedenti posita catalogo, leguntur apud Xenophontem in libro de uenatione.

EQVORVN, ET EQVARVM celebrium nomina.

CYllarus equus fuit Castoris. Virg. lib.3. Georgic. Talis Amiclæi domitus Pollucis habenis Cyllarus, & quorum Graii meminere poetæ. Vbi Pollucem pro Castore equorum domitore posuit, poetica licentia: ut Quas illa Philomela dapes, pro Progne. Item, Reuocato a sanguine Teucri, pro Dardani, inquit Seruius.

Mezentius pater Lausi equum suum, Rhebum nomine his uerbis alloquitur apud Virg. lib.10. Rhebe diu (res si, qua diu mortalibus ulla est) Viximus, aut hodie uictor spolia illa cruenta, Et caput Æneæ referes.

Æthon fuit equus Pallantis, Euandri filii, quem Virgilius lib. 11. ait in exequiis domini sui collacrymasse:

Postbellator equus positis insignibus Æthon
It lacrymans, guttisque humectat grandibus ora.

Equos Turni Virg. lib. 12. magnis laudibus commendat.

Pegasus, Neptuni & Medusiæ filius, equus fuit alatus, quo Bellerophon expeditionem sumpsit contra Chimæram. Hic saxo in Helicone pedis ungula percusso fontem nomine Hippocrene aperuisse dicitur. Ouidius lib. 3 Fast. Suspice, Gorgonei colla uidebis equi, Creditur hic cæse grauida ceruice Medusæ Sanguine respersis prosiluisse comis. Huic supra nubes, & subter sidera lapso Celum pro terra, pro pede penna fuit. Idem lib. 4. Metam. & 4. de Ponto.

Arion fuit equus, quem Neptunus dedit Adrasto. Statius lib. 1. Syl. Hunc & Adrastæus uisum extimuisset Arion. Proper. lib. 2. Qualis & Adrasti fuerit uocalis Arion, Tristis ad Archemori funera uictor equus. Statius huius equi uirtuté & alacritatem lib. 6. describit hoc modo, Dicitur ante omnes rutilæ manifestus Arion Igne iubæ, &c.

Pholoe, Iris, Thoes, nomina sunt equarum Admeti apud Statium lib. 6. Theb. scribentem, Nominibusq; cient Pholoen, Admetus, & Irim, Funalemque Thoen.

Alia equorum nomina ab eodem ponuntur his uerbis, rapidum Danaeius augur Ascheton increpitat, meritumq; uocabula Cygnum Audit, & Herculeum Styrion Cromis, Euneon audit Igneus Æthion, tardumq; Cydona lacessit Hippodamus, Phariumque Thoas rogat ire Podarcen.

De Tago Sylius lib. 1. Iam Tagus auratis agnoscebatur in armis.

De Gargano idem Sylius lib. 4. Theb. Nos Gargane uocant superi ad maiora, uides ne Quantus erat Chrixus? iam nunc tibi præmia pono.

Lampon, Panchates, Pelorus, Camphasus, nomina sunt equorum apud Sylium lib. 9. De Lampone scribit hoc modo: Euolat ante omnes, rapidoq; per aera cursu Callaicus Lampon fugit, atque ingentia tranat Exultans spacia, & uentos post terga relinquit. De Panchate, sed proximus ibat Astur Panchates, patrium frons alba nitebat Insigne, &

patrio ſpes omnis concolor albo. De Peloro, Cyniphio rector radiabat fronte Peloro Camphaſus, ipſe aſper, nec qui ceruicis amaret Applauſæ blandos ſonitus, clauſumq́; cruento Spumeus admorſu gauderet mandere ferrum. At docilis fræni, & melior parere Pelorus Nonunquam effuſum ſinuabat deuius axem.

Herpe, apud eundem nomen eſt equæ matris Pelori ubi ait, eductum genitrix effuderat Herpe Nobilis.

Idem de Cireo, percuſſus uocibus altis Spectantum Cireus, fertur ſublime per auras.

Lamus, Sicoris, Ilerdas, Theron, etiam nomina ſunt equorum apud eundem lib. 36. ubi ait: Tum Lamus & Sicoris, proles bellacis Ilerdæ, Et Theron potator aquæ ſub nomine Lethes.

Equum Alexandri Bucephalum a capite bouis nominatū & talentis XIII. emptum, teſtis eſt Cares apud Gellium. ubi ornatus erat, armatusq́; ad prœlium, nullum alium ſeſſorem, præter dominum, admiſit. Idem in bello Indico ſagittis undiq; perfoſſus, regem è mediis hoſtibus, licet exanguis, & moribundus, uiuaciſſimo curſu retulit, atque ubi extra teli iactum portauit, domini iam ſuperſtitis ſecurus, ibidem expirauit. Quod beneficium Alexander penſauit oppido in honorem equi condito, ut docet Plin. lib. 6. & 8. ubi ait, Propter quæ, Rex defuncto eidem duxit exequias, urbemq́ue tumulo circundedit nomine eius. Curtius ad hūc modum ſcribit, Excepti ſunt quidam, inter quos equus regis, Bucephalum uocabant, quem Alexander non eodem (quo ceteras pecudes) animo æſtimabat. nam ille nec in dorſo inſidere patiebatur alium, & regem (quum uellet aſcendere) ſponte ſua genua ſubmittens, excipiebat, credebaturq́ue ſentire, quem ueheret.

De Harpya & Peſago Politianus in Ambra, Quos Zephyro peperit geminos Harpya Podarge, &c.

Claudianus in ſextum Honorii Conſulatum, equos Rhæſi Thracum regis commendat ſequentibus uerſibus:

Graiaque retulerat raptos ad caſtra iugales,
Quorum (ſi qua fides augentibus omnia muſis)
Impetus exceſſit Zephyros, candorq́ue pruinas.

Æthon apud Homerum lib,8. Iliados, nomen eſt unius equorum Hectoris.

Harpynna & Pſylla equæ fuerunt Oenomai, quibus contendebat curſu in procos filiæ ſuæ Hippodamiæ. hos ſuis uerſibus dignatus eſt Lycophron.

Plinius ait equam Hecratidis Theſſali, quamuis prægnantem, uiciſſe in Olympia.

Plutarchus in Artaxerxe ſcribit equum Cyro fuiſſe immitem, & effrænem, Paſacem nomine.

Cimon Athenienſis equabus ſuis (quibus ter Olympia uicerat) monumenta erexit.

Equus Tiberij Cæſaris uidebatur flammas ore euomere, indicio magnæ alacritatis. Cęlius cap.26. lib.8.

Parthenia, & Eripha, equæ fuerunt Marmacis, unius ex procis Hippodamiæ, quas Oenomaus puellæ pater iugulauit, & poſtmodum ſepeliri iuſſit.

Boriſthenes equus fuit Hadriani Imperat, quo in uenando propter alacritatem pleruñq; utebatur. Dion Caſſius ait, Imperatorem mortuo ſepulcrum feciſſe, columnamq; erexiſſe cum epigrammate inciſo.

Iulius Cæſar, auctore Tranquillo, utebatur equo inſigni, pedibus propę humanis, & in modum digitorum ungulis ſciſſis: quem maxima cura aluit, honorauitque ſtatua. quod aruſpices eo imperium orbis terræ ſignificari dixiſſent, tum etiam, quòd nullum alium ſeſſorem reciperet.

Biorne quidam inter Danos clariſſimus, equum habuit præſtanti corpore, & tanta uelocitate præpetem, ut quem ceteri nequirent, indefeſſus obſtrepentem uorticem ſolus ſuperaret.

Artibius, Perſarum dux, equum habuit, qui primo pugnæ congreſſu in hoſtes laniandos morſu aſſurgebat, calcibusq; & impulſu longè lateq; faciebat ſtragem. auctor Herodotus.

Gellius ſcribit, equum Cn. Seij de genere equorum Diomedis primogenitum, & a Corn. Dolabella centum millibus ſeſtertiis emptum, fuiſſe inuſitata magnitudine; ſed eò tamen fato, ut quiſquis eum haberet, is cum omni domo ac familia miſerè periret. quod experti ſunt Marc. Antonius,

Corn.

Corn. Dolabella, C. Cassius eius possessores.

Equus Nicomedis regis Bithyniæ tanto fuit in dominum affectu, ut eo mortuo oblatum recusauerit cibum, & inedia se confecerit.

Equus Antiochi, capto uel mortuo domino, Centaretum quendam è Galathis alumni sui uictorem, domitis frænis excussit, & in terram deiectum pedibus ad mortem proculcauit. Plinius lib. 8. cap. 42.

Equus à Dionysio Syracusarum tyranno relictus in salebra & luto, ubi se expediuit, domini, licet ingrati, uestigia tamen secutus est.

Nero equas habuit Hermaphroditas ex agro Treuerico, quas carpento suo subiuges ostendebat.

Equus Augusti sepulcrum à domino meruit.

Scythius primus fuit omnium equorum à Neptuno productus.

Hirpinus nomẽ est equi apud Martialem lib. 3. Epigram. ut Corithæ nomen equæ apud Iuuena. Satyr. 8. de Hirpino Mart. Hirpini ueteres qui bene nouit auos. De utroq; Iuuenalis; Sed uenale pecus Corithæ posteritas, & Hirpini, si rara iugo uictoria sedit.

Celebratur Maronis carmine equus Troianus, quẽ Græci diuina Palladis arte ędificarunt, acernisq; trabibus contexuerunt, Epeo machinæ auctore. de hoc Propertius li. 3. & Lucretius lib. 1. Durateum, id est ligneum uocat, ubi ait: Nec clam Durateus Troianis Pergama partu Inflammasset equus nocturno Grauigenarum.

Equi Parthorum hippice herba pasti, famem sitimque multos dies perferunt; ad quod allusit Proper. lib. 4.

EQVI ACHILLIS.

DE Balio & Xantho Politianus in Ambra. -balium Xanthumque iugales Quos Zephyro peperit geminos Harpyia Podarge: Et te captiuo funalem Pedase collo Igneus extimulat. Claudianus: Et flauum Xanthum spreuisset Achilles. Virgilius lib. 3. Georgic. Martis equi biiuges, & magni currus Achillis.

EQVI MARTIS.

HI duo numerantur a Seruio inter equos Achillis: poetæ tamen Pauorem & Terrorem Martis equos faciunt. unde Statius; Fræna miniſtrat equus Pauor armiger.

EQVI SOLIS.

DE his nominibus Ouid. lib. 2. Met. ſcribit: Interea uolucres Pyrois, Eous, & Æthon ſolis equi, quartusque Phlegon hinnitibus auras Flammiferis implent, pedibusq; repagula pulſant. Pyrois, Pyroentis flectitur, ut Simois. Val. Flac. lib. 5. Argon Et formidantem patrios Pyroenta dolores. Sunt qui dicant Xanthum inter equos Solis numerari, propter dictum Martialis: Quid cupidum Titana tenes? iam Xanthus & Æthon Fræna uolũt. Thomas Radinus: Equi quattuor: qui aurei licet forent, colore tamen quiſque proprio noſcebatur: Pyrois rubens, Eous candicans, Æthon coruſcãs, Phlegon nigricãs, hinnitibus flãmiferis, claris naribus auras implebãt, erraticis curſibus uagabãtur incertiſ. Sabellicus: Hic equidẽ ambiguè uergit, quà lucidus Æthõ.

EQVI PLVTONIS.

DE quattuor primis nominibus, Claudianus lib. 1. de Raptu ſic meminit.

Orneus crudele micans, Ethonisq; ſagitta
Ocyor, & Stygij ſublimis gloria Nycteus
Armenti, Ditiſq; nota ſignatus Alaſtor.
Stabant ante fores iuncti, ſæuumq; fremebant,
Craſtina uenturæ ſpectantes gaudia prædæ.

AVRIGÆ, ET EQVORVM domitores.

AVtomedon fuit Achillis auriga Virg. lib. 12. Æn. Vnà ingens Periphas, & equorum agitator Achillis Armiger Automedon. Ouid. lib. 5. de Triſt. Nunquid Achillæos inter fera prœlia fidi Deſeruit leuitas Automedontis equos? Idem lib. 1. & 2. de Arte.

Phaeton, Solis filius, dum currum patris, regendum ſuſce

pisset: equis ignotum aurigam excutientibus, cecidit in Padum, cælo passim conflagrante, hinc equi Phaetontis, pro equis Solis solent accipi. Virgilius lib. 5. Æn. Auroram Phaetontis equi iam luce uehebant. Ouidius lib. 11. Meta. Hic situs est Phaeton currus auriga paterni.

Idæus fuit auriga Priami. Virgilius lib. 7. Æneidos: Idæumq; etiam currus, etiam arma tenentem.

Metiscus Turni. Idem lib. 12. Aurigam Turni media inter lora Metiscum Excutit. Ausonius; Nec celeres mulas ipse Metiscus agas.

Naubolus Laij regis Thebarum. Statius: Naubolus Hippasides tuus ò mitissime Lai, Hospes adhuc currus securaq; lora tenebat.

Cirnus Melampodis, Durius Pelori, Athlas Camphasi, Iberus Panchatis equorum fuerunt aurigæ. de Cirno Sylius lib. 16. Quò Cirneruis (nam Cirnus agebat) Verbera dimitte, & reuoca moderatus habenas. Iberus ad Panchatem apud eundem sic loquitur: Tene Astur certante feret quisquam æquore palmam Erepto: consurge, uola, per labere campum. Durius ad Pelorum: Quò ruis, aut quisnam hic rapidi certaminis est mos?

Ferunt etiam Iolaum Herculis fuisse aurigam.

Arceptolemus, Enipeus, Cabrion Hectoris aurigæ fuisse memorantur. Mortuo Arceptolemo, successit Cabrion eius frater.

Myrtilus auriga fuit Oenomai, cuius ruina mari Myrtoo nomen imposuit. Ouidius in Ibin: Proditor ut sæui periit auriga tyranni, Qui noua Myrtoæ nomina fecit aquæ.

Tortellius ait, Memnonem fuisse aurigã Idomenei, Mnesteum Diomedis, Midonem Pylemenis, ducis Paphlagonũ.

Amphitus & Telchius Castoris, & Pollucis aurigæ fuerunt, testimonio Plinij lib. 6. scribentis: Sunt qui conditam eam ab Amphito & Telchio, Castoris & pollucis aurigis, putant. Ammianus: Vbi (inquit) inter ciuitates alias Phasis est nomine fluuij dictitata, & Dioscorias nunc usque nota: cuius auctores Amphitus & Telchius Spartani traduntur, aurigæ Castoris & Pollucis. Alii dicunt castoris & Pollucis aurigas fuisse nominatos Rhecam, & Amphistratum.

Legitur in Trœzeniorum historia Sperum fuisse Pelopis Aurigam, quanquàm alii in Olympia fuisse Cyllam tradant.

In Illyria ciuitas fuit Harpyia, prope Enchelias, in quam Amphiarai auriga Baton absorpto domino se contulit. Cælius.

Cebares fuit equiso, cuius astu Darius regnum Persarum adeptus est. nam quum magi inter se pacto conuenissent, ut is, cuius equus primus hinniret, regeo potiretur, Cebares manum uuluæ equinæ prius admotam naribus equi præbuit olfaciendam. quo odore irritatus equus primus dedit hinnitum. Herodotus.

Patiramphis fuit Xerxis auriga. Idem Herodotus: Postquem (inquit) ipse Xerxes uehebatur curru equorum Nisæorum præcedente auriga, cui nomen erat Patyramphi, Othonis filio.

Poetæ Bellonam Martis auriga faciunt, flagello armatã sanguineo, ut docet Statius.

Picus fuit equorum domitor, dicente Virg. lib. 7. -læuaq; Ancyle gerebat Picus equum domitor.

Idem de Mesapo lib. 7. Æneid. At Mesapus equum domitor Neptunia proles.

Anniceris Cyræneus nobilis fuit equorum agitator, qui artem Platoni ostentaturus, ante Academiam currus iunxit, sæpeq; eundẽ cursum iisdẽ uestigiis nihil delirãdo repetiit. Erichthonius Atheniensis quadrigas primus iunxit. Pontanus libro tertio de Stellis: Qualis Erichthonius currus & quattuor ausus Iungere equos, rapidisque rotis insistere uictor.

Astur Memnonis fuit auriga, a cuius nomine Astures populi Gallecis proximi dicti sunt.

Constat Felicem Russatum fuisse aurigam uerbis Plinij libro septimo scribentis: Inuenitur in actis Felicis Russati aurigæ, iam igne illato in rogum eius, unum è fauentibus iecisse sese.

Inter eos (qui equitatu claruerunt) Castor principem locum obtinuit. Politianus: Vixq; bonum frænis Castora frater amet.

CVRRVS DEORVM, QVIBVS ANIMALIBVS trahantur.

CVrrus Bacchi, Lyncibus, & Tygribus. Propertius de Ariadna rapta a Baccho. Lyncibus in cęlum uecta Ariadna tuis. Ouid. in Epist. Phædræ: Iuque capistratis tygribus alta sedet. Idem lib. 3. Meta. Quem circum tygris simulacraq; inania lyncum. Idem lib. 4. Met. & lib. 1. de Arte. Virg. lib. 3. Geor. Quid lynces Bacchi uariæ?

Currus Leucothoes deæ marinæ, Delphinis. Virg. in Cyri: Illa etiam magnum iunctis quæ piscibus æquor, Et glauco bipedum curru metitur equorum Leucothoe.

Currus Cybeles, leonibus. Virg. lib. 3. Et iuncti currum dominæ subiere leones. Ouid. lib. 10. Dente premunt domito Cybeleia fræna leones. Catull. Vbi iuncta iuga resoluens Cybele leonibus.

Currus Veneris, cygnis. Ouid. lib. 10. Metam. Iunctisq; per aera cygnis Carpit iter. Sil lib. 7. Tum matris currus niueos agitabat olores. Statius lib. 1. Sil. Thalamiq; ingressa superbum Limen Amycleos ad fræna citauit olores. Statius lib. 3. Dum petit & molles agitat Venus aurea cygnos. Hor. lib. 4. Car. ad Venerem: Tempestiuius in domo Pauli purpureis ales oloribus Commessabere maximi.

Corrus Thetidis, Delphinis: quemadmodum & Leucothoes. Tibul. Vecta est frænato cærula pisce Thetis.

Currus Neptuni, equis. Virg. lib. 5. Iungit equos curru genitor, spumantiaq; addit Fræna feris, manibusque omnes effundit habenas. Silius lib. 3. Extremamq; petit Phœbea cubilia Thetyn Frænatis Neptunus equis.

Currus Dianæ, Ceruis. Claud. Dixit & extemplo frondosa fertur ab Alpe Trans pelagus, Cerui currum subiere iugales.

Currum Iunonis trahunt pauones. Currum Lunæ, boues. Currum Nemesis, gryphes. Currum Solis, equi. Currum Saturni, serpentes. Currum Martis, equi. Currum Prothei, phocæ. Currum Oceani, balænæ. Currum Tritonis, pisces. de his omnibus Politianus in Ambra.

Bistoniis Mars instat equis. Tu iungis olores,
Phœbe Terapnæos. Getica Mars fulgorat hasta.

Contendis tu Phœbe fides, arcusq; retendis.
Lyncas agit Bromius, Pauos Saturnia pictos,
Tardos Luna boues, annosas Delia ceruas,
Gryphes Hyperboreos Nemesis, Cytherea columbas.
Fert pedibus pinnas puer Arcas, crine galerum.

Item Ioan. Franciscus Mirandula:

-Paphios non iungit olores
Cypria, terribilem non concinit ægida Pallas,
Non uolucres sequitur ceruos pharetrata Diana,
Nectere odori sequos loris assueta Laconas.
Non iunctis fertur Iuno super æthera Pauis,
Dum Samon, aut tecta inuisit Carthaginis altæ,
Cynthia nec bobus carum Endymiona fatigat.

NAVIGIORVM DIVERSA GENERA.

Myoparo genus erat nauigii, quo utebantur pyratæ, auctore Nonio. Cicero lib. 3. de Rep. Nam quum quæreretur ex eo, quo scelere impulsus mare haberet infestum uno Myoparone, Eodem (inquit) quo tu orbem terræ. Sallust. lib. 4. Marique placido a duobus prædonum Myoparonibus circumuenta.

Erant & Parones, genera quędam nauium. Varro: Iamq; duos Parones habebant instructos. Budęus ait Paronem hodie uocari Brigantinum.

Acatium nauis erat actuaria. Iulius Pollux ait fuisse uelum in naui maximum, sicut minimum Dolonem.

Anchiromachus nauiginm est aptum ferendis anchoris, ceterisq; nauticis instrumentis.

Baris erat cymba, qua Ægyptij suorum cadauera ad tumulum comportabant. Propert. lib. 3. Romanamq; tubam crepitanti pellere sistro, Baridos & contis rostra Liburna sequi. Herod. lib. 2.

Catascopium dicitur nauis exploratoria, ut Catascopus circunspector, quod etymo dictionis cognoscitur. Cæsar in commentariis: Litteris celeriter in Siciliam conscriptis, per Catascopium missis.

Celox dicitur breue nauigium, à celeritate. Apuleius: Qui celocem regere nequit, onerariā petit. Plautus in Au-

Iul. Quò hanc celocem conferam? Varro. Nautæ remiuagam mouent celocem.

Corbita nauis est tarda, & grandis. Plaut. in Pœn. Tardiores quàm Corbitæ sunt in tranquillo mari. Dicuntur autem Corbitæ, quòd in earum malo corbes pro signo suspenderentur.

Cydarum. Calepinus ait esse nauiculæ genus: sed quale, ut in plerisque, tacet.

De Cymba Virg. lib. 6. Æn. -gemuit sub pondere Cymba Sutilis. Ouid. lib. 1. Met. Occupat hic collem, cymba sedet alter adunca.

Cyrcerus, nauis est prægrandis Asiana. Plautus apud Nonium: Quum percontor portitores, & quæ nauis uenerit ex Asia? negant uenisse. Conspicatus sum interim Cyrcerum, quo me maiorem non uidisse censeo. Idem: Ædificat nauim Circerum, & merces emit.

Faselus. est nauigium Campanum, eodem Nonio teste. Sallust. lib. 3. hist. Et fortè in nauigando cohors una, grandi faselo uecta, à ceteris deerrauit.

Geseorta nauis est, quam nonnulli Prosumiam uocant.

Halius dicitur breuis scapha.

Horiam Nonius ait nauim esse piscatoriam. Plautus in Rudente: Mea opera laboratur & Rete & horia. Diminutiuum est Horiola. Idem: Malo hunc alligari ad horiam, ut semper piscetur, etsi sit tempestas maxima.

Lembus dicitur nauicula breuis, & uelocissima. Plautus: Dum hæc aguntur, Lembo aduehitur tuus pater paucillulo. Virg. Lembum si fortè remisit, Atque illum in præceps prono rapit alueus amni. Plin. lib. 7. ait Cyrenenses fuisse repertores Lembi.

Linter dicitur nauicula cauatis arboribus facta. Hac utebantur quondam Germani Danubium habitantes. Nonius ait Lintres naues esse fluminares. Ouid. ad Liuiam: Quem semel umbrifera nauita Lintre tulit. Sidonius: In pugnam Pyrata coit, pars Lintre cauata.

Monoxylon dicitur nauis ex integro ligno, & non conciso in trabes. Monon enim unum, & xylon lignum dicitur.

Pontones dicuntur, quibus pontium loco utimur in traii-

ciendis fluuiis. Apuleius: Et si uado non poterunt, pontonibus transibunt.

Prosumia genus est nauigii speculatorii. Cæcilius apud Nonium: De nocte ad portum sum profectus prosum: Idē: Qui pro gubernatore se gerens prope uertit prosumiam.

Scapha, nauicula est in ligno cauata. Hor. lib. 3. Carm. Tum me biremis præsidio scaphæ Tutum. Vegetius: Scaphas quoque de singulis trabibus excauatas cum longissimis funibus, interdum etiam ferreis catenis legio portat. Nonius ait, Scaphas nauiculas esse, quæ maiores naues consequuntur.

Schedia nauigium est rude & impolitum, & trabibus inter se connexis factum, cuiusmodi sunt rates.

Sorrillum, nauigium est Istricum, quod lino & sparto conseritur & condensatur.

Stlata, nauis est lata, quales fortè sunt, quibus equi, & currus transuehuntur. Antiqui stlatum, & stlites pro latum, & lites dicebant.

Trieris nauis est magna, quam remiges tribus utrinque remorum ordinibus impellunt. Latinè Triremis dicitur, & trium ordinum nauis, quemadmodum Quadriremes & Quinqueremes apud antiquos legimus, & apud Græcos Epteres, Enneres, & Deceres, quæ naues septenum, nouenum, denumq; ordinum significant. Biremem primum fecere Damastenes, auctore Plinio: Triremem, Ammocles Corinthius: Quadriremem, Carthaginienses: Quinqueremem instituit Nesichthon Salaminius: Sex ordinum, Xenagoras Syracusanus: Decem remem, Nesigiton. Instituit Alexander Magnus ad duodecim ordines. Ptolemæus Sother ad 15. Demetrius Antigonis ad 30. Ptolemæus Philadelphus ad 11. Ptolemæus Philopator ad 1.

Plutarchus in uita Periclis ait, Damenam esse quandam nauim rotundam & concauam, & in uentris similitudinem formatam, ut mare percurrere, ac celeriter conuerti possit. atque hoc illi inditum nomen quòd in Samo primùm reperta sit, & à Polycrate tyranno ibidem ædificata.

Hippago, seu Hippagium, nauis est lata & expansa, quæ equi & currus transmittuntur.

Liburni dicebantur bellicæ naues, & uelocissimæ, à Liburnia Dalmatiæ parte, cuius exemplo fabricantur, uel quòd Liburni populi olim nauibus citissimis Ionium mare insulasq; prædarentur. hinc naues leuitate præstantes Liburnicas dixerunt. Horatius in Epodo: Ibis Liburnis inter alta nauium Amice propugnacula. Dicimus & Liburnica. Suetonius in Augusto: Vtrobique parte Liburnicarum demersa. Dicuntur etiam Liburnæ. Luc. Ordine contentæ gemino creuisse Liburnæ.

Embolum genus est nauigii uelocissimi. alii ponunt pro rostro æreo, quod ex prora nauium eminet.

Lenunculus, dicitur nauis piscatoria. Sallust. apud Nonium: Primo inducit forte per noctē in Lenũculo piscantis.

Onerariæ naues dicuntur negotiatoriæ, & propter onera tardæ.

Actuariæ uerò dicuntur agiles, & præstantes celeritate. Sallustius: His actuariæ naues circiter triginta, Onerariæ decem erant.

Nauium appellationes apud Gellium libro 11. cap. 25. sunt Gauli, Corbitæ, Caudicæ, Hippagines, Cercuri, Celoces, Oxiæ, Remieculi, Actuariæ, Prosumiæ, Geseortæ, Orioles, Cattæ, Scapha, Pontones, Nustucciæ, Mediæ, Phaselli, Parones, Myoparones, Lintres, Caupulica, Mareplacidæ: Cydarum, Ratariæ, Catascopium.

Porrò autem nauem primi excogitarunt Tiphys, & Argo nauta: uel Tyrij, ut mauult Tibullus scribens: Prima ratem uentis credere docta Tyros. Danaus nauem primus in Græciam ex Ægypto aduexit. nam prius ratibus nauigabatur in mari Rubro ab Erithra repertis. Antiquitus fiebant ex corio circunsutæ in Oceano Britannico. in Nilo ex papyro, scirpo, & arundine. Longa naue primum Iasonem nauigasse, testis est Philostephanus. Egesias hoc tribuit Parrhalo, Ctesias Samiræ, Stephanus Semiramidi, Archimachus Ægeoni, Bibliographi Noæ. Onerariam Hippus Tyrius inuenit, Lembum Cyrenenses, Cymbam Phœnices, Celocem Rhodii, Cercurum Cyprij, Siderum obseruationem in nauigando Phœnices, Remum Copæ, Latitudinem eius Plateæ, uela Icarus, Malum, &. Antemnam Dædalus,

Tectas longas Thasij, Rostra Pisæus, Tyrrheni anchoram, Anacharsis, Harpagones, Adminicula Tiphys, classe primus depugnauit Minos.

Naumachia uocatur pugna nautica: Naumachiarii, qui nauale prœlium committunt. Sueto. in Claudio: Sed quum proclamantibus Naumachariis, Aue imperator, morituri te salutant.

Nauis uocabulum est generale. Naualia, nauium stationes. Nauarchus, nauis princeps. Nauclerus, seu Naucleriacus, ductor. Nauta & Nauita idem.

Carina dicitur concauitas nauis, & capitur pro tota naui. Virg. Frondentesq; ferunt remos, natat uncta carina. Carinare instar carinæ formare.

Puppis posterior nauis, prora anterior. Proreta, rector proræ.

Rates dicuntur rudes, & impolitæ trabes inter se connexæ. Ratis tamen capitur pro naui. Ouidius lib. 4. de Ponto: Et freta ueliuolas non habitatura rates. Ratiarii, ratis ductores.

Classis capitur pro multitudine nauium, & quandoque pro unica naui. Virg. Et Lyciæ ductorem classis Orontem.

Remiges nautæ qui remos agunt. Remigare remos agere.

Helciarij qui maiores naues funibus trahunt canabinis aduersus undas.

Rudentes dicuntur funes nautici. Lucanus lib. 8. Aut laqueum collo, tortosq; aptare rudentes.

Anchora ferrum est repandum, & utrinque acutum, quo sistuntur naues, unde adagium, Nauis tua fulta est duabus anchoris.

Antemnæ instrumenta sunt amnem antesecantia, uiamq; nauibus facientia. Virgil. Cornua uelatarum obuertimus antemnarum.

Vela dicuntur linea uel canabina tegmina, quæ dispassa malo nauis alligantur, ut uentos recipiant. Hinc mare ueliuolum.

Carbasus linum est tenuissimum, quo uela nauium fiebant quondam: unde & Carbasa pro uelis accipi solent.

Transtra tabulæ sunt, in quibus sedent remiges, uel per quas ad regimen nauis deambulant.

Celeuma dicitur clamor nauticus.

Naulum & Portorium merces nautarum & portitorum.

Vrinatores dicuntur natatores subaquatiles.

Vrinati, seu urinare, sub aquis natare.

PROPRIA QVÆDAM NAVIVM nomina.

ARgo dicitur fuisse prima nauium, quæ Iason, Typhys, Castor, Pollux,& alij (quos inde Argonautas dicimus) profecti sunt Colchos, ad rapiendũ uellus aureũ. Sumpsit autẽ nomen ab Argo architecto. Vnde Val.Flac.lib.1.Ad carium Tritonia deuolat Argũ,Moliri hunc puppẽ iubet & demittere ferro Robora,Peliacas etiã comes exit ad umbras. Vel ab Argiuis,qui in ea nauigarũt.Hãc nauim poetæ multis ornant epithetis. Vocant in primis fatidicã & loquaculã, quòd beneficio Mineruæ facta sit ex quercu Dodonæa, quã Sophocles tradidit fuisse nõ tantùm uerbosam,at etiã futuri pręsagam,ut in periculis Argonautas moneret.unde Claud. -licet omnia uates In maius celebrata ferant, ipsamq; secandis Argois trabibus iactent sudasse Mineruã &c.Arbore pręsaga tabulas animasse loquaces. Val. Flac. Prima deum magnis canimus freta peruia nautis, Fatidicamq; ratem. Vocatur pręterea Pegasia, a Pegasa urbe Thessaliæ, apud quam fuit ædificata. Item Pelias, à Pelio monte. Tritonis, quoniam beneficio Mineruæ & ingenio facta est. Magnesis seu Magnesias à Magnesia regione Macedoniæ proxima. Argoa,& Argiua,ab Argiuis nautis Hæc ex auctoribus confirmari possunt, ut Ouid.lib.7. Metam.Val.Flac.1.& 8.Statius l. 5.& Pontanus lib. 5. de Stellis, & Propert. lib. 1.

Pristis, Centaurus, Chimera, Scylla, nomina sunt nauiũ apud Virgil. lib. 5. Æn. De Pristi & eius rectore Mnesteo sic inquit: Velocem Mnesteus agit acri remige Pristim. De Chimera, Ingentemq; Gias ingenti mole Chimeram. De Cẽtauro et Scylla:Sergestusq;(dom⁹ tenet a quo Sergia nõmẽ)Cẽtauro inuehitur magna,Scyllaq; Cloãthus Cærulã,

Fuit & Palinurus gubernator nauis Æneæ Virg.lib.3. Ipse gubernator puppi Palinurus ab alta.

Telonem Massiliensem Lucanus à nauigandi astrorumq; peritia laudat lib.3. ubi ait: Dirigit huc puppim miseri quoque dextra Telonis, Qua nullam melius pelago turbante carinæ Audiuere manum, nec lux est notior ulli Crastina, seu Phœbum uideat, seu cornua Lunæ, Semper uenturis componere carbasa uentis.

Idem commendat Phoceum quendam urinatorem adeò natandi peritum, ut mergeret se, ac demum emergeret quū uellet. hæc eius uerba: -pugna fuit unus in illa Eximius Phoceus, animam seruare sub undis, Scrutarique fretum, si quid mersisset arenis: Et nimis affixos unci conuellere morsus, &c.

Opheltes fuit nauta & circunuentor scelestissimus Sidonius: Qui uigor in pedibus frustra tibi notus Ophelte. Canopus auctore Plinio, fuit gubernator nauis Menelai, à quo hostium Nili Canopicum nomen sumpsit, ubi ictu Aspidis Mortuus est ille.

Fuit Saro quispiam nauta, qui moribus suis in elegantibus & in urbanis sequenti adagio locum fecit: Sarone magis nauticus.

Simonides apud Plutarchum testis est Amarsyadem Phereclem fuisse gubernatorem nauis Thesei in Cretam ad Minotaurum nauigantis. Philochorus ibi ait: Nausitheum & Phæacem rectores fuisse eius nauis.

Idem in Themistocle ait Ariomenem Xerxis fuisse nauarchum. eodem teste Petitius fuit gubernator nauis, in quam Pompeius post fugam conscendit.

Acessæus fuit ignauus quispiam nauta, qui ut nauigationem prorogaret, dicebat se Lunam magis oportunam exspectare. unde natum adagium: Acessæi Luna, in comperendinatores, qui semper causas comminiscuntur, quò negotium different. Erasmus in Chilia.

Mandro fuit quispiam nauicularius, qui aspirante fortuna tandem factus est imperator, unde etiā factus adagio locus; Fuit & Mandroni ficulna nauis. in eos, qui præter meritum ad opes euecti, pristinæ condicionis non meminerunt.

Erasmus.

Phrontis nauta fuit Menelai, filius Onetoris, cæsus a Phœbo.

Amyclas nauta fuit, ad quem tempore belli ciuilis accessit Cæsar, ut ab eo transueheretur in Italiam. Lucanus lib. 5. -molli consurgit Amyclas Quem dabat alga, toro.

Herodotus in Melpomene ait Colæum fuisse gubernatorem cuiusdam nauis Samiorum.

Phereclus fuit architectus, qui naues Paridis ad raptum Helenæ ituri fabricauit, unde & nauis proprio epitheto Phereclæa dicitur.

Pelorus fuit gubernator nauium Hannibalis fugientis.

PORTITORES.

CÆlius scribit Phaoně fuisse portitoré, eoq; se fouisse artificio. Hic quũ Veneré trásuexisset, unguentũ ab ea fertur accepisse, quo delibutus, factus est hominũ pulcherrim*.

Phorcus Græcè Porthmeus, Latinè Portitor dictus est, quòd per mare deferret colonias, teste Beroso.

Charon dicitur portitor inferorum. Virg. lib. 6. Portitor ille Charon.. Idem portitor has horrendus aquas & flumina seruat Terribili squalore Charon. Proper lib. 3. Portorium, Porthmeum, Telonarium, Minerual, stips Charontica, Naulum dicitur portitorum merces. Seneca de Charonte: Hunc seruat amné cultu & aspectu horridus, Pauidosq; manes squalidus gestat senex. Idé in Oedipo: Quinq; capaci turbida cymba flumina seruat durus senior nauita Charon.

PISCATORES, ET VRINATORES.

DYctis fuit piscator quispiam, qui educauit Perseum, de quo Statius lib. 2. Sil. Fluctiuagus uolucrem comebat Persea Dyctis.

De Herminio Silius lib. 5. Nec minus Herminium primis obtruncat in Armis, Assuetum Thrasymene tuos prædantibus hamis Exhaurire lacus, patriæq; alimenta senectæ Ducere suspenso per stagna latentia lino.

Herodotus ait Scylliam fuiſſe urinatorem Sicyoniū Themiſtoclis ętate, qui etiam in naufragio ad Peliū facto, multā pecuniam Perſis ſeruauerit, plurimamq; ſibi lucratus ſit.

Nicolaus quidam Calapiſcis cognominatus ex Apulia oriundus, a puero aquis aſſuetus, degebat inter marinas belluas multos dies continuos illæſus & profunda pelagi ſcrutabatur, futurasq; tempeſtates prædicebat.

Plinius ait Ichthyophagos populos, Troglodytis uicinos, natare ceu maris animalia.

PERICVLA MARINA.

CHarybdis periculum eſt marinum, in Sicilia, prope Tauromimitanum littus, quod crebris aquarum uorticibus infremere, aſſiduisq; fluctuum concurſibus rapta abſorbere dicitur. Ouid. lib. 4. de Ponto: Nec potes infeſtis conferre Charybdin Achæis, Ter licet epotet, ter uomet illa fretum.

Scylla, ſaxum eſt in mari Siculo, mare ipſum reddens importuoſum & plenum periculi, quod aſſiduis aquarum concurſibus latratum uidetur emittere. Poetæ fabulantur Scyllam Phorci filiam mutatam in monſtrum ſupernè uirgineū, infernè uerò piſcem, & ſex caninis capitibus latrans, quum ſe lauiſſet in fonte, quem Circe ueneno infecerat. Ouid. lib. Met. -cinctaq; ſæuis Scylla rapax canibus Siculo latrare profundo. Plin. lib. 3. In eo freto eſt ſcopulus Scylla: Item Charybdis, mare uorticoſum, ambo clara ſæuitia. Cicero Actione 6. in Verrem, Non enim Charybdin tam infeſtam, neque Scyllam nautis, quàm iſtum in eodem freto fuiſſe arbitror.

Malea promontorium eſt Laconiæ ſcopuloſum, quod per quinquaginta millia paſſuum in mare protenſum periculoſam reddit nauigationem, propter aduerſos uentorum flatus. hinc natum prouerbium, Quum ad Maleam deflexeris, domeſticos obliuiſcere. Eſt autem penultima dictionis indifferens. Virg. Ionioq; mari, Maleæq; ſequacibus undis. Stat. lib. 4. Theb. Idem in Achil.

Caphareus mons eſt Euboiæ altiſſimus, Helleſpontus uerſus, impetuoſus & formidoloſus propter ſcopulorum

frequentiam, & crebros undarum uortices. hic Nauplius, rex Euboiæ, mortem filij Palamedis, Vlyssis dolo interfecti, ultus est. nam quum Græci Troia redirent, Nauplius facem in uertice montis posuit, ut locus fidem portus faceret. quò quum uenissent, multi naufragium fecerunt. Stat. in Achil. Quum reduces Danai, nocturnaque signa Caphareus Exeret.

Syrtes duo sunt loca in finibus Africæ Ægyptum uersus, ubi mare fertur esse uadosum & importuosum, propter aquas reciprocas. Seneca: Et amica nautis antè promittet uada Incerta Syrtis. Sil. lib. 17.

Et semper naufraga Syrtis.

Ouid. lib. 12. Elegiarum de quibusdam sic meminit.

Cum domina Libycas ausim prærumpere Syrtes,
  Et dare non æquis uela ferenda Nothis.
Non quæ uirgineo portenta sub inguine latrant,
  Nec timeam uestros curua Malea sinus.
Nec quas submersi ratibus saturata Charybdis
  Fundit, & effusas ore receptat aquas.

PISCINARII.

Piscinarij dicuntur, qui piscinas habent refertas piscibus, easque magno studio curant. Ostrearum uiuaria, primus omnium Sergius Orata inuenit, optimumque saporem Lucrinis adiudicauit.

Licinius Murena reliquorum piscium uiuaria primus instituit.

Lucullus ad piscium receptacula montem excidit iuxta Neapolim, maiore impendio, quàm uillam ædificauerat, admisso mari.

Varro scribit, M. Catonem Vticensem (quum heres testamento Luculli seu Lucilij esset relictus) pisces de piscina eius XLIX. millibus uendidisse.

Murænarum uiuaria excogitauit C. Hirrius, qui cenis triumphalibus dictatoris Cæsaris sex millia murenarum mutua appendit, & dedit in pondus.

Vedius Pollio, quum piscinas magno studio coleret, solebat seruos suos occidere, eosq; piscibus uorandos præbere, ut hominum cruore pasti delicatiores essent.

Curauit

Curauit & piſcinas Hortenſius Orator, Murænamque adeò dilexit, ut mortuam multos dies atratus fleuerit.

Antonia Druſi murenæ, quam diligebat, inaures addidit. Cochlearum uiuaria primus inſtituit Fuluius Hirpinus.

PISCES DIVERSI.

SCripſerunt de Piſcium natura Oppianus, Ariſtoteles, Plinius, & aliquot alii magnæ celebritatis uiri, qui quoniam acutè adeò, & diligenter negotium hoc attigerunt, ut nihil poſteris reliquiſſe uideantur, uacantis eſſet operæ, multa moliri uelle poſt illos, quorum nec umbram quidem poſſit quiſquam pertingere. Propterea ſatis erit nobis quædam admodum pauca decerpere, quæ notiora & maiori emolumento futura uidebuntur. Nam nihil indiſcuſſum relinquere uelle, illud eſſet retexere telam Penelopes. Dicamus ergo de piſcibus, quorum nomina apud auctores frequentiora ſunt. piſcis Græcè Ichthyis dicitur, unde Ichthyophagi populi Trogloditis uicini, qui ueſcuntur piſcibus. Ichthyopolæ, piſcium uenditores, qui & Cetarii uocantur, Ichthyopolium forum piſcarium. Capiuntur piſces hamis, naſſis, tragulis, excipulis. qui piſcantur hamo, uocantur Hamiotæ, ut faciebat Auguſtus animi laxandi gratia. Tranquillus ſcribit Neronem aureo rete piſcari ſolitum.

Piſcium alii teguntur corio & pilis, ut uituli, hippotami, alii corio tantum, ut Delphini. Cortice, ut teſtudines, Silicum duritia, ut Oſtreæ, conchæ, Cruſtis, ut locuſtæ. Cruſtis & ſpinis, ut Echini: Squamis, ut Carpio: aſpera cute, ut ſquatina, qua lignum & ebora poliuntur, molli ut muræne, alii nulla, ut Polypus. Quæ pilo ueſtiuntur, animal pariunt. Spirant piſces. Nam & pulmonem habent, aut aliqua pulmonis loco uiſcera. Annotata eſt enim in quibuſdam æſtiuo calore anhelatio, & in aliis oſcitatio, Interim quoque dormiunt. Oua pariunt, quæ ſquamis integuntur. Coeunt plerunque in occurſu, paruo contactu, menſibus Martio, Aprili, Maio: Autumno pauci, ut Salpa, & Sargus, Piſcium alii ſunt plani, ut Rhombi & ſoleæ, aliqui longi, ut Murenæ, conger. Placet Ariſtoteli nullas eſſe piſcibus mã

mas, nec meatum ullum genitalium perſpicuum, ſed excre mentorum tantum locum. Partes quoque audiendi, odorandi, ſentiendi nullas eſſe perſpicuas præter oculos. Sunt qui gregatim errant more armentorum, uolant aliqui, accipitres, hirundines, cæpiæ. Sentiunt hiemem procelloſam, cuius horrore multi limo ſe prouoluunt, alii ſub petris glomeratim conquieſcunt, nonnulli ima petunt, quòd ſentiant, ſumma pelagi tempeſtatibus obnoxia. Redeunte uerò ſerenitate proſiliunt, & libenter littus proſpiciunt. Partu differunt inter ſe. Luppus bis anno parit, Mullus ter, ceteri ſe mel, ac aduerſis temporibus. Prægnantes gaudent aquis dulcibus. In Africa tamen feruntur uiuere nonnulli in feruenti palude. Sunt qui colorem mutant. nam Menæ hieme cãdidæ fiunt, æſtate nigriores. Mutat & Phycis reliquo tempore candida, uere uaria. Amicitias inter ſe, & inimicitias exercent. Inimici ſunt Delphinus & Balæna, Cæſtres, & Lupus, Muræna & Congrus. Sunt & qui docilitatem neſcio quam præ ſe ferunt. Nam in Lymira fonte Lyciæ ter fiſtula euocati ueniunt ad augurium, teſte Plinio. Hierapoli Suriæ in lacu Veneris, æditorum uocibus parent uocati, exornati auro ueniunt adulantes, ſcalpuntur, ora hiantia manibus inſerendis præbent. In Stabiano Campaniæ ad Herculis petram Melanuri in mari panem abiectum rapiunt, iidemque ad nullum cibum, in quo hamus ſit, accedunt.

Acipenſer piſcis eſt, qui ſquamis ad os uerſis contra aquã nando meat. Fuit olim in magna menſarum dignatione, & inuentu rarus, ut docet Cicero libello de Fato, apud quem dicitur Scipioni Numantio acipenſerem eſſe paucorum hominum. Quod etiam docuit Plautus ſcribens, Qui mihi in mari Acipenſer latuit, cuius latus in latebras dedam meis dentibus.

Aloſa, piſcis eſt de Clupearum genere, qui alio nomine Cryſſa dicitur. Aloſæ dicuntur eſſe laudatiſſimæ in Tiberi.

Attilus piſcis eſt inertia pingueſcens. Frequens eſt in Pado, adeò ut ad mille quandoque libras capti ſint, qui niſi iugis boum extrahi potuerunt.

Auratæ, piſces ſunt omnium timidiſſimi, qui in maris reflexu ſub littoralium arborum radicibus ſe occulunt, ibique

frondium agitatione exterriti, facile capiuntur, quadam uelut deditione. Eorum uiuaria primus instituit Sergius Aurata. inde nomen adeptus. Martialis, non omnis laudem pretiumq; Aurata Meretur. Hic piscis nomen accepit ab auri colore. Commendantur Auratæ, quæ sunt ex Lucrino lacu. Coeunt attritu uentris, & oua concipiunt.

Anguillæ pisces sunt oblongi, uolubiles, & serpentibus similes, qui piscium soli exanimes non fluitant. Dicuntur Anguillæ, quòd anguibus similes sint. Viuunt annis 8. durant sine aqua senis diebus. Generantur scopulorum attritu, sine coitu, sine ouo, nec est alia earum procreatio. Frequẽs habet lacus Benacus, auctore Plinio. Vescuntur limo & edu liis, siquis apponat, sed plurimæ dulci humore uiuunt. Gau dent aqua semper affluente, & effluẽte quæ nisi limpida fuerit, breui intereunt. Æstiuo tẽpore de lacu in piscinã translatæ uiuere nequeunt; hieme uerò mutationem loci tolerant facillimè. Reperiuntur in Gange tam inusitata magnitudine, ut tricenos pedes impleant. Optimæ, & præpingues capiuntur in Timauo lacu. Reperiuntur etiam in limosis locis prope Syracusas, tanta multitudine, ut piscari uolentibus lata adsit præda. De Anguilla Iuuenalis Satyra 5. Vos anguilla manet longæ cognata colubræ. Aristoteles ait anguillam neque marem esse, neque feminam.

Alec piscis est, qui sola aqua nutritur. Martialis, Cui portat gaudens ancilla paropside rubra Alecem, sed quam protinus illa uoret. Diminutiuum est Alecula. Colu. lib. 9. Datur Cammarus, & riualis Alecula, uel si quæ sunt incrementi parui fluuiorum animalia. Capitur etiam Alec pro falso liquamine. Martialis lib. 3. Capparin & putri cepas alece natantes.

Aries piscis est, qui grassatur ut latro, & grandium nauium in solo stantium occultus umbra expectat, si quem nandi uoluptas inuitet, raptamq; prædam abnatans mergit.

Aphyæ pisciculi sunt, qui ex aqua & pluuia procreantur. Aphya in ignem, Prouerbium est de rebus, quæ celeriter intereunt & absumuntur, uel quæ statim conficiuntur. Nam Aphya piscis admotus igni protinus decoquitur.

Astacus piscis est, qui si longius a mari exportatus dimit-

tatur, ad eundem irrepit locum, ubi captus fuerat.

Acus piſcis eſt gracilis, iuſtum uteri tempus non expectans, ſed abrumpens uterum, & matrem interimens. Pariunt enim Aci confracto uentre, multitudine partus exigui pretij. Græcè dicuntur Bellones. De his Martialis lib. 10. Et ſatius tenues ducere credis Acos.

Anthia piſcis eſt frequens apud Chelidonias inſulas. celeriter capitur, paruo nauigio & concolori ueſte, eademq; ora per aliquot dies continuos piſcator enauigat certo ſpatio, eſcamq; proiicit. Solus hic multos dies ad piſcatores accedit incomitatus. poſtremò greges innumeros adducit, quos ſi inuolauerit Hamiota, parcit ductori. Præterea Anthiæ quum unum hamo teneri uiderint, ſpinis (quas in dorſo ſerratas habent) lineam ſecare traduntur, ea quæ tenetur extendente, ut præcidi poſſit.

Æluri piſces ſunt, quorum oculi ad uices Lunæ aut ampliores fiunt aut minores.

Aulopa piſcis eſt magnitudine ingentis Thynni, ceruice firmiſſima, oculis patentibus atq; amplis, dorſo cæruleo, uentre albente, corpore linea aurei coloris diſcriminato, quæ a uertice ad caudam definit.

Barbo piſcis eſt geminam habens barbam in labro inferiore. alio nomine uocatur Mulus. unde & Cicero in paradoxis Mulos uocat Barbatulos.

Bocas piſciculus eſt uocem quandam mugitui ſimilem reddens.

Balæna piſcis eſt omnium maximus, qui partum lacte nutrit, ſpirat non branchiis, ſed fiſtula quadam. in fronte gerit ora. fertur ſumma aqua, hebetatur ſenſibus ob corporis molem, propterea duce indiget, qui prælongus & albus, & capite procero, anguſta cauda præit, extremaq; balænam contingit, & tanquam temone ad eam regendam utitur. Sole ardente Balæna interdum exit ad littus, & proſtrata dormit in arena. Reperiuntur Balænæ in mari Indico quaternû iugerum, & Elephantis quintuplo maiores. ſunt & prægrãdes in mari Britannico. Iuuen. Saty. x. Quantum delphinis Balæna Britannica maior. Balænis infeſtæ ſunt Orcæ.

Carpio piſcis eſt nobis frequens, & in Benaco laudabilis,

Cephalus etiam nomen eſt piſcis. Ambroſius, Ille ſinus maris Cephalos alit, lupos ille, Ille ſaxatiles. Sordidi ſunt cephali, ſummo pelago quandoque urinantes ſeſe abluunt. oua eorum non attinguntur, unde & numeroſi ſunt. quum adoleuerunt, corripiuntur a ceteris. Marini flumineis præſtant.

Concha eſt de genere cancrorum. Conchæ & oſtrea dicuntur piſces teſtæ firmioris. & teſtæ ipſæ duriores uocantur Conchæ. Ouid. Oſtreaque & conchis tuta fuere ſuis. Columella, Implicitus conchæ limax. Conchis optimis abundant Lucrinus, Bibaga indiæ inſula, & mare rubrum.

Congrus ſeu Conger etiã genus eſt piſcis, quem inter ſaxatiles ponit. Plinius. Similis eſt anguillæ, duriore tamen carne, & ſapore inferior, Grillum Nicander uocauit.

Cybium piſcis eſt ita ſciſſus, ut medium pateat æquè in omnes partes ad ſimilitudinem teſſerarum.

Coracini piſces ſunt Nilo peculiares. Martialis, Princeps Niliacis raperis Coracine macellis, Pelleæ prior eſt gloria nulla gulæ. Coracinus oculos frequenter mouet.

Citharœdus, piſcis eſt, qui a cauda ad uerticem lineas habet inſtar neruorum muſici inſtrumenti diſtentas, unde nomen accepit: frequens in mari rubro.

Cetus piſcis eſt maximus in Atalantico mari. Ambroſius, Virtute mitigauit mare, Diſciplina Cetos ſtrauit. Plinius lib. 32. ſcribit, Cetos ſexcentorum pedum longitudinis, & trecentorum latitudinis intraſſe in flumen Arabiæ. ſunt enim tantæ magnitudinis, ut ſi aquis ſupernatent, inſulæ uideantur. Dicimus etiam Cete, in neutro genere, & plurali numero. Statius lib. 1. Achil. Armigeri Tritones eunt, ſcopuloſaque cete. Cetarii dicuntur maiorum piſcium uenditores.

Cyprinus piſcis eſt fluuialis palatum habens carnoſum pro lingua.

Channa piſcis eſt mollis carnis, Hyatulam Gaza cõuertit.

Cantharus piſcis eſt zelotipus, qui pro conſorte ad internicionem cum ſuo genere pugnat.

Ceſtreus piſcis eſt, qui reliquis mutua deuoratione uictitantibus, ſolus ab aliorum carnibus abſtinet, ideoq; non ca

pitur esca, sed in limum abdit sese, quo ibidem pascitur. Vbi uerò in metu caput occuluit, arbitratur totum corpus esse tutum. Nonnulli ferunt hunc piscem deuorari a Congro, ut Congrum a Muræna. Theodorus Gaza Mugilem fecit Latinè.

Cancri pisces sunt multipedes, & præposterè gradientes, ut Calentius in Croaco graphicè describit, Illis dena pedum uestigia, denaque in arcus Crura recuruantur, laterumque a margine ludunt Ambiguumque iter est, &c.

Reperiuntur in phœnicia littorales cancri tantæ uelocitatis, ut comprehendi nequeant.

Cordillæ pisciculi sunt, de quibus Martia. lib.3 Ne nigrã cito raptus in culinam, Cordillas madida tegas papyro.

Canicula piscis est fœtus suos a partu natantes deuorans, ut eos ab omni iniuria tueatur.

Coruus piscis marinus fuluus est, è stagno nigricans, alga uescitur, & bis parit in anno.

Callionymus piscis habet multum fellis in dextero latere, in sinistro uerò iecur.

Charace piscis pinnas habet utrinque maximas, caudam auri fulgore purpureis dissectam lineis.

Cocleæ tam aquatiles, quàm terrestres exuunt se domicilio, binaque ceu cornua protendunt, contrahuntq;. oculis carent, ideò corniculis prætentant iter.

Clupea pisciculus est, qui uenam quandam in Syluri faucibus mira cupidine appetens, Sylurum ipsum morsu exanimat.

Dactylus piscis est è genere concharum ab humanorum unguium similitudine appellatus. Remoto in tenebris lumine, alio fulgore claret, lucet in ore mandentium, in manibus, in solo, & ueste, decidentibus guttis, ut etiam natura illa uideatur esse in succo, quem habet in corpore.

Delphini pisces sunt puerulorum amatores, Fœmina mulieris instar habet hubera, quibus copioso lacte mares pascit, Parui unà gregatim natant, Parentes fœtus comitantur etiam adultos, Citò adolescunt, Decem annis ad summam proueniunt magnitudinem, Agunt uere coniugia, Pariunt catulos decimo mẽse, & æstiuo tempore, Viuunt an-

nis xxx. In terram quandoq; erumpunt incerta de cauſa,& ſtatim tellure tacta moriuntur. Linguam habent contra natu ram aquatilium, mobilem, breuem, & latam, non differentem ſuillæ: Hominem amant, arte muſica mulcentur: Pro uoce gemitum edunt humano ſimilem, Dorſum habent repandum, & roſtrum ſimum, unde & Simonis nomine gau dent. Obuiam nauigiis ueniunt, alludunt etiam & quamuis plena prætereunt uela, Nullum eſt animal, quod celeritate non excellant, Paruos ſemper aliquis grandior natu comitatur, ut cuſtos. Plin. ait, uiſos eſſe, qui defunctum portarēt, ne lacerararetur a beluis. Si quis eorum captus fuerit, ceteri adnatant, ſupplicātum ſpecie captum. repoſcentes. Varia ſunt apud Plinium exempla de eorum amore in pueros.

Draco marinus caput & oculos habet ad ſimilitudinem terreſtris, reliquum corpus, ut ceteri piſces, ſquamas habet præduras, aculeoſq; ſolo tactu uenenum relinquentes. Apprehenſus dextra manu renititur, correptus uerò læua obſequitur.

Echeneis piſciculus eſt, qui naues quaslibet impetuoſo uento concitatas, adhærens retinet. Plinius, Eſt, inquit, paruus admodum piſcis, petris aſſuetus, Echeneis appellatus. Hoc carinis adhærente, naues tardius ire creduntur. Inde Latini Remoram uocant, & Remiligenem. Lucanus VI. Non puppim retinens Euro tendente rudentes, In mediis Echineis aquis, oculique draconum. Fertur hic piſcis fluxum grauidarum utero ſiſtere, partusque ad puerperium continere.

Elops piſcis inter raras delicias quondam habitus eſt, alio nomine accipēſer dicitur. Plinius commendat Elopem Rhodium. De Elope ſic ſcribit Ælianus, Elopem quidam exiſtimant eſſe, quem Homerus piſcem ſacrum appellauit, inuentu rarum, nec niſi in mari Pamphilio, captus trahitur magno acclamantum plauſu.

Echini piſces habent pro pedibus ſpinas. Ingredi eſt his in orbem uolui, propterea detritis ſæpe aculeis inueniūtur. Ora habent in medio corpore in terram uerſa, Oua amara numero quina: Sæuitiam maris præſagiunt, ac propterea cor eptis ſe muniunt lapillis, & calculum arripiunt, ne flucti-

bus excutiantur: Oua habent pleniluniis hieme. Frequentes ſunt Echini apud Miſenum promontorium. Horatius, Miſeno oriuntur Echini. Captum Echinum ſi concerpſeris in fruſta, & in mare preieceris, paulò poſt partes conuenire ac reuiuiſcere aiunt.

Exocœtus piſcis eſt in ſiccum ſomni cauſa exiens. Hunc habet Arcadia.

Encrauſes piſces ſunt minutiſſimi, albo colore, præda ceterorum, qui turmatim conglobatimq; adeò feruntur, ut ſcapha aut remis urgentibus diſſociari nequeant.

Galeus piſcis eſt, qui paſtinacam piſcem uenenatum proſequitur. auctore Plinio.

Glanii piſces ſunt, quorum frequentia Glanio Cumarum fluuio nomen impoſuit.

Gobio piſcis eſt præſtantis ſaporis, & parui nutrimenti. Albus præſtat nigro. Laudatiſſimis olim mēſis adhibebatur, De hoc Iuuenalis Satira XI. Nec cupias mullum, quum ſit tibi Gobio tantùm. dicimus & Gobius. Mart. In Venetis ſint lauta licet conuiuia terris, Principium cœnæ Gobius eſſe ſolet. Gobiones arena gaudent, gregatim degunt, unde & inter piſces gregales numerantur.

Glaucus piſcis eſt, qui tanta in ſobolem caritate teneri dicitur, ut paruos fœtus nunquam deſerat, præſtoq; adſit eis contra noxia. in periculis ſolidos deuorat, deinde reuomit. Ariſtotel. eum ponit in genere ſerratorum & carniuororum.

Grues piſces frequentes ſunt in Corinthio pelago, magnitudine pedum XV. os & ceruicem habent grui aliti ſimilem, & ſquamas inſtar pennarum eius. Sunt graciles & prolixæ, ſubſultimq; natant. Fœminæ libidine accenſæ maribus blandiuntur, eosq; ſalientes non patiuntur. Huic genitura in aquas decidente ex mari uelut parente procreantur.

Garus piſcis eſt, cuius fel recens & inueteratum uino auribus utiliſſimum eſt. auctore Plinio.

Gerres piſces ſunt uiliſſimi, & ſalſi, ex genere locuſtarū. Mart. lib.3. Teque iuuant Gerres, & pelle Melandria cana.

Hippocampus piſcis eſt, cuius uentrem ſi quis ex aceto & melle hauſerit, contra canis rabioſi morſum auxilium ſentiet.

Hirci, pisces sunt in Cyrenaico, & Sardoo mari oberrātes cum delphinis. Mares alba uitta frontem habent redimitam, Fœminæ uerò sunt cristatæ, ut galli gallinacei. Rapacissimi sunt, ut qui homines, nauigiaq; inuolent. Spiritu graui & uehementi, quo odore uelut instrumento ad ceterorum prædam utuntur. Vitulos marinos insectantur maximè, quos proflatu, perinde ac iaculo, expugnant.

Hygrophœnix, piscis est in mari rubro, magnitudine lacertorum, ore semper hianti, & oculis uiridantibus, zonis distinctus binis, altera a branchiis ad caudam aurea, altera argentea medium corpus intercidente, maculis deinde intercrustantibus cæruleis.

Iulides, pisces sunt saxatiles, & morsu uenenato.

Lampetra piscis est a lambendis petris nomen adeptus.

Loligo piscis est, qui extra aquam sese afferens uolitat, caput habet inter pedes, & uentrem, & cruorem nigrum in star atramenti. unde Horat. Hic nigræ succus loliginis.

Lutariæ dicuntur testudines, quæ in dulci aqua uiuunt, Has Græci Emidas uocant.

Lupus piscis marinus dictus est a uoracitate, & quòd solus natet. Lenis est & mollis, Cancros marinos insectatur maxime. Habet nescio quem lapidem in capite. Fluuialis potior est marino. Præstantissimi saporis capitur in Tiberi fluuio inter duos pontes. auctore Plinio. De hoc Martia. lib. 9. Appetitur posito uilis oliua lupo. Idem, Laneus Euganei lupus excipit ora Timaui, Æquoreo dulces cum sale pastus aquas. Hic piscis rete circumdatus, arenas arat cauda, atque ita conditus euadit. Quum hæsit in hamo, tumultuoso discursu laxat uulnera, donec excidant insidiæ. Lupus & Mugil mutuo flagrant odio. Plinius ait, Luporum laudatissimos esse, qui appellantur Lanati, a candore mollitiaque carnis.

Lucerna, piscis est, qui lingua ignea per os exerta serenis noctibus lucet. eodem Plinio teste.

Lagnis piscis est sobolis amantissimus. nam ubi femina enixa est, mas curat communes fœtus. tutaturq; ab insidiis atq; etiam hamum deuorat. Similis est propè Siluro. Frequens reperitur apud Mæandrum & Licum Asiæ, itemque

apud Strimonem Europæ fluuios.

Lepus marinus gignitur in limo unà cum Aphyis, quibuscum aliquando capitur. in magno mari reperitur omnia similis terrestri, præter uillos, quos aculeatos, & erectos habet. natat in summa aqua, uelocissimus est, ac propterea difficilis captu: nec unquam ad nassas, aut hamos accedit. si quis eum attigerit, aut manu, aut baculo (dum in morbo est) animi defectum incurret.

Leo piscis regitur concha, Carabo similis, præterquàm quòd gracilior est. eius brachia cancris similia sunt.

Locustæ pisces sunt Polypis inimici, & Murænis, qui obliquis cornibus procedunt in metu. Gignuntur in limo, sed diuerso, in cœnoso Ostrea. in arenoso Conchæ. Incolæ Casij montis contra terrestres Locustas Iouis auxilium implorant. Tessali, Illyrii, & Lemnii ab his etiam infestantur. Magnesii & Ephesii ordine militari in eas procedunt. In mari Indico locustæ aquatiles quaterna implent cubita. Sunt in India ternum pedum longitudinis, cruribus & femoribus ferrarum usum præbentes quum inaruerunt.

Luscius piscis est denticulatus, de quo Ausonius, Luscius obscuras uulua cœnoq; lacunas Obsidet.

Labrax, piscis est lato oris rictu, qui escam totam unà cum ære faucibus corripit, atque ob id facile capitur. Prægrandes autem Labraces apud Miletum Asiæ ciuitatem esse dicuntur. unde adagium, Labrax Milesius, in auidum & uoracem.

Mugil, piscis est capitosus, omnium (qui squamis integuntur) uelocissimus, adeò ut transuersa nauigia interim supernatet. Ridetur eius natura, quòd abscondito in metu capite, totum se occultari putet. Coitus tempore, marem lineæ alligatum, & in mare proiectum, fœminæ sequũtur ad littus, & mares fœminam partus tempore. Bellum habent Mugiles cum Lupis. Sciunt esse in esca hamum, insidiasq; non ignorant. Auiditas tamen tanta est, ut cauda uerberando excutiant cibos.

Muræna piscis est longitudine anguillæ: parit quocunq; tempore eiusque oua citissimè crescunt. Vocantur a Latinis Flutæ, quod in superficie aquarum fluant, & superna-

tent. Quum in summis aquis apricantur, sole torrtefactæ, amplius se curuare, aut aquis mergere nequeunt. Vnde Martialis, Quæ natat in Siculo grandis Muræna profundo. Non ualet exustam mergere sole cutem: Fuit olim Muræna in tantis deliciis, ut nomen Liciniorum familiæ dederit, teste Varrone, & mortua defleta sit in piscina, & alia inaures ab Antonia Drusi meruerit. Principatum obtinet in Sicilia, ubi præ pinguedine in summum pelagus erumpit. Habet etiam delicatam urbs Hispaniæ Tartessus nomine, adeò ut inter cibos electiles numerata sit, auctore Gellio. Murænis infelissima est ferrularum nature, hamum deuorant, admouentque dentibus lineas, atque ita erodunt. Licinius Macer apud Plinium ait, eas fœminei tantùm sexus esse, & concipere è serpentibus, & ob id sibilo a piscatoribus euocari. Animam habent in cauda, qua percussa exanimantur, uerùm ictu capitis rarò. Laudantur inter saxatiles. Congros odio prosequuntur.

Murex, est piscis marinus, est genere concharum, qui & Conchylium dicitur. Plinius. Conchylia & purpuras omnes ore atterit. Ex eius humore fit color purpureus. Vnde & pro purpura solet accipi. Horatius. Te bis Afro murice tinctæ uestiunt lanæ, Frequens est hic piscis, & nobilis apud Tyrum, ubi usum purpuræ præbet. Virgil. lib.4. Ænei. Tyrioque ardebat murice lana. Muricum cinis cum oleo tumores tollit, & mammas cum melle efficaciter sanat. Latent circa canis ortum tricenis diebus. Congregantur uerno tempore purpurarum instar, mutuoq; attritu lentorem cuiusdam ceræ saliuant. Pariunt uere. De murice Martialis, Sanguine de nostro tinctas ingrate lacernas Induis, & non est hoc satis, esca sumus. Horatius, Murice Baiano potior Lucrina Pheloris.

Mustella piscis est murenæ similis, cui secundas in deliciis partes nonnulli tribuunt. Sunt qui hirundinem eam uocant, a similitudine palustris hirundinis, quæ sanguinem sugit.

Mullus piscis ter anno parit. Maritimorum uoracissimus est. Alga uescitur & humano cadauere. Moriens apparet uersicolor cum multiplici squamarum rubentiū mutatione.

Binas libras maximus non excedit. geminam habet barbam, in labro inferiore. Hinc Barbatuli Mulli dicuntur a Cicerone libro ad Atticum secundo, ubi ait, Nostri autem principes digito se cęlum putant attingere, si mulli barbati in piscinis sint, qui ad manum accedant. Volaterranus putat Mullum eum esse, quem hodie Barbum dicimus. De mullo Martialis lib. 2. Mullum dimidium lupumq; totum. Idem, Spirat in aduecto, sed iā piger æquore mullus Lāguescit, uiuū de mare, fortis erit. Fenestella ait, Mullum accepisse nomen a colore molliorum calciamentorum. quum expirat, uersicolori squamarū mutatione nitescit. Asinius Celer tempore Claudii Mullum octo millibus nummum emit. Mullos septētrionalis gignit Oceanus, & pars Occidētis proxima.

Myrus piscis est, seu serpens maximus, cui si eruatur oculus, frontiq; hominis appendatur, ophthalmiam dicitur sanare, pisci uero renasci. Ferunt præterea altero eum capi lumine, qui uiuentem non dimiserit. Plinius & Gaza Oculatam eum uocant, Volaterranus putat eundem esse cum Lampræta.

Meryx piscis est, qui ruminare dicitur.

Melanuri pisces sunt omnium timidissimi, nam tranquillo cęlo & mari ima pelagi petunt, seque petris multa obductos alga condunt. per brumam uerò quum ceteros uiderint pisces undis agitatos & uentis profundum petere, illi tunc confidentes superiora repetunt, iuxtaq; littus spuma tempestatis & procellarum operi feruntur ad ora piscatorum incogniti. Vescuntur obuiis quibuscunq;, ad hamum non accedunt, capiuntur sagena.

Mus araneus piscis est, qui uisa orbita currus, statim uti pedicis impeditus capitur.

Mures marini exeūt in terram, oua pariunt, quæ obruūt terra, ac demum trigesima die refodiunt, & fœtus ad aquas ducunt.

Musculus, piscis est, qui iter Balænæ, oculis eius pondere superciliorum obtusis prænatans dirigit, oculorumq; uice fungitur. frequens est hic piscis in Stymphali Arcadiæ.

Merula piscis pluribus fœminis sui generis congreditur, easq; in recessus petrarum additas, tanquam in thalamis se

cum continet. zelotipus esse dicitur. puerperium & mas curat. assistendo, cibumque fœtæ ministrando.

Margari pisces sunt rotunda specie. qui gregatim. natãt, regem sectantes, more apum, quo capto, ceteri attoniti, capiuntur facillimè, in mari rubro, in locis prominentibus ac portuosis, conduntur(q); in doliis salsamentariis, donec exsiccata carne durescant in lapidem aurei coloris. Reperiuntur in indico, & Britannico Oceano. in terra non inueniuntur nisi fossiles, & adulterini.

Melandria piscis est cæsis quernis assulis simillima.

Miluago piscis est, quæ, quoties cernitur extra aquam uolitans, tempestates mutari, Trebius Niger apud Plinium auctor est.

Mirinum Aristoteles ait esse murænæ marem, qui generat, sed tamen hoc differre, quòd muræna uaria & infirma sit, Myrinus unicolor, & robustus, dentesq; extra os habeat.

Mytilus piscis est in arenosis sponte proueniens. nullius est saporis, sed crassitudini gingiuarum, sordidisq; ulceribus medetur. Martialis lib. 3. Sumitur inciso Mytilus ore mihi.

Minutal piscis est maximus, quem Apitius addito liquamine, oleo & uino condiebat. De hoc Martialis: Hinc exit uarium coquo Minutal.

Narica piscis est minutulus, qui a nando nomen sumpsit. Plautus apud Festum, Naricam bonam atque Canitam.

Nautilus alius piscis, dictus quòd nauigantis effigiem habeat, a quibusdam Pompilus dicitur.

Orphus piscis est oblongus, anguillæ similis.

Ostrea, seu Ostreæ pisces sunt operti concha, qui non uulgarem in cibis gratiam habent. Sergius, Orata optimum saporem Lucrinis adiudicauit, quæ etiam commendat Martialis, Ebria Baiano ueni modo concha Lucrino. Horatius, Non me Lucrina iuuerit Conchylia. Omnium ostrearum, cõchyliorum & concharum corpora lunari potestate augeri & rursus minui, testis est Plinius.

Orca piscis est magnitudinis miræ, infestus balænis. Plinius scribit Orcæ reflatu depressum quandoque nauigium fuisse, & immersum in oculis suis, quam in Ostiensi portu

debellauerit Claudius Imperator.

Orcynus piſcis eſt, qui mira ſagacitate hamum ui deorſum trahit, ut ſeſe illidat petris, & abſoluat laqueo, aut laxato uulnere proſiliat.

Orchis piſcis eſt rotundus, & ſine ſquamis, totusq; capite conſtans, & omnium duriſſimus. auctore Plinio.

Oxyringus os habet prælongum in modum roſtri, oculos fulgentes, alba ſupercilia, dorſum uiridans, pennas priores nigras, reliquas albas, caudam prælongam & uiridem, quam aurea linea mediam diſcriminat. Colitur Ægyptiis ut Crocodilus.

Otia piſces aurem habent uentri coniunctam.

Pectunculus piſcis eſt de genere mollium, extra aquam ſeſe efferent ſagittæ modo. Pectunculus Chius inter cibos electiles numeratur a Gellio. Laudatiſſimi pectines repeiuntur Mitylenis, teſte Plinio, & Tarenti, dicente Horatio, Pectinibus patulis iactat ſe molle Tarentum. Mobiles ſunt pectines, adeo ut plerunque retibus exiliant, & penè putentur uolare.

Pelamides appellantur Thynni, quum annuum tempus exceſſerunt: morantur in luto. Iuuenal. Sat. 7. Quod uocis pretium, ſuccus Petaſunculus & uas Pelamidum. Horum piſcium copiam habent Alyzones populi, reperiuntur & in anguſtiis Byzantii.

Peloris piſcis eſt de genere concharum, dictus a Peloro promontorio, ubi ſcatet. Hor. Murice Baiano potior Lucrina Peloris. Pelorides Plin. teſte emolliunt aluum.

Phyſeter piſcis eſt marinus inuſitata magnitudine, de quo Rufus in Arati Phænomenone, Delphinos uirides, & Phyſeteras anhelos. hos Plinius inter beluas marinas reponit.

Phocæ piſces ſunt, qui a mugitu boues marini dicuntur. Virg. lib. 4. Geor. Et turpes paſcit ſub gurgite phocas. Hic piſcis corio & pilis tegitur, Parit in terra pecudum more, & coit inſtar canum, in ſomno mugit, unde & uituli meruit nomen. Spirat & dormit in terra.

Polypus piſcis eſt de genere mollium, a pedum multitudine nomen adeptus. fraudulentus eſt, & colorem mutat. Ita petris adhærens plurimos piſces, prædonem non agno-

ſcentes, caſſibus furtiuæ artis includit. Reddit enim colorem petrarum, in quibus delitet. tanta eſt in eo uoracitas, ut nec a ſuo quidem genere abſtineat. Carabum piſcem expaueſcit, adeò ut coniectus in retia ubi ille fuerit, quandoque captus ſtatim exanimetur. Æſtiuo tempore uiſi ſunt Polypi exire in agros, maritimasq; arbores fructuum auiditate ſcandere. tanta eſt ſalacitate, ut effœto corpore nulla ſit ei aut natandi, aut prædam affectandi facultas. Fœminæ breuior eſt uita, & facilius capitur. Rapaces ſunt eius pedes. unde natum prouerbium de hominibus furacibus, apud Plaut. in Aſin. Ego noui hos, inquit, Polypos: quidquid attigerunt, tenent. Item aliud: Polypi mentem habet, in hominem, qui moribus eſt uerſatilibus. Eſt etiam polypus narium morbus. Martialis lib. 12. Naſutum uolo, nolo polypoſum.

Priſtis piſcis eſt marinus anguſti corporis & longiſſimi. Dicitur autem Priſtis ab undarum ſectione. Scindunt enim fluctus mirum in modum propter tenuitatem. Priſtin Græci ſectionem uocant. Plinius ſcribit Priſtes eſſe in mari Indico cc. cubitorum.

Pſitta piſcis eſt, quem nonnulli paſſerem dicunt. Ariſtoteles: Torpedo occulit ſeſe & paſtinaca, & aſellus, & rana, &, pſitta, & ſquatina.

Paſtinaca piſcis eſt quandoq; natans, interdũ etiam uolitans. Roſtrũ habet præacutũ & uenenatũ, & cui nullum ferè ſit remediũ. Paſtinacæ iecur decoctum in oleo pruritum & ſcabiẽ non hominũ modò, ſed & quadrupedũ efficaciſſimè ſedat. eiuſdẽ radius adalligatus umbilico faciles partus facit. pinnas non habet. latrocinatur ex occulto trãſeuntes radio, quod telũ eſt ei figens. Argumentum magnæ in hoc piſce ſolertiæ eſt, ꝙ quum ſit piſcium tardiſſimus, Mugilẽ omnium uelociſſimũ in uentre habere quãdoq; reperiatur. Contra ſuum ictum remedio eſt, cinere ſuo ex aceto illito.

Phagrus nomen eſt, piſcis anguillæ ſimile, & ſaxatilis.

Pauo, piſcis eſt uarii coloris, rubentibus lineis, e genere ſerratorum & ſolitariorum.

Pholis piſcis eſt de genere Rhomborum, qui mucore ſuo ſpumaque cubile ſibi ſubſternit.

Phuca pisciculus, solus piscium in alga nidificat.

Pediculus, piscis est parasitus Delphini. Eius enim prædam & escam sectatur, quam libenter impertit, propterea pediculi pingues sunt, & obesi.

Porcum Græci Astrogoriscum uocant. Quum capitur, more porcorum grunnit. Appion apud Plinium maximum piscium esse tradit.

Pardalis piscis est similis terrestri, colore & maculis.

Physalus piscis est colore smaragdi, uenenatus, qui si capiatur, more pilæ aut uesicæ intumescit.

Phari pisces sunt, quos uenerantur, qui Syenē incolunt. Paguri pisces integuntur crusta. more serpentum senium exuunt, renouata crusta. Vocantur a Palladio Cancri marini.

Purpura (quam aliqui Porphyram uocant) conchyliorum uoracissima est. linguam habet prælongam, semperq; uibrantem, per quam potitur præda, quam assectatur. Eius cruori maxima dignatio in tingendis lanis, præcipuè si lapidis ictu cædatur. Purpurarum quædam augentur insigni magnitudine, ut quæ ad Sigæum, & Lectum Idæ promontoria gignuntur. Aliæ paruæ sunt, ut in Euripo, & Caria, Marinæ magnæ sunt & scabræ. Capiuntur tempore uerno, quum fauos extruunt. Flos inde extrahitur specie membranæ candicantis, qui contritus manum inficit. Purpuræ uiuunt annis septenis. latent sicut murices contra canis ortū tricenis diebus. congregantur uerno tempore, mutuoque attritu lentorem cuiusdam ceræ saliuant. succum (quo tinguntur lanæ) euomunt cum uita. propterea piscatores uiuas capere contendunt. Capiuntur paruulis rarisque conchis, textu ueluti nassis in alto iactis. Inest his esca, quam appetunt purpure, porrectisq; linguis infestant. At illæ aculeo exstimulatæ claudunt sese, comprimuntq; mordentes, ita pendentes auiditate sua purpuræ tolluntur.

Pompilus concha munitur, quam connexam turbato mari natando gerit, ne fluctibus oppleta testa deprimatur, Trā quillo resupinat carinæ modo, acetabulis utrinque pro remis utens, & cartilaginem (quam in medio retinet) pro uelis pandens. Si quando metus beluarum inuadentiū ingruit,

repleta concha sub undis sese demittens, latitat. Rursus uitato periculo resilit. Profunda petit, ceu terram oderit. Adnatat nauibus cum aliis suæ speciei, assultansq; circà conglobatur. Eadem est ferè nautili natura.

Pinna immobilis inhœret saxis, custodemq; habet Pinnotherem, quo quum priuatur, statim perit. Hic ei dapes suggerit, piscesq; in prædam deducit. Plinius ubi de Cancris loquitur, Pinnotheres, inquit, uocatur minimus ex omni genere, ideoq; oportunus iniuriæ. Huic solertia manibus ostrearum testis se condere, & cum accreuerit, migrare in capaciores.

Perna piscis est ex concharum genere, frequens circa Pontias insulas, Stant autem Pernæ ueluti suillo crure longo in arena defixæ, hiantesq;,qua limpitudo est pedali non minus spatio. Cibum uenantur, dentes in circuitu marginum habent pectinatim spissatos. Intus pro spondylo grandis caro est auctore Plinio lib.32.

Platanistæ rostrum habent & caudam Delphini, Reperiũtur in Gange Indiæ magnitudine xv. cubitorum,

Pulmones marini in pelago dierum hiemem portendunt. Montium item sonitus, nemorumq; mugitus prædicunt. Eorum cineres adalligati profluuia purgant. Pulmonibus si confricetur lignum, ardere uidetur, adeò ut faculam ita præluceat.

Passer planus est, nomen traxit à passere auicula. Optimus in cibis iudicatur. Passer & Rhombus situ tantum corporum differunt. Dexter resupinatus est illis, Passeri læuus.

Rhombus piscis est planus, in deliciis quondam habitus. Laudatissimus fuit Rauennæ. Martialis: Quamuis lata gerat patella rhombum, Rhombus latior est tamen patella. Commendatur etiam Hadriaticus. Iuue. Sat. 4. Est etiã Rhõbus instrumentum incantatorum, quo fila torquebantur, ut apud Mart. lib. 9. Quæ nunc Thessalico lunam deducere Rhombo.

Rana piscis est notissimus, lato uentre, cæruleis uarigatus maculis, , Græcè Batrachos dicitur. Ranarum terrestrium quædam in uepribus tantùm uiuunt. dicunturq; Rubetæ, quibus in terra, & in humore uita est. Aquatiles coe

unt noctu extra aquam mare fœminam inuitante, Hydrum maximè reformidant, quo accedente, clamore se glomerant & aduersus eunt turmatim. Earum coaxatio solito maior pluuiam portendit. in Seripho insula mutæ sunt; Hinc adagium, Rana Seriphia: in elingues. Theophrastus aquarũ eius regionis frigiditati hoc tribuit. Ranæ insidiantur apibus aquantibus, nec earum ictus sentiunt. Prima lingua eis cohæret, intima absoluta a gutture, qua uocem mittunt. Rana, quæ ab argumento piscatrix dicitur, setas habet quasdam a ciliciis extantes ac prolixas, quarum adminiculis natura ministrante struit insidias, latitans in limosis, auiisq; locis. Frontem cum setis uidendam loco escæ pisciculis porrigit. Illi accurrentes, deceptiq; ac paullatim in arctum deducti, ab ea rapiuntur. De eius usu in medicinis, uide Plin. Eodem ferè modo Raia pisciculos agit in prædam, Cartilaginẽ habet pro spina. auctore Plinio.

Sepia uenenoso est morsu. Quum uidet insidias parari sibi, effuso atramento (quod habet pro sanguine) sese abscondit. Persius: Nigra quod infusa uanescat sepia lympha. Sepiarum mares uarii sunt, & nigriores, constantiæq; maioris. Percusæ tridente fœmine auxiliantur. At fœmina icto mare fugit. Sepiæ atramento tanta uis est, ut in lucerna addito, Æthiopes uideri, ablato priore lumine, tradat Anaxilaus apud Plinium.

Scarus piscium solus natando uescitur, & ruminat. Hunc piscem è Carpathio mari primus aduexit Optatus Helipertius, prefectus classis sub Claudio principe, & inter Ostiensem & Campanię oram disseminauit, Fuit quondam in honore mensarum. Ælianus hunc salacissimum piscem esse testatur, Venerisque gratia in prædam agi, fœmina eius generis per littus ducta. De Scaro Opianus inquit: Hic Scarus saxa frequẽtat, Quin mites inter pisces clamore tremendo Intonat, & solus pallentes ruminat herbas. Martialis lib. 5. Hic piscis inclusus nasis non fronte erumpit, nec infestis uiminibus caput inserit, sed auersus caudæ ictibus crebris laxat fores, atque retrorsum ita erumpit: quem luctatum eius si fortè alius Scarus extrinsecus uideat, apprehensa mordicus cauda nixum iuuat erumpentis. Tranq. scribit Scaro-

rum iecinora fuisse in patina Vitelii inter lautiores ciborũ primitias. In hac, inquit, Scarorum iecinora, phasianorũ & pauonum cerebella, linguas phœnicopterum, murenarũ lactes, à Carpatio usque, fretoq; Hispaniæ per nauarchos ac triremes commiscuit. Quòd autem iecinora Scarorum & uiscera iucundioris sint saporis, docet Martia. in Xeniis ubi ait: Hic scarus æquoreis qui uenit obesus ab undis Visceribus bonus est, cetera uile sapit. Quinctilianus ait, Scarum non capi in nostro mari. At eundem capi in Siculo, docet Petronius Arbiter, dicens: Ingeniosa gula est, Siculo Scarus æquore mersus. Ad mensam uiuus perducitur. Habet etiam Scaros Carpathium mare. Vnde Horatius: Non me Lucrina iuuerint conchylia, Magis ue Rhombus aut Scari, Si quos Eois intonata fluctibus Hyems ad hoc uertat mare. Eois fluctibus, dicit propter mare Carpathium, quod est in Oriente.

Sargus Mullum semper comitatur, antris inhabitat. Ex animalibus maximè capris solicitatur. Prodest eius caro cõtra Presteris morsum.

Synodon piscis est sociabilis: carne uescitur, & mollia appetit. Euenit huic & hyatulæ, ut (quum pisces minores insectantur) uenter procidat, quòd is ori coniunctus sit.

Silurus tanta est in prolem caritate, ut absumpta fœmina, mas oua seruet, sæpeq; unà capitur, dum filios captos subsequitur. peculiaris est Nilo, quanquàm & in Danubio reperiatur. Ambrosius: Captus est Silurus, & inutilis præda detecta est. Idem: Et Silurum, qui minorum piscium uisceribus aluum replet.

Scombrus de genere est Thynnorum, unde salsamenta fiunt. In aquis sulphureum præ se fert colorem: extra aquã uerò, quem & ceteri. Ab huius frequentia & multitudine Scombraria insula maris Hispani meruit nomen. Martialis Hesperius Scombri temperet oua liquor. Plin. ait Scombrũ laudatissimum esse in finibus Carthaginis.

Sphyrena (quam Gaza Malleolum conuertit) latiorem in naslis plagam, unde prosiliat, quęrit. Palatum carnosum habet pro lingua.

Salmo fluuiatilis in Aquitania præfertur marino, Inueni

tur in Rheno, & Rhodano.

Salpa piſcis coqui non poteſt, niſi ferula percutiatur. Reperitur apud Ebuſum.

Sola plana eſt & lata, numeratur inter cibos lautiores. Lyeni impoſita medetur.

Stella inſidiatur conchyliis. Eius natura tanti eſt feruoris ut omnia contacta adurat. Paruam intus habet carnem, extrà uerò eſt duriore callo. Omnem peragit, & concoquit cibum. Aiunt mala medicamenta nocere non poſſe, Stella marina uulpino ſanguine illita, & affixa limini ſuperiori, aut clauo æreo ianuæ.

Scolopendra, quam Gaza Centipedem uertit, terreſtri ferè ſimilis eſt. Si quis eam attigerit, excitabıtur ei pruritus, perinde ac ſi contigiſſet urticam. Viſæ ſunt inuſitata magnitudine, capite caudaque extantibus per undas in modum triremium ferri, utentes pro remigio pedibus ſublatis, quos habent plurimos. Theophraſtus apud Plinium ſcribit Otretieres populos à Scolopendris deletos. Porrò Scolopendræ hamo deuorato, omnia intranea euomunt, donec hamum egerant, deinde reſorbent.

Scorpius ſiccioris eſt carnis, bis anno parit, alga ueſcitur. Varius eſt. Iceſius medicus dixit, ſtagnorum Scorpios nigrantes eſſe, marinos uerò fuluos. Similitudinem habet cum Scorpena, licet Ariſtot. diſcrimen ponat.

Simia piſcis, ore, & colore ſimilis eſt terreſtri, dorſo teſtudineo, fuluis circa collum maculis. Pinnas auium modo pandit, uolanti ſimilis.

Sagittarius Echini ſpecie, oculos habet ſolidos & prolixos.

Spongiarum triplex eſt genus, Spiſſæ, raræ, aſperæ: omnes ad ſaxa naſcuntur, aut iuxta littus, litoq; aluntur. nam captæ, limo refertæ omnes cernuntur. Imbecilliores ſunt ſpiſſæ, quàm raræ, quòd minus altè adhærent. Spongiæ mollisſimæ ſunt circa Lyciam, in Helleſponto aſperæ, denſæ circa Maleám. Aluntur etiam conchis & piſcibus. Intellectũ ineſſe his apparet: quia ubi auulſorem ſenſere cõtractæ multo difficilius extrahuntur. quod etiam fluctu pulſante faciunt. uiuunt eſca, quia minutæ in his conchæ repertæ ſunt.

Putrescunt in apricis locis. Ideoq; optimæ sunt in gurgitibus uiuentibus. Fistulas habent quasdam, per quas pasci existimantur. Viuunt longo tempore. Pessimum genus est earum, quæ Aplysiæ uocantur, quia erui non possunt.

Strombi è genere concharum, regem habent, quem sequuntur, quocunque concesserit. Hunc capienti aut aspicienti bonum omen portendi dicunt. Apud Bizantios Attica drachma proposita est illum expiscantibus.

Squatina de genere planorum, cutem habet rigidam, qua propter asperitatem ligna & eburnea poliũtur. Numeratur inter Carthilaginea.

Sparulus piscis est exiguus & uilissimus. Mart. Res tibi cum Rhombo est, at mihi cum Sparulo.

Thymallus piscis est pretiosus, de quo Ambrosius: Neque te, inquit, inhonoratum nostra persecutione Thimalle dimittant, cui a flore nomen inoleuit, seu Ticini uada te fluminis, seu amœni Athesis umbra nutrierit, flos es. Quid specie tua gratius? quid suauitate iucundius? quid odore fragrantius? Quod mella fragrant, hoc tu corpore tuo spiras. Cubitalis est eius magnitudo. Medius est inter Lupum & Cephalum. Naribus admotus herbam, unde cognominatur, spirat, ad hamum non accedit.

Torsio similis est Delphino, præterquam rostro. Distat & tristitia aspectus. Abest enim illa lasciuia maximè, tamen rostris canicularum maleficentia assimulatus. Hunc gignit mare Ponticum.

Trochus est ingens corpore, ceruice & spina prominentibus, ut supra undas cõspiciatur, seipsum init. Quare Theodorus Gaza eum Masculo fœminam uertit.

Trissæ laudatissimæ reperiuntur in Tiberi. Eas hodie uocari Romæ Lacias, Florentiæ Cleopias, Neapoli Alosas tradit Volaterranus. In Ægypto circa Meroæ stagnũ Trissas flebilibus numeris & melodiis escæ uice deceptas expiscãt.

Trocta piscis est uoracissimus, dentes habet continuos. Captus hami lineam pręcidit; stipatus multis suæ speciei piscibus Delphino congreditur, & depugnat.

Thinnus piscis est altero captus oculo, quare natando partem (qua uidet) terram uersus applicat. Hinc adagium,

Thynni morè uidere: quum quis oblique aſpicit. Vbi bruma deprehenditur, Thynnus hibernat ibidem: mox uere procedente, multi unà exeunt in Pontum Euxinum, ac maiores ſoli præunt, cæteri gregatim, ueluti pecudes, ſubſequuntur. connexis inter ſe corporibus, ut mutua iuuentur umbra contra ſolis æſtus, Strabo ait, Thynnos miræ magnitudinis eſſe in Hiſpania, quos glande ueſci prodit. Membratim cæſi ceruice & abdomine commendantur edulio recenti, cetera aſſeruantur ſale. Præcipua (inquit Plinius) magnitudine Thynnos inuenimus talenta xv. pependiſſe. Eiuſdem caudæ latitudinem duo cubita & palmum. Thynnorum captura eſt à Virgiliarũ exortu ad Arcturi occaſum: Reliquo tempore latent in gurgitibus, imis, niſi tempore aliquo euocati aut pleniluniis. Pingueſcunt in tantum, ut dehiſcant. Nõ excedunt Biennium. Thynnoſcopos Budæus uocat homines è littore Thynnos ſpeculari ſolitos, qui Latinè Thynnarii dicuntur.

Trichias nonnulli Sardas uocant. Iſtrum ſubeuntes non remeant. Plinius. Intrantium (inquit) pontum, ſoli non remeant Trichiæ.

Tritonem Romæ ſe uidiſſe Pauſanias dicit, colore ranarum paluſtrium, ſquamoſo corpore, branchiis ſub auribus; naſo & ore humanis, dentibus firmis, oculis glaucis; manibus digitiſq; ſimilibus concharum teſtis, cauda ſub aluum uice pedum, ut Delphini.

Reperiuntur Teſtudines marinæ, & quæ in aquis dulcibus uiuunt, quas Lutarias appellamus. Teſtudo oua gignit in terra, quibus arena obrutis ſtatim ad mare redit. Mox diebus LX. peractis iterum ad oua reuertit, quæ arena refoſſa, ut iam animata comperit, paullatim deducit in pelagus. Reperiuntur in India, quarum conuexum ſcaphæ magnitudinem æquat. Et in Taprobane inſula uſum lecti domibus ligneis præbent, Chelonophagi populi teſtudinum ſuperficie caſas integunt, & carne ueſcuntur. Trogloditæ cornigeras habent, quarum cornibus natando, remigio ſe adiuuant.

Torpedinem ſi quis attigerit, morbo afficietur, a quo illa ſuum nomen traxit. Quo etiam modo piſces in prædam

agit, Occultat enim se limo, & supra natantes facit torpere, quos emergens deuorat.

Trigla piscis est, qui a nostris Mullus & Barbo dicitur.

Voligo piscis est a uolãdo nominatus, aliter dicĩ Loligo.

Vitulus marinus, qui & Phoca dicitur, animal est amphibium, tam in aquis, quàm in terra degens. Fœtus parit in terra, paullatimque ad undas assuefacit, sed non ante duodecimum diem; breuissimus est a partu, postea tum euadit maximus, albus uentre, & dentibus frendens. Ipse imbellis & animo degener, non tantùm uiribus quàm uastitati corporis fidit. Vescitur piscibus, & humano cadauere, unde & piscantibus struit insidias. Pedes habet a scapulis manibus similes modo ursæ, pedesq; posteriores quinis discretos digitis. Nunquam percutitur fulmine. Nullum animal grauiore premitur somno. Vnde Mart. Dormitis nimiùm glires, uituliq; marini. Iuba apud Plinium tradit uitulos marinos ternas heminas capere. Mitescunt interdum. Pilo uestiuntur. Canum modo cohęrent. Nunquàm plures geminis pariunt. Educant mammis fœtum. Interficiuntur difficulter, nisi capite eliso. In somno mugiunt. Tenent disciplinam, uoceq; pariter & uisu populum salutãt. Pinnis, quibus in mari utuntur, humi quoque uice pedum serpunt. Aiunt dextris eorum pennis uim soporiferam inesse, somnosq; allicere subditis capiti. eis oculi in mille colores trãseunt sicut hyenæ.

Vertibulum, piscis dicitur à testæ duritie, adhæret suæ testæ, qua contegitur, habet duo foramina exigua, quibus humorem recipit, & reddit.

Vrtica, adhæret saxis, manum in fame depascitur, ut Pòlypus. Ora in medio corpore continet, & de medio saxo quasi de testa uiuit. Adnatantesq; circà assultantesq; pisciculos corripit, Noctu uagatur, noctuq; mutatur. Vescitur carne. Vim habet pruritu mordacem, ut terrestris urtica. Frontis est carnosæ. Noctu pectines & Echinos perquirit. Dum admotam sibi manum sentit, colorem mutat & contrahitur. Tacta uredinem mittit, paullumq; si fuerit interualli, absconditur. Ora ei in radices esse traduntur, Excrementa per summa tenui fistula reddit.

Vua marina in uino putrefacta iis, qui inde biberint, tædium uino affert.

Non reperiret finem hæc historia, nec etiam uires & ingenium sufficerent. si singulorum naturas uerbis consequi uellem. nam præter fluuiatiles pisces, Plin. ponit CLXXVI. genera animalium in mari uiuentium. Multos dedita opera omisimus, quorum hæc sunt nomina, Nereides, Elephanti, Rotæ, Dromones, Cornutæ, Gladij, Serræ, Hippotami, Percæ, Aselli, Alopeca, Box, Batis, Banchus, Balanus, Vranoscopus, Cinædi, Chametrachea, Gliciamerides, Colycia, Pendactylides, Bales, Echinophoræ, Cucumis, Cynopus, Cynosdexia, Erythinus, Hippus, Hippurus, Halipleurus, Mena, Merix, Mormylus, Mystocetus, Ophidion, Ostria, Phytarus, Tyndarides, Percides, Rhina, Sargus, Scylla, Purus, Scorpena, Sciadeus, Sciena, Smyrus, Scepini, Simarides, Tornus, Thurianus, Thessa, Tethea, Vrene, Bopgyrus, Orphus, Rhacinus, Mormyra, Teragus, Labrus, Epoda, Channe ex seipsa concipiēs, Glaucus æstate nunquam apparens, Pomphilus semper nauigiorum cursus comitans, Chironus in aquis nidificans, & alia propè infinita huiusmodi.

POPVLORVM DIVERSI mores, & ritus uarii, ordine litterarum.

AGat hirsi, populi Scythis uicini, abundant auro: capillos habent cæruleos, quos una cum toto corpore diuersis coloribus inficiunt. Virg. lib. 4. Æn. Cretesque, Dryopesque fremunt, pictique Agathirsi. Mantuanus in Apollonia: Vsque Melanchlenos: Vsque ad pictos Agathyrsos. In commune cum mulieribus coeunt. Nihil liuoris aut odii mutuo exercent.

Aborigenes, antiquissimi Italiæ populi, uagi erant, & sine laribus.

Alani Scythiæ populi carne uescuntur nec panem māducant, semper sunt pugnaces. unde Lucanus libro 8. Et sequerer duos æterni Martis Alanos. Patientissimi sunt laboris: nam centum millia cursu continuo interdum conficiunt.

Amazones, Scythicæ mulieres, dextras mammas nascentibus fœminis inurebant, ne ferendis armis essent impedimento: Masculi sexus liberos interficiebant. Imperabant sine uiris. Vescebantur lacertis & testutidinibus.

Ambrones, Galliæ populi. quum subita maris inundatione sedes suas amisissent, animum rapinis adiecerunt, & latrociniis.

Androgynæ, populi sunt in Aphrica, utriusque naturæ, uicibus inter se coeuntes. His dextera mamma uirilis est, læua muliebris.

Antropophagi, Scythiæ populi, humana carne uescuntur: Bibunt ossibus humanorum capitum.

Areopagitæ, Atheniensium magistratus, iudicabant in templo Martis de cæde, & de statu reipub. prouidebant, idque sub dio.

Arimaspi, Scithiæ populi, unum habent in fronte oculum. unde & nomen traxerunt. nam Arima Scytharum lingua unum signat, Spu uerò oculum.

Arymphæi, populi sunt prope Riphæos montes, iustitię & æquitatis obseruantissimi, & mira tranquillitate inter se degentes. Sedes illis nemora, alimenta baccæ. Capillus iuxtà fœminis uirisq; in probro existimatur. Ab ipso natali dicuntur esse calui, simisq; naribus, & ingenti mento. Studiosi non sunt rei pecuariæ. Sub arbore quisque cubitat. His nemo mortalium iniuriam facit. Sacri enim dicuntur, esse, nihilq; armorum possident. Controuersias finitimorum dirimunt.

Ægyptij, diuinarum rerum peritissimi fuerunt, unde Macrobius Ægyptum uocat artium matrem. Ab Ægyptiis Gręci disciplinas omnes mutuati sunt. Diem obseruabant a media nocte in aliam. Hominum sunt antiquissimi. Olim gaudebant unguentis. Eorum mulieres septenos quandoque uno edebant partu. Serunt omni mense, ubicunq; imbres æstiui non sunt. Apud eos aliqui singula annorum millia uixisse produntur: sed hoc intelligendum esse de annis menstruis, qui terminantur lunæ senio. Cæpas & allium inter deos habent: Apim, bouem, colunt pro numine, & quædam animalia, ut canem, felem, accipitrem, Ibin, lepido

tum & oxyrinchum pisces, crocodilum etiam uenerantur, quem mortuum in urnis sepeliunt. Crocodili adipe ægrotos ungunt. Brassicam non edunt, Inuentores fuerunt picturæ. Mortuorum asseruant cadauera: unguentis fœtorem impedientibus referta. Solertes fuerunt in reperiendis artibus, & in agnitione rerum indaganda sagaces. Furta omnia impunè permittunt. Ventrem mortuorum eximunt, ut omnium peccatorum causam. Flac. Vopiscus scribit Ægyptios esse uersificatores, epigrammatarios, & ad cantilenas publicas propensos. Primi omnium Solem & Lunam deos putauerunt, Solem Osirim, Lunam Isim nuncupantes. Idem ait, Ægyptios esse uentosos, furibundos, iactantes, iniuriosos, & auidos rerum nouarũ. Imperator Hadrianus ad Seruianum consulem scribens dixit, homines esse seditiosissimos, uanissimos, & iniuriosissimos. Et Q. Curtius eos infamat ut gentem uanam, nouandis quàm gerendis rebus aptiorem. Antiquitus frequentissimè ea obibant munia, quæ nunc geruli, & uectandis corpore oneribus quæstum faciebant, unde Aristophanes apud Cælium: Currus imposuit duos, ac mortuos totidem, quos nec Ægyptii quidem tollerent centum. Hinc adagium: Ægyptius laterifer. Erant & admirabiles in nectendis machinis, procliues in uinum, cuius quum essent inopes, excogitauerunt potionem ex hordeo. Viginti millia urbium habitauerunt regnante Amasi. Frequentissimè afficiuntur elephátiasi morbo propter calores & æstum. Sale abstinent, nec panibus uescuntur sale conditis. Ammianus Marcellinus, celebris auctor, uocat Ægyptios genus hominum cõtrouersum, & assuetudine perplexius litigandi semper lætissimum: subfusci sunt, atrati, gracilenti, aridi, ad singulos motus excãdescentes, controuersi & reposcones acerrimi. Olim apud eos mulieres cauponabantur, & institoria obibant munia. Viri intra domorum parietes texebant, & operabantur muliebriter. Domi uentrem exonerant, in publico uerò uescuntur: dicentes ea, quæ sunt turpia, in occulto fieri debere, quæ honesta, in propatulo. Mulier neque Dei, neq; deæ ulla sacerdos est, sed uiri deorum omnium & dearũ. Sacerdotes derasi sunt in funeribus. Omnes capillos nutri-

unt; barbam tamen tondent. Vescuntur cum feris, alii frumento, alii hordeo. Viri binas uestes habent, fœminæ singulas. Potant in poculis æneis, quæ singulis diebus purgāt. Linea semper ferunt uestimenta. Virilia circumcidunt mundițiæ gratia. Sacerdotes lauantur quotidie; frigida interdiu ter, noctu bis. Fabas neque serunt, neq; alibi natas comedunt. Robusta habent capita. Salubri sunt corpore aeris beneficio, qui nunquam mutatur. Pane uescuntur, quem ex farre conficiunt. Victitant piscibus partim crudis sole arefactis, partim salsugine conditis; coturnicibus item, anatibus, & quibusdam aliis auiculis, Minores maioribus natu cedunt, ac in uia deflectunt, uenientibusq; assurgunt è sedili. Anni rationem primi excogitarunt, deinde in portiones XII. quæ de Lunæ senio Menses nuncupantur, distribuerunt. Primi aras excitarunt, cōflauerunt simulacra, & tēpla cōstruxerunt. Olim uescebantur herbis, palustriq; caule, quē Agrosim uocant. Onera capitibus gestare uirorum est, humeris fœminarum. Fœminæ stantes urinam egerunt, uiri sedentes. Maribus nulla necessitas alendi parentes, filiabus summa. Litteras habent bifarias, sacras, & populares. In Deorum cultum magno feruntur feruore & studio. Sacerdotes amiculis utuntur lineis, calceis papyraceis. Suillum pecus detestantur adeò, ut si quis porcum attigerit, cum indumentis omnibus in flumine abluatur. propterea subulcis interdicitur templis omnibus. Laneas uestes intulisse templo, prophanum. Scelus item, inuolutum eis cadauer condidisse. Decedente aliquo, muliebris familia caput & uultum sibi deformat luto, excurrit deinde per urbem, ac plangit. Viri se conuerberant nudatis pectoribus. Muliebre cadauer diutius domi asseruatur, ne Venerea fœditate a salinariis, quibus incumbit sepultura. inquinetur. apud eos Amasis regis edicto cogebatur quotannis unusquisque destinato magistratui raciocinari, quo se foueret artificio. Quod si quis non faceret, pœna erat illi extremum supplicium. Proripientes se è lectulis solebant suffire corpus resina, ut aerem expurgarent disgregatione.

Andabatæ. populi clausis pugnant oculis.

Atlantes, degeneres sunt humani ritus. neque ullorum

nominum appellationem habent. Solem orientem occidentemque dira imprecatione contuentur, ut exitialem suis agris. Neque insomnia uisunt, qualia ceteri mortales. Nulla uescuntur animante.

Arabes, mitrati degunt, aut intonso crine. Barbam abradunt: prærerquam in superiore labro. Duas habent æstates. ac totidem hiemes. solstitia quattuor, quæ sunt inter æquinoctialem & tropicum Cancri. Sagittas inficiunt ueneno. Fratres filios honore anteeunt, quia maiores natu. Consanguinei omnia habent communia. Maximus tamen ætate in omni re præcedit ceteros. Communis item uxor, imò uerò una omnibus. Ingressurus ad eam, baculum ante fores deponit. Omnes enim baculum gestant. Eo uiso, reliqui congressu parcunt. Illa tamen noctes agit cum seniore. Matri coire non censetur impium. Congressus cum alterius sanguinis fœmina censetur adulterium, quod morte plectitur. In prædia inimicorum lapides aggerant, quo significāt interituros mala morte, qui ea coluerint, insidiis eorum, qui lapides posuerunt. Abundant balsamo. Præter ceteros mortales fidem seruant inuiolatam. Dionysium & Vraniam solos deorum esse arbitrantur. Quisque permanet in patrio instituto.

Agriophagi uescuntur leonum & pantherarum carnibus.

Arthabatitæ, instar ferarum quadrupedum sunt uagi.

Astomi, Indiæ populi sunt sine ore, corpore toto hirti. Vescuntur frondum lanugine. Halitu tantùm uiuunt in odore, quem naribus trahunt. Nullus illis cibus, nullus potus. Tantùm radicum florumq; uarios habent odores, & siluestrium malorum, quæ secum portant longiore itinere, ne desit olfactus. Grauiore paullò odore non difficulter exanimantur. Plinius lib. 7.

Agrigentini impendio & sumptu magnifico mensas parabant, & conuiuia. Propterea Plato dicebat, eos ædificare ac si uicturi perpetuò forent: itemq; conuiuari, uelut semper morituri. Vtebantur lechytis & xistris argenteis, habebantq; lecticas totas ex ebore.

Æthiopes Hesperii solebant crines in nodum complicare. Martialis: Atque aliter tortis crinibus Æthiopes.

Æthiopes ipsi omnium sunt nationum serui. Viuunt sine institutis & legibus. Finitimorum præda sunt, & ceterorum mancipia. Parentes ipsi liberos uendunt mercatoribus, & fruméto mutant. Olim nulla in re utebantur auro, quàm pœnalibus catenis. Qui sunt ab ortu Solis, promissos habent crines: qui ex Africa, crispissimos.

Axones, accolæ Axonis fluuii, in finibus Remorum, longis utebantur hastis. Lucan. lib. 1. Longisq; leues Axones in armis.

Aruerni, olim gloriabantur se oriundos à Troianis, ac propterea dici uolebant Romanorum fratres. Lucanus libro 1. Auerniq; ausi Latios se fingere fratres, Sanguine ab Iliaco populi.

Aquileienses, tanta fide contra Maximinum pro senatu fuerunt, ut funes de mulierum capillis necterent, quibus sagittas excuterent, penuria neruorum.

Athenienses, crudelissimè sæuiebant in eos, qui à sua ditione defecerant, adeò ut decreto iusserint manum dextrarum pollices abscindi Æginetis, quòd rebellassent, ne amplius hastam ferre possent, aut remis inter nauigandum uti. Mitylenæos uerò eádem ob causam cum puberibus iugulari statuerunt, & Samiorum frontes, si corriperentur, inuri stigmate. Apud eosdem tanta fuit sepulcrorum cura, ut peremptos bello, si quis dux honestare sepulcro neglexisset, capite plecteretur. Nefas non putabant sororem in matrimonium capere. Lanificium, oleum, uini usum, serendiq; frumenta docuerunt. Pueros statim ab initio erudiebant, ut nandi usum, propter bella naualia, & litteras condiscerent Laborarunt tamen auaritiæ nota adeò, ut prouerbium fluxerit, Atticus moriens porrigit manum. Fuerunt & impudentissimi. Vnde Atticus aspectus dedit etiam prouerbio locum. Insuper adulatores maximi. Publicis consiliis diuinos quósdã sacerdotes adhibebant. Lubrici erant tum ad iram, tum ad misericordiam. Suspiciones arripiebant celeriter. Laudantibus arridebant, ad opem humillimo cuique ferendam erant promptissimi. Si quem mortuum reperissent in uia, sepeliebant. Nunquam immolabant bouem, cuius opera in curru, aut aratro fuerant usi. Nulla prius puella tradi-

batur uiro, quàm ſacra Dianæ obiiſſet. capillorum cincinnis aureas addebant cicadas.

Arii Germaniæ populi habebant nigra ſcuta, tincta corpora. Nigras ad prœlia noctes legebant, ipſaq; formidine atque umbra feralis exercitus terrorem inferebant, nullo hoſtium ſuſtinente nouum ac ueluti infernum aſpectum.

Albani curam mortuorum agere nefas arbitrantur. Corpore ſunt prægrandi, nec inuenuſto, ingenio minimè fucato, aut ſubdolo. Vltra centum numerando non progrediuntur. Pondera, menſuras, modum ciuilitatis & agricolationis non norunt. Linguarum apud eos uarietates XXVI. Deos habent Solem, Iouem, Lunam, Sacerdos Lunæ primas habet poſt regem. Sacris præeſt ſeruus, & ſacræ religioni. Seruorum plerique numinis afflatu uaticinantur. Præcipuũ ex his ſacerdos annuis epulis ſaginat, mox ad immolationẽ producit. Admotus aræ ſeipſum gladio confodit. Plurimus ſenectuti habetur honos. Pretioſa cum mortuis infodiunt, licet meminiſſe mortuorum habeant ſceleris loco.

Apud Armenios rubẽtes quandoque uiſuntur niues, quòd loca illa ſcateant minio. Perſicis diis immolant, & Anaitidem colunt, eiusq; miniſterio nobilitate præſtantes dedicãt filias, quæ inibi corporis pudicitia in uulgus data, mox traduntur uiris uelut auguſtiores factæ. Arcubus clarent Armenij: unde Statius lib. 1. Sil. Arcuq; horrenda fugaci Armenia.

Auſes populi Africæ capronas è fronte demiſiſſe gaudẽt. Virgines quotannis in honorem Mineruæ certamen edunt. Arma ſunt lapides, & fuſtes. Si qua ex ictu deceſſerit, falſa cenſetur uirgo. Quæ omniũ præſtantiſſimè deprœliata, eſt, a ceteris, armis decorata, ſubuehitur curru per ambitum Tritonidis paludis. Promiſcuus illis cum muliere congreſſus.

Afri paſtores quadrimis filiis uerticis uenas, adhibita lana ſuccida, inurebant compeſcendis è capite fluctionibus. Propterea inter omnes proſpera utuntur ualetudine. Afræ mulieres ſuper ueſtẽ nudas geſtant caprarum pelles fimbriatas & rubrica litas. In Sica Africæ ciuitate matronæ corpore proſtituto ex paſſiuo concubitu dotem ſibi quærunt ex

patria consuetudine.

Abydenis mos fuit si quem ciuem aut hospitem conuiuio exciperent, ut post unguentum & coronas infantes a nutricibus inducerentur, circunferrenturq; suauiandi;

Arcades, suis titulis suoq; auspicio nullũ hostem unquam superarunt, uerùm aliis suppetias ferebant persæpe. Eorum uetustissima est origo adeò, ut glorientur se priores fuisse luna. Seneca in Hippolyto: aut te stellifero despiciens polo Sidus post ueteres Arcadas editum Colebant Pana deum pecoris. Ouid. lib. 2. Fast. Pana deum pecoris ueteres coluisse feruntur Arcades Arcadiis plurimus ille iugis.

Solebant Assyrii ægrotos in uiis proponere, & exquirere a prætereuntibus, scirent ne remedium aliquod morbi. Coma utebantur non admodum magna. Defunctos melle condibant, & cera. Clipeos gestabant, & pugiones. Clauas item ligneas ferro inductas ac lineos thoraces Deum, quem summum habent, Ad aduocant, deam uerò Adargatim.

Apud Atrios populos, qui uel minima furantur, lapidibus obruuntur.

Alexandrini fallaces fuerunt, alia semper cogitantes, alia simulantes.

Andrimarchidæ uirgines nupturas exhibent suo regi, qui pulchriorem & gratiorem sibi deuirginat.

Asbitæ populi Lybiæ quadrigis Vehuntur.

Bisaltæ Scythiæ populi nutriũtur equorum sanguine permisto lacte, ut docet Virgilius lib. 3. Georg.

Bathylli populi madent unguentis, auctore Plin.

Borysthenidæ Scythiæ populi perpetuo frigore torquentur. De his Propertius: Gloria, ad hibernos lata, Boristhenidas.

Britanni antiquitus omnes se inficiebant glasto. Est autem Glastum herba similis plantagini. Propertius: Nunc etiam infectos demens imitare Britannos, Ludis & externo tincta nitore caput. Martialis. Barbara de pictis ueni Bascauda Britannis. Erant olim capillis promissis, in humani suis hospitibus. Horatius: Visam Britannos hospitibus feros. Nullam autem aliam ob causam se inficiebant, quàm ut ea ratione horridiores uiderentur hostibus. Apud eos

fratres cum fratribus, & cum liberis parentes, uxores olim habebant communes. Præter uim & audaciam nullum habebant ad prœlia adiumentum.

Burgundiones dicti sunt, quòd olim uicos habitarent, qui eorum lingua Burgi uocantur.

Belgæ optimè regebant currus cameratos. Lucanus: Et docilis rector monstrati Belga Couini. Cæsar in commentariis ait, Belgas esse Gallorum fortissimos, quòd ad eos minime commeent mercatores, qui comportent, quæ ad mollitiem, & effeminandos animos pertinent.

Bactriani horridis sunt ingeniis, & à Persarum luxu abhorrentibus, auctore Curtio. Senio uel morbo confectos canibus deuorandos obiiciũt, ad hoc de industria enutritis, quos sepulcrales uocant Mille quondam urbes habitarunt. Apud eos, qui pauca furantur, sputis dehonestari solent. Bellicosi sunt & potentissimi.

Babyloniorum mores corruptissimi fuerunt, & ad irritandas uoluptates aptissimi. Liberos & coniuges cum hospitibus stupro coire (modò pretium flagitii daretur) parentes maritíque permittebant. In uinum & ebrietatem maximè erant effusi. Fœminarum conuiuia ineuntium in principo modestus erat habitus, deinde summa quæque amicula auferebant profanato pudore, ad ultimum opus ima corporum uelamenta proiiciebant, non meretrices tantùm, sed matronæ & uiri, apud quos comitas habetur uulgati corporis uilitas, auctore Curtio lib. 5. Duabus utuntur tunicis, una linea usque ad pedes demissa, altera super hanc lanea. Capita mitris uelant, unguentis toto corpore delibuti. Anulum signatorium singuli gestant. Vbi uirgines factæ sunt nubiles, omnes unum in locum congregant, easq; circunsistente uirorum frequentia, præco sigillatim uendit secundum ordinem formę & pulchritudinis. Medicis non utuntur. Sepulcra eisdem sunt in melle. Vbi uir & maritus coiuerunt, sub diluculum abluuntur ambo, nec ullum uas prius attingunt, quàm se aqua perfuderint. auctor Herod.

Bithyni conscendebant montium cacumina, ibiq; Iouem consalutabant.

Bœotii rudes fuerunt & agrestes, maleq; audierunt stoliditatis

ditatis nomine. Horatius: Bœotum in crasso iurares aere natum. Plutarchus scribit Bœotos ab Atticis fuisse notatos tanquàm brutos, stupidos, & pingues propter edacitatem.

Brachmanes Indorum sapientes dicebant, præsentem uitam esse ueluti conceptum uitalem: mortem uerò, egressum ad ueram uitam. Item mundum habere tempus initiale, tendereq; ad interitum. Deum uniuersorum opificem per cuncta meare. In philosophiæ communionem uxores non admittebant. Abstinebant ab omni carnis cibo. Subdiales agebant, & ueritatem præcipuè amplexabantur. Lineis utebantur amiculis.

Byzantii notati sunt à Græcis ut acolasti, & intemperantes, quòd in Venerem & uinum ferrentur præcipites. plurimum enim uersabantur in caupona.

Berbycæ certam ætatis metam transgressos perimunt, uiros immolantes, mulieribus præfocatis.

Ferunt Brutios pastores pecudibus, equabusq; misceri solitos.

Budini populi Scythiæ pediculos esitant. Cæsiis sunt oculis. Rei pecuariæ dant operam. Libero patri agunt Trieterica, & Bacchanalia.

Barcææ mulieres gustu uaccinæ & suillæ carnis abstinét.

Cimmerii populi perpetua caligant obscuritate. Homerus apud Erasmum: Illic sunt populiq; & mœnia Cimmeriorum, Nubibus & cæca assiduè caligine tecta: Illos haud unquam radiis sol aspicit ardens, Nec quando astriferum curru petit arduus axē, Nec rursum ad terras magno deuectus olympo, Sed nox incumbit miseris mortalibus atra. Ouidius finxit domum somni esse in hac regione, ubi ait, Est prope Cimmerios longo spelunca recessu Mons cauus, ignaui domus & penetralia somni, Quò nunquam radiis oriens mediusue, cadensue Phœbus adire potest, nebulæ caligine mistæ. Exhalantur humo, dubiæq; crepuscula lucis. De his Tibullus lib 4. Cimmerion etiam obscuras accessit ad oras, Queis nunquam candente dies apparuit ortu, Seu supra terras Phœbus, seu curreret infra.

Chalybes habitant iuxta Paphlagoniam, in Ponto. Optimo abundat metallo. De his Val. Flac. lib. 4. Argon. Non

ita ſit metuenda tibi ſæuiſſima quamquàm Gens Chalybũ, duris patiens cui cultus in aruis, Et tonat afflicta ſemper domus ignea maſſa. Idem lib. 5. Nocte ſub extrema clauſis telluris ab antris Peruigil auditur Chalybum labor.

Caſyri Indorum ad Scythas uerſi humanis corporibus ueſcuntur.

Campani in Italia ſemper ſuperbi fuerunt bonitate agrorum & fructuum, & urbis pulchritudine.

Candei ſeu Ophiophagi ueſcuntur ſerpentibus, quarum fertiliſſima eſt eorum regio.

Cyclopes & Læſtrigones humana carne olim ueſcebantur.

Choromandæ ſunt ſine uoce, ſtridoris horrendi, hirtis corporibus, oculis glaucis, dentibus caninis.

Cirni qui Corſicam incolunt, uiuunt annis centenis quadragenis.

In Calingis Indiæ gente quinquennes concipiunt feminæ. Octauum uitæ annum non excedunt.

Colophonij & Caſtabalenſes ꝓpter bella cohortes canũ habuere. quæ primę dimicabãt in acie, nũquã detrectãtes.

Cauci ſeptentrionales populi altos habitant tumulos, & caſas nauigiis ſimiles, a quibus quum recedit mare, fugientes cum aquis piſces circa tuguria uenantur. Nullas habent pecudes, neque aluntur lacte ut finitimi. Vlua & paluſtri iunco funes nectunt ad prætexenda piſcibus retia. Captum manibus lutum uentis magis quàm ſole ſiccant. Potus non niſi imbre ſeruato ſcrobibus in ueſtibulo domus.

Celenophagi, Carmaniæ populi, non alia quàm teſtudinum carne uiuunt.

Cimbrorum mulieres amicos ſuos & affinitate ſibi coniunctos ſolebant interficere, quos uidebant in bello turpi fuga ſalutem ſibi quærere. auctor Plutarchus.

Cyrenæi eò deliciarum prouecti ſunt, ut legum conditorẽ habere Platonem concupiuerint. Qui tamen illorum admiratus ignauiam, indignos duxit, quibus obſequeretur.

Carthaginienſes humanas hoſtias immolabant Herculi. Fraudulenti erant, & mendaces, non genere ſed natura loci. Non ſolùm optimos, ſed & ditiſſimos cenſebant magiſtra-

tibus admouendos. Impoſſibile enim putabant eum qui egeſtate premeretur, rectè & incorruptè magiſtratum gerere poſſe.

Cretenſes ingrediebantur prœlia præcinente tibicine. auctor. Gell. Apud eos erant ſapientes, quos Prophetas uocabant, qui non tantùm abſtinebant carnibus, ſed & coctis omnino cibis. Apud eoſdem lata quoque lege paſſim permittebatur Venus maſcula, amplexabanturq; pueriles amores uſq; ad ſtuporem. Nauigandi peritia, maritimarumq; rerum uſu principatum olim tenuerunt. Hinc natum adagiũ quod per ironiam dici ſolet, Cretenſis neſcit pelagus. Maſculis amoribus in tantũ flagrabant ut adamatos ui corriperent. Amorem conciliabat non tam forma, quàm roboris præſtantia. Infamati ſunt improbitate, perfidia, mendacio. & ignauia. Liberæ condicionis pueri leges mandabant memorie, mox deorum hymnis animum adiiciebant.

Cilices hircos habent uillo tonſili, unde ueſtes conficiunt quas Cilicia & Cilicina dicimus. Mar. l. 7. Qualem forpicibus mittit ſupinis Tonſor Cinyphio Cilix marito. Infames fuerunt immanitatis & crudelitatis nomine, ob aſſiduas hoſpitum deprædationes, & pyraticam, quam exercebant.

Cares populi mercede cœperunt militare, ac proinde ut uiliores paſſim infamati ſunt. Hinc adagium, Homunculus ex Caria. Canem diis immolabant: unde & Carica uictima tranſiit in prouerbium de uili munuſculo.

Caſpii parentes incluſos fame necant, quum annum 70. ætatis exceſſerunt. Si quem autem aduolantes aues unguibus ac roſtris concerpſerint, felicitatis argumentum ſuſpicantur. Si a feris aut canibus conuellatur, non ita ſuſpicantur. Quod ſi a nullo attingatur, deflent perinde ac infeliciſſimum.

Coi Iunoni ſacrificantes ſeruos a conuiuio reiiciebant, ut ſacrificarent liberius.

Curetes inſtar mollium puellarum comam fouebãt, nec ſuccidebant.

Chalcidenſes ardebant nefanda puerorum libidine. Laborabant etiam auaritiæ nota.

Chaldæi uice numinis colebant ignem.

Calleci erant sine deo & numine, Mulieres monilia gestabant ferrea, comamq; circumuectebant galericulo atri coloris superiecto.

Cantabricæ mulieres oppressæ bello, filios leguntur interfecisse, ne in hostiles manus uenirent. Opere rustico sumptum suum exercebant. Puerperæ uiris ipsarum uice decumbentibus administrabant. Editum infantem fluminis abluebant ripis. Ferunt etiam Cantabros olim iuris hostium factos, & patibulo affixos, in tanta supplicii diritate nihilominus perinde ac gestantes Pæana cecinisse. Eiusdem quoque gentis illud erat, ut uiri uxoribus numerarent dotem, filiasq; ex esse heredes constituerent.

Carmanis fuit peculiare, ut percussa faciei uena profluentem inde cruorem uino permiscerent propinarentq;, amicitiæ finem statuentes, sanguinem gustasse mutuum. Mox uerò unguentis caput collinere, repercutiendis uini exhalationibus. apud eosdem nemini licebat uxorem ducere, nisi prius caput occisi hostis ad regem detulisset. Rex autem interfectorum caluarias in regia locabat. Linguas uerò faucibus exertas, & minutatim concisas, paneq; permistas illis porrigebat degustandas, qui attulissent.

Chii calentes mero, quum Spartam uenissent, itassentq; ad curiam Ephororum, in curulibus magistratuum sellis, uentri onera per summam fœditatem deiecerunt. Hinc natum adagium, Chius omnia percacans.

Cercyræis populis quoniam crebris seditionibus agitabantur, moris erat gestare flagra ingentia ansis eburneis exornata.

Crotoniatæ erant egregij athletæ, adeò ut in palæstra uictoriam sæpe numero reportarent.

Cercopes populi fuerunt in Epheso notæ fraudulentiæ, qui conati sunt ipsi etiam Ioui imponere. Hinc adagium, Cercopum cœtus: de improborum conuentu.

Calabri quum piris abundent, consueuerunt ea hospitibus affatim apponere, deinde saturos bellariorum uice domum auferre iubent. Horatius teste.

Apud Crestones populos singuli plures habent uxores.

Quum autem uir aliquis moritur, tunc oritur magna disceptatio inter feminas, quæ nam illum carius adamaret uiuentem. Id ubi compertum est, quæ beneuolentiæ & amoris palmam meruit, ad mortui tumulum ducitur exornata, ibiq; a propinquis mactatur, & humatur cum uiro.

Cisii populi uicini Persis pro pileis mitram ferunt.

Cyziceni notati sunt timiditatis & mollitiei.

Cadurci populi Galliæ in tomentis culcitrarum ex suo lino palmam obtinuerunt.

Apud Dacos & Sarmatas ipsi etiam mares corpora sua succis herbarum linunt.

Derbices dilecta omnia, etiam minima, ulmo digna supplicio censent. Tellurem deam agnoscunt. Rebus diuinis nullam adhibent feminam, sed nec in mensam admittunt: Septuagenario grandiores iugulant, aduocat ad epulas proximo quoque. Vetularum carnibus non uescuntur, sed præfocatas modò condunt. Si cui fatalis dies aduenerit ante metam præstituram, sepeliunt.

Dardanei sub Illyride populi ter tantùm in uita balneis operam dabant. Apud Danos feminæ plereque formam suá in uirilem habitum commutantes, militiam adibant. Omnes perosę delicias, corpus & animum patientia ac labore solebant durare: totamq; feminæ leuitatis mollitiem abdicantes, uirilem exercere sæuitiam. Bella pro basiis intentabant: manus telorum, non telarum obsequiis exhibebāt. auctor Saxo Grammaticus.

Essedones, Scytharum Asiaticorum populi, solent parentum funera cantu prosequi, & conuocatis uicinis cadauera ipsa aliis carnibus admistis absumere, & ex ossibus capitum conficere sibi pocula. Apud eos quoties pater alicui decessit, omnes eius propinqui pecora adducunt, conciduntq;, & mortuum aliis commistum carnibus ei exhibent, a quo inuitati sunt ad conuiuium. Caput tamen defuncti denudatum, purgatumq; inaurant, eoq; pro simulacro utuntur, & quotannis cæremonias eidem faciunt. Iustitiam obseruant diligentissimè. Vxores æquè fortes sunt ac uiri.

Essei Iudæorum populi abstinebant uino, carnibus, & uxoribus. Ieiuniis ita assueuerunt, ut ipsa in naturam uerte-

rint. apud eos proprium nemo aliquid possidet. Omnibus in medio positis communiter utuntur. Habitant simul, & conueniunt quasi sodales. Quumq; pro communi utilitate faciant omnia, alia aliorum negotia sunt, quę certatim peragunt, non frigus, non calorem, non aliquam mutationem aeris formidantes. Quum a laboribus mercedem ceperunt, apud Quæstorem deponunt: is omnia diligenter procurat, quibus egent: Plerique ex his nullas ciuitates colunt, neq; seruos habent, quando omnes uelut mater eadem genuit natura Triplici regula uitam transigunt, amore in deum ardentissimo, uirtutis cultu diligentissimo, caritate in proximum feruentissima.

Apud Epizephyrios Locros si quis salutis causa uinum hausisset largius, medico non imperante, morte expiabatur libera illa compotatio, perinde ac grande aliquod scelus.

Apud Eleusinios capitale erat quidquam ex mysteriis in uulgus efferre, cuiusmodi erant apud Romanos sacra Bonæ deæ.

Ephesii habebant notulas quasdam & uoces magicas, quibus utentes, in omni negotio uictores euadebant. Hinc adagium, Ephesus uti litteris.

Fanesii populi in oceano septentrionali tam grandes habent aures, ut iis nuda integant corpora.

Fennis Germaniæ populis mira erat feritas, & fœda paupertas. non arma, non equi, non penates. Victus herba; uestitus pellis, cubile humus. sola in sagittis spes, quas inopia ferri ossibus asperabant. Idem uenatus uiros pariter ac feminas alebat. Passim enim comitabantur, partemq; prędę petebant. Viuebant in siluis, quod beatius arbitrabantur, quàm ingemere agris, illaborare domibus. auctor Cor. Tacitus.

Geloni Scythiæ populi solebant se pingere. Virg. lib. 2. Geor. Eoasque domos Arabum, pictosque Gelonos. Claudianus: Membraq; qui ferro gaudet pinxisse Gelonus. Sanguinē equinum bibebant cum lacte. Idem Vir. Bisaltæ quo more solent, acerque Gelonus. Quum fugit in Rhodopen, atque in deserta Getarum, Et lac concretum cum sanguine potat equino, Sidonius; Aut ad paludicolas Sicambros, aut

ad Caucasigenes Alanos, aut ad Equimulgas Gelonos. Sunt præterea sagittarij. Virg. lib. 8. Hinc Lelegas, Carasque, sagittiferosque Gelonos Finxerat. Multas singuli habent uxores. Valler. Flac. lib. 7. Argo. Hei mihi uel sæuo coniux nos una Gelono. De hostium cutibus sibi indumenta, & equi tegmina conficiunt. Contenti uiuunt suis finibus. Hor. lib. 2. Car. Intraque prescriptum Gelonos Exigus equitare campis.

Getæ nullos habent in agris limites, sed fruges liberas & communes. Hor. lib. 3. Car. Viuunt & rigidi Getæ, Immetata quibus iugera liberas Fruges & Cererem ferunt, Nec cultura placet lógior annua. Gaudent sagittis & pharetris. Ouid. lib. 5. Trist. Iuncta pharettatis Sarmatis ora Getis. Integuntur ferarum pellibus. Idem Ouid. lib. 4. de Ponto. Hic mihi in Euxino bis tertia ducitur æstas Littore, pellitos inter agenda Getas. Bibunt & equinum sanguinem permisto lacte. Sido. Solitosq; cruentum Lac potare Getas, & pocula tingere uenis. Non uescuntur carnibus. Solebant olim mortuis uiris uxores interficere Ouid. de Getis scribit: In quibus est nemo, qui non Coryton & arcum. Teláq; uipereo lurida felle gerat: Vox fera, trux, uultus, uerissima mortis imago, Non coma, non ulla barba resecta manu. Dextera non segnis fixo dare uulnera cultro, Quem uinctum latari barbarus omnis habet. Mortem suorum lætitia prosequebantur.

Garamantes matrimoniorum expertes, passim cum feminis degunt, nullas certas habent sedes. Sub ciliciis semper agunt. Mulieres seruilia ubique ministeria semper faciunt.

Gamphasantes nudi prœliorumq; expertes, nulli externo congregantur. Obuios quosque fugiunt ac reformidant. Habitant in parte Libyæ.

Hermani feminas quasdam fatidicas tãquàm deas habuerunt. Magnas olim ferebant lanceas & hastas, angusto & breui ferro, quas frameas uocant. Hoc telo & scuto contenti arant equites. Pedites & missila spargebant nudi, aut sagulo leues. Scuta lectissimis coloribus distinguebant. Corpora suorum etiam in deliciis prœliis referebant. Scutum reli

quisse præcipuum erat flagitium. Reges ex nobilitate, duces ex uirtute sumebant. Nec regibus infinita erat ac libera potestas. Neque animaduertere, nec uincire, nec uerberare quenquam, nisi sacerdotibus licebat. Ad matres & coniuges ferebant uulnera. Nec illæ numerare, nec exigere plagas pauebant. Cibos & hortamina ferebat pugnantibus, adeò ut memoriæ prodatur, quasdam acies inclinatas, & iã labantes, a feminis restitutas constantia precum, & obiectu pectorum. Nec earum consilia aspernabantur. Mercurium colebant, cui certis diebus humanis litabant hostiis. Herculem & Martem concessis animalibus placabant Lucos & nemora consecrabant, deorumq; appellabant nominibus. Auspicia & sortes obseruabant maximè: equorum quoq; præsagia & monitus experiebantur, obseruatis eorũdem hinnitibus. Nec ulli auspicio maior habebatur fides. De minoribus principes consultabant, de maioribus omnes: ita tamen ut ea, quorum penes plebem arbitrium erat, apud principes pertractarentur. Dierum numerum non cõputabant ut nos, sed noctium. Silentium per sacerdotes, quibus ius erat coercendi, imperabatur. Rex uel princeps dicturus audiebatur magis auctoritate suadendi: quàm iubendi potestate. Si displicebat sententia, fremitu aspernabantur: si placebat, frameas concutiebant. Erat distinctio pœnarum ex delicto. Proditores & transfugas arboribus suspendebant. Ignauos, & imbelles, & corpore infames cœno, ac palude, iniecta insuper crate mergebant. In leuiori bus delictis pro modo pœnarum, equorum pecorumq; numero conuicti multabantur. Principes, qui iura per pagos uicosq; reddebant, nihil neque priuatæ rei, nisi armari agebant. Nemini tamen prius licebant arma capere, quàm ciuitas probasset. Tunc autem principum aliqui, uel pater, uel propinquus scuto frameaq; iuuenem ornabat. Hęc erat apud illos toga, hic primus iuuentæ honos. In acie turpe erat principii a suis uirtute uinci, turpe comitatiui uirtutem principis non æquare. Infame uerò & per omnẽ uitã ꝓbrosum ducebatur, si quis superstes discessisset, relicto principe. Princeps pugnabat pro uictoria, comites pro principe. Si aliqua ciuitas longa pace aut otio torpuisset, earum indige-

næ adoloſcentes petebant ultrò eas nationes, quæ bellum
aliquod gererent: quia ingrata erat genti quies. Pigrum &
iners putabant ſudore acquirere, quod potuiſſet parari ſan-
guine. Dum ceſſabant a bellis, non multum uenatibus, plus
per otium tranſigebant dediti ſomno ciboq;. Fortiſſimus qſ
que feminis ſenibusq; & infirmiſſimo cuiq; rei domeſticæ
curam delegabat, ipſe quieſcens. Gaudebant finitimarum
gentium donis. Nullas habitabant urbes, nec patiebantur
inter ſe iunctas ædes. Colebant diſcreti ac diuerſi, ut fons
ut campus, ut nemus placuerat. Vicos locabant, non tamē
connexis aut cohærentibus ædificiis. Suam quiſq; domum
ſpatio circundabat, ſiue aduerſus caſus ignis remedium, ſiue
inſcitia ædificandi. Apud illos nullus erat cæmentorum aut
tegularum uſus. Materia ad omnia utebantur informi, &
citra ſpeciem, aut delectationem. Aperiebant & ſubterra-
neos ſpecus, quos multo fimo onerabāt, ſuffugium hiemi &
receptaculum frugibus. Tegumen omnibus erat ſagum, fi
bula uel ſpina conſertum. Locupletiſſimi ueſte diſtingue-
bantur, non fluitante, ut Sarmatæ & Parthi, ſed ſtricta &
ſingulos artus exprimente. Gerebāt & ferarum pelles. Nec
alius feminis quàm uiris erat habitus, niſi quòd feminæ ſæ
pius lineis amictibus uelabantur, eosq; purpura uariabant
& partem ueſtis ſuperioris in manicas non extendebant,
nudæ brachia & lacertos. Contenti erant ſingulis uxori-
bus, exceptis paucis, qui non libidine, ſed ob nobilitatem
multas ducebant. Dotem non uxor marito, ſed uxori mari-
tus afferebat. Intererant parentes, & munera probabant, nō
ad delicias muliebres quæſita, nec quibus noua nupta come
retur, ſed boues, ſcutum cum framea & gladio. In hæc mu-
nera uxor accipiebatur, atq; inuicem ipſa armorum aliquid
uiro afferebat. In ipſis auſpiciis matrimonii nupta moneba
tur uenire, ſed laborum periculorumq; ſocia, idem in pace,
idem in prœlio auſura paſſuraq;: Hoc iuncti boues, hoc pa-
ratus equus, hoc data arma denunciabant. Litterarum ſecre
ta uiri pariter ac feminæ ignorabant. Pauciſſima erant adul
teria, Adulteram acciſis crinibus nudatā coram propinquis
maritus expellebat domo, & per omnem uicum uerbere
agebat. Nemo illic uicia ridebat. Infantes nudi erāt in domi

bus Sua quemq; mater uberibus alebat, nec ancillis, aut nutricibus delegabantur. Nullum erat deliciarum discrimen inter dominum & seruum. Inter eadem pecora, in eadem humo degebant Sera iuuenum Venus: nec nisi iam prouectis ętate & uiribus concedebantur matrimonia. Sui cuique liberi erant heredes sine testamēto parentum. Si defuissent liberi, succedebant propriores cognatione, Conuictibus & hospitiis indulgebat amicissimè, adeò ut nefas haberetur quencunq; mortalium arcere tecto. Hospites externos pro fortuna quisque paratis excipiebant epulis. Abeuntibus si quid poposcissent, moris erat concedere. Separatæ singulis sedes, & sua cuiq; mensa Diem noctemq; continuare potando nulli erat probrum. Crebræ in compotationibus rixæ, quæ sæpius cæde & uulneribus, quàm conuiuiis transigebantur, Postea tamen conciliabantur facilè, & deponebant inimicitias. Nuda erat omnium mens, & secreta pectoris aperiebant licentia ioci. Potus erat his humor ex hordeo aut frumento in similitudinem uini corruptus. Cibi simplices agrestia poma, recens fera, & lac concretum. Famem explebant sine apparatu & blandimentis. Aduersus sitim nō eadem temperantia. Spectaculorum genus habebant hoc unum. Nudi iuuenes quibus id ludicrum erat, inter gladios & frameas saltu se coniiciebāt. Exercitatio parabat artem, ars decorem. Aleam sobrii inter seria exercebant, tanta lucrandi perdendi'ue temeritate, ut quum omnia defecissent, extremo ac nouissimo iactu de libertate, & de corpore contenderent: Victus uoluntariam subibat seruitutem, & quamuis iunior ac robustior, alligari tamen se ac uenire patiebatur. Seruos huius condicionis per commertia tradebant, ut se pudore uictorie exoluerent. Verberare suum ac uinculis & opere exercere, infrequens erat & rarum. Solebant tamen occidere, non disciplina & seueritate, sed impetu, & ira, ut inimicum. Fœnus & usaras nesciebant. Agri pro numero cultorum per uices ab uniuersis occupabantur. Funerum nulla erat ambitio. Corpora clarorum uirorum certis lignis cremabantur. Struē rogi nec odoribus, nec uestibus cumulabant. Sua cuique arma iniiciebantur. Sepulcrum cespes erigebat. Monumentorum arduum honorem asperna-

bantur. Lamenta & lacrymas citò ponebant. dolorem ac tristiam tardè. Fœminis honestũ erat lugere uiris meminisse. Hæc precedentia de Germanorum moribus collegimus ex Cor. Tacito. Priusquàm pubertatem attigissent, nesciebãt operimenta, corporum nuditate gaudentes. Latrocinijs nó abstinebant. Crudis quandoque uescebantur carnibus. Feminarum congressus ante uicesimum annum sine probro nó appetebant. De his Seneca: Quid, inquit, Germanis animosius? Quid armorum cupidius, quibus inascuntur inutriũturq;, quorum una illis cura est. alia negligentibus? Quid induratius ad omnem patientiam? Hos tamen Hispani, Galliq; nec non Asiæ, Scythiæq; molles bello uiri antequàm legio uisatur, cedunt ob nullam rem aliam oportuuos, quàm ob iracundiam. Horatius Germanos uocat Cæruleos, propter Cæsios oculos. Nam qui sub septentrione agunt immanibus sunt corporibus, candido colore, directo capillo & rufo, cæsiis oculis, & multo sanguine. Qui uerò ad axem meridianum uergunt, breuioribus sunt corporibus, colore fusco, capillis uibratis, oculis nigricantibus, crucibus inualidis, sanguine exiguo.

Gymnites Æthiopiæ nudi degunt.

Cor. Tacitus ait Cattis Germaniæ populis dura esse corpora, strictos artus, minacem uultum, & maiorem animi uigorem. Mulum habent rationis ac solerciæ, Præponunt electos, audiunt præpositiones. Nascunt ordines, intelligũt occasione, differunt impetus, diem disponunt, uallant noctem. Fortunam inter dubia, uirtutem inter certa numerãt. Plus teponunt in duce, quàm in exercitu. Oblato elephanti pretio pudicitiam amatoribus substernunt feminæ, nullo inde præfloratæ famæ dispendio. Virgines quum esse nubiles cœperint, in publicũ a parentibus producuntur, accurrente iuuenum multitudine, ex qua datur illis optio eligendi, quem uirum uelint.

Gymnosophistæ torporem animi atque otium oderant. Nudi degebant in siluis, ab exortu ad occasum perstabant contuentes solem immobilibus oculis. Feruentibus arenis toto die alternis pedibus insistebant. Apud eos omnes adolescentibus ex diuersis locis & officijs côueniebant ad cibũ.

Magiſtri perrogabant,quid frugis ab ortu ad illud diei tempus feciſſent. Qui nihil habebant, quod offerrent,impranſi foras ad opus trudebantur.

Non erubeſcebant Græci uinum bibere unguento miſtũ. Mendacii notam pręter ceteros mortales ſibi compararũt. Claruerunt tamen ingenio, laudis auidiores, quàm pecuniæ. Vnde Horatius in arte: Graiis ingenium, Graiis dedit ore rotundo Muſa loqui, præter laudem nullius auaris.

Getuli inſidunt equis inornatis. Lucanus: -ſemperq; paratus Inculto Getulus equo.

Gaidanum populorum Africæ uxoris fimbriarum copia perſtrepunt. Pretium id concubitus eſt. Quò pluribus quæque uiſitur exculta, eò plauſibilior eius forma.

Galli ſagittas helleboro collinebant, quòd iis transfixæ feræ multò uiderentur ad cibum delicatiores. Reſcindebant tamen partes,quæ ambibant uulnus, propter hellebori contagium. Cicero ſcribit, Gallos iuſiurandi, ac deorum religione non commoueri. Nam ceteræ gentes inquit, pro religionibus ſuis bella ſuſcipiunt: Galli contra omnium religiones. Quin imò & cùm diis immortalibus bella geſſere, & impetu hoſtili Delphicum oraculum inuadere ſunt auſi. Si quando uerò metu perciti, propiciandos deos arbitrantur, humanis hoſtiis templa fœdant. Strabo tamen ait Gallos eſſe ſimplices,& nulla morum malignitate. Vnde Martialis: Et tumidus Galla credulitate fruar. Cæſar Gallorum conſilia inceſſit ut ſubita & repentina. Sed & Gallos omnes deditos religionibus tradit, uerùm affectos grauioribus morbis,aut periculis homines ꝓ uictimis immolare cõſueuiſſe. Hominẽ præterea diuinationi deſtinatum in tergo ferientes, ex ipſo impatientiæ & torquendi modo uaticinia concipiebant. Quoſdam ſagittis configebant, patibulo etiam in ſacris ædibus ſuffixos. Arbitrabantur inſuper ſe prognatos a Dite patre. propterea temporum ſpatia metiebantur, non dierum, ſed noctium numero. Veſtes ferebant intonſas,uariiq; coloris, quas Braccas uocant. Dicti ſunt Galli a niueo lactis colore, qui Gala dicitur: quòd eorum corpora lactis inſtar albeſcerent, ob uehementem hiemem. unde Virg. Virgatis lucent ſagulis, tum lactea colla Auro innectũtur.

Mantuanus: Ignea mens Gallis & lactea corpora nomen A candore datum. Veterum Gallorum mores longè discrepāt ab his, qui nunc uiuunt. Liberos enim ad conspectum suum uenire prius non patiebantur, quàm per ætatem adoleuissent, ac subeundis militaribus periculis essent idonei. Viuentes amicis mutuò concedebant, quæ apud inferos creditoribus exoluerent debitores. Viri quantas ab uxore pecunias nomine dotis accepissent, tantundem domesticarum fortunarum æqua æstimatione cum doce conferebant. quid quid inde fructuum succrescebat, asseruabatur, eratq; eius, qui alteri fuisset superstes. Viri in uxores sicut in liberos uitæ & necis potestatem habebant. Si qua ueneficii fuisset cō uicta, a mariti sui propinquis incendio aliisq; cruciatibus consumebatur. Quæ uiuentibus cara fuisset, cum eisdem defunctis in funere cremabantur, uel ipsa etiam animalia, De rep. nisi in publicis conciliis, nemini licebat loqui. Qui ultimus in concilium uenerat, morti dabatur. Ei, qui tumultuatus esset, minister publicus uestes rescindebat, adeò ut reliquæ partes prorsus essent inutiles. Prolixas nutriebant comas. Vestes auro pictas gestabant, & hirsutis utebantur sagulis. Promissis utebantur feminalibus. Pro tunicis scissos gerebant amictus, uix pudenda natesq; uelantes, lana quidem aspera, & oblongis uillis. Vnde Martia. Me pinguis Gallia uestit. Et lib. 4. Accipe Sequanicæ pinguem textricis alumnam. Hastas alii, alii arcus, pleriq; fundas, nonnulli fustes, in bella ferebant, oblongisque utebantur gladiis. Humi corpora resupinabant ad quietem. Strabonis ætate stramentis sedentes cenitabant. Lacte & suilla carne uescebantur, feroci omnes ingenio. Ducebantur maiore belli, quàm agrorum studio. Torques aureos pensiles collo portabant. Victoria efferebantur, stupebant uicti. Eorum (quos in bello cecidissent) capita equorum suorum ceruicibus appendebant. Mercurium præter ceteros deos uenerabantur, quē omniū artium prædicabant inuentorem. Ituri in pugnam, quidquid manubiarum inde retulissent, uouebant Marti. Fraudantes aliquid ex prędа, graui supplicio puniebant. Nullum absque philosopho faciebant sacrificium: existimabant enim, per diuinæ naturæ consocios sacra fieri

oportere tanquàm diis propinquiores. Horum intercessione, bona a diis censebant petenda, quorum consilio in bello & pace uterentur. Vnde & Druydæ uetustissimi eorum sacerdotes, solebant curare sacrificia publica & priuata. Religiones itẽ interpretari, adolescentes disciplinis instituere, rerũ naturaliũ causa scrutari, de cæde, de finibus, ceterisq; cõtrouersiis agnoscere, ita ut si quis decreto non stetisset, eidem sacrificiis interdicerent. Sacerdotes ipsi hominum cõgressum, & sermonem declinabant, ne contagione polluerentur. Vnus omnibus præerat, in cuius defuncti locum, suffragio alius sufficiebatur. Animas credebant non interire, sed in alia migrare corpora. Multa de sideribus disputabant, de mundi & terrarum magnitudine, de rerum natura & potestate. Tanta fuit Gallicarum mulierum uirtus, ut inter infestas ciuilis furoris acies quandoq; se immiserint, & lacrymis precibusq; obliterata discordia pacem procurauerint. Propterea quum de bello aut pace consultabant, mulieres adhibebantur. Hæ si qua incidisset controuersia, sedebant arbitræ. Vehiculis utebantur, quæ Esseda uocamus, apud Celtas primum repertis. Virg. Belgica uel molli melius feret Esseda collo. Sylius ait, Celtas ex uacuis mortuorum parentum capitibus inauratis pocula sibi factitasse hæc eius uerba: At Celtæ uacui capitis circundare gaudent Ossa (nefas) auro, & mensis ea pocula seruant. Quamuis autem Galli artium & disciplinarum ignari a plerisq; iudicati sint, antiquius tamen apud ipsos quam Latinos aut Grçcos floruerunt litteræ. Nam ut scribit Berosus, anno IIII. Nini litteris & legibus Celtas formauit Samothes Dis cognomento, & Celtiberos Tubal, a quibus demum mille pòst annis Græci suas acceperunt, non a Cadmo: nam quas primum aduexit rudes paullò ante excidium Troianum Cadmus quintus, eas a Galatis traxerat, quas Galatæ & Mæones prius a Gallis susceperant. Non ergo Galli a Græcis, sed potius a Gallis Asia & Grçcia cum coloniis etiam litteras & disciplinas susceperunt. Aliquot deinde annis post repertum litterarum usum regnauit apud Celtas Sarron, qui ut hominum tum recentum ferociam contineret, publica primus instituit gymnasia, à quo Celtarum theologos &

philoſophos uocauerunt Sarronidas. Quin etiam dea illa dicendi præſes Pytho nomine, quam alii Suadã, Suadelam Leporem, Flexanimam, Græci Pſychagogem uocant, maximi loco numinis habita eſt apud Gallos. Quo tempore Romani longè lateq; imperabant, nulla gens uixit Romano populo magis formidoloſa. Cum nulla unquam gente Romanus ipſe populus intra extraq; Italiam maiore hominũ ſtrage, maioribus ducum & exercituum periculis debellauit. nam licet ex eorum exercitu centum hominum millia quãdoque deſiderata ſint, nihilominus tamen animoſi pugnam acrius inſtaurabant, pudorem ulciſcebantur, ad unum interfici, aut interficere uolente. Certarunt Romani cum finitimis de principatu, cum Carthaginenſibus de Imperio, cũ Gallis de uita ſemper. De his Strabo lib. 4. Vniuerſa, inquit, natio, quam hæc ætas Gallicam nominat, Martis ſtudio, & animorum ardet impetu, conſerendæ pugnæ alacritate impigra, ſemperque ſpectantes in Boream, aut Oceano propiores, conſerendis pugnis ſunt audaciores. Florus de Senonibus ſic inquit. Galli Senones, gens natura ferox, moribus incondita, ad hæc ipſa corporum mole per inde ac armis ingentibus adeò omni generi terribilis fuit, ut planè nata ad hominum interitum & urbium ſtragem uideatur. Hi quondam ab ultimis oris & cingente omnia Oceano ingenti agmine profecti, quum media uaſtaſſent, poſitis inter Alpes & Padum ſedibus, ne his quidem contenti per Italiam uagabantur. Romam quin etiam aggreſſi uniuerſum populũ in Capitoliũ ſe ſuaq; omnia recipere cõpulerunt. Quaquauerſum tranſibant, non fulminantes, ſed planè fulmina uidebantur, dolebantq; expertẽ cruoris uictoriã ſibi concedi, ac ſine ruina tranſitũ patere. Titus Liuius auidas armorũ Gallicas gentes ſemper. fuiſſe ſcribit. De his etiam Trogus apud Iuſtinum lib.4. Galli, inquit, abundanti multitudine, quũ eos nõ caperẽt terræ quę generãt, trecẽta millia hominũ ad ſedes nouas quærendas, uelut peregrinatum miſerunt. Ex his enim portio in Italia conſedit, quæ & urbem Romã captã incendit. & portio in Illyricos ſinus per ſtrages Barbarorum penetrauit, & in Pannonia cõſedit. Gẽs Aſpera audax, billicoſa, q̃ prima poſt Herculẽ Alpiũ inuicta

iuga, & frigore intractabilia loca transcendit. Ibi domitis Pannoniis per multos annos cum finitimis uaria bella gesserunt. Hortante deinde successu, diuisis agminibus alij Græciam, alii Macedoniam, omnia ferro proterentes, petiuere. Tantusq; terror Gallici nominis erat, ut etiam reges non lacessiti, ultrò pacem ingenti pecunia mercarentur. Libro item 25. ait: Ea tempestate Gallorum iuuentus tantæ fecunditatis fuit, ut Asiam omnem uelut examine aliquo implerent. Denique neque reges Orientis sine mercennario Gallorum exercitu ulla bella gesserunt, neque pulsi regno ad alios, quàm ad Gallos confugerunt. Tantus terror Gallici nominis, siue armorum inuicta felicitas erat, ut aliter neque maiestatem suam tutam, neque amissam recuperare se posse sine Gallica uirtute arbitrarentur.

Hyperborei septentrionales populi, excoriatas belluarũ pelles habent, pro uestimentis. Virg. lib. 3. Geor. Talis Hyperboreo septem subiecta Trionis, Gens effræna uirum Riphæo tunditur Euro, Et pecudum fuluis uelantur corpora setis. Annoso uiuunt æuo. Domus iis nemora, lucique, & deorum cultus. Discordiam & omnem ægritudinem ignorant, uiritim gregatimq; degentes. Satiati uita indulgent epulis & uoluptatibus. Demum ex quadam rupe in mare desiliunt. Frugum primitias Delon mittebant Apollini. Viuunt annis mille.

Heruli populi nudi pugnabant, uerenda corporis duntaxat operientes, siue ut expeditius pecuterent, siue ut illatum ab hoste uulnus uiderentur nihili facere. auctor Paulus Diaconus.

Hedui olim dicti sunt fratres Romani. Corn. Tacitus ait, Heduos omnium primos senatorum in urbe ius adeptos fuisse, datumq; id fœderi antiquo: quia soli Gallorum fraternitatis nomen cum populo R. usurparent.

Hammonii, populi Africæ, dispersis tuguriis habitant. Medium nemus pro arce habent, triplici muro circundatũ.

Hyporeæ Æthiopiæ populi atri coloris, tota corpora rubrica illinunt.

Hellusij & Oxiones Germaniæ populi erant, ore & uultu humano, reliquo corpore similes feris. auctor Corn. Tacit.

Tacitus.

Hesseni populi in occidentali Iudææ parte, uiuunt sine fœmina, omni Venere abdicata, & sine pecunia. Tanta libertatis ducuntur auiditate, ut principem unum solumq; fateantur Deum. Speciem mortis nullam expauescunt. Cognatorum negligunt supplicia. Amicorum interitus non magnifaciunt. Animas putant immortales, quas aiunt a corporibus absolutas, tãquam e longa & graui seruitute, lætitia perfundi maxima, & ferri sublimes, ultraq; Oceanum degere in locis peramœnis, qui nulla infestantur intemperie.

Apud Hebræos lege cauebatur, ne hostem insepultum quidem relinquerent. Doctrina his fuit secretior, & quasi diuinitas quædam, ut Mosis uolumina, & prophetarum uaticina docent.

Hirpiæ familiæ fuerunt. in Agro Phaliscorum, quæ annuo sacrificio, quod fiebat in Soracte monte, super ambustã ligni strue n ambulantes non comburebantur.

Hispani quondam oblectabãtur capillorum longitudine. Vnde Martial. Hispanis ego contumax capillis. Crinem sibi sine ullo artifice formosi quatiebant, non aliter quàm iubam generosa animalia. Historici scribunt Hispanos inquieto esse ingenio, auidoq; in nouas res. Olim hostem adoriebantur punctim magis, quàm cæsim. Propterea gladiis utebantur breuitate habilibus mucronatisq;. Ibant in bellum induti prætextis purpura tunicis, candore miro fulgentibus.

Heptacometæ, Barbari sunt in Ponti regione, quorum nonnulli super arbores degunt, alij in turribus.

Hircani, canes nutriunt quibus obiiciunt mortuos. Vescuntur uenatibus: abundant tigribus: teguntur seminibus; plerique marinis muribus sustentantur.

Homolotti, populi dissecto in minimas particulas boue fœdus iungunt.

Heniochi, populi in Ponto, gaudebant humanis carnibus.

Halisones, Scythiæ populi uescuntur cæpe, lente, allio, & milio.

Indi, uxores plurimas habent. Apud eos lex est, ut uxor carissima cum defuncto marito cremetur cum uestimentis

ſendum præbet, præcurrunt cum argenteis turibulis miniſtri, qui uniuerſum iter odoribus uaporant. Ipſe autem geſtatur lectica, margaritis hinc inde propendentibus. Lucet amictus auro & purpura. Lecticam muniunt corporis cuſtodes, circumpendentibus auiculis, quas ad hoc imbuunt. Regia fulcitur auratis columnis, quæ nulla non hora patet uolentibus. Vbi rex incumbit ornamento capitis, tunc admittuntur legationes, & redduntur populis iura. Si quando prodire uelit in uenationem, feræ leporariis incluſæ conficiuntur in conſpectu meretricum. Si aliquanto longius eundum ſit, meretrices ipſæ uectantur curru, quem ducunt elephantes. Impudicis & proſtitutis mulieribus uti ſolent, dũ uolunt uacare genio. Itaque relictis domi uxoribus illas ſibi aſciſcunt, non prolis, ſed uoluptatis gratia. Vxores uerò adhibent in rebus honeſtis tantùm, ubi ſcilicet, aut proli uacant, aut præter modum non laſciuiunt, ne nimio luxu corrumpant, quas eſſe pudicas uolunt. Nec unquam permittunt geniales illas & liberas uoluptates coram uxoribus exerceri, quæ aliquam pudicitiæ iacturam afferre poſſunt. Vbi ſomni tempus acceſſit, regem uino grauem, dormientemq́;, cubiculo inferunt pellices, Diis noctium & tenebrarum patrio ritu aduocatis cum cantu. Filii ſenio confectos patres interficiunt, & eorum carnibus ueſcuntur, teſte Herodoto. Matronæ celebres ſunt pudicitia: oblato tamen elephanri precio, pudicitiam amatoribus ſubſternunt, nullo inde præfloratæ famæ diſpendio. Virgines quum eſſe nubiles cœperunt, in publicum à parentibus producuntur. Accurrente adoleſcentum multitudine datur illis optio deligendi ſibi uirum ex tota iuuenum turba. Fœnus ignorant. Maximũ opinantur nefas, uel iniuriam pati, uel facere. Proinde nulla illis ſyngrapha, nullum depoſitum. Quum quis ægrotat, familiares illum interimunt, ac demum epulantur. Nullam animantem occidunt. Nihil ſerunt, herba uictitant, domos parandas non putant. Coitus in propatulo eſt, ſicut pecorum. Herod. lib. 5. cap. 5.

Iberi, iacula ferebant, multis hamis ferreis conſerta. ferinis erant moribus. neque enim abnuebant ex lotio, quod intra cloacas diutius aſſeruatum eſſet, lauacra comparare:

retrimentis denique contusis dentifricia sibi, & coniugibus quærentes. Cubitabant humi. Res plurimas minimi faciebant, & auaritiæ studio semel tantum interdiu cibum capiebant. Erant & Hydropotæ. Vestibus utebantur pretiosissimis. Mortuis tot erigebant obeliscos, quot hostes interfecerant illi, dum uiuerent. Maleficiorum infamia laborarunt. Seruos mactabant, & inde concipiebant uaticinia. Mirandula in hymnis, Afflatos Lunæ seruos mactabat Iberus, Captiui & iugulo fundebat carmina uates.

Ionum mollities quondam abiit in prouerbium. Primi unguenti, coronarumq; in conuiuiis dandarum, & secundæ mensæ consuetudinem repererunt. Hinc Horatius, Motus doceri gaudet Ionicos Matura uirgo.

Apud Iudæos quinquagesimo quoque anno debitæ relaxabantur pecuniæ, donabanturq; serui libertate. Quæ uilius uænissent, redibant ad possessores.

Lotophagi, populi Africæ, uescuntur fructu arboris, quæ dicitur Lotos. Politianus in Nutricia: Nec faciles Ciconas furtunatosque ciborum Lotophagos. Solebant hi populi suos defunctos in mare obiicere, parum interesse asseuerantes, humo ne, an aqua, an igne dissoluerentur.

Læstricones, humana carne uescebantur:

Himantopodibus, natura est serpendo ingredi.

Virgilius libro 9. de moribus Latinorum sic ait: Canitiem galea premimus, semperq; recentes Conuetare iuuat prædas, & uiuere rapto. Idem: Durum a stirpe genus natos ad flumina primum Deferimus, sæuoq; gelu duramus & undis.

Leuci, populi Galliæ Belgicæ, & Remi fuerunt optimi iaculatores. Lucanus lib. 1. Optimus excusso, Leucus, Remusq; lacerto.

Lacedemonii, summi bellatores, non cornuum tubarum ue signis, sed tibiarum modulis in præliis utebantur, non ut excitarentur, aut euibrarentur animi, sed contrà. ut moderatiores, modulatioresq, fierent: nihil in principiis præliorum ad salutem uirtutemq; aptius rati, quàm si permulti sonis mitioribus, non immodicè ferocirent. auctor Gellius furandi usum concedebant impunè, non ob turpia lucra,

neque ad sumptum libidini præbendum, comparandam ue opulentiam, sed pro exercitio, disciplinaq; rei bellicæ, quòd & furandi solertia, & assuetudo acueret animos adolescentium, & ad insidiarum astus, & uigilandi tolerantiam & obrependi celeritatem aptos, procliuesq; redderet. Regibus suis augures dabant assessores. Ante belli congressum Amori sacrificabant, quòd is unus uictoriam pariat. Lex erat, ut senes iam effœti, qui desperabant prolem, eligerent aliquẽ ex adolescentibus, eumq; ad uxores suas admitterent, & natum inde partum ut suum & legitimum educarent. Gerebãt in scutis suis Lambda litteram, insignotis notæ gratia. Solebant insuper liberorum suorum indolem experiri publicè uerberibus admotis, illosq; hortari, ut flagellorum ictus fortiter perferrent: item laceros, ac semianimes rogare, ut uulnera præberent uulneribus. Vnde Cic. Cretum quidem leges, inquit, itemq; Lycurgi, laboribus erudiunt iuuentutem, ut nando, currendo, esuriendo, sitiendo, algendo, æstuando. Spartæ pueri ad aram uerberibus sic accipiuntur, ut plerisque sanguis à uisceribus exeat. Nonnunquam etiam quum ibi essem, audiebam ad necem, quorum non modò nemo exclamauit unquam, sed ne ingemuit quidem. Litteras modò pro necessitate discebant: Reliquarũ disciplinarum nihil omnino admittebant. Parebant honestè, labores constantissimè tolerabant, pugnando uincere uolebant aut interire. Furabantur impunè ex cibariis, quidquid uellẽt. Sordidi tamen erant, & præparci omnes. Nam parua, & pretii propè nullius magnifaciebant & admirabantur, ardebantq; auiditate pecuniæ. Erant & inhospitales: siquidem non omni tempore licebat peregrinis adire Spartam, sed præstitutis diebus. Quoscunq; plectendos censebant, noctu plectebant. auctor Herodotus. Præcones, tibicines, & coci in paterno succedebant artificio, & coquus ex coquo, tibicen ex tibicine, præco ex præcone gignebatur, omnesq; perseuerabant in paterno opere. Ex institutis Lycurgi sponsus noctu clàm accedebat ad sponsam, extincto lumine, & cum ea quadam uelut religione timidus coibat, & uerecundus. Antequam rex pugnam iniret, sacrificabat Musis, quò & oratione & memoria in primis digna promererent

facinora.

Leprei populi deprehensos in adulterio, per triduum uin ctos circa ciuitatem ducebant, mox toto uitæ tempore habebant contemptibiles. Adulteræ uerò mulieres diebus un decim in foro stare discinctæ cogebantur tunica perlucida circumuestitæ.

Lacones, breuissimi erant in sermone. propterea uulgi uerbum erat, Facilius multò esse philosophari, quàm Laco num sermonem imitari.

Lucani erant admodum iusti & hospitales. Apud eos lege fuit sancitum, ne quis post occasum solis inuertentem hospitem exigeret. Quod si fecisset, agebatur reus, eiq; di cebatur multa.

Lusitani, apti erant insidiis. Inspectis humanis extis futura coniectabant. Dextras captiuorum præcisas offerebant numinibus. Erant Hydropotæ. Mitrati pugnam inibant. Hircum habebant inter epularum delicias. Strabo libro 3.

Lydorum mulieres passim substratæ amatoribus, hospitali benignitate eosdem plerunque confouent, & pluribus afficiunt donis, quàm ipsæ accipiant: solos tamen condignos in fœdera turpitudinis admittunt. Priusquàm coniugiũ inirent, seipsas prostituebant: si post coniugium deliquissent, ueniæ spes nulla.

Lydi primi omnium caupones fuerunt & institores. Aleæ lusum, tesserarum & pilæ excogitauerunt. Mancipati fuerunt auguriis & diuinationum superstitionibus. Furaces erant adeò, ut non discerent, nisi re aliqua prius sublata. Fuerunt insuper molles & libidinosi, adeò ut non tantùm no ctu uacarent uoluptati Venereæ, uerumetiam in meridie la sciuirent, fœdum opus manibus peragentes.

Lesbii, fœdissimi fuerunt in Venereis, adeò ut ne capiti quidem parcerent. quam fœditatem excogitarunt ipsi, & in muliere experti sunt primi. Vulgò quoque malè audierunt ob uanitatem. Lesbiari uerbum est irrumare, libidinari, & lasciuire, quod turpitudinem fellationis, & irrumationis, quæ per os agitur, primi inuenerint.

Libyci, quos in uenatione uel pugna elephantes attriue

rint, magnificè ſepeliunt, & hymnos concinunt.

Leontinos, Siciliæ populos, quum expugnaſſet Phalaris, ademptis armis ad compotationes & uoluptates eos reiecit, ne rebellionem pararent. Hinc adagium, Semper Leontini iuxta pocula.

Lacyadæ, ſeu Placiadæ, populi Atticæ, raphanos in eorum pudenda membra impingebant, quos habebant adulterii compertos.

Lyrcæ, populi Scythiæ, uenatione uictitant hoc modo: Conſcenſis arboribus, quas habent frequentes, inſidiantur feris. Singulis adeſt canis, & equus in uentrem cubare edoctus, humilius ſubſidendi gratia. Vbi quis feram ab arbore uidit, ſagitta percutit: percuſſam ſi fugiat, conſcenſo equo perſequitur, comitante cane.

Maſſagetæ, Scythiæ populi, quum per deſerta diſcurrũt, equorum ſuorum ſanguinem cum lacte bibunt. Claudian. lib. 1. in Ruf. Et qui cornipedes in pocula uulnerat audax Maſſagetes. Seneca in Oed. Lactea Maſſagetes qui pocula ſanguine miſcet. Lucanus, Longaque Sarmatici ſoluens ieiunia belli. Maſſagetes quo fugit equo, uolucresq; Geloni. Senio confectos in fruſta conſecant. qui intereunt morbo, feris obiiciuntur in prædam. Solem præcipuè uenerantur, cui equum immolant: reliquos deos habent neglectui. Singulis ſua ſunt coniugia, ſed & cum alienis congreſſus, non tamen clandeſtini. Coeunt in propatulo. Morbo emori turpiſſimum putant. Clarent equeſtri & pedeſtri militia. Arma illis arcus, gladius, thorax, & ſecuris ænea. Aureis cinguntur zonis, gladiis diademate cultis, habent & aurea equorum ornamenta. Argento carent, habent modicum ferri, quum ceteris metallis abundent. Inſulares uictitant radicibus herbarum. Indumenta faciunt ex arborum libris. Potum ſucco pomis expreſſo. Piſcibus etiam aluntur. Tegumẽta corporum è phocarum coriis ſibi conſuunt. Filii ſenio confectos parentes interficiunt. Quum afficiuntur deſiderio libidinis, ſuſpenſa ad plauſtrum pharetra palàm cum mulieribus ſine pudore coeunt. Herod. lib. 2.

Marſi, populi in Italia, à Circes filio orti, uim habuerunt naturalem contra ſerpentes, & uenena: adeò ut eorum ſali-

ua ictæ serpentes, ut feruentis aquæ contactu fugiant. Gellius lib. 16. cap. 11. Gens, inquit, in Italia Marsorum orta fertur esse à Circes filio Marso. propterea Marsis hominibus ui quadam genitali datum, ut serpentium uirulentorum domitores sint, & incantationibus, herbarumq; succis faciant medelarum miracula.

Mandi Indorum, locustis uiuunt. Trecentos habent uicos. Quadragenos non excedunt annos. Eorum fœminæ semel tantùm pariunt.

Menismini Æthiopiæ, uiuunt lacte Cynocephalorum; quorum armenta pascunt, maribus interemptis, nisi sobolis causa.

Myconii liguritores fuerunt, & alienæ appetentes mēsæ. Hinc adagium: Myconius uicinus, in eum, qui non uocatus ad conuiuium accedit.

Mosini, populi Asiæ Septentrionem uersus, turres ligneas subeunt. Notis corpus omne præsignant. In propatulo uescuntur. Promiscuè Venerem exercent. Palàm reges deligunt, uinculisque & arctissimâ tenent custodia.

Massyli, populi Libyæ, equos habent, quos uirga, non fræno gubernant. Martialis: Et Massylæum uirga gubernet equum. Lucanus lib. 4. Et gens quæ nudo residens Massylia dorso, Ora leui flectit, frænorum nescia, uirga Massylienses luxu perditi, muliebrem in modum ornabantur, comis unguento delibutis, capillisq; religatis. Mulieres tamen erant Hydropotæ, ut in Mileto factum est, & quondam apud Romanos.

Molossi, populi Epiri optimos habent canes uenaticos. Martialis lib. 12. Retia dum cessant, latratoresq; Molossi.

Mazax, populus prope Nasamones, peritissimus est iaculandi. Lucanus lib. 4. -æquaturusq; sagittas Mœdorum, tremulum quot torsit missile Mazax.

Magnetes, populi Thessaliæ, optimi sunt equorum domitores. Lucanus: Et Magnetes equis Minyæ gens cognita remis.

Mardi, Persarum populi, specus in montibus fodiunt, in quos se, coniuges, ac liberos condunt. Pecorum & ferarum carne uescuntur. Ne fœminis quidem pro nature habi-

tu molliora sunt ingenia. Comæ prominent hirtæ. Vestis est super genua, Funda uinciunt frontem. hoc & ornamentum capitis & telum est. Fuit hæc gens cultu uitæ aspera, & latrociniis assueta.

Macedonibus nullum fuit tam solemne militiæ munus, quàm suos sepelire. Eorum regibus lege cautum est, ne uictis hostibus trophæum erigerent. Lege cauebant eos capistro cingi, qui nullum hostem interfecissent.

Mysi Deorum cultui adeò mancipati fuerunt, ut esitandis animalibus abstinerent. Viuebant melle, lacte, & caseo.

Mysorum populus usque fuit uilis & contemptus, ut sequenti prouerbio locum fecerit, Mysorum postremus. Finitimorum postea incursationibus malè uexabantur. Hinc etiam orta parœmia, Mysorum præda, de his, qui impunè à quibuslibet læduntur ac diripiuntur.

Mœdis operimenta corporum sunt Tyara, Cytaris, Pileus, Manicatæ tunicæ, Anaxyrides, & Stola. Clarent equitandi solertia. Sagittas doctè excutiunt. Reges adorant. Regum est uxores multas sibi quærere, mulieribus decorũ uiros habuisse complures. Paucitas deformat: & infelicitatis genus putatur, si quaternarium non excesserint. Qui ad Aquilonem uergunt, ex frugiferis arboribus alimenta sibi conquirunt, ex tostis amygdalis panem conficientes: poma persiccant, teruntq; inde conglobant in massas. Vino utuntur, quod ex certo radicum genere conficiunt. Vescuntur & ferarum carnibus. nam mitia pecora negligunt.

Mosynœci, populi è lignis desiliunt in peregrinos assultatione sanguinaria.

Messenij, M litteræ nota se cognobiles præbebant. Lacedæmonii Messenios, quod iterum & iterum desciuissent, in seruitutem redegerũt, eosq; durius etiam quàm reliquos seruos tractarunt, ne denuo res nouas molirentur. Hinc adagium. Seruilior Messena.

Macæ summa capitis curiosius deradunt, relictis in medio capillis. quos succrescentes eadem cura detondent.

Machyles, populi Africæ, comam in occipitio connutriunt, capillosq; decutiunt in sinistra parte. Minio linunt corpora, seq; à Troianis prognatos fabulantur,

Olim Megarenses malè audierunt, tanquam fraudulenti, ac ficti, quòd aliud sentirent, aliud loquerentur.

Melancleni, populi in Scythia, nigris integuntur uestibus. ab esu humanæ carnis non abstinent.

Mendesij, populi Ægypti, capras & hircos uenerantur, & caprarios præcipuo afficiunt honore.

Monomeri populi sunt septentrionales singulis cruribus saltuatim currentes, uiuacissimæ pernicitatis. auctor Gellius.

Numidæ, seu Nomades mapalia sua plaustris circũferũt: propterea uagi uocantur à Lucano lib. 4. Alueos nauium inuersos etiam habuerunt pro tuguriis. Apud eos medius locus erat honoris locus, auctore Sallustio. Lacte, ferina carne, & elephantis uescuntur. Viuunt in tabernaculis. Omnis eorum uita occupatur in pascendis gregibus. Equos regunt non fræno, sed uirga. unde Virg. infrænos uocat Numydas. Sylius, Hic passim exultant Numidæ, gens inscia fræni: Queis inter geminas per ludum mobilis aures, Quadrupedem flectit non cedens uirga lupatis. Vxoribus perinde ac seruis utuntur. Nullas certas habent sedes.

Nigroæ regem habent monoculum.

Norici, populi sunt iuxta Pannoniam ferro nobiles. Martialis, Grato non pudeat referre uersu Sæuo Bilbilin optimam metallo, Quæ uincit Chalybasq;, Noricosq;, Et ferro Plateam suo sonantem.

Neruii, Galliæ populi, uergentes in occidentem, Belgas quondam increpabant, quòd se populo Rom. dedidissent. Vnde à Lucano dictum est: Multumq; rebellis Neruius, & cæsi pollutus sanguine Cottæ.

Nasamones, populi Africæ, naues Sirtibus illisas, spoliãt. Lucanus, Quas Nasamon gens dura legit, qui proxima ponto Nudus rura tenet, quem mũdi barbara damnis Syrtis alit: nam littoreis populator arenis Imminet, & nullos portus tangente carina Nouit opes. sic cum toto commercia mundo Naufragiis Nasamones habent. Et Mantuanus lib. 1. de Cala. Nasamonum singulis adsunt uxores plures, cum quibus palam congrediuntur, prætento baculo. Nuptiali cena discumbentium singulos adit noua nupta Veneris gratia.

Congrediuntur illi domo allatum donum contribuentes. Ad maiorum monumenta, futurorum ſcientiam aucupantur incubantes mabibus. Fidei ſanctio maxima, idem ſibi propinaſſe poculum. Sedentium habitu mortuos aſtituunt, idipſum inter moriendum attendentes, ut ſedentes expirent. In diuinationibus ſua ſequuntur ſomnia. In præſtanda fide de manu alterius uterque ſumpto poculo bibit. Quòd ſi defuerit humor, collectum è terra cinerem lingunt.

Nabathæi dediti ſunt cumulandis diuitiis. Apud eos multa dicitur publicè iis, qui rem aliquo modo imminuerint. Creſcentibus opibus augetur honos. Rara inibi ſeruitia. Miniſtris utuntur plurimum cognatis, uel ſibi unuſquiſque miniſter eſt. In conuiuiis plura duodenis exiccaſſe pocula ignominioſum eſt. Rex quandoque ſibi & aliis miniſtrat. Vrbes habent nullis clauſas mœnibus. Vtuntur camelis equorum uice. Perfuncta fato corpora habent ſtercoris loco. Regis cadauer in ſterquilinium deiicitur. Sol illis ſacratiſſimum numen.

Ophiogenes, populi ſunt in Helleſponto, qui ſerpentum ictus cuntactu leuant, & manu impoſita uenena extrahunt corporibus. Plinius lib. 7. cap. 2.

Peluſiotæ non comedunt cæpe. Capillum tondent ſeneſcente Luna.

Pyratæ Cilices olim uiuebant furto, & marinis latrociniis.

Phœnices magnam meruerunt laudem in inuentione ſiderum, litterarum, naualiumque, ac bellicarum artium.

Pandæ, ſeu Pandæi, Indorum populi, ſoli regnantur fœminis.

Pamphagi omnia mandunt.

Pſylli populi ſunt Africæ; quorum corpori ingenitum fuit uirus exitiale ſerpentibus, ex cuius odore ſopirent eas.

Pygmæi ſunt cubitales, infeſtantur a gruibus. Inſidentes arietum caprarumque dorſis & ſagittis armati, ueris tempore uniuerſo agmine ad mare deſcendunt, & oua, pulloſque earum alitum conſumunt. Ternis menſibus eam conficiunt expeditionem, aliter futuris gregibus non reſiſterent. Caſas luto penniſque & ouorum putaminibus conſtruunt.

permittitur. Quum Mithræ Deo diuina rex peragitur, saltat etiamnum. Equitare insuper, & saltare discunt, existimãtes, illum corporis motum robori plurimum conferre. Non prius potui & propinationibus indulgent, quàm se explenerint cibo. Homines amant adunco naso, quod eiusmodi fuisse Cyrum regem prodant annales, Vbi licentius uolunt indulgere conuiuiis, non uxores, uerùm pellices admittunt. Cum regibus legitimæ mulieres ad mensam accumbunt, & unà comessantur. at quum lasciuire uolunt, meretriculas adhibent. Qui regis filius regno succedit, eius natalem quicunque in regno sunt, celebrant, simulque in posterum quotannis eãdem lucem sacris & festis uniuersa Asia prosequitur. Omnes ferè sunt subnigri, uel liuido colore pallentes, caprinis oculis toruis, & superciliis repandis, non indecoris barbis, capillisq; prolixis hirsuti. Omnes promiscuè uel inter epulas festosq; dies gladiis cincti cernũtur, Pro opibus quisque asciscit sibi matrimonia plura, uel pauca. Nemo post satietatem superfluos accipit cibos. Abũdant inanibus uerbis, magnifici, graues & tetri, minaces iuxtà in aduersis rebus & prosperis, calidi, superbi, crudeles, uitæ necisque potestatem in seruos & plebeios uendicantes. Cutes uiuis hominibus detrahunt. Nec ministranti apud eos famulo hiscere licet, uel loqui, uel spuere. Ingratos ante omnia seuerissimè puniunt. Ad iudicandum, usu rerum spectati, & alienis non indigentes consiliis, destinãtur. Vtuntur armillis & monilibus aureis & gemmis, præcipuè margaritis. Fœminarũ mira pulchritudo. Nihil apud eos pingitur uel fingitur, præter uarias cædes & bella. Liberos instituunt, ut non nisi uera loquantur, & à mendacio abstineant. Mentiri turpissimum putant. Regi non licet quempiam interficere. Ab infantia utuntur pileis & tyaris. Vnde & fragilia habent capita. Corruptissimi fuerunt luxu & deliciis, &c. Qui plura de Parthis scire volet, petat Herodot. & Cælium cap 2. lib. 5.

Pictones uberimos calce agros quondam fecere. Plinius.

Paramedecidæ, agreste hominum genus, Bactrianis ad occidentem coniuncti sunt. Tuguria latere primo struunt in montibus, foramine supernè relicto, unde lumen accipiunt.

Altis præmuniuntur niuibus.

Pharisæi deliciis & mollitiei minimè indulgebant. Prosequebantur quod dictabat ratio. Maiores natu uenerabantur, ut ne uerbo quidē læsos uellent. Fato geri omnia credebant: neque tamen liberi arbitrii potestatem auferebant. Iudicium Dei futurum sentiebant. nam & animas fatebantur immortales: bonas aiebant migrare in aliena corpora, malas trāsmitti ad æterna supplicia. Tantam suæ uirtutis concitarunt opinionem, ut numerosi populi multitudo ad eos uidēdos conflueret. Dicti sunt Pharisæi ab instituto uitæ, quòd à ceteris abiuncti purissimè uiuerent. nam Phares Hebræorum idiomate interpretatur segregatio. Quiescebant in angustis tabulis, aut etiam spinis, uel lapidibus, ad comprimendas corporis titillationes. Decalogum scribebant in mēbranulis, legebantque in fronte. Hæc Cęlius ex Philonis commentariis.

Phaselitæ populi in Pamphilia pisciculos salsos diis immolabant, & Cabro Deo salsamentis rem peragebant diuinam.

Pariani, populi in Hellesponto, Amorem inter Deos uenerantur.

Pedali, Indorum populi, nihil in sacrificiis aliud à diis petebant, quàm iustitiam, arbitrati se omnium rerum compotes futuros, si eam consequerentur.

Pannonii feroces fuerunt, & idonei bello. Ausonius, Armiferis alui quos ego Pannoniis. Et alibi, Saluere Augustū iubeo, natumq; patremq; Imperiis grauidas qua seco Pannonias. Mira fuit eius gentis in uictu lautitia. Omnes cuiusq; ætatis culinariam norunt artem. Auidissimi erant audiendi, studendi non ita. Vestium in patria neglectus, alibi non ita erant negligentes.

Pontici populi aduersus frigoris iniuriam braccis utebantur. Ouidius, Pellibus & laxis arcent mala frigora braccis.

Phigalei, qui Messeniis adiacent, uino adeò gaudent, ut non alibi, quam in cauponis habitent, hospitibus domos elocantes cum uxoribus. Hostilis tubæ ne in somno quidem sonum perferunt.

Quodam tempore quum in Psyllorum finibus Auster per quàm ualidus & diuturnus flauisset, eoq; flatu uniuersa eorum aqua exaruisset, dolore moti constituerunt ulcisci iniuriam illam. Propterea communi edicto omnes sumptis armis in Austrum perinde, quasi hostem, iure belli profecti sunt. Atque ita profectis uentus magno spiritus agmine uenit obuiam, & uniuersos cum omnibus copiis, armisq; cumulis arenarum & montibus operuit. eaque ruina omnes ad unum perierunt. auctor Herodotus.

Romæ in publicum egredi togatæ cogebantur mœchæ.

Rhodienses sacrificium quoddam peragebant, ubi res iurgiis, & uerbis malè ominatis peragebatur. Quum Dianæ Lyndiæ sacrificabant, dies aliquot apud aram deæ conuiuia prorogabant, atque inibi perpetuò manebant.

Rhegini ignaui fuerunt in rebus bellicis, animiq; præpauidi. Hinc adagium, Rheginis timidior.

Seres, populi orientales, ex suis arboribus depectunt lanas tenuissimas, quas Bombyces uermiculi aranearum instar conficiunt ex tenuissimis filis. Virg. libro 2. Geor. Velleraque ut foliis depectant tenuia Seres. Ausonius, Iam pelago uolitat mercator uestifluus Ser. Seneca, Quæ Phœbeis subditus Euris, Legit Eois Ser. arboribus. Idem, Et quocunque loco iacet Seres uellere nobiles. Iustissimi sunt, & ducentesimum uitæ annum excedunt. Rutilas habent comas, oculos cæruleos. Frugalissimi sunt, & pacatioris uitæ cultores, uitantes reliquorum mortalium cœtus. Aduenis illuc euntibus ad emenda fila, nulla sermonum uice, rerum pretia solis proponunt oculis. Nihil ipsi comparant ad uectitium. De his Martianus Capella, Seres, inquit, undis aspergunt arbores suas, ut lanugo, quæ Sericum creat, possit admitti. Aliarum gentium homines aspernantur ac refugiunt.

Scythæ, populi domos habent uolubiles in plaustris. Horatius libro 3. Carm. Campestres melius Scythæ, quorum plaustra uagas ritè trahunt domos, Viuunt. Vnde & Lucanus eos errantes uocant libro 3. ubi ait: - tinxere sagittas Errantes Scythiæ populi. Duodenos dies durant in fame & siti, uirtute cuiusdam herbæ quæ uocatur Spartania

Strepunt equitatus gloria. Quum uident se magnopere indulsisse potui, arcuum chordas pulsare consueuerunt, ut dissolutum uoluptatibus animum ad pristinam continentiam reuocent. Vescuntur humanis carnibus. Hospites immolant, interfectorum caluarias habent pro pateris. Vtuntur acie cuneata. Albi sunt, & animosi, propter frigidissimam regionem, quam inhabitant. Solent inter epulas honorum causa mortuos uocare. Sagittarum aciem tingunt uiperina sanie, & humano sanguine, ad irremediabile nocumentum. Captas autem uiperas, ubi iam perierunt, diebus aliquot sinunt liquescere; mox ubi satis computruerunt, in ollam sanguinem hominis unius totum infundunt, adobruuntque sterquilinio, uase diligenter obturato, ubi uerò sanguis ipse contabuit, eximunt, & saniei uiperinæ commiscent. Scythotauri furtorum licentia uictum solent sibi comparare. Aduenas cædunt hostiarum loco. Scytharum plerisque communia sunt omnia, præter ensem, & cyathum. Vxores itē & liberi sunt inter ꝓmiscua. Simplicissimi fuerunt olim, & æquitatis obseruantissimi. eò demum improbitatis peruaserunt, ut cunctis, ad quos accederent, nares præciderent. Iracundi sunt. Peculiare est iis & Sarmatis, manibus defuncti uiri uxores interficere. Pabulo & pecori, non aruo student. Tympana ex corio curribus suis alligant, hiemi & imbribus defendendis. Amiciuntur ferarum pellibus, Furta maximè execrantur, ut qui communia habeant omnia & immunita. Ebrietas plus nimio frequens est. Hinc Scythisare uerbum, est inebriari. In solemnibus conuiuiis circonfertur ingens patera, quam nulli accipiunt, nisi qui ex hostibus aliquot interfecerunt. Nullas habent urbes, nulla mœnia extructa. Domos secum ferunt singuli. Viuunt ex pecoribus. Simulacra, aras, & delubra non putant facienda, præterquàm Marti. Inopes sunt lignorum. propterea quum pecudes excoriant, ossa quoque carnibus denudant, & succensis ossibus carnes coquunt. Sues nolunt alere. In bello, quem primum uirum ceperint, eius sanguinem potāt, Quoscunque in prœlio interemerint, regi offerunt. Ablato enim capite fiunt participes prædæ, quam arripuerint. Hostium homicidas in magno habent honore. Qui nihil

præclari

præclari operis ediderunt, afficiuntur probro. Abundant uaticinatoribus, qui cum uirgis diuinant. Quum rex aliquos afficit morte, omnes ſimul liberos interficit, illæſis fœminis. In faciendis fœderibus uinum ſanguine miſtum epotant. Regi nullus uenalitius miniſtrat. Eo mortuo quinquaginta miniſtrorum eius ſtrangulantur, ac totidem præſtantiſſimi equi.

Sauromatæ, ſeu Sarmatæ, qui ſunt inter Boryſthenem & Iſtrum, uagi ſunt, & mutant domicilia. Statius lib. 5. Syl. An iuga Pannoniæ, mutatoresq; domorũ Sauromatas quaties? Sanguinem equinum permiſto potant lacte. Tanta ſunt barbarie, ut pacem non intelligant. Promiſſa ſunt barba & longis capillis: propterea uocantur intonſi. Seneca, Intonſis teritur qua uia Sarmatis. Inepti ſunt ad pedeſtrem pugnam auctore Cornelio Tacito.

Sicambri Germaniæ populi ad utranque Rheni ripam habitantes flauos habent capillos, quos, ubi ſatis creuerunt, quodam artificio in nodum complicant. Martialis lib. 1. Crinibus in nodum tortis uenere Sicambri. Claudian. Flauam ſparſere Sicambri Cæſariem.

Siculi pollent acumine, & uafritia. propterea Maternus eos acutos uocat, & Apuleius libro 11. Trilingues. unde Siciliſitare uerbum Plautinum, eſt aſtute loqui.

Satyri nihil habent moris humani, præter figuram. Hirti ſunt, & uilloſi toto corpore, gaudentq; ſyluarum latebris, & hominum commercia refugiunt.

Suani gentes indomitæ auri tantùm metalla fodiunt.

Sabæi ditiſſimi ſunt ſyluarum fertilitate odorifera, auri metallis, agrorum rigui mellis, cæræq; prouentu. corpora defunctorum non pluris faciunt, quàm ſtercora. quin etiam reges ipſos inter ſterquilinia reiiciunt.

Sarbotæ, populi Æthiopiæ ex Africæ parte, dicuntur eſſe octonum cubitorum.

Sciopodes in maximo æſtu humi iacentes reſupini, umbra pedum ſe protegunt.

Soritæ Indorum piſcibus uiuunt, quos unguibus diſſectos ſole torrent, & ita panem ex iis faciunt.

Sybaritæ, populi Calabriæ, deliciis & uoluptatibus adeò

Indulſerunt, ut luxurioſa omnia dicerentur Sybaritica. Hinc Sybariticus luxus, & Sybaritici libelli, id eſt impudici. Cõuiuia celebraturi anno prius per uocatores fœminas inuitabant, quò luxu, roſeis gemmis, auro, unguentis, & ueſtibus exquiſiti impendii cultæ, omnium ora in ſe conuerteret. erant & faſtu præturgidi. hinc adagium, Sybaritæ per plateas. Artes, quæ ſono conſtant, à ciuitate reiiciebãt, ne qua ratione interpellaretur quies. quin gallos quoque in urbe nutriri nolebant, Habebant in deliciis exiguæ ſtaturæ homunculos, & catellos. Diuites ſi quando ruſticatum ire uellent, curru uehebantur adeò lentè, ut diurnum iter tribus uix diebus conficerent.

Sardi, ſeu Sardiani, uenales olim pronunciabantur, quum quis ludos ederet in capitolio. hinc adagium, Sardus uenalis.

Solebant Sueui Germaniæ populi obliquare crinem, nodoq; ſubſtringere. principes habebant ornatiorem capillum quàm plebei. Quoſdam eorum mores deſcribit Pontanus lib. 5. de ſtellis dicens: Heluetij, Vſipeteſq;, atque effera corda Sueui, Queis unum prædæ ſtudium, ac durare ſub ipſis Corpora fluminibus, teloq; aſſueſcere dextrã: Non urbis, non cura domus, agri ue colendi: Venatu ducunt uitam, atque è lacte liquente: Et quod Marte ſibi ſpoliato ex hoſte pararint Bella placent, fuſuſq; hoſtili è corpore ſanguis.

Sabarcæ Indorum regebantur populi, non regum imperio. auctor Curtius.

Sadducæi dicebant mortalem eſſe animã, ſimulq; cum corporibus interire, Fatum negabant. Deum conſtituebant extra omnem mali patrationem, inſpectionemq;.

Apud Indos duo erant Gymnoſophiſtarum genera, Samarei, & Brachmanes: Samarei pomis, oryza, aut farina tantùm alebantur. Rex eos colebat ut deos, illorum precibus pacem regno conciliari exiſtimãs. Exiſtimabant animã eſſe in ſeruitute, quandiu concludebatur corpore; liberã uerò ubi ſeparata eſſet: propterea uoluntariam plerunque mortem oppetebant. Hos domeſtici beatos exiſtimabant: eos uerò, qui ſupereſſent, deflebant ut infelices.

Syri leues ſunt, & rebus nouandis magnopere procliues,

Ludis præterea celebritatibusq; dediti. Perunguntur oleo precioso, & linuntur unguentis. Maximam diei partem in concœnationibus absumunt & potu. Masculi à XIIII. anno Fœminæ à XII. usque ad LXV. tributo obligantur. Fortunā colunt. Proni sunt in cachinnos, & scommata. Diuino cultui satis dediti. Vnde Statius lib. I. Syl. Quod ramis pia germinat Damascus. Operosissimi sunt in hortis. Hinc adagium Multa Syrorum olera. Nec caruerunt mollitiei. nota. Hinc Syrissare uerbum, est molliter uiuere.

Sogdii, populi prope Bactrianos, læti admortem festinant, alacri etiam corporis motu.

Sabinorum sacerdotes æneo cultro tonderi solebant.

Apud Sardos parentes senio cōfecti fustibus cædebantur à filiis, & mox contumulabantur. turpe siquidem putabant multo senio confectum superesse diutius. Magistratibus cogebantur ratiocinari, unde uiuerent.

Herodotus ait Selenetidas mulieres oua parere, indeque nascentes homines quinquennes decies esse nobis ampliores.

Ætate beati Hieronymi Scoti uescebantur humanis carnibus. & quum per syluas porcorum greges, & armentorū reperirent, tamen pastorum nates, & fœminarum papillas solebant abscindere, & has solas ciborum delicias arbitrari. Iidem nullam propriam habebant coniugem, sed pro libidine more pecudum lasciuiebant.

Sarabaytæ sacerdotes Ægypti habitabant in foraminibus petrarum. induti porcorum & boum pellibus, cincti funibus, discalceati, & sanguine cruentati. cauernis demum exeuntes paupertatem & abstinentiam prędicabant, & barbam spectante populo sibi peruellebant, nummisq; tali astu & commento adeptis, remeabant in suas speluncas, & in summa lætitia furtim dapibus epulabantur.

Siracusani olim erant opibus florentissimi, uoluptatibusque ac deliciis addictissimi. unde & Syracusana mensa transit in prouerbium.

Sarracenorum mores sic describit Ammianus Marcellinus: Omnes, inquit, pari sorte sunt bellatores seminudi, coloratis sagulis pubetenus amicti, equorum adiumento

pernicium, graciliumq; camelorum per diuersa reptantes in tranquillis uel turbidis rebus. nec eorum quisquam stiuā apprehendit, uel arborem colit, aut arua subigendo quæritat uictum. sed errant semper sine lare, sine sedibus fixis, aut legibus. Vita est illis semper in fuga, uxoresque mercenariæ, conductæ ad tempus ex pacto. Atque ut sit species matrimonii, dotis nomine futura coniux hastam & tabernaculum offert marito. Ita autem quoad uixerint, latè uagantur, ut alio loco mulier nubat, alio pariat, liberosq; procul ducat, nulla copia quiescendi permissa. Victus uniuersis caro ferina est, lactis abundans copia, herbæ multiplices, & quæ per aucupium capi possunt, uolucres.

Scriptouini perpetuis ferè niuibus rigent, crudisq; ferarum carnibus uescuntur, quarum pellibus indumenta sibi conficiunt. auctor Paulus Diaconus.

Olim Spartani sustulerunt omnem usum auri & argenti ex Lycurgi instituto, ferrūq; prætulerunt nummo ex eadem materia percusso.

Sigynnæ populi Scythiæ equos habent toto corpore hirsutos, pusillos tamen & gestandis uiris inualidos, sed qui iuncti currui pernicissimi sunt.

Samij gymnasium Amori nuncuparunt, institutis sacris, quæ uocantur Eleutheria.

Apud Sotianos, Gallorum populos, rex sexcentos apud se habebat ex prudentioribus, qui regi ipsi conuiuebant, & commoriebantur uolentes adeò, ut non sit inuentus, qui periculum subterfugeret.

Troglodītæ populi specus excauant, quas habent pro domibus. Victus illis serpentum carnes, stridor non uox, adeò sermonis commercio carent. Assidui sunt in uenationibus, & mira clarent uelocitate: nam super Æthiopiam ueliciores sunt equis.

Incolæ Taprobanes insulæ ædificia habent modicè ab humo extantia; item aurum, & argentum, & marmor testudinis simile; preterea gemmas, & margaritas præcipuæ bonitatis. Apud eos annona nunquam augetur, neq; sunt fora, neque lites. Herculem colunt. Populus regem eligit, senecta, clementiaq; uenerandum, & liberos non habentem,

Et si postea gignat, abdicant, ne fiat hæreditarium regnum. Rectores ei dant xxx, nec nisi multorum sententia quisquã dãnat capite. Appellatio est ad populũ. Rex si delinquit, morte multatur, nullo interimente, sed auersantibus cunctis, & commercia etiam sermonis negantibus. Agros diligenter colunt: pomis abundant. Voluptas est in piscatu, testudinũ maximè, quarum superficie domos integunt. Vita hominũ centum annis modica.

Tonemphoæ canem habent pro rege, motu eius imperia augurantes.

Thraces calculos colore distinctos pro experimento cuiuscunque diei in urnam condunt, ac supremo die separatos dinumerant, atque ita de unoquoque pronunciant. Feruntur esse tam fragilis memoriæ, ut quaternarium numerando non possint excedere. Vtuntur acie cuneata. Bellicosi sunt. unde & Martem natum apud eos fabulantur poetæ. Vino se largius ingurgitant. Liberos in mercato uenundant. Virgines non asseruant, sed quibus libuit uiris concumbere permittunt. Vxores seruant uehementer, easq; à parentibus coemunt. Punctas notis esse frontes, nobile iudicatur: non esse notatas punctis, ignobile. Ociosum esse, habetur pro honestissimo: agricolatorem, pro contemptissimo. Spoliis bellicis, & rapto uiuere pulcherrimum. E diis colunt Martem, Liberum, Dianam. Reges etiam Mercurium, per quẽ solùm iurant, & à quo progenito se aiunt. Ad magnatum cadauera mactatis prius hostiis conuiuantur, priusq; deflent, deinde combusta sepeliunt, aut aliter humo contegunt. Aggesto insuper tumulo uarii generis certamina proponunt, præcipuè monomachiam, id est singulare certamen.

Tentyritæ, seu Tentyri, solo aspectu & olfactu fugant crocodilos.

Tapyri populi sunt in Parthia, qui uxores suas aliis uiris concedunt, quum ex eis duos aut tres liberos susceperunt. Vino perinde ac unguento oblinuntur. Iustitiam obseruant. Strabo libro 11.

Tibareni, populi Scythiæ in Asia, quos amant, senio confectos suspendunt in patibulis. Iustissimi sunt, nec prius bello congrediuntur cum aliquo, quàm diem, locum, ho-

ram hosti ex fide denunciauerint. Si quando inibi pepererint mulieres, uiri uelut ægritudine simulata in lectulis decumbunt, ut puerperæ, hisq; iacentibus præministrant uxores. Lusum amplexantur ac risus, quòd in iis maximam felicitatis partem arbitrentur esse constitutam.

Templarii hæretici fuerunt in Solymis ciuitate anno M.xxx. post imperium Augusti. Frequentes, & assidui uersabantur in templis, unde tractum nomen. Simulacrum habebant summo factum artificio, cui hominis cutem super induxerant, & binos præfulgentes carbunculos sub ipsa fronte collocauerant, qui promicabant oculorum uice. Huic autem simulacro sacra faciebant. Morientium præterea cadauer in cineres adactum cæteris in potum conferebant, qua potione firmiores & constantiores se futuros putabant. Eos uerò, qui ex Templari uirginisq; coniugio fuissent nati, subiecto igne torrebant, simulq; ex humore deliquato suum perungebant simulacrum, quò maiorem probarent religionem. Tenebantur amore masculorum fœdissimo. Damnati sunt tandem in Viennensi concilio, & concremati, quotquot reperti sunt.

Apud Thrausos populos Thraciæ edito puero propinqui assistentes lugent, miserias huius uitæ recensentes, quas passurus sit infans ille. Hominem fato functum per lusum & lætitiam terræ mandant, referentes quot malis liberatus sit ille. Multas habent uxores. quæ si contingat uiro hominem exuere, certatim contendunt eius mortem sequi.

ARGVMENTA AB IMPOSSIBILI, ex diuersis poetis.

Virgilius Æcloga prima.

ANtè leues ergo pascentur in æthere cerui,
Et freta destituent nudos in littore pisces,
Antè, pererratis amborum finibus, exul,
Aut Ararim Parthus bibet, aut Germania Tygrim.

Idem Æcloga 8.

Iungentur iam Gryphes equis, æuoq; sequenti
Cum canibus timidi uenient ad pocula damæ.

Idem in Battarum.

Antè lupos rapient hœdi, uituli antè leones,
Delphini fugient pisces, aquilæ antè columbas,
Et conuersa retrò rerum discordia gliscet.

Idem ibidem.

Pallida flauescant æstu sitientia prata,
Immatura cadant ramis pendentia mala,
Desint & syluis frondes, & fontibus humor.

Idem ibidem.

Flectite currentes nymphas uaga flumina, retrò
Flectite, & aduersi rursum diffundite campis,
Incurrant amnes passim remeantibus undis.

Idem ibidem.

Dulcia amara prius fient, & mollia dura,
Candida nigra oculi cernent, & dextera læua,
Migrabunt casus aliena in corpora rerum.

Ouidius lib.13. Metamor.

Antè retro Simois fluet, & sine frondibus Idæ
Stabit, & auxilium promittet Achaia Troiæ.

Idem libro 14.

-Prius inquit in ęquore frondes
Glaucus,& in summis nascentur montibus algæ.

Idem libro 15.

Desinet antè dies, & in alto Phobus anhelos
Æquore tinget equos. Idem lib.1. de Ponto,
Nam prius incipient turres uitare columbæ,
Antra feræ, pecudes gramina, mergus aquas.

Ouidius lib.2. de Ponto.

Longa dies citior brumali tempore, noxq;
Tardior hyberna solstitialis erit.
Nec Babylon æstum, nec frigora Pontus habebit,
Calthaq; Pæstanas uincet odore rosas:
Quàm tibi nostrarum ueniant obliuia rerum.

Idem in eodem.

Cinyphiæ segetis citius numerabis aristas,
Altaq, quàm multis floreat Hybla thymis,
Et quot aues motis nitantur in aere pennis,
Quotq; natent pisces æquore, certus eris.

Idem in eodem.

Nam caput è nostra citius ceruice recedet,
Et patiar fossis lumen abire genis.
Idem in eodem.
Nominis antè mei uenient obliuia nobis.
Idem lib. 4. de Ponto.
Nam prius umbrosa carituros arbore montes,
Et freta ueliuolas non habitura rates,
Fluminaq; in fontes cursu reditura supino,
Gratia quàm meriti possit abire tui.
Idem in eodem.
Et prius hinc nobis nimiùm conterminus Ister,
In caput Euximo de mare uertet iter.
Vtq; Thyestææ redeant si tempora mensæ,
Solis ad Eoas currus agetur aquas.
Idem in eodem.
Sed prius huic desint & bellum, & frigora terræ,
Inuisus nobis quæ duo Pontus habet.
Et trepidus Boreas, nec sit præfrigidus Ister.
Idem in epistola Oenones ad Paridem.
Ad fontem Xanthi uersa recurret aqua.
Idem in epistola Helenæ.
Terra precor uultus obruat antè meos.
Idem libro 1. Elegiarum.
Antè uel à membris diuidar ipse meis.
Idem lib. 1. de Arte.
Vere prius uolucres taceant, æstate cicadæ,
Mænalius lepori det sua terga canis.
Idem in Ibin.
Desinet esse prius contrarius ignibus humor,
Iunctaq; cum Luna lumina Solis erunt,
Parsq; eadem cæli Zephyros emittet & Euros,
Et tepidus gelido flabit ab axe Notus,
Et noua fraterno ueniet concordia fumo,
Quàm uetus accensa separat ira pira.
Et uer Autumno, Brumæ miscebitur Æstas,
Atq; eadem regio uesper & ortus erit.
Idem lib. 1. Tristium.
Spiritus hic uacuas prius extenuandas in auras

Ibit, & in tepido deſeret oſſa rogo.

Idem lib.4.Triſtium.

Vere prius flores, æſtu numerabis ariſtas,
Poma per autumnum, frigoribusq; niues.

Idem lib.5.Triſtium.

Cana prius gelido deſint abſynthia Ponto,
Et careat dulci Trinacris Hybla thymo,
Immemorem quàm te quiſquam conuincat amici.

Lucanus lib.1.

Omnia miſtis
Sidera ſideribus concurrent, ignea pontum
Aſtra petent, tellus extendere littora nolet,
Excutietq; fretum. fratri contraria Phœbe
Ibit, & obliquum bigas agitare per orbem
Indignata, diem poſcet ſibi, totaq; diſcors
Machina, diuulſis turbabit fœdera mundi,

Horatius lib. 1. Carminum.

Sed prius Appulis
Iungentur capreæ lupis. Idem in Epodo.
Priuſq; cælum ſidet inferius mari
Tellure porrecta ſuper. Idem ibidem.
Simul imis ſaxa renarint uadis regnata.

Propertius lib.1.

Nulla prius uaſto labentur flumina ponto,
Annus & inuerſas duxerit antè uices.

Idem lib 2.

Nam citius paterer caput hoc diſcedere collo.

Idem in eodem.

Terra prius falſo partu deludet arantes,
Et citius nigros Sol agitabit equos,
Fluminaq; ad caput incipient reuocare liquores,
Aridus & ſicco gurgite piſcis erit.

Idem lib.3.

Flamma per incenſas citius ſedetur ariſtas,
Fluminaq; ad fontis ſunt reditura caput,
Et placidum Syrtis portum, & bona littora nautis,
Præbeat hoſpitio ſæua Malea ſuo. Idem lib.3.
Tu prius & fluctus poteris ſiccare marinos,

Altaq; mortali deligere astra sono.

Persius Satyra 5.

Sambucam citius caloni aptaueris alto.

Iuuenalis Satyra 10.

Promptius expediam, quot amauerit Hippia mœchos,
Quot Themison ægros Autumno occiderit uno,
Quot Basilus socios, quot circumscripserit Hylus
Pupillos, quot longa uiros exorbeat uno
Maura die, quot discipulos inclinet Amillus,
Percurram citius quot uillas possideat nunc,
Quo tondente grauis iuueni mihi barba sonabat.

Statius lib. 13. Syluarum.

-Hybernos citius numeraueris imbres,
Syluarumq; comas.

Idem lib. 15. Syluarum.

-Potius fugientia ripas
Flumina deuincas, rapidis aut ignibus obstes,
Quàm miseros lugere uetes.

Statius lib. 17. Theb.

Antè hæc excusso frondescet lancea ferro,
Inachus antè retro nosterq; Achelous abibunt.

Idem lib. 8.

-Citius me fulmina contra
(Infandum) ruere, & magno bellare parenti
Aspiciat.

Idem lib. 3. Achill.

Sed pater antè igni, feroq; excisa iacebit
Scyros, & in tumidas ibunt hæc uersa procellas Mœnia.

Claudianus in cons. Manlij Theodori.

Promptius imponam glaciali Pelion Ossæ.

Idem de uictoria Stiliconis in Allaricum

Irriget Ægyptum Tanais, Mæotida Nilus,
Eurus ab occasu, Zephyrus se promat ab Indis,
Caucaseisq; iugis, calidoq; nigrantibus Austro
Getulas Aquilo glacie constringat arenas.

Idem de consulatu Probi,

Antè dabunt hyemes Nilum, per flumina damæ
Errabunt, glacieq; niger damnabitur Indus.

Antè Thyeſtæis iterum conterrita menſis
Intercisa dies refugos uertetur in ortus.

Pamphilus Saxus Elegia 12.

Sidera quum radios ſpargent tellure ſub ima,
Aera quum piſcis, quum colet æquor auis.
Quum ceruus pauidus Maſſylla per arua leones
Pellet, hyems tepidi tempore ueris erit.

Stroza pater lib. 1. Eroticon.

Ergo prius tellus alimenta negauerit orbi,
Et nouus Heſperio ſurget ab axe dies.
Antè Pado Tagus, atq; Atheſi miſcebitur Iſter.

Idem lib. 5. Eroticon.

Ergo Scylla prius, Scyllæq; aduerſa Carybdis,
Præbuerint feſſis puppibus hoſpitium.
Antè ſuo Nereus gelidas admiſerit Arctos
Æquore, terra polus fiet, & ignis aqua.
Mutatæ prius accipient noua corpora formæ.

Seneca in Hercule furente.

Prius extinguet ortus, referet occaſus diem,
Pax antè fida niuibus & flammis erit.
Et Scylla Siculum iunget Auſonio latus,
Priuſq; & multò uicibus alternis fugax
Eurippus unda ſtabit Euboica piger.

Idem in Thyeſte.

-Æthereas prius
Perfundet Arctos pontus, & Siculi rapax
Conſiſtet æſtus unda, & Ionio ſeges
Matura pelago ſurget, & lucem dabit
Nox atra terris, Antè cum flammis aquæ,
Cum morte uita, cum mari uentus fidem
Fœduſq; iunget. Idem in Thebaide
-Ipſa ſe in leges nouas
Natura uertet, Regeret in fontem citas
Reuolutus undas amnis. Et noctem afferet
Phœbea lampas, Heſperus faciet diem.

Idem in Hippolyto.

-Ignibus iunges aquas,
Et amica ratibus antè promittet uada

Incerta Syrtis, Antè ab extremo ſinu
Heſperia Tethys lucidum attollet diem,
Et ora damis blanda præbebunt lupi.
Idem in Oetæo.
Iungentur antè ſæua ſideribus freta.
Et ignis undæ, tartaro triſti polus,
Lux alma tenebris, roſcidæ nocti dies.
Idem in Hercule Oetæo.
-Ante ab occaſu dies
Naſcetur Indis, antè glacialem polum
Scythas ue tepida Phœbus afficet rota.
Idem.
Deſcendat aſtris Luna deſertis licet,
Et bruma meſſes uideat, & cantu fugax.
Sit deprehenſum fulmen, & uerſa uice
Medius coactis fugerit ſtellas dies.
Idem ibidem.
Antè naſcetur ſeges in profundo,
Vel fretum dulci reſonabit unda,
Antè deſcendet glacialis urſæ
Sidus, & ponto uetito fruetur.
Idem ibidem.
Mutetur orbis, uallibus currat nouis
Iſter, nouasq; Tanais accipiat uias.
Eraſmus in adagiis
Acanthida uincet Cornix.
Carphurnius apud eundem.
Aſtyle credibile eſt, ſi uincat acanthida Cornix
Vocalem, ſuperet ſi turpior ædona bubo.
Prius teſtudo leporem præuerterit.
Calentius lib. 1. Eleg.
Antè per ignotos errabunt ſidera fluctus,
Paſcenturq; leues æquora lata boues.
Antè à ſquamiferis habitari piſcibus æquor
Deſinet, antè freto currere curua ratis.
Antè polo ſimilis populis inſidiabitur, antè
Proximus in uetitas corruet anguis aquas.
Pontanus lib.1.de Stellis.

Sed prius Herculei torrentia sidera monstri
Solstitio uicina domus, locaq; edita cæli
Diffundent terris hyemem glacialibus Euris,
Antè & conspicui summo de cardine mundi
Flaua Lycaonio surget Palantias axe,
Atque diem auerso subteruehet auster olympo,
Stabant & cæli septem labentia signa.
Baptista Pius.
Nam prius in colles rebor uaga flumina ferri,
Et Nilum hyberno diluere arua gelu. Idem.
Sed prius æquorei damis iungentur Echini,
Et misto æripedi semine Gryphes equo.
Idem.
-Sithonio prius orbe tepescere credam
Memnonio, & tingi posse colore niues.
Excelsæq; uagis undabunt piscibus Alpes,
Nullaq; Atlantæi gurgitis unda fluet.
Hesperioq; nitens Phœbus consurget ab axe,
Atque pari Euphrates Tygris & ore ruent.
Idem.
Antè caput Nili deprehendet, & ora Sesostis,
Deponet uirus & Stygis unda suum.
Idem.
Promptius expediam quot fulgeat ignibus æther,
Et quota in Oceani bellua mole natet. Idem.
Astra sagittiferum præcedent fulgida mitram,
Solis & obscura nocte uehentur equi.
Magnaq; nigrantem lux irradiabit Auernum.
Luror & ætheros cinget ubique polos.
Et superum iurare (licet metus urgeat illos)
Sancta cohors Stygias non dubitabit aquas.
Per syluas uolitare canes, uolucresq; ferarum
Cernemus duri lustra habitare soli.
Committentq; lupi damæ sua corpora rostro,
Et lepus Arcadico rostra habitata cani.
Et Phaetontæi cygnus non immemor axis,
Fulmineas cupiet scandere posse domos.
Desinet æquoreis caput obiectare procellis

Æsacus, & rapidi non petet ima maris.
Turbaq; Memnonidum canet exequialia mitis
Iusta, neque hæc tumuli tinget herilis humum,
Congeret aeria nidum super arbore perdix,
Thysbæas linquet blanda columba palas.
Diliget immitem pia Dædaliona coturnix,
Fida gemelliparæ quæ tulit auxilia.
Cui uolucris subitò data uersicoloris imago,
Dum fugit omniuoli dulcia furta Iouis.
Labilis audaci Congro muræna relinques.
Et cum squamigeris Barre ferris odium.
Nilicolamq; feram cautus Crocodilon Ichneumon
Diliget, infidam rex Halietus auem.

Palladius Soranus.

Desinet ergo prius fragili mihi gutture lingua.

Idem.

Mella prius fierent, quæ sunt contraria dulci,
Duraq; spectares mollia saxa prius.

Idem.

Ergo mella prius fient, contraria dulci,
Mollia dura prius, fient & maxima parua.
Aut freta poma dabunt semper redolentia, flores,
Pascua, rura, domos, uiuentia cuncta fouebunt.
Et pisces quin terra feret, quam nauita prudens
Sulcabit, tumidos fluctus quæ concita tollet.

Petrarcha.

Tum nostro Galatea tuum de pectore nomen
Exibit, fugient propriis dum sedibus astra.
Mellis apes studium linquent, nidosq; columbæ,
Coniugium turtur, prædam lupus, arbuta capræ,
Custodita dolos mulier, mendacia seruus.

Idem.

-Validum prius ægra leonem
Sternet ouis, prius armigerum philomela tonantis
Vicerit.

DESCRIPTIO LONGI TEMPORIS, qua diu aliquid futurum ſignificamus.

Virgilius Æcloga 5.

DVm iuga montis aper, fluuios dum piſcis amabit,
Dumq́; thymo paſcentur apes, dum rore cicadæ.

Ouidius lib. 1. Eleg.

Viuet Mæonides, Tenedos dum ſtabit & Ide,
Dum rapidas Simois in mare uoluet aquas.
Viuet & Aſcræus, dum muſtis uua tumebit,
Dum cadet in curua falce reſecta Ceres.
Donec erunt ignes, arcusq́; Cupidinis arma,
Dicentur numeri culte Tibulle tui.

Idem in Ibin.

Pugnabunt iaculis dum Thraces, Iapyges arcu,
Dum tepidus Ganges, frigidus Iſter erit,
Robora dum montes, dum mollia pabula campi,
Dum Tiberis liquidas Thuſcus habebit aquas.

Lucanus lib. 1.

-Dum terra fretum, terramq́; leuabit,
Aer, & longi uoluent Titana labores,
Noxq́; diem cælo totidem per ſigna ſequetur.

Syllius lib. 6.

-Dum cæli ſedem, terrasq́; tenebit
Caſta fides, dum uirtutis uenerabile nomen Viuet.

Idem lib. 7.

Dum Cete innabunt ponto, dum ſidera cælo
Lucebunt, dum Sol inde ſe littore tollet.

olitianus.

-Dumq́; in tacito uaga ſidera cęlo
Fulgebunt, dum Sol nigris orietur ab Indis,
Præuia luciferis aderit dum curribus Eos,
Dum uer triſtis hyems, Autumnum proferet æſtas,
Dumq́; fluet ſpirans, refluetq́; reciproca Tethys,
Dum miſta alternas cupient elementa figuras,
Semper erit magnis decus immortale Maronis.

Sabellicus.

Dum mundi Soliſq́; uices uariabilis annus

Sentiet, & ſolitos ſeruabunt ſidera curſus.

Horatius in Epodo.

Dum pecori lupus & nautis infeſtus Orion
Turbarit hybernum mare,
Intonſósq; agitarit Apollinis aura capillos.

Seneca in Medea.

Dum terra cælum media libratum feret,
Nitidusq; certas mundus euoluet uices,
Numerusq; arenis deerit, & ſolem dies,
Noctem ſequentur aſtra, dum ſiccas polus
Verſabit arctos, flumina in pontum cadent,
Nunquam meus ceſſabit in pœnas furor.

Idem in Oedipo.

Lucida dum current annoſi ſidera mundi,
Oceanus clauſum dum fluctibus ambiet orbem,
Lunaq; demiſſos dum plena recolliget ignes,
Dum matutinos prædicet lucifer ortus,
Altaq; cæruleum dum Nerea neſciet arctos,
Candida formoſi uenerabimur ora Lyæi.

Tibullus libro 1.

Quem referant Muſæ, uiuet dum robora tellus,
Dum cælum ſtellas, dum uehet amnis aquas.

Stroza pater.

-Erunt donec uaga ſidera cælo,
Donec erit tellus, æquora donec erunt.

Stroza filius.

-Phœbeia donec
Laurus & orbita erit, nomenq; Helyconidis umbræ.

Idem.

Dumq; polus uertet Pegaſeæ ſigna carinæ,
Flacce tuæ dabitur palma ſecunda lyræ. Idem
Dum fluet Eridanus patriæ prope mœnia noſtræ,
Dum fluet & refluet Venetam maris unda per urbem,
Tinctile dum Scythicas armabit miſſile dextras.

POETICA DESCRIPTIO, QVA docemus aliquid longè lateq; fieri.

Lucanus lib. 1.

VNde uenit Titan, & nox ubi ſidera condit,
Quaq; dies medius flagrantibus æſtuat horis
Et quà bruma rigens, ac neſcia uere remitti,
Aſtringit Scythicum glaciali frigore pontum.

Ouidius in fine Met.

Quaq; patet domitis Romana potentia terris.

Horatius lib. 3. Car.

Dicar, quà uiolens obſtrepit Aufidus,
Et qua pauper aquæ Daunus agreſtium
Regnator populorum.

Statius lib. 4. Sil.

Ibis, quà uagus Hercules & Euan
Vltra ſidera, flammeumq; Solem,
Et Nili caput, & niues Atlantis.

Tibullus lib. 2.

Qua ſua de cœlo proſpicit arua Ceres,
Quaq; patent ortus, & quà fluitantibus undis
Solis anhelantes abluit amnis equos.

Seneca in Hercule furente.

-Quà lucem premit
Aperitq; Tethys, quà ferens Titan diem,
Binos propinqua tingit Æthiopes face.

Idem.

Et quod Occaſus uidet, & quod Ortus.

Idem.

Auroram inter & Heſperum,
Et quà Sol medium tenens,
Vmbras corporibus negat.
Quodcunque abluitur cælum,
Longo Tethyos ambitu.

Idem in Theb.

Quà lata terris ſpatia frugiferis iacent,
Et quà trahens opulenta Pactolus uada
Inundat auro rura.

Idem in Hippolyto.

Quæq; nascentem uidet ora Solem,
Quaq; ad occasus iacet ora seros.
Si qua feruenti subiecta Cancro est,
Si qua maioris glacialis urcæ,
Semper errantes patitur colonos.

Idem ibidem.

Quà terra mari cingitur alto, quaq; ęthereo
Candida mundo sidera currunt.

Idem ibidem.

Quidquid Oceanus uagis
Complexus undis, ultimo fluctu tegit.

Idem in Troade.

Quidquid Sol oriens, quidquid & occidens
Nouit, cęruleis Oceanus fretis
Quidquid uel ueniens, uel fugiens, lauat,
Ætas pægaseo corripiet gradu.

Idem in Medea.

Quodcunque placidis flexibus Phasis rigat,
Pontusq; quidquid Scythicus a tergo uidet,
Palustribus quà maria dulcescunt aquis.

DESCRIPTIO MAGNI, ET FREQVENTIS numeri, per similitudines, & comparationes.

Virgilius lib. 4. Georgicorum.

QVàm multa in foliis auium se millia condunt.
Vesper ubi aut hibernus agit de montibus imber.

Idem lib. 6. Æneid.

Quàm multa in siluis Autumni frigore primo
Lapsa cadunt folia, aut ad terram gurgite ab alto
Quàm multæ glomerantur aues, ubi frigidus annus
Trans pontum fugar, & terris immittit apricis.

Idem lib. 7. Æneid.

Quàm multi Libyco uoluuntur marmore fluctus,
Sæuus ubi Orion hybernis conditur undis.
Vel quum Sole nouo densæ torrentur aristæ,
Aut Hermi campo, aut Lyciæ flauentibus aruis.

Idem lib. 6. Æneid.

Quantus ab occasu ueniens pluuialibus hœdis.

Verberat imber humum, quàm multa grandine nymbi
In uada præcipitant, quum Iuppiter horridus austris
Torquet aquosam hiemem, & cælo caua nubila rumpit.
Ouidius lib. 11. Met.
Somnia uana iacent, totidem quot messis aristas.
Silua gerit frondes, eiectat littus arenas.
Idem lib. 4. Tristium.
Meq; tot aduersis cumulat, quot littus arenas,
Quotq; fretum pisces, ouaq; piscis habet.
Idem lib. 4. Trist.
Quot frutices siluæ, quot flaua Tibris arenas,
Mollia quot Martis gramina campus habet,
Tot mala pertulimus.
Idem ibidem.
Littora quot conchas, quot amœna rosaria flores,
Quot ue soporiferum grana papauer habet:
Silua feras quot alit, quot piscibus unda natatur,
Et tenerum pennis aera pulsat auis:
Tot premor aduersis, quæ si comprendere coner,
Icariæ numerum dicere coner aquæ.
Idem ibidem.
Quàm multa madidæ cælantur arundine fossæ,
Florida quàm multas Hybla tuetur apes:
Quàm multæ gracili terrena sub horrea ferre
Limite formicæ grana reperta solent:
Tam me circumstat densorum turba malorum.
Idem lib. 4. de Ponto.
Quæ numero tot sunt, quot in horto fertilis arui
Punica sub lento cortice grana rubent:
Africa quot segetes, quot Tmolia terra racemos,
Quot Sicyon baccas, quot parit Hybla fauos.
Idem lib. 1. de Arte.
Gargara quot segetes, quot habet Methymna racemos
Æquore quot pisces, fronde teguntur aues,
Quot cęlum stellas, tot habet tua Roma puellas.
Idem lib. 2. de Arte.
Quot lepores in Atho, quot apes pascuntur in Hybla,
Cærula quot baccas Palladis arbor habet,

Littore quot conchæ, tot sunt in amore dolores.

Idem lib. 3.

Sed neque ramosa numerabis in Ilice frondes,
Nec quot apes Hyblę, nec quot in Alpe feræ.

Idem.

Quot noua terra parit flores, quum uere tepenti
Vitis agis gemmas, pigraq; fugit hiems.

Statius lib. 5. Siluarum.

Hibernos citius numeraueris imbres.
Siluarumq; comas.

Sillius lib. 7.

Quàm multa affixus cælo sub nocte serena
Fluctibus è mediis sulcator nauita ponti
Astra uidet, quàm multa uidet feruoribus atris,
Quum Calabros urunt ad pinguia pabula saltus,
Vertice Gargani residens, incendia pastor.

Marullus.

Non tot Attica mella, littus algas,
Montes robora, uer habet colores,
Non tot tristis hiems riget pruinis,
Autumnus grauidis tumet racemis,
Non tot spicula Mœdicis pharetris,
Non tot signa micant tacente nocte,
Non tot æquora piscibus natantur,
Non aer tot aues habet serenus,
Non tot Oceano mouentur undæ,
Non tantus numerus Libyssę arenæ,
Quot suspiria, quot Neæra pro te
Vesanos patior die dolores.

Catullus.

Quàm magnus numerus Libyssæ arenæ,
Laserpiciferis iacet Cyrenis.

Propertius lib. 2.

Non tot Achæmeniis armantur Susa sagittis,
Spicula quot nostro pectore fixit amor.

Seneca in Hercule furente.

Quantus incedit populus per urbes
Ad noui ludos auidus theatri,

Qualis Elæum ruit ad tonantem,
Quincta quum ludos reuocauit æstas.

Idem in Oedipo.

Non tot caducas educat frondes Oeta
Nec uere flores Hybla tot medio creat,
Quum examen alto nititur densum globo,
Fluctusq; non tot frangit Ionium mare,
Nec tanta gelidi Strimonis fugiens minas
Permutat hiemes ales, & cælum secans,
Torpente Nilo pensat Arctoas niues.

Baptista Pius.

Cærula quot pisces, quot Lesbia terra racemos,
Mascula quot tellus tura Sabæa parit,
Plumiferas quot habet uolucres agitabilis aer,
Gargara quot messes, uina Phalernus ager.

Idem.

Promptius expediam, quot fulgeat ignibus æther,
Et quota in Oceani bellua mole natet.

DESCRIPTIO CVRSVS LEVISSIMI, & miræ celeritatis.

Virgilius lib. 10. Æneid.

FVgit illa per undas
Ocyor & iaculo, & uentos æquante sagitta.

Lucanus lib. 1.

-Et torto Balearis uerbere fundæ
Ocyor, & missa Parthi post terga sagitta.

Idem lib. 5.

Ocyor & cæli flammis & tygride fœta. Idem lib. 9.
-Calido non ocyus austro Nix resoluta tepet.

Horatius lib. 2. Car.

Ocyor ceruis, & agente nimbos. Ocior Euro.

Statius lib. 6. Theb.

Quæ bello sic tela uolant, quæ nubila cælo
Amnibus hibernis? minor est Iouis impetus igni.
Tardius astra cadunt, glomerantur tardius imbres,
Tardius in summos decurrunt flumina montes.

Idem ibidem.

-Credas è plebe Cydonum
Parthorumq; fuga totidem exiliisse sagittas.
Non aliter celeres Hircana per auia cerui,
Quum procul impasti fremitum accepere leonis,
Siue putant, rapit attonitos fuga cæca, metusq;
Congregat, & longum dant cornua mista fragorem.

Sidonius.

Non sic fulminis impetus trisulci,
Non pulsa scythico sagitta neruo,
Non sulcus rapidè cadentis austri,
Non fundis Balearibus rotata
Vnquam sic liquidos poli meatus
Rumpit plumbea glandium procella.

Seneca in Thebaide.

Sagitta qualis Parthica uelox manu
Excussa fertur, qualis insano ratis
Premente uento, rapitur, aut qualis cadit
Delapsa cælo stella, quum stringens polum
Rectam citatis ignibus rumpit uiam.

Idem in Hippolyto.

Fugit insanæ similis procellę,
Ocyor nubes glomerante cauro,
Ocyor cursum rapiente flamma,
Stella quum uentis agitata longos Corripit ignes.

CVRSORES VELOCISSIMI.

IN ludis exequialibus (quos in Sicilia ad Anchisæ tumulum celebrauit Æneas) stadiodromi, seu decursores in stadio fuerunt Euryalus, Nysus, Diores, Salius, Patron, Helymus, & Panopes.

Camilla regina fuit Volscorum, cuius celeritatem descri bit Virgilius in fine 7. libri, dicens:
Illa uel intactę segetis per summa uolaret
Gramina, nec teneras cursu læsisset aristas,
Vel mare per medium fluctu suspensa tumenti
Ferret iter, celeres nec tingeret æquore plantas.

De Achille, Catullus: Nascetur nobis expers terroris Achilles, Qui persępe uago uictor certamine cursus Flam

mea præuertet celeris uestigia ceruæ.

Bellerophon in expeditione contra Chimæram usus est equo Pegaso, sanguine Medusæ nato.

Perseus uerò in Medusam certaturus, accepit a Mercurio talaria & ensem, quibus adminiculis ambo per aerem ferebantur. Propertius libro 2. Non si Pegaseo uertaris in aere dorso: nec tibi si Persei mouerit ala pedes. Sidonius: Ac iuuenem Stenobæa tuum, cui terga uetustas Pennati largitur equi.

Poetę fabulantur Dædalum inclusum labyrintho, propter liberatum Theseum, quum iudicium capitis expauesceret, alas sibi confinxisse, eoque remigio periculum euasisse. Virgilius lib. 6. Æneid. Dædalus (ut fama est) fugiens Minoia regna, Præpetibus pennis ausus se credere cælo, Insuetum per iter gelidas enauit ad Arctos.

De Atalanta uenatrice Arcadica Ouid. lib. 10. Metam. Forsitan audieras aliquam certamine cursus Veloces superasse uiros. non fabula rumor ille fuit: superabat enim. nec dicere possis, Laude pedum, formæ ne bono præstantior esset. Statius lib. 6. Theb. Quis Mænalię Atalantæ Nesciat egregium decus, & uestigia cunctis Indeprensa procis. Hanc enim dicunt certasse cursu in Hippomenem, dum ab eo in uxorem peteretur. Vnde idem Ouid. Dum talia secum Exigit Hippomenes, cursu uolat alite uirgo: Quæ quanquam Scythica non segnius ire sagitta, Aonio uisa est iuueni, tamen ille decoris Mirator magis est, cursus facit ipse decorem, Aura refert ablata citis talaria plantis. Hanc cursus concertationem Sidonius describit dicens: Emicuit pernix populo trepidante uirago, Nil toto tactura gradu, quũ pallidus ille Respiceret medium post se decrescere campũ, Et longas ad signa uias statuq; propinquo Pressus in hostili iam curreret anxius umbra, Donec ad anfractum metæ, iam iamq; relictus, Concita ter sparso fregit uestigia pomo.

Mermeros, centaurus fuit pedum leuitate præstantissimus. Ouid. lib. 12. Quiq; pedum nuper certamine uicerat omnes Mermeros, accepta tuum uulnere tardior ibat.

De Phædimo & Dimante Statius lib. 6. Theb. Et bis in Isthmiaca uictor clamatus arena Phædimus, alipedumque

fugam prægressus equorum Antè Dimas.

Claruit Opheltes nauta cursu uelocissimo. Sidonius: Qui uigor in pedibus frustra tibi natus Ophelte Sicaniam tribuit palmam, plantasq; superbas.

Thalus fuit quispiam, quem Iupiter ereis pedibus finxisse dicitur, custodemq; Europæ adhibuisse, ac celeritate ter quotidie Cretam obiuisse. de quo nonnulli uolunt Catullum intellexisse illo carmine: Non custos frego fingar ille Cretum. quamuis alii ad Dædalum referant.

Philippides 160. stadia ab Athenis Lacedæmonem biduo cucurrit.

Canistius cursor Lacedæmonius & Philonides Alexādri magni à Sicyone Elin uno die 1200. stadia cucurrerunt.

Tiberius Nero uehiculis tribus ad Drusum fratrem in Germania ægrotantem festinans, ducenta passuum millia emensus est.

Iuba apud Plinium testis est Troglodytarum gentem miræ uelocitatis esse.

Ladas cursor fuit Alexandri uelocissimus. Mart. lib. 2. Quid si per graciles uias petauri Inuitum iubeas subire Ladam. Petauri autem dicuntur homines agiles, qui se per circulos immittunt, nascunturq; sub Delphine. Idem Mar. lib. 11. Habeas licebit alterum pedem Ladæ, Inepte frustra crure ligneo curres.

Atas puer Vipsano consule a meridie ad uesperum 75. millia passuum cucurrit, magna omnium admiratione. Mar. lib. 4. Siue leuem cursu uincere quæris Atan.

Philippus Lysimachi frater, regem per ducenta stadia uectum pedes comitatus est, quum etiam loricą indutus arma gestaret, auctor Curtius lib. 7.

Iphiclus Philaci & Climenes filius tanta fuit corporis agilitate & pedum celeritate, ut curreret super triceas aristas, nec oblæderet. Demaratus uerò etiam per mare incessisse prodidit. auctor Cælius cap. 5. lib. 5.

Orion Neptuni filius ex Euryale Minois filia natus fuit, cui cōcessum est, ut super fluctus curreret perinde ac in terra super aristas ferretur, nec eas comminueret. Higinus.

Mithridates, rex Ponti, ad ultimum uitæ tempus equi-

tabat, iaculabaturq; ; & per mille ſtadia, diſpoſitis per interualla equis una die diſcurrebat. Currus ſex & decem equis agitauit.

Haraldus quidam nonnulla inuſitatę agilitatis ſpectacula exhibuit: nam duobus equis in ſtadium admiſſis utroq; metam prior tenuit. Geminis ſiquidem bacillis inter currendum innixus crebris ſaltibus corpus cócitabat. auctor Saxo.

Echion. Ouidius lib. 8. Met. Impiger Eurytion curſuq; inuictus Echion.

De Lycaſte, Dianæ comite, Claudianus; Et curſus Zephyris nunquam ceſſura Lycaſte.

DESCRIPTIO ORTVS DIEI.

Virgilius libro 2. Æneid.

IAmq; iugis ſummæ ſurgebat Lucifer Idæ,
Ducebatq; diem.

Idem lib. 3.

Iamq; rubeſcebat ſtellis Aurora fugatis.

Idem lib. 4. & lib. 9.

Et iam prima nouo ſpargebat lumine terras
Tithoni croceum linquens Aurora cubile.

Idem lib. 7.

Iamq; rubeſcebat radiis mare, & æthere ab alto
Aurora in roſeis fulgebat lutea bigis.

Idem lib. 11.

Oceanus interea ſurgens Aurora reliquit.

Idem lib. 11.

Aurora interea miſeris mortalibus almam
Extulerat lucem, referens opera, atque labores.

Idem lib. 12.

Poſtera uix ſummos ſpargebat lumine montes
Orta dies, quum primùm alto ſe gurgite tollunt
Solis equi, lucemq; elatis naribus efflant.

Ouidius lib. 2. Met.

Fulget tenebris Aurora fugatis.

Idem lib. 4.

Poſtera nocturnos Aurora remouerat ignes.

Solq; pruinosas radiis siccauerat herbas.

Idem lib. 7.

Postera depulerant Auroræ lumina noctem.

Idem lib. 9.

Postera lux radiis totum patefecerat orbem.

Idem lib. 15.

Postera sidereos Aurora fugauerat ignes.

Idem lib. 3. Fastorum.

Ortus erat summo tantummodo margine Phœbus.

Idem lib. 4. Fast.

Nox abiit, oriturq; Aurora.

Idem lib. 6. Fast.

Iam Phryx à nupta quereris Tithone relinqui,
Et uigil Eois lucifer exit equis.

Idem lib. 1. de Trist.

Cælo nitidissimus alto
Stella grauis nobis Lucifer ortus erat.

Idem lib. 1. Eleg.

Iamq; pruinosos molitur Lucifer axes,
Inq; suum miseros excitat ales opus.

Idem.

Iam super Oceanum uenit a seniore marito
Flaua pruinoso quæ uehit axe diem.

Lucanus lib. 1.

-Et ignes Solis lucifero fugiebant astra relicto.

Lucretius lib. 2.

Primum Aurora nouo quum sparsit lumine terras.

Idem lib. 5.

Aurea quum primùm gemmantes rore per herbas
Matutina rubent radiati lumina solis.

Statius lib. 2. Theb.

Et iam Mygdoniis elata cubilibus alto
Impulerat cælo gelidas Aurora tenebras,
Rorantes excussa comas, multumq; sequenti
Sole rubens. Illi roseus per nubila seras
Aduertit flammas, alienumq; æthera tardo
Lucifer exit equo, donec pater igneus orbem
Impleat, & radios ipsi uetet esse sorori.

Idem lib. 3.

Septima iam nitidum terris Aurora, deisq;
Purpureo uehit ore diem.

Idem lib. 6.

Clara laboriferos cælo Titania currus
Extulerat.

Idem lib. 2. Achill.

Iam premit aſtra dies, humilisq; ex æquore Titan
Rorantes euoluit equos, & ab ęthere magno
Sublatum curru pelagus cadit.

Idem lib. 5.

Exuit implicitum tenebris humentibus orbem
Oceano prolata dies, genitoq; coruſcæ
Lucis adhuc hebetem uicina nocte leuabat,
Et nondum excuſſo rorantem lampada ponto.

Syllius lib. 1.

Pellebat ſomnos Tithoni roſcida coniux.

Idem lib. 5.

Donec flammiferum tollentes ęquore currum,
Solis equi ſparſere diem, iamq; orbe renato
Diluerat nebulas Titan, ſenſimq; fluebat
Caligo in terras nitido reſoluta ſereno.

Idem lib. 6.

Iam Tarteſſiaco quos ſoluerat æquore Titan,
In noctem diffuſus equos iungebat Eois Littoribus.

Idem lib. 10.

Poſt ubi fulſerunt primis Phaetontia fræna
Ignibus, atque ſui terræ rediere colores.

Idem lib. 11.

Poſtera lux Phaetontis equos proferre parabat,
Iam rapidos omni curru ſplendente ſub undis.

Idem lib. 15.

Aurora ingrediens terris exegerat umbras.

Sidonius.

Iam Sol adultus roſcidæ noctis humorem radio creſcente ſorbuerat.

Stroza pater.

Verum ubi iam cælo ſtellas Aurora fugauit,

Et redit exorto lucida Sole dies.

Idem.

Anreus æquoreis ubi Sol caput exerit undis,
Oceaniq; Aurora torum formosa reliquit.

Idem.

Deseruit solito formosior æquora Titan.

Sabellicus.

Igneus interea Phœbus prodibat ab Indis. Idem.
-Tenebris aurora fugatis
Tertia iam totum ueniens reserauerat orbem.

Pamphilus Saxus.

Tithoni croceum senis cubile,
Aurora aurigeris comis refulgens
Iam surgit, roseosq; clara uultus
Ostendit, Phaethontis & citatis
Currunt flammigeri rotis Iugales.

Politianus in Nutricia.

Aurea quum radios Hyperionis exeruit fax.

Idem.

Extulerat roseo Cynthius ore diem.

Lactantius de Phœnice.

Lutea quum primum surgens Aurora rubescet,
Quum primum rosea sidera luce fugat.

Catullus.

Sed ubi horis aureis Sol radiantibus oculis
Lustrauit æthera album, sola dura, mare ferum.
Reppulitq; noctis umbras uegetis sonipedibus,

Seneca in Hercule furente.

Iam rara micant sidera prono
Languida mundo, mox uicta uagos
Contrahit ignes, Luce nouata,

Idem in Troade.

Summa iam Titan iuga,
Stringebat, ortus uicerat noctem dies

Idem in Octauia.

Iam uaga cælo sidera fulgens
Aurora fugat, surgit Titan
Radiante coma, mundoq; diem Reddit clarum.

DESCRIPTIO MERIDIEI.

Virgilius lib. 7. Æneid.

SOl medium cæli conſcenderat igneus orbem.

Ouidius lib. 2. Metam.

Iamq; dies medius rerum contraxerat umbras,
Et ſol ex ęquo meta diſtabat utraque.

Idem in Arte.

Iamq; dies medius tenues contraxerat umbras.

Statius lib. 4. Theb.

Tempus erat, medii quum ſolem in culmine mundi
Tollit anhela dies.

Idem lib. 5.

Sol operum mediis ſummo librabat olympo
Lucentes ceu ſtaret equos.

Marullus.

Et iam lampade torrida
Fulgebat medio Sol pater æthere.

Val. Flac. lib. 3.

Iam ſummas cæli Phœbus candentior arces
Vicerat, & longas medius reuocauerat umbras.

Pontanus.

Et iam Sol medium clarus peragrabat olympum.

DESCRIPTIO NOCTIS,

ſeu aduentus eius.

Virgilius 1. Æneid.

ET iam ſumma procul uillarum culmina fumant.
Maioreſq; cadunt altis de montibus umbræ.

Idem Æc. 1.

Et Sol creſcentes decedens duplicat umbras.

Idem in Culice.

Iam quatit, & biiugis oriens herebo cit equos nox,
Et piger aurato ueſper procedit ab Oeta.

Idem lib. 2. Æn.

Vertitur interea cælum, & ruit Oceano nox,
Inuoluens umbra magna terramq; polumque,

Idem in eodem.

Tempus erat, quo prima quies mortalibus ægris
Incipit, & dono diuum gratiſſima ſerpit.

Idem lib. 3.

Nox erat, & terris animalia ſomnus habebat.

Idem in eodem.

Sol ruit interea, & montes umbrantur opaci.

Idem lib.4.

Nox erat, & placidum carpebant feſſa ſoporem
Corpora per terras, ſiluæq;, & ſæua quierant
Æquora, quum medio uoluuntur ſidera lapſu,
Quum tacet omnis ager, pecudes, pictæq; uolucres,
Quæq; lacus latè liquidos, quæq; aſpera dumis
Rura tenent, ſomno poſitæ ſub nocte ſilenti
Lenibant curas, & corda oblita laborum.

Idem lib. 8.

Nox erat, & terras animalia feſſa per omnes,
Alituum pecudumq; genus ſopor altus habebat.

Idem in eodem.

Nox ruit, & fuſcis tellurem amplectitur alis.

Ouidius lib. 8. Met.

Iam labor exiguus Phœbo reſtabat, equiq;
Pulſabant pedibus ſpatium decliuis Olympi.

Idem lib. 10.

Tempus erat, quo cuncta ſilent.

Idem lib. 11.

Pronus erat Titan, inclinatoq; petebat
Heſperium temone fretum.

Idem in eodem.

Nox cælum ſparſerat aſtris.

Idem lib. 14.

Preſſerat occiduus Tarteſſia littora Phœbus.

Idem lib. 15.

Candidus Oceano nitidum caput abdiderat Sol,
Et caput extulerat denſiſſima ſidereum nox.

Idem lib. 1. Faſt.

Nox erat, & uino ſomnum faciente iacebant
Corpora diuerſis uicta ſopore locis.

Idem lib. 2.

Nox erat, & tota lumina nulla domo.

Idem lib. 4.

Interea placidam redimita papauere frontem
Nox uenit, & ſecum ſomnia nigra trahit.

Idem in eodem.

Dempſerat emeritis iam iuga Phœbus equis.

Idem lib. 6.

Nox erat, & uinis oculiq; animiq; natabant.

Idem lib. 1. Triſtium.

Iamq; quieſcebant uoces hominumq; canumq;,
Lunaq; nocturnos alta regebat equos.

Idem in eodem.

Tingitur Oceano cuſtos Erymanthidos urſæ.

Idem lib. 3. de Ponto.

Nox erat, & bifores intrabat Luna feneſtras.

Lucanus lib. 3.

-Titan iam pronus iu undas
Ibat, & igniferi tantum demerſerat orbis,
Quantum deeſſe ſolet Lunæ.

Idem in eodem.

Nox ſubit, atque oculos uaſtæ obduxere tenebræ.

Statius lib. 1. Sil.

Nox ſilet, & nigros imitantia murmura ſomnos.

Idem lib. 1. Theb.

Iamq; per emeriti ſurgens confinia Phœbi
Titanis latè mundo ſubuecta ſilenti,
Rorifera gelidum tenuauerat aera biga.
Iam pecudes uolucresq; tacent, iam ſomnus auaris
Inſerpit curis, pronusq; per aera nutat,
Grata laboratæ referens obliuia uitæ.

Idem lib. 3.

Soluerat Heſperii deuexo in margine ponti
Flagrantes Sol pronus equos, rutilamq; lauabam
Oceani ſub fonte comam.

Idem

Nox ſubiit, curasq; hominum, motusq; ferarum
Compoſuit, nigrosq; polos inuoluit amictu.

Val. Flac.

Et iam prona leues ſpargebant ſidera ſomnos. Idem.
Iamq; ſopor mediis tellurem preſſerat oris,
Et circum tacito uolitabant ſomnia mundo. Idem.
Nox hominum genus & duros miſerata labores,
Retculerat feſſis optata ſilentia terris.

Martianus Capella.

Sed purum aſtrificis cælum ſcandebat hebenis
Nox reuocans merſo fulgentia ſidera Phœbo.

Sabellicus.

Iam cælo propulſa dies conceſſerat umbris,
Perdiderátq; ſuos tellus obducta colores. Idem.
Cœperat heſperio Titan ſe mergere fluctu,
Verſus in Antipodas, iam ſerus lumina Veſper
Compoſitura diem prono ſpargebat Olympo.

Idem.

Phœbus ad Heſperiam Tethium iam flectere curſum
Cœperat.

Pontanus.

Nec color ullus erat rebus, tenebriſq; malignis
Et cælum & terras nox circunfuſa tenebat. Idem.
Nox cælum tenet, & fuſcis iuga uerſat habenis.

Tibullus lib. 2.

Ludite, iam nox iungit equos, currumq; ſequuntur
Martis laſciuo ſidera fulua choro.

Seneca.

Nox prima cælum ſparſerat ſtellis.

DESCRIPTIO MEDIÆ NOCTIS.

Ouidius lib. 9.

NOctis erat medium, curasq; & corpora ſomnus
Soluerat.

Horatius lib. 2. Ser.

Iamq; tenebat Nox medium cæli ſpatium.

Statius lib. 3. Achil.

Scandebat roſeo medii faſtigia cæli
Luna iugo, totis ubi ſomnus inertior alis
Defluit in terras, mutumq; amplectitur orbem.

DESCRIPTIO ÆQVINOCTII.

Seneca.

Libra Phœbeos tenet æqua currus.

Lucanus lib. 8.

Tempus erat, quo Libra pares examinat horas,
Non uno plus æqua die. Ouidius.
Impositamq; sibi qui non benè pertulit Hellen,
Tempora nocturnis æqua diurna facit.

FIGVLI.

Dibutades Sicyonius primus fuit figulus Corinthi, qui ex creta docuit fingere: primusq; personas tegularum extremis imbricibus imposuit. Vide Plinium lib. 35. cap. 11. Sunt qui in Samo primos omnium plasticem inuenisse Ideochum, Rhetum & Theodorum tradant, auctor idem Plinius.

Encirapus, & Eugrāmus Italiæ plasticen tradiderunt. Hominis imaginem gypso ex ipsa facie primus omnium expressit, ceraq; in eam formā gypsi infusa emendare instituit Lysistratus Sicyonius frater Lysippi. Hic & similitudinem reddere instituit, & de signis effigiem exprimere inuenit.

Plastæ laudatissimi fuerunt Dimophilus & Gorgasus.

Calcosthenes cruda opera fecit Athenis.

M. Varro tradit sibi cognitū Romę Possuniū, q. tubas, & pisces fecerit, quos aspectu discernere à ueris nó potuisses.

Idem magnificat Arcesilaum, Luculli familiarem, cuius proplastice pluris uenibat ab artificibus ipsis, quàm aliorū opera. Idem fecit Venerem genitricem in foro Cæsaris.

Praxiteles plasticen matrem statuariæ, sculpturæq;, & cælaturæ esse dixit: neque unquam aliquid fecit, antequam finxit.

Turianus Iouis effigiem fictilem in Capitolio dicauit. fecit & Herculem eadem materia. tales enim effigies deum tunc erant laudatissimæ. Hæc omnia habet Plinius li. 35.

Vatinius Beneuentanus calices uitreos faciebat. Hinc uasa Vatinia dicuntur uitrea. Mart. lib. 10. Vatiniorum proxeneta fractorum. Idem in Distichis, Vilia sutoris calices monumenta Vatini Accipe.

Thericles figulus fuit Corinthius, à cujus nomine fictilia

quædam uasa Theridlea dicta sunt.

SACCVLORVM NOMINA.

SAccus in primis dicitur culleus, seu maius marsupium, in quo frumentum, aut quid aliud reconditur. Diminutiua sunt sacculus & saccellus. Iuuen. Sat. 11. Sacculus è cælo descendit. Saccus niuarius dicebatur pannus lineus, quo niues attenuabantur, unde refrigerabantur uina. De hoc Martialis, Attenuare niues norunt, & lintea nostra.

Saccularii dicuntur latrones & incisores marsupiorum. Plautus apellat zonarios sectores. Græci Balantiotomos. Æschines apud Cœlium, Adducent, inquit, illum ueneficũ, Balantiotomum, qui rempub. incidit.

Loculus, seu Loculamentũ dicitur capsa, in qua seruatur pecunia. Martialis, Hos nisi de flaua loculos implere moneta Non decet, argentum uilia ligna ferent. Ouid. libro 6. Fast. Gramina continuò loculis depromit eburnis.

Marsupiũ, Cato, Maiorem curam habere marsupii nostri, quàm uitæ.

Mantica dicitur pera uiatoria.

Pera capitur pro sacculo. erat autem peculiaris Cynicis. Mart. lib. 4. Cum baculo peraque senem. Idem in Dist. Dormiat & tetrico cum cane pera rogat. Compositum est Hippopera equestris capsa. Et Sacciperium, ex pera & sacco.

Fisci, Fiscinæ, & Fiscellæ dicuntur marsupia, in quibus reconduntur pecuniæ publicæ. unde confiscare uerbum. Iuuenal. Satyr. 3. Res fisci est ubicunque natat.

De Pasceolo Plautus in Rudente, Nummi, inquit, octingenti auri in marsupio inferunt, præterea centum denaria Philippea in pasceolo seorsum. Idem de Sacciperio, & Vidulo, Quæ nam balæna, inquit, meum uorauit uidulum, aurum atq; argentum, ubi omne compactum fuit? Eadem illa credo, quæ meum marsupium, quod plenum argenti fuit in sacciperio.

De Hippoperis Anneus Seneca in Epistolis, Cantherio, inquit, uehebantur, & impositis quidem hippoperis, ut secum utilia portarent.

FINIS

LOCORVM INSIGNIVM TOMI PRIMI

INDEX.

FINIS

